

Fælles materialesamling

.....
Retten i Randers sag nr. BS 2-338/2017:

Bjarne Overmark
Kasper Fuhr Christensen
Daniel Madié
(Advokat Lasse Hummelhof Frandsen)

mod

Randers Kommune v/borgmester Claus Omann Jensen
(Advokat Sune Fugleholm)

.....
Hovedforhandling

Dato: 6., 7. og 8. februar 2018

Indholdsfortegnelse

	<u>Side</u>
1. LOVE OG BEKENDTGØRELSER	
Lovbekendtgørelse nr. 2 af 4. januar 2018 om kommunernes styrelse	1
Lovbekendtgørelse nr. 1115 af 23. september 2013 af lov om integration af udlændinge i Danmark (integrationsloven)	15
Lovforslag nr. L 223 af 28. maj 2013 til lov om ændring af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats og forskellige andre love	37
Betænkning nr. 894, 1980, om Kommunale styrelsesformer og kommunalpolitikernes arbejdsvilkår mv., side 102-108	146
2. RETSPRAKSIS	
UfR 2005.3346H – <i>Eksklusion af et medlem af folkekirken ugyldig</i>	155
UfR 1990.106Ø – <i>Ugyldig lokalplan – Ulovligt formål</i>	203
UfR 1989.249H – <i>Afskedigelser på grund af medlemskab af Kristelig Fagforening</i>	207
UfR 1987.311H – <i>Om gyldigheden af borgerrepræsentationens beslutning i 1982 om overførelse af lokalplansager fra en borgmester i Kbh. til overborgmesterens afdeling</i>	215
UfR 1981.375Ø – <i>Kommunes vejudlæg over 3 ejendomme havde ikke fornøden hjemmel i privatvejslovens § 23, stk. 3</i>	224
UfR 1973.657H – <i>Ekspropriation ugyldig, da den var iværksat på grundlag af et forkert regelsæt og med et ulovligt formål</i>	227
UfR 1956.289H – <i>Ikke hjemmel til at påbyde handlende at udlevere forudbestilt spiritus til arbejdere i frokostpausen fra bil, parkeret på offentlig vej</i>	232

3. PRAKSIS

Folketingets Ombudsmands beretning 2007, FOB nr. 84.156 – <i>Opsigelse af tjenesteabonnementer på Politiken</i>	235
Ombudsmandens udtalelse, 2006 – <i>Udenrigsministerens afslag på at give en journalist et interview – Afgørelsesbegrebet – Vægt på manglende tillid</i>	241
FOB 2002.121OM – <i>Kommunes afslag til formand for huslejenævnet. Inddragelse af hensynet til kandidatens partipolitiske tilhørsforhold. Oplysningsgrundlag</i>	242
Nyhed fra Beskæftigelsesministeriet om kontanthjælpsreformen	255

4. UDTALELSER

Statsforvaltningens udtalelse af 8. maj 2015	259
--	-----

5. LITTERATUR

Karsten Revsbech, Forvaltningsret, Almindelige emner, 6. udgave, 2016, side 229-243	272
Hans B. Thomsen m.fl., Lov om kommunernes styrelse med kommentarer – Normalforretningsorden med kommentarer, 2010, side 179-185	289
U 2006B.23 – Artikel af ph.d. Michael Gøtze og adjunkt, ph.d. Pernille Boye Koch – <i>Folkekirke, tro og magtfordrejning</i>	297

Lovbekendtgørelse 2018-01-04 nr. 2 om kommunernes styrelse

Kap. I. Almindelige bestemmelser

§ 1. Loven gælder for alle kommuner, medmindre andet følger af denne lov.

Stk. 2. Lovens bestemmelser finder anvendelse på alle forhold i den kommunale styrelse, medmindre andet særligt er hjemlet i lovgivningen.

§ 2. Kommunernes anliggender styres af kommunalbestyrelser, der vælges efter reglerne i lov om kommunale og regionale valg.

Stk. 2. De nærmere regler om kommunens styrelse fastsættes i en styrelsesvedtægt, der vedtages af kommunalbestyrelsen. Forslag til styrelsesvedtægt samt til ændringer i vedtægten skal undergives 2 behandlinger i kommunalbestyrelsen med mindst 6 dages mellemrum.

Stk. 3. I kommuner med magistratsordning, jf. § 64, skal styrelsesvedtægter og vedtægtsændringer stadfæstes af økonomi- og indenrigsministeren. I alle kommuner skal kommunalbestyrelsen underrette Ankestyrelsen om vedtagne styrelsesvedtægter og vedtægtsændringer. Styrelsesvedtægten skal være tilgængelig for kommunens beboere.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen vedtager selv sin forretningsorden.

§ 3. Kommunalbestyrelsen i Københavns Kommune benævnes Borgerrepræsentationen. For de øvrige kommuner fastsættes kommunalbestyrelsens benævnelse i styrelsesvedtægten.

Stk. 2. Bornholms Kommune benævnes Bornholms Regionskommune.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsens formand betegnes borgmester.

§ 4. Ændring af en kommunes navn kan kun ske med økonomi- og indenrigsministerens samtykke.

Stk. 2. Kommunevåben og -segl, der er registreret i Patent- og Varemærkestyrelsen, er forbeholdt de kommunale myndigheder i den pågældende kommune.

Stk. 3. Kommunevåben og -segl, der indtil en kommunes ophør den 31. december 2005 eller senere var forbeholdt denne kommunes myndigheder efter stk. 2, er ved registrering i Patent- og Varemærkestyrelsen som historiske forbeholdt den eller de kommuner, som den ophørte kommune er indgået i en sammenlægning med. Kommunevåben og -segl, der indtil en amtskommunes ophør den 31. december 2006 var forbeholdt denne amtskommunes myndigheder efter stk. 2, er ved registrering i Patent- og Varemærkestyrelsen som historiske forbeholdt Økonomi- og Indenrigsministeriet.

Stk. 4. Erhvervsministeren fastsætter regler om ansøgning, registrering, udslettelse m.v. af kommunevåben og -segl samt regler om gebyrer for indlevering af ansøgninger og for udskrifter af registeret.

Kap. II. Kommunalbestyrelsen

§ 5. Kommunalbestyrelsens medlemstal fastsættes i styrelsesvedtægten. Medlemstallet i kommuner med over 20.000 indbyggere skal være ulige og mindst 19 og højst 31, i Københavns Kommune dog højst 55, jf. dog stk. 3. Medlemstallet i kommuner med under 20.000 indbyggere skal være ulige og mindst 9 og højst 31.

Stk. 2. Antallet af indbyggere, jf. stk. 1, opgøres pr. 1. april i det år, hvor der afholdes valg til kommunalbestyrelsen.

Stk. 3. Økonomi- og indenrigsministeren kan med henblik på at fremme det tyske mindretal i Sønderjyllands repræsentation

fastsætte regler om, hvilket antal medlemmer der mindst skal vælges til en kommunalbestyrelse.

Stk. 4. Økonomi- og indenrigsministeren kan endvidere fastsætte regler om det tyske mindretal i Sønderjyllands valg af en tilfornordnet til kommunalbestyrelsen og til et af den tilfornordnede valgt stående udvalg. Den tilfornordnede har ikke stemmeret. Den tilfornordnede har i øvrigt de rettigheder, der i lovgivningen er knyttet til medlemskab af kommunalbestyrelsen henholdsvis udvalget.

§ 6. Den nyvalgte kommunalbestyrelse afholder sit konstituerende møde i tidsrummet 1.-15. december i det år, hvori valget afholdes, dog tidligst efter at den hidtidige kommunalbestyrelse har truffet afgørelse vedrørende eventuelle valgklager og begæringer om fritagelse for at modtage valg. Indkaldelse til mødet foretages af det medlem, der længst har været medlem af kommunalbestyrelsen, eller, hvis flere har været medlem lige længe, af det ældste af disse.

Stk. 2. På det konstituerende møde vælger kommunalbestyrelsen sin formand blandt sine medlemmer efter reglerne i § 24, stk. 1. Valget ledes af det medlem, der har indkaldt til mødet.

Stk. 3. Ingen, der er ansat i kommunen, kan være formand for kommunalbestyrelsen. Endvidere kan kommunalbestyrelsens formand ikke samtidig være formand for regionsrådet.

Stk. 4. Så snart valget af formand har fundet sted, vælger kommunalbestyrelsen blandt sine medlemmer en næstformand til at fungere i formandens forfald. Valget ledes af den nyvalgte formand eller i dennes forfald af det medlem, der har ledet formandsvalget, og foregår i øvrigt efter samme regler som dette.

Stk. 5. Det kan i styrelsesvedtægten bestemmes, at kommunalbestyrelsen blandt sine medlemmer vælger en første og en anden næstformand til i den nævnte rækkefølge at fungere i formandens forfald. Valget ledes som angivet i stk. 4 og foretages under ét som forholdstalsvalg, jf. § 24, stk. 3.

Stk. 6. Valgene af formand og næstformand (næstformænd) har virkning for kommunalbestyrelsens funktionsperiode.

§ 7. Ethvert medlem af kommunalbestyrelsen er pligtig at modtage valg til formand eller næstformand.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan efter anmodning fritage formand og næstformand for deres hverv for resten af funktionstiden. Kommunalbestyrelsens formand har krav på fritagelse, dersom vedkommende vælges til regionsrådsformand.

Stk. 3. Når en formand eller næstformand fritages for sit hverv, dør eller udtræder af kommunalbestyrelsen, foretages nyt valg efter reglerne i § 24, stk. 1, for resten af kommunalbestyrelsens funktionstid. Er der valgt flere næstformænd, besættes den ledigblevne plads dog af den gruppe i kommunalbestyrelsen, som har valgt den afgående næstformand.

§ 8. Kommunalbestyrelsen træffer beslutning om, hvornår og hvor ordinære møder skal afholdes. Mødeplanen offentliggøres i begyndelsen af hvert regnskabsår. Ordinært møde afholdes som regel mindst en gang om måneden. Tid og sted for mødet offentliggøres.

Stk. 2. Ekstraordinære møder afholdes, når borgmesteren finder det fornødent, eller mindst en tredjedel af medlemmerne forlanger det. Borgmesteren fastsætter tid og sted for de ekstraordinære møders afholdelse, hvilket så vidt muligt offentliggøres.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan fastsætte regler om varigheden af sine møder.

Stk. 4. Borgmesteren sørger for, at en dagsorden og det fornødne materiale, herunder eventuelle udvalgsberetninger, til bedømmelse

af de sager, der er optaget på dagsordenen, udsendes til medlemmerne senest 4 hverdage inden kommunalbestyrelsens møder.

Stk. 5. Kan en sag ikke udsættes, kan kommunalbestyrelsen træffe beslutning, selv om dagsordenen og det fornødne materiale ikke er udsendt senest 4 hverdage inden mødet. Borgmesteren skal sørge for, at det fremgår af dagsordenen, hvis dagsordenen eller det fornødne materiale ikke udsendes inden for fristen. Begrundelsen for, at sagen ikke kan udsættes, skal ligeledes fremgå af dagsordenen.

Stk. 6. Kommunaltbestyrelsen kan beslutte, hvorvidt og på hvilken måde medlemmerne kan forlange, at der til brug for behandlingen af sagerne tilvejebringes oplysninger eller ydes teknisk bistand fra administrationen.

Stk. 7. En fortegnelse over de sager, der vil komme til behandling på kommunalbestyrelsens møde, samt en udskrift af beslutningsprotokollen skal med de begrænsninger, der følger af lovgivningens regler om tavshedspligt, så vidt muligt offentliggøres.

§ 8 a. Kommunaltbestyrelsen kan beslutte, at materiale, som skal være tilgængeligt for eller sendes til et eller flere medlemmer af kommunalbestyrelsen, kun formidles elektronisk. Kommunaltbestyrelsen skal i den forbindelse godtgøre medlemmernes udgifter til det fornødne udstyr m.v. eller stille dette udstyr m.v. til rådighed for medlemmerne.

§ 8 b. Lov om behandling af personoplysninger finder ikke anvendelse på behandling af oplysninger, der foretages som led i varetagelsen af et kommunalbestyrelsesmedlems hverv.

§ 9. Ethvert medlem af kommunalbestyrelsen har som led i varetagelsen af sit hverv ret til at gennemse sagsmateriale, der i endelig form foreligger i kommunens administration.

Stk. 2. Begæring om sagsindsigt efter stk. 1 skal rettes til borgmesteren.

Stk. 3. Borgmesteren kan begrænse retten til sagsindsigt, når det er nødvendigt af hensyn til sagernes ekspedition, eller når en adgang til sagsindsigt i øvrigt vil være forbundet med uforholdsmæssigt store vanskeligheder.

Stk. 4. Et medlem har ret til efter anmodning at få tilsendt kopi af sagsmateriale, hvori den pågældende har ret til sagsindsigt, jf. stk. 1-3. Kommunaltbestyrelsen kan dog fastsætte nærmere retningslinjer for udøvelsen af retten til at få tilsendt sagsmateriale, herunder begrænsninger i retten hertil, når dette findes nødvendigt.

§ 9 a. Kommunaltbestyrelsen kan træffe beslutning om afholdelse af seminarer for kommunalbestyrelsens medlemmer vedrørende kommunens årsbudget eller andre kommunale anliggender af overordnet betydning. Kommunaltbestyrelsens beslutning herom skal så vidt muligt træffes i forbindelse med fastlæggelsen af mødeplanen, jf. § 8, stk. 1.

Stk. 2. Kommunaltbestyrelsen kan tillade, at andre deltager i eller overværer seminarer.

Stk. 3. På seminarer kan der ikke træffes beslutninger.

§ 10. Kommunaltbestyrelsens møder er offentlige. Kommunaltbestyrelsen kan bestemme, at en sag skal behandles for lukkede døre, når dette findes nødvendigt på grund af sagens beskaffenhed. Spørgsmålet om, hvorvidt en sag giver grundlag for dørlukning, forhandles for lukkede døre, hvis dette bestemmes af kommunaltbestyrelsen eller formanden.

Stk. 2. Kommunaltbestyrelsen kan tillade personer, der er ansat i kommunens tjeneste, at overvære behandlingen af sager for lukkede døre. Kommunaltbestyrelsen kan tilkalde andre personer til at overvære en sags behandling for lukkede døre, når det er ønskeligt af hensyn til sagens oplysning.

§ 11. Ethvert medlem af kommunaltbestyrelsen kan for denne indbringe ethvert spørgsmål om kommunens anliggender samt fremsætte forslag til beslutninger herom. Udvalgene og kommunaltbestyrelsens formand skal meddele kommunaltbestyrelsen de oplysninger, denne forlanger, og er - med de begrænsninger, som er fastsat i lovgivningen - i enhver henseende undergivet kommunaltbestyrelsens beslutninger.

Stk. 2. Kommunaltbestyrelsen er beslutningsdygtig, når mindst halvdelen af medlemmerne er til stede.

Stk. 3. Beslutninger træffes ved stemmeflertal, hvor intet andet særligt er bestemt.

§ 12. En sags vedtagelse kræver kun én behandling i kommunaltbestyrelsen, medmindre andet særligt er bestemt.

§ 13. Kommunaltbestyrelsens beslutninger indføres i en beslutningsprotokol, der efter hvert møde underskrives af de medlemmer, der har deltaget i mødet. I Københavns Kommune underskrives protokollen dog alene af Borgerrepræsentationens formand og sekretær.

Stk. 2. Ethvert medlem, som har deltaget i mødet, kan forlange sin afvigende mening kort tilført beslutningsprotokollen og ved sager, der skal fremsendes til en anden myndighed, kræve, at denne samtidig gøres bekendt med indholdet af protokollen. Det pågældende medlem kan ved sagens fremsendelse ledsage denne med en begrundelse for sit standpunkt.

§ 14. Kommunaltbestyrelsen træffer beslutning om, hvorvidt et medlem har en sådan interesse i en sag, at han er udelukket fra at deltage i kommunaltbestyrelsens forhandling og afstemning om sagen.

Stk. 2. Et medlem skal underrette kommunaltbestyrelsen, hvis der foreligger forhold, der kan give anledning til tvivl om hans habilitet.

Stk. 3. Når et medlem må forventes at blive erklæret for inhabilt i forhold til en sag, der skal behandles i kommunaltbestyrelsens møde, jf. stk. 1, kan de medlemmer, der er valgt på den pågældende kandidatliste, kræve stedfortræderen indkaldt til at deltage i sagens behandling.

Stk. 4. Hvis kommunaltbestyrelsen træffer beslutning om et medlems inhabilitet, uden at stedfortræderen er indkaldt, kan de medlemmer, der er valgt på den pågældende kandidatliste, kræve sagen udsat til det efterfølgende møde. Udsættelse kan dog ikke ske, hvis $\frac{2}{3}$ af de tilstedeværende medlemmer modsætter sig dette, eller hvis udsættelse vil medføre overskridelse af frister, der er fastsat i lovgivningen eller af andre myndigheder.

§ 15. Når et medlem på grund af sin helbredstilstand er forhindret i at deltage i et møde i kommunaltbestyrelsen, kan de medlemmer, der er valgt på den pågældende kandidatliste, kræve stedfortræderen indkaldt til at deltage i mødet. Til det konstituerende møde, jf. § 6, eller 2. behandling af forslaget til årsbudget, jf. § 38, stk. 2, kan stedfortræderen også kræves indkaldt ved et medlems forfald af anden grund. Er der ikke et på den pågældende kandidatliste valgt medlem, som er i stand til at kræve stedfortræderen indkaldt, kan stedfortræderen selv kræve sig indkaldt.

Stk. 2. Når kommunaltbestyrelsens formand får meddelelse om eller på anden måde får kendskab til, at et medlem vil være forhindret i at varetage sine kommunale hverv i en forventet periode af mindst 1 måned på grund af sin helbredstilstand, graviditet, barsel eller adoption, varetagelse af andet offentligt hverv, forretninger eller lignende, indkalder formanden stedfortræderen til førstkommende møde i kommunaltbestyrelsen. Kommunaltbestyrelsen kan i styrelsesvedtægten træffe bestemmelse om, at formanden ved et medlems forfald af de grunde, der er nævnt i 1. pkt., indkalder stedfortræderen, selv om hindringen forventes at vare kortere end 1 måned.

Stk. 3. Når medlemmet på ny kan varetage sine kommunale hverv, udtræder stedfortræderen af kommunalbestyrelsen.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen træffer beslutning om, hvorvidt betingelserne for stedfortræderens indtræden er til stede.

Stk. 5. Når stedfortræderen for kommunalbestyrelsens formand eller næstformand er indtrådt i henhold til stk. 2, og forhindringen har en forventet varighed af mindst 2 måneder, vælger kommunalbestyrelsen efter reglerne i § 7, stk. 3, jf. § 24, stk. 1, den, der under fraværet skal varetage funktionerne som henholdsvis formand eller næstformand.

§ 15 a. (Ophævet).

§ 16. Der ydes et fast vederlag til kommunalbestyrelsens medlemmer. Økonomi- og indenrigsministeren fastsætter nærmere regler om vederlaget. Vederlaget omfatter medlemmernes

- a) deltagelse i møder i kommunalbestyrelsen og dennes udvalg samt underudvalg,
- b) deltagelse i møder i forbindelse med varetagelse af kommunale hverv, der udføres efter valg af kommunalbestyrelsen, medmindre der på andet grundlag er fastsat bestemmelse om særskilt vederlæggelse,
- c) deltagelse i kurser mv., der af kommunalbestyrelsen eller af økonomiudvalget efter bemyndigelse fra kommunalbestyrelsen anses for at have betydning for varetagelsen af de under litra a og b nævnte hverv,
- d) deltagelse i seminarer, jf. § 9 a,
- e) deltagelse i revisionens forelæggelse af beretninger, jf. § 42 c,
- f) varetagelse af andre nærmere angivne kommunale hverv efter anmodning fra kommunalbestyrelsen eller dennes udvalg og
- g) udførelse af andre aktiviteter i forbindelse med de under litra a-f nævnte møder mv.

Stk. 2. For medlemskab af økonomiudvalg og stående udvalg kan kommunalbestyrelsen beslutte at yde kommunalbestyrelsens medlemmer udvalgsvederlag. De nærmere regler om udvalgsvederlag fastsættes af økonomi- og indenrigsministeren, som tillige kan fastsætte regler om, at kommunalbestyrelsen kan yde vederlag for medlemskab af andre udvalg, der er nedsat af kommunalbestyrelsen.

Stk. 3. For deltagelse i det konstituerende møde, jf. § 6, ydes der diæter og erstatning for dokumenteret tabt arbejdsfortjeneste efter reglerne i § 16 a.

Stk. 4. Til et kommunalbestyrelsesmedlem, der har et eller flere børn under 10 år boende i hjemmet, ydes et tillægsvederlag. Økonomi- og indenrigsministeren fastsætter nærmere regler om tillægsvederlaget og om afgrænsning af kredsen af medlemmer, der skal ydes et sådant vederlag.

Stk. 5. Et medlem kan vælge at modtage erstatning for dokumenteret tabt arbejdsfortjeneste. I så fald reduceres det faste vederlag. Valget foretages med virkning for et regnskabsår ad gangen. Erstatning ydes for deltagelse i de i stk. 1, litra a-e, nævnte møder mv. Herudover kan kommunalbestyrelsen beslutte at yde erstatning til et medlem for udførelse af de i stk. 1, litra f, nævnte aktiviteter. Erstatningen kan pr. dag højst udgøre det femdobbelte af det diætbløb, som af økonomi- og indenrigsministeren er fastsat for møder af ikke over 4 timers varighed, jf. § 16 a, stk. 2. Økonomi- og indenrigsministeren fastsætter nærmere regler om ydelse af erstatningen, herunder om reduktion af det faste vederlag.

Stk. 6. Er der tillagt nogen særligt honorar eller vederlag, bortset fra ydelser efter stk. 1, 2 og 4, for varetagelse af et kommunalt hverv, kan der ikke ydes den pågældende erstatning for tabt arbejdsfortjeneste i forbindelse med hvervets varetagelse.

Stk. 7. Økonomi- og indenrigsministeren fastsætter regler om ydelse af vederlag til formændene og næstformændene og om efterløn til formændene for de af kommunalbestyrelsen nedsatte udvalg samt regler om ydelse af vederlag til et medlem, der fungerer som udvalgsformand på grund af formandens fravær.

Stk. 8. Til stedfortrædere, der indkaldes til at deltage i enkelte møder i kommunalbestyrelsen, jf. § 14, stk. 3, og § 15, stk. 1, ydes diæter og erstatning for dokumenteret tabt arbejdsfortjeneste efter reglerne i § 16 a, stk. 2 og 3.

Stk. 9. Enhver er forpligtet til at modtage de ydelser, der tilkommer den pågældende efter reglerne i stk. 1-8.

Stk. 10. I forbindelse med deltagelse i de i stk. 1, litra a-f, nævnte møder mv. ydes der til kommunalbestyrelsesmedlemmer

- a) befordringsgodtgørelse og godtgørelse for fravær fra hjemstedet,
- b) godtgørelse af dokumenterede, nødvendige udgifter forbundet med et fysisk handicap og
- c) godtgørelse af dokumenterede, nødvendige udgifter til pasning af syge nære pårørende.

Stk. 11. Kommunalbestyrelsen kan beslutte at yde de i stk. 10 nævnte godtgørelser til kommunalbestyrelsens medlemmer i forbindelse med udførelse af de i stk. 1, litra g, nævnte aktiviteter. Kommunalbestyrelsen kan endvidere beslutte at godtgøre andre udgifter, som er forbundet med kommunalbestyrelsesmedlemmernes deltagelse i de i stk. 1 nævnte møder mv., eller beslutte at yde anden støtte i forbindelse hermed.

Stk. 12. Til kommunalbestyrelsens formand, magistratsmedlemmer, jf. § 64, og de i § 64 a nævnte udvalgsformænd kan der ikke ydes de vederlag, der er nævnt i stk. 1, 2 og 4-7, eller den godtgørelse, der er nævnt i stk. 10, litra c.

§ 16 a. Kommunalbestyrelsen kan beslutte at yde diæter og erstatning for dokumenteret tabt arbejdsfortjeneste til den, som uden at være medlem af kommunalbestyrelsen deltager i de i § 16, stk. 1, litra a-f, nævnte møder mv.

Stk. 2. Økonomi- og indenrigsministeren fastsætter størrelsen af diæterne. Diæterne fastsættes til et bestemt beløb pr. dag og således, at der for dage, hvor varetagelsen af hvervet beslaglægger mere end 4 timer, ydes det dobbelte beløb. Ved beregningen af den tid, varetagelsen af hvervet beslaglægger, medtages også den tid, der er fornøden til at rejse til og fra det sted, hvor hvervet udføres, medmindre hele rejsen foregår inden for samme kommunes grænser.

Stk. 3. Erstatning for tabt arbejdsfortjeneste kan pr. dag højst udgøre det femdobbelte af diætbløbet for møder af ikke over 4 timers varighed, jf. stk. 2. Økonomi- og indenrigsministeren fastsætter nærmere regler om ydelse af erstatningen.

Stk. 4. Er der tillagt nogen særligt honorar eller vederlag for varetagelse af et kommunalt hverv, kan der ikke ydes den pågældende diæter og erstatning for tabt arbejdsfortjeneste i forbindelse hermed.

Stk. 5. Enhver er forpligtet til at modtage de ydelser, der tilkommer den pågældende efter reglerne i stk. 1-3.

Stk. 6. I forbindelse med deltagelse i de i § 16, stk. 1, litra a-c, nævnte møder mv. ydes der til den, der ikke er medlem af kommunalbestyrelsen, de i § 16, stk. 10, nævnte godtgørelser samt godtgørelse af dokumenterede, nødvendige udgifter til børnepasning.

Stk. 7. Kommunalbestyrelsen kan beslutte at godtgøre de i stk. 6 nævnte udgifter til den, der uden at være medlem af kommunalbestyrelsen deltager i de i § 16, stk. 1, litra d-g, nævnte aktiviteter. Kommunalbestyrelsen kan endvidere beslutte at godtgøre andre udgifter, som er forbundet med deltagelse i de i §

16, stk. 1, nævnte møder mv., eller beslutte at yde anden støtte i forbindelse hermed.

§ 16 b. Et medlem af kommunalbestyrelsen, der er lønmodtager, har ret til fravær fra arbejdet i det omfang, det er nødvendigt af hensyn til deltagelse i de i § 16, stk. 1, litra a-e, nævnte møder mv.

Stk. 2. Formanden for kommunalbestyrelsen, magistratsmedlemmer, jf. § 64, og de i § 64 a nævnte udvalgsformænd har ikke ret til fravær efter stk. 1.

Stk. 3. Retten til fravær efter stk. 1 omfatter ikke tilfælde, hvor afgørende hensyn til arbejdets varetagelse taler imod, at der indrømmes ret til fravær.

Stk. 4. Økonomi- og indenrigsministeren kan under forudsætning af gensidighed indgå aftale med et andet land, hvorefter personer, der varetager kommunalpolitiske hverv i det pågældende land, kan opnå ret til fravær fra arbejdet i Danmark af hensyn til varetagelsen af det kommunalpolitiske hverv i det omfang, som er fastsat i stk. 1-3.

Stk. 5. Økonomi- og indenrigsministeren kan fastsætte regler med henblik på opfyldelsen af en aftale, jf. stk. 4.

§ 16 c. En arbejdsgiver må ikke afskedige en lønmodtager, fordi denne er opført på en kandidatliste til et kommunalvalg eller er valgt til en kommunalbestyrelse.

§ 16 d. Afskediges en lønmodtager, der er opført på en kandidatliste til et kommunalvalg eller er valgt til en kommunalbestyrelse, påhviler det arbejdsgiveren at godtgøre, at afskedigelsen ikke skyldes disse forhold.

Stk. 2. Afskediges en lønmodtager i strid med § 16 c, skal arbejdsgiveren betale en godtgørelse.

Stk. 3. Godtgørelsen, der ikke kan overstige 78 ugers løn, fastsættes under hensyn til lønmodtagerens ansættelsestid og sagens omstændigheder i øvrigt.

§ 16 e. Et medlem af kommunalbestyrelsen, som efter valg eller forslag af kommunen udfører andre hverv end medlemskab af kommunalbestyrelsens udvalg eller underudvalg, skal oplyse størrelsen af vederlag, der i sidste kalenderår var forbundet med varetagelsen af hvervet, til kommunalbestyrelsen. Kommunalebestyrelsen offentliggør inden udgangen af første kvartal, hvilke af dens medlemmer der modtager vederlag for udførelse af sådanne hverv, og størrelsen af vederlaget i sidste kalenderår for hvert enkelt hverv, medlemmet udfører.

Stk. 2. Stk. 1 gælder tilsvarende vedrørende ansatte i den kommunale administration, som efter valg eller forslag af kommunen udfører de i stk. 1 nævnte hverv.

§ 16 f. Kommunalebestyrelsen kan beslutte at yde befordringsgodtgørelse til medlemmer af kommunalbestyrelsen, der foretager borgerlige vielser, jf. § 18, stk. 1 og 2, i lov om ægteskabs indgåelse og opløsning.

Kap. III. Udvalg mv.

§ 17. Til varetagelse af den umiddelbare forvaltning af kommunens anliggender nedsættes et økonomiudvalg samt et eller flere stående udvalg, hvis sammensætning og myndighedsområde fastsættes i styrelsesvedtægten. Udvalgenes medlemstal skal være ulige og kan ikke overstige halvdelen af kommunalbestyrelsens medlemstal.

Stk. 2. Kommunalebestyrelsen vælger medlemmer af de udvalg, kommissioner, bestyrelser og lignende, hvori kommunalebestyrelsen eller kommunen i henhold til andre bestemmelser skal være repræsenteret.

Stk. 3. Valg af medlemmer til de i stk. 1 og 2 nævnte udvalg mv. finder sted umiddelbart efter valg af kommunalebestyrelsens formand

og næstformand (næstformænd). Valgene har virkning for kommunalebestyrelsens funktionsperiode.

Stk. 4. I øvrigt kan kommunalebestyrelsen nedsætte særlige udvalg til varetagelse af bestemte hverv eller til udførelse af forberedende eller rådgivende funktioner for kommunalebestyrelsen, økonomiudvalget eller de stående udvalg. Kommunalebestyrelsen bestemmer de særlige udvalgs sammensætning og fastsætter regler for deres virksomhed.

Stk. 5. Økonomi- og indenrigsministeren kan fastsætte regler om, i hvilke tilfælde kommunalebestyrelsen skal nedsætte et udvalg til udførelse af forberedende eller rådgivende funktioner for kommunalebestyrelsen, økonomiudvalget eller de stående udvalg i sager vedrørende det tyske mindretal i Sønderjylland, samt om udvalgets sammensætning og virksomhed.

Stk. 6. Medlemmerne af kommunalebestyrelsen er pligtige at modtage valg til udvalg, kommissioner, bestyrelser og lignende samt til at udføre øvrige hverv, som kommunalebestyrelsen måtte tildele dem. Kommunalebestyrelsen kan også, medmindre andet særligt er bestemt, overlade hverv til andre af kommunens beboere, som er villige dertil.

Stk. 7. Kommunalebestyrelsen drager omsorg for indretning af kommunens administration og fastsætter regler om ansættelse og afskedigelse af kommunalt personale.

§ 18. Økonomiudvalgets medlemmer vælges blandt kommunalebestyrelsens medlemmer. Kommunalebestyrelsens formand er formand for udvalget.

Stk. 2. Økonomiudvalget har indseende med de økonomiske og almindelige administrative forhold inden for samtlige kommunens administrationsområder, og udvalgets erklæring skal indhentes om enhver sag, der vedrører disse forhold, forinden sagen forelægges kommunalebestyrelsen til beslutning.

Stk. 3. Økonomiudvalget varetager den umiddelbare forvaltning af anliggender, der vedrører kommunens kasse- og regnskabsvæsen og løn- og personaleforhold.

Stk. 4. Økonomiudvalget forestår eller samordner kommunens planlægning.

Stk. 5. Økonomiudvalget kan endvidere varetage den umiddelbare forvaltning af andre kommunale anliggender.

Stk. 6. Såfremt økonomiudvalget tillige varetager andre kommunale anliggender, jf. stk. 5, kan det i styrelsesvedtægten fastsættes, at økonomiudvalget betegnes i overensstemmelse hermed.

§ 19. Medlemmerne af et stående udvalg vælges blandt kommunalebestyrelsens medlemmer.

§ 20. Udvalgene udøver deres virksomhed i møder. Økonomiudvalget og hvert stående udvalg træffer for hvert regnskabsår beslutning om, når og hvor udvalgets møder skal afholdes. Møderne skal afholdes i så god tid inden møder i kommunalebestyrelsen, at eventuelle udvalgs erklæringer kan udsendes til kommunalebestyrelsens medlemmer senest 4 hverdage før møder i kommunalebestyrelsen, jf. § 8, stk. 4. Udvalgets beslutning om mødeplan kan af ethvert af udvalgets medlemmer forlanges indbragt til afgørelse af kommunalebestyrelsen.

Stk. 2. Udvalgene er beslutningsdygtige, når mindst halvdelen af medlemmerne er til stede. Alle beslutninger træffes ved stemmeflertal.

Stk. 3. Udvalgene fastsætter selv deres forretningsorden. Udvalgene kan fastsætte regler om varigheden af udvalgs møderne. Forud for udvalgenes møder udsendes en dagsorden og det fornødne materiale til bedømmelse af de sager, der er optaget på dagsordenen, til medlemmerne. For hvert udvalg føres en protokol, hvori udvalgets beslutninger indføres. Beslutningsprotokollen underskrives efter hvert møde af de medlemmer, der har deltaget i mødet. Ethvert af

disse medlemmer kan forlange sin afvigende mening kort tilført beslutningsprotokollen. Ved sager, der af udvalget fremsendes til et andet udvalg, kommunalbestyrelsen eller en anden myndighed, kan ethvert medlem kræve, at modtageren samtidig gøres bekendt med indholdet af protokollen. Det pågældende medlem kan ved sagens fremsendelse ledsage denne med en begrundelse for sit standpunkt.

Stk. 4. Udvalgene kan tillade personer, der er ansat i kommunens tjeneste, at overvære møderne med henblik på varetagelse af sekretariatsfunktioner mv. for udvalget. Udvalgene kan tilkalde andre personer, herunder andre medlemmer af kommunalbestyrelsen, til at overvære forhandlingerne, når det er ønskeligt af hensyn til en sags oplysning.

Stk. 5. Økonomiudvalget kan tillade kommunalbestyrelsesmedlemmer, som ikke er medlemmer af økonomiudvalget, at overvære dets afsluttende behandling af forslag til årsbudget og flerårige budgetoverslag.

Stk. 6. Ethvert medlem af kommunalbestyrelsen har med de begrænsninger, der følger af lovgivningens regler om tavshedspligt, ret til efter anmodning at få tilsendt dagsordener og udskrifter af beslutningsprotokoller, der udsendes til medlemmer af udvalg, som den pågældende ikke er medlem af, samt efter anmodning i det enkelte tilfælde sagsmateriale i samme omfang som udvalgets medlemmer.

Stk. 7. En fortegnelse over de sager, der vil komme til behandling på udvalgenes møder, skal med de begrænsninger, der følger af lovgivningens regler om tavshedspligt, så vidt muligt offentliggøres.

§ 21. Udvalgene bestyrer de anliggender, der er underlagt dem, inden for rammerne af det vedtagne årsbudget i forbindelse med kommunalbestyrelsens vedtagelser og i overensstemmelse med de reglementer mv., der er udstedt af kommunalbestyrelsen. De påser, at de bevilgede beløb ikke overskrides, og foretager gennem økonomiudvalget indstilling til kommunalbestyrelsen, hvis bevillinger derudover anses for ønskelige eller fornødne.

Stk. 2. Et udvalg skal inden iværksættelsen af foranstaltninger, der er af væsentlig betydning for et andet udvalg, forhandle med det pågældende udvalg, i fornødent omfang med inddragelse af kommunalbestyrelsens formand, jf. § 31 a.

Stk. 3. Udvalgene skal efter anmodning af økonomiudvalget og inden for en frist, der fastsættes af dette udvalg, fremkomme med bidrag til årsbudgettet og til flerårige budgetoverslag, jf. § 37, stk. 2.

§ 22. Udvalgene vælger selv deres formand, jf. dog § 18, stk. 1. Ethvert medlem af udvalget er forpligtet til at modtage valg til formand. Formanden forbereder, indkalder og leder udvalgets møder og drager omsorg for, at dets beslutninger indføres i beslutningsprotokollen.

Stk. 2. Formanden kan på udvalgets vegne afgøre sager, som ikke tåler opsættelse eller ikke giver anledning til tvivl. Kommunalebestyrelsens formand underrettes forudgående om afgørelsen af sager, som ikke tåler opsættelse, medmindre der er tale om afgørelser, der ved lovgivningen er henlagt til udvalget.

Stk. 3. Ethvert medlem af udvalget kan for dette indbringe ethvert spørgsmål om formandens virksomhed, og formanden skal meddele udvalget de oplysninger, dette forlanger. Formanden er i enhver henseende undergivet udvalgets beslutninger.

§ 23. Ethvert medlem af et udvalg kan standse udførelsen af en beslutning, der er truffet af udvalget, ved på mødet til beslutningsprotokollen at erklære, at han ønsker sagen indbragt til afgørelse af kommunalbestyrelsen. Dette gælder dog ikke afgørelser, der ved lovgivningen er henlagt til udvalget.

§ 24. Ved flertalsvalg er den kandidat valgt, som opnår stemmer fra et flertal af de tilstedeværende medlemmer. Opnås et sådant flertal ikke ved 1. afstemning, foretages en ny afstemning. Ved 2. afstemning er en kandidat valgt, hvis den pågældende opnår stemmer fra et flertal af de tilstedeværende medlemmer, eller hvis der kun afgives stemmer på den pågældende. Bringer 2. afstemning heller ikke nogen afgørelse, foretages bundet valg mellem de to, der ved 2. afstemning har fået flest stemmer, således at det ved stemmelighed afgøres ved lodtrækning, på hvilke to der ved det bundne valg (3. afstemning) skal stemmes. Står stemmerne lige ved 3. afstemning, træffes afgørelsen ved lodtrækning.

Stk. 2. Ved ansættelse i kommunens tjeneste foretages valget mellem flere ansøgere på den i stk. 1 angivne måde.

Stk. 3. Forholdstalsvalg i henhold til denne lov foretages på grundlag af d'Hondts metode efter følgende regler: kommunalbestyrelsens medlemmer deles i de grupper, hvori medlemmerne har anmeldt for formanden at ville stemme sammen ved det pågældende valg. Ved valg til økonomiudvalg og stående udvalg skal dog foretages samme gruppeanmeldelse. Hver gruppes medlemstal deles med 1, 2, 3 osv. De herefter fremkomne kvotienter angiver den rækkefølge, i hvilken de enkelte grupper kan vælge deres repræsentanter. Er to eller flere kvotienter lige store, afgøres rækkefølgen ved lodtrækning. Når det antal repræsentanter, der tilkommer de enkelte grupper, er bestemt, skal grupperne straks meddele formanden, hvilke personer der udpeges til de dem tilfaldne pladser. Giver en gruppe afkald på sin ret til at få en eller flere repræsentanter, fordeles de ledigblevne pladser mellem de andre grupper på den foran angivne måde.

§ 25. Kommunalebestyrelsens valg af to eller flere medlemmer til udvalg, kommissioner, bestyrelser og lignende foretages ved et forholdstalsvalg for hvert udvalg mv. for sig, jf. dog § 27, stk. 1.

Stk. 2. Ved kommunalebestyrelsens valg af medlemmer til udvalg, kommissioner, bestyrelser og lignende, hvori kommunalebestyrelsens formand eller en udvalgsformand skal have sæde, regnes den pågældendes plads som en af de pladser, der kan tilkomme den gruppe inden for kommunalebestyrelsen, som vedkommende ved det pågældende valg har anmeldt at tilhøre.

§ 26. Skal valg af medlemmer til udvalg, kommissioner, bestyrelser og lignende foretages både blandt medlemmer og ikke-medlemmer af kommunalebestyrelsen, foretages valget af samtlige de medlemmer, kommunalebestyrelsen skal vælge, ved et forholdstalsvalg for hvert udvalg mv. for sig. Grupperne kan i den rækkefølge, som mandaterne tilfalder dem, udpege medlemmer eller ikke-medlemmer af kommunalebestyrelsen, indtil den ene eller den anden art af pladserne er besat.

§ 27. Har en gruppe ikke ved forholdstalsvalg i henhold til § 24 fået så mange pladser i de stående udvalg, som den ville have fået ved en fordeling under ét af samtlige pladser i disse udvalg, har gruppen ret til at få det manglende antal anvist ved overtagelse af pladser fra den eller de grupper, der ved den første fordeling har opnået for mange. Den gruppe, der har krav på yderligere udvalgspladser, kan kræve, at der ikke efter foranstående anvises den mere end én plads i hvert udvalg.

Stk. 2. Uoverensstemmelser mellem grupper, der skal afgive udvalgspladser efter foranstående bestemmelser, afgøres af kommunalebestyrelsen.

Stk. 3. Såfremt en gruppe ved anvendelsen af den i stk. 1 og 2 angivne fremgangsmåde mister flertallet i et udvalg, kan gruppen udpege et så stort antal overtallige medlemmer af vedkommende udvalg, som er nødvendigt for at bevare flertal i dette.

§ 28. Udtræder et medlem i valgperiodens løb af et udvalg, en kommission, en bestyrelse eller lignende, hvori han er indvalgt af

en bestemt gruppe inden for kommunalbestyrelsen, besættes den ledigblevne plads af den samme gruppe.

Stk. 2. Når et udvalgsmedlem har forfald i mindst 1 måned, kan den gruppe, der har indvalgt ham, bestemme, at et andet medlem indtræder i udvalget, så længe hindringen varer. En kommunalbestyrelse, der i styrelsesvedtægten har truffet bestemmelse efter § 15, stk. 2, 2. pkt., kan i styrelsesvedtægten træffe bestemmelse om, at den gruppe, der har indvalgt et udvalgsmedlem, kan bestemme, at et andet medlem indtræder i udvalget, så længe udvalgsmedlemmet har forfald, uanset at forfaldet forventes at vare kortere end 1 måned.

Stk. 3. Kommunalebestyrelsen kan i styrelsesvedtægten træffe bestemmelse om, at den gruppe, der har indvalgt et udvalgsmedlem, der må forventes at blive erklæret inhabil i forhold til en sag, der skal behandles af udvalget, kan bestemme, at et andet medlem i givet fald indtræder i udvalget ved sagens behandling.

§ 29. Et udvalgsmedlem må ikke mod betaling yde nogen præstation til den gren af kommunens forvaltning, der forestås af vedkommende udvalg, uden efter forudgået offentlig licitation eller, hvor forholdene særlig taler derfor, i henhold til kommunalbestyrelsens vedtagelse.

Stk. 2. Medlemskab af et stående udvalg er udelukket for

- a) ansatte, der over for udvalget er umiddelbart ansvarlige for ledelsen af et forvaltningsområde, og disses stedfortrædere og
- b) ansatte, der i øvrigt har ledende administrative funktioner inden for et forvaltningsområde, der henhører under udvalget.

Stk. 3. Medlemskab af økonomiudvalget er udelukket for

- a) ansatte i den del af den kommunale forvaltning, som varetager administrationen af de sagområder, der i medfør af § 18, stk. 3, og kapitel V er henlagt under økonomiudvalget,
- b) ansatte, der er umiddelbart ansvarlige for eller i øvrigt har ledende administrative funktioner inden for andre forvaltningsområder, som forestås af økonomiudvalget, og
- c) ansatte, der er umiddelbart ansvarlige for ledelsen af et under et stående udvalg hørende forvaltningsområde.

Stk. 4. Ingen, der er ansat i kommunen, kan være medlem af magistraten, jf. § 64, eller formand for et stående udvalg i en kommune, der styres efter reglerne i § 64 a.

Stk. 5. Ingen, der lever i ægteskab eller i et forhold, der kan sidestilles med ægteskab, med en person, der er ansat af kommunalbestyrelsen, kan være medlem af

- a) et stående udvalg, hvis den ansatte i medfør af stk. 2, litra a, er udelukket fra medlemskab af udvalget,
- b) økonomiudvalget, hvis den ansatte er umiddelbart ansvarlig for eller i øvrigt har ledende administrative funktioner inden for økonomiudvalgets forvaltningsområde eller er umiddelbart ansvarlig for ledelsen af et under et stående udvalg hørende forvaltningsområde,
- c) magistraten, jf. § 64, eller formand for et stående udvalg i en kommune, der styres efter reglerne i § 64 a, hvis den ansatte er umiddelbart ansvarlig for eller i øvrigt har ledende administrative funktioner inden for forvaltningsområdet i den afdeling, der forestås af den pågældende, eller er umiddelbart ansvarlig for ledelsen af et under en af de andre afdelinger hørende forvaltningsområde.

Kap. IV. Kommunalebestyrelsens formand

§ 30. Formanden forbereder kommunalebestyrelsens møder og indkalder medlemmerne til disse. Han leder kommunalebestyrelsens

forhandlinger og afstemninger og drager omsorg for, at dens beslutninger indføres i beslutningsprotokollen.

§ 31. Formanden kan på kommunalebestyrelsens vegne afgøre sager, som ikke tåler opsættelse eller ikke giver anledning til tvivl.

Stk. 2. Formanden orienterer senest på førstkommande ordinære møde, jf. § 8, stk. 1, kommunalebestyrelsen om afgørelser truffet i medfør af § 31, stk. 1.

Stk. 3. Formanden har den øverste daglige ledelse af kommunens administration. Formanden fordeler sagerne til de pågældende udvalg og drager omsorg for, at sager, der kræver beslutning af kommunalebestyrelsen, forelægges denne med eventuelle erklæringer. Formanden påser sagernes ekspedition og udfærdiger om fornødent forskrifter herfor. Formanden sørger for, at ingen udgift afholdes eller indtægt oppebæres uden fornøden bevilling.

Stk. 4. I styrelsesvedtægten kan fastsættes nærmere regler om formandens forretninger.

§ 31 a. Formanden har uden at være medlem ret til at deltage i møderne i udvalg uden stemmeret. Formanden underrettes om tidspunktet for udvalgs møderne og modtager dagsorden samt udskrift af beslutningsprotokollen for hvert møde.

Stk. 2. Formanden kan sammenkalde medlemmerne af to eller flere udvalg til samlet drøftelse af foreliggende sager af fælles interesse.

Stk. 3. Formanden kan standse behandlingen af en under et udvalgs myndighedsområde hørende sag ved skriftligt at pålægge udvalget at indbringe sagen for kommunalebestyrelsen uden unødigt ophold. Dette gælder dog ikke sager, hvor afgørelsen ved lovgivningen er henlagt til udvalget.

§ 32. Dokumenter vedrørende kommunens køb og salg af fast ejendom, optagelse af lån og påtagelse af garantiforpligtelser skal underskrives af kommunalebestyrelsens formand eller næstformand (næstformænd) og en person, der er bemyndiget dertil af kommunalebestyrelsen, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. I kommuner, der styres efter reglerne i § 64 eller § 64 a, kan de dokumenter, der er nævnt i stk. 1, tillige underskrives af magistratsmedlemmer eller udvalgsformænd og en person, der er bemyndiget dertil af kommunalebestyrelsen.

§ 33. Når kommunalebestyrelsens næstformand fungerer i formandens forfald, overtager han samtlige opgaver, der er pålagt formanden ved denne lov og kommunens styrelsesvedtægt.

§ 34. Regler om ydelse af vederlag, efterløn og pension til kommunalebestyrelsens formand, magistratsmedlemmer, jf. § 64, og de i § 64 a nævnte udvalgsformænd fastsættes af økonomi- og indenrigsministeren.

Stk. 2. Regler om ydelse af vederlag til kommunalebestyrelsens næstformand (næstformænd) fastsættes af økonomi- og indenrigsministeren.

Stk. 3. Et medlem, der i henhold til § 15, stk. 5, eller § 66 b, stk. 3, udpeges til at fungere som formand eller som magistratsmedlem, oppebærer i funktionsperioden vederlag efter regler fastsat i henhold til stk. 1. Den samme vederlæggelse ydes til et medlem af et stående udvalg, der overtager ledelsen af administrationen, jf. § 64 a, stk. 4.

Stk. 4. Kommunalebestyrelsen kan yde vederlag til et medlem, som uden for de i stk. 3 nævnte tilfælde varetager opgaver, som påhviler kommunalebestyrelsens formand eller et magistratsmedlem. Ved vederlagets fastsættelse skal der navnlig tages hensyn til arbejdsbyrdens omfang og varighed.

Stk. 5. En næstformand, der modtager vederlag i henhold til stk. 2, kan dog kun modtage vederlag i henhold til stk. 3 eller 4, såfremt den pågældende inden for et regnskabsår har varetaget formandens opgaver i mere end 5 uger.

Stk. 6. Modtager et medlem af kommunens kasse andre vederlag, honorarer, diæter eller erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, kan disse beløb sammen med de i stk. 2-4 omhandlede vederlag ikke inden for et regnskabsår overstige det vederlag, der tilkommer borgmesteren, jf. stk. 1.

§ 35. (Ophævet).

Kap. V. Kommunens økonomiske forvaltning

§ 36. Kommunens regnskabsår løber fra den 1. januar til den 31. december.

Stk. 2. Kommunens halvårsregnskab omfatter perioden fra den 1. januar til den 30. juni.

§ 37. Forslag til kommunens årsbudget for det kommende regnskabsår udarbejdes af økonomiudvalget til kommunalbestyrelsen inden en af økonomi- og indenrigsministeren fastsat frist.

Stk. 2. Forslaget ledsages af budgetoverslag for en flerårig periode, hvis længde fastsættes af økonomi- og indenrigsministeren.

Stk. 3. Forslag til årsbudget og flerårige budgetoverslag, der er endeligt vedtaget af økonomiudvalget, offentliggøres, når forslaget er tilgængeligt for kommunalbestyrelsens medlemmer.

§ 38. Økonomiudvalgets forslag til årsbudget og flerårige budgetoverslag skal undergives 2 behandlinger i kommunalbestyrelsen med mindst 3 ugers mellemrum.

Stk. 2. Ved 2. behandling undergives forslaget til årsbudget og flerårige budgetoverslag kommunalbestyrelsens drøftelse og beslutning. Økonomi- og indenrigsministeren fastsætter fristen for 2. behandling og kan herunder fastsætte forskellige frister for nærmere angivne poster på årsbudgettet og de flerårige budgetoverslag. Økonomi- og indenrigsministeren fastsætter nærmere regler om specifikationen af de poster på årsbudgettet, hvortil kommunalbestyrelsen ved årsbudgettets endelige vedtagelse skal tage bevillingsmæssig stilling.

§ 39. Det endeligt vedtagne årsbudget og de flerårige budgetoverslag offentliggøres.

Stk. 2. En kort redegørelse for indholdet af årsbudgettet og budgetoverslagene skal inden det kommende regnskabsårs begyndelse offentliggøres.

§ 40. Årsbudgettet afgiver i den form, hvori det endeligt er vedtaget af kommunalbestyrelsen, den bindende regel for størrelsen af næste års kommunale skatteudskrivning. De poster på årsbudgettet, hvortil kommunalbestyrelsen ved årsbudgettets vedtagelse har taget bevillingsmæssig stilling, jf. § 38, stk. 2, afgiver tillige den bindende regel for næste års kommunale forvaltning.

Stk. 2. Bevillingsmyndigheden er hos kommunalbestyrelsen. Foranstaltninger, der vil medføre indtægter eller udgifter, som ikke er bevilget i forbindelse med vedtagelsen af årsbudgettet, må ikke iværksættes, før kommunalbestyrelsen har meddelt den fornødne bevilling. Dog kan foranstaltninger, der er påbudt ved lov eller anden bindende retsforordning, om fornødent iværksættes uden kommunalbestyrelsens forudgående bevilling, men bevilling må da indhentes snarest muligt. Endvidere kan kommunalbestyrelsen bemyndige økonomiudvalget til at meddele tillægsbevillinger i tilfælde, hvor beløb fra en drifts- eller anlægsbevilling ønskes overført til en anden drifts- eller anlægsbevilling.

Stk. 3. Enhver tillægsbevilling skal angive, hvorledes den bevilgede udgift skal dækkes.

Stk. 4. Økonomi- og indenrigsministeren kan fastsætte nærmere regler om forholdet mellem indtægter og udgifter og om anvendelse af generelle reserver i årsbudgettet og de flerårige budgetoverslag eller dele heraf.

§ 41. Beslutning om optagelse af lån og påtagelse af garantiforpligtelser skal, medmindre økonomi- og indenrigsministeren fastsætter andet, træffes af kommunalbestyrelsen.

Stk. 2. Økonomi- og indenrigsministeren kan fastsætte nærmere regler, hvorefter beslutning om indgåelse af leje- og leasingaftaler, som udgør en særlig forpligtelse for kommunen, skal træffes af kommunalbestyrelsen.

§ 41 a. Beslutning om fastsættelse af betaling fra borgerne for ydelser fra kommunale forsyningsvirksomheder og for benyttelse af sociale institutioner og ordninger mv. samt skolefritidsordninger skal træffes af kommunalbestyrelsen.

§ 42. Enhver kommune skal lade sine regnskaber revidere af en statsautoriseret eller registreret revisor. Kommunens revision skal være sagkyndig og uafhængig. Kommunalt bestyrelsen antager kommunens revision, der skal godkendes af Ankestyrelsen. Godkendelsen kan altid tilbagekaldes. Kommunalt bestyrelsens afskedigelse af revisionen kræver samtykke fra Ankestyrelsen.

Stk. 2. Revisionen skal omfatte alle under kommunalt bestyrelsen henhørende regnskabsområder. Ved revisionen efterprøves, om regnskabet er rigtigt, og om de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, kommunalt bestyrelsens øvrige beslutninger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Endvidere vurderes det, om udførelsen af kommunalt bestyrelsens og udvalgenes beslutninger og den øvrige forvaltning af kommunens anliggender er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde.

Stk. 3. Det påhviler revisionen regelmæssigt at foretage en kritisk gennemgang af kommunens regnskabsføring og de i forbindelse hermed etablerede kontrolforanstaltninger med henblik på at efterprøve, om disse er betryggende.

Stk. 4. Revisionen afgiver en årsberetning om revisionen af kommunens årsregnskab. Revisionen afgiver endvidere beretning i årets løb, når det er foreskrevet, eller når revisionen finder det hensigtsmæssigt (delberetninger). Revisionen skal tilvejebringe og meddele kommunalt bestyrelsen de oplysninger, kommunalt bestyrelsen forlanger om forhold, der vedrører varetagelsen af revisionens hverv.

Stk. 5. Kommunalt bestyrelsen skal tilvejebringe og meddele de oplysninger, der er fornødne for revisionens virksomhed.

Stk. 6. Revisionen må ikke deltage i eller tage medansvar for beslutninger, hvorved revisionens stilling som uafhængig revision vil kunne bringes i fare.

Stk. 7. Kommunalt bestyrelsen fastsætter de nærmere regler for indretningen af kommunens kasse- og regnskabsvæsen i et regulativ, hvori der tillige optages forskrifter vedrørende forretningsgangen inden for kasse- og regnskabsvæsenet. Regulativet tilstilles den kommunale revision, som tillige skal underrettes om alle ændringer af regulativet, før de sættes i kraft.

§ 42 a. (Ophævet).

§ 42 b. Kommunalt bestyrelsens formand sørger for, at revisionens beretninger, jf. § 42, stk. 4, udsendes til kommunalt bestyrelsens medlemmer senest 7 dage efter modtagelsen.

§ 42 c. Revisionen har adgang til at forelægge revisionens beretninger, jf. § 42, stk. 4, for kommunalt bestyrelsen. Forelæggelse af revisionens beretninger for kommunalt bestyrelsen skal endvidere ske, når mindst en fjerdedel af medlemmerne anmoder herom. Kommunalt bestyrelsens formand fastsætter på revisionens henholdsvis mindst en fjerdedel af medlemmernes anmodning tid og sted for forelæggelsen og indkalder kommunalt bestyrelsens medlemmer.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsens formand sørger for, at en indkaldelse og det fornødne materiale til revisionens forelæggelse udsendes til kommunalbestyrelsens medlemmer senest 4 hverdage inden forelæggelsen, medmindre forelæggelsen ikke kan udsættes.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan tillade, at andre deltager i eller overværer forelæggelsen.

Stk. 4. Ved forelæggelsen kan der ikke træffes beslutninger.

§ 43. Kommunens bogføring skal kunne give oversigt over, hvorledes kommunens midler er forvaltet, og om forvaltningen er i overensstemmelse med årsbudgettet og kommunalbestyrelsens øvrige beslutninger.

§ 44. Midler, som ikke af hensyn til de daglige forretninger skal foreligge kontant, skal indsættes i pengeinstitut eller på postgirokonto eller anbringes i sådanne obligationer eller investeringsbeviser, i hvilke fondes midler kan anbringes.

§ 45. Kommunens årsregnskab aflægges af økonomiudvalget til kommunalbestyrelsen inden en af økonomi- og indenrigsministeren fastsat frist. Regnskabet skal ledsages af en fortegnelse over kommunens kautions- og garantiforpligtelser. Herudover skal regnskabet i fornødent omfang være ledsaget af bemærkninger, navnlig vedrørende væsentlige afvigelser mellem bevillings- og regnskabsbeløb.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen afgiver regnskabet til revisionen. Efter at revisionens bemærkninger til årsregnskabet har været meddelt økonomiudvalget og - for så vidt angår bemærkninger, der ikke umiddelbart angår den forvaltning, der hører under økonomiudvalget - tillige den pågældende kommunale myndighed til besvarelse, træffer kommunalbestyrelsen i et møde afgørelse med hensyn til de fremkomne bemærkninger og regnskabet godkendelse.

Stk. 3. Det endeligt godkendte regnskab offentliggøres.

§ 45 a. Kommunens halvårsregnskab aflægges af økonomiudvalget til kommunalbestyrelsen inden en af økonomi- og indenrigsministeren fastsat frist. Halvårsregnskabet skal være ledsaget af bemærkninger om kommunens forventede årsregnskab for det pågældende år.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen træffer i et møde afgørelse med hensyn til halvårsregnskabet godkendelse.

Stk. 3. Det endeligt godkendte halvårsregnskab offentliggøres.

§ 46. Økonomi- og indenrigsministeren kan fastsætte nærmere regler om bestyrelsen af kommunens kasse- og regnskabsvæsen, om aflæggelse af årsregnskabet og halvårsregnskabet, om revision og om afgørelse af bemærkninger.

Stk. 2. Økonomi- og indenrigsministeren kan fastsætte nærmere regler om udarbejdelse og udsendelse af oplysninger til kommunalbestyrelsen om kommunens økonomiske forhold.

Kap. VI. Ankestyrelsens tilsyn

§ 47. Tilsynet med kommunerne og kommunale fællesskaber, jf. § 60, varetages af Ankestyrelsen.

Stk. 2. Ankestyrelsen er i udøvelsen af tilsynet ikke undergivet økonomi- og indenrigsministerens instruktioner. Økonomi- og indenrigsministeren kan fastsætte generelle forskrifter for udøvelsen af Ankestyrelsens beføjelser som led i tilsynet.

§ 48. Ankestyrelsen fører tilsyn med, at kommunerne og kommunale fællesskaber, jf. § 60, overholder den lovgivning, der særligt gælder for offentlige myndigheder, herunder kommunale forskrifter, der er udstedt i medfør af denne lovgivning, jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. Ankestyrelsen fører ikke tilsyn med, at kommunerne og kommunale fællesskaber, jf. § 60, overholder ansættelsesretlige regler.

Stk. 3. Ankestyrelsen fører ikke tilsyn, i det omfang særlige klage- eller tilsynsmyndigheder kan tage stilling til den pågældende sag.

§ 48 a. Ankestyrelsen beslutter, om der er tilstrækkelig anledning til at rejse en tilsynssag.

§ 49. Kommunalbestyrelsen og styrelsesorganet for et kommunalt fællesskab, jf. § 60, skal tilvejebringe og meddele Ankestyrelsen de oplysninger og udlevere de dokumenter, Ankestyrelsen forlanger om forhold i kommunen henholdsvis det kommunale fællesskab.

Stk. 2. Ankestyrelsen kan i særlige tilfælde pålægge kommunalbestyrelsen at tilvejebringe bemærkninger fra revisionen om kommunalbestyrelsens afgørelser vedrørende revisionens beretninger og om forhold, der vedrører varetagelsen af revisionens hverv. 1. pkt. finder tilsvarende anvendelse for styrelsesorganet for et kommunalt fællesskab, jf. § 60.

Stk. 3. Ankestyrelsen kan fastsætte en frist for tilvejebringelse og meddelelse af oplysninger og udlevering af dokumenter efter stk. 1 og 2.

Stk. 4. Ankestyrelsen kan, når det er påkrævet, forlange, at der optages retsligt forhør i overensstemmelse med retsplejelovens § 1018.

Stk. 5. Ankestyrelsen kan anmode andre offentlige myndigheder om inden for deres sagsområde at yde den vejledning og bistand, der er nødvendig for tilsynets udøvelse.

§ 50. Ankestyrelsen kan udtale sig om lovligheden af kommunale dispositioner eller undladelser.

§ 50 a. Har kommunalbestyrelsen truffet en beslutning, der strider mod lovgivningen, kan Ankestyrelsen sætte beslutningen ud af kraft. Under behandlingen af sagen kan Ankestyrelsen midlertidigt suspendere den pågældende beslutning. Er beslutningen bragt til udførelse, kan den dog kun suspenderes eller sættes ud af kraft, hvis

- 1) en part over for Ankestyrelsen skriftligt fremsætter begæring herom,
- 2) der ikke efter anden lovgivning er en klageinstans og
- 3) væsentlige hensyn, særlig til private interesser, ikke taler herimod.

Stk. 2. Stk. 1 gælder tilsvarende for en beslutning truffet af økonomiudvalget, et stående udvalg eller en magistrat, når beslutningen ikke kan indbringes for kommunalbestyrelsen. Stk. 1 gælder tilsvarende for en beslutning truffet af kommunalbestyrelsens formand efter § 31, stk. 1. Stk. 1 gælder tilsvarende for en beslutning truffet af en formand for økonomiudvalget eller et stående udvalg efter § 22, stk. 2, når beslutningen ikke kan indbringes for kommunalbestyrelsen. Stk. 1 gælder endvidere tilsvarende for en beslutning truffet af styrelsesorganet for et kommunalt fællesskab, jf. § 60.

§ 50 b. Undlader kommunalbestyrelsen at udføre en foranstaltning, som den efter lovgivningen har pligt til at udføre, kan Ankestyrelsen pålægge de medlemmer af kommunalbestyrelsen, som er ansvarlige for undladelsen, tvangsboeder.

Stk. 2. Et medlem kan ikke unddrage sig ansvar ved at undlade at stemme.

Stk. 3. Stk. 1 og 2 gælder tilsvarende for medlemmer af økonomiudvalget, et stående udvalg og en magistrat i sager, der ikke kan indbringes for kommunalbestyrelsen. Stk. 1 gælder tilsvarende for kommunalbestyrelsens formand i sager, hvor formanden undlader at indkalde medlemmerne af kommunalbestyrelsen til kommunalbestyrelsens ordinære og

ekstraordinære møder, jf. § 8, stk. 1 og 2. Stk. 1 og 2 gælder tilsvarende for medlemmer af styrelsesorganet for et kommunalt fællesskab, jf. § 60.

§ 50 c. Ankestyrelsen kan anlægge erstatningssag mod et kommunalbestyrelsesmedlem, som er ansvarligt for, at kommunen er påført et tab.

Stk. 2. Et medlem kan ikke unddrage sig ansvar ved at undlade at stemme.

Stk. 3. Hvis et kommunalbestyrelsesmedlem under en erstatningssag efter stk. 1 findes erstatningsansvarligt for et tab, som den pågældende under udførelsen af sit hverv har påført kommunen, kan erstatningen nedsættes eller helt bortfalde, i det omfang det findes rimeligt under hensyn til den udviste skyld, skadens størrelse og omstændighederne i øvrigt.

Stk. 4. Stk. 1-3 gælder tilsvarende for medlemmer af økonomiudvalget, et stående udvalg og en magistrat. Stk. 1 og 3 gælder tilsvarende for kommunalbestyrelsens formand, for så vidt angår beslutninger truffet efter § 31, stk. 1. Stk. 1 og 3 gælder tilsvarende for en formand for økonomiudvalget eller et stående udvalg, for så vidt angår beslutninger truffet efter § 22, stk. 2. Stk. 1-3 gælder tilsvarende for medlemmer af styrelsesorganet for et kommunalt fællesskab, jf. § 60.

§ 50 d. Ankestyrelsen kan frafalde sagsanlæg efter § 50 c mod, at den pågældende inden en fastsat frist indbetaler et nærmere angivet beløb til kommunen henholdsvis det kommunale fællesskab. Ved beløbets fastsættelse kan der tages hensyn til den udviste skyld, skadens størrelse og omstændighederne i øvrigt. Hvis den pågældende indvilliger i at betale beløbet og indbetaler dette inden den fastsatte frist, kan der ikke fremsættes yderligere erstatningskrav mod den pågældende.

§ 51. Ankestyrelsen kan anlægge anerkendelsessøgsmål mod en kommunalbestyrelse, der har truffet en beslutning, der strider mod lovgivningen, eller undladt at udføre en foranstaltning, som den efter lovgivningen har pligt til at udføre, eller hvis beslutning Ankestyrelsen har sat ud af kraft eller midlertidigt suspenderet, jf. § 50 a.

Stk. 2. Stk. 1 gælder tilsvarende for økonomiudvalget, et stående udvalg eller en magistrat i sager, der ikke kan indbringes for kommunalbestyrelsen. Stk. 1 gælder tilsvarende for kommunalbestyrelsens formand, for så vidt angår beslutninger truffet efter § 31, stk. 1. Stk. 1 gælder tilsvarende for en formand for økonomiudvalget eller et stående udvalg, for så vidt angår beslutninger truffet efter § 22, stk. 2, der ikke kan indbringes for kommunalbestyrelsen. Stk. 1 gælder tilsvarende for styrelsesorganet for et kommunalt fællesskab, jf. § 60.

Kap. VII. Økonomi- og indenrigsministerens tilsyn

§ 52. Ankestyrelsens afgørelser om anvendelse af de foranstaltninger, der er nævnt i §§ 50 a-50 d, kan af de organer eller medlemmer, foranstaltningen er rettet imod, indbringes for økonomi- og indenrigsministeren.

Stk. 2. Ankestyrelsens afgørelser om samtykke eller godkendelse efter denne lov eller bestemmelser fastsat i medfør af denne lov kan af vedkommende kommunalbestyrelse eller vedkommende styrelsesorgan for et kommunalt fællesskab, jf. § 60, indbringes for økonomi- og indenrigsministeren, medmindre afgørelsen fuldt ud giver kommunalbestyrelsen eller det kommunale fællesskab medhold.

Stk. 3. Økonomi- og indenrigsministeren kan af egen drift tage Ankestyrelsens afgørelser om anvendelse eller undladelse af anvendelse af de foranstaltninger, der er nævnt i §§ 50 a-50 d, samt om samtykke eller godkendelse efter denne lov eller bestemmelser

fastsat i medfør af denne lov op til behandling, når ministeren skønner, at sagen er af principiel eller generel betydning eller har alvorlig karakter.

Stk. 4. Økonomi- og indenrigsministeren kan stadfæste, ophæve eller ændre Ankestyrelsens afgørelse som nævnt i stk. 1-3 samt pålægge Ankestyrelsen at tage sagen op til ny behandling efter §§ 50-50 d eller efter bestemmelser om samtykke eller godkendelse efter denne lov eller bestemmelser fastsat i medfør af denne lov. Økonomi- og indenrigsministeren kan herunder ændre Ankestyrelsens afgørelse til ugunst for det organ eller det medlem, afgørelsen er rettet imod, jf. dog § 50 d, 3. pkt. Økonomi- og indenrigsministeren kan under de i § 51 nævnte betingelser anlægge anerkendelsessøgsmål eller pålægge Ankestyrelsen at anlægge anerkendelsessøgsmål.

§ 53. Økonomi- og indenrigsministeren kan af egen drift tage spørgsmål om lovligheden af kommunale dispositioner eller undladelser, som Ankestyrelsen har udtalt sig om efter § 50, op til behandling, når ministeren skønner, at sagen er af principiel eller generel betydning eller har alvorlig karakter. Tilsvarende gælder, hvis Ankestyrelsen har besluttet ikke at tage spørgsmål om lovligheden af kommunale dispositioner eller undladelser op til behandling.

Stk. 2. Økonomi- og indenrigsministeren kan udtale sig om lovligheden af den kommunale disposition eller undladelse og i forbindelse hermed træffe afgørelse efter §§ 50 a-50 d. Økonomi- og indenrigsministeren kan også pålægge Ankestyrelsen at tage sagen op til ny behandling efter §§ 50-50 d. Økonomi- og indenrigsministeren kan under de i § 51 nævnte betingelser anlægge anerkendelsessøgsmål eller pålægge Ankestyrelsen at anlægge anerkendelsessøgsmål.

§ 53 a. Økonomi- og indenrigsministeren kan af egen drift uden for de i §§ 52 og 53 nævnte tilfælde tage spørgsmål om lovligheden af Ankestyrelsens dispositioner eller undladelser som led i udøvelsen af tilsynet op til behandling, når ministeren finder anledning hertil, herunder skønner, at sagen er af principiel eller generel betydning eller har alvorlig karakter.

Stk. 2. Økonomi- og indenrigsministeren kan udtale sig om lovligheden af Ankestyrelsens disposition eller undladelse og stadfæste, ophæve eller ændre en beslutning truffet af Ankestyrelsen. Økonomi- og indenrigsministeren kan også pålægge Ankestyrelsen at tage sagen op til ny behandling.

§ 54. Økonomi- og indenrigsministeren kan pålægge Ankestyrelsen at tage en sag op til behandling efter §§ 50-50 d.

§ 55. Ankestyrelsen og økonomi- og indenrigsministeren kan tillægge ministerens behandling af en sag efter §§ 52 og 53 a opsættende virkning. Økonomi- og indenrigsministeren kan ophæve Ankestyrelsens beslutning om at tillægge ministerens behandling af en sag opsættende virkning.

§ 56. Kommunalebestyrelsen, styrelsesorganet for et kommunalt fællesskab, jf. § 60, og Ankestyrelsen skal tilvejebringe og meddele økonomi- og indenrigsministeren de oplysninger og udlevere de dokumenter, ministeren forlanger om forhold i kommunen og det kommunale fællesskab henholdsvis inden for tilsynets virkeområde. *Stk. 2.* Økonomi- og indenrigsministeren kan i særlige tilfælde pålægge kommunalbestyrelsen at tilvejebringe bemærkninger fra revisionen om kommunalbestyrelsens afgørelser vedrørende revisionens beretninger og om forhold, der vedrører varetagelsen af revisionens hverv. 1. pkt. finder tilsvarende anvendelse for styrelsesorganet for et kommunalt fællesskab, jf. § 60.

Stk. 3. Økonomi- og indenrigsministeren kan fastsætte en frist for tilvejebringelse og meddelelse af oplysninger og udlevering af dokumenter efter stk. 1 og 2.

Stk. 4. Økonomi- og indenrigsministeren kan, når det er påkrævet, forlange, at der optages retsligt forhør i overensstemmelse med retsplejelovens § 1018.

Stk. 5. Økonomi- og indenrigsministeren kan anmode andre offentlige myndigheder om inden for deres sagsområde at yde den vejledning og bistand, der er fornøden til tilsynets udøvelse.

Kap. VIII. Særlige bestemmelser

§ 57. Økonomi- og indenrigsministeren foreskriver formen for kommunernes årsbudget, flerårige budgetoverslag, årsregnskab og halvårsregnskab.

Stk. 2. Kommunens årlige regnskab sendes til Ankestyrelsen sammen med revisionsberetningen og de afgørelser, som kommunalbestyrelsen har truffet i forbindelse hermed, jf. § 45, stk. 2. Fristen for regnskabet indsendelse til Ankestyrelsen fastsættes af økonomi- og indenrigsministeren.

Stk. 3. Når revisionen afgiver en delberetning, jf. § 42, stk. 4, til kommunalbestyrelsen, skal revisionen underrette Ankestyrelsen herom.

§ 57 a. (Ophævet).

§ 58. Økonomi- og indenrigsministeren kan fastsætte regler om kommunernes låntagning og lignende dispositioner.

Stk. 2. Økonomi- og indenrigsministeren kan fastsætte regler om mellemværender mellem kommuner og kommunale forsyningsvirksomheder.

§ 59. Økonomi- og indenrigsministeren kan fastsætte regler om kommunalbestyrelsens adgang til at forpligte kommunen ved kaution eller anden økonomisk garanti samt ved tilsagn om regelmæssige ydelser og lignende, som kommunen ikke efter loven er forpligtet til at præstere.

§ 60. Aftaler om samarbejde mellem kommuner, som vil medføre indskrænkning i de enkelte deltagende kommunalbestyrelser beføjelser efter denne lov, kræver, medmindre andet særligt er hjemlet i lovgivningen, godkendelse fra Ankestyrelsen.

Stk. 2. Aftaler af den i stk. 1 omhandlede karakter kan ophæves, dersom deltagerne er enige herom. Ophævelse kan endvidere ske efter en deltagers anmodning, når Ankestyrelsen finder rimelig grund dertil.

Stk. 3. Vilkårene for aftalens ophævelse skal godkendes af Ankestyrelsen og skal fastsættes af denne i tilfælde af uenighed mellem deltagerne.

§ 61. Et kommunalbestyrelsesmedlem, der gør sig skyldig i grov tilsidesættelse af de pligter, som den pågældendes hverv medfører, straffes med bøde. Simpelt uagtsom pligttilsidesættelse straffes dog ikke.

§ 62. (Ophævet).

§ 62 a. (Ophævet).

§ 62 b. (Ophævet).

§ 62 c. (Ophævet).

§ 62 d. Økonomi- og indenrigsministeren kan fastsætte regler om beregning af omkostningerne ved kommunens egen udførelse af en opgave, som kommunen beslutter at sende i udbud, (kontrolbud) og om afgivelsen af kontrolbud.

Stk. 2. Økonomi- og indenrigsministeren kan fastsætte regler om, at Klagenævnet for Udbud efter reglerne i lov om håndhævelse af udbudsreglerne m.v. og forskrifter udstedt i medfør heraf kan behandle klager vedrørende kommunens overtrædelse af regler fastsat i medfør af stk. 1.

§ 62 e. (Ophævet).

§ 63. Kommunalbestyrelsen, styrelsesorganet for et kommunalt fællesskab, jf. § 60, og Ankestyrelsen skal tilvejebringe og meddele vedkommende minister de oplysninger og udlevere de dokumenter, som denne måtte forlange om forhold i kommunen og det kommunale fællesskab henholdsvis inden for tilsynets virkeområde.

Stk. 2. Ministeren kan fastsætte en frist for tilvejebringelse og meddelelse af oplysninger og udlevering af dokumenter efter stk. 1.

§ 63 a. Vedkommende minister kan udtale sig om lovligheden af kommunale dispositioner eller undladelser. Ministeren beslutter, om der findes anledning til at afgive en sådan udtalelse.

§ 64. I styrelsesvedtægten for Frederiksberg, København, Odense, Aalborg og Århus Kommuner kan der træffes bestemmelse om, at der til deltagelse i styrelsen af kommunens anliggender oprettes en magistrat. Reglerne i § 6, stk. 3, 2. pkt., og § 7, stk. 2, 2. pkt., finder tilsvarende anvendelse på magistratens medlemmer.

Stk. 2. Bestemmelser om den umiddelbare forvaltning af kommunens anliggender, herunder hvilke forretninger der henlægges til de enkelte magistratsmedlemmer til udførelse på disses eget ansvar, fastsættes i styrelsesvedtægten.

Stk. 3. I vedtægten træffes endvidere bestemmelse om de fravigelser af denne lovs indhold, som magistratsordningen gør ønskelig.

§ 64 a. I styrelsesvedtægten for Frederiksberg, København, Odense, Aalborg og Århus Kommuner kan der træffes bestemmelse om, at formændene for de stående udvalg har den øverste daglige ledelse af den del af kommunens administration, der varetager udvalgets forvaltningsområder. Kommunalbestyrelsens formand har den øverste daglige ledelse af kommunens øvrige administration, i det omfang andet ikke er bestemt i styrelsesvedtægten.

Stk. 2. For udvalgsformændenes ledelse af administrationen gælder reglerne i § 31, stk. 3, 3. og 4. pkt., og stk. 4. For kommunalbestyrelsens formands ledelse af administrationen gælder reglerne i § 31, stk. 3, 2.-4. pkt., og stk. 4. Reglerne i § 6, stk. 3, 2. pkt., § 7, stk. 2, 2. pkt., og § 11, stk. 1, 2. pkt., finder tilsvarende anvendelse på udvalgsformændene.

Stk. 3. Reglerne i stk. 1 og 2 kan tillige anvendes, hvis en kommune, der er nævnt i stk. 1, styres efter reglerne i § 65.

Stk. 4. Når en udvalgsformand har forfald i mindst 1 måned, vælger udvalget et medlem, der under fraværet skal varetage formandens funktioner, herunder ledelsen af administrationen. Styres kommunen efter reglerne i § 65, jf. stk. 3, vælges det medlem, der skal varetage formandens funktioner, herunder ledelsen af administrationen og medlemskabet af økonomiudvalget, af den gruppe, der har udpeget udvalgsformanden.

Stk. 5. Udvalgsformændene i kommuner, der styres efter reglerne i stk. 1-4, kan betegnes rådmænd. I Københavns Kommune kan udvalgsformændene betegnes borgmestre og formanden for Borgerrepræsentationen overborgmester.

§ 64 b. Kommunalbestyrelsen kan i styrelsesvedtægten træffe bestemmelse om, at de stående udvalg og økonomiudvalget ikke eller kun inden for visse af deres områder varetager den umiddelbare forvaltning af kommunens anliggender, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Økonomiudvalget skal varetage de opgaver, som økonomiudvalget er tillagt efter § 18, stk. 2-4, § 37 og § 45, stk. 1 og 2.

Stk. 3. Stk. 1 og 2 finder også anvendelse, hvis kommunen styres efter reglerne i § 64 a, § 65 eller begge bestemmelser.

§ 65. Kommunalbestyrelsen kan i styrelsesvedtægten træffe bestemmelse om, at økonomiudvalget består af kommunalbestyrelsens formand, der tillige er formand for udvalget,

og formændene for de stående udvalg samt eventuelt et yderligere antal kommunalbestyrelsesmedlemmer.

Stk. 2. Formændene for de stående udvalg vælges af kommunalbestyrelsen på det konstituerende møde umiddelbart efter valget af kommunalbestyrelsens formand og næstformand (næstformænd). Valget foretages ved forholdstalsvalg og således, at samme gruppeanmeldelse gælder ved de efterfølgende valg til stående udvalg og økonomiudvalg, jf. stk. 3 og 4. Valgene har virkning for kommunalbestyrelsens funktionsperiode.

Stk. 3. Grupperne bestemmer i den rækkefølge, hvori de har opnået ret til at besætte pladser som udvalgsformænd, i hvilke udvalg og med hvilke medlemmer de ønsker at besætte formandsposterne. Intet medlem kan udpeges til mere end én formandspost. Ved fordelingen regnes posten som formand for økonomiudvalget som den første af de formandsposter, der kan tilkomme den gruppe inden for kommunalbestyrelsen, til hvilken kommunalbestyrelsens formand hører. Når udvalgsformændene er valgt, vælges de øvrige medlemmer af de stående udvalg efter reglerne i §§ 25 og 27, idet en udvalgsformands plads regnes som den første af de pladser, der kan tilkomme den gruppe inden for kommunalbestyrelsen, til hvilken udvalgsformanden hører.

Stk. 4. Er det i styrelsesvedtægten fastsat, at økonomiudvalget består af et yderligere antal kommunalbestyrelsesmedlemmer, jf. stk. 1, vælges medlemmerne til økonomiudvalget efter forholdstal og således, at de i henhold til stk. 1 besatte pladser fragår i de pågældende gruppers pladser.

Stk. 5. En kommunalbestyrelse, der træffer bestemmelse efter stk. 1, kan i styrelsesvedtægten med virkning for kommende valgperioder træffe bestemmelse om, at valget af kommunalbestyrelsens formand og formændene for de stående udvalg foretages under ét som forholdstalsvalg, jf. stk. 2, 2. pkt. Det tilkommer den gruppe, der opnår den største kvotient ved valget, at udpege kommunalbestyrelsens formand. Den gruppe, der udpeger kommunalbestyrelsens formand, udpeger tillige næstformanden, medmindre der vælges to næstformænd, jf. § 6, stk. 5. Bestemmelsen i styrelsesvedtægten efter 1. pkt. eller ophævelse af bestemmelse herom skal vedtages forud for valgdagen, jf. § 6, stk. 2, i lov om kommunale valg.

Stk. 6. Når en formand eller næstformand, der er udpeget i medfør af stk. 5, fritages for sit hverv, dør eller udtræder af kommunalbestyrelsen, besættes den ledigblevne plads for resten af kommunalbestyrelsens funktionstid af den gruppe i kommunalbestyrelsen, der har udpeget den afgående formand eller næstformand.

Stk. 7. Når stedfortræderen for en formand eller næstformand, der er udpeget i medfør af stk. 5, er indtrådt i henhold til § 15, stk. 2, og forhindringen har en forventet varighed af mindst 2 måneder, tilkommer det den gruppe, der har udpeget formanden eller næstformanden, at udpege den, der under fraværet skal varetage funktionerne som henholdsvis formand eller næstformand.

§ 65 a. Kommunalebestyrelsen kan i styrelsesvedtægten træffe bestemmelse om, at der ikke nedsættes økonomiudvalg og stående udvalg til at varetage den umiddelbare forvaltning af kommunens anliggender.

Stk. 2. I kommuner, der styres efter reglerne i stk. 1, varetager kommunalbestyrelsens formand de beføjelser, der i § 37, stk. 1, og § 45, stk. 1, er henlagt til økonomiudvalget.

§ 65 b. Bestemmelse om, at en kommune skal styres efter reglerne i §§ 64, 64 a, 64 b, 65 og 65 a, træffes forud for eller i løbet af kommunalbestyrelsens valgperiode. Har en kommunalbestyrelse i løbet af valgperioden truffet bestemmelse om en ændret styreform, er denne bindende for den resterende del af valgperioden.

Stk. 2. Økonomi- og indenrigsministeren kan fastsætte nærmere regler om styrelsen af kommuner, der styres efter reglerne i §§ 64 a, 64 b, 65 og 65 a, herunder regler om vederlag mv., der fraviger reglerne i § 16.

§ 65 c. Med økonomi- og indenrigsministerens godkendelse kan en kommunalbestyrelse i styrelsesvedtægten fastsætte regler gældende for en valgperiode, der afviger fra reglerne i denne lovs § 16, § 16 a, § 17, § 18, stk. 2-6, § 20, stk. 5, §§ 21, 22, 27, 37, 38 og § 45, stk. 1 og 2.

Stk. 2. En kommunalbestyrelse kan med økonomi- og indenrigsministerens godkendelse træffe bestemmelse i styrelsesvedtægten om en anden styreform end udvalgsstyre i henhold til kapitel III og de styreformer, der er nævnt i §§ 64, 64 a, 64 b, 65 og 65 a. Bestemmelse herom træffes forud for eller i løbet af kommunalbestyrelsens valgperiode og kan højst gælde for valgperioden eller den resterende del af valgperioden.

Stk. 3. Økonomi- og indenrigsministeren kan fastsætte nærmere regler om en styreform, der godkendes efter stk. 2, herunder om de fravigelser af denne lovs indhold, som styreformen nødvendiggør eller gør ønskelig.

§ 65 d. En kommunalbestyrelse kan træffe bestemmelse om nedsættelse af lokaludvalg, herunder om henlæggelse af beslutningskompetence til lokaludvalgene i nærmere angivne kommunale anliggender. Lokaludvalgenes medlemmer vælges af kommunalbestyrelsen. Kommunalebestyrelsen kan bestemme, at et antal observatører deltager i lokaludvalgenes møder.

Stk. 2. Til selvstændig varetagelse af lokaludvalg kan henlægges opgaver inden for følgende områder:

- 1) Opgaver vedrørende tilvejebringelse af lokalplaner, jf. kapitel 5 og 6 i lov om planlægning, inden for områder, der i kommuneplanens rammer er udlagt til boligformål.
- 2) Dispensationer fra lokalplaner og byplanvedtægter, jf. §§ 19, 20 og 21, stk. 1, i lov om planlægning, inden for de i nr. 1 nævnte områder.
- 3) Opgaver vedrørende servitutbestemmelser, jf. § 43 i lov om planlægning for så vidt angår ejendomme inden for de i nr. 1 nævnte områder.
- 4) Opgaver vedrørende trafiksikring, trafiksanering og færdselsregulerende foranstaltninger, jf. kapitel 2 i lov om offentlige veje og § 57 i lov om private fællesveje.
- 5) Opgaver vedrørende vedligeholdelse og istandsættelse af private fællesveje, jf. kapitel 6 og 9 i lov om private fællesveje.
- 6) Opgaver vedrørende støjulemper i forbindelse med fritidsaktiviteter, jf. § 42 i lov om miljøbeskyttelse.
- 7) Opgaver efter regler vedrørende forurening, der er fastsat i medfør af §§ 16 og 18 i lov om miljøbeskyttelse.
- 8) Opgaver efter kapitel 6 i lov om folkeskolen.
- 9) Opgaver vedrørende dag- og klubtilbud til børn og unge, jf. §§ 7, 19 og 63 i lov om social service.
- 10) Opgaver efter de uskrevne retsregler om kommunernes opgavevaretagelse.

Stk. 3. Såfremt kommunalbestyrelsen i henhold til stk. 2 henlægger opgaver til lokaludvalgenes selvstændige varetagelse, skal de nærmere regler om lokaludvalgene og deres virksomhed fastsættes i et regulativ. I regulativet kan der fastsættes bestemmelse om, at formanden tillægges et vederlag. I øvrigt kan der i regulativet træffes bestemmelser, herunder bestemmelser om fravigelser af denne lovs indhold, som oprettelsen af lokaludvalg gør ønskelige.

Stk. 4. Regulativet om lokaludvalg skal vedtages af kommunalbestyrelsen efter de regler, som gælder for vedtagelse af kommunens styrelsesvedtægt, jf. § 2, stk. 2, og godkendes af

økonomi- og indenrigsministeren efter forhandling med vedkommende minister. Regulativet og ændringer heri offentliggøres.

Stk. 5. Lokaludvalgenes afgørelser vedrørende anliggender, der i henhold til stk. 2 er henlagt til lokaludvalgenes selvstændige varetagelse, kan indbringes for overordnede myndigheder i samme omfang, som hvis de var truffet af kommunalbestyrelsen.

Stk. 6. Reglerne i §§ 47-56, 61 og 63 finder tilsvarende anvendelse på lokaludvalgene og deres medlemmer.

§ 65 e. Kommunalbestyrelsen kan i styrelsesvedtægten træffe bestemmelse om oprettelse af en borgerrådgiverfunktion, der ikke henhører under de stående udvalg eller økonomiudvalgets umiddelbare forvaltning af kommunens anliggender. Lederen af borgerrådgiverfunktionen ansættes og afskediges af kommunalbestyrelsen.

Stk. 2. Økonomiudvalget skal, for så vidt angår borgerrådgiverfunktionen, varetage de opgaver, som økonomiudvalget er tillagt efter § 18, stk. 2-4, § 37 og § 45, stk. 1 og 2.

Stk. 3. Borgerrådgiverfunktionen henhører ikke under borgmesterens øverste daglige ledelse af kommunens administration.

Stk. 4. Borgerrådgiverfunktionen kan kun varetage opgaver vedrørende rådgivning og vejledning af borgerne og vedrørende tilsyn med kommunens administration.

Stk. 5. Stk. 1-4 finder tilsvarende anvendelse, hvis kommunen styres efter reglerne i § 64 a, § 64 b, § 65, § 65 a eller flere af de nævnte bestemmelser.

§ 66. Tilsidesætter borgmesteren forsætligt eller groft uagtsomt en pligt, som påhviler den pågældende i medfør af denne lov, kan kommunalbestyrelsen efter reglerne i § 24, stk. 1, udpege et af sine medlemmer til at varetage den opgave, som pligttilsidesættelsen vedrører.

Stk. 2. Stk. 1 finder tilsvarende anvendelse for et magistratsmedlem og en udvalgsformand i en kommune, der styres efter reglerne i både § 64 a og § 65.

§ 66 a. Tilsidesætter borgmesteren forsætligt eller groft uagtsomt en pligt, som påhviler den pågældende i medfør af denne lov, kan borgmesteren afsættes, hvis pligttilsidesættelsen er særlig grov. Kommunalbestyrelsen indgiver en begrundet indstilling herom til det valgbarhedsnævn, der er nedsat i medfør af lov om kommunale og regionale valg. Finder nævnet, at betingelserne herfor er opfyldt, træffer nævnet afgørelse om, at borgmesteren afsættes.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen underretter straks skriftligt borgmesteren om kommunalbestyrelsens indstilling.

Stk. 3. Valgbarhedsnævnet kan, når dette er påkrævet, forlange, at der optages retsligt forhør i overensstemmelse med retsplejelovens § 1018. Borgmesteren skal på vedkommendes begæring efter nævnets nærmere bestemmelse gives lejlighed til mundtligt at forelægge sin sag for Valgbarhedsnævnet.

Stk. 4. Når der foreligger en afgørelse i Valgbarhedsnævnet efter stk. 1 om afsættelse af borgmesteren, vælger kommunalbestyrelsen et af sine medlemmer til borgmester for den resterende del af funktionsperioden efter reglerne i § 24, stk. 1.

Stk. 5. Vederlaget til en afsat borgmester ophører med udgangen af den måned, hvor Valgbarhedsnævnet træffer afgørelse om afsættelse efter stk. 1.

Stk. 6. Stk. 1-5 finder tilsvarende anvendelse for et magistratsmedlem og en udvalgsformand i en kommune, der styres efter reglerne i både § 64 a og § 65. Det tilkommer dog den valggruppe i kommunalbestyrelsen, der har udpeget det afsatte medlem, at genbesætte hvervet.

§ 66 b. Tiltales en borgmester for et strafbart forhold, der efter lovgivningen kan medføre fængsel i 4 år eller derover, kan kommunalbestyrelsen begære over for Valgbarhedsnævnet, at borgmesteren suspenderes. Hvis en domfældelse for lovovertrædelsen vil medføre tab af borgmesterens valgbarhed og suspension ikke kan anses for betænkelig, træffer nævnet afgørelse om suspension. Suspensionen gælder, indtil borgmesteren udtræder af kommunalbestyrelsen, jf. stk. 4, eller genindtræder som borgmester, jf. stk. 5.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen underretter straks skriftligt borgmesteren om kommunalbestyrelsens begæring.

Stk. 3. Når der foreligger en afgørelse i Valgbarhedsnævnet efter stk. 1 om suspension af borgmesteren, udpeger kommunalbestyrelsen efter reglerne i § 24, stk. 1, et af sine medlemmer til at fungere som borgmester.

Stk. 4. Hvis den suspenderede borgmester mister sin valgbarhed på grund af straf for de i stk. 1 nævnte strafbare forhold og derfor udtræder af kommunalbestyrelsen efter bestemmelserne herom i lov om kommunale og regionale valg, fortsætter den i medfør af stk. 3 fungerende borgmester som borgmester for den resterende del af funktionsperioden.

Stk. 5. Frifindes den suspenderede borgmester ved endelig dom, opgives forfølgning, eller træffer Valgbarhedsnævnet efter endelig dom eller vedtagelse af bøde afgørelse om, at den suspenderede borgmester må anses for valgbar, genindtræder vedkommende i hvervet i den resterende del af funktionsperioden. Borgmesteren genindtræder dog først efter en frifindende dom i landsretten, når den ordinære frist for ansøgning om tilladelse til anke til Højesteret er udløbet, uden at ansøgning herom forinden er indgivet, eller, hvis ansøgning herom forinden er indgivet, når borgmesteren er endeligt frifundet.

Stk. 6. Anklagemyndigheden underretter kommunalbestyrelsen om tiltale mod en borgmester for strafbart forhold, der efter lovgivningen kan medføre fængsel i 4 år eller derover.

Stk. 7. Vederlaget til en suspenderet borgmester ophører med udgangen af den måned, hvor Valgbarhedsnævnet træffer afgørelse om suspension. Genindtræder den suspenderede borgmester i sit hverv, jf. stk. 5, har vedkommende krav på efterbetaling af borgmestervederlaget for suspensionsperioden.

Stk. 8. Stk. 1-7 finder tilsvarende anvendelse for et magistratsmedlem og en udvalgsformand i en kommune, der styres efter reglerne i både § 64 a og § 65. Det tilkommer dog den valggruppe i kommunalbestyrelsen, der har udpeget det suspenderede medlem, at udpege det medlem, der midlertidigt skal varetage hvervet.

§ 66 c. Har en borgmester i eller uden for sit hverv ikke vist sig værdig til den agtelse og tillid, som hvervet kræver, og vedtager kommunalbestyrelsen, at borgmesteren af denne grund ikke nyder kommunalbestyrelsens tillid og skal afsættes, anses borgmesteren som fritaget for sit hverv.

Stk. 2. Til en vedtagelse efter stk. 1 kræves, at mindst ni tiendedele af kommunalbestyrelsens samtlige medlemmer ved forslagens behandling i kommunalbestyrelsen, jf. stk. 3, stemmer for vedtagelsen og dens begrundelse, dog således, at det er tilstrækkeligt, at samtlige af kommunalbestyrelsens medlemmer ud over borgmesteren stemmer herfor.

Stk. 3. Forslag om afsættelse af borgmesteren efter stk. 1 skal undergives to behandlinger i kommunalbestyrelsen med mindst 6 og højst 12 dages mellemrum. Kommunalbestyrelsens vedtagelse efter stk. 1 og dens begrundelse skal efter hver behandling indføres i beslutningsprotokollen, jf. § 13. Kommunalbestyrelsen underretter straks skriftligt borgmesteren om vedtagelsen efter stk. 1.

Stk. 4. Borgmesteren kan deltage i kommunalbestyrelsens behandling og afstemning.

Stk. 5. Når der foreligger en vedtagelse efter stk. 1, vælger kommunalbestyrelsen et af sine medlemmer til borgmester for den resterende del af funktionsperioden efter reglerne i § 24, stk. 1.

Stk. 6. Den afsatte borgmester kan indbringe lovligheden af kommunalbestyrelsens vedtagelse efter stk. 1 for Valgbarhedsnævnet. Klage skal indgives til nævnet senest 14 dage efter kommunalbestyrelsens 2. behandling af forslag om afsættelse.

Stk. 7. Træffer Valgbarhedsnævnet afgørelse om, at vedtagelsen efter stk. 1 ikke har været lovlig, genindtræder den afsatte borgmester for den resterende del af funktionsperioden.

Stk. 8. Vederlaget til den afsatte borgmester ophører med udgangen af den måned, hvor kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om afsættelse efter stk. 1. Genindtræder den afsatte borgmester i sit hverv, jf. stk. 7, skal vedkommende med hensyn til vederlæggelse stilles, som om afsættelse ikke var sket.

Stk. 9. Stk. 1-8 finder tilsvarende anvendelse for et magistratsmedlem og en udvalgsformand i en kommune, der styres efter reglerne i både § 64 a og § 65. Det tilkommer dog den valggruppe i kommunalbestyrelsen, der har udpeget det afsatte medlem, at genbesætte hvervet.

§ 66 d. En borgmester har ret til at få udgifter til den advokat, borgmesteren vælger til at repræsentere sig eller lade sig bistå af i en sag efter §§ 66 a-66 c, betalt af kommunen efter reglerne i stk. 2 og 3.

Stk. 2. Udgiften skal have tilknytning til en sag efter §§ 66 a-66 c.

Stk. 3. Kommunalebestyrelsen fastsætter salær og godtgørelse til advokaten efter de takster, der gælder for beskikkede forsvarere i straffesager.

Stk. 4. Stk. 1-3 finder tilsvarende anvendelse for et magistratsmedlem og en udvalgsformand i en kommune, der styres efter reglerne i både § 64 a og § 65.

§ 67. Bestemmelser om løn- og øvrige ansættelsesforhold for personale i kommunal tjeneste skal godkendes af det i stk. 2 nævnte lønningsnævn. Nævnet skal endvidere godkende bestemmelser om løn- og ansættelsesforhold for personale ved kommunale selvstyrehavne, jf. lov om havne, personale ansat i trafikkselskaber, jf. lov om trafikkselskaber, samt tjenestemandslignende ansatte ved privatbanerne. Økonomi- og indenrigsministeren kan bestemme, at også løn- og øvrige ansættelsesforhold for personale ved selvejende institutioner, med hvilke kommuner indgår overenskomst med henblik på opfyldelsen af dem i lovgivningen pålagte forpligtelser, skal godkendes af nævnet. Nævnet kan beslutte, at antallet af stillinger i nærmere angivne personalegrupper, der i øvrigt er omfattet af nævnets godkendelsesbeføjelse, skal forelægges nævnet til godkendelse.

Stk. 2. Kommunernes Lønningsnævn består af 8 medlemmer og stedfortrædere for disse, der beskikkes af økonomi- og indenrigsministeren. Beskikkelsen sker således, at 4 medlemmer beskikkes efter indstilling af KL (Kommunernes Landsforening), 2 medlemmer beskikkes efter indstilling af regionsrådene i forening, 1 medlem beskikkes efter indstilling af finansministeren og 1 medlem udpeges af økonomi- og indenrigsministeren.

Stk. 3. Dersom ændringer i eller undladelser af kommuners organisering i kommunale sammenslutninger giver anledning hertil, kan økonomi- og indenrigsministeren fastsætte de ændringer med hensyn til indstillingsret til medlemskab i nævnet og med hensyn til afholdelse af udgifter ved nævnets virksomhed, økonomi- og indenrigsministeren i den anledning finder fornødne.

Stk. 4. De nærmere regler om nævnets sammensætning og virksomhed fastsættes af økonomi- og indenrigsministeren efter

drøftelse med de kommunale sammenslutninger og kommunalbestyrelser, der har indstillingsret til medlemskab i nævnet, jf. stk. 2 og 3.

§ 68. Salg af kommunens faste ejendomme må ikke ske uden forudgående offentligt udbud. Økonomi- og indenrigsministeren kan fastsætte regler om fremgangsmåden ved offentligt udbud samt regler om, at visse salg kan ske uden offentligt udbud.

Stk. 2. Reglerne i stk. 1 gælder ikke ved salg af fast ejendom til gennemførelse af offentligt støttet byggeri i henhold til lov om almene boliger m.v. og lov om støttede private ungdomsboliger.

§ 68 a. Kommunalebestyrelsen kan udpege et eller flere medlemmer af bestyrelsen for et selskab, en forening, en fond mv., der varetager opgaver, som kommunen selv kan løse, uanset at selskabet, foreningen, fonden mv. også varetager opgaver, som kommunen ikke selv kan løse, såfremt kommunen har en interesse i den virksomhed, der udøves af selskabet, foreningen, fonden mv. Kommunalebestyrelsen må ikke udpege et flertal af medlemmerne i en sådan bestyrelse.

Stk. 2. Kommunalebestyrelsen kan udpege et eller flere medlemmer af bestyrelsen for et selskab, en forening, en fond mv., der udelukkende varetager opgaver, som kommunen ikke selv kan løse, såfremt kommunen har en interesse i den virksomhed, der udøves af selskabet, foreningen, fonden mv. Kommunalebestyrelsen må ikke udpege et flertal af medlemmerne i en sådan bestyrelse.

Stk. 3. Et medlem af bestyrelsen for et selskab, en forening, en fond mv., der er udpeget i medfør af stk. 1, er ikke undergivet kommunalebestyrelsens beslutninger ved udøvelsen af hvervet, for så vidt angår varetagelsen af opgaver, som kommunen ikke selv kan løse, eller i det omfang dette i øvrigt følger af den lovgivning, der gælder for vedkommende selskab, forening, fond mv. Et medlem af bestyrelsen for et selskab, en forening, en fond mv., der er udpeget i medfør af stk. 2, er ikke undergivet kommunalebestyrelsens beslutninger ved udøvelsen af hvervet.

§ 69. Såfremt det under krise eller krig er umuligt at samle kommunalebestyrelsen til møde, overtager økonomiudvalget de beføjelser, der tilkommer kommunalebestyrelsen og dens udvalg. I kommuner med magistratsordning, jf. § 64, overtager magistraten kommunalebestyrelsens beføjelser.

Stk. 2. Er det umuligt at samle økonomiudvalget til møde under krise eller krig, styres kommunens anliggender af borgmesteren. Er det i kommuner med magistratsordning umuligt at samle magistraten til møde, styres kommunen af borgmesteren.

Stk. 3. Meddelelse om anvendelse af reglerne i stk. 1 og 2 skal snarest gives til økonomi- og indenrigsministeren. Økonomi- og indenrigsministeren kan fastsætte nærmere regler om kommunens styrelse under krise eller krig.

§ 70. Loven træder i kraft den 1. april 1970, jf. dog stk. 4 og 5.

Stk. 2. Loven eller dele heraf kan efter økonomi- og indenrigsministerens bestemmelse sættes i kraft for visse kommuner inden dette tidspunkt.

Stk. 3. Følgende bestemmelser ophæves:

- 1) Lov om købstadkommunernes styrelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 362 af 22. september 1965.
- 2) Lov om landkommunernes styrelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 363 af 22. september 1965, med undtagelse af kapitel III.
- 3) Lov om kommunale valg, jf. lovbekendtgørelse nr. 455 af 21. december 1965, §§ 32 og 37, stk. 1.
- 4) Lov nr. 79 af 20. april 1908 om kommunale valg § 22.
- 5) Lov nr. 85 af 15. maj 1903 om ændringer i og tillæg til de nugældende regler for den kommunale beskatning samt om statstilskud til kommunerne § 35.

Stk. 4. - - - (Overgangsbestemmelse, udeladt).

Stk. 5. Økonomi- og indenrigsministeren kan bestemme, at § 67 træder i kraft på et tidligere tidspunkt end fastsat i stk. 1. Samtidig med at § 67 sættes i kraft, ophæves følgende bestemmelser:

- 1) §§ 20 og 31, stk. 3, i lov om købstadkommunernes styrelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 362 af 22. september 1965.
- 2) § 15, stk. 3, og § 29, stk. 3, i lov om landkommunernes styrelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 363 af 22. september 1965.
- 3) § 8, stk. 1, i lov nr. 75 af 18. marts 1938 om forandringer i og tillæg til lov om bestyrelsen af Københavns kommunale anliggender.

§ 71. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Lovtidende A

2013

Udgivet den 25. september 2013

23. september 2013.

Nr. 1115.

Bekendtgørelse af lov om integration af udlændinge i Danmark (integrationsloven)

Herved bekendtgøres lov om integration af udlændinge i Danmark (integrationsloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 1071 af 16. november 2012, med de ændringer, der følger af § 3 i lov nr. 430 af 1. maj 2013, § 3 i lov nr. 493 af 21. maj 2013 og § 1 i lov nr. 650 af 12. juni 2013.

Den ændring, der følger af § 3 i lov nr. 894 af 4. juli 2013, er ikke indarbejdet i denne lovbekendtgørelse, da denne ændring træder i kraft den 1. januar 2014, jf. § 8 i lov nr. 894 af 4. juli 2013.

De ændringer, der følger af § 4 i lov nr. 895 af 4. juli 2013, er ikke indarbejdet i denne lovbekendtgørelse, da denne ændring træder i kraft den 1. januar 2014, jf. § 9 i lov nr. 895 af 4. juli 2013.

Kapitel 1

Formål m.v.

§ 1. Lovens formål er at sikre, at nyankomne udlændinge får mulighed for at udnytte deres evner og ressourcer med henblik på at blive deltagende, selverhvervende og ydende medborgere på lige fod med samfundets øvrige borgere i overensstemmelse med grundlæggende værdier og normer i det danske samfund.

Stk. 2. Dette skal ske gennem en integrationsindsats, der

- 1) tager udgangspunkt i den enkelte udlændings ansvar for sin egen integration,
- 2) bidrager til, at nyankomne udlændinge sikres mulighed for deltagelse på lige fod med andre borgere i samfundets politiske, økonomiske, arbejdsmæssige, sociale, religiøse og kulturelle liv,
- 3) bidrager til, at nyankomne udlændinge hurtigst muligt bliver selvforsørgende gennem beskæftigelse, og
- 4) bibringer den enkelte udlænding en forståelse for det danske samfunds grundlæggende værdier og normer.

Stk. 3. Loven har endvidere til formål at fremme muligheden for, at samfundets borgere, virksomheder, myndigheder, institutioner, organisationer og foreninger m.fl. kan bidrage til integrationsindsatsen, således at enhver kan bidrage til en vellykket integration af nyankomne udlændinge.

Stk. 4. Loven har endelig til formål at sikre, at nyankomne udlændinge har kendskab til, at en vellykket integration er en forudsætning for meddelelse af tidsubegrænset opholdstilladelse.

§ 2. Omfattet af denne lov er flygtninge, jf. stk. 2, familiesammenførte udlændinge, jf. stk. 3, og indvandrere, jf. stk. 4.

Stk. 2. Ved en flygtning forstås i denne lov

- 1) en udlænding med opholdstilladelse efter udlændingelovens §§ 7 eller 8,
- 2) en udlænding med opholdstilladelse efter udlændingelovens § 9 b,
- 3) en udlænding med opholdstilladelse efter udlændingelovens § 9 c, medmindre udlændingen er omfattet af stk. 3 eller 4, eller
- 4) en udlænding med opholdstilladelse efter udlændingelovens § 9 e.

Stk. 3. Ved en familiesammenført udlænding forstås i denne lov

- 1) en udlænding med opholdstilladelse efter udlændingelovens § 9 eller
- 2) en udlænding med opholdstilladelse efter udlændingelovens § 9 c, stk. 1, som følge af en familiemæssig tilknytning til en herboende person, som ikke er omfattet af stk. 4.

Stk. 4. Ved en indvandrer forstås i denne lov

- 1) en udlænding med opholdstilladelse efter udlændingelovens § 9 a,
- 2) en udlænding med opholdstilladelse efter udlændingelovens §§ 9 i-9 l,
- 3) en udlænding med opholdstilladelse efter udlændingelovens § 9 c, stk. 4,
- 4) en udlænding med opholdstilladelse efter § 9 d,
- 5) en udlænding med opholdstilladelse efter udlændingelovens § 9 f,
- 6) en udlænding med opholdstilladelse efter udlændingelovens § 9 c, stk. 1, på grund af en familiemæssig tilknytning til en udlænding, der er omfattet af nr. 3-5, eller med opholdstilladelse efter udlændingelovens §§ 9 m eller 9 n,

- 7) en udlænding, som uden at være omfattet af nr. 8 har fast, lovligt ophold her i landet i medfør af udlændingelovens § 1, eller
- 8) en udlænding, som har ophold her i landet i medfør af EU-reglerne om ophævelse af indrejse- og opholdsbegrænsninger i forbindelse med arbejdskraftens frie bevægelighed, etablering og udveksling af tjenesteydelser m.v.

Stk. 5. Lovens kapitel 3, 4, 5, 6 og 7 finder ikke anvendelse for indvandrere.

Stk. 6. Udlændingestyrelsen træffer afgørelse om, hvorvidt en udlænding er omfattet af integrationsloven. Udlændingestyrelsen kan i den forbindelse, hvis særlige grunde taler derfor, træffe afgørelse om, at en familiesammenført udlænding, jf. stk. 3, er omfattet af reglerne i kapitel 3 om boligplacering.

§ 3. (Ophævet).

Kapitel 2

Kommunalbestyrelsens opgaver

§ 4. Kommunalbestyrelsen har ansvaret for boligplacering af flygtninge, der er visiteret til den pågældende kommune, jf. kapitel 3, integrationsplaner og integrationsprogrammer for flygtninge og familiesammenførte udlændinge, jf. kapitel 3 a og 4, introduktionsforløb for indvandrere, jf. kapitel 4 a, udbetaling af kontanthjælp til udlændinge omfattet af et integrationsprogram, jf. kapitel 5 og lov om aktiv socialpolitik, udbetaling af hjælp i særlige tilfælde, jf. kapitel 6, og samordning heraf med den øvrige integrationsindsats i kommunen.

Stk. 2. Ansvar for flygtninge efter stk. 1 påhviler kommunalbestyrelsen fra udgangen af den første hele måned fra tidspunktet for afgørelsen om visitering, jf. § 10, stk. 1. Kommunalbestyrelsen kan med den pågældendes samtykke overtage ansvaret for en flygtning efter stk. 1 før udgangen af den første hele måned efter afgørelsen om visitering.

Stk. 3. Ansvar efter stk. 1 for flygtninge med opholdstilladelse efter udlændingelovens § 8 påhviler kommunalbestyrelsen fra tidspunktet for den pågældendes registrering i Det Centrale Personregister (CPR) som tilflyttet kommunen. Ansvar efter stk. 1 for familiesammenførte udlændinge og indvandrere omfattet af § 2, stk. 4, nr. 1-7, påhviler kommunalbestyrelsen fra tidspunktet for den pågældendes registrering i Det Centrale Personregister (CPR) som tilflyttet kommunen eller, hvis ansøgning om opholdstilladelse indgives her i landet, fra tidspunktet for meddelelse af opholdstilladelse. Ansvar efter stk. 1 for indvandrere omfattet af § 2, stk. 4, nr. 8, påhviler kommunalbestyrelsen i bopælskommunen fra det tidspunkt, hvor det er godtgjort, at den pågældende udlænding opfylder betingelserne i § 2, stk. 4, nr. 8, og senest på tidspunktet for den pågældendes registrering i Det Centrale Personregister (CPR).

Stk. 4. Ansvar efter stk. 1 påhviler kommunalbestyrelsen i den kommune, hvortil flygtningen bliver visiteret efter reglerne i kapitel 3, eller hvor den familiesammenførte udlænding eller indvandreren bor eller opholder sig. Tager udlændingen bopæl eller ophold i en anden kommune, overgår

ansvaret for integrationsprogram, introduktionsforløb og udbetaling af kontanthjælp efter de nærmere regler i kapitel 4-5 og lov om aktiv socialpolitik til kommunalbestyrelsen i denne kommune, jf. dog stk. 5.

Stk. 5. Varetægtsfængsles eller indsættes en udlænding til afsoning i fængsel eller arresthus i en institution under kriminalforsorgen, der er beliggende i en anden kommune end den kommune, hvis kommunalbestyrelse efter stk. 1 er eller bliver ansvarlig for den pågældende udlænding efter stk. 2 eller 3, påhviler ansvaret efter stk. 1 kommunalbestyrelsen i den kommune, som er eller bliver ansvarlig for den pågældende efter stk. 2 eller 3, medmindre de to kommunalbestyrelser med samtykke fra udlændingen indgår aftale om andet.

§ 4 a. Kommunalbestyrelsen kan behandle sager om hjælp til enkeltpersoner efter denne lov.

§ 5. En kommunalbestyrelse kan overlade udførelsen af bestemte opgaver som led i gennemførelse af integrationsprogrammer til en eller flere organisationer eller foreninger m.v., herunder Dansk Flygtningehjælp, uddannelsesinstitutioner, private virksomheder og andre kommunalbestyrelser.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan efter aftale bemyndige en anden kommunalbestyrelse til helt eller delvis at forestå opgaver vedrørende integrationsprogrammer for flygtninge og familiesammenførte udlændinge, jf. kapitel 4, introduktionsforløb for indvandrere, jf. kapitel 4 a, udbetaling af kontanthjælp til udlændinge omfattet af et integrationsprogram, jf. kapitel 5 og lov om aktiv socialpolitik, udbetaling af hjælp i særlige tilfælde, jf. kapitel 6, og samordning heraf med den øvrige integrationsindsats i kommunen.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan bemyndige en organisation, forening m.v. til at forestå opgaver og træffe afgørelse om integrationsprogrammer for udlændinge, jf. kapitel 4.

Stk. 4. Beskæftigelsesministeren fastsætter regler om krav til sagsbehandlingen hos andre aktører, jf. stk. 3, herunder om frister og procedurer i forbindelse med sagsbehandlingen, og kan fastsætte regler om, hvorledes kommunalbestyrelsen skal føre tilsyn med andre aktører.

§ 5 a. Kommunalbestyrelsen kan med henblik på at styrke nyankomne udlændinges personlige netværk i lokalsamfundet og herigennem deres integration i det danske samfund etablere værtsordninger, hvorefter privatpersoner bosat i kommunen kan fungere som værter for nyankomne udlændinge og modtage støtte til dækning af enkeltudgifter til privatmiddage, mindre udflugter og lign., som knytter sig til deres værtsfunktion.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan fastsætte nærmere retningslinjer for, under hvilke omstændigheder der kan udbetales støtte efter stk. 1. Kommunalbestyrelsen skal i så fald offentliggøre retningslinjerne.

Kapitel 3

Boligplacering af flygtninge

§ 6. Udlændingestyrelsen udsender hvert år senest den 1. april meddelelse om det antal flygtninge, som Udlændingestyrelsen påregner, at der meddeles opholdstilladelse til i det

kommende år (landstallet). Landstallet kan ændres af Udlændingestyrelsen, hvis forholdene gør det nødvendigt. Landstallet skal ændres af Udlændingestyrelsen, hvis antallet af flygtninge, der skal boligplaceres i det pågældende år, skønnes at ville ændre sig med mere end 50 pct. i forhold til det af Udlændingestyrelsen til enhver tid fastsatte landstal.

§ 7. Kommunerne i hver region skal søge at aftale boligplaceringen inden for de enkelte regioner i det kommende år af det antal flygtninge, der er fastsat i landstallet, jf. § 6 (aftalte regionskvoter). Aftalen skal meddeles Udlændingestyrelsen inden den 1. maj.

Stk. 2. Ændres landstallet for det indeværende kalenderår, jf. § 6, 2. pkt., skal kommunerne i hver region søge at indgå en ny aftale. Aftalen skal meddeles Udlændingestyrelsen inden for en af Udlændingestyrelsen fastsat frist på normalt ikke mindre end 6 uger fra datoen for ændringen af landstallet.

Stk. 3. Har kommunerne i hver region ikke givet meddelelse om indgåelse af en aftale efter stk. 1 til Udlændingestyrelsen inden den 1. maj, fastsætter Udlændingestyrelsen inden den 15. maj det antal flygtninge, som påregnes boligplaceret inden for de enkelte regioner i det kommende år (fastsatte regionskvoter).

Stk. 4. Ændres landstallet for det indeværende kalenderår, og har kommunerne i hver region ikke givet meddelelse om aftale efter stk. 2, fastsætter Udlændingestyrelsen inden 30 dage efter udløbet af fristen i stk. 2 det antal flygtninge, som påregnes boligplaceret inden for de enkelte regioner i det pågældende år.

Stk. 5. De fastsatte regionskvoter efter stk. 3 og 4 kan ændres af Udlændingestyrelsen, hvis ændrede forhold gør det nødvendigt.

§ 8. Kommunalbestyrelserne inden for en region skal søge at aftale, i hvilke kommuner det antal flygtninge, der er aftalt eller fastsat i regionskvoterne, jf. § 7, stk. 1 og 3, skal boligplaceres i det kommende år (aftalte kommunekvoter). Aftalen skal meddeles Udlændingestyrelsen inden den 10. september.

Stk. 2. Ændres de aftalte eller fastsatte regionskvoter for det indeværende kalenderår, jf. § 7, stk. 2, 4 og 5, skal kommunalbestyrelserne i hver region søge at indgå en ny aftale. Aftalen skal meddeles Udlændingestyrelsen inden for en af Udlændingestyrelsen fastsat frist på normalt ikke mindre end 6 uger fra datoen for ændringen af regionskvoten.

Stk. 3. Har kommunalbestyrelserne inden for en region ikke givet meddelelse om indgåelse af en aftale efter stk. 1 til Udlændingestyrelsen inden den 10. september, fastsætter Udlændingestyrelsen inden den 30. september for hver kommune i regionen det antal flygtninge, som påregnes boligplaceret inden for de enkelte kommuner i det kommende år (fastsatte kommunekvoter).

Stk. 4. Ændres de aftalte eller fastsatte regionskvoter for det indeværende kalenderår, og har kommunalbestyrelserne inden for en region ikke givet meddelelse om aftale efter stk. 2, fastsætter Udlændingestyrelsen inden 30 dage efter udløbet af fristen i stk. 2 det antal flygtninge, som påregnes

boligplaceret inden for de enkelte kommuner i det pågældende år.

Stk. 5. De fastsatte kommunekvoter efter stk. 3 og 4 kan ændres af Udlændingestyrelsen, hvis ændrede forhold gør det nødvendigt.

§ 9. Social-, børne- og integrationsministeren fastsætter nærmere regler om landstal, jf. § 6, om indgåelse af aftaler om regions- og kommunekvoter, jf. § 7, stk. 1 og 2, og § 8, stk. 1 og 2, om fastsættelse af regions- og kommunekvoter, jf. § 7, stk. 3 og 4, og § 8, stk. 3 og 4, og om ændring af fastsatte regions- og kommunekvoter, jf. § 7, stk. 5, og § 8, stk. 5.

§ 10. I forbindelse med meddelelse af opholdstilladelse til en flygtning træffer Udlændingestyrelsen afgørelse om, i hvilken kommune den pågældende skal tage bopæl (visitering), jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Udlændingestyrelsen kan for mindreårige uledsagede asylansøgere træffe afgørelse om visitering efter tidspunktet for meddelelse af opholdstilladelse til de pågældende, når dette er påkrævet for at inddrage de pågældende i afgørelsen om visitering. Afgørelsen om visitering skal i sådanne tilfælde træffes senest 2 uger efter meddelelsen af opholdstilladelse.

Stk. 3. En flygtning, som visiteres til en kommune i medfør af stk. 1 eller 2, skal af den ansvarlige kommunalbestyrelse registreres i Det Centrale Personregister (CPR) som tilflyttet landet i den pågældende kommune. Dette gælder, uanset om flygtningen i en tidsbegrænset periode midlertidigt tager ophold i en anden kommune som led i aktivering.

Stk. 4. Registrering i medfør af stk. 3 foretages med virkning senest fra den dato, hvor ansvaret for flygtningen overgår til kommunalbestyrelsen, jf. § 4.

Stk. 5. Foretager den ansvarlige kommunalbestyrelse ikke registrering af en flygtning efter stk. 3, registrerer Udlændingestyrelsen i Det Centrale Personregister (CPR) flygtningen som tilflyttet landet i den pågældende kommune.

Stk. 6. Registrering i medfør af stk. 3 eller 5 finder sted, uanset om flygtningen tager bopæl eller ophold i kommunen fra den i stk. 4 nævnte dato.

Stk. 7. Social-, børne- og integrationsministeren kan fastsætte nærmere regler om Udlændingestyrelsens afgørelser efter stk. 1 eller 2 og om registrering i Det Centrale Personregister, jf. stk. 3-6.

§ 11. Udlændingestyrelsen træffer afgørelse om visitering på grundlag af de aftalte eller fastsatte kommunekvoter, jf. § 8, den pågældende flygtnings personlige forhold samt forholdene i kommunen.

§ 11 a. I de tilfælde, hvor en asylansøger under asylsagens behandling er flyttet i egen bolig, jf. udlændingelovens § 42 k, eller er privat indkvarteret, jf. udlændingelovens § 42 l, skal visitering som udgangspunkt ske til den kommune, hvortil flygtningen er flyttet eller indkvarteret. Såfremt kommunens kvote på tidspunktet for visiteringsafgørelsen er opbrugt, skal Udlændingestyrelsen, forinden der træffes afgørelse om visitering, indhente en udtalelse fra kommunen om, hvorvidt der foreligger særlige grunde til, at den pågæl-

dende og dennes familie ikke skal boligplaceres i kommunen.

Stk. 2. Udlændingestyrelsen kan dog visitere til en anden kommune end nævnt i stk. 1, hvis ganske særlige forhold hos den pågældende flygtning eller hos kommunen tilsiger det.

§ 12. Kommunalbestyrelsen skal snarest muligt, efter at ansvaret for en flygtning er overgået til kommunalbestyrelsen, anvise boliger til de flygtninge, som Udlændingestyrelsen visiterer til kommunen efter § 10, jf. dog stk. 3. Hvis lejen overstiger halvdelen af husstandsindkomsten, kan fuld boligstøtte i medfør af § 15 i lov om individuel boligstøtte ikke nægtes.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan ikke opfylde sin pligt efter stk. 1, 1. pkt., ved at anvise en bolig, som er beliggende i et ghettoområde, jf. § 61 a i lov om almene boliger m.v., eller i et område som nævnt i § 51 b, stk. 3 og 4, i lov om almene boliger m.v.

Stk. 3. I ganske særlige tilfælde kan en flygtning, efter at kommunalbestyrelsen har overtaget ansvaret for den pågældende, jf. § 4, stk. 2, med tilladelse fra Udlændingestyrelsen midlertidigt forblive indkvarteret på et sted, der er beregnet til indkvartering, jf. udlændingelovens § 42 a.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen skal, såfremt dette ikke allerede er sket, snarest muligt efter en flygtnings ophør af et ophold på en højskole efter § 23 a, stk. 1, nr. 2, anvise bolig efter stk. 1 til den pågældende.

Stk. 5. Kommunalbestyrelsen afholder de udgifter, der er forbundet med flygtningens flytning til kommunen. Tager flygtningen ophold på en højskole som led i aktivering efter § 23 a, stk. 1, nr. 2, umiddelbart i forbindelse med ansvars- overtagelsen, afholder kommunalbestyrelsen flygtningens udgifter i forbindelse med flytningen fra det sted, hvor den pågældende har opholdt sig under asylsagens behandling, til højskolen.

Stk. 6. Indtil det er muligt at anvise en permanent bolig, skal kommunalbestyrelsen anvise flygtningen et midlertidigt opholdssted. Reglerne i lejeloven finder ikke anvendelse i forbindelse med indkvartering på midlertidige opholdssteder.

Stk. 7. Social-, børne- og integrationsministeren fastsætter nærmere regler om betaling for indkvartering på midlertidige opholdssteder og om inddrivelse heraf, herunder for indkvartering efter stk. 3 på det indkvarteringssted, hvor flygtningen har opholdt sig under asylsagens behandling.

§ 13. Kommunalbestyrelsen kan erhverve, indrette eller leje ejendomme i kommunen med henblik på gennem udlejning til beboelse at medvirke til en bedre fordeling af udlændinges bosætningsmuligheder på landsplan, regionalt plan og lokalt i kommunen.

Stk. 2. Ved udlejning af en bolig efter stk. 1 kan kommunalbestyrelsen tillægge både danske og udenlandske statsborgere en fortrinnsret i forhold til andre boligsøgende, når dette sker af hensyn til behovet for generelt at fremme udlændinges mulighed for integration.

§ 14. (Ophævet).

§ 15. Udnytter kommunalbestyrelsen ikke i tilstrækkeligt omfang sine muligheder for at anvise permanente boliger til de flygtninge, som Udlændingestyrelsen har visiteret til kommunen, kan Udlændingestyrelsen med henblik på at anvise boliger til de pågældende på vegne af kommunalbestyrelsen og for kommunens regning indgå aftaler om at erhverve, indrette eller leje ejendomme i kommunen.

Kapitel 3 a

Integrationsplan

§ 15 a. Flygtninge og familiesammenførte udlændinge skal have tilbudt en integrationsplan snarest muligt og inden 3 måneder efter kommunalbestyrelsens overtagelse af integrationsansvaret for udlændingen, jf. § 4. Integrationsplanen består af en udredningsdel og en indsatsdel og skal også omfatte mindreårige børn.

Stk. 2. Integrationsplanen skal bidrage til at sikre en sammenhængende og bred integrationsindsats, hvor fastsatte mål og iværksatte indsatser understøtter den enkelte udlændings og i videst muligt omfang den samlede families integration.

Stk. 3. Integrationsplanen udarbejdes af den koordineringsansvarlige forvaltning, jf. § 15 b, i samarbejde med udlændingen og under hensyntagen til den enkelte udlændings og dennes families samlede forudsætninger og behov, med henblik på at den samlede familie hurtigst muligt bliver integreret.

Stk. 4. Integrationsplanens udredningsdel skal indeholde en beskrivelse af udlændingens og dennes familiemedlemmers forudsætninger og ressourcer, som er relevante for familiens integration, herunder

- 1) de enkelte familiemedlemmers uddannelses- og beskæftigelsesmæssige forudsætninger og
- 2) de enkelte familiemedlemmers sociale og helbredsmæssige ressourcer og udfordringer.

Stk. 5. Resultatet af en gennemført helbredsmæssig vurdering i medfør af § 15 d skal indgå i integrationsplanens udredningsdel, når det foreligger og udlændingen har meddelt samtykke hertil.

Stk. 6. Integrationsplanens indsatsdel skal angive mål og delmål for det enkelte familiemedlems integration og en plan for, hvilke indsatser der skal sikre, at målene nås, herunder

- 1) sociale og sundhedsmæssige tiltag,
- 2) skole- og uddannelsesstilbud til mindreårige familiemedlemmer,
- 3) tilbud om danskuddannelse og beskæftigelsesrettede tilbud som led i et integrationsprogram efter § 16 og
- 4) aktiviteter til at styrke et aktivt medborgerskab.

Stk. 7. Den koordineringsansvarlige forvaltning skal i samarbejde med den enkelte udlænding tilvejebringe og indhente de oplysninger, der er nødvendige for udredningsdelen efter stk. 4 og indsatsdelen efter stk. 6.

Stk. 8. Integrationsplanen skal angive, hvilken forvaltning i kommunen der er ansvarlig for at koordinere integrationsindsatsen for udlændingen og dennes familie, jf. § 15 b.

Stk. 9. Integrationsplanen skal angive, hvornår der skal følges op på planen, jf. § 15 c.

Stk. 10. Social-, børne- og integrationsministeren kan fastsætte nærmere regler om integrationsplanens udarbejdelse og indhold.

§ 15 b. Kommunalbestyrelsen skal til varetagelse af en sammenhængende og bred integrationsindsats for flygtninge og familiesammenførte udlændinge i hver enkelt sag fastsætte, hvilken forvaltning i kommunen der er ansvarlig for at koordinere integrationsplanen for udlændingen og dennes familie.

§ 15 c. Den koordineringsansvarlige forvaltning skal inden for introduktionsperioden, jf. § 16, stk. 6, løbende efter behov følge op på integrationsplanen. Et tidspunkt for opfølgning fastsættes efter aftale med udlændingen.

Stk. 2. Hvis der er gennemført en helbredsmæssig vurdering efter § 15 d, skal der følges op på integrationsplanen snarest muligt herefter.

Stk. 3. Opfølgning gennemføres ved en individuel samtale med udlændingen ved dennes personlige fremmøde. I helt særlige tilfælde kan opfølgning dog gennemføres på anden vis.

Stk. 4. Opfølgning skal omfatte en gennemgang af integrationsplanen sammen med udlændingen med henblik på en vurdering af, om der er behov for at justere de fastsatte mål og indsats. Samtidig vurderes behovet for fornyet opfølgning, og tidspunktet for næste opfølgning fastsættes efter aftale med udlændingen.

Stk. 5. Social-, børne- og integrationsministeren kan fastsætte nærmere regler om opfølgning på integrationsplanen.

Helbredsmæssig vurdering

§ 15 d. Kommunalbestyrelsen skal snarest muligt og inden 3 måneder efter overtagelse af integrationsansvaret for en flygtning, jf. § 4, tilbyde den pågældende en helbredsmæssig vurdering med henblik på en tidlig afdækning af fysiske og psykiske helbredsproblemer. Tilbuddet skal endvidere gives til udlændinge, som er familiesammenført med en flygtning.

Stk. 2. Den helbredsmæssige vurdering skal omfatte

- 1) en samtale med og en helbredsundersøgelse af udlændingen med henblik på en lægefaglig vurdering af udlændingens fysiske og psykiske helbredstilstand og
- 2) en lægefaglig vurdering af, om der er behov for videre helbredsmæssig udredning eller behandling.

Stk. 3. Den helbredsmæssige vurdering skal gennemføres af en læge.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen skal med udlændingens samtykke videregive de oplysninger, som er relevante for lægens gennemførelse af den helbredsmæssige vurdering.

Stk. 5. Lægen skal med udlændingens samtykke videregive resultatet af den gennemførte helbredsmæssige vurdering til den koordineringsansvarlige forvaltning, jf. § 15 b, således at det kan indgå i integrationsplanens udredningsdel, jf. § 15 a, stk. 4.

Stk. 6. Hvis den helbredsmæssige vurdering ikke er gennemført af udlændingens egen læge, skal den læge, der har

gennemført vurderingen, med udlændingens samtykke videregive resultatet heraf til udlændingens egen læge.

Stk. 7. Social-, børne- og integrationsministeren fastsætter efter forhandling med ministeren for sundhed og forebyggelse nærmere regler om tilrettelæggelse, organisering og indhold af den helbredsmæssige vurdering.

Kapitel 4

Integrationsprogram for flygtninge og familiesammenførte udlændinge

§ 16. Flygtninge og familiesammenførte udlændinge skal, hvis de på tidspunktet for kommunalbestyrelsens overtagelse af ansvaret er fyldt 18 år, have tilbudt et integrationsprogram, som tilrettelægges af den ansvarlige kommunalbestyrelse, jf. dog stk. 8.

Stk. 2. For flygtninge og familiesammenførte udlændinge, der er berettiget til at modtage kontanthjælp efter lov om aktiv socialpolitik, omfatter integrationsprogrammet

- 1) danskuddannelse, jf. § 21,
- 2) kursus i danske samfundsforhold og dansk kultur og historie, jf. § 22, og
- 3) beskæftigelsesrettede tilbud, jf. § 23.

Stk. 3. For andre flygtninge og familiesammenførte udlændinge end de i stk. 2 nævnte omfatter integrationsprogrammet

- 1) danskuddannelse, jf. § 21,
- 2) kursus i danske samfundsforhold og dansk kultur og historie, jf. § 22, og
- 3) beskæftigelsesrettede tilbud, jf. § 23, stk. 5, hvis de pågældende er berettiget til og ønsker at modtage sådanne.

Stk. 4. Udlændinge, som får tilbudt et integrationsprogram, har pligt til at deltage aktivt i programmets enkelte dele, idet § 21 f i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats om en mindre intensiv indsats dog finder tilsvarende anvendelse, for så vidt angår udlændingens pligt til at deltage i beskæftigelsesrettede tilbud. Omfanget og indholdet af integrationsprogrammets enkelte elementer fastlægges i en integrationskontrakt, som indgås mellem udlændingen og kommunalbestyrelsen, jf. § 19.

Stk. 5. Integrationsprogrammet skal påbegyndes, senest 1 måned efter at kommunalbestyrelsen har overtaget ansvaret for en udlænding.

Stk. 6. Integrationsprogrammet har en varighed på højst 3 år, efter at kommunalbestyrelsen har overtaget ansvaret for udlændingen, jf. § 4. Integrationsprogrammet skal tilpasses den enkelte udlændings forudsætninger, således at udlændingen kan gennemføre programmet hurtigst muligt, og tilbuddene må ikke stille sig hindrende i vejen for udlændingens mulighed for at varetage et arbejde.

Stk. 7. Mindreårige, uledsagede flygtninge kan få tilbudt et integrationsprogram.

Stk. 8. Udlændinge, som opfylder betingelserne for hjælp efter kapitel 6 i lov om aktiv socialpolitik og kapitel 13 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, skal ikke have tilbudt et integrationsprogram, men have tilbud om danskuddannelse,

jf. § 21, og kursus i danske samfundsforhold og dansk kultur og historie, jf. § 22.

§ 16 a. Kommunalbestyrelsen skal pålægge en udlænding over 18 år, men under 25 år, inden for en nærmere fastsat frist at foreslå en eller flere relevante uddannelser, jf. stk. 2, som udlændingen kan søge om optagelse på, hvis udlændingen

- 1) har ansøgt om eller modtager kontanthjælp,
- 2) ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse,
- 3) ikke har forsørgelsespligt over for hjemmeboende børn og
- 4) efter kommunalbestyrelsens vurdering vil være i stand til at gennemføre en uddannelse, jf. stk. 2, på almindelige vilkår.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal ud fra en vurdering af udlændingens forudsætninger pålægge den pågældende inden for en nærmere fastsat frist at søge om optagelse på en eller flere relevante studie- eller erhvervskompetencegivende uddannelser, hvor udlændingen under hele studieforløbet kan modtage SU, elevløn el.lign., der sikrer udlændingen et forsørgelsesgrundlag.

Stk. 3. Optages udlændingen på en uddannelse, jf. stk. 2, har udlændingen pligt til at påbegynde og gennemføre uddannelsen.

Stk. 4. Vurderer kommunalbestyrelsen, at der er risiko for, at en udlænding, som påbegynder en uddannelse efter stk. 3, kan få særlige vanskeligheder ved at gennemføre uddannelsen, skal kommunalbestyrelsen underrette uddannelsesinstitutionen om, at udlændingen er pålagt at påbegynde uddannelsen efter integrationslovens § 16 a. Underretning kan ske uden samtykke.

§ 17. Integrationsprogrammet for udlændinge, der modtager tilbud i medfør af § 23, skal have et omfang af gennemsnitligt mindst 37 timer pr. uge inklusive forberedelse.

§ 18. En udlænding kan fortsætte sin deltagelse i et integrationsprogram i en anden kommune, hvis kommunalbestyrelsen i denne kommune godkender at overtage ansvaret for integrationsprogrammet.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen i den kommune, hvortil udlændingen flytter, skal overtage ansvaret for integrationsprogrammet, hvis flytningen er af væsentlig betydning for den pågældende udlændings integrationsforløb, eller hvis særlige personlige forhold i øvrigt taler derfor.

§ 18 a. (Ophævet).

Integrationskontrakt

§ 19. Kommunalbestyrelsen skal inden 1 måned efter at have overtaget ansvaret for en udlænding omfattet af § 16 i samarbejde med udlændingen udarbejde en integrationskontrakt. Udlændingen og kommunalbestyrelsen skal underskrive integrationskontrakten. Udlændingen skal samtidig underskrive en erklæring om integration og aktivt medborgerskab i det danske samfund. Erklæringen udformes af social-, børne- og integrationsministeren. 2. og 3. pkt. finder ikke anvendelse, hvis der foreligger ganske særlige omstændigheder.

Stk. 2. For flygtninge kan integrationskontrakten indgås, før kommunalbestyrelsen i den kommune, hvortil Udlændingestyrelsen har visiteret flygtningen, jf. § 10, overtager ansvaret for den pågældende, jf. § 4, stk. 2. Stk. 1, 3. pkt. finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Integrationskontrakten indgås mellem udlændingen og kommunalbestyrelsen på grundlag af en samlet vurdering af den enkelte udlændings situation og behov med henblik på, at udlændingen hurtigst muligt opnår ordinær beskæftigelse. I vurderingen skal blandt andet indgå udlændingens individuelle færdigheder og forudsætninger samt arbejdsmarkedets behov. Hvis opnåelse af ordinær beskæftigelse ikke umiddelbart er et realistisk mål, tilrettelægges indholdet af kontrakten med henblik på, at udlændingen forbedrer sine muligheder for senere at opnå tilknytning til arbejdsmarkedet.

Stk. 4. Kontrakten skal beskrive udlændingens beskæftigelses- eller uddannelsesmål og fastlægge indholdet af de aktiviteter, der skal sikre, at de i kontrakten opstillede mål opfyldes. Af kontrakten skal det fremgå, i hvilket omfang udlændingen skal have tilbud i medfør af integrationsprogrammet, jf. § 16, stk. 2 og 3, og det nærmere indhold heraf, herunder hvorledes forholdet mellem danskuddannelse, jf. § 21, kursus i danske samfundsforhold og dansk kultur og historie, jf. § 22, og beskæftigelsesrettede tilbud, jf. § 23, skal være. Er der givet tilbud efter § 16, stk. 8, eller meddelt pålæg efter § 16 a, skal dette fremgå af kontrakten.

Stk. 5. Det skal fremgå af kontrakten, hvilke sanktioner der efter lovgivningen gælder over for udlændingen, hvis udlændingen uden rimelig grund afviser at tage imod arbejde, eller hvis udlændingen uden rimelig grund udebliver fra eller afviser en eller flere af de aktiviteter, der er aftalt eller fastsat i kontrakten.

Stk. 6. Beskæftigelsesministeren kan fastsætte nærmere regler om kontraktens indgåelse, indhold, udformning og om opfølgning, jf. § 20.

Stk. 7. Hvis der ikke kan opnås enighed mellem kommunalbestyrelsen og udlændingen om kontraktens indhold, fastsætter kommunalbestyrelsen indholdet af kontrakten.

Stk. 8. Integrationskontrakten gælder, indtil udlændingen meddeles tidsubegrænset opholdstilladelse. Efter udløbet af introduktionsperioden, jf. § 16, stk. 6, kan kontrakten ikke omfatte tilbud efter § 16, stk. 2, 3 eller 8, eller pålæg efter § 16 a. Udlændinge, der efter udløbet af introduktionsperioden modtager hjælp til forsørgelse efter lov om aktiv socialpolitik eller arbejdsløshedsdagpenge eller aktiveringsydelse efter lov om arbejdsløshedsforsikring m.v., omfattes af § 31 a i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

§ 20. Kommunalbestyrelsen har pligt til løbende efter behov at følge op på en udlændings integrationskontrakt. Indtil udlændingen har opfyldt de mål, som er fastsat eller aftalt i integrationskontrakten, jf. § 19, stk. 4, 1. pkt., skal opfølgning finde sted mindst hver tredje måned. For udlændinge, der er i ordinær beskæftigelse eller ordinær uddannelse, og som ikke modtager kontanthjælp, skal opfølgning dog kun foretages hver 12. måned, medmindre der er behov for hyppigere opfølgning. For udlændinge, der benytter sig af en ret

til fravær i medfør af barselloven, skal opfølgning på integrationskontrakten først finde sted 6 måneder efter barnets fødsel og derefter i forbindelse med den lovlige fraværspæ-riodes udløb, medmindre der er behov for hyppigere opføl-ning. Har udlændingen opfyldt målene i integrationskon-trakten, skal kommunalbestyrelsen alene følge op på kon-trakten, hvis der opstår behov for det. Opfølgningen skal ske ved en individuel samtale. Hvis det er hensigtsmæssigt, kan samtalen ske telefonisk, digitalt eller på anden tilsvarende måde. Ved vurderingen af, om det er hensigtsmæssigt, at samtalen sker telefonisk, digitalt eller på anden tilsvarende måde, finder § 21 f i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats tilsvarende anvendelse, medmindre omstændigheder vedrø-rende udlændingens deltagelse i danskuddannelse, jf. § 21, eller kursus i danske samfundsforhold og dansk kultur og hi-storie, jf. § 22, tilsiger, at udlændingen møder personligt frem.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan for grupper af udlæn-dinge, hvor helt særlige forhold gør sig gældende, fastsætte retningslinjer for, at der i stedet for afholdelse af en samtale kan være en anden form for kontakt.

Stk. 3. Som led i opfølgningen skal det drøftes, om der er sket ændringer i udlændingens situation og behov, samt i hvilket omfang kommunalbestyrelsen og udlændingen har efterlevet kontrakten. Der skal herunder ske en drøftelse af, om det aftalte forløb er blevet fulgt, og af udbyttet af det fulgte forløb i forhold til de opstillede mål. Der skal endvi-der på baggrund heraf ske en drøftelse af, om der skal fore-tages ændringer i programmets indhold, sammensætning og mål.

Stk. 4. Med hensyn til udlændinge, der modtager kontant-hjælp, skal individuelle samtaler, jf. § 20, stk. 1, afholdes som cv-samtaler eller som jobsamtaler med fokus på kon-krete job og jobsøgning. Under samtalen skal det aftales, hvordan udlændingens jobsøgning kan understøttes. For ud-lændinge, der alene har ledighed som problem, skal kommunaalbestyrelsen påse, at de oplysninger, som udlændingen har indlagt i Jobnet, jf. § 26 a, fortsat er fyldestgørende.

Stk. 5. Kontraktens opfølgning skal kunne danne grundlag for kommunalbestyrelsens beslutning om, hvorvidt udlæn-ningen fortsat er berettiget til at modtage hjælp efter integra-tionsloven eller lov om aktiv socialpolitik, herunder om der skal ske nedsættelse i eller ophør af udlændingens kontant-hjælp, jf. §§ 39, 40 og 41 i lov om aktiv socialpolitik.

Stk. 6. Tilegner en udlænding sig ikke det danske sprog systematisk og målrettet inden for den fastlagte tidsramme, jf. § 4, stk. 2, i lov om danskuddannelse til voksne udlæn-ninge m.fl., skal kommunalbestyrelsen give udlændingen meddelelse om de mulige konsekvenser af udlændingens manglende dansktilenelse.

Stk. 7. Det skal ved kontraktens indgåelse sikres, at ud-lændingen er opmærksom på hovedbetingelserne for at opnå tidsubegrænset opholdstilladelse, og der skal efter behov følges op herpå.

§ 20 a. (Ophævet).

§ 20 b. (Ophævet).

§ 20 c. Beskæftigelsesministeren fastsætter regler om, hvordan jobcenteret skal foretage vurderingen af, hvilke ak-tiviteter eller tilbud udlændingen skal følge.

Danskuddannelse

§ 21. Kommunalbestyrelsen skal inden 1 måned efter at have overtaget ansvaret for en udlænding omfattet af § 16 henvise den pågældende til danskuddannelse i henhold til lov om danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan helt eller delvis undlade at tilbyde en udlænding deltagelse i danskuddannelse, når den pågældendes danskundskaber skønnes at være tilstræk-kelige, eller når ganske særlige grunde i øvrigt taler derfor.

§ 22. Kommunalbestyrelsen skal drage omsorg for, at ud-lændingen, senest 4 måneder efter at kommunalbestyrelsen har overtaget ansvaret for den pågældende, kan påbegynde et kursus i danske samfundsforhold og dansk kultur og hi-storie.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal tilrettelægge kurset, så-ledes at det med hensyn til tid, sted og indhold tilpasses ud-lændingens beskæftigelse og behov m.v. Kommunalbesty-relsen kan helt eller delvis undlade at tilbyde en udlænding deltagelse i kursus i danske samfundsforhold og dansk kul-tur og historie, når ganske særlige grunde taler derfor.

Stk. 3. Beskæftigelsesministeren fastsætter nærmere reg-ler om kursets omfang, indhold og tilrettelæggelse.

Tilbudsmuligheder m.v.

§ 23. Til udlændinge, der er omfattet af et integrations-program og berettiget til kontanthjælp efter lov om aktiv so-cialpolitik, skal kommunalbestyrelsen give tilbud om

- 1) vejledning og opkvalificering, jf. § 23 a,
- 2) virksomhedspraktik, jf. § 23 b, eller
- 3) ansættelse med løntilskud, jf. § 23 c.

Stk. 2. Tilbud skal så vidt muligt målrettes beskæftigelse inden for områder, hvor der er behov for arbejdskraft, og gi-ves ud fra udlændingens ønsker og forudsætninger, med henblik på at udlændingen hurtigst muligt opnår varig be-skæftigelse og hel eller delvis selvforsørgelse. De enkelte tilbud efter stk. 1 kan gives hver for sig eller i kombination.

Stk. 3. Tilbud efter stk. 1, nr. 1 og 2, kan gives med hen-blik på, at den enkelte opnår samfundsmæssig forståelse.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen kan helt eller delvis undlade at give en udlænding tilbud, når ganske særlige grunde taler derfor.

Stk. 5. Kommunalbestyrelsen skal give en flygtning eller familiesammenført udlænding, der ikke er i beskæftigelse, og som ikke modtager kontanthjælp, tilbud efter §§ 23 a-23 c, hvis den pågældende anmoder herom, medmindre tilbud-det ikke kan antages at ville forbedre den pågældendes be-skæftigelsesmuligheder.

Stk. 6. Beskæftigelsesministeren fastsætter nærmere reg-ler om tilbuddenes indhold.

Stk. 7. De regler, som beskæftigelsesministeren fastsætter i medfør af § 113 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats om erstatning ved en udlændings tilskadekomst eller ved skade, som en udlænding forvolder, under deltagelse i tilbud

om vejledning og opkvalificering samt tilbud om virksomhedspraktik, finder tilsvarende anvendelse.

§ 23 a. Kommunalbestyrelsen kan give udlændinge tilbud om vejledning og opkvalificering, der kan bestå af

- 1) korte vejlednings- og afklaringsforløb,
- 2) særligt tilrettelagte projekter og uddannelsesforløb, herunder højskoleophold, praktik under uddannelsesforløbet samt fagspecifik danskundervisning,
- 3) ordinære uddannelsesforløb eller
- 4) særlige opkvalificerende forløb med henblik på anvendelse af uddannelseskvalifikationer på det danske arbejdsmarked.

Stk. 2. Tilbud skal afdække og udvikle udlændingens faglige, sociale eller sproglige kompetencer med henblik på opkvalificering til arbejdsmarkedet.

Stk. 3. Praktikperioder under særligt tilrettelagte uddannelsesforløb, jf. stk. 1, nr. 2, kan sammenlagt have en varighed på højst 3 måneder, og hver enkelt praktikperiode kan højst have en varighed på 1 måned. I praktikperioden finder § 23 b, stk. 3, tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Produktion og afsætning af produkter i forbindelse med særligt tilrettelagte projekter eller uddannelsesforløb, jf. stk. 1, nr. 2, må ikke være konkurrenceforvridende. De retningslinjer, som beskæftigelsesministeren fastsætter i medfør af § 33, stk. 2, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 5. Særlige opkvalificerende forløb, jf. stk. 1, nr. 4, kan have en varighed på op til 3 måneder. En udlænding kan som led i integrationsprogrammet kun gennemføre et sådant forløb én gang.

Stk. 6. Til udlændinge, der er fyldt 25 år, og udlændinge under 25 år med forsørgelsespligt over for hjemmeboende børn kan kommunalbestyrelsen efter en konkret vurdering give tilbud om vejledning og opkvalificering i form af studie- og erhvervskompetencegivende uddannelse, hvis udlændingen ikke i forvejen har en sådan uddannelse. Ved afgørelsen skal kommunalbestyrelsen med udgangspunkt i udlændingens ønsker og forudsætninger vurdere udlændingens uddannelsesønske i forhold til arbejdsmarkedets konkrete behov for arbejdskraft.

Stk. 7. De regler om uddannelsesaktivitet og indberetningspligt, som beskæftigelsesministeren fastsætter i medfør af § 108 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, finder tilsvarende anvendelse.

§ 23 b. Kommunalbestyrelsen kan give udlændinge, som enten har behov for en afklaring af beskæftigelsesmål, eller som på grund af manglende faglige, sproglige eller sociale kompetencer kun vanskeligt kan opnå beskæftigelse på normale løn- og arbejdsvilkår eller med løntilskud, tilbud om virksomhedspraktik på en offentlig eller privat virksomhed.

Stk. 2. Tilbud gives med henblik på at afdække og optræne udlændingens faglige, sociale eller sproglige kompetencer samt for at afklare udlændingens beskæftigelsesmål.

Stk. 3. Udlændinge i virksomhedspraktik er ikke omfattet af de for lønmodtagere gældende regler fastsat i henhold til eller ved lov eller ved kollektiv overenskomst. Udlændinge i virksomhedspraktik er dog omfattet af arbejdsmiljølovgiv-

ningen og lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v.

Stk. 4. Varigheden af tilbud om virksomhedspraktik udgør

- 1) op til 4 uger for udlændinge, der ikke har problemer ud over ledighed, jf. dog nr. 2,
- 2) op til 13 uger for udlændinge, der ikke har problemer ud over ledighed, hvis personen ikke har erhvervs erfaring, har langvarig ledighed eller i øvrigt har vanskeligt ved at opnå beskæftigelse med løntilskud, og
- 3) op til 13 uger for udlændinge, der har problemer ud over ledighed.

Stk. 5. For udlændinge omfattet af stk. 4, nr. 2 og 3, kan perioden efter en konkret vurdering forlænges op til 26 uger. Hvis en udlænding herefter ud fra en konkret og individuel vurdering har særligt behov for en længere periode, kan perioden forlænges yderligere.

Stk. 6. Reglerne i §§ 48 og 49 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats om forholdet til virksomhedens ansatte, konkurrenceforvridning m.v. samt de regler, som beskæftigelsesministeren fastsætter i medfør af § 50 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, finder tilsvarende anvendelse over for udlændinge, der tilbydes virksomhedspraktik.

§ 23 c. Kommunalbestyrelsen kan give udlændinge tilbud om ansættelse med løntilskud hos offentlige eller private arbejdsgivere. Tilbud om ansættelse med løntilskud gives med henblik på oplæring og genoptræning af faglige, sociale eller sproglige kompetencer.

Stk. 2. Et tilbud om ansættelse med løntilskud kan gives i op til 1 år.

Stk. 3. §§ 54, 55 og 59 om løn- og arbejdsvilkår, §§ 60 og 61 om merbeskæftigelse m.v. og §§ 63-65 om løntilskud i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats over for personer, der modtager kontanthjælp efter lov om aktiv socialpolitik, finder tilsvarende anvendelse for udlændinge, der gives tilbud om ansættelse med løntilskud. Beskæftigelsesministeren kan fastsætte, at de regler, som beskæftigelsesministeren fastsætter i medfør af § 68 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, helt eller delvist skal finde tilsvarende anvendelse for udlændinge, der gives tilbud om ansættelse med løntilskud.

§ 23 d. Med henblik på at fremme, at udlændinge kan opnå eller fastholde beskæftigelsesrettede aktiviteter, tilbud efter §§ 23 a-23 c eller ansættelse uden løntilskud, kan der ydes støtte til en mentorfunktion.

Stk. 2. Udlændinge under 30 år, der tilbydes et integrationsprogram, kan få støtte til en mentorfunktion, hvis de begynder et ordinært uddannelsesforløb på almindelige vilkår.

Stk. 3. §§ 79 og 80 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats og de regler, som beskæftigelsesministeren fastsætter i medfør af § 81 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, finder tilsvarende anvendelse.

§ 23 e. En virksomhed og kommunalbestyrelsen kan indgå en partnerskabsaftale om rekrutteringsforløb for udlændinge i form af virksomhedspraktik efter § 23 b.

Stk. 2. Inden for rammerne af aftalen kan virksomheden iværksætte vejlednings- og opkvalificeringsforløb efter § 23 a og tilknytte en mentor efter § 23 d.

Stk. 3. Virksomheden kan få tilskud til faktisk afholdte udgifter efter stk. 2 og til faktisk afholdte udgifter til administration.

Stk. 4. Beskæftigelsesministeren kan fastsætte nærmere regler om tilskud til virksomheder efter stk. 3.

§ 23 f. Kommunalbestyrelsen kan yde udlændinge hjælp til nærmere bestemte udgifter, der er dokumenterede og rimelige, og som skyldes udlændingens deltagelse i integrationsprogrammet, hvis den pågældende eller dennes ægtefælle ikke har økonomisk mulighed for at betale udgifterne. Kommunalbestyrelsen kan herunder dække udgifter til

- 1) deltagelse i særlige forløb,
- 2) transport,
- 3) værktøj samt arbejdsredskaber og arbejdsbeklædning,
- 4) helt særligt undervisningsmateriale og
- 5) egenbetaling i forbindelse med ophold på højskoler som led i aktivering efter § 23 a, stk. 1, nr. 2, af en varighed på ikke over 26 uger.

Stk. 2. Udlændinge, der modtager tilbud om ansættelse med løntilskud, kan ikke modtage hjælp efter stk. 1, nr. 2.

§ 24. (Ophævet).

Tilskud til udgifter til opkvalificering, introduktion og hjælpemidler ved ansættelse

§ 24 a. Kommunalbestyrelsen kan efter aftale med en arbejdsgiver tilbyde en udlænding, der ansættes uden løntilskud, herunder en udlænding, der ansættes i henhold til særlige løn- og ansættelsesvilkår anvist af de forhandlingsberettigede organisationer på grund af manglende sproglige og eventuelle faglige kompetencer, opkvalificering, jf. § 23 a. Det er en betingelse for at yde tilskud til opkvalificering, at der er tale om opkvalificering, som virksomheden almindeligvis ikke forudsættes at tilvejebringe.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan give tilskud til hjælpemidler i form af arbejdsredskaber og mindre arbejdspladsindretninger til en udlænding, der er ansat eller ansættes uden løntilskud. Det er en betingelse for at give tilskud til arbejdsredskaber og mindre arbejdspladsindretninger, at tilskuddet er af afgørende betydning for, at udlændingen kan fastholde eller opnå ansættelse, eller at redskabet eller indretningen kompenserer for udlændingens begrænsning i arbejdsevnen.

Stk. 3. De regler, som beskæftigelsesministeren fastsætter i medfør af § 100, stk. 4, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats om tilskud til hjælpemidler, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Beskæftigelsesministeren fastsætter nærmere regler om indholdet af de opkvalificerende forløb, som kan tilbydes efter stk. 1.

Særlig løntilskudsordning for udlændinge over 55 år

§ 24 b. Udlændinge, der er omfattet af et integrationsprogram og berettiget til kontanthjælp efter lov om aktiv socialpolitik, har ret til at indgå aftale med en privat arbejdsgiver og få tilbud om ansættelse med løntilskud.

Stk. 2. Det er en betingelse for tilbud efter stk. 1,

- 1) at udlændingen er over 55 år og har modtaget kontanthjælp eller introduktionsydelse i en sammenhængende periode på mere end 12 måneder, og
- 2) at den private arbejdsgiver opfylder de betingelser, der er fastsat i §§ 54, 60, 61 og 62 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen skal ved ansættelse med løntilskud efter stk. 1 alene påse, at betingelserne i stk. 2 er opfyldt. Kommunalbestyrelsen skal ikke foretage en vurdering efter § 23, stk. 2.

Stk. 4. Arbejdsgiveren og udlændingen aftaler varigheden af løntilskudsperioden, der kan være op til sammenhængende 6 måneder. § 59 og § 67 c, stk. 1, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 5. § 23 d og § 24 a, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse ved ansættelse med løntilskud efter stk. 1.

Kapitel 4 a

Introduktionsforløb for indvandrere

§ 24 c. Indvandrere skal, hvis de på tidspunktet for kommunalbestyrelsens overtagelse af ansvaret er fyldt 18 år, have tilbudt et introduktionsforløb, som tilrettelægges af den ansvarlige kommunalbestyrelse.

Stk. 2. Introduktionsforløbet består af

- 1) danskuddannelse, jf. § 24 d,
- 2) kursus i danske samfundsforhold og dansk kultur og historie, jf. § 24 e, og
- 3) beskæftigelsesrettede tilbud, jf. § 24 f, hvis indvandreten er berettiget til og ønsker at modtage sådanne.

Stk. 3. Introduktionsforløbet skal påbegyndes, senest 1 måned efter at kommunalbestyrelsen har overtaget ansvaret for en udlænding.

Stk. 4. Introduktionsforløbet har en varighed på højst 3 år, efter at kommunalbestyrelsen har overtaget ansvaret for udlændingen, jf. § 4. Introduktionsforløbet skal tilpasses den enkelte udlændings forudsætninger og formålet med den pågældendes ophold i Danmark, således at udlændingen kan gennemføre forløbet hurtigst muligt, og tilbuddene må ikke stille sig hindrende i vejen for udlændingens mulighed for at varetage et arbejde.

Stk. 5. § 17 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 6. Kommunalbestyrelsen i den kommune, hvortil en udlænding, der ikke har afsluttet sit introduktionsforløb, flytter, skal overtage ansvaret for introduktionsforløbet.

§ 24 d. § 21 finder tilsvarende anvendelse for udlændinge, der får tilbudt et introduktionsforløb.

§ 24 e. § 22 finder tilsvarende anvendelse for udlændinge, der får tilbudt et introduktionsforløb.

§ 24 f. § 23, stk. 5, finder tilsvarende anvendelse for udlændinge, der får tilbudt et introduktionsforløb, dog ikke udlændinge omfattet af § 2, stk. 4, nr. 1-3 eller 5.

§ 24 g. Kommunalbestyrelsen kan yde støtte til en virksomhed, der etablerer en vejlederfunktion for en udlænding, der er omfattet af § 2, stk. 4, nr. 1, 7 og 8. Ved en vejlederfunktion forstås, at en medarbejder i virksomheden eller en

ekstern konsulent varetager en særlig opgave med at give udlændingen indblik i muligheder og vilkår på arbejdsmarkedet i Danmark. Indsatsen skal ligge ud over, hvad arbejdsgiveren sædvanligvis forventes at varetage.

Stk. 2. Støtte bevilges til dækning af lønomkostninger ved frikøb af den medarbejder, der varetager vejlederfunktionen, eller honorar til ekstern konsulent.

Stk. 3. Ud fra en konkret vurdering af behov og forudsætninger hos den udlænding, der har brug for en vejleder, fastsætter kommunalbestyrelsen i samarbejde med virksomheden et timetal for vejlederfunktionen.

Stk. 4. Med henblik på at forbedre en medarbejders mulighed for at varetage vejlederfunktionen kan der bevilges tilskud til køb af uddannelse til medarbejderen.

Stk. 5. Beskæftigelsesministeren kan fastsætte nærmere regler om støtte til en vejlederfunktion, herunder om tilskud til køb af uddannelse til vejlederen.

Kapitel 5

Pligt til tilmelding som arbejdssøgende, rådighedsvurdering m.v.

§ 25. (Ophævet).

§ 25 a. (Ophævet).

§ 26. (Ophævet).

Konkrete pligter for udlændinge, der alene har ledighed som problem

§ 26 a. En udlænding, der har ansøgt om eller modtager kontanthjælp alene på grund af ledighed, skal ved første henvendelse til kommunen om hjælp tilmelde sig som arbejdssøgende i jobcenteret, og kommunen har pligt til at sikre dette. Udlændingen skal mindst hver syvende dag bekræfte sin tilmelding som arbejdssøgende. De regler, som fastsættes i medfør af § 11, stk. 4, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, finder tilsvarende anvendelse for udlændingens tilmelding og afmelding som arbejdssøgende.

Stk. 2. Udlændingen skal hurtigst muligt og senest 3 uger efter tilmelding som arbejdssøgende hos jobcenteret sørge for at lægge en beskrivelse (cv) af tidligere beskæftigelse, uddannelse, kvalifikationer og øvrige forhold af betydning for jobcenterets bistand til at finde arbejde ind i Beskæftigelsesministeriets database Jobnet. Udlændingen skal endvidere angive mindst et beskæftigelsesmål. Jobcenteret kan inden for fristen i 1. pkt. fastsætte, hvornår oplysningerne skal være indlagt i Jobnet. Foreligger der oplysninger som nævnt i 1. pkt. fra en tidligere tilmelding som arbejdssøgende, skal oplysningerne straks på ny gøres tilgængelige, hvis udlændingen igen bliver tilmeldt som arbejdssøgende.

Stk. 3. Jobcenteret skal senest 3 uger efter udlændingens tilmelding som arbejdssøgende, jf. stk. 1, afholde en cv-samtale med udlændingen, hvor det sikres, at de oplysninger, som udlændingen har indlagt i Jobnet, er fyldestgørende. Under samtalen skal det aftales, hvordan jobcenteret skal bistå udlændingen med at finde et arbejde, og udlændingen kan pålægges at søge relevante ledige job.

Stk. 4. Udlændingen skal søge arbejde på den måde, der er sædvanlig inden for det pågældende område. Udlændingen skal endvidere søge ledige job, når jobcenteret forlanger det.

Stk. 5. Jobcenteret skal yde bistand, i forbindelse med at en udlænding indlægger oplysninger i Jobnet, hvis den pågældende anmoder herom.

Stk. 6. Staten og kommunen har adgang til de oplysninger, som udlændingen har indlagt i Jobnet.

Rådighedsvurdering m.v.

§ 27. En kommunalbestyrelse, der på baggrund af en offentlig kontrolaktion modtager oplysninger, som rejser tvivl om, hvorvidt en udlænding, der modtager kontanthjælp, opfylder sin rådighedsforpligtelse, skal straks indkalde udlændingen til en individuel samtale, der skal afholdes inden 1 uge fra det tidspunkt, hvor oplysningen er modtaget. Skyldes tvivlen om opfyldelsen af rådighedsforpligtelsen, at udlændingen har opholdt sig i udlandet, skal kommunalbestyrelsen herefter afholde en individuel samtale hver 14. dag med den pågældende indtil 3 måneder efter første samtale.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal, hvis udlændingen er berettiget til kontanthjælp, inden 2 uger efter første samtale efter stk. 3²⁾ give udlændingen tilbud som led i integrationsprogrammet eller pålægge udlændingen at deltage i tidligere tilbudte aktiviteter.

§ 27 a. Når kommunalbestyrelsen henviser en udlænding, der modtager kontanthjælp, og som ikke har problemer ud over ledighed, til et job af over 5 dages varighed og udlændingen ikke får jobbet, igangsættes et systematisk henvisningsforløb efter stk. 2.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal hurtigst muligt henviser udlændingen til endnu et job og skal løbende fortsætte hermed indtil 3 måneder efter første henvisning efter stk. 1, hvis udlændingen ikke kommer i beskæftigelse. Er der ikke job, hvortil udlændingen kan henvises, skal kommunalbestyrelsen pålægge udlændingen at søge et antal nærmere angivne job på Beskæftigelsesministeriets database Jobnet. Jobbene udsøges i samarbejde med udlændingen.

Stk. 3. En udlænding, der er omfattet af et systematisk henvisningsforløb, kan ikke henvises til en anden aktør, jf. § 5, stk. 3, som kommunalbestyrelsen har overladt varetagelsen af integrationsprogrammer. Dette gælder dog ikke, hvis udlændingen er omfattet af målgruppen for et statsligt rammeudbud efter § 12 a i lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats, eller hvis jobcenteret er blevet pålagt at bruge anden aktør efter § 11 i lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats.

§ 27 b. Kommunalbestyrelsen skal, umiddelbart efter at en udlænding, som uden rimelig grund er ophørt med en uddannelse, som den pågældende har været forpligtet til at påbegynde, jf. § 16 a, stk. 3, ansøger om kontanthjælp,

- 1) bistå udlændingen med at finde beskæftigelse,
- 2) pålægge udlændingen at søge særligt angivne job på Beskæftigelsesministeriets database Jobnet eller
- 3) foretage opfølgning på udlændingens integrationskontrakt, jf. § 20, og ud fra en vurdering af udlændingens

situation og behov give udlændingen tilbud som led i integrationsprogrammet, jf. § 16, stk. 2.

§ 27 c. (Ophævet).

§§ 28-31 a. (Ophævet).

§ 32. Har kommunalbestyrelsen i den kommune, hvortil den pågældende udlænding flytter, ikke godkendt at overtage ansvaret for integrationsprogrammet, kan kommunalbestyrelsen i denne kommune bestemme, at kontanthjælpen nedsættes eller ophører.

Stk. 2. Flytter en udlænding, der i medfør af stk. 1 har fået nedsat sin kontanthjælp, tilbage til den kommune, som den pågældende er fraflyttet, udbetaler kommunalbestyrelsen i denne kommune efter ansøgning fuld kontanthjælp fra udgangen af den første hele måned efter tilbageflytningen, såfremt de øvrige betingelser herfor efter reglerne i dette kapitel er opfyldt.

§ 32 a. (Ophævet).

Kapitel 6

Hjælp i særlige tilfælde

§ 33. (Ophævet).

§ 34. Bestemmelserne i dette kapitel finder anvendelse, de første 3 år efter at kommunalbestyrelsen har overtaget ansvaret for udlændingen, jf. § 4.

Enkeltudgifter

§ 35. Kommunalbestyrelsen kan yde udlændinge hjælp til rimeligt begrundede enkeltudgifter, såfremt den pågældendes egen afholdelse af udgifterne i afgørende grad vil vanskeliggøre den pågældendes og dennes families muligheder for at klare sig selv i fremtiden. Hjælpen kan normalt kun ydes, hvis udgifterne er opstået som følge af behov, der ikke har kunnet forudses. Kommunalbestyrelsen kan dog efter en konkret vurdering undtagelsesvis yde hjælp til en udgift, der har kunnet forudses, hvis afholdelsen af udgiften er af helt afgørende betydning for den pågældendes eller dennes families livsførelse.

Sygebehandling m.v.

§ 36. Kommunalbestyrelsen kan yde udlændinge hjælp til udgifter til sygebehandling, medicin, tandbehandling eller lignende, der ikke kan dækkes efter anden lovgivning, hvis den pågældende eller dennes ægtefælle ikke har økonomisk mulighed for at betale udgifterne. Der kan kun ydes hjælp, hvis behandlingen er nødvendig og helbredsmæssigt velbegrundet. Der kan kun undtagelsesvis ydes hjælp til udgifter til behandling uden for det offentlige behandlingssystem. Dette forudsætter, at der ikke er behandlingsmuligheder inden for det offentlige behandlingssystem, og at behandlingen i hvert enkelt tilfælde er lægeligt velbegrundet.

Særlig hjælp vedrørende børn

§ 37. Kommunalbestyrelsen kan yde udlændinge hjælp til udgifter ved udøvelse af ret til samvær med egne børn under

18 år, som ikke bor hos udlændingen. Det er en betingelse for at yde hjælp, at udlændingen eller dennes ægtefælle ikke har økonomisk mulighed for at betale udgifterne.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan yde hjælp til rejseudgifter med henblik på kontakt til børn, der er ført til udlandet uden samtykke fra udlændingen. Det er en forudsætning, at udlændingen er indehaver af forældremyndigheden, at sagen er blevet anmeldt til dansk politi, og at kommunalbestyrelsen har forelagt sagen for Udenrigsministeriet. Det er yderligere en forudsætning, at udlændingen eller dennes ægtefælle ikke har økonomisk mulighed for at betale udgiften.

§ 38. Kommunalbestyrelsen kan yde udlændinge hjælp til udgifterne ved at forsørge et barn, når forældremyndigheden ved forældremyndighedsindehaverens død er tillagt en anden eller andre, der ikke har forsørgelsespligt over for barnet. Det er en betingelse, at barnets indtægter, herunder det særlige børnetilskud efter lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag, ikke er tilstrækkelige til at dække udgifterne ved at forsørge barnet.

Flytning

§ 39. Kommunalbestyrelsen kan yde hjælp til flytning, som forbedrer bolig- eller erhvervsforhold, herunder en flytning, hvor der flyttes fra en bolig med en boligudgift, der ikke svarer til udlændingens eller denne families økonomiske formåen, til en bolig med en lavere boligudgift, for en udlænding eller dennes familie. Det er en betingelse for hjælpen, at hverken den pågældende eller dennes ægtefælle har økonomiske muligheder for at betale udgifterne.

Stk. 2. Hjælp efter stk. 1 ydes af kommunalbestyrelsen i den kommune, som udlændingen fraflytter.

Stk. 3. Flytter udlændingen til en anden kommune, kan hjælp efter stk. 1 kun ydes, såfremt kommunalbestyrelsen i denne kommune har godkendt at overtage ansvaret for integrationsprogrammet.

Stk. 4. Hvis flytningen sker til udlandet, kan hjælp efter stk. 1 kun ydes, såfremt den pågældende udlænding er statsborger i eller har særlig tilknytning til vedkommende land eller er sikret varige arbejdsmuligheder i landet.

Kapitel 7

Udbetaling af hjælp og tilbagebetaling m.v.

§ 40. Reglerne om udbetaling af hjælp i kapitel 11 i lov om aktiv socialpolitik finder tilsvarende anvendelse på ydelser udbetalt i medfør af kapitel 6.

§ 41. Reglerne om tilbagebetaling i kapitel 12 i lov om aktiv socialpolitik finder tilsvarende anvendelse på ydelser udbetalt i medfør af kapitel 6.

§ 41 a. (Ophævet).

Kapitel 7 a

Medborgerskabsprøve

§ 41 b. Social-, børne- og integrationsministeren etablerer en medborgerskabsprøve.

Stk. 2. Social-, børne- og integrationsministeren kan fastsætte regler om etablering og afholdelse af medborgerskabsprøven, herunder regler om udpegning af prøveafholdere, om betingelser for deltagelse i prøven, om opkrævning af gebyr for deltagelse i prøven og om prøvens gennemførelse.

Kapitel 8

Integrationsråd og Rådet for Etniske Minoriteter

§ 42. Kommunalbestyrelsen kan oprette et integrationsråd.

Stk. 2. Integrationsrådet kan afgive vejledende udtalelser om den almindelige integrationsindsats i kommunen og om de integrationsprogrammer, der tilbydes af kommunalbestyrelsen. Udtalelserne offentliggøres.

Stk. 3. Integrationsrådet består af mindst syv medlemmer med bopæl i kommunen. Medlemmerne udpeges af kommunalbestyrelsen. Rådets funktionsperiode følger den kommunale valgperiode.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen fastsætter medlemstallet. Medlemmerne udpeges blandt medlemmer af lokale flygtninge- og indvandrerforeninger eller andre tilsvarende personer i kommunen. Endvidere udpeges medlemmer blandt personer med tilknytning til skolebestyrelser og lokale foreninger i kommunen. Kommunalbestyrelsen kan udpege et eller flere medlemmer af rådet som repræsentanter for kommunen.

Stk. 5. Kommunalbestyrelsen drager omsorg for sekretariatsbetjeningen af integrationsrådet.

Stk. 6. Kommunalbestyrelsen fastsætter forretningsorden for integrationsrådet på baggrund af en af social-, børne- og integrationsministeren udarbejdet standardforretningsorden.

§ 43. Social-, børne- og integrationsministeren nedsætter repræsentantskabet for Rådet for Etniske Minoriteter.

Stk. 2. Hvert af de i § 42 nævnte integrationsråd vælger hvert fjerde år blandt de i § 42, stk. 4, 2. pkt., nævnte medlemmer et medlem til repræsentantskabet for Rådet for Etniske Minoriteter. Repræsentantskabets opgave er at vælge Rådet for Etniske Minoriteter. Repræsentantskabets funktionsperiode følger den kommunale valgperiode.

Stk. 3. Social-, børne- og integrationsministeren drager omsorg for sekretariatsbetjeningen af repræsentantskabet for Rådet for Etniske Minoriteter og for mødeledelsen.

Stk. 4. Social-, børne- og integrationsministeren fastsætter regler om valg af og forretningsorden for repræsentantskabet for Rådet for Etniske Minoriteter.

§ 44. Repræsentantskabet for Rådet for Etniske Minoriteter vælger hvert fjerde år blandt sine medlemmer 14 medlemmer til Rådet for Etniske Minoriteter. Rådets funktionsperiode følger den kommunale valgperiode.

Stk. 2. Rådet vælger et medlem som formand og to medlemmer som næstformænd.

Stk. 3. Social-, børne- og integrationsministeren udpeger tilforordnede medlemmer fra Social-, Børne- og Integrationsministeriet, som ikke har stemmeret.

Stk. 4. Rådet for Etniske Minoriteter rådgiver social-, børne- og integrationsministeren om spørgsmål af betydning for

flygtninge og indvandrere. Rådet kan ikke afgive udtalelser om enkeltsager.

Stk. 5. Social-, børne- og integrationsministeren drager omsorg for sekretariatsbetjeningen af Rådet for Etniske Minoriteter.

Stk. 6. Social-, børne- og integrationsministeren fastsætter regler om valg af og forretningsorden for Rådet for Etniske Minoriteter.

Kapitel 9

Finansiering og administration m.v.

§ 45. Udgifter efter denne lov til udlændinge afholdes af den kommune, der er ansvarlig for integrationsindsatsen, jf. § 4. Tager udlændingen bopæl eller ophold i en anden kommune, afholdes udgifterne efter denne lov af denne kommune.

Stk. 2. Staten refunderer 50 pct. af kommunernes udgifter til hjælp i særlige tilfælde, jf. kapitel 6, til udgifter i forbindelse med udlændinges deltagelse i integrationsprogrammet, jf. § 23 f, og til hjælpemidler i form af arbejdsredskaber og mindre arbejdspladsindretninger efter § 24 a, stk. 2.

Stk. 3. Staten yder i introduktionsperioden, jf. § 16, stk. 6, et grundtilskud på 2.366 kr. for hver udlænding omfattet af integrationsprogrammet, jf. § 16. Grundtilskuddet ydes til dækning af sociale merudgifter og generelle udgifter i medfør af kapitel 3 og 4 til udlændinge og udbetales til den kommunalbestyrelse, der er ansvarlig for integrationsindsatsen, jf. § 4.

Stk. 4. Staten refunderer inden for et rådighedsbeløb i introduktionsperioden, jf. § 16, stk. 6, 50 pct. af kommunalbestyrelsens udgifter til integrationsprogrammer, jf. § 16, stk. 2 og 3, herunder danskuddannelse, jf. § 21, kursus i danske samfundsforhold og dansk kultur og historie, jf. § 22, og tilbud efter § 23. Rådighedsbeløbet opgøres til 77.011 kr. pr. år gange antallet af udlændinge i kommunen, der modtager tilbud efter kapitel 4. Antallet af udlændinge i kommunen opgøres som helårspersoner.

Stk. 5. Staten refunderer inden for et rådighedsbeløb i introduktionsperioden, jf. § 24 c, stk. 4, 50 pct. af kommunalbestyrelsens udgifter til introduktionsforløb, jf. § 24 c, stk. 2, herunder danskuddannelse, jf. § 24 d, kursus i danske samfundsforhold og dansk kultur og historie, jf. § 24 e, tilbud efter § 24 f og støtte ydet til en virksomhed, der etablerer en vejlederfunktion, jf. § 24 g. Rådighedsbeløbet opgøres til 77.011 kr. pr. år gange antallet af udlændinge i kommunen, der modtager tilbud efter kapitel 4 a. Antallet af udlændinge i kommunen opgøres som helårspersoner.

Stk. 6. Staten yder til den kommunalbestyrelse, der er ansvarlig for integrationsindsatsen, jf. § 4, et tilskud på 7.866 kr. pr. måned for hver mindreårig uledsaget flygtning, som bor eller opholder sig i kommunen. Tilskuddet ydes, indtil den mindreårige uledsagede flygtning fylder 18 år eller den pågældendes forældre får lovligt ophold her i landet. Der kan ikke ydes grundtilskud efter stk. 3 eller refusion for udgifter til integrationsprogram efter stk. 4 til en kommunalbestyrelse, der modtager tilskud efter 1. pkt.

Stk. 7. Staten yder til den kommunalbestyrelse, der er eller ved introduktionsperiodens udløb, jf. § 16, stk. 6, har været ansvarlig for integrationsindsatsen, jf. § 4, for hver udlænding omfattet af integrationsprogrammet, der har fået udarbejdet en integrationskontrakt efter § 19, følgende resultattilskud:

- 1) 44.006 kr., hvis udlændingen inden for introduktionsperioden, jf. § 16, stk. 6, kommer i ordinær beskæftigelse og fortsætter i ordinær beskæftigelse i en sammenhængende periode på mindst 6 måneder.
- 2) 44.006 kr., hvis udlændingen inden for introduktionsperioden, jf. § 16, stk. 6, påbegynder en studie- eller erhvervskompetencegivende uddannelse og fortsætter uddannelsesforløbet i en sammenhængende periode på mindst 6 måneder og under studieforløbet kan modtage SU, elevløn el.lign., der sikrer udlændingen et forsørgelsesgrundlag.
- 3) 33.005 kr., hvis udlændingen inden for introduktionsperioden, jf. § 16, stk. 6, indstiller sig til prøve i dansk og senest ved første prøvetermin efter introduktionsperiodens udløb består prøve i dansk på det niveau, der i samarbejde med udbyderen af danskuddannelse er fastsat som mål i integrationskontrakten, jf. § 19.
- 4) 33.005 kr., hvis en udlænding, der efter introduktionsperiodens udløb, jf. § 16, stk. 6, tilbydes danskuddannelse efter § 2, stk. 5, i lov om danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl.,
 - a) indstiller sig til prøve i dansk inden uddannelsesstillbuddets ophør, dog senest 1 år efter introduktionsperiodens udløb, jf. § 16, stk. 6, og
 - b) senest ved første prøvetermin herefter består prøve i dansk på det niveau, der i samarbejde med udbyderen af danskuddannelse er fastsat som mål i integrationskontrakten, jf. § 19.

Stk. 8. Kommunalbestyrelsen skal tilvejebringe og meddele social-, børne- og integrationsministeren de oplysninger, herunder statistiske oplysninger, som denne måtte forlange om kommunalbestyrelsens indsats.

§ 45 a. (Ophævet).

§ 46. (Ophævet).

§ 47. Beskæftigelsesministeren fastsætter efter forhandling med social-, børne- og integrationsministeren nærmere regler om anvisning af refusion og tilskud, regnskabsaflægning og revision, herunder nærmere regler om udbetaling af tilskud og anvisning af refusion efter § 45, stk. 3-7, og om vilkårene herfor.

Stk. 2. Beskæftigelsesministeren fastsætter efter forhandling med social-, børne- og integrationsministeren regler om forældelse af kommuners krav om refusion og tilskud efter denne lov.

§ 48. De beløb, der er anført i § 45, stk. 3-7, er fastsat i 2010-niveau og reguleres fra og med 2011 en gang årligt den 1. januar med satsreguleringsprocenten efter lov om en satsreguleringsprocent.

Stk. 2. Social-, børne- og integrationsministeren bekendtgør størrelsen af de regulerede beløb.

Kapitel 10

Indhentning og videregivelse af oplysninger

§ 49. Den, der ansøger om eller modtager ydelser efter kapitel 4-6, har pligt til at medvirke til at tilvejebringe de oplysninger, der er nødvendige for at afgøre, om den pågældende har ret til ydelsen.

Stk. 2. Den, der modtager ydelser efter kapitel 4-6, har pligt til at give kommunalbestyrelsen oplysninger om ændringer i sine forhold, der kan have betydning for den fortsatte ret til ydelsen.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen skal i forbindelse med behandling af sager om ydelser efter kapitel 4-6 give udlændingen skriftlig underretning om pligten til at give oplysninger efter stk. 1 og 2 om, hvilke typer af ændringer i den pågældendes forhold der kan have betydning for hjælpen, og som udlændingen efter stk. 2 har pligt til at oplyse om, og om konsekvenserne af, at der ikke oplyses om ændringerne.

§ 50. Kommunalbestyrelsen kan med udlændingens samtykke forlange, at personer og myndigheder m.v., der har kendskab til forholdene, giver oplysninger, der må anses for nødvendige ved behandling af sager om ydelser efter kapitel 4-6. Det gælder også oplysninger om udlændingens rent private forhold og andre fortrolige oplysninger. Kommunalbestyrelsen kan i den forbindelse indhente læge- og sygehusjournaler.

Stk. 2. Kan udlændingens samtykke ikke opnås, kan oplysningerne indhentes uden samtykke.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen skal oplyse udlændingen om adgangen til at indhente oplysninger efter stk. 1 og om konsekvenserne af, at udlændingen ikke vil medvirke til at indhente oplysninger.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen kan begære optaget forhør efter retsplejelovens § 1018 med henblik på indhentning af oplysninger som nævnt i stk. 1.

Stk. 5. Kommunalbestyrelsen kan uden samtykke fra den person, som oplysningerne vedrører, kræve at få oplysninger om økonomiske forhold fra andre offentlige myndigheder og arbejdsløsheds-kasser. Oplysningerne kan indhentes, selv om den person, som oplysningerne vedrører, ikke bor i den kommune, som indhenter oplysningerne. Oplysningerne kan indhentes som led i behandlingen af en enkelt sag eller som led i en generel søgning til brug for kontrol.

Stk. 6. Kommunalbestyrelsen kan til brug for behandlingen af sager om ydelser efter kapitel 4-6, af sager om opfølgning på integrationskontrakter efter § 20 og af sager om finansiering og resultattilskud m.v. efter kapitel 9 få terminaladgang til oplysninger i indkomstregisteret, jf. lov om et indkomstregister § 7.

§ 51. Udlændingestyrelsen meddeler uden udlændingens samtykke i forbindelse med meddelelse af opholdstilladelse navn, personlige data og opholdsgrundlag til den kommunalbestyrelse, som integrationsansvaret påhviler.

Stk. 2. Udlændingestyrelsen kan med udlændingens samtykke videregive andre oplysninger om den pågældende, herunder oplysninger om udlændingens rent private forhold og andre fortrolige oplysninger til den kommunalbestyrelse,

som integrationsansvaret påhviler, når det må antages, at oplysningerne har væsentlig betydning for kommunalbestyrelsens varetagelse af integrationsansvaret. Opnås samtykke ikke, kan oplysningerne videregives uden samtykke. Er der tale om oplysninger om den pågældendes rent private forhold, kan videregivelse alene ske i overensstemmelse med reglerne i forvaltningslovens § 28, stk. 2.

§ 51 a. En kommunalbestyrelse, der er bemyndiget i medfør af § 5, stk. 2, kan til brug for kommunalbestyrelsens varetagelse af de bemyndigede opgaver afkræve den delegerende kommunalbestyrelse de oplysninger, der er nødvendige herfor.

Stk. 2. En kommunalbestyrelse, der har bemyndiget en anden kommunalbestyrelse i medfør af § 5, stk. 2, kan til brug for kommunalbestyrelsens behandling af en sag afkræve den bemyndigede kommunalbestyrelse oplysninger, som er tilgængelige for denne som følge af bemyndigelsen.

Stk. 3. En kommunalbestyrelse, der er bemyndiget i medfør af § 5, stk. 2, kan til brug for kommunalbestyrelsens varetagelse af de bemyndigede opgaver indhente de samme oplysninger fra offentlige myndigheder og private, som ifølge lovgivningen ville kunne indhentes af den delegerende kommunalbestyrelse, hvis denne havde behandlet sagen.

§ 51 b. Flytter en udlænding inden introduktionsperiodens udløb, jf. § 16, stk. 6, til en anden kommune, videregiver kommunalbestyrelsen i fraflytningskommunen uden udlændingens samtykke oplysninger om udlændingens navn, opholdsgrundlag og andre personlige data til kommunalbestyrelsen i tilflytningskommunen.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen i fraflytningskommunen videregiver i den i stk. 1 nævnte situation endvidere uden udlændingens samtykke oplysningerne fra udlændingens integrationskontrakt, jf. § 19, stk. 1, og kopi af den underskrevne erklæring om integration og aktivt medborgerskab i det danske samfund, jf. § 19, stk. 1, 3. pkt., til kommunalbestyrelsen i tilflytningskommunen. Har kommunalbestyrelsen i fraflytningskommunen i forbindelse med en udlændings flytning til kommunen modtaget de i 1. pkt. nævnte oplysninger fra en kommune, hvori udlændingen tidligere har haft bopæl eller ophold, videregiver kommunalbestyrelsen tillige disse oplysninger til kommunalbestyrelsen i tilflytningskommunen.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen i fraflytningskommunen skal i den i stk. 1 nævnte situation endvidere vurdere, om andre oplysninger vedrørende udlændingen end de i stk. 1 og 2 nævnte vil være af væsentlig betydning for udlændingens integrationsforløb og derfor bør videregives til kommunalbestyrelsen i tilflytningskommunen med henblik på dennes varetagelse af integrationsansvaret for udlændingen. Oplysningerne kan videregives med udlændingens samtykke. Opnås samtykke ikke, kan oplysningerne videregives uden udlændingens samtykke, hvis oplysningerne vurderes at være nødvendige for tilflytningskommunens kommunalbestyrelsens varetagelse af integrationsansvaret for udlændingen.

§ 51 c. Andre aktører, der af kommunalbestyrelsen, jf. § 5, stk. 3, er bemyndiget til helt eller delvis at forestå opgaver og træffe afgørelser vedrørende integrationsprogrammer for udlændinge, skal underrette kommunalbestyrelsen, hvis udlændingen ikke møder til samtaler eller ikke deltager i tilbud i medfør af integrationsprogrammet.

Stk. 2. Beskæftigelsesministeren kan fastsætte nærmere regler for indholdet af underretningerne, hvornår disse skal afgives og den måde, hvorpå anden aktør skal underrette kommunalbestyrelsen.

§ 52. (Ophævet).

Kapitel 11

Klageregler

§ 53. Udlændingestyrelsens bestemmelse om, hvorvidt en udlænding er omfattet af integrationsloven, jf. § 2, stk. 6, om landstallet, jf. § 6, om regions- og kommunekvoter, jf. §§ 7 og 8, om visitering, jf. §§ 10 og 11, og om anvisning af boliger, jf. § 15, kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsens afgørelser efter denne lov kan indbringes for Ankestyrelsens Beskæftigelsesudvalg. Klager behandles efter reglerne i kapitel 10 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område. Afgørelser om boligplacering af flygtninge efter lovens kapitel 3 og afgørelser om hjælp efter lovens §§ 35-39 kan dog indbringes for Ankestyrelsen efter reglerne i kapitel 10 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område. Kommunalbestyrelsens afgørelse om udpegning af medlemmer af integrationsrådet, jf. § 42, kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

Stk. 3. Afgørelser, der er truffet af en kommunalbestyrelse efter bemyndigelse i medfør af § 5, stk. 2, kan ikke påklages til den delegerende kommunalbestyrelse.

Kapitel 12

Definitioner

§§ 54-56. (Ophævet).

§ 57. Meddeles en udlænding med opholdstilladelse, der er omfattet af § 2, stk. 2-4, efterfølgende opholdstilladelse på andet grundlag, har de i denne lov fastsatte bestemmelser virkning fra den første opholdstilladelse.

Stk. 2. Meddeles en udlænding, der tidligere har haft opholdstilladelse, på ny opholdstilladelse, forkortes vedkommendes nye introduktionsperiode, jf. § 16, stk. 6, og § 24 c, stk. 4, med det tidsrum, hvori udlændingen forud for meddelelsen af den seneste opholdstilladelse har været omfattet af en introduktionsperiode, eller, hvis udlændingen ikke har været omfattet af en introduktionsperiode, med det tidsrum, hvori udlændingen har været omfattet af tilbud om danskuddannelse efter lov om danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl. Hvis særlige omstændigheder tilsiger det, kan kommunalbestyrelsen helt eller delvis undlade at forkorte den nye introduktionsperiode. Den nye introduktionsperiode skal dog ophøre senest på det tidspunkt, hvor udlændingen har

opholdt sig her i riget i sammenlagt 7 år inden for de seneste 8 år.

Stk. 3. En udlænding, der har eller tidligere har haft opholdstilladelse, og som meddeles opholdstilladelse på et grundlag omfattet af § 2, stk. 2, bliver omfattet af reglerne i kapitel 3 om boligplacering af flygtninge, hvis den pågældende på tidspunktet for den seneste opholdstilladelses meddelelse er indkvarteret på et indkvarteringssted, jf. udlændingelovens § 42 a, stk. 5.

Kapitel 13

Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser m.v.

§ 58. Loven træder i kraft den 1. januar 1999, jf. dog stk. 2-4.

Stk. 2. §§ 6, 7, 8 og 9 træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende.

Stk. 3. Lovens kapitler 3-6, 9 og 10 gælder ikke for udlændinge, der er meddelt opholdstilladelse inden den 1. januar 1999.

Stk. 4. § 62, nr. 2-6, træder i kraft den 1. juli 1998 og har virkning fra og med tilskudsåret 1999.

Stk. 5. Integrationsrådene afholder tidligst den 1. juli 1999 valg til repræsentantskabet for Rådet for Etniske Minoriteter, som herefter afholder valg til Rådet for Etniske Minoriteter. Er der den 1. juli 1999 ikke oprettet 14 integrationsråd, afholdes valget, når dette er tilfældet. Funktionsperioden for repræsentantskabet for Rådet for Etniske Minoriteter og Rådet for Etniske Minoriteter følger herefter den kommunale valgperiode.

§§ 59-66. (Udeladt).

§ 67. (Ophævet).

§ 68. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Lov nr. 361 af 6. juni 2002 indeholder nedenstående ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser. (Lovændringen vedrører §§ 27, 27 a, 27 b, 28, 28 a, 29, 30, 39 a-c, 45 og 48. Lovændringen angår ændring af reglerne om ret til kontanthjælp, introduktionsydelse m.v.)

§ 3

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. juli 2002, jf. dog stk. 2-4.

Stk. 2-3. (Udeladt).

Stk. 4. § 2, nr. 1-8, har virkning for udlændinge, som kommunalbestyrelsen overtager ansvaret for, jf. integrationslovens § 4, fra og med den 1. juli 2002. De udlændinge, som kommunalbestyrelsen overtager ansvaret for, jf. integrationslovens § 4, før den 1. juli 2002, er omfattet af de hidtil gældende regler. For udlændinge, der er omfattet af introduktionsprogrammet, og som kommunalbestyrelsen har overtaget ansvaret for før den 1. juli 2002, udgør grundtilskuddet efter § 45, stk. 4, 4.256 kr. pr. måned. Bestemmelserne i § 2, nr. 9-12, træder først i kraft den 1. januar 2003.

Lov nr. 364 af 6. juni 2002 indeholder nedenstående ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser. (Lovændringen vedrører §§ 16, 19, 21 og 23. Lovændringen angår individuelle kontrakter.)

§ 2

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. juli 2002.

Stk. 2. For de udlændinge, der har fået udarbejdet en individuel handlingsplan inden lovens ikrafttræden, finder de hidtidige regler fortsat anvendelse. Udlændinge, der har fået udarbejdet en individuel handlingsplan, skal dog senest 3 måneder efter lovens ikrafttræden have tilbud om at få udarbejdet en individuel kontrakt.

Lov nr. 438 af 10. juni 2002 indeholder nedenstående ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser. (Lovændringen vedrører §§ 25, 27, 27 a, 29, 30. Lovændringen angår bagudbetaling af kontanthjælp m.v., ændring af reglerne om ledighedsydelse, indførelse af bemyndigelse vedrørende personer fra Færøerne og Grønland på døgninstitutioner m.v., ændring af reglerne om fleksydelse og om lægers honorering i koordinationsudvalg.)

§ 7

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. juli 2002, jf. dog stk. 2-4.

Stk. 2. § 1, nr. 1-11, 21-23 og 27, samt §§ 2, 5 og 6 træder i kraft den 1. januar 2003, jf. dog stk. 5 og 6.

Stk. 3-4. (Udeladt).

Stk. 5. § 1, nr. 1-11, 21-23 og 27, samt § 2 gælder ikke for personer, der modtager introduktionsydelse, starthjælp eller kontanthjælp ved lovens ikrafttræden. Disse bevarer retten til hjælp efter de hidtil gældende regler, indtil udbetalingen har været afbrudt i mindst 1 måned. Ønsker disse personer efterfølgende at modtage hjælp som følge af ændring i deres forhold, vil de være omfattet af de ændrede regler.

Stk. 6. Kommunen kan træffe beslutning om, at en person, der har ansøgt om eller får forudbetalt hjælp, overgår fra forudbetalt hjælp til bagudbetalt hjælp, hvis den pågældendes ægtefælle modtager bagudbetalt hjælp. Tilsvarende gælder samlevende, hvis beregningen af kontanthjælp er afhængig af ægtefællens eller samleverens forhold.

Lov nr. 1034 af 17. december 2002 indeholder nedenstående ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser. (Lovændringen vedrører § 25. Lovændringen angår harmonisering af reglerne om kontanthjælp og barseldagpenge, indfasning af bagudbetaling af kontanthjælp m.v.)

§ 4

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. januar 2003, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. De hidtil gældende regler i lov om aktiv socialpolitik og integrationsloven gælder fortsat for forældre til børn, jf. § 1, nr. 1, og § 3, nr. 1, der er født inden lovens ikrafttræden, og for forældre til adoptivbørn, jf. § 1, nr. 1, og § 3, nr. 1, der er modtaget her i landet inden lovens ikrafttræden.

Lov nr. 1037 af 17. december 2002 indeholder nedenstående ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser. (Lovændringen vedrører § 27. Lovændringen angår ændring af rådhedsreglerne, ændring af reglerne for offentlig jobtræning, nedsættelse af kontanthjælp og introduktionsydelse efter 6 måneder m.v.)

§ 3

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. januar 2003.

Stk. 2. Opgørelsen af perioder efter §§ 25, 31 og 38 a som ændret henholdsvis affattet ved denne lovs § 1, nr. 2, 4, 5 og 11, sker med virkning fra den 1. januar 2003, således at perioder med kontanthjælp eller perioder uden kontanthjælp forud for denne dato ikke indgår i beregningen af perioderne.

Stk. 3. § 35 som ændret ved denne lovs § 1, nr. 7, har virkning for personer, der påbegynder eller har fået tilsagn om at påbegynde jobtræning hos en offentlig arbejdsgiver den 1. januar 2003 eller senere.

Stk. 4. Afskaffelse af beskæftigelsestillægget for kontanthjælpsmodtagere efter § 36, stk. 2, som ændret ved denne lovs § 1, nr. 8, får virkning for personer, der påbegynder individuel jobtræning den 1. januar 2003 eller senere.

Stk. 5. Afskaffelse af den særlige godtgørelse efter den hidtil gældende § 38, stk. 2, som ophævet ved denne lovs § 1, nr. 10, får virkning for personer, der påbegynder et aktiveringsforløb den 1. januar 2003 eller senere.

Stk. 6. § 1, nr. 2, 4, 5 og 13, finder tilsvarende anvendelse i forhold til udlændinge, som kommunalbestyrelsen har overtaget ansvaret for, jf. integrationslovens § 4, før den 1. juli 2002, jf. § 3, stk. 4, 2. pkt., i lov nr. 361 af 6. juni 2002 om ændring af lov om aktiv socialpolitik og integrationsloven. (Ændring af reglerne om ret til kontanthjælp, introduktionsydelse m.v.)

Lov nr. 1040 af 17. december 2002 indeholder nedenstående ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser. (Lovændringen vedrører § 27. Lovændringen angår nedsat kontanthjælp til personer, der er samlevende med en starthjælps- eller introduktionsydelsesmodtager.) Information til nedenstående § 3: Bekendtgørelsen i Lovtidende fandt sted den 18. december 2002.

§ 3

Stk. 1. Loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende.

Stk. 2. For personer, hvis starthjælp eller introduktionsydelse er nedsat eller bortfaldet efter de hidtil gældende bestemmelser i § 26, stk. 1, 2. pkt., i lov om aktiv socialpolitik

eller § 27, stk. 1, 2. pkt., i integrationsloven, har loven dog virkning fra den 1. juli 2002, i det omfang nedsættelsen eller bortfaldet er sket på grund af samliv med en kontanthjælpsmodtager.

§ 4

§ 1, nr. 2, og § 2, nr. 1, finder tilsvarende anvendelse i forhold til udlændinge, som kommunalbestyrelsen har overtaget ansvaret for, jf. integrationslovens § 4, før den 1. juli 2002, jf. § 3, stk. 4, 2. pkt., i lov nr. 361 af 6. juni 2002 om ændring af lov om aktiv socialpolitik og integrationsloven. (Ændring af reglerne om ret til kontanthjælp, introduktionsydelse m.v.)

Lov nr. 1043 af 17. december 2002 indeholder nedenstående ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser. (Lovændringen vedrører §§ 2, 4, 5, 10, 12, 14, 15, 19, 23, 24 a, 34, 42, 44-46, 48, 51 a, 52, 53, 56 og 67. Lovændringen angår anvisning af boliger til flygtninge, kommunalt samarbejde på integrationsområdet, integrationsråd, ophævelse af revisionsbestemmelse m.v. og udvidelse af danskundervisnings udbyderkreds m.v.) Information til nedenstående § 6: Bekendtgørelsen i Lovtidende fandt sted den 18. december 2002.

§ 6

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. januar 2003, jf. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. Integrationslovens § 2, stk. 4, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 1, § 52, som ændret ved denne lovs § 1, nr. 23, og § 53, stk. 1, som ændret ved denne lovs § 1, nr. 24, træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende.

Stk. 3. Integrationslovens § 56, som ændret ved denne lovs § 1, nr. 27, har virkning for udlændinge, som meddeles opholdstilladelse efter udlændingeloven efter den 1. januar 2003.

Lov nr. 60 af 29. januar 2003 indeholder nedenstående ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser. (Lovændringen vedrører § 16. Lovændringen angår behandlingen af sager vedrørende uledsagede mindreårige asylansøgere.)

§ 3

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. april 2003.

Stk. 2. Loven finder ikke anvendelse for udlændinge, der inden den 1. april 2003 er meddelt opholdstilladelse eller er registreret som asylansøgere efter udlændingelovens § 48 e, stk. 1.

Lov nr. 417 af 10. juni 2003 indeholder nedenstående ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser. (Lovændringen vedrører § 25 og § 27. Lovændringen angår loft over kon-

tanthjælpen, hjælp til unge og forsørgere, flytning af reglerne om aktive tilbud m.v.)

§ 9

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. juli 2003.

Stk. 2. Personer, som har fået tilsagn om eller har påbegyndt et aktiveringstilbud eller anden beskæftigelsesfremmende foranstaltning efter de hidtil gældende regler i lov om aktiv socialpolitik, kan påbegynde eller gennemføre tilbuddet efter de hidtil gældende regler, jf. dog stk. 3 og 4. Kommunernes udgifter hertil refunderes efter de hidtil gældende regler.

Stk. 3. Den øvre grænse for hjælp efter § 25 b, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 22, har virkning fra 1. januar 2004. I beregningen af den øvre grænse indgår perioder med hjælp fra den 1. juli 2003.

Stk. 4. Ved opgørelsen af perioden med kontanthjælp efter § 25 f, stk. 1, nr. 1, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 22, medregnes perioder med kontanthjælp før 1. juli 2003 opgjort efter reglerne i § 25, stk. 8-10. § 25 f, stk. 1, nr. 2, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 22, finder tilsvarende anvendelse på personer, der i henhold til stk. 2 påbegynder eller gennemfører tilbud efter de hidtil gældende regler.

Stk. 5. § 25 f, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 22, finder tilsvarende anvendelse i forhold til de udlændinge, som kommunalbestyrelsen har overtaget ansvaret for, jf. integrationslovens § 4, før den 1. juli 2002, jf. § 3, stk. 4, 2. pkt., i lov nr. 361 af 6. juni 2002 om ændring af lov om aktiv socialpolitik og integrationsloven.

Stk. 6. Staten refunderer 75 pct. af kommunernes udgifter til behovsbestemte tillæg, jf. § 25 f, stk. 3, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 22, til udlændinge, som kommunalbestyrelsen har overtaget ansvaret for, jf. integrationslovens § 4, før den 1. juli 2002, jf. § 3, stk. 4, 2. pkt., i lov nr. 361 af 6. juni 2002 om ændring af lov om aktiv socialpolitik og integrationsloven.

Lov nr. 425 af 10. juni 2003 indeholder nedenstående ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser. (Lovændringen vedrører §§ 1, 4, 4 a, 6-8, 10, 16, 17, 19, 20-23, 23 a-d, 24, 24 a, 25, 25 a, 29-31, 33-35, 45 og 48. Lovændringen angår lovens formål, udmelding af landstal, visitering, introduktionsprogrammet, tilbud, rådighedsforpligtelse, finansiering m.v. og tidligere tidsubegrænset opholdstilladelse til velintegrerede udlændinge m.v.)

§ 4

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. januar 2004, jf. dog stk. 2-5.

Stk. 2. (Udeladt).

Stk. 3. Ministeren for flygtninge, indvandrere og integration fastsætter tidspunktet for ikrafttrædelsen af § 23 b som affattet ved denne lovs § 1, nr. 42, for så vidt angår virksomhedspraktik hos private arbejdsgivere, for ikrafttrædelsen af § 23 c som affattet ved denne lovs § 1, nr. 42, for så vidt angår ansættelse med løntilskud hos private arbejdsgivere, og

for ikrafttrædelsen af § 24 a, stk. 2, om tilskud til udgifter i forbindelse med en mentorfunktion til en udlænding, der ansættes uden løntilskud.

Stk. 4. Integrationslovens § 23 b, stk. 6, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 42, har kun virkning for udlændinge, som kommunalbestyrelsen har overtaget ansvaret for efter den 1. juli 2002. Bestemmelsen finder dog anvendelse for udlændinge, som kommunalbestyrelsen har overtaget ansvaret for inden den 1. juli 2002, og som er gift eller samlevende med en udlænding, som kommunalbestyrelsen har overtaget ansvaret for efter den 1. juli 2002.

Stk. 5. (Udeladt).

Lov nr. 304 af 2. maj 2005 indeholder nedenstående ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser. (Lovændringen vedrører § 25 a og § 31 a. Lovændringen angår bekæmpelse af misbrug af sociale ydelser m.v., udvidelse af kontrolbeføjelser, indførelse af sanktioner, hurtig beskæftigelsesindsats m.v.)

§ 7

Stk. 1. Loven træder i kraft den 9. maj 2005.

Stk. 2. Gentagelsesvirkningen efter §§ 2 og 6 indtræder alene, hvor også den første tilsidesættelse af oplysningspligten ligger efter lovens ikrafttræden.

Lov nr. 327 af 18. maj 2005 indeholder nedenstående ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser. (Lovændringen vedrører § 25 c. Lovændringen angår ophør af udbetaling af social pension og andre ydelser ved unddragelse af strafforfølgning eller straffuldbyrdelse.)

§ 13

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. juli 2005.

Stk. 2. Loven har virkning for personer, som bevidst unddrager sig strafforfølgning eller straffuldbyrdelse den 1. juli 2005 eller senere.

Stk. 3-4. (Udeladt).

Lov nr. 523 af 24. juni 2005 indeholder nedenstående ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser. (Lovændringen vedrører §§ 7-9, 20, 23, 25, 25 a, 47, 50 og 53. Lovændringen angår konsekvensrettelser som følge af kommunalreformen.)

§ 23

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. januar 2007.

Stk. 2. Kommunerne i hver af de regioner, der etableres den 1. januar 2007, skal inden den 1. maj 2006 søge at indgå aftale om boligplaceringen inden for de enkelte regioner i 2007 af det antal flygtninge, der er fastsat i landstallet for 2007, jf. integrationslovens § 6. De i integrationslovens § 7, stk. 3, og de i medfør af integrationslovens § 9 fastsatte reg-

ler om Udlændingestyrelsens fastsættelse af amtskvoter finder tilsvarende anvendelse, hvis Udlændingestyrelsen ikke modtager meddelelse om indgåelse af en aftale om regionskvoter inden den 1. maj 2006.

Stk. 3. Kommunalbestyrelserne inden for en region skal inden den 10. september 2006 søge at aftale, i hvilke kommuner det antal flygtninge, der er aftalt eller fastsat i regionskvoterne, jf. stk. 2, skal boligplaceres i 2007. De i integrationslovens § 8, stk. 3, og de i medfør af integrationslovens § 9 fastsatte regler om Udlændingestyrelsens fastsættelse af kommunekvoter finder tilsvarende anvendelse, hvis Udlændingestyrelsen ikke modtager meddelelse om indgåelse af en aftale om kommunekvoter inden den 10. september 2006.

Stk. 4. De opgaver, der er henlagt til kommuneforeningerne, jf. integrationslovens § 7, varetages af repræsentanter for kommunerne i hvert amt, hvis kommuneforeningerne er nedlagt.

Stk. 5. Klager over afgørelser efter § 128 og § 131 i lov nr. 419 af 10. juni 2003 om en aktiv beskæftigelsesindsats med senere ændringer, § 98, stk. 1, i lov om aktiv socialpolitik, som affattet ved denne lovs § 4, nr. 11, § 32 i lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel, § 17 i lov om delpension, kapitel 3 samt §§ 43 a og 44 i lov om social pension, §§ 13-15, 21, 24 og 44 og § 54, stk. 3 og 4, i lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension m.v., afgørelser efter § 53, stk. 2, i lov om integration af udlændinge i Danmark, dog bortset fra de afgørelser, der er nævnt i § 53, stk. 2, 3. pkt., som affattet ved denne lovs § 12, nr. 22, og afgørelser efter § 19, stk. 2, i lov om børnepasningsorlov, der ikke er afgjort senest den 31. december 2006, behandles af beskæftigelsesankenævnene.

Stk. 6. (Udeladt).

Lov nr. 243 af 27. marts 2006 indeholder nedenstående ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser. (Lovændringen vedrører §§ 16, 16 a, 18 a, 19, 20, 20 a, 25, 25 d, 31, 45, 45 a, 51, 51 b og 52. Lovændringen angår integrationskontrakter, erklæring om integration og aktivt medborgerskab, skærpede betingelser for tidsubegrænset opholdstilladelse, uddannelsespligt for unge nyankomne udlændinge, sygeopfølgning over for sygemeldte introduktionsydelsesmodtagere m.v.)

§ 3

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. april 2006, jf. dog stk. 2-6.

Stk. 2. For udlændinge, jf. dog stk. 3, der på tidspunktet for lovens ikrafttræden har fået udarbejdet en individuel kontrakt efter integrationslovens § 19, stk. 1, jf. lovbekendtgørelse nr. 839 af 5. september 2005, og hvis introduktionsperiode endnu ikke er udløbet, jf. integrationslovens § 16, stk. 5, skal kommunalbestyrelsen som led i opfølgningen på den individuelle kontrakt, jf. integrationslovens § 20, stk. 1, 1. pkt., jf. lovbekendtgørelse nr. 839 af 5. september 2005, senest den 1. januar 2007, dog senest ved udløbet af udlæn-

dingens introduktionsperiode, jf. integrationslovens § 16, stk. 5, i samarbejde med udlændingen udarbejde en integrationskontrakt, jf. integrationslovens § 19, stk. 1, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 5. I den forbindelse og herefter finder integrationslovens § 16, stk. 3, 2. pkt., § 18 a, § 19, stk. 1-5, 7 og 8, § 20, stk. 1, 1. pkt., og § 45, stk. 17, som affattet, ændret eller indsat ved denne lovs § 1, nr. 1, 3 og 5-13, og § 31 a i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats anvendelse.

Stk. 3. For udlændinge som nævnt i stk. 2, 1. pkt., der på tidspunktet for lovens ikrafttræden har opfyldt de i den individuelle kontrakt fastsatte mål, skal kommunalbestyrelsen i samarbejde med udlændingen udarbejde en integrationskontrakt, jf. integrationslovens § 19, stk. 1, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 5, hvis udlændingen ansøger om eller modtager introduktionsydelse, hjælp til forsørgelse efter lov om aktiv socialpolitik eller arbejdsløshedsdagpenge eller aktiveringsydelse efter lov om arbejdsløshedsforsikring m.v. I den forbindelse og herefter finder integrationslovens § 16, stk. 3, 2. pkt., § 18 a, § 19, stk. 1-5, 7 og 8, § 20, stk. 1, 1. pkt., og § 45, stk. 17, som affattet, ændret eller indsat ved denne lovs § 1, nr. 1, 3 og 5-13, og § 31 a i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats anvendelse. Kontrakten skal udarbejdes, når udlændingen ansøger om introduktionsydelse, hjælp til forsørgelse efter lov om aktiv socialpolitik eller arbejdsløshedsdagpenge eller aktiveringsydelse efter lov om arbejdsløshedsforsikring m.v. I tilfælde, hvor udlændingen ansøger om arbejdsløshedsdagpenge eller aktiveringsydelse efter lov om arbejdsløshedsforsikring m.v., anmoder staten kommunalbestyrelsen om at udarbejde kontrakten.

Stk. 4. For udlændinge, som tidligere har været omfattet af integrationslovens kapitel 4, og som på tidspunktet for lovens ikrafttræden ikke er meddelt tidsubegrænset opholdstilladelse, skal kommunalbestyrelsen i samarbejde med udlændingen udarbejde en integrationskontrakt, jf. integrationslovens § 19, stk. 1, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 5, hvis udlændingen ansøger om eller modtager hjælp til forsørgelse efter lov om aktiv socialpolitik eller arbejdsløshedsdagpenge eller aktiveringsydelse efter lov om arbejdsløshedsforsikring m.v. I den forbindelse og herefter finder integrationslovens § 16, stk. 3, 2. pkt., § 18 a, § 19, stk. 1-5, 7 og 8, § 20, stk. 1, 1. pkt., og § 45, stk. 17, som affattet, ændret eller indsat ved denne lovs § 1, nr. 1, 3 og 5-13, og § 31 a i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats anvendelse. Modtager udlændingen på tidspunktet for lovens ikrafttræden hjælp til forsørgelse efter lov om aktiv socialpolitik eller arbejdsløshedsdagpenge eller aktiveringsydelse efter lov om arbejdsløshedsforsikring m.v., skal kontrakten udarbejdes senest den 1. januar 2007. Er udlændingen ikke omfattet af 3. pkt., skal kontrakten udarbejdes, når udlændingen ansøger om hjælp til forsørgelse efter lov om aktiv socialpolitik eller arbejdsløshedsdagpenge eller aktiveringsydelse efter lov om arbejdsløshedsforsikring m.v. I tilfælde, hvor udlændingen modtager eller ansøger om arbejdsløshedsdagpenge eller aktiveringsydelse efter lov om arbejdsløshedsforsikring m.v., anmoder staten kommunalbestyrelsen om at udarbejde kontrakten.

Stk. 5. Integrationslovens §§ 20 a og 45 a som indsat ved denne lovs § 1, nr. 14 og 20, finder ikke anvendelse, hvis udlændingen er sygemeldt inden lovens ikrafttræden.

Stk. 6. (Udeladt).

Lov nr. 1540 af 20. december 2006 indeholder nedenstående ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser. (Lovændringen vedrører § 24 b. Lovændringen angår forhøjelse af efterlønsalderen, mere fleksibel efterlønsordning, fortrydelsesordning, styrkede jobmuligheder for personer over 55 år m.v.)

§ 5

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. januar 2007, jf. dog stk. 2-5 og § 6.

Stk. 2-5. (Udeladt).

§ 6

(Udeladt).

§ 7

Stk. 1. §§ 67 a-67 c i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats som affattet ved denne lovs § 2, nr. 1, og integrationslovens § 24 b som affattet ved denne lovs § 3, nr. 1, ophæves den 1. januar 2013.

Stk. 2. Aftaler om ansættelse med løntilskud efter §§ 67 a og 67 c som affattet ved denne lovs § 2, nr. 1, og aftaler om ansættelse med løntilskud efter integrationslovens § 24 b som affattet ved denne lovs § 3, nr. 1, der er indgået senest den 31. december 2012, og hvor ansættelsen påbegyndes senest den 31. december 2012, er gyldige, indtil den aftalte løntilskudsperiode udløber.

Lov nr. 571 af 31. maj 2010 indeholder nedenstående ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser. (Lovændringen vedrører §§ 1-5, 5 a, 16, 18 a, 19-23, 24 c-g, 41 b, 45, 47, 48, 51 b og 52-57. Lovændringen angår udvidelse af personkredsen, styrket indsats over for ægtefælleforsørgede m.v.)

§ 7

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. august 2010, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. (Udeladt).

Stk. 3. Denne lovs § 1, nr. 1, 4 og 9, og integrationslovens § 2, stk. 1, § 4, stk. 1 og 4, § 5, stk. 2, § 16, § 19, stk. 4, 2. og 3. pkt., § 19, stk. 8, 2. pkt., § 22, §§ 24 c-24 g, § 45, stk. 4, 1. pkt., § 45, stk. 5, 6 og 8, § 47, stk. 1, § 48, stk. 1, § 51 b, stk. 1, og § 57 som affattet, indsat eller ændret ved denne lovs § 1, nr. 3, 5-7, 10, 12-14, 17, 20, 22-24, 26-29 og 35, finder ikke anvendelse for udlændinge, som har fået opholdstilladelse inden lovens ikrafttræden. For sådanne udlændinge finder de hidtil gældende regler anvendelse.

Stk. 4. (Udeladt).

Lov nr. 1543 af 21. december 2010 indeholder nedenstående ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser. (Lovændringen vedrører § 2. Lovændringen angår revision af reglerne om uledsagede mindreårige udlændinge m.v.)

§ 3

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. januar 2011.

Stk. 2. Udlændingelovens § 9 c, stk. 3, § 40 c, stk. 2, og § 56 a, stk. 1, 5. pkt., som affattet ved denne lovs § 1, nr. 1, 2 og 4, finder alene anvendelse for uledsagede mindreårige udlændinge, der indrejser i Danmark fra og med den 1. januar 2011.

Stk. 3. Har Udlændingetjenesten før den 1. januar 2011 iværksat en eftersøgning af forældre eller andet familiemæssigt netværk til et uledsaget barn uden barnets samtykke, og er eftersøgningen ikke tilendebragt den 1. januar 2011, skal Udlændingetjenesten alene fortsætte eftersøgningen, hvis barnet samtykker hertil, jf. udlændingelovens § 56 a, stk. 9, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 7.

Lov nr. 600 af 14. juni 2011 indeholder nedenstående ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser. (Lovændringen vedrører §§ 27, 30 a, 31 a og 50. Lovændringen angår skærpet kontrol med udbetaling af offentlige forsørgelsesydelse, sanktioner for uberettiget modtagelse af ydelser under ophold i udlandet m.v.)

§ 8

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. juli 2011.

Stk. 2. Tilsidesættelse af pligten til at oplyse om arbejde, der ligger før lovens ikrafttræden, medregnes ikke ved afgørelse af, om der indtræder gentagelsesvirkning ved at have modtaget kontanthjælp, starthjælp eller introduktionsydelse uberettiget og mod bedre vidende under ophold i udlandet efter § 42, stk. 2 eller 3, eller § 43, stk. 2, i lov om aktiv socialpolitik som affattet ved denne lovs § 1, nr. 6 og 7, eller efter § 31 a, stk. 2 eller 3, i integrationsloven som affattet ved denne lovs § 7, nr. 6.

Lov nr. 759 af 29. juni 2011 indeholder nedenstående ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser. (Lovændringen vedrører § 20 b. Lovændringen angår styrket kommunal vejledningspligt og indførelse af resultattilskud i forbindelse med repatriering m.v.)

§ 3

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. juli 2011.

Stk. 2. Loven finder anvendelse for udlændinge, som repatrierer med støtte i medfør af repatrieringsloven den 1. juli 2011 eller senere.

Lov nr. 1364 af 28. december 2011 indeholder nedenstående ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser. (Lovændringen vedrører §§ 4, 5, 16, 16 a, 20, 20 a, 20 c, 23, 23 b, 23 c, 23 f, 24, 24 b, 25, 25 a, 26, 26 a, 27, 27 a-c, 28-32 a, 40, 41, 41 a, 45, 45 a, 47, 48 og 50. Lovændringen angår ophævelse af starthjælpen, loft over kontanthjælpen, 500-kroners-nedsættelsen, 225-timers-reglen, introduktionsydelsen m.v.)

§ 7

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. januar 2012.

Stk. 2. For personer, der fortsat modtager forudbetalt hjælp, reguleres ydelsen for januar 2012 senest den 31. januar 2012.

Stk. 3. For personer, der den 1. januar 2012 overgår fra at modtage starthjælp eller introduktionsydelse til at modtage kontanthjælp efter § 25, stk. 1, nr. 3 eller 4, i lov om aktiv socialpolitik, og som inden den 1. januar 2012 har afsluttet eller har påbegyndt et tilbud efter afsnit IV-VII i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats eller et tilbud i medfør af integrationsprogrammet efter integrationsloven, gælder, at hjælpen tidligst kan nedsættes efter § 25 f i lov om aktiv socialpolitik den 1. juli 2012.

Stk. 4. Afgørelser om sanktioner truffet efter de hidtidige regler i § 43 i lov om aktiv socialpolitik eller integrationslovens § 31 a har gentagelsesvirkning i forhold til afgørelser om sanktioner, der træffes i medfør af § 42, stk. 2 og 3, og § 43, stk. 2, i lov om aktiv socialpolitik den 1. januar 2012 eller senere, jf. § 1, nr. 52 og 56.

Stk. 5. De hidtil gældende regler om tilbagebetaling af starthjælp og introduktionsydelse i § 43 og kapitel 12 i lov om aktiv socialpolitik og integrationslovens § 31 a og § 41 finder fortsat anvendelse i situationer, hvor kommunen efter lovens ikrafttræden bliver bekendt med, at starthjælpen og introduktionsydelsen er modtaget med urette.

Stk. 6. Starthjælp, der inden lovens ikrafttræden er udbetalt til en person, der er visiteret til fleksjob, indgår i opgørelsen af den periode på 18 måneder inden for 24 måneder, hvor kommunen fuldt ud afholder udgifterne, jf. § 1, nr. 72 og 76.

Stk. 7. Ved opgørelsen af en kommunes slutskat og kirkeskat for indkomståret 2012 efter § 16 i lov om kommunal indkomstskat korrigeres den opgjorte slutskat for den beregnede virkning af de ændringer i udskrivningsgrundlaget for kommuneskat og kirkeskat for 2012, der følger af denne lovs § 1, nr. 11, 26 og 37, § 2, nr. 17, og § 3, nr. 5.

Stk. 8. Den beregnede korrektion af kommunens og kirkeskats slutskat efter stk. 7 fastsættes af økonomi- og indenrigsministeren.

Lov nr. 267 af 27. marts 2012 indeholder nedenstående ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser. (Lovændringen vedrører § 24. Lovændringen angår midlertidig forlængelse af dagpengeperioden og ret til ferie for modtagere af kontanthjælp og særlig ydelse m.v.)

§ 5

Loven træder i kraft den 1. april 2012.

§ 6

Stk. 1. En kontanthjælpsmodtager, der før lovens ikrafttræden har påbegyndt, men ikke ved lovens ikrafttræden har afsluttet en friperiode efter den hidtil gældende § 23 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats eller den hidtil gældende § 24 i integrationsloven, har ret til at holde fri resten af den planlagte friperiode. For personer, der ved lovens ikrafttræden har modtaget kontanthjælp i mindst 12 sammenhængende måneder, betragtes de dage, der fra og med lovens ikrafttræden holdes fri, som ferie efter § 13, stk. 8, i lov om aktiv socialpolitik som affattet ved denne lovs § 3, nr. 3. En revallidend, der før lovens ikrafttræden har påbegyndt, men ikke ved lovens ikrafttræden har afsluttet en friperiode efter den hidtil gældende § 23 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, har ret til at holde fri resten af den planlagte friperiode. I så fald betragtes de dage, der fra og med lovens ikrafttræden holdes fri, som ferie efter § 54 a i lov om aktiv socialpolitik som affattet ved § 3, nr. 6.

Stk. 2. Periode med starthjælp og introduktionsydelse, der er ydet før den 1. januar 2012, indgår i beregningen af de 12 sammenhængende måneder efter denne lovs § 3, nr. 3 og 4.

Stk. 3. Ved opgørelsen af en kommunes slutskat og kirkeskat for indkomståret 2012 efter § 16 i lov om kommunal indkomstskat korrigeres den opgjorte slutskat for den beregnede virkning af de ændringer i udskrivningsgrundlaget for kommuneskat og kirkeskat for 2012, der følger af denne lovs § 1, nr. 2.

Stk. 4. Den beregnede korrektion af kommunens og kirkeskats slutskat efter stk. 3 fastsættes af økonomi- og indenrigsministeren.

Lov nr. 437 af 21. maj 2012 indeholder nedenstående ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser. (Lovændringen vedrører § 20 b. Lovændringen angår afskaffelse af kommunal vejledningspligt og afskaffelse af resultattilskud i forbindelse med repatriering.)

§ 3

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. juli 2012.

Stk. 2. Loven finder anvendelse for udlændinge, som repatrierer med støtte i medfør af repatrieringsloven den 1. juli 2012 eller senere.

Lov nr. 430 af 1. maj 2013 indeholder nedenstående ikrafttrædelsesbestemmelse. (Lovændringen vedrører § 11 a. Lovændringen angår adgang for asylansøgere til at arbejde og bo uden for asylcentre m.v. samt overdragelse af en del af politiets sagsbehandling i den indledende fase af asylprocessen til Udlændingestyrelsen.)

§ 4

Loven træder i kraft den 2. maj 2013.

§ 5

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men § 1 kan ved kongelig anordning helt eller delvis sættes i kraft for Færøerne og Grønland med de ændringer, som de færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Lov nr. 493 af 21. maj 2013 indeholder nedenstående ikrafttrædelsesbestemmelse. (Lovændringen vedrører § 53. Lovændringen angår forenkling af klagestrukturen på det sociale og beskæftigelsesmæssige område.)

§ 25

Loven træder i kraft den 1. juli 2013.

§ 26

(Udeladt).

Lov nr. 650 af 12. juni 2013 indeholder nedenstående ikrafttrædelsesbestemmelse. (Lovændringen vedrører §§ 4, 15 a, 15 b, 15 c og 15 d. Lovændringen angår tilbud om en integrationsplan, helbredsmæssig vurdering af nyankomne flygtninge m.v.)

§ 3

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. juli 2013.

Stk. 2. Lovens § 1, nr. 2, finder anvendelse for udlændinge, som kommunalbestyrelsen overtager integrationsansvaret for, jf. integrationslovens § 4, efter lovens ikrafttræden.

Social-, Børne- og Integrationsministeriet, den 23. september 2013

P.M.V.
JESPER ZWISLER

/ Dorte Bech Vizard

²⁾ Henvisningen bør være til stk. 1. Ved lov nr. 1364 af 28. december 2011 blev § 27, stk. 3 og 4, ændret til § 27, stk. 1 og 2. Ved en fejl er der ikke foretaget en konsekvensrettelse i § 27, stk. 2.

Fremsat den 28. maj 2013 af beskæftigelsesministeren (Mette Frederiksen)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats og forskellige andre love

(Reform af kontanthjælpssystemet, uddannelsespålæg, uddannelsesrettet indsats til unge, jobrettet indsats til kontanthjælpsmodtagere, helhedsorienteret indsats til udsatte m.v.)

§ 1

I lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, jf. lovbekendtgørelse nr. 415 af 24. april 2013, som ændret ved § 1 i lov nr. 1380 af 23. december 2012 og § 10 i lov nr. 493 af 21. maj 2013, foretages følgende ændringer:

1. I § 1 a indsættes som *stk. 2*:

»*Stk. 2.* I denne lov dækker begrebet jobcenter også en eventuel særskilt enhed i kommunen, der varetager indsatsen over for uddannelseshjælpsmodtagere m.fl.«

2. I § 2, *nr. 2*, ændres »alene på grund af ledighed,« til: », og som er jobparate,«.

3. I § 2, *nr. 3*, ændres »ikke alene på grund af ledighed,« til: », og som er aktivitetsparate,«.

4. I § 2, *nr. 10*, indsættes efter »kontanthjælp«: »eller uddannelseshjælp«, og »integrationsloven, og« ændres til: »integrationsloven,«.

5. I § 2, *nr. 11*, ændres »socialpolitik,« til: »socialpolitik,«.

6. I § 2 indsættes som *nr. 12 og 13*:

»12) personer, der modtager uddannelseshjælp efter lov om aktiv socialpolitik, og som er uddannelsesparate, og

13) personer, der modtager uddannelseshjælp efter lov om aktiv socialpolitik, og som er aktivitetsparate.«

7. I § 4, *stk. 2*, indsættes efter »kontanthjælp«: »og uddannelseshjælp«, og »nr. 2 og 3« ændres til: »nr. 2, 3, 12 og 13«.

8. I § 4 c, *stk. 1*, ændres »kapitel 10-12« til: »kapitel 9 b-12«.

9. I § 4 c, *stk. 3*, udgår », nr. 1-10,«.

10. I § 8, *2. pkt.*, indsættes efter »nr. 1 og 2,«: »samt personer, der er omfattet af § 2, nr. 12, og som vurderes åbenlyst uddannelsesparate,«.

11. I § 10 a, *stk. 1, 1. pkt.*, udgår »nr. 1-11,«, og i 2. pkt. indsættes efter »rehabiliteringsplaner«: »m.v.«, og »tilbud efter kapitel 10-12« ændres til: »tilbud efter kapitel 9 b-12«.

12. § 10 a, *stk. 3 og 4*, ophæves.

13. I § 10 b indsættes som *stk. 2 og 3*:

»*Stk. 2.* Beskæftigelsesministeren kan fastsætte regler om anvendelse af digital kommunikation således, at arbejdsgivere digitalt kan ansøge om at få oprettet virksomhedspraktikpladser, løntilskudspladser og andre tilskudsberettigede pladser m.v. efter denne lov. Ministeren kan herunder fastsætte regler om anvendelse af et bestemt digitalt system og om fritagelse for obligatorisk anvendelse for visse grupper af juridiske personer og virksomheder.

Stk. 3. Beskæftigelsesministeren kan fastsætte regler om, at kommunen kan sende digitale meddelelser til arbejdsgivere og udstede afgørelser og andre dokumenter uden underskrift, men med maskinelt eller på tilsvarende måde gengivet underskrift eller under anvendelse af en teknik, der sikrer en entydig identifikation af den, som har udstedt afgørelsen eller dokumentet. Sådanne afgørelser og dokumenter sidestilles med afgørelser og dokumenter med personlig underskrift.«

14. Efter § 10 b indsættes i *kapitel 4 a*:

»§ 10 c. Beskæftigelsesministeren kan fastsætte regler om, at afgørelser, meddelelser og andre dokumenter, der udelukkende er sendt eller udstedt på grundlag af elektro-

nisk databehandling i medfør af regler udstedt efter § 10 a og § 10 b, kan udstedes alene med angivelse af kommunen, jobcenteret eller Jobnet som afsender.

Stk. 2. En digital meddelelse anses for at være kommet frem, når den er tilgængelig for adressaten for meddelelsen.«

15. I overskriften til kapitel 5 indsættes efter »Tilmelding af arbejdssøgende i jobcentre«: »m.v.«

16. I § 11, stk. 2, 2. pkt., ændres »bekræfte, at pågældende er arbejdssøgende« til: »tjekke sine jobforslag på Jobnet og dermed bekræfte, at pågældende er arbejdssøgende«.

17. § 11, stk. 3, affattes således:

»Stk. 3. Personer, der har søgt om eller modtager kontanthjælp eller uddannelseshjælp efter lov om aktiv socialpolitik, og som kommunen vurderer, er jobparate henholdsvis åbenlyst uddannelsesparate, skal tilmelde sig som arbejdssøgende i jobcenteret, og kommunen skal sørge for, at det sker. For jobparate kontanthjælpsmodtagere skal det ske ved første henvendelse til kommunen om hjælp, og for åbenlyst uddannelsesparate skal det ske senest efter 3 uger fra første henvendelse til kommunen om hjælp. Den ledige skal mindst hver 7. dag tjekke sine jobforslag på Jobnet og dermed bekræfte, at pågældende er arbejdssøgende.«

18. I § 11 indsættes efter stk. 3 som nyt stykke:

»Stk. 4. Personer omfattet af § 2, nr. 2, samt personer omfattet af § 2, nr. 12, som vurderes åbenlyst uddannelsesparate, skal være aktivt jobsøgende. Jobsøgningsaktiviteter skal løbende dokumenteres i en joblog på »Min Side« på Jobnet.«

Stk. 4 bliver herefter stk. 5.

19. § 11, stk. 4, som bliver stk. 5, affattes således:

»Stk. 5. Beskæftigelsesministeren fastsætter nærmere regler om tilmelding, jobsøgning og joblog m.v. samt om afmelding som arbejdssøgende.«

20. I § 13, stk. 1, ændres »nr. 1 og 2, og som er tilmeldt som arbejdssøgende i jobcenteret, jf. § 11, stk. 2 og 3,« til: »nr. 1-3, samt personer, der er omfattet af § 2, nr. 12, og som vurderes åbenlyst uddannelsesparate,«.

21. § 13, stk. 2, affattes således:

»Stk. 2. En person, der er omfattet af § 2, nr. 1 og 2, skal hurtigst muligt og senest 3 uger efter tilmelding indlægge oplysninger som nævnt i stk. 1 i Jobnet. For en person, der er omfattet af § 2, nr. 3, og for en person, der er omfattet af § 2, nr. 12, som vurderes åbenlyst uddannelsesparat, skal det ske senest efter 3 uger fra første henvendelse til kommunen om hjælp. Personen skal løbende opdatere oplysningerne i Jobnet.«

22. I § 14, stk. 1, ændres »og 2, skal der senest 3 uger efter tilmelding afholdes« til: », skal arbejdsløshedskassen senest 3 uger efter tilmelding afholde«.

23. § 14, stk. 3, ophæves.

24. I § 15 indsættes som stk. 3:

»Stk. 3. For personer, der er omfattet af § 2, nr. 12 og 13, tilrettelægges og gennemføres et individuelt og fleksibelt kontaktføreløb under hensyn til personens ønsker og forudsætninger med henblik på, at personen hurtigst muligt påbegynder og gennemfører en studie- eller erhvervskompetencegivende uddannelse på almindelige vilkår. Såfremt opnåelse af dette ikke umiddelbart er realistisk, tilrettelægges kontaktføreløbet med henblik på, at personen bliver parat til at påbegynde og gennemføre en sådan uddannelse.«

25. I § 16, stk. 1, 2. pkt., ændres »§ 17, stk. 2, § 18, stk. 3,« til: »§ 17, stk. 3, § 18, stk. 5,«.

26. I § 16, stk. 4, ændres »10-12« til: »9 b-12«.

27. I § 16, stk. 5, ændres »§ 18, stk. 3« til: »§ 18, stk. 5«.

28. I § 16 indsættes efter stk. 5 som nye stykker:

»Stk. 6. For personer, der er omfattet af § 2, nr. 12 og 13, skal der under kontaktføreløbet afholdes individuelle samtaler med henblik på at sikre uddannelsesfokus og fremdrift i forhold til arbejdet med uddannelsespålægget, jf. § 21 b. For personer, der er omfattet af § 2, nr. 13, skal samtalen afholdes ved personligt fremmøde, jf. dog § 18, stk. 5.

Stk. 7. For personer, der er omfattet af § 2, nr. 12 og 13, og som er helt eller delvis sygemeldte og har behov for en særlig indsats for at sikre, at de har den nødvendige hjælp til at arbejde videre med uddannelsespålægget, tilrettelægges indsatsen og opfølgning herpå som led i det individuelle kontaktføreløb.«

Stk. 6 bliver herefter stk. 8.

29. I § 16, stk. 6, der bliver stk. 8, ændres »1 og 2,« til: »1-3, og personer, der er omfattet af § 2, nr. 12, og som vurderes åbenlyst uddannelsesparate,«.

30. I § 17, stk. 1, udgår: »og 2«.

31. I § 17 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. For personer, der er omfattet af § 2, nr. 2 og 3, skal den individuelle jobsamtale efter § 16 afholdes løbende tilpasset den enkeltes behov og mindst 4 gange inden for 12 kalendermåneder.«

Stk. 2 bliver herefter stk. 3.

32. I § 17, stk. 2, der bliver stk. 3, indsættes efter »Samtalen«: »efter stk. 1 og 2«.

33. I § 18, stk. 1, ændres »nr. 3 og 4,« til: »nr. 4,«.

34. I § 18 indsættes efter stk. 2 som nye stykker:

»Stk. 3. For personer, der er omfattet af § 2, nr. 12, skal de individuelle samtaler efter § 16, stk. 6, afholdes i det omfang, det er nødvendigt for at sikre uddannelsesfokus og fremdrift i arbejdet med uddannelsespålægget, jf. § 21 b.

Stk. 4. For en person, der er omfattet af § 2, nr. 13, skal de individuelle samtaler efter § 16, stk. 6, afholdes senest, hver

gang personen i sammenhængende 2 måneder har modtaget offentlige forsørgelsesydelse eller har deltaget i tilbud efter kapitel 12.«

Stk. 3 og 4 bliver herefter stk. 5 og 6.

35. I § 18, stk. 3, der bliver stk. 5, ændres »stk. 1 og 2« til: »stk. 1-4«.

36. I § 18, stk. 4, der bliver stk. 6, ændres »§ 2, nr. 3 og 4,« til: »§ 2, nr. 3, 4 og 13,«.

37. Efter § 18 og før overskriften før § 19 indsættes:

»Ret til koordinerende sagsbehandler

§ 18 a. En person, der er omfattet af § 2, nr. 3 eller 13, har ret til en koordinerende sagsbehandler, der skal sikre, at personen får en helhedsorienteret indsats, som er tværfaglig og koordineret på tværs af de kommunale forvaltninger og andre myndigheder.

Stk. 2. Kommunen skal tilbyde personen en koordinerende sagsbehandler, umiddelbart når den pågældende vurderes som aktivitetsparat.«

38. I overskriften før § 19 ændres »den første samtale« til: »de første samtaler«.

39. I § 20 ændres »1) 1 måned fra første henvendelse om hjælp til kommunen, såfremt personen er under 30 år, eller 2) 3 måneder fra første henvendelse til kommunen om hjælp, såfremt personen er fyldt 30 år.« til: »1 uge fra første henvendelse om hjælp til kommunen.«

40. I § 20 indsættes som stk. 2:

»Stk. 2. For personer, der er omfattet af § 2, nr. 2, skal der herefter afholdes jobsamtaler efter § 16 mindst 2 gange inden for de første 3 kalendermåneder fra første henvendelse til kommunen om hjælp.«

41. Efter § 20 indsættes:

»§ 20 a. For en person, der er omfattet af § 2, nr. 12 eller 13, skal første samtale efter § 16 afholdes senest 1 uge fra første henvendelse til kommunen om hjælp.

Stk. 2. For en person, der er omfattet af § 2, nr. 12, og som ikke vurderes åbenlyst uddannelsesparat, og for en person, der er omfattet af § 2, nr. 13, skal der herefter afholdes samtaler efter § 16 mindst 2 gange inden for de første 3 kalendermåneder fra første henvendelse til kommunen om hjælp. I helt særlige tilfælde, hvor jobcenteret ved første samtale efter stk. 1 vurderer, at en person er omfattet af § 2, nr. 13, og har særlige komplekse udfordringer i form af helbredsmæssige og sociale barrierer, skal der ikke afholdes samtaler efter 1. pkt.

§ 20 b. For en person, der er omfattet af § 2, nr. 2 eller 3, og som er på barsel og er omfattet af § 13, stk. 4, nr. 4, i lov om aktiv socialpolitik, skal jobcenteret inden for 3 måneder før barselsperiodens afslutning tilbyde en samtale, hvor personens tilknytning til arbejdsmarkedet drøftes.

Stk. 2. For en person, der er omfattet af § 2, nr. 12 eller 13, og som er på barsel og er omfattet af § 13, stk. 4, nr. 4, i lov om aktiv socialpolitik, skal jobcenteret inden for 3 måneder før barselsperiodens afslutning tilbyde en samtale, hvor personens uddannelsesønsker og -muligheder drøftes.

Stk. 3. Samtalen efter stk. 1 og 2 afholdes ved personligt fremmøde, men skal dog ske telefonisk, digitalt eller på anden måde, hvis personen anmoder herom.«

42. I § 21, stk. 1, ændres »perioderne på 1 og 3 måneder« til: »tidsperioder«, og »§ 2, nr. 1, henholdsvis § 2, nr. 2-4,« til: »§ 2, nr. 1-4, 12 og 13,«.

43. Overskriften før § 21 b affattes således:

»Uddannelsespålæg for dagpengemodtagere og uddannelseshjælpsmodtagere.«

44. § 21 b affattes således:

»§ 21 b. Jobcenteret skal som led i det individuelle kontaktforløb vurdere, om personer under 25 år, der er omfattet af § 2, nr. 1, som ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse, og som ikke har forsørgerpligt over for hjemmeboende børn, vil kunne gennemføre en uddannelse på almindelige vilkår.

Stk. 2. Når jobcenteret vurderer, at en person, der er omfattet af stk. 1, kan gennemføre en uddannelse, skal jobcenteret pålægge personen inden for en nærmere fastsat frist at komme med forslag til en eller flere relevante studie- eller erhvervskompetencegivende uddannelser, som den pågældende kan ansøge om optagelse på. Det er en betingelse, at personen under hele uddannelsen har et forsørgelsesgrundlag i form af SU, elevløn eller lignende.

Stk. 3. Jobcenteret skal ved første samtale, jf. § 20 a, pålægge en person, der er omfattet af § 2, nr. 12 eller 13, inden for en nærmere fastsat frist at komme med relevante forslag til en eller flere studie- eller erhvervskompetencegivende uddannelser, som personen på kortere eller længere sigt kan påbegynde på almindelige vilkår. Jobcenteret kan iværksætte aktiviteter og tilbud efter kapitel 9 b-12 for at hjælpe personen med at blive i stand til at komme med forslag til en eller flere studie- eller erhvervskompetencegivende uddannelser. Det er en betingelse, at personen under hele uddannelsen har et forsørgelsesgrundlag i form af SU, elevløn eller lignende.

Stk. 4. Jobcenteret skal ud fra en vurdering af personens forudsætninger pålægge den pågældende inden for en nærmere fastsat frist at søge om optagelse på en eller flere uddannelser, jf. stk. 2 og 3.

Stk. 5. Hvis en person omfattet af stk. 2 eller 3 optages på en uddannelse, er den pågældende forpligtet til at påbegynde og gennemføre uddannelsen.

Stk. 6. For en person, der er omfattet af § 2, nr. 12 eller 13, skal de test- og prøveresultater vedrørende Forberedende Voksenundervisning samt aktiviteter og tilbud efter kapitel 9 b-12, der skal iværksættes for, at personen når sit uddannelsesmål, fremgå af uddannelsespålægget efter stk. 3-5.

Stk. 7. Jobcenteret skal underrette uddannelsesinstitutionen om, at personen efter stk. 5 er pålagt at begynde og gennemføre uddannelsen, herunder de aktiviteter og indsatser, pågældende har fået af jobcenteret, eventuelle test- og prøveresultater og om jobcenteret vurderer, at der er risiko for, at pågældende kan få særlige vanskeligheder ved at gennemføre uddannelsen. Uddannelsesinstitutionen skal underrette jobcenteret, når personen optages på uddannelsen, samt hvis uddannelsesinstitutionen vurderer, der er risiko for frafald. Underretning efter 1. og 2. pkt. kan ske uden samtykke fra personen.

Stk. 8. Jobcenteret skal fortsætte indsatsen for personer, der via uddannelsespålæg skal påbegynde en uddannelse inden for en måned efter uddannelseshjælpens ophør, helt frem til uddannelsesstart.

Stk. 9. Beskæftigelsesministeren kan fastsætte nærmere regler om uddannelsespålægget, herunder om udformning, digitalisering og procedurer for udarbejdelse af pålægget.«

45. I § 22, *stk. 1*, indsættes før nr. 1 som nyt nummer:

»1) Mentorstøtte, jf. kapitel 9 b,«

Nr. 1-3 bliver herefter nr. 2-4.

46. I § 22, *stk. 2*, indsættes efter »kapitel 9«: », eller et uddannelsespålæg, jf. § 21 b.«

47. I § 22 indsættes som *stk. 7*:

»*Stk. 7.* For en person, der er omfattet af § 2, nr. 12 eller 13, skal tilbud gives med henblik på, at personen hurtigst muligt påbegynder og gennemfører en relevant studie- eller erhvervskompetencegivende uddannelse på almindelige vilkår, jf. § 21 b.«

48. I § 24 indsættes som *stk. 7*:

»*Stk. 7.* Tilbud til en person, der er omfattet af § 2, nr. 12 eller 13, kan gives, så længe personen er berettiget til uddannelseshjælp efter § 11 i lov om aktiv socialpolitik.«

49. I § 25, *stk. 2*, ændres »og 3,« til: », 3, 12 og 13,«.

50. I § 26, *stk. 2*, ændres »nr. 2-4 og 7,« til: »nr. 2-4, 7, 12 og 13,«.

51. I § 29, *stk. 1* og *stk. 3*, ændres »10« til: »9 b«.

52. Efter kapitel 9 a indsættes:

»Kapitel 9 b

Mentorstøtte

§ 31 b. Med henblik på at fremme, at personer kan opnå eller fastholde aktiviteter, tilbud, ordinær uddannelse, ansættelse i fleksjob eller ordinær ansættelse, kan der gives tilbud om mentorstøtte.

Stk. 2. Personer, der er omfattet af § 2, og som udskrives fra psykiatrisk indlæggelse, har ret til et tilbud om mentorstøtte i op til 3 måneder forud for udskrivelsen og for en periode på mindst 6 måneder i alt.

§ 31 c. Ved afgivelse af tilbud om mentorstøtte skal der indgås en skriftlig aftale om mentorstøtte mellem jobcenteret og den person, der får støtten. Aftalen kan højst indgås for 6 måneder med mulighed for forlængelse.

Stk. 2. Aftalen skal indeholde oplysning om

- 1) målet med mentorstøtten,
- 2) mentorens navn og kontaktdata,
- 3) hvilke opgaver mentoren skal bistå ved,
- 4) varigheden af aftalen,
- 5) timetallet for mentorstøtten og
- 6) klagevejledning.

§ 31 d. Hvis en virksomhed eller en uddannelsesinstitution får støtte til at varetage en mentorfunktion, skal indsatsen ligge ud over, hvad arbejdsgiveren eller uddannelsesinstitutionen sædvanligvis forventes at varetage, og mentorfunktionen skal være afgørende for aktiviteten, tilbuddet eller ansættelsen.

§ 31 e. Støtte til en mentorfunktion i en virksomhed eller en uddannelsesinstitution bevilges til dækning af lønomkostninger ved frikøb af medarbejderen, der varetager mentorfunktionen, eller honorar til en ekstern konsulent. Med henblik på at forbedre en medarbejders mulighed for at varetage mentorfunktionen kan der bevilges tilskud til køb af uddannelse for medarbejderen.

Stk. 2. Ud fra en konkret vurdering af behov og forudsætninger hos personen, der har brug for mentor, fastsættes et timetal for mentorfunktionen i samarbejde med virksomheden eller uddannelsesinstitutionen. Hvis der ydes støtte til en mentorfunktion for flere personer, kan der fastsættes et timetal for mentorfunktionen pr. plads i stedet for pr. person.

§ 31 f. Beskæftigelsesministeren kan fastsætte regler om tilbud om mentorstøtte, herunder om målgruppen for tilbud om mentorstøtte samt tilskud til køb af uddannelse til mentoren.«

53. I § 32, *stk. 1*, indsættes efter »11«: »-13,«.

54. I § 32, *stk. 3*, indsættes efter »arbejdsmarkedet«: », og for personer, der er omfattet af § 2, nr. 12 og 13, til at kunne påbegynde og gennemføre en erhvervskompetencegivende uddannelse«.

55. Efter § 32 indsættes:

»§ 32 a. Har en test vist, at en person, som er omfattet af § 2, nr. 2, 3, 12 eller 13, har behov for et læse-, skrive-, regne- eller ordblindekursus, har personen ret til tilbud om et sådant kursus. Personer omfattet af § 2, nr. 2 og 3, som ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse, har ret til tilbud om realkompetencevurdering. Der skal være tale om tilbud omfattet af § 32, stk. 1, nr. 1, eller regler udstedt i medfør af § 32, stk. 5.«

56. § 35 ophæves.

57. I § 36, *stk. 1* og 2, ændres »§§ 34 og 35« til: »§ 34«.

58. I § 37, *stk. 1*, indsættes efter »nr. 1-3,«: »12 og 13,«.

59. § 37, stk. 2, nr. 3, affattes således:

»3) er fyldt 25 år, og er omfattet af § 2, nr. 12 og 13, og har opbrugt deres ret til SU til videregående uddannelse.«

60. I § 38, stk. 2, og § 39, stk. 1 og 2, ændres »nr. 2-5, 7 og 11,« til: »nr. 2-5, 7 og 11-13,«.

61. I § 40 udgår », samt til mentor, jf. §§ 78-80«.

62. Overskriften før § 42 affattes således: »Virksomhedspraktik og nytteindsats«.

63. I § 42 indsættes som *stk. 4*:

»Stk. 4. Personer, der er omfattet af § 2, nr. 12 og 13, kan få tilbud om virksomhedspraktik som led i en uddannelsesrettet indsats.«

64. Efter § 42 indsættes:

»§ 42 a. For personer, der er omfattet af § 2, nr. 2, 3, 12 og 13, kan virksomhedspraktik tillige gives som nytteindsats, som består af udførelse af samfundsnyttige opgaver på en kommunal virksomhed.

Stk. 2. Tilbuddet gives med det formål, at personen skal arbejde for sin ydelse.

§ 42 b. Personer, der er omfattet af § 2, nr. 2 og 3, har ret til tilbud om virksomhedspraktik efter dette kapitel, bortset fra nytteindsats efter § 42 a, som de selv har fundet, såfremt betingelserne i dette kapitel i øvrigt er opfyldt.

Stk. 2. Arbejdsgiveren og den ledige aftaler varigheden af perioden med virksomhedspraktik.«

65. I § 43, stk. 1, indsættes efter »virksomhedspraktik«: »efter §§ 42 og 42 a«.

66. I § 44, stk. 1, indsættes efter »Et tilbud om virksomhedspraktik«: »efter § 42«.

67. I § 44, stk. 1, nr. 2 og 3, indsættes efter »nr. 2«: »og 12«.

68. I § 44, stk. 1, nr. 4, indsættes efter »nr. 3-7 og 11«: »-13«.

69. I § 44 indsættes som *stk. 4*:

»Stk. 4. Et tilbud om virksomhedspraktik i form af nytteindsats, jf. § 42 a, kan have en varighed på op til 13 uger.«

70. I § 45, stk. 2, og § 46, stk. 1, ændres »5, 7 og 11,« til: »5, 7 og 11-13,«.

71. I § 46, stk. 2, ændres »nr. 2, 3 og 11,« til: »nr. 2, 3 og 11-13,«.

72. I § 47 udgår », samt til mentor, jf. §§ 78-80«.

73. I § 48 indsættes som *stk. 3* og *4*:

»Stk. 3. Forud for etablering af virksomhedspraktik i form af nytteindsats skal etableringen have været drøftet mellem virksomheden og tillidsrepræsentanten eller en medarbejderrepræsentant.

Stk. 4. For personer, der er i virksomhedspraktik i form af nytteindsats, kan det lokale beskæftigelsesråd dispensere fra rimelighedskravet efter ansøgning fra kommunen.«

74. I § 49 indsættes efter »virksomhedspraktik«: », jf. §§ 42 og 42 a,«.

75. I § 50 indsættes som *2. pkt.*:

»Ministeren kan desuden fastsætte nærmere regler om nytteindsats, herunder om indholdet og om muligheden for at dispensere fra rimelighedskravet.«

76. I § 51, stk. 1, *1. pkt.*, ændres »nr. 1-6, 8 og 11,« til: »nr. 1-6, 8 og 11-13,«.

77. I § 51, stk. 1, indsættes som *3. pkt.*:

»For personer omfattet af § 2, nr. 12, er det en betingelse, at de ikke vurderes åbenlyst uddannelsesparate.«

78. § 51, stk. 2, affattes således:

»Stk. 2. For at blive ansat med løntilskud hos private arbejdsgivere skal personer,

- 1) der er omfattet af § 2, nr. 1, have været ledige i sammenlagt mere end 6 måneder, jf. dog stk. 3,
- 2) der er omfattet af § 2, nr. 2, 3 og 10-13, i en sammenhængende periode på mere end 6 måneder have modtaget arbejdsløshedsdagpenge, kontanthjælp, uddannelseshjælp, sygedagpenge i en ledighedsperiode, ressourceforløbsydelse, revalideringsydelse, ledighedsydelse, særlig uddannelsesyndelse efter lov om uddannelsesordning for ledige, der har opbrugt deres dagpengeret, eller have været ledige selvforsørgende, jf. dog stk. 3, og
- 3) der er omfattet af § 2, nr. 5, i en sammenlagt periode på mere end 6 måneder have modtaget arbejdsløshedsdagpenge eller sygedagpenge, jf. dog stk. 3.«

79. I § 52, nr. 1, indsættes efter »11«: »-13«.

80. Efter § 52 indsættes før overskriften før § 53:

»§ 52 a. Personer, der er omfattet af § 2, nr. 2 og 3, har ret til tilbud om ansættelse med løntilskud efter kapitel 12, såfremt betingelserne i dette kapitel og regler fastsat i medfør heraf er opfyldt, og personen selv har fundet tilbuddet.

Stk. 2. Arbejdsgiveren og den ledige aftaler varigheden af perioden med løntilskud.«

81. I § 53, stk. 1, indsættes som *2. pkt.*:

»Til personer omfattet af § 2, nr. 1-3, 12 og 13, kan tilbud om ansættelse med løntilskud hos offentlige arbejdsgivere dog kun gives i op til 6 måneder.«

82. I § 54 og § 55, stk. 1, ændres: »nr. 1-3, 5 og 11,« til: »nr. 1-3, 5 og 11-13,«.

83. I § 55, stk. 4, ændres »nr. 2, 3 og 11,« til: »nr. 2, 3 og 11-13,«, og », dog mindst udgøre 82 pct. af højeste dagpenge efter lov om arbejdsløshedsforsikring m.v.« udgår.

84. I § 61, stk. 1, ændres »nr. 1-3, 5 og 11,« til: »nr. 1-3, 5 og 11-13,«.

85. I § 64, stk. 2, ændres »nr. 1-3,« til: »nr. 1-3, 12 og 13,«.

86. I § 66 ændres »nr. 1-5 og 11,« til: »nr. 1-5 og 11-13,«.

87. I § 67 udgår », samt til mentor, jf. §§ 78-80«.

88. I § 68 a, stk. 6, ændres »10-12, mentorstøtte efter kapitel 14« til: »9 b-12«.

89. I § 75 b indsættes som stk. 3:

»Stk. 3. I perioden fra den 1. januar 2014 til den 1. januar 2017 kan kommunen efter en konkret vurdering give en person omfattet af stk. 1 en aktivitetsdusør, når personen deltager i tilbud efter kapitel 10 og 11. Aktivitetsdusøren udgør op til 638 kr. om ugen (pr. 1. januar 2014). Denne takst følger den til enhver tid gældende takst efter lov om produktions-skoler.«

90. I overskriften til kapitel 14 udgår »og mentor«.

91. Overskriften før § 78 ophæves.

92. §§ 78- 81 ophæves.

93. I § 81 a, stk. 2, ændres »nærværende kapitel« til: »kapitel 9 b«.

94. I § 82, stk. 1, 1. pkt., ændres »nr. 1-5 og 11,« til: »nr. 1-5 og 11-13,«.

95. I § 82, stk. 1, 3. pkt., indsættes efter »3,«: »12 og 13,«.

96. I § 82, stk. 4, ændres »nr. 1-4, 7 og 11,« til: »nr. 1-4, 7 og 11-13,«.

97. I § 83, stk. 1, ændres »nr. 2, 3 og 11,« til: »nr. 2, 3 og 11-13,«.

98. I overskriften før § 92 udgår: »for personer under 30 år«.

99. § 92 affattes således:

»§ 92. Personer, der er omfattet af § 2, nr. 2, har senest efter en sammenhængende periode på 3 måneder med kontanthjælp fra første henvendelse til kommunen om hjælp ret og pligt til at påbegynde tilbud efter kapitel 11 og 12.

Stk. 2. Personer, der er omfattet af § 2, nr. 3, har senest efter en sammenhængende periode på 6 måneder med kontanthjælp fra første henvendelse til kommunen om hjælp ret og pligt til at påbegynde tilbud efter kapitel 10-12.

Stk. 3. Har en test vist, at en person, som er omfattet af § 2, nr. 2 eller 3, har behov for et læse-, skrive-, regne- eller ordblindekursus, har personen ret til tilbud om et sådant kursus. Personer, som ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse, har tillige ret til at få tilbud om realkompetencevurdering. De nævnte kurser kan ikke træde i stedet for tilbud efter stk. 1.«

100. Efter § 92 indsættes før overskriften før § 95:

»§ 93. En person, der er omfattet af § 2, nr. 3, og som i perioder på grund af personlige forhold ikke aktuelt kan deltage i tilbud efter § 92, har ret og pligt til tilbud om mentorstøtte efter kapitel 9 b, indtil personen kan deltage i tilbud efter § 92. Tilbud om mentorstøtte skal gives for en periode på 6 måneder, og der skal som minimum være ugentlig kontakt mellem mentor og personen. Tilbud om mentorstøtte kan kun afbrydes, hvis personen i stedet kan påbegynde et tilbud efter § 92. Kan personen efter de 6 måneder fortsat ikke deltage i tilbud efter § 92, skal der gives et nyt tilbud om mentorstøtte.«

101. Overskriften før § 95 ophæves.

102. § 95 ophæves.

103. I § 96, stk. 1, ændres »§ 92, har afsluttet det første tilbud, har personen ret og pligt til at påbegynde nyt tilbud« til: »§ 2, nr. 2, har afsluttet det første tilbud efter § 92, stk. 1, har personen ret og pligt til at påbegynde nyt tilbud efter kapitel 10-12«.

104. § 96, stk. 2, ophæves.

Stk. 3 og 4 bliver herefter stk. 2 og 3.

105. I § 96, stk. 3, som bliver stk. 2, ændres »og som er fyldt 30 år, har afsluttet det første tilbud efter § 92 eller § 95« til: »har afsluttet det første tilbud efter § 92, stk. 2«.

106. I § 96, stk. 4, som bliver stk. 3, ændres »stk. 3« til: »stk. 2«, og to steder ændres »stk. 2« til: »stk. 1«.

107. Kapitel 17 a ophæves og i stedet indsættes:

»Kapitel 17 a

Ret og pligt til tilbud for personer, der modtager uddannelseshjælp efter lov om aktiv socialpolitik

§ 96 a. Personer, som er omfattet af § 2, nr. 12 og 13, har pligt til at tage imod tilbud efter kapitel 9 b-12 i hele perioden, indtil de påbegynder ordinær uddannelse.

§ 96 b. Personer, som er omfattet af § 2, nr. 12 og 13, har hurtigst muligt og senest efter en sammenhængende periode på 1 måned fra første henvendelse til kommunen om hjælp ret og pligt til at påbegynde tilbud efter kapitel 10-12 og fortsætte kontinuerligt hermed, indtil de påbegynder ordinær uddannelse. Der må højst være 4 uger mellem tilbud.

Stk. 2. Har en test vist, at en person, som er omfattet af § 2, nr. 12 eller 13, har behov for et læse-, skrive-, regne- eller ordblindekursus, har personen ret til tilbud om et sådant kursus senest efter en sammenhængende periode på 1 måned fra første henvendelse om hjælp til kommunen. De nævnte kurser kan træde i stedet for tilbud efter stk. 1.

§ 96 c. En person, der er omfattet af § 2, nr. 13, og som i perioder på grund af personlige forhold ikke kan deltage i tilbud efter § 96 b, har ret og pligt til tilbud om mentorstøtte efter kapitel 9 b, indtil personen kan deltage i tilbud efter

§ 96 b. Tilbud om mentorstøtte skal gives for en periode på 6 måneder, og der skal som minimum være ugentlig kontakt mellem mentor og personen. Tilbuddet kan kun afbrydes, hvis personen i stedet kan påbegynde et tilbud efter § 96 b. Kan personen efter de 6 måneder fortsat ikke deltage i tilbud efter § 96 b, skal der gives et nyt tilbud om mentorstøtte.«

108. § 98 b, stk. 1, nr. 2, affattes således:

»2) være omfattet af § 2, nr. 2, 3, 12 eller 13, og ved ansættelsen have modtaget arbejdsløshedsdagpenge, kontanthjælp, uddannelseshjælp, sygedagpenge i en ledighedsperiode, ressourceforløbsydelse, revalideringsydelse, ledighedsydelse, særlig uddannelsesyndelse efter lov om uddannelsesordning for ledige, der har opbrugt deres dagpengeret, eller været ledig selvforsørgende i en sammenhængende periode på mindst 3 måneder eller.«

109. I § 98 b indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

»Stk. 3. En person, som er omfattet af stk. 1, nr. 2, har ret til at indgå som vikar i en jobrotationsordning, såfremt betingelserne i dette kapitel i øvrigt er opfyldt, og personen selv har fundet vikariatet. Arbejdsgiveren og personen aftaler varigheden.«

Stk. 3 og 4 bliver herefter stk. 4 og 5.

110. § 98 e, stk. 2, nr. 2, affattes således:

- »2) er omfattet af § 2, nr. 2 eller 3, og
- a) personen er under 30 år og i en sammenhængende periode på mere end 6 måneder har modtaget arbejdsløshedsdagpenge, kontanthjælp, uddannelseshjælp, sygedagpenge i en ledighedsperiode, ressourceforløbsydelse, revalideringsydelse, ledighedsydelse, særlig uddannelsesyndelse efter lov om uddannelsesordning for ledige, der har opbrugt deres dagpengeret, eller været ledig selvforsørgende, eller
 - b) personen er fyldt 30 år og i en sammenhængende periode på mere end 9 måneder har modtaget arbejdsløshedsdagpenge, kontanthjælp, uddannelseshjælp, sygedagpenge i en ledighedsperiode, ressourceforløbsydelse, revalideringsydelse, ledighedsydelse, særlig uddannelsesyndelse efter lov om uddannelsesordning for ledige, der har opbrugt deres dagpengeret, eller været ledig selvforsørgende.«

111. § 99, stk. 2, nr. 1-4, affattes således:

- »1) personer, der er omfattet af § 2, nr. 1, og som forud for ansættelsen har haft mindst 12 måneders sammenlagt ledighed, dog 6 måneders sammenlagt ledighed, hvis personen er under 30 år eller har særlig risiko for at blive langtidsledig,
- 2) personer, der er omfattet af § 2, nr. 2, og som forud for ansættelsen har modtaget arbejdsløshedsdagpenge, kontanthjælp, uddannelseshjælp, sygedagpenge i en ledighedsperiode, ressourceforløbsydelse, revalideringsydelse, ledighedsydelse, særlig uddannelsesyndelse efter lov om uddannelsesordning for ledige, der har opbrugt deres dagpengeret, været i tilbud efter kapitel 12 eller været ledige selvforsørgende i en sammenhængende

periode på mindst 12 måneder, dog 6 måneder, hvis personen er under 30 år eller har særlig risiko for at blive langtidsledig,

- 3) personer, der er omfattet af § 2, nr. 3, og som forud for ansættelsen har modtaget arbejdsløshedsdagpenge, kontanthjælp, uddannelseshjælp, sygedagpenge i en ledighedsperiode, ressourceforløbsydelse, revalideringsydelse, ledighedsydelse, særlig uddannelsesyndelse efter lov om uddannelsesordning for ledige, der har opbrugt deres dagpengeret, været i tilbud efter kapitel 12 eller været ledige selvforsørgende i en sammenhængende periode på mindst 6 måneder,
- 4) personer, der er omfattet af § 2, nr. 12 og 13, og som forud for ansættelsen har modtaget arbejdsløshedsdagpenge, kontanthjælp, uddannelseshjælp, sygedagpenge i en ledighedsperiode, ressourceforløbsydelse, revalideringsydelse, ledighedsydelse, særlig uddannelsesyndelse efter lov om uddannelsesordning for ledige, der har opbrugt deres dagpengeret, været i tilbud efter kapitel 12 eller været ledige selvforsørgende i en sammenhængende periode på mindst 6 måneder,«.

112. Efter § 109 indsættes:

»§ 109 a. Beskæftigelsesministeren kan fastsætte regler om frister for kommunens behandling af ansøgninger om oprettelse af virksomhedspraktikpladser, løntilskudspladser og andre tilskudsberettigede pladser m.v. efter denne lov, som indgives i et digitalt system, jf. regler fastsat i medfør af § 10 b, stk. 2.«

113. I § 118, stk. 1, ændres »jf. stk. 2,« til: »jf. stk. 4,« og efter »samt nr. 10,« indsættes: »12 og 13,« og i nr. 1, indsættes efter »deltagerbetaling:«, jf. dog. stk. 2 og 3,«.

114. I § 118 indsættes som nye stykker:

»Stk. 2. Der ydes ikke refusion efter stk. 1, nr. 1, for en kommunes udgifter til tilbud efter § 32, stk. 1, nr. 1, bortset fra tilbud efter § 32 a, for personer omfattet af

- 1) § 2, nr. 2, i de første 9 måneder på kontanthjælp fra første henvendelse til kommunen om hjælp, og
- 2) § 2, nr. 12, som vurderes åbenlyst uddannelsesparate i de første 9 måneder på uddannelseshjælp fra første henvendelse om hjælp til kommunen.

Stk. 3. Der ydes ikke refusion efter stk. 1, nr. 1, for en kommunes udgifter til tilbud efter § 32, stk. 1, nr. 2, for personer omfattet af

- 1) § 2, nr. 2, i de første 24 måneder på kontanthjælp fra første henvendelse til kommunen om hjælp, og
- 2) § 2, nr. 12, som vurderes åbenlyst uddannelsesparate i de første 24 måneder på uddannelseshjælp fra første henvendelse om hjælp til kommunen.«

Stk. 2 bliver herefter stk. 4.

115. § 118, stk. 2, som bliver stk. 3, ændres »14.317 kr. pr. år (2013-niveau)« til: »13.970 kr. pr. år fra 2017 (2014-niveau)«, og efter »socialpolitik« indsættes: »samt § 2, nr. 12 og 13«.

116. I § 120 udgår »nr. 1-11,« og nr. 3 ophæves.
Nr. 4 bliver herefter nr. 3.

117. I § 120 indsættes som *stk. 2*:

»*Stk. 2.* Staten refunderer 50 pct. af en kommunes udgifter til mentorstøtte efter kapitel 9 b til personer, der er omfattet af § 2, nr. 11.«

118. Efter § 121 indsættes:

»§ 121 a. Inden for en udmeldt ramme, jf. *stk. 2*, refunderer staten 50 pct. af en kommunes udgifter til mentorstøtte efter kapital 9 b for personer, der ved indgåelse af aftale om mentorstøtte er omfattet af § 2, nr. 3-10 og 12-13, og § 31 b, *stk. 2*.

Stk. 2. Beskæftigelsesministeren udmelder hvert år en ramme til hver kommune på baggrund af årets finanslov.«

119. I § 131 indsættes efter »nr. 1-3,«: »12 og 13,«

§ 2

I lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats, jf. lovbekendtgørelse nr. 731 af 15. juni 2010, som ændret ved § 2 i lov nr. 1596 af 22. december 2010, § 3 i lov nr. 153 af 28. februar 2012, § 2 i lov nr. 1380 af 23. december 2012 og senest ved § 9 i lov nr. 493 af 21. maj 2013, foretages følgende ændringer:

1. § 11, *stk. 3*, ophæves.

Stk. 4 og 5 bliver herefter *stk. 3* og 4.

2. § 12 a, *stk. 2*, ophæves.

Stk. 3 og 4 bliver herefter *stk. 2* og 3.

3. I § 12 a, *stk. 3*, der bliver *stk. 2*, udgår »eller 2«, og »stk. 4« ændres til: »stk. 3«.

4. I § 12 a, *stk. 4*, der bliver *stk. 3*, udgår »eller 2«, og »stk. 3« ændres til: »stk. 2«.

5. I § 13, *stk. 4*, ændres »lov om sygedagpenge og« til: »lov om sygedagpenge, integrationsloven,«.

6. § 13, *stk. 5*, ophæves.

7. I § 14, *stk. 1, 1. pkt.*, indsættes efter »beskæftigelsesindsats«: », jf. dog § 15, *stk. 3*«.

8. I § 15, *stk. 1*, ændres »jf. dog *stk. 3*« til: »jf. dog *stk. 3-5*«.

9. I § 15 indsættes efter *stk. 2* som nyt stykke:

»*Stk. 3.* Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at indsatsen over for unge under 30 år uden uddannelse, uanset hvilken ydelse de modtager, kan varetages af en særskilt enhed. Kommunalbestyrelsen kan uanset § 14, *stk. 1*, samtidig beslutte at etablere den særskilte enhed som en tværgående ugeforvaltning.«

Stk. 3 bliver herefter *stk. 4*.

10. I § 15 indsættes efter *stk. 3*, som bliver til *stk. 4*, som *stk. 5*:

»*Stk. 5.* Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at funktionen som koordinerende sagsbehandler, jf. § 18 a i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats for personer, der er omfattet af § 2, nr. 3 og 13, i samme lov, kan overdrages til en anden enhed i kommunen end jobcentret. Den koordinerende sagsbehandler fra en anden enhed end jobcentret kan dog ikke træffe afgørelser efter beskæftigelseslovgivningen.«

11. I § 28, *stk. 1*, indsættes efter »lov om sygedagpenge,«: »integrationsloven og «.

12. § 28, *stk. 2*, ophæves.

13. § 39, *stk. 2, 2. pkt.*, ophæves.

14. I § 46 indsættes efter *stk. 4* som *stk. 5*:

»*Stk. 5.* Det lokale beskæftigelsesråd skal sammen med kommunen en gang årligt drøfte en samlet strategi for kommunens etablering af og opfølgning på anvendelse af nytteindsats efter § 42 a i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.«

15. Efter § 46 indsættes:

»§ 46 a. Kommunen skal løbende underrette det lokale beskæftigelsesråd om anvendelsen af virksomhedspraktik, herunder nytteindsats, efter kapitel 11 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, og ansættelse med løntilskud efter kapitel 12 i samme lov. Underretningen sker via det landsdækkende system, som Arbejdsmarkedsstyrelsen stiller til rådighed for kommunerne. Kommunen skal løbende sende det lokale beskæftigelsesråd oversigter over pladser i virksomhedspraktik, herunder nytteindsats, og ansættelse med løntilskud.

Stk. 2. Beskæftigelsesministeren kan fastsætte nærmere regler om kommunens underretning til det lokale beskæftigelsesråd efter *stk. 1*.«

16. I § 58, *stk. 2*, indsættes efter »matchkategorisering«: », visitationsgrupperinger«, efter »jobplaner« indsættes: », uddannelsesplaner efter lov om vejledning om uddannelse og erhverv samt pligt til uddannelse, beskæftigelse m.v., uddannelsespålæg«, og efter »selvbetjeningsløsninger« indsættes: »for borgere og virksomheder«.

17. I § 58, *stk. 4*, indsættes efter »matchkategorisering«: », visitationsgrupperinger«.

18. I § 60, *stk. 6*, ændres »tilmeldtes cv-oplysninger« til: »cv-oplysninger for personer, der efter § 13 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats har pligt til at indlægge et cv i Jobnet«, og »sagsbehandling i jobcentrene« ændres til: »sagsbehandling i kommunerne vedrørende beskæftigelsesindsatsen«.

19. I § 62, *stk. 1*, indsættes efter »relevante«: », tværfaglige og helhedsorienterede«.

20. I § 63 indsættes efter »koordinerede«: », tværfaglige og helhedsorienterede«, efter »indsatser« indsættes: », udskrivelse fra sundhedsvæsenet, frihedsberøvelse, unddragelse fra frihedsberøvelse og løsladelse fra afsoningsinstitution«, efter »Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse« indsættes: », Justitsministeriet«, og efter »Det Centrale Virksomhedsregister« indsættes: », ATP«.

21. I § 66, stk. 2, indsættes efter »§ 68 a, stk. 8-13,«: »§ 68 b, stk. 2 og 3,«.

22. I § 68 a, stk. 10, indsættes efter »beskæftigelse m.v.«: »herunder data om test, kurser og beståede trin for ledige med læse-, skrive- og regnevanskeligheder.«.

23. I § 68 b, stk. 1, indsættes efter »ægtefælle«: »eller sambo, jf. § 2 b i lov om aktiv socialpolitik,«.

24. I § 68 b, stk. 3, 1. pkt., indsættes efter »offentlige myndigheder«: », ATP, Nemkonto-registret«, og i 2. pkt. indsættes efter »andre myndigheders«: », ATP's, Nemkonto-registrets«.

§ 3

I lov nr. 1377 af 23. december 2012 om ændring af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats (Midlertidig forhøjelse af jobrotationsydelsen til private arbejdsgivere, individuel aftale om mentorstøtte og midlertidig sænkelse af driftsloftet over de kommunale aktiveringsudgifter) foretages følgende ændring:

1. § 2, stk. 2, ophæves.

§ 4

I integrationsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1071 af 16. november 2012, som ændret ved § 3 i lov nr. 430 af 1. maj 2013 og § 3 i lov nr. 493 af 21. maj 2013, foretages følgende ændringer:

1. I § 23 d, stk. 3, ændres »§§ 79 og 80« til: »§§ 31 d og 31 e«, og »§ 81« ændres til: »§ 31 f«.

2. I § 26 a, stk. 1, ændres »bekræfte sin tilmelding som arbejdssøgende« til: »tjekke sine jobforslag på Jobnet og dermed bekræfte, at pågældende er arbejdssøgende«, og »stk. 4« ændres til: »stk. 5«.

§ 5

I lov om betaling for visse uddannelsesaktiviteter i forbindelse med lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, jf. lovbekendtgørelse nr. 165 af 19. februar 2013, foretages følgende ændringer:

1. § 1, stk. 2, nr. 2, affattes således:

»2) § 2, nr. 4, og som under revalidering modtager revalideringsydelse, eller som under forrevalidering modta-

ger kontanthjælp, uddannelseshjælp eller ledighedsydelse efter lov om aktiv socialpolitik,«.

2. I § 1, stk. 2, nr. 4, udgår »eller«.

3. I § 1, stk. 2, nr. 5, ændres »socialpolitik.« til: »socialpolitik,«.

4. I § 1, stk. 2, indsættes som nr. 6 og 7:

»6) § 2, nr. 12, og som modtager uddannelseshjælp efter lov om aktiv socialpolitik, og som er uddannelsesparate, eller

7) § 2, nr. 13, og som modtager uddannelseshjælp efter lov om aktiv socialpolitik, og som er aktivitetsparate.«

§ 6

I lov om Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag, jf. lovbekendtgørelse nr. 203 af 25. februar 2013, foretages følgende ændringer:

1. § 18, stk. 1, 2. og 3. pkt., affattes således:

»Bidraget udgør 2.407 kr. årligt pr. fuldtidsbeskæftiget i 2013-pris- og lønniveau. Bidraget reguleres på finansloven for pris- og lønudviklingen med 2 pct. tillagt den i § 3 i lov om en satsreguleringsprocent nævnte tilpasningsprocent.«

2. § 18, stk. 2, 1. pkt., ophæves, og i stedet indsættes:

»Alle arbejdsgivere, jf. § 2, betaler i 2014-2015 et bidrag på 566 kr. årligt pr. fuldtidsbeskæftiget til Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag i 2013-pris- og lønniveau. I 2016 udgør bidraget 554 kr. pr. fuldtidsbeskæftiget i 2013-pris- og lønniveau. Herefter udgør beløbet 537 kr. årligt pr. fuldtidsbeskæftiget i 2013-pris- og lønniveau.«

§ 7

I lov om kommunal udligning og generelle tilskud til kommuner, jf. lovbekendtgørelse nr. 561 af 19. juni 2009, som ændret ved lov nr. 710 af 25. juni 2010, § 5 i lov nr. 1602 af 22. december 2010, § 3 i lov nr. 462 af 18. maj 2011, § 10 i lov nr. 592 af 14. juni 2011, § 6 i lov nr. 1364 af 28. december 2011, lov nr. 582 af 18. juni 2012, lov nr. 585 af 18. juni 2012, lov nr. 588 af 18. juni 2012, § 28 i lov nr. 1374 af 23. december 2012 og § 15 i lov nr. 1380 af 23. december 2012, foretages følgende ændring:

1. I § 14, stk. 2, nr. 5, indsættes efter »revalidering,«: »udgifter til uddannelseshjælp, aktivitetstillæg og udgifter til aktivisering af modtagere af uddannelseshjælp,«.

§ 8

I lov om forpligtende kommunale samarbejder, jf. lovbekendtgørelse nr. 50 af 15. januar 2010, som ændret ved § 3 i lov nr. 294 af 11. april 2011 og § 1 i lov nr. 587 af 18. juni 2012, foretages følgende ændring:

1. I § 1, stk. 2, nr. 1, litra a, ændres »§ 13, stk. 2-5« til: »§ 13, stk. 2-4«.

§ 9

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. januar 2014, jf. dog stk. 2 og 4.

Stk. 2. § 2, nr. 2 og 3, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 2 og 3, § 2, nr. 12 og 13, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 6, og § 21 b, stk. 3, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 44, træder i kraft den 1. oktober 2013, og har virkning fra den 1. januar 2014. Kommunen skal som led i det individuelle kontaktføreløb i perioden den 1. oktober til og med den 31. december 2013 afgøre, om en person, som ikke er fyldt 30 år den 1. januar 2014, som modtager kontanthjælp i perioden, og som forventes fortsat at have behov for hjælp fra den 1. januar 2014, bliver jobparat eller aktivitetsparat kontanthjælpsmodtager efter § 2, nr. 2 eller 3, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 2 og 3, eller uddannelsesparat eller aktivitetsparat uddannelseshjælpsmodtager efter § 2, nr. 12 eller 13, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 6. Har personen ikke allerede et uddannelsespålæg, skal kommunen samtidig give pågældende et uddannelsespålæg efter § 21 b, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 44.

Stk. 3. Samtaler efter stk. 2 erstatter den første samtale efter §§ 20 og 20 a, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 39 og 41.

Stk. 4. Beskæftigelsesministeren fastsætter tidspunktet for ikrafttræden af § 11, stk. 4, 2. pkt., som affattet ved denne lovs § 1, nr. 18, samt ændringerne af § 13, stk. 1 og 2, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 20 og 21, for så vidt angår personer omfattet af § 2, nr. 3, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

§ 10

Stk. 1. En person, der er omfattet af lovens § 2, nr. 1-3 eller 11, som før lovens ikrafttræden har fået tilbud om ansættelse med løntilskud hos en offentlig arbejdsgiver efter kapitel 12 med en varighed på op til 1 år efter den hidtil gælden-

de § 53, stk. 1, og hvor varigheden rækker ud over den 1. januar 2014, kan fortsætte i dette tilbud.

Stk. 2. En person, som er omfattet af § 2, nr. 2, 3 eller 11, som før lovens ikrafttræden har fået tilbud om ansættelse med løntilskud hos en offentlig arbejdsgiver, som rækker ud over den 1. januar 2014, og hvor lønnen er fastsat efter den hidtil gældende § 55, stk. 4, bevarer denne løn, indtil løntilskudsansættelsen ophører.

Stk. 3. En person, der er omfattet af § 2, nr. 2, som efter de hidtil gældende regler i § 95 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats har ret og pligt til første tilbud efter kapitel 10-12 senest efter en sammenhængende periode på 9 måneder med kontanthjælp fra første henvendelse til kommunen om hjælp, og som den 1. januar 2014 har haft en sammenhængende periode på mellem 3 og 9 måneder med kontanthjælp, har ret og pligt til at påbegynde første tilbud efter kapitel 11 og 12 hurtigst muligt og senest efter en sammenhængende periode på 9 måneder med kontanthjælp.

Stk. 4. En person, der er omfattet af § 2, nr. 3, som efter de hidtil gældende regler i § 95 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats har ret og pligt til første tilbud efter kapitel 10-12 senest efter en sammenhængende periode på 9 måneder med kontanthjælp fra første henvendelse til kommunen om hjælp, og som den 1. januar 2014 har haft en sammenhængende periode på mellem 6 og 9 måneder med kontanthjælp fra første henvendelse til kommunen om hjælp, har ret og pligt til at påbegynde første tilbud efter kapitel 9 b-12 hurtigst muligt og senest efter en sammenhængende periode på 9 måneder med kontanthjælp.

Stk. 5. Rådighedsbeløbet, jf. § 118, stk. 4, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, opgøres i 2014 til 13.927 kr. (2014-niveau), i 2015 til 13.675 kr. (2014-niveau) og i 2016 til 13.954 kr. (2014-niveau) gange antallet af helårspersoner.

Stk. 6. Bidragssatserne i § 18, stk. 2, i lov om Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag, som ændret ved denne lovs § 6, nr. 2, har virkning fra og med beregning af bidrag fra 1. kvartal i det år, som bidraget vedrører.

Stk. 7. De hidtil gældende bestemmelser i § 2, nr. 2 og 3, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats forbliver i kraft, indtil de afløses af regler udstedt i medfør af denne lov.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning

2. Lovforslagets indhold

- 2.1. Nye målgrupper i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats for unge under 30 år uden erhvervskompetencegivende uddannelse
 - 2.1.1. Gældende regler
 - 2.1.2. Den foreslåede ordning
- 2.2. Uddannelsespålæg til unge der modtager uddannelseshjælp
 - 2.2.1. Gældende regler
 - 2.2.2. Den foreslåede ordning
- 2.3. Uddannelsesrettet indsats til uddannelsesparate unge der modtager uddannelseshjælp
 - 2.3.1. Gældende regler
 - 2.3.2. Den foreslåede ordning
- 2.4. Uddannelsesrettet indsats til aktivitetsparate unge der modtager uddannelseshjælp
 - 2.4.1. Gældende regler
 - 2.4.2. Den foreslåede ordning
- 2.5. Flere enlige forsørgere og unge forældre skal tage en uddannelse
 - 2.5.1. Gældende regler
 - 2.5.2. Den foreslåede ordning
- 2.6. Nyt visitationssystem for modtagere af kontanthjælp og uddannelseshjælp
 - 2.6.1. Gældende regler
 - 2.6.2. Den foreslåede ordning
- 2.7. Jobparate kontanthjælpsmodtagere skal arbejde for kontanthjælpen
 - 2.7.1. Gældende regler
 - 2.7.2. Den foreslåede ordning
- 2.8. Grundlæggende kompetencer til ufaglærte kontanthjælpsmodtagere
 - 2.8.1. Gældende regler
 - 2.8.2. Den foreslåede ordning
- 2.9. Aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere skal have helhedsorienteret hjælp
 - 2.9.1. Gældende regler
 - 2.9.2. Den foreslåede ordning
- 2.10. Nye regler for mentorstøtte
 - 2.10.1. Gældende regler
 - 2.10.2. Den foreslåede ordning
- 2.11. Nytteindsats som tilbud
 - 2.11.1. Gældende regler
 - 2.11.2. Den foreslåede ordning
- 2.12. Ret til virksomhedsrettede tilbud og jobrotation
 - 2.12.1. Gældende regler
 - 2.12.2. Den foreslåede ordning
- 2.13. Ændring af løntilskudsreglerne m.v.
 - 2.13.1. Gældende regler
 - 2.13.2. Den foreslåede ordning
- 2.14. Datagrundlag, digital kommunikation m.v.
 - 2.14.1. Datagrundlag, digital kommunikation m.v.
 - 2.14.1.1. Gældende regler
 - 2.14.1.2. Den foreslåede ordning
 - 2.14.2. Alle skal selv kunne booke og ombooke jobsamtaler m.v.
 - 2.14.2.1. Gældende regler

- 2.14.2.2. *Den foreslåede ordning*
 - 2.14.3. *Tilvejebringelse af datagrundlag*
 - 2.14.4. *Brugen af oplysninger i det fælles datagrundlag*
 - 2.14.4.1. *Gældende ret*
 - 2.14.4.2. *Den foreslåede ordning*
 - 2.14.5. *Indberetning og udveksling af data*
 - 2.14.5.1. *Gældende ret*
 - 2.14.5.2. *Den foreslåede ordning*
 - 2.14.6. *Kommunernes kontrol*
 - 2.14.6.1. *Gældende ret*
 - 2.14.6.2. *Den foreslåede ordning*
 - 2.14.7. *Forholdet til persondataloven*
 - 2.15. *Øvrige ændringer*
 - 2.15.1. *Aktivitetsdusør til 15-17-årige*
 - 2.15.2. *Ændringer i andre ministeriers lovgivning*
 - 2.15.2.1. *Ændringer i lov om betaling for visse uddannelsesaktiviteter i forbindelse med lov om en aktiv beskæftigelsesindsats*
 - 2.15.2.2. *Ændringer i lov om Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag*
 - 2.15.2.2.1. *Indledning*
 - 2.15.2.2.2. *Gældende regler*
 - 2.15.2.2.3. *Den foreslåede ordning*
 - 2.15.2.3. *Ændringer i lov om kommunal udligning og generelle tilskud til kommuner*
 - 2.15.3. *Forstærket samarbejde mellem jobcentre og virksomheder*
3. *Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige*
- 3.1. *Nye målgrupper i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats for unge under 30 år uden erhvervskompetencegivende uddannelse*
 - 3.2. *Uddannelsespålæg til unge der modtager uddannelseshjælp*
 - 3.3. *Uddannelsesrettet indsats til uddannelsesparate unge der modtager uddannelseshjælp*
 - 3.4. *Uddannelsesrettet indsats til aktivitetsparate unge der modtager uddannelseshjælp*
 - 3.4.1. *Læse-, skrive- og regnekurser for unge der modtager uddannelseshjælp*
 - 3.5. *Flere enlige forsørgere og unge mødre skal tage en uddannelse*
 - 3.5.1. *Fokus på uddannelse i barselsperioden*
 - 3.5.2. *Studiestartskoordinatore (3-årigt forsøg)*
 - 3.5.3. *Netværk for unge mødre i uddannelse*
 - 3.6. *Nyt visitationssystem for kontanthjælpsmodtagere*
 - 3.7. *Jobparate kontanthjælpsmodtagere skal arbejde for kontanthjælpen*
 - 3.8. *Grundlæggende kompetencer til ufaglærte kontanthjælpsmodtagere*
 - 3.9. *Aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere skal have helhedsorienteret hjælp*
 - 3.10. *Nye regler for mentorstøtte*
 - 3.11. *Nytteindsats som tilbud*
 - 3.12. *Ret til virksomhedsrettede tilbud*
 - 3.13. *Ændring af løntilskudsreglerne*
 - 3.14. *Datagrundlag*
 - 3.15. *Øvrige Ændringer*
 - 3.15.1. *Aktivitetsdusør til 15-17 årige (3-årig midlertidig ordning)*
 - 3.15.2. *Kontanthjælpsmodtagere i barselsperioden ydes vejledning om jobsøgning*
 - 3.15.3. *Frivillige mentorer*
 - 3.16. *Samlede økonomiske konsekvenser af kontanthjælpsreformen*
4. *Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet*
5. *Administrative konsekvenser for borgerne*
6. *Miljømæssige konsekvenser*
7. *Forholdet til EU-retten*

8. Hørte myndigheder og organisationer

9. Sammenfattende skema

1. Indledning

Der er i dag ca. 135.000 personer, der modtager kontanthjælp. Det er alt for mange.

Personer på kontanthjælp har meget forskellige udfordringer og behov, men det nuværende kontanthjælpssystem tager ikke hånd om denne forskellighed. Mange mødes ikke med klare krav, og mange får ikke den rette indsats og hjælp til at komme videre og i arbejde eller uddannelse.

Konsekvenserne er mærkbare. Hvis man er på kontanthjælp i mange år, er der stor risiko for, at man aldrig får ordentligt fodfæste eller vender tilbage til arbejdsmarkedet. Det har ikke kun betydning for den enkelte, men også for dennes familie og for hele samfundet.

Mere end 50.000 af kontanthjælpsmodtagerne er unge under 30 år. Over 90 procent har ikke en erhvervskompetencegivende uddannelse. 75 procent har højest gennemført folkeskolen. De mange unge på kontanthjælp er en kæmpe udfordring. For unge skal ikke være på kontanthjælp – de skal mødes med en tro på, at de har potentiale til at få en uddannelse, som kan give dem fodfæste på arbejdsmarkedet, og en indsats, der understøtter målet om uddannelse.

Knap hver femte på kontanthjælp er enlig forsørger, typisk unge med et lavt uddannelsesniveau. Det har ikke kun betydning for den enkelte, men også for deres børn, hvis kontanthjælpen mere eller mindre bliver et livsvilkår.

15 procent af kontanthjælpsmodtagerne har været på kontanthjælp i mere end fem år, og knap seks procent har været på kontanthjælp uafbrudt i mere end ti år. Det er i sig selv et stort problem. Kontanthjælp må ikke være et livsvilkår. Det skal være en midlertidig hjælp.

Godt hver femte kontanthjælpsmodtager får i dag ikke hjælp til at komme videre og væk fra kontanthjælp. De er af kommunen visiteret som »midlertidigt passive« og friholdes fra en aktiv indsats, der kan bringe dem tættere på arbejdsmarkedet.

Regeringen (Socialdemokraterne, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti) og Venstre, Dansk Folkeparti, Det Konservative Folkeparti og Liberal Alliance er enige om at gennemføre en grundlæggende reform af kontanthjælpssystemet, som vil betyde, at alle ikke skæres over én kam, men i stedet mødes med klare krav og forventninger – unge om at tage en uddannelse og voksne om at komme i arbejde. Målet med reformen er hermed, at flere får mulighed for at blive en del af arbejdsmarkedet.

Der henvises til aftale af 18. april 2013 om en reform af kontanthjælpssystemet – flere i uddannelse og job.

Lovforslaget indeholder den lovgivningsmæssige udmøntning af aftalen i forhold til lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, lov om styringen af og ansvaret for den aktive beskæftigelsesindsats og forskellige andre love.

Lovforslaget skal ses i sammenhæng med det samtidigt fremsatte forslag til lov om ændring af lov om aktiv socialpolitik, SU-loven, lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag samt forskellige andre love, der udmønter den del af aftalen, der vedrører indførelse af uddannelseshjælp, gensidig forsørgerpligt for samlevende, ændrede rådighedskrav og nyt sanktionssystem m.v.

2. Lovforslagets indhold

Lovforslaget indeholder følgende hovedelementer:

2.1. Nye målgrupper i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats for unge under 30 år uden erhvervskompetencegivende uddannelse

2.1.1. Gældende regler

Efter de gældende regler er kontanthjælpsmodtagere uanset alder og uddannelsesbaggrund opdelt på følgende måde i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats:

- 1) Personer, der modtager kontanthjælp efter lov om aktiv socialpolitik alene på grund af ledighed, bortset fra kontanthjælpsmodtagere, som er omfattet af integrationsprogrammet efter integrationsloven. Disse kaldes også arbejdsmarkedsparate kontanthjælpsmodtagere.
- 2) Personer, der modtager kontanthjælp efter lov om aktiv socialpolitik ikke alene på grund af ledighed, bortset fra kontanthjælpsmodtagere, som er omfattet af integrationsprogrammet efter integrationsloven. Disse kaldes også ikke-arbejdsmarkedsparate kontanthjælpsmodtagere.

Efter gældende regler varetages beskæftigelsesindsatsen over for disse borgere af jobcentret.

2.1.2. Den foreslåede ordning

Uddannelse er for unge vejen til at få en stabil og varig tilknytning til arbejdsmarkedet. Unge, der ikke har en uddannelse, skal derfor have en indsats, som sikrer, at de entydigt har fokus rettet mod, at de skal i gang med en uddannelse, så snart det er muligt.

Det foreslås derfor, at unge under 30 år, som ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse, fremover ikke skal kunne få kontanthjælp. De skal i stedet have uddannelseshjælp. Med unge uden en erhvervskompetencegivende uddannelse forstås unge, der hverken har gennemført en erhvervsuddannelse, en erhvervsgrunduddannelse (egu) eller en videregående uddannelse. I praksis betyder det, at den unge har grundskolen eller en studiekompetencegivende uddannelse (gymnasial uddannelse) som højest gennemført uddannelse. Der henvises til § 1, nr. 33, i det samtidigt fremsatte lovforslag om ændring af lov om aktiv socialpolitik,

SU-loven, lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag samt forskellige andre love.

Unge, der vurderes at kunne påbegynde en uddannelse inden for ca. et år, og gennemføre denne uddannelse på ordinære vilkår, vil være i målgruppen »uddannelsesparate«. De, som slet ikke har barrierer i forhold til at kunne påbegynde og gennemføre en uddannelse, vil blive defineret som »åbenlyst uddannelsesparate«. Det kan f.eks. være unge, der har bestået folkeskolens afgangsprøver eller en gymnasial uddannelse, og som ikke har problemer ud over, at de intet job har.

De unge, der ikke vurderes at være uddannelsesparate, f.eks. fordi de har problemer af faglig, social og/eller helbredsmæssig art, vil være i målgruppen aktivitetsparate unge.

For alle modtagere af uddannelseshjælp er målet ordinær uddannelse, og de skal derfor stå til rådighed for en indsats, der er rettet mod uddannelse. Uddannelsesparate unge skal dog stå til rådighed for arbejdsmarkedet, hvis de ikke har brug for en uddannelsesafklarende indsats. Det betyder, at de åbenlyst uddannelsesparate skal stå til rådighed for arbejdsmarkedet, indtil de påbegynder en uddannelse.

Det foreslås, at kommunerne får mulighed for at skabe nye organisatoriske rammer for indsatsen over for personer under 30 år, der ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse. Målet er, at indsatsen for disse unge uden uddannelse bør foregå i et miljø, hvor uddannelse er i centrum. Det kan f.eks. være i et Ungdommens Uddannelsesvejlednings Center eller på en erhvervsskole. Dette vil medvirke til, at de unge kan se sig selv som »uddannelsessøgende« og på vej videre mod uddannelse. Indenfor de nye rammer skal indsats og opfølgning for den enkelte unge, uanset hvilken ydelse de modtager, koordineres med andre relevante forvaltninger i kommunen. Der bliver også mulighed for, at kommunen kan samle ungeindsatsen i en tværgående ungeforvaltning.

For at fremme dette formål afsættes der en pulje, hvorfra kommunerne kan søge om midler hertil.

2.2. Uddannelsespålæg til unge der modtager uddannelseshjælp

2.2.1. Gældende regler

Efter de gældende regler skal jobcenteret i forbindelse med det individuelle kontaktføreløb vurdere, om kontanthjælpsmodtagere under 25 år uden erhvervskompetencegivende uddannelse, som ikke har forsørgerpligt over for hjemmeboende børn, kan tage en uddannelse på ordinære vilkår. Dette uddannelsespålæg omfatter tre trin:

Trin 1.

Hvis kommunen vurderer, at en person kan tage en uddannelse på almindelige vilkår, skal kommunen forpligte den unge til inden for en nærmere fastsat tidsfrist at komme med forslag til en eller flere studie- eller erhvervskompetencegivende uddannelser, som det er realistisk for den unge at sø-

ge optagelse på. Jobcenteret vurderer konkret hvor lang tidsfrist, den unge skal have. Fristens længde beror på kommunens konkrete skøn, hvori indgår, at der bl.a. skal tages hensyn til, at den unge skal have rimelig tid til at træffe uddannelsesvalg, optagelsestidspunkter for uddannelserne m.v. Kommunen skal bede den unge om at prioritere uddannelserne, hvis den unge kommer med flere forslag til uddannelser.

Trin 2.

Kommunen skal pålægge den unge inden for en nærmere fastsat frist at søge om optagelse på en eller flere uddannelser, som den unge har valgt efter trin 1. Kommunen skal som led i fastlæggelsen af, hvilke uddannelser det vil være relevant for den unge at søge ind på, tage hensyn til den unges ønsker. At en uddannelse er relevant for den unge vil sige, at den er rimelig i forhold til den unges uddannelsesmæssige forudsætninger og beskæftigelsesmuligheder i øvrigt, og at den unge har en realistisk mulighed for at gennemføre uddannelsen. Det forudsættes, at den unge er berettiget til et forsørgelsesgrundlag under uddannelsen i form af SU, elevløn eller lignende (f.eks. praktikløn eller skoleydelse).

Herefter pålægger jobcenteret den unge at søge om optagelse på en eller flere konkrete uddannelser.

Trin 3.

Når den unge optages på den valgte uddannelse, er den unge forpligtet til at gå i gang med og gennemføre uddannelsen. Hvis kommunen vurderer, at personen er i risiko for at falde fra en uddannelse, skal uddannelsesinstitutionen, som den unge er optaget på, underrettes. Kommunen skal i denne underretning oplyse, at den unge forud for uddannelsesstart har været omfattet af et uddannelsespålæg.

Uanset hvornår uddannelsen starter, er den unge omfattet af ret og pligt til tilbud indtil det tidspunkt, hvor uddannelsen starter. Når den unge er gået i gang med uddannelsen, falder grundlaget for udbetaling af kontanthjælpen bort. Hvis den unge uden rimelig grund efterfølgende opgiver uddannelsen, kan kommunen sanktionere den unge.

2.2.2. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at reglerne for uddannelsespålægget udvides til at gælde alle modtagere af uddannelseshjælp, dvs. både uddannelsesparate og aktivitetsparate unge under 30 år. Uddannelsespålægget vil dermed også omfatte forsørgere og unge, som ikke vurderes umiddelbart at kunne gå i gang med en uddannelse på kort sigt.

Arbejdet med uddannelsespålægget skal iværksættes hurtigst muligt og senest ved første samtale mellem personen og jobcenteret. Indsatsen for den unge på vej mod uddannelse beskrives i uddannelsespålægget. Den unge og kommunen skal, trods den unges eventuelle udfordringer, have et mål om, at den unge på sigt skal i ordinær uddannelse – også selvom vejen til uddannelse kan være lang. Den unge skal hurtigst muligt i gang med at overveje relevante uddannelser, og uddannelsesindsatsen skal tilpasses den enkelte unge.

Med forslaget afskaffes eksisterende jobplaner for unge, der skal have uddannelseshjælp. I stedet danner uddannelsespålæggets tre trin rammen om indsatsen for den unge. Pålægget skal også indeholde de indsatser og aktiviteter, som jobcenteret skal iværksætte, for at den unge bliver parat til at påbegynde og gennemføre en uddannelse.

2.3. Uddannelsesrettet indsats til uddannelsesparate unge der modtager uddannelseshjælp

2.3.1. Gældende regler

Efter gældende regler skal unge uden en erhvervskompetencegivende uddannelse, der vurderes at være i stand til at tage en uddannelse på ordinære vilkår, have et pålæg om at tage en uddannelse, og personen er frem til uddannelsens start omfattet af de gældende regler om ret og pligt til tilbud.

Kommunen kan give tilbud om vejledning og opkvalificering, virksomhedspraktik og løntilskud.

2.3.2. Den foreslåede ordning

Alle unge, der ikke har en uddannelse, skal have fokus rettet mod, at de skal i gang med og gennemføre en uddannelse hurtigst muligt. Det skal sikres, at de, der har brug for det, får en indsats, som bidrager til, at dette opfyldes.

Unge, der vurderes at kunne påbegynde en uddannelse inden for ca. et år og gennemføre denne uddannelse på ordinære vilkår, vil som nævnt i pkt. 2.1.2. være i målgruppen »uddannelsesparate«. Unge, som slet ikke har barrierer i forhold til at kunne påbegynde og gennemføre en uddannelse, vil som nævnt blive defineret som »åbenlyst uddannelsesparate«.

Det foreslås, at alle modtagere af uddannelseshjælp som udgangspunkt skal mødes som uddannelsesparate. Alle skal have en tidlig visitationssamtale inden for en uge efter, at de har henvendt sig om hjælp. Kommunen skal igangsætte arbejdet med uddannelsespålægget i forbindelse med den tidlige visitationssamtale. Der henvises til bemærkningerne i pkt. 2.2 om uddannelsespålægget.

Hvis der er brug for yderligere afklaring af personens ressourcer og udfordringer, skal kommunen gennemføre en grundigere visitation, der understøttes af mindst to yderligere samtaler inden for de første tre måneder fra første henvendelse til kommunen om hjælp. Formålet er at afdække den unges ressourcer og udfordringer i forhold til uddannelse, således at der kan iværksættes en indsats med henblik på at overkomme barriererne på uddannelsesvejen. Der henvises til bemærkninger i pkt. 2.6. om visitation.

Med forslaget får kommunen pligt til at igangsætte en indsats for alle uddannelsesparate modtagere af uddannelseshjælp hurtigst muligt og senest en måned efter den unges første henvendelse. Indsatsen kan bestå af tilbud, der understøtter den unges vej til ordinær uddannelse, herunder tilbud om vejledning og opkvalificering, nytteindsats, virksomhedspraktik og løntilskud. Indsatsen skal fortsætte kontinuerligt, og der må maksimalt være en periode på 4 uger mellem hver indsats. Under forløbet skal der afholdes samtaler i

det omfang, det er nødvendigt for at sikre uddannelsesfokus og fremdrift i arbejdet med uddannelsespålægget.

For at sikre at den unge har de grundlæggende kompetencer, skal kommunen sørge for, at alle uddannelseshjælpsmodtagere, der har grundskolen som højest fuldførte uddannelse, inden for en måned læse-, skrive- og regnetestes og får igangsat forberedende voksenundervisning og ordblindeforløb, hvis testen viser behov for det. Dette vil blive udmøntet i bekendtgørelse med hjemmel i den gældende § 21 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats. Kommunen skal sikre, at personen gennemfører den igangsatte undervisning og består de til undervisningen relevante prøver. Testresultater, igangsat undervisning og gennemførte prøver skal fremgå af uddannelsespålægget. Testen kan foregå parallelt med den øvrige aktive indsats.

Der vil derudover gælde særlige regler for åbenlyst uddannelsesparate unge, da denne gruppe ikke har barrierer for at påbegynde og gennemføre en uddannelse. Åbenlyst uddannelsesparate skal derfor også tilmeldes som jobsøgende, udarbejde et CV, stå til rådighed for arbejdsmarkedet og i videst mulig omfang arbejde og forsøge sig selv frem til uddannelsesstart. Hvis de fortsat søger om uddannelseshjælp, skal den åbenlyst uddannelsesparate arbejde for sin ydelse, og der iværksættes tilbud om nytteindsats eller virksomhedspraktik hurtigst muligt og senest inden for en måned fra første henvendelse til kommunen om hjælp. Disse unge skal i gang med en indsats med det samme, og det skal være undtagelsen, at indsatsen først igangsættes efter en måned.

Dog er det muligt for kommunen at give åbenlyst uddannelsesparate tilbud om vejledning og opkvalificering, men uden refusion. Hensigten med, at denne mulighed er åben, er, at kommunerne også skal kunne give tilbud efter disse regler, hvor de unge yder en indsats for deres ydelse. Det er ikke meningen, at disse unge skal have egentlige kurser og lignende.

Kommunen skal fortsætte den aktive indsats helt frem til uddannelsesstart.

2.4. Uddannelsesrettet indsats til aktivitetsparate unge der modtager uddannelseshjælp

2.4.1. Gældende regler

Efter gældende regler gives der alene uddannelsespålæg til unge, der vurderes umiddelbart at have forudsætningerne for at tage en uddannelse på almindelige vilkår.

Unge, der ikke umiddelbart vurderes at have forudsætningerne herfor, får ikke uddannelsespålæg, men alene tilbud efter de almindelige regler om ret og pligt til tilbud. Indsatsen målrettes dermed typisk mod ordinær beskæftigelse. Jobcenteret skal dog i forbindelse med den løbende opfølgning have fokus på, om der er sket en udvikling i den unges forudsætning for at kunne tage en ordinær uddannelse. De tilbud, der gives, bør derfor have et indhold, der så vidt muligt leder den unge på vejen mod en uddannelse.

2.4.2. Den foreslåede ordning

Det indgår i kontanthjælpsreformen, at alle unge under 30 år uden uddannelse skal have indsats rettet mod uddannelse.

Det foreslås, at alle uddannelseshjælpsmodtagere skal have en tidlig visitationssamtale inden for en uge efter, at de har henvendt sig om hjælp. Kommunen skal igangsætte arbejdet med uddannelsespålægget i forbindelse med den tidlige visitationssamtale. Der henvises til bemærkningerne i pkt. 2.2. om uddannelsespålægget.

Kommunen skal gennemføre et grundigere visitationsforløb, som understøttes af mindst to yderligere samtaler inden for tre måneder efter, at den unge har henvendt sig om hjælp. Dog kan kommunen i helt særlige tilfælde vurdere en ung som aktivitetsparat ved den første samtale, hvis den unge har særlige komplekse udfordringer i form af helbreds-mæssige og sociale barrierer. Der henvises til bemærkninger i pkt. 2.6. om visitation.

Aktivitetsparate unge har nogle væsentligt større udfordringer end uddannelsesparate, som der skal tages hånd om, inden de bliver i stand til at gennemføre en uddannelse. Derfor vil forløbet frem til valget af uddannelsen for den unge kunne være af længere varighed. Forløbet skal dog gennemføres på så kort tid, som det vil være muligt under hensyntagen til den unges muligheder og behov.

Med forslaget får kommunen pligt til at igangsætte en indsats for aktivitetsparate uddannelseshjælpsmodtagere hurtigst muligt og senest en måned efter den unges første henvendelse. Indsatsen kan bestå af tilbud om vejledning og opkvalificering, virksomhedspraktik og løntilskud. Indsatsen skal fortsætte kontinuerligt, dog således at der maksimalt må være en periode på 4 uger mellem hvert tilbud. Under forløbet skal der afholdes samtaler hver anden måned for at sikre uddannelsesfokus og fremdrift i forhold til uddannelsespålægget.

Det foreslås videre, at kommunen skal give tilbud om mentorstøtte til særligt udsatte unge, som ikke kan tage imod andre aktive tilbud. Det vil løbende blive fulgt tæt, hvorledes indsatsen for de aktivitetsparate uddannelseshjælpsmodtagere tilrettelægges i kommunerne.

På samme måde som for uddannelsesparate unge skal kommunen sørge for, at aktivitetsparate uddannelseshjælpsmodtagere, der har grundskolen som højest fuldførte uddannelse, inden for en måned læse-, skrive- og regnetestes og får igangsat Forberedende Voksenundervisning og ordblindundervisning, hvis testen viser behov for det. Testen kan foregå parallelt med den øvrige aktive indsats.

På grund af disse unges udfordringer er det vigtigt, at de får en koordineret og systematisk indsats med tæt og hyppig opfølgning, hvor der tages udgangspunkt i deres særlige ressourcer og udfordringer.

Det foreslås, at de unge, så snart de vurderes aktivitetsparate, skal have tilbudt en koordinerende sagsbehandler, som skal sikre, at indsatsen er tværfaglig og koordineret på tværs af de kommunale forvaltninger og andre myndigheder. Indsatsen vil bl.a. kunne bestå af uddannelsesafklarende og understøttende tilbud som f.eks. brobygningsforløb på uddan-

nesinstitutioner, læse-, skrive- eller regneundervisning og virksomhedspraktikker. Unge, der har behov for det, skal kunne få tilknyttet en mentor, som kan støtte den unge, indtil personen bliver i stand til at gå i gang med en ordinær uddannelse og evt. undervejs i det videre forløb i det ordinære uddannelsessystem. Parallelt hermed kan indsatsen bestå af hjælp til sociale udfordringer som f.eks. økonomi og bolig-situation eller helbredsproblemer.

Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at funktionen som koordinerende sagsbehandler kan overdrages til en anden enhed i kommunen end jobcentret. Det foreslås videre, at den koordinerende sagsbehandler ikke kan træffe afgørelser efter beskæftigelseslovgivningen, hvis pågældende er fra en anden enhed end jobcentret. Det svarer til, hvad der i dag gælder, når der udpeges en gennemgående og koordinerende sagsbehandler for personer i ressourceforløb.

Det indgår i aftalen om kontanthjælpsreformen, at der etableres et forsøg, hvor f.eks. frivillige seniorer skal være mentorer for unge uddannelseshjælpsmodtagere.

2.5. Flere enlige forsørgere og unge forældre skal tage en uddannelse

2.5.1. Gældende regler

Der er i dag ikke regler i beskæftigelseslovgivningen om, at enlige forsørgere eller unge forældre uden uddannelse skal have en indsats rettet mod uddannelse.

2.5.2. Den foreslåede ordning

Det er vigtigt, at alle unge, inklusive forsørgere, som ikke har en uddannelse, har fokus rettet mod, at de skal tage en uddannelse. Kontakt med forsørgere inden barselsorlovens afslutning kan medvirke til, at disse bevarer motivationen og troen på, at de kan gå i gang med en uddannelse.

Det foreslås derfor, at uddannelseshjælpsmodtagere på barselorlov får ret til mindst en vejledningssamtale i de sidste 3 måneder af barselorloven. Ved kontakten drøftes den unges egne uddannelsesønsker og uddannelsesmuligheder, og der vil kunne indhentes oplysninger om uddannelser og jobmuligheder for at bidrage til den unges afklaring. Den unges sagsbehandler er ansvarlig for, at uddannelsesvejledningen sættes i gang.

Det indgår i aftalen om kontanthjælpsreformen, at der etableres følgende forsøg, som vil blive udmøntet i bekendtgørelse:

Forsøg med støtte i overgangen til uddannelse. Der iværksættes et forsøg, hvorefter unge enlige forsørgere på uddannelseshjælp, der starter på en uddannelse, får ret til en mentor i form af en studiestartskoordinator, der løbende skal hjælpe og støtte den unge i udfordringerne i overgangen til ordinær uddannelse.

Forsøg med studiestartsnetværk for forsørgere på uddannelsesinstitutionerne. Der etableres som forsøg lokale studiestartsnetværk af unge forsørgere i forbindelse med opstart på uddannelsesinstitutioner. Der afsættes midler til, at uddannelsesinstitutioner og relevante organisationer kan få

midler til at organisere, facilitere og drive lokale studiestart-netværk af unge forsørgere.

Der indgår desuden et forsøg, hvor kommunen får mulighed for at give et økonomisk tilskud til relevante udgifter i forbindelse med uddannelsesstart, som vil blive udmøntet i lov om aktiv socialpolitik, jf. det samtidigt fremsatte lovforslag om ændring af lov om aktiv socialpolitik, SU-loven, lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag samt forskellige andre love.

2.6. Nyt visitationssystem for modtagere af kontanthjælp og uddannelseshjælp

2.6.1. Gældende regler

Efter gældende regler er kontanthjælpsmodtagere i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats opdelt i to grupper: arbejdsmarkedsparate og ikke-arbejdsmarkedsparate.

Det er administrativt fastsat i bekendtgørelse om matchvurdering, at jobcenteret skal matchvurdere alle lediges beskæftigelsespotentiale, dvs. foretage en samlet vurdering af vedkommendes arbejdsmarkedsrelevante ressourcer, kompetencer og udviklingsmuligheder.

Matchvurderingen foretages løbende, og den ledige places i én af de nævnte tre kategorier:

- Match 1. Jobklar – borgeren er parat til at tage et arbejde og forsørge sig selv inden for tre måneder.
- Match 2. Indsatsklar – borgeren kan deltage i beskæftigelsesindsatsen eller vende gradvist tilbage til arbejde.
- Match 3. Midlertidigt passiv – borgeren er hverken jobklar eller for tiden i stand til at deltage i en beskæftigelsesrettet indsats/vende tilbage til arbejde.

Matchsystemet omfatter arbejdsløshedsdagpengemodtagere, kontanthjælpsmodtagere, revalidender, sygedagpenge-modtagere og fleksjobvisiterede.

2.6.2. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at matchsystemet afskaffes for kontanthjælpsmodtagere, og at der i stedet indføres et nyt visitationssystem for personer, der vil kunne modtage kontanthjælp eller uddannelseshjælp.

Visitationssystemet skal sikre, at ingen overlades til sig selv, og at alle får den indsats, der er nødvendig, for at de kan bringes tættere på job eller uddannelse.

Med det foreslåede system skal jobcentret senest en uge efter, at borgeren har henvendt sig om hjælp, gennemføre en visitation af borgeren, som skal sikre, at der sammen med borgeren iværksættes en plan for den enkeltes vej mod job eller uddannelse med udgangspunkt i den enkeltes kompetencer og behov.

For personer, der modtager kontanthjælp, herunder personer under 30 år, der har en erhvervskompetencegivende uddannelse, foreslås det, at det ved visitationen vurderes, om personen er jobparat eller aktivitetsparat. Personer, der vurderes at være i stand til at komme i arbejde inden for en kortere periode, er jobparate og skal stå til rådighed for arbejdsmarkedet. Disse personer skal have jobrettet hjælp i jobcen-

tret med henblik på at komme hurtigst muligt ud af offentlig forsørgelse. Personer, der ikke vurderes at kunne komme i arbejde inden for en kortere periode, er aktivitetsparate. Aktivitetsparate personer har typisk komplekse problemer og skal derfor have en tværfaglig og helhedsorienteret indsats.

Forud for visitationen skal borgeren have forberedt sig ved at overveje jobferinger, jobmuligheder m.v. Derfor skal alle voksne kontanthjælpsmodtagere, unge åbenlyst uddannelsesparate uddannelseshjælpsmodtagere samt unge kontanthjælpsmodtagere med kompetencegivende uddannelse udarbejde et CV.

Det indgår i kontanthjælpsreformen, at alle unge uden uddannelse skal have en uddannelse.

Det foreslås, at alle uddannelseshjælpsmodtagere skal have en tidlig visitationssamtale inden for en uge efter, at de har henvendt sig om hjælp. Kommunen skal igangsætte arbejdet med uddannelsespålægget i forbindelse med den tidlige visitationssamtale. Der henvises til bemærkningerne i pkt. 2.2. om uddannelsespålægget.

Ved den tidlige visitation skal kommunen vurdere, om den unge er åbenlyst uddannelsesparat. *Åbenlyst uddannelsesparate* er unge, der ikke har barrierer i forhold til at påbegynde og gennemføre en uddannelse på ordinære vilkår.

Åbenlyst uddannelsesparate skal hurtigt muligt pålægges at komme med forslag til uddannelser, søge om optagelse på en eller flere uddannelser og gennemføre en konkret uddannelse. Derudover skal de i videst mulige omfang arbejde og forsørge sig selv frem til uddannelsesstart. Åbenlyst uddannelsesparate, der fortsat søger om uddannelseshjælp, skal arbejde for deres ydelse f.eks. i form af nytteindsats, som iværksættes hurtigst muligt og fortsætter, indtil den unge påbegynder ordinær uddannelse. Den enkelte nytteindsats kan maksimalt have en varighed på 13 uger.

Unge, der ikke ved første visitation vurderes åbenlyst uddannelsesparate, skal mødes som uddannelsesparate og skal gennemgå en grundigere visitation inden for 3 måneder fra første henvendelse. Det grundigere visitationsforløb understøttes af mindst to yderligere samtaler samt aktive indsatser, der skal bidrage til afklaringen af den unges ressourcer og behov i forhold til at kunne påbegynde og gennemføre en ordinær uddannelse. På baggrund af den grundigere visitation skal kommunen efter 3 måneder vurdere, om den unge er uddannelses- eller aktivitetsparat.

Uddannelsesparate unge er unge, der vurderes at kunne påbegynde en uddannelse inden for ca. et år og gennemføre denne uddannelse på ordinære vilkår. *Aktivitetsparate unge*, er unge, der ikke vurderes at være uddannelsesparate, fordi de har faglige, sociale og/eller helbredsmæssige problemer.

I helt særlige tilfælde kan kommunen vurdere en ung som aktivitetsparat ved den første samtale, hvis den unge har særlige komplekse udfordringer i form af helbredsmæssige og sociale barrierer.

Forslaget om det nye visitationssystem vil blive udmøntet i en bekendtgørelse med hjemmel i den gældende bemyndigelsesbestemmelse i § 4 a i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

Til understøtning af kommunens visitation af den unge udvikles et landsdækkende digitalt screeningsværktøj, der frit stilles til rådighed på Jobnet.

Screeningsværktøjet skal anvendes til at understøtte den faglige vurdering af borgeren forud for eller under den første samtale med henblik på at forbedre muligheden for at tilbyde den rette hjælp. Værktøjet skal indeholde spørgsmål af såvel objektiv karakter, f.eks. om borgerens uddannelse og erhvervs erfaring, frafaldshistorik i forhold til uddannelse etc., som spørgsmål af subjektiv karakter, f.eks. om borgerens motivation, kompetencer og forventninger.

2.7. Jobparate kontanthjælpsmodtagere skal arbejde for kontanthjælpen

2.7.1. Gældende regler

Efter gældende regler står kontanthjælpsmodtagere til rådighed for arbejde og skal aktivt søge at udnytte deres arbejdsmuligheder. Kontanthjælpsmodtagere har desuden ret og pligt til aktivisering efter lovens kapitel 10-12 om vejledning og opkvalificering, virksomhedspraktik eller løntilskud. Personer under 30 år skal påbegynde tilbud senest efter en sammenhængende periode på 13 uger med kontanthjælp, og personer, der er fyldt 30 år, skal påbegynde tilbud senest efter en sammenhængende periode på 9 måneder med kontanthjælp.

Tilbuddene skal så vidt muligt være rettet mod beskæftigelse inden for områder, hvor der er behov for arbejdskraft, og gives ud fra den enkeltes ønsker og forudsætninger med henblik på, at personen hurtigst muligt opnår varig beskæftigelse og hel eller delvis selvforsørgelse. Tilbud har således som overordnet formål, at det skal hjælpe den enkelte ledige til beskæftigelse.

2.7.2. Den foreslåede ordning

Det er et grundlæggende element i kontanthjælpsreformen, at alle skal mødes med klare krav og forventninger. Personer, der har behov for kontanthjælp, fordi de i en periode ikke kan forsørge sig selv, skal have ret til hjælp og den nødvendige støtte til at komme i job. De skal samtidig have pligt til at leve op til de krav, der stilles for at modtage hjælpen - herunder at søge job aktivt, dvs. bredt, intensivt og realistisk og løbende dokumentere deres jobsøgningsaktiviteter i en joblog på »Min Side« på Jobnet.

Det foreslås derfor, at kontanthjælpsmodtagere skal have en tidlig visitationssamtale inden en uge efter, at de har henvendt sig om hjælp, hvor de vil blive vurderet som jobparate eller aktivitetsparate. For at sikre, at jobparate kontanthjælpsmodtagere bevarer fokus på job og jobsøgning, foreslås det, at de dernæst skal have to samtaler inden for de første tre måneder.

Det foreslås, at alle jobparate kontanthjælpsmodtagere herefter skal deltage i opfølgende samtaler 4 gange inden for 12 måneder, hvor tidspunkterne for samtalerne vil afhænge af den enkeltes behov.

Det foreslås videre, at de senest efter 3 måneder bliver mødt med krav om at arbejde for kontanthjælpen i form af nytteindsats, virksomhedspraktik eller løntilskudsjob. Indsatsen skal så vidt muligt være rettet mod det private arbejdsmarked. Kravet om at arbejde for kontanthjælpen kan igangsættes tidligere, hvis kommunen vurderer, at det er hensigtsmæssigt.

Med forslaget vil kommunen også kunne vælge at give tilbud om vejledning og opkvalificering efter kapitel 10 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, hvis kommunen vurderer, at det er dette, der bedst vil kunne bringe personen nærmere arbejdsmarkedet. De første 9 måneder vil kommunen dog ikke kunne få refusion for udgifter til tilbud om ordinær uddannelse, bortset fra regne-, læse- og stavekurser og ordblindeundervisning. De første 24 måneder vil kommunen ikke kunne få refusion for udgifter til tilbud om øvrig vejledning og opkvalificering.

Jobcentret skal, når det vurderes relevant, formidle konkrete ordinære job til den enkelte, som kan have svært ved at finde et arbejde.

Jobcentret skal følge op på den enkeltes jobsøgning med udgangspunkt i jobloggen samt indgå konkrete aftaler med den enkelte om jobsøgningen og pålægge den enkelte at søge job.

2.8. Grundlæggende kompetencer til ufaglærte kontanthjælpsmodtagere

2.8.1. Gældende regler

Efter de gældende regler skal jobcenteret i jobsamtalerne under det individuelle kontaktforløb følge op på den lediges situation, og mulighederne og behovet for aktive tilbud skal drøftes.

Det er fastsat i bekendtgørelse om en aktiv beskæftigelsesindsats, at jobcenteret for kontanthjælpsmodtagere og dagpengemodtagere, der ikke har en ungdomsuddannelse, ved den første jobsamtale skal vurdere, om personen skal læse- og skrives testes. Læse- og skrives testen skal afklare, om personen har behov for læse- og skrivekursus for at forbedre sine muligheder for at tage en ordinær uddannelse eller arbejde. Ved jobcenterets vurdering heraf indgår personens forudsætninger, herunder personens hidtidige skoleforløb og eventuelle erhvervs erfaring. Vurderer jobcenteret, at personen skal gennemføre en læse- og skrives test, skal jobcenteret aftale med den pågældende, hvornår og hvor testen skal foretages.

Der er ikke derudover regler om, at man har ret til at få vurderet sine grundlæggende kompetencer.

2.8.2. Den foreslåede ordning

Der er i dag mange ufaglærte kontanthjælpsmodtagere, som mangler grundlæggende kompetencer. Mange kan på trods heraf have års erhvervs erfaring og være i besiddelse af en række relevante kompetencer, som er anvendelige og relevante i forskellige jobs. Disse kompetencer er ofte ufor-

melle og kan være vanskelige at få synliggjort eller italesat for borgeren selv.

Det foreslås derfor, at alle ufaglærte kontanthjælpsmodtagere får ret til realkompetencevurdering. Det vil endvidere med hjemmel i den eksisterende bemyndigelse i § 21 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats blive fastsat, at ufaglærte kontanthjælpsmodtagere får ret til at blive læse-, skrive- og regnetestet, og at de får ret til læse-, skrive-, regnekurser og ordblindeundervisning, hvis testen viser behov for det.

Ufaglærte kontanthjælpsmodtagere, som ønsker at blive optaget på en ordinær uddannelse, kan få vejledning og hjælp hertil, f.eks. til udfyldelse af ansøgningsskemaer.

2.9. Aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere skal have helhedsorienteret hjælp

2.9.1. Gældende regler

Efter gældende regler skal ledige match-vurderes som enten jobklare, indsatsklare eller midlertidigt passive. Udsatte kontanthjælpsmodtagere med store problemer kan derfor i dag blive kategoriseret som midlertidigt passive, hvor der ikke tages hånd om deres situation.

Kontanthjælpsmodtagere, som er indsatsklare, skal have samtaler i jobcenteret hver 3. måned, første tilbud senest efter 9 måneder samt gentagne tilbud senest efter 12 måneder.

Der er ikke regler, som sikrer, at udsatte ledige med komplekse problemer af f.eks. økonomisk, sundhedsmæssig og social art får en helhedsorienteret indsats, som kan være forudsætningen for, at de på et tidspunkt kan opnå selvforsørgelse.

2.9.2. Den foreslåede ordning

Alle mennesker på kontanthjælp bør have en indsats, så de får mulighed for at blive en del af fællesskabet på arbejdsmarkedet. For dem, der har behov for det, skal det være muligt at få en helhedsorienteret og tværfaglig indsats, som er baseret på en tidlig og grundig afklaring af den enkeltes udfordringer og behov.

Det foreslås derfor, at kontanthjælpsmodtagere skal have en tidlig visitationssamtale senest en uge efter, at de har henvendt sig om hjælp, hvor de vil blive vurderet jobparate eller aktivitetsparate.

Mange oplever i dag at skulle løbe spidsrod mellem de oftest fentlige systemer, og at indsatsen ikke hænger sammen. For at sikre kontinuitet og sammenhæng i indsatsen foreslås det, at når jobcenteret visiterer en borger som aktivitetsparat, skal borgeren have tildelt en koordinerende sagsbehandler. Denne skal sikre, at indsatsen bliver tværfaglig og koordineret på tværs af de kommunale forvaltninger og andre myndigheder, og at personen bedst muligt bistås med at realisere sit beskæftigelsesmål.

Kommunen får pligt til at tilbyde den koordinerende sagsbehandler, umiddelbart når personen visiteres som aktivitetsparat. Udgangspunktet er, at den koordinerende sagsbehandler følger borgeren gennem hele forløbet, indtil borgeren er jobparat. Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at funk-

tionen som koordinerende sagsbehandler kan overdrages til en anden enhed i kommunen end jobcentret. F.eks. vil funktionen i starten i nogle tilfælde bedst kunne varetages af en person fra socialforvaltningen, hvis personen mest har behov for en social indsats. Senere, når indsatsen kan gøres mere beskæftigelsesrettet, kan der udpeges en koordinerende sagsbehandler fra beskæftigelsesystemet. Personen bør inddrages, når en ny koordinerende sagsbehandler udpeges.

Det foreslås videre, at den koordinerende sagsbehandler ikke kan træffe afgørelser efter beskæftigelseslovgivningen, hvis pågældende er fra en anden enhed end jobcentret. Det svarer til, hvad der i dag gælder, når der udpeges en gennemgående og koordinerende sagsbehandler for personer i ressourceforløb.

Det foreslås, at aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere skal deltage i opfølgende samtaler 4 gange inden for 12 måneder, og at de senest efter 6 måneder skal påbegynde en helhedsorienteret og jobrettet indsats, som skal afspejle den enkeltes behov. Herefter skal de have tilbud igen senest efter 12 måneder. Indsatsen skal have perspektiv mod arbejdsmarkedet og i videst mulig omfang foregå på enten en ordinær arbejdsplads eller en socialøkonomisk virksomhed. Samtidig skal de, der har behov for det, have en parallel indsats, der målrettes deres sociale eller sundhedsmæssige problemer, f.eks. bolig, økonomi eller psykiske problemer. Den enkelte skal opleve, at der løbende bliver fulgt tæt op på indsatsen. Opfølgningen skal have fokus på, om den enkelte udvikler sig hen imod et job, og den skal sikre, at indsatsen løbende bliver tilpasset de fremskridt, som den enkelte har gjort.

Der vil blive udviklet et værktøj, der kan understøtte kommunens fokus på progression for aktivitetsparate i opfølgningen med den enkelte.

Det foreslås, at særligt udsatte kontanthjælpsmodtagere, som ikke har mulighed for at deltage i almindelige aktive tilbud, skal tilbydes en mentor, jf. pkt. 2.10., således at ingen bliver overladt til sig selv. Mentoren skal kunne hjælpe den enkelte med at få struktur på hverdagen og med at håndtere problemer m.v., således at personen bliver bedre i stand til at deltage i aktiviteter og senere komme i job.

Det indgår i aftalen om kontanthjælpsreformen, at der etableres følgende forsøg, som vil blive udmøntet i bekendtgørelse:

Mulighed for arbejdsmarkedserfaring for de mest udsatte. Det foreslås, at der igangsættes et forsøg med dag-til-dagformidling for de kontanthjælpsmodtagere, der har været længe i systemet og har komplekse problemer, f.eks. i form af hjemløshed, misbrug m.v., og som har meget ringe eller slet intet kendskab til arbejdsmarkedet. For de personer, der deltager i forsøget, vil der med hjemmel i lov om aktiv socialpolitik blive iværksat forsøg om lempeligere fradrag for arbejdsindtægter i ydelserne, jf. det samtidigt fremsatte lovforslag om ændring af lov om aktiv socialpolitik, lov om statens uddannelsesstøtte, lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag og forskellige andre love.

Integrationspålæg til aktivitetsparate indvandrere over 30 år. Det foreslås, at der igangsættes et forsøg med integrationspålæg til aktivitetsparate indvandrere over 30 år, som har svært ved at opnå tilknytning til det danske arbejdsmarked, herunder på grund af manglende dansk kundskaber. Pålægget består af en intensiv integrationsfaglig beskæftigelsesindsats, hvor den ledige lærer dansk og får styrket sine faglige færdigheder og viden om danske samfundsforhold.

Helhedsindsats for udsatte familier. Det foreslås, at der igangsættes et forsøg for særligt udsatte familier med børn, hvor én eller flere i familien modtager kontanthjælp. Indsatsen skal ske ud fra et helhedssyn på familien og skal sætte ind over for hele familiens problemer, så de kan få hverdagen, økonomien og familielivet til at hænge sammen, og så forældrene på sigt kan få en større tilknytning til arbejdsmarkedet. Der vil blive udarbejdet et konkret forslag til et forsøg, som vil blive forelagt aftalepartierne i efteråret 2013 med henblik på, at forsøget kan træde i kraft primo 2014.

Øget indflydelse til borgeren. Det foreslås, at der igangsættes forsøg, som inddrager viden om empowerment og anvendelse af nye teknologier, der kan understøtte jobcenterets arbejde med at sikre borgeren indflydelse på egen situation.

2.10. Nye regler for mentorstøtte

2.10.1. Gældende regler

Efter de gældende regler kan der ydes støtte til en mentorfunktion med henblik på at fremme, at personer kan opnå eller fastholde aktiviteter, tilbud, ansættelse i fleksjob eller ordinær ansættelse. Personer under 30 år, der er omfattet af en indsats efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, kan få støtte til en mentorfunktion, hvis de begynder på en ordinær uddannelse på almindelige vilkår.

Ved bevilling af mentorstøtte skal der indgås en skriftlig aftale om mentorstøtte mellem jobcenteret og den person, der får støtten. Aftalen kan højst indgås for 6 måneder med mulighed for forlængelse. Aftalen skal være digital, og den vil fremgå af personens »Min Side« på Jobnet.

Hvis en virksomhed eller en uddannelsesinstitution får støtte til at varetage en mentorfunktion, skal indsatsen ligge ud over, hvad arbejdsgiveren eller uddannelsesinstitutionen sædvanligvis forventes at varetage, og mentorfunktionen skal være afgørende for aktiviteten, tilbuddet eller ansættelsen.

2.10.2. Den foreslåede ordning

Udsatte mennesker, der ikke vurderes at kunne deltage i en aktiv indsats, skal ikke overlades til sig selv. Mentorstøtte anvendes i dag i høj grad til de relativt stærke kontanthjælpsmodtagere. De mest udsatte personer, der har helbreds- og sociale problemer, får kun i begrænset omfang tilknyttet en mentor til trods for, at mentorer vil kunne støtte udsatte personer og dermed forbedre deres muligheder for at deltage i aktiviteter eller komme i job/uddannelse.

Mentoren skal kunne hjælpe personen med at få bragt stabilitet og struktur ind i hverdagen og dermed styrke perso-

nen i troen på at kunne udvikle sig og blive i stand til at mestre sit liv og dermed komme tættere på arbejdsmarkedet. En mentor kan også hjælpe med at håndtere psykiske, sociale, misbrugs- og familiemæssige problemer og med at forklare og anvende den støtte, som den enkelte får f.eks. fra en psykolog eller et misbrugscenter.

Det foreslås, at mentorstøtte fremover skal gives som et tilbud efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, og at kommunerne i øvrigt som hidtil skal kunne give tilbud om mentorstøtte til alle lovens målgrupper for at fremme, at personer kan opnå eller fastholde aktiviteter, tilbud, ordinær uddannelse eller ordinær ansættelse. Dog vil kommunen fremover ikke kunne modtage refusion fra staten ved tilbud om mentorstøtte til beskæftigede, dagpengemodtagere samt jobparate kontanthjælpsmodtagere. Dermed målrettes tilbud om mentorstøtte til de målgrupper, der har mest brug for tilbuddet, men kommunerne får fortsat den fornødne fleksibilitet til at give mentorstøtte, hvis det vurderes relevant. Der henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 52.

Som noget nyt foreslås, at unge, der ikke tidligere har været i kontakt med jobcenteret, kan få tildelt mentorstøtte ved overgangen til ordinær uddannelse, så flere kan få en god start på en uddannelse, og risikoen for at falde fra uddannelsen kan mindskes.

Endvidere foreslås det, at personer, der har været indlagt på grund af psykiske lidelser, skal tilbydes en mentor i forbindelse med udskrivelsen. Mentoren skal fungere som en udskrivningskoordinator og hjælpe personen med at få overgangen tilbage til hverdagen og mod job eller uddannelse til at foregå så smidigt som muligt.

Der skal også være særligt fokus på personer indsat i afsoningsinstitutioner, der står over for løsladelse. Kriminalforsorgen skal i forbindelse med løsladelsen også hjælpe med den relevante kontakt til kommunen, således at personens forsørgelse så vidt muligt er afklaret ved løsladelsen. Dette sker i det samarbejde, der allerede er mellem kommunerne og Kriminalforsorgen i »Projekt god løsladelse«, udmøntet i samarbejdsaftaler, der udarbejdes mellem kommunerne og Kriminalforsorgen.

Den eksisterende mentorordning i regi af Kriminalforsorgen, som primært omfatter klienter i tilsyn mellem 15-25 år, indebærer et tilbud om støtte og vejledning til at strukturere hverdagen, herunder kommunikationshjælp, personlig og praktisk hjælp.

Det skal bemærkes, at der med aftale om Kriminalforsorgens økonomi 2013-2016 er aftalt, at der udpeges ansvarlige for udslusningskoordination i kommunerne med henblik på at modvirke, at løsladte står på gaden uden bolig eller forsørgelsesmulighed og uden mulighed for at kontakte offentlige myndigheder. Der er afsat i alt 10,4 mio. kr. i 2013-2016 til disse formål. Endvidere skal kommunen samarbejde med Kriminalforsorgen på dette område, herunder særligt vurdere behovet for en mentor efter reglerne i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, der kan tage over, når Kriminalforsorgens indsats stopper.

Desuden foreslås det, at kommunen skal tilbyde aktivitetsparate unge og voksne en mentor, hvis kommunen konkret vurderer, at det på grund af personlige forhold aktuelt ikke er muligt at give andre tilbud efter loven. Der henvises til forslaget til § 1, nr. 100 og 107, samt bemærkningerne her til.

2.11. Nytteindsats som tilbud

2.11.1. Gældende regler

Efter de gældende regler skal aktiveringstilbud så vidt muligt være rettet mod beskæftigelse inden for områder, hvor der er behov for arbejdskraft, og gives ud fra den enkeltes ønsker og forudsætninger med henblik på, at personen hurtigst muligt opnår varig beskæftigelse og hel eller delvis selvforsørgelse.

Tilbud har således som overordnet formål at hjælpe den enkelte ledige til beskæftigelse.

2.11.2. Den foreslåede ordning

Det fremgår af aftalen om kontanthjælpsreformen, at åbenlyst uddannelsesparate, som modtager uddannelseshjælp, skal i nytteindsats, indtil de overgår til ordinær uddannelse. Den enkelte nytteindsats kan maksimalt have en varighed på 13 uger. Det fremgår ligeledes, at jobparate kontanthjælpsmodtagere senest efter 3 måneder skal arbejde for kontanthjælpen enten i nytteindsats, virksomhedspraktik eller i et løntilskudsjob. Nytteindsats kan iværksættes tidligere, når kommunen vurderer, at det er relevant, herunder hvis der opstår tvivl om den jobparates rådighed.

Det foreslås derfor, at virksomhedspraktik udvides med den nye indsats: »nytteindsats«, som skal kunne tilbydes modtagere af kontanthjælp og uddannelseshjælp i op til 13 uger.

Ved nytteindsats forstås arbejde på kommunale arbejdspladser af nytteskabende værdi. Arbejdet skal have et indhold, som giver den enkelte mulighed for en beskæftigelse, hvor personen indgår i et arbejdsfællesskab og udfører et stykke arbejde for sin ydelse. Nytteindsats skal primært gives til personer, der er i stand til at arbejde, og som enten afventer at påbegynde en uddannelse eller et job.

Det foreslås, at beskæftigelsesministeren skal kunne fastsætte nærmere regler om indholdet af nytteindsats. Bemyndigelsesbestemmelsen vil bl.a. blive anvendt til at fastsætte regler for, hvordan kommunerne skal sikre, at nytteindsats får et rimeligt indhold og ikke giver problemer i forhold til konkurrenceforvridning, statsstøtteregler m.v.

Det fremgår i øvrigt af aftalen om kontanthjælpsreformen, at ministeren overvåger udviklingen i anvendelsen af nytteindsats.

Inden for de rammer, som fastsættes i medfør af den foreslåede bemyndigelsesbestemmelse i § 1, nr. 75, vil det være op til kommunerne at beslutte, hvad indholdet af nytteindsatserne skal være. Der kan f.eks. være opgaver, der relaterer sig til vedligeholdelse af kommunale institutioner, anlæg og lignende eller at gå til hånde inden for kommunale ser-

vicetilbud. Nytteindsats skal desuden kunne gives i kombination med andre tilbud, herunder mentorstøtte.

Det foreslås, at der skal gælde det samme for nytteindsats, som gælder for almindelig virksomhedspraktik med hensyn til hvilken ydelse, personen modtager, muligheden for hjælpemidler og befordringsgodtgørelse, og at etableringen af nytteindsats forud for etableringen skal have været drøftet mellem virksomheden og tillidsmanden eller en repræsentant for de ansatte.

Det foreslås også, at rimelighedskravet for almindelig virksomhedspraktik som udgangspunkt også skal gælde for nytteindsats. Rimelighedskravet betyder, at der skal være et rimeligt forhold mellem antallet af ordinært ansatte og antallet af personer i virksomhedspraktik samt ansatte med løntilskud. Der må maksimalt være 1 person i virksomhedspraktik for hver 5 ordinært ansatte, hvis en virksomhed har 0-50 ansatte, og herudover 1 person for hver 10 ordinært ansatte.

Formålet med rimelighedskravet er bl.a. at sikre, at ledige primært arbejder sammen med ordinært ansatte og dermed opnår erfaringer, som bedst muligt bringe dem tættere på et rigtigt job. Med nytteindsats er formålet som nævnt, at den ledige indgår i et arbejdsfællesskab og udfører et stykke arbejde for sin ydelse, som skaber nytte. Da formålet med nytteindsats således ikke er det samme som for almindelig virksomhedspraktik, vil der kunne være situationer, hvor rimelighedskravet ikke vil være hensigtsmæssigt. Der foreslås derfor indført en dispensationsmulighed, således at det lokale beskæftigelsesråd på baggrund af en begrundet ansøgning fra kommunen skal kunne træffe afgørelse om, at rimelighedskravet ikke skal gælde for personer i nytteindsats. Beskæftigelsesministeren skal kunne fastsætte nærmere regler herom.

For at understøtte en hensigtsmæssig etablering og opfølgning på anvendelsen nytteindsats og øvrige indsatser foreslås det videre, at det lokale beskæftigelsesråd får nye opgaver i relation til virksomhedspraktik, nytteindsats og ansættelse med løntilskud. Der henvises til bemærkningerne til § 2, til nr. 14 og 15.

2.12. Ret til virksomhedsrettede tilbud og jobrotation

2.12.1. Gældende regler

Efter de gældende regler har man som ledig ikke krav på en bestemt type tilbud eller et tilbud på en bestemt arbejdsplads. Tilbud skal så vidt muligt gives ud fra den enkeltes ønsker og forudsætninger med henblik på, at personen kommer i job. I sidste ende er det jobcenteret, der afgør, om en borger kan få et bestemt tilbud.

At en borger selv finder en virksomhed, som er interesseret i at få personen i virksomhedspraktik eller i løntilskud, og som kan opfylde de formelle betingelser herfor, indebærer ikke, at borgeren automatisk får ret til tilbuddet. Det skal vurderes af jobcenteret, om det er det rette tilbud, og jobcenteret kan i stedet kan vælge at give borgeren et andet tilbud.

Efter de gældende regler kan kontanthjælpsmodtagere ansættes som vikar i et jobrotationsforløb, hvis personen har

modtaget kontanthjælp i en sammenhængende periode på mindst 3 måneder. Det er kommunen, der afgør, om personen har ret til at blive ansat som vikar i et jobrotationsforløb.

Da det er jobcenteret, der træffer afgørelse om, hvorvidt en person har ret til et virksomhedsrettet tilbud eller ret til et jobrotationsvikariat, oplever nogle borgere ikke at »kunne komme igennem« i forhold til jobcentret, hvis de selv har fundet et tilbud eller vikariat.

2.12.2. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at alle kontanthjælpsmodtagere får ret til tilbud om virksomhedspraktik og løntilskud på en privat eller offentlig virksomhed, hvis de selv finder pladsen, og betingelserne i øvrigt er opfyldt. Virksomheden og den ledige aftaler selv varigheden, der ikke kan overskride varigheden af virksomhedspraktik eller løntilskud efter de gældende regler. Anvendelsen af virksomhedsrettede tilbud skal kunne initieres af personen selv via »Min Side« på Jobnet.

Kommunen skal efter forslaget ikke foretage en vurdering af den lediges ønsker og forudsætninger samt arbejdsmarkedets behov med henblik på, at personen hurtigst muligt opnår varig beskæftigelse og hel eller delvis selvforsørgelse.

Hvis betingelserne er opfyldt, skal kommunen give tilbudet og kan ikke give den ledige et andet tilbud. Den ledige vil dog fortsat kunne formidles til et ordinært job uden løntilskud.

De formelle betingelser, der skal være opfyldt for virksomhedspraktik og løntilskud, er bl.a., at tilbuddet ikke kan finde sted i den virksomhed, hvor personen senest har været ansat, at rimelighedskravet (og for løntilskudsjob også merbeskæftigelseskravet) er opfyldt, og at der foreligger skriftlige tilkendegivelser om dette fra arbejdsgiveren og en medarbejderrepræsentant.

Det foreslås ligeledes, at alle modtagere af kontanthjælp får ret til ansættelse som jobrotationsvikar på en privat eller offentlig virksomhed, hvis de selv finder pladsen, og betingelserne i øvrigt er opfyldt. Virksomheden og den ledige aftaler selv varigheden, der ikke kan overskride varigheden af jobrotation efter de gældende regler.

Kommunen skal efter forslaget ikke foretage en vurdering af den lediges ønsker og forudsætninger samt arbejdsmarkedets behov med henblik på, at personen hurtigst muligt opnår varig beskæftigelse og hel eller delvis selvforsørgelse.

Hvis betingelserne er opfyldt, skal kommunen bevilge vikariatet og kan ikke give den ledige et andet tilbud. Den ledige vil dog fortsat kunne formidles til et ordinært job uden løntilskud.

De formelle betingelser, der skal være opfyldt for jobrotation, er bl.a., at vikaren under ansættelsen vil være omfattet af de for lønmodtagere gældende regler, der er fastsat ved lov, i henhold til lov eller ved kollektiv overenskomst m.v.

2.13. Ændring af løntilskudsreglerne m.v.

2.13.1. Gældende regler

Et tilbud om ansættelse i et løntilskudsjob kan efter de gældende regler vare op til et år. Den nyeste viden på området viser, at ikke mindst lange offentlige løntilskudsforløb ofte har en fastholdelseeffekt. Det er derfor vigtigt, at ledige ikke er i offentligt løntilskud i længere tid, end de har brug for.

I et offentligt løntilskudsjob modtager kontanthjælpsmodtagere efter de gældende regler løn, der efter fradrag af arbejdsmarkedsbidrag ligger på niveau med personens individuelle kontanthjælp. Dog udgør lønnen mindst 82 pct. af højeste dagpenge efter lov om arbejdsløshedsforsikring m.v. Ved fastsættelse af den samlede løn omregnes den særlige støtte efter § 34 i lov om aktiv socialpolitik til en skattepligtig indkomst ved at dividere med 0,6.

Efter gældende regler kan ledige på én ydelse ikke medregne en forudgående ledighedsperiode med en anden ydelse eller uden ydelse ved opgørelse af kravet om forudgående ledighed i forbindelse med ansættelse i privat løntilskud, ansættelse som vikar i en jobrotationsordning, voksenlærlingeordningen, opkvalificering ved ansættelse. Afhængig af ordningen kan kravet være mellem 3 og 12 måneders forudgående ledighed.

2.13.2. Den foreslåede ordning

For at nedsætte risikoen for, at ledige fastholdes i et offentligt løntilskudsjob, foreslås det, at kontanthjælpsmodtagere, uddannelseshjælpsmodtagere og dagpengemodtagere fremover kun kan være ansat i offentlige løntilskudsjob i op til seks måneder.

Det foreslås videre, at minimumslønnen på 82 pct. af højeste dagpenge afskaffes for kontanthjælpsmodtagere i offentligt løntilskud, og at de i stedet skal have løn, der svarer til deres kontanthjælp. Arbejdstiden vil blive fastsat i overensstemmelse hermed.

Alle ledige/personer, der har modtaget ydelser, stilles ens uanset, om de har skiftet ydelseskategori eller er blevet ledige selvforsørgende. Det foreslås derfor, at arbejdsløshedsdagpenge, kontanthjælp, uddannelseshjælp, sygedagpenge i en ledighedsperiode, ressourceforløbsydelse, revalideringsydelse, ledighedsydelse, særlig uddannelsesyndelse efter lov om uddannelsesordning for ledige, der har opbrugt deres dagpengeret, eller perioder som selvforsørgende ledige, kan medregnes ved opgørelse af kravet om forudgående ledighed i forbindelse med ansættelse i privat løntilskud, ansættelse som vikar i en jobrotationsordning, voksenlærlingeordningen, opkvalificering ved ansættelse.

2.14. Datagrundlag, digital kommunikation m.v.

2.14.1. Datagrundlag, digital kommunikation m.v.

2.14.1.1. Gældende regler

Efter de gældende regler i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats § 10 a, stk. 1, kan beskæftigelsesministeren fastsætte regler om digital kommunikation, herunder om pligt til at anvende digital kommunikation via Jobnet eller en anden landsdækkende portal mellem på den ene side bl.a. personer, der er omfattet af målgrupperne i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, og på den anden side jobcenteret og andre, der varetager beskæftigelsesindsatsen. Bemyndigelsen kan anvendes til at fastsætte regler om pligt til at anvende digital kommunikation ved syge- og raskmeldinger og indkaldelser til samtaler og andre aktiviteter samt jobplaner og tilbud efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

Efter gældende regler i lovens § 10 b kan beskæftigelsesministeren fastsætte regler om obligatorisk anvendelse af digital kommunikation mellem kommunen, arbejdsgivere og selvstændigt erhvervsdrivende om tilskud m.v. efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, jf. § 10 b.

2.14.1.2. Den foreslåede ordning

Det fremgår af aftalen, at indsatsen for unge på vej mod uddannelse skal beskrives i uddannelsespålægget. Det fremgår endvidere, at alle skal have ret til at få et klart overblik over deres egen situation og de planer, der er lagt for og med borgeren.

Med henblik på at fremtidssikre lovgivningen foreslås det, at § 10 a, stk. 1, udvides, så den eksisterende bemyndigelse for ministeren til at fastsætte regler om pligt til at anvende digital kommunikation om blandt andet jobplaner og rehabiliteringsplaner også kommer til at omfatte uddannelsespålæg. Det foreslås endvidere, at bestemmelsen udvides med uddannelseshjælpsmodtagere.

Det fremgår endvidere af aftalen, at jobparate kontant-hjælpsmodtagere skal søge tilstrækkeligt bredt, intensivt og realistisk og dokumentere jobsøgning i en joblog på Jobnet.

Det foreslås derfor også, at bemyndigelsen for ministeren til at fastsætte regler om pligt til at anvende digital kommunikation også kommer til at omfatte jobsøgning og joblog m.v.

Det fremgår af aftalen, at der skal oprettes en digital løsning (»fast-track-løsning«), så virksomhederne hurtigt og enkelt i en landsdækkende digital løsning kan ansøge om at få oprettet praktik- eller løntilskudspladser, og hvor jobcenteret inden for en klar tidsfrist digitalt godkender en ansøgning om en virksomhedsplads.

Det foreslås, at beskæftigelsesministeren får bemyndigelse til at fastsætte regler om, hvordan den digitale ansøgning fra arbejdsgiverne om virksomhedspraktikpladser, løntilskudspladser og andre tilskudspladser m.v. skal foregå, herunder regler om pligt til at anvende et bestemt system, og om fritagelse for obligatorisk anvendelse for visse grupper af juridiske personer og virksomheder. For eksempel vil juridiske

personer, der bor i et område uden internetdækning, kunne fritages for obligatorisk anvendelse.

I første omgang vil bemyndigelsen blive anvendt til at fastsætte regler om digitalisering af ansøgning om virksomhedspraktikpladser og løntilskudspladser. På sigt vil bemyndigelsen f.eks. også kunne anvendes til at fastsætte regler om digitalisering af ansøgning om voksenlærlingepladser og ansøgning om tilskud til mentorer.

2.14.2. Alle skal selv kunne booke og ombooke jobsamtaler m.v.

Af aftalen fremgår, at alle skal have ret til vejledning, og at alle fra »Min Side« på Jobnet skal have ret til selv at kunne vælge den dag og tidspunkt, hvor de skal have samtale med jobcentret.

2.14.2.1. Gældende regler

Efter gældende regler er det jobcentret, der indkalder ledige til jobsamtaler m.v. i jobcentret.

I enkelte kommuner anvendes i dag et selvbooking-system - som Arbejdsmarkedsstyrelsen har stillet til rådighed - hvor jobcentret kan vælge, om de enkelte målgrupper for beskæftigelsesindsatsen skal have mulighed for - fra borgerens »Min Side« på Jobnet - at ombooke til et andet mødetidspunkt end det, som jobcentret har indkaldt til.

2.14.2.2. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at borgerne får ret til at booke og ombooke dag og tidspunkt og eventuelt sagsbehandler m.v. i forbindelse med samtaler m.v. via det landsdækkende system.

Det foreslås endvidere, at beskæftigelsesministeren etablerer en landsdækkende selvbetjeningsløsning på borgerens »Min Side« på Jobnet, jf. § 61, stk. 1, i lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats i forhold til indkaldelse (booking) og ombooking af dels individuelle samtaler i jobcentrene, dels øvrige arrangementer i jobcentrene, f.eks. jobmesser m.v. Der ændres ikke hermed ved den eksisterende arbejdsfordeling mellem kommune og staten om it-understøttelsen af beskæftigelsesindsatsen.

Den konkrete udmøntning om etablering og drift af den landsdækkende selvbetjeningsløsning kan ske i bekendtgørelsesform med hjemmel i de gældende bemyndigelser i §§ 61, 65 og 66 i lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats. Hvad angår borgerens ret til at booke og ombooke samtaler vil udmøntning ske i bekendtgørelsesform med hjemmel i den gældende bestemmelse i § 10 a, stk. 1, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

2.14.3. Tilvejebringelse af datagrundlag

Af aftalen fremgår, at der til brug for opfølgning og evaluering samt til at understøtte indsatsen i kommunerne skal tilvejebringes det nødvendige datagrundlag. De nødvendige lovhjemler til dataindsamling og dataudveksling foreslås tilvejebragt med dette lovforslag.

Det fremgår endvidere af aftalen, at den enkelte skal have ejerskab til egen indsats. Det indebærer bl.a.:

- *Overblik over egen situation og adgang til digital kommunikation.* Alle skal have ret til at få et klart overblik over deres egen situation, de relevante data, kommunen har registreret, og de planer, der er lagt for og med borgeren. Det skal ske via »Min Side« på jobnet.dk, hvor borgeren kan kommunikere med kommunen, se relevant information og relevante data fra kommunen og have adgang til relevante støtteværktøjer og tilbud.
- *Ret til virksomhedsrettede tilbud.* Anvendelsen af virksomhedsrettede tilbud skal kunne initieres af personen selv fra »Min Side« på Jobnet.

Der skal i forhold til virksomhederne etableres en fast-track løsning, så virksomhederne nemt og enkelt i en landsdækkende løsning kan ansøge om at få oprettet praktik- eller løntilskudspladser, og hvor jobcenteret inden for en klar tidsfrist digitalt kan godkende en ansøgning om en virksomhedsplads.

Jobparate kontanthjælpsmodtagere og åbenlyst uddannelsesparate uddannelseshjælpsmodtagere skal registrere deres jobsøgning i en joblog på Jobnet. Jobcenteret skal løbende følge op på, om den enkelte søger job tilstrækkeligt bredt, intensivt og realistisk gennem jobloggen. Aftaler om jobsøgning og konkrete henvisninger til job vil fremgå af »Min Side« på Jobnet, så der ikke er tvivl om aftalerne.

Den konkrete udmøntning vil ske i bekendtgørelsesform med hjemmel i de gældende og de foreslåede ændringer i databestemmelserne i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, jf. de foreslåede ændringer til § 10 a, stk. 1, og § 10 b, stk. 2-3 og § 10 c, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, samt de gældende og de foreslåede ændringer i databestemmelserne i lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats, jf. de foreslåede ændringer til § 58, stk. 2, og § 60, stk. 6, i lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats og de gældende bemyndigelser i §§ 61, 65 og 66 i samme lov.

Udkast til bekendtgørelser vil efter sædvanlig praksis blive forelagt Datatilsynet, jf. persondatalovens § 57.

Digital forvaltning forudsætter, at borgerne kan identificere sig sikkert i forbindelse med anvendelse af digitale selvbetjeningsløsninger. Til brug for identifikation af borgeren i forbindelse med brug af de foreslåede selvbetjeningsløsninger på Jobnet vil der derfor blive anvendt NemID.

2.14.4. Brugen af oplysninger i det fælles datagrundlag

2.14.4.1. Gældende ret

Efter gældende regler kan oplysninger i det fælles datagrundlag, jf. § 58, stk. 2, i lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats, bruges til at fastlægge borgernes rettigheder og pligter efter lovgivningen, jobsøgning, matchkategorisering, tilrettelæggelse og opgørelse af indsatsen over for de forskellige målgrupper, udarbejdelse af jobplaner og rehabiliteringsplaner samt understøttelse af selvbetjeningsløsninger og sagsbehandling, herunder af arbejdsnevnevurderinger, visitation, tilsyn, statistik og anden

forvaltning af lovgivningen, jf. stk. 1. Oplysningerne kan endvidere bruges til kontrol.

Datagrundlaget omfatter oplysninger, herunder personoplysninger, som er nødvendige for gennemførelse af lovgivningen, herunder for fastlæggelse af retskrav i form af rettigheder og pligter for de forskellige målgrupper i beskæftigelsesindsatsen.

Sammen med andre data af betydning for arbejdsmarkedsovervågning samt styring og opfølgning på beskæftigelsesindsatsen anvendes som datagrundlag for Jobindsats.dk endvidere data på individniveau om uddannelse fra Ministeriet for Børn og Undervisnings fælles datagrundlag, § 68 a, stk. 10, i lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats.

2.14.4.2. Den foreslåede ordning

I det nye kontanthjælpssystem skal der ske en tidlig visitation af unge for at få fokus på uddannelse. Der indføres også et nyt visitationssystem for kontanthjælpsmodtagere og uddannelseshjælpsmodtagere.

Det foreslås derfor, at det eksisterende fælles datagrundlag udbygges med visitationsgrupperinger, uddannelsesplaner efter lov om vejledning om uddannelse og erhverv samt pligt til uddannelse, beskæftigelse m.v. og uddannelsespålæg. Oplysningerne skal på linje med de eksisterende oplysninger i det fælles datagrundlag bruges til både administrative og statistiske formål.

Af aftalen fremgår endvidere, at der skal udvikles et bedre datagrundlag og dokumentation for indsatsen for ledige med læse-, skrive- og regnevanskeligheder. Datagrundlaget skal omfatte dokumentation for test og kurser, herunder beståede trin, og være tilgængelig på Jobindsats.dk.

Det foreslås derfor, at også oplysninger om test og indsatsen for ledige med læse-, skrive- og regnevanskeligheder på linje med andre data af betydning for arbejdsmarkedsovervågning skal indgå som datagrundlag for Jobindsats.dk.

2.14.5. Indberetning og udveksling af data

2.14.5.1. Gældende ret

Offentlige myndigheder, arbejdsløshedskasser og andre aktører har efter gældende regler i § 62 i lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats pligt til bl.a. at indberette data om beskæftigelsesindsatsen over for borgere, herunder relevante aktiviteter og indsatser på det uddannelsesmæssige og social- og sundhedsrettede område til det fælles datagrundlag.

Derudover kan der efter den gældende § 63 udveksles relevante oplysninger, herunder oplysninger om relevante uddannelsesmæssige og social- og sundhedsrettede aktiviteter og indsatser, mellem ministerier med tilhørende styrelser m.fl. til brug for varetagelse af beskæftigelsesindsatsen efter lovgivningen, jf. § 1, den koordinerede indsats over for borgeren, opdateringen af it-systemer, som anvendes i beskæftigelsesindsatsen, herunder systemer til den landsdækkende

formidling, samt opgørelsen af forbrug af offentlige forsørgelsesydelse.

Kriminalforsorgen skal efter gældende regler meddele kommunen (og via Arbejdsmarkedsstyrelsen også a-kassen for dagpengemodtagere og efterlønsmodtagere) om frihedsberøvelse og unddragelse fra frihedsberøvelse med henblik på at undgå, at der udbetales ydelser med urette, jf. lov om arbejdsløshedsforsikring (§ 62, stk. 3 og 4, og § 74 n, stk. 8-10), lov om sygedagpenge (§ 74, stk. 2) og lov om aktiv socialpolitik (§ 10 a).

2.14.5.2. Den foreslåede ordning

I det nye kontanthjælpssystem skal borgere med komplekse problemer sikres en helhedsorienteret og tværfaglig indsats i forhold til sociale og helbredsmæssige udfordringer, som personen står overfor.

Det foreslås, at offentlige myndigheder m.fl. også får pligt til at indberette oplysninger om de relevante tværfaglige, koordinerede og helhedsorienterede aktiviteter og indsatser for disse personer. Udveksling af oplysninger kan således ske, når det er nødvendigt for tilrettelæggelse af en koordineret og helhedsorienteret beskæftigelsesindsats i forhold til borgeren.

Personer, som har været indlagt på grund af psykiske lidelser, får i det nye kontanthjælpssystem ret til en mentor, der skal fungere som udskrivningskoordinator i forbindelse med deres udskrivelse, jf. den foreslåede § 31 b, stk. 2, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats. Kommunen skal tilknytte en mentor, der skal fungere som udskrivningskoordinator, så snart regionen påbegynder udskrivningsforløbet. Sundhedsvæsenet skal derfor meddele kommunen via det fælles datagrundlag, at en person udskrives samt hvornår.

Det foreslås, at Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse og regionerne får pligt til at indberette oplysninger om udskrivelse for personer, som har været indlagt på grund af psykiske lidelser, og som i forbindelse med udskrivningen har ret til en udskrivningskoordinator.

For personer, der har siddet i fængsel, skal kommunen efter forslaget til det nye kontanthjælpssystem samarbejde med Kriminalforsorgen om indsatsen over for målgruppen, således at overgangen til en normal hverdag kommer til at fungere så smidigt som muligt. Afsoningsinstitutionen skal derfor hurtigst muligt efter, at tidspunktet for løsladelse bliver kendt, meddele kommunen, at en person løslades samt oplyse tidspunktet herfor. Kommunen skal f.eks. særligt vurdere behovet for en mentor efter reglerne i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, der kan tage over, når Kriminalforsorgens indsats stopper.

Det foreslås derfor, at afsoningsinstitutionen via det fælles datagrundlag kan meddele kommunen, at en person løslades samt hvornår. Det foreslås endvidere, at Kriminalforsorgens underretning af bl.a. kommunen (og via Arbejdsmarkedsstyrelsen også a-kassen for dagpengemodtagere og efterlønsmodtagere) om frihedsberøvelse og unddragelse fra frihedsberøvelse fremover kan ske digitalt via det fælles datagrundlag.

På den baggrund foreslås, at adgangen til at udveksle relevante data mellem offentlige myndigheder, herunder ministerier med tilhørende styrelser m.fl., udvides med Justitsministeriet med tilhørende styrelser.

For så vidt angår udskrivningskoordinatorene henvises til pkt. 2.10.

I det nye kontanthjælpssystem skal samlevende have gensidig forsørgelsespligt, når begge er fyldt 25 år. Forsørgelsespligten gælder, så snart en i et par søger om enten kontanthjælp eller uddannelseshjælp, jf. de foreslåede ændringer til §§ 2 a og 2 b i lov om aktiv socialpolitik i det samtidigt fremsatte lovforslag om ændring af lov om aktiv socialpolitik, SU-loven, lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag og forskellige andre love.

På den baggrund foreslås det endvidere, at adgangen til at udveksle data udvides med ATP, således at kommunen i forbindelse med afgørelse om samlever kan kræve oplysninger fra ATP om, hvorvidt en ansøger og/eller sambo har eller har haft samlevernotering i ATP.

Forvaltningslovens § 29 om videregivelse af oplysninger til anden forvaltningsmyndighed vil blive overholdt. Ifølge denne må oplysninger – i sager der rejses ved ansøgning – om ansøgerens rent private forhold ikke indhentes fra andre dele af forvaltningen eller fra en anden forvaltningsmyndighed, med mindre 1) ansøgeren har givet sit samtykke hertil, 2) andet følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov eller 3) særlige hensyn til ansøgeren eller tredjemand klart overstiger ansøgerens interesse i, at oplysningen ikke indhentes.

2.14.6. Kommunernes kontrol

2.14.6.1. Gældende ret

Efter gældende regler i § 68 b i lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats kan kommunerne ud over de tilfælde, der er omfattet af §§ 11 a og 11 c i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og § 50 i integrationsloven, uden ansøgerens samtykke kræve oplysninger fra arbejdsgivere, pensionskasser, a-kasser m.fl. om den, der ansøger om eller får ydelser fra kommunen efter lov om aktiv socialpolitik, lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, lov om sygedagpenge og integrationsloven, og dennes ægtefælle, hvis det er nødvendigt til brug for kontrol af udbetalinger i en enkelt sag eller generel kontrol.

Desuden kan kommunerne, hvis det er nødvendigt til brug for kontrol af udbetalingerne i en enkelt sag eller generel kontrol, kræve andre oplysninger end oplysninger om økonomiske forhold fra andre offentlige myndigheder og fra arbejdsløsheds-kasserne, jf. § 68 b, stk. 3. Bestemmelsen indebærer, at kommunerne har hjemmel til registersamkøring af oplysninger.

2.14.6.2. Den foreslåede ordning

Administration af kontanthjælpsområdet, herunder den gensidige forsørgelsespligt mellem samlevende, der fremgår af aftalen, og som foreslås i §§ 2 a og 2 b i kapitel 1 a i det

samtidigt fremsatte lovforslag om ændring af lov om aktiv socialpolitik, SU-loven, lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag og forskellige andre love, skal ifølge aftalen i videst muligt omfang digitaliseres på baggrund af registre, så administrationsgrundlaget bliver så klart og enkelt som muligt, og fejludbetalinger og socialt snyd forventes reduceret.

Ved ansøgning om kontanthjælp skal ansøger som hidtil afgive en række oplysninger, herunder oplysninger om civilstand som ægtefælle/enlig/samlevende. Kommunen skal på baggrund af de afgivne oplysninger vurdere, om der er behov for en yderligere indsamling af oplysninger med henblik på en samlet konkret vurdering af ansøgers status som samlevende.

Det foreslås, at kommunen, hvis det er nødvendigt til brug for kontrol af udbetalingerne i en enkelt sag eller generel kontrol, uden ansøgerens eller modtagerens eller samboens samtykke på tilsvarende måde kan kræve oplysninger fra arbejdsgivere, pensionskasser, a-kasser m.fl. om den, der ansøger om eller får ydelser fra kommunen efter lov om aktiv socialpolitik, lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, lov om sygedagpenge og integrationsloven, og dennes sambo.

Det foreslås endvidere, at kommunen, hvis det er nødvendigt til brug for kontrol af udbetalingerne i en enkelt sag eller en generel kontrol, kan kræve oplysninger fra ATP om, hvorvidt en ansøger og/eller sambo har eller har haft samlevernotering i ATP. Oplysningerne om samlevernotering i ATP vil endvidere kunne anvendes til visning på Min Side på Jobnet.

Desuden foreslås, at kommunen til brug for kontrol af udbetalingerne kan kræve oplysninger fra Nemkonto-registret, jf. bekendtgørelse af lov om offentlig betaling m.v., om hvorvidt der er registreret en fælles bankkonto.

Kommunen skal således ifølge forslaget kunne indhente oplysninger om ansøgeren og dennes sambo til brug for afgørelsen af, hvorvidt ansøgeren og samboen er samlevende, jf. de foreslåede regler i kapitel 1 a i forslag til lov om ændring af lov om aktiv socialpolitik, SU-loven, lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag og forskellige andre love.

Med forslaget etableres der hjemmel til registersamkøring af oplysningerne i kontroløjemed med ATP og Nemkonto-registret på linje med den registersamkøring af oplysninger, der i dag indhentes fra andre offentlige myndigheder og fra arbejdsløshedskasserne, jf. § 68 b, stk. 3.

Datatilsynet forudsætter i sin praksis, at myndigheder i forbindelse med sammenstilling og samkøring i kontroløjemed bl.a. har et klart og utvetydigt retsgrundlag at arbejde på, og at de personer, der berøres af kontrolordningen, skal have forudgående information om kontrolordningen, jf. persondatalovens § 5, stk. 1.

Mulighederne for at foretage sammenstilling og samkøring i kontroløjemed svarer til praksis, som var gældende før persondatalovens ikrafttræden, og som kom til udtryk ved en tilkendegivelse fra flertallet i Retsudvalgets betænkning af 16. maj 1991 over forslag til lov om ændring af lov om

offentlige myndigheders registre (L 50). Det er her forudsat, at myndighederne i forbindelse med samkøring i kontroløjemed har et klart og utvetydigt retsgrundlag at arbejde på, og at myndighederne kun lader kontrolordningen tage sigte på fremtidige forhold, med mindre særlige forhold gør sig gældende. Flertallet lagde endvidere vægt på, at de borgere, der berøres af en kontrolordning, i almindelighed gøres opmærksom på myndighedernes adgang til at foretage samkøring i kontroløjemed, inden kontrollen iværksættes, og at samkøringen så vidt mulig kun finder sted, hvis de personer, der omfattes af kontrollen, har fået meddelelse om kontrolordningen, inden de afgiver oplysninger til myndigheden.

Det er Beskæftigelsesministeriets vurdering, at den foreslåede ændring til § 68 b, stk. 3, opfylder kravene til et klart og utvetydigt retsgrundlag.

For så vidt angår information til berørte om kontrolordningen er forholdet det, at uddannelseshjælp og kontanthjælp er forsørgelsesydelse, der modtages efter ansøgning fra borgeren. Kommunen skal derfor - som ansvarlig for administrationen af forsørgelsesydelse - når de berørte personer søger om uddannelseshjælp eller kontanthjælp, orientere om kontrolordningen. Det kan f.eks. ske på den blanket eller formular, hvorpå der søges om uddannelseshjælp eller kontanthjælp.

Adgangen til at foretage kontrol af samleverstatus ved opslag i f.eks. ATP's samleregister gælder alene for kontanthjælp og uddannelseshjælp, der udbetales for perioder efter lovens ikrafttræden. Kommunen skal derfor, inden de eventuelt foretager en samkøring for personer, der også før lovens ikrafttræden modtog kontanthjælp, og som også efter lovens ikrafttræden modtager kontanthjælp, orientere de berørte personer, inden samkøringen foretages.

Samkøringen skal i øvrigt overholde persondatalovens § 5, stk. 2, hvorefter indsamling af oplysninger skal ske til udtrykkeligt angivne og saglige formål, og senere behandling må ikke være uforenelig med disse formål (finalitéprincippet). Der må herudover kun indhentes og videregives oplysninger, der er relevante og nødvendige for, at kommunen kan gennemføre kontrolopgaven.

Kommunens administration af § 68 b, stk. 3, vil skulle ske inden for disse rammer.

Kommunen har – som dataansvarlig myndighed – endvidere ansvaret for at sikre datasikkerheden og for at have den nødvendige fokus på behandlingssikkerheden, jf. persondatalovens § 41, stk. 3, og sikkerhedsbekendtgørelsen, herunder behovet for styring af brugerrettigheder og interne kontroller og uddannelse og vejledning af medarbejderne, jf. også § 58, stk. 5, i lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats.

Datasikkerhedsreglerne indebærer, at databehandlingen skal tilrettelægges således, at de ansatte ikke har adgang til oplysninger, der principielt ikke er brug for. Ved en eventuel samkøring af et register modtaget fra en anden myndighed og myndighedens egne oplysninger må de ansatte hos den modtagende myndighed alene have adgang til oplysning

ger om de personer fra den anden myndigheds register, som er omfattet af den kontrollerende myndigheds sagsområde.

Det er kommunernes ansvar at sikre, at der kun autoriseres personer, der er beskæftiget med de formål, hvortil oplysningerne behandles.

Med hensyn til de centrale behandlingsaktiviteter i det fælles datagrundlag bemærkes, at hensyn til datasikkerhedsreglerne tilgodeses ved, at kommunen alene kan tilgå oplysninger fra ATP's samleverregister i det fælles datagrundlag i Arbejdsmarkedsstyrelsen for personer, hvor kommunen har en åben beskæftigelsessag vedrørende uddannelseshjælp eller kontanthjælp. Adgangen til de pågældende oplysninger om f.eks. samlevende i ATP's samlever-register kan derved begrænses til kommunale sagsbehandlere, der behandler ansøgninger om kontanthjælp og uddannelseshjælp, og hvor der skal foretages partshøring af den samboende med henblik på afgørelse af, om personen er samlever.

2.14.7. Forholdet til persondataloven

Den foreslåede udbygning af det fælles datagrundlag i Arbejdsmarkedsstyrelsen og gennemførelsen af de foreslåede bestemmelser skal ske inden for rammerne af persondatalovgivningen.

Adgangen til oplysningerne kan ske til brug i en aktuel sag, hvor de professionelle aktører i kommunerne på socialområdet, beskæftigelsesområdet, uddannelsesområdet og – om nødvendigt efter samtykke fra borgeren – også sundhedsområdet har behov for at indhente oplysninger, dels for at kunne udarbejde en systematisk beskrivelse af den enkelte borgers ressourcer og udfordringer, hvor alle relevante forhold i borgerens samlede situation indgår, dels for at kunne lave en helhedsorienteret, tværfaglig og koordineret plan på tværs af de kommunale forvaltninger og andre myndigheder, der er nødvendige og hensigtsmæssige for den enkelte borger.

Kravet i persondatalovens § 5, stk. 2, om, at indhentelse af oplysningerne skal være saglige og skal ske til udtrykkeligt angivne formål, anses således for at være opfyldt med lovforslaget.

Det er herudover et krav, at adgang til oplysningerne vil skulle ske inden for rammerne af persondataloven i øvrigt. Det vil blandt andet sige, at myndighederne på nationalt, regionalt og kommunalt niveau skal overholde persondatalovens § 5, stk. 2, hvorefter senere behandling af oplysningerne ikke må være uforenelig med de formål, som oplysningerne er indsamlet til.

Det er endvidere kun oplysninger, der er relevante og tilstrækkelige, som de nævnte myndigheder kan få adgang til, og de oplysninger, der er adgang til, må ikke omfatte mere, end hvad der kræves til opfyldelse af de formål, hvortil oplysningerne indsamles, jf. persondatalovens § 5, stk. 3.

Efter persondatalovens § 7, stk. 1, må der som udgangspunkt ikke behandles følsomme oplysninger om blandt andet helbredsmæssige forhold. Behandling af oplysninger om helbredsmæssige forhold kan dog efter forudgående samtykke finde sted efter persondatalovens § 7, stk. 2, nr. 1. Be-

handling af oplysninger om helbredsmæssige forhold kan endvidere ske, hvis det er nødvendigt for, at et retskrav kan fastlægges, gøres gældende eller forsvares, jf. persondatalovens § 7, stk. 2, nr. 4.

Efter persondatalovens § 8, stk. 1, må der som udgangspunkt heller ikke behandles oplysninger om strafbare forhold. Behandling af oplysninger om frihedsberøvelse, unddragelse fra frihedsberøvelse og løsladelse fra afsoningsinstitution kan dog finde sted, hvis den registrerede har givet sit samtykke, jf. persondatalovens § 8, stk. 2, nr. 1. Behandling og videregivelse af oplysninger om frihedsberøvelse, unddragelse fra frihedsberøvelse og løsladelse kan endvidere ske, hvis videregivelsen er nødvendig for udførelsen af en myndigheds virksomhed eller påkrævet for en afgørelse, som myndigheden skal træffe, jf. persondatalovens § 8, stk. 2, nr. 3.

Oplysninger om helbredsmæssige forhold kan således indgå i det fælles datagrundlag uden forudgående samtykke, jf. persondatalovens § 7, stk. 2, nr. 4, hvis oplysningerne er nødvendige for, at et retskrav kan fastlægges, gøres gældende eller forsvares. Det vil f.eks. være tilfældet i forhold til kommunernes behandling af helbredsoplysninger i forbindelse med mentorer, der skal fungere som udskrivningskoordinatorer.

Oplysninger om strafbare forhold kan indgå i det fælles datagrundlag uden forudgående samtykke, jf. persondatalovens § 8, stk. 2, nr. 3, idet blandt andet oplysninger om løsladelse fra afsoningsinstitution er nødvendige for kommunens afgørelse om mentorer, der skal fungere som udslutningskoordinatorer.

Der gælder for videregivelse af følsomme oplysninger på det sociale område restriktive bestemmelser i persondatalovens § 8, stk. 3. For sociale myndigheders indberetninger af data til det fælles it-baserede datagrundlag i Arbejdsmarkedsstyrelsen er persondatalovens § 8, stk. 3, imidlertid fraveget i lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats. Denne fravigelse opretholdes uændret. I øvrigt vil den foreslåede udbygning af det fælles datagrundlag ske inden for rammerne af persondataloven.

Det gælder endvidere, at der kun kan ske udveksling af oplysninger mellem forskellige myndigheder, når dette er nødvendigt til varetagelse af de hensyn, der følger af persondatalovens §§ 6-8.

Myndighederne på nationalt, regionalt og kommunalt niveau skal endvidere iagttage persondatalovens § 29, hvorefter den dataansvarlige har oplysningspligt over for den registrerede, når oplysningerne ikke er indsamlet hos den registrerede. Der vil dog ikke være pligt for de nævnte myndigheder til at underrette de berørte personer om indhentelsen af oplysninger, idet oplysningspligten – som det er tilfældet med nærværende lovforslag – ikke gælder, når registreringen eller videregivelsen udtrykkeligt er fastlagt ved lov, jf. persondatalovens § 29, stk. 2.

I det omfang der indhentes oplysninger efter reglerne om forudgående samtykke, vil personen dog i forbindelse med

afgivelsen af samtykket blive bekendt med udvekslingen af oplysninger, jf. persondatalovens § 29, stk. 2.

Kommunerne er hver især dataansvarlige, jf. § 58, stk. 5, for de oplysninger i selvbetjeningsløsninger for virksomheder, som indberettes af arbejdsgiverne i forbindelse med ansøgninger om oprettelse af virksomhedspraktikpladser, løntilskudspladser og andre tilskudsberettigede pladser efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, jf. den foreslåede § 10 b, stk. 2, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats. Arbejdsmarkedsstyrelsen er dog dataansvarlig for centrale behandlingsaktiviteter i den foreslåede digitale løsning, jf. § 58, stk. 6.

Der er efter persondatalovens § 29, stk. 1, pligt for den dataansvarlige eller dennes repræsentant til at give information til den registrerede i de situationer, hvor oplysningerne ikke er indsamlet hos den registrerede selv, senest når videregivelsen af oplysningerne finder sted. Bestemmelsen gælder dog ikke, hvis underretning af den registrerede viser sig umulig eller uforholdsmæssig vanskelig, jf. persondatalovens § 29, stk. 3.

Behandlingen af ansøgninger i den digitale løsning vil samtidig omfatte et større antal sager, og som følge af den forventede massesagsbehandling vurderes det at ville være administrativt uforholdsmæssigt vanskeligt at opfylde oplysningspligten. På baggrund af omfanget og karakteren af oplysningerne vil der ikke blive sendt underretningsbreve til de registrerede personer i forbindelse med arbejdsgiveres ansøgninger om oprettelse af virksomhedspraktikpladser, løntilskudspladser og andre tilskudsberettigede pladser m.v. efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, jf. den foreslåede § 10 b, stk. 2, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

Myndighederne på nationalt, regionalt og kommunalt niveau skal endvidere forud for iværksættelsen anmelde sammenstilling og samkøring af oplysningerne til Datatilsynet, jf. persondatalovens § 46, og de skal indhente tilsynets udtalelse, inden behandlingen iværksættes, jf. persondatalovens § 45, stk. 1, nr. 1.

2.15. Øvrige ændringer

2.15.1. Aktivitetsdusør til 15-17-årige

Efter gældende regler er der ikke mulighed for, at kommunen kan give tilskud eller ydelse til unge under 18 år, som ikke er omfattet af kontanthjælpsreglerne, og som kommunen visiterer til en uddannelsesrettet indsats, bortset fra en lille gruppe særligt udsatte unge.

Det foreslås, at der iværksættes en midlertidig ordning i tre år, hvorefter kommunerne kan give en aktivitetsdusør til unge under 18 år, som visiteres til en uddannelsesrettet indsats. Aktivitetsdusøren kan maksimalt svare til den skoleydelse, som unge under 18 år får, når de er i et forløb på en produktionsskole, og udgør op til 638 kr. om ugen (pr. 1. januar 2014). Ordningen evalueres.

2.15.2. Ændringer i andre ministeriers lovgivning

2.15.2.1. Ændringer i lov om betaling for visse uddannelsesaktiviteter i forbindelse med lov om en aktiv beskæftigelsesindsats

Jobcentrene betaler for lediges deltagelse i uddannelsestilbud efter reglerne i betalingsloven (lov om betaling for visse uddannelsesaktiviteter i forbindelse med lov om en aktiv beskæftigelsesindsats).

Der foreslås konsekvensændringer i betalingsloven som følge af, at der med dette lovforslag foreslås indført to nye målgrupper, nemlig personer der modtager uddannelseshjælp, som er uddannelsesparate, og personer, der modtager uddannelseshjælp, som er aktivitetsparate.

2.15.2.2. Ændringer i lov om Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag

2.15.2.2.1. Indledning

Det foreslås, at arbejdsgiverne kompenseres for afledte merudgifter til skolepraktikydelse m.v. inden for ordningen med Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag (AUB), således at arbejdsgiverne ikke pålægges nye omkostninger hertil som følge af kontanthjælpsreformen. Kompensationen foreslås udmøntet således, at bidraget til finansiering af godtgørelse til deltagelse til erhvervsrettet voksen og efteruddannelse i lov om Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag tilsvarende sættes ned over årene 2016 og 2017. Aftalepartierne vil følge udviklingen.

Det fremgår af »Aftale om bedre erhvervsuddannelser og styrket uddannelsesgaranti« indgået mellem regeringen, Venstre, Det Konservative Folkeparti, Enhedslisten og Dansk Folkeparti november 2012, at »aftaleparterne er på den baggrund enige om at følge aktivitetsudviklingen løbende«. Det gælder bl.a. udviklingen i skolepraktikaktiviteten.

Denne opfølgning skal sikre, at der ikke sker store forskydninger i skolers, praktikcentres og virksomheders brug af skolepraktik i forhold til antallet af indgåede uddannelsesaftaler. Opfølgningen sker med henblik på at identificere problemer tidligt, hvilket kan danne grundlag for et eventuelt indgreb. Opfølgningen sker kvartalsvist.

Udover denne løbende opfølgning vil Beskæftigelsesministeriet, Finansministeriet og Ministeriet for Børn og Udvikling ultimo 2015 udarbejde analyser, der vurderer konsekvenserne og dermed de afledte effekter af uddannelsespålæggets virkning på tilgangen til skolepraktik. Analyserne vil blive forelagt og drøftet med aftalepartierne.

2.15.2.2.2. Gældende regler

AUB er en selvejende institution, der har til formål at administrere refusions- og tilskudsordninger, der skal medvirke til at skaffe det fornødne antal praktikpladser for uddannelsessøgende. AUB bidrager endvidere til finansiering af VEU-godtgørelse (godtgørelse ved deltagelse i erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse) og befodringsudgifter i henhold til lov om godtgørelse og tilskud til befodrning ved

deltagelse i erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse samt udgifter til kost og logi i henhold til lov om arbejdsmarkedsuddannelser m.v.

Alle arbejdsgivere, både offentlige og private, betaler bidrag til AUB. Bidraget består af to øremærkede bidrag, hvis størrelse og anvendelsesområde fremgår af § 18, stk. 1 og 2, i lov om Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag. Bidragene opkræves samlet.

I henhold til § 18, stk. 1, i lov om Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag, betaler arbejdsgiverne et bidrag til AUB til dækning af udgifter i medfør af lovens kapitel 2 om lønrefusion, bortset fra § 5, stk. 2, om statens dækning af udgifter til lønrefusion, som vedrører valgfri supplerende undervisning, der er studieforberedende, i en erhvervsuddannelses grundforløb og hovedforløb, samt udgifter i medfør af kapitel 3 om befordringstilskud, kapitel 4 om mobilitetsfremmende ydelser, kapitel 4 a om skolepraktikydelse og kapitel 5 b om midlertidige præmierings- og løntilskudsordninger i 2013, herunder administrationsudgifter. Bidraget udgør i 2013 2.407 kr. pr. fuldtidsbeskæftiget i 2013-pris- og lønniveau. Bidraget reguleres fremover på finansloven for pris- og lønudviklingen med 2 pct. tillagt den i § 3 i lov om en satsreguleringsprocent nævnte tilpasningsprocent.

I henhold til § 18, stk. 2, i lov om Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag, betaler arbejdsgiverne desuden et bidrag på 530 kr. årligt pr. fuldtidsbeskæftiget til AUB i 2010-pris- og lønniveau (566 kr. årligt pr. fuldtidsbeskæftiget i 2013-pris- og lønniveau) til finansiering af VEU-godtgørelse m.m. Bidraget reguleres på finansloven for pris- og lønudviklingen med 2 pct. tillagt den i § 3 i lov om en satsreguleringsprocent nævnte tilpasningsprocent. AUB overfører kvartalsvis beløbet til Ministeriet for Børn og Undervisning til hel eller delvis finansiering af VEU-godtgørelse og befordringsudgifter i henhold til lov om godtgørelse og tilskud til befordring ved deltagelse i erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse samt udgifter til kost og logi i henhold til lov om arbejdsmarkedsuddannelser m.v., jf. § 15 b i lov om Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag.

2.15.2.2.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at arbejdsgiverne fra og med den 1. januar 2016 kompenseres for afledte merudgifter til skolepraktikydelse m.v., jf. lovens § 18, stk. 1, om uddannelsesbidrag, således at arbejdsgiverne ikke pålægges nye omkostninger som følge af regeringens kontanthjælpsreform. Disse merudgifter for arbejdsgiverne vil blive indfaset fra og med den 1. januar 2016. Det lægges i den forbindelse til grund, at arbejdsgiverne i 2016 kompenseres for 22 mio. kr., og for 2017 og frem for 55 mio. kr. årligt i 2013-pris- og lønniveau (svarende til henholdsvis 22,4 mio. kr. og 55,9 mio. kr. i 2014-pris- og lønniveau).

Kompensationen foreslås indført ved en tilsvarende reduktion i arbejdsgivernes VEU-bidrag, jf. lovens § 18, stk. 2. På den baggrund foreslås det, at bidraget i 2016 fastsættes til 554 kr. pr. fuldtidsbeskæftiget i 2013-pris- og lønniveau, og i 2017 og frem til 537 kr. årligt pr. fuldtidsbeskæftiget i 2013-pris- og lønniveau. Af lovtekniske grunde foreslås det

tillige at fastsætte bidraget i 2014-2015 til 566 kr. årligt pr. fuldtidsbeskæftiget i 2013-pris- og lønniveau, hvilket alene er en fremskrivning af det nuværende bidrags størrelse.

Bidragets størrelse er beregnet med udgangspunkt i, at VEU-bidraget, jf. den gældende ordning, ville være fastsat til 566 kr. årligt pr. fuldtidsbeskæftiget i 2013-pris- og lønniveau, jf. også den foreslåede affattelse af § 18, stk. 2, 1. pkt. Der er beregningsteknisk lagt til grund, at der vil være 1,9 mio. bidragsydende fuldtidsbeskæftigede i henholdsvis 2016 og 2017. Den forudsatte kompensation til arbejdsgiverne er fratrukket, og på baggrund heraf er VEU-bidraget pr. fuldtidsbeskæftiget blevet beregnet.

Som en lovteknisk ændring foreslås det endvidere, at uddannelsesbidraget, jf. § 18, stk. 1, fastsættes til 2.407 kr. årligt pr. fuldtidsbeskæftiget i 2013-pris- og lønniveau, hvilket svarer til den nuværende bidragsstørrelse.

Den foreslåede ordning angår alene den aftalte kompensation til arbejdsgivere, jf. Aftale om en reform af kontanthjælpsystemet. Lov om Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag vil således uafhængigt af dette lovforslag skulle ændres for så vidt angår uddannelsesbidragets størrelse i 2015-2016 og frem, bl.a. som følge af Aftale af 8. november 2012 om bedre erhvervsuddannelser og styrket uddannelsesaranti. Det forudsættes i forbindelse med nærværende lovforslag, at uddannelsesbidraget fastsættes, således at arbejdsgiverne samlet set ikke påføres nye omkostninger som følge af kontanthjælpsreformen.

2.15.2.3. Ændringer i lov om kommunal udligning og generelle tilskud til kommuner

De ændringer, som skal ske i lov om kommunal udligning og generelle tilskud til kommuner, som følge af nærværende lovforslag samt det samtidigt fremsatte lovforslag om ændring af lov om aktiv socialpolitik, SU-loven, lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag og forskellige andre love, er konsekvensændringer og medtages i det hele alene af lovtekniske årsager i nærværende lovforslag.

2.15.3. Forstærket samarbejde mellem jobcentre og virksomheder

Det indgår i aftalen om kontanthjælpsreformen, at der etableres følgende initiativer:

- *Serviceberedskab.* Alle jobcentre skal have et serviceberedskab for virksomheder, der skal hjælpe virksomhederne med f.eks. at rekruttere arbejdskraft, fastholde sygemeldte og etablere virksomhedsrettede forløb. Beskæftigelsesregionerne sikrer koordinering af serviceberedskabet, så beskæftigelsesregionerne fremstår som én servicekoordinator for virksomheder, der samarbejder med flere jobcentre.
- *Paradoksberedskab.* Der etableres et »paradoksberedskab« i de fire beskæftigelsesregioner. Alle regionerne åbner en telefonisk hotline, som virksomhederne kan henvende sig til, hvis de oplever paradoksproblemer. Alle regioner overvåger udviklingen i forhold til udbud af og efterspørgsel af arbejdskraft og iværksætter koordine-

rede initiativer med inddragelse af jobcentre, a-kasser og brancheorganisationer.

- *Fast-track løsning for virksomhedstilbud.* Der oprettes en »fast-trackløsning«, så virksomheder og borgere nemt og enkelt i én landsdækkende digital løsning kan ansøge om at få oprettet praktik- eller løntilskudspladser, og hvor jobcenteret inden for en klar tidsfrist digitalt godkender en ansøgning om en virksomhedsplads. Dette forslag udmøntes ved dette lovforslag. Der henvises til pkt. 2.14, hvor det foreslås, at beskæftigelsesministeren får bemyndigelse til at fastsætte regler om, hvordan den digitale ansøgning fra arbejdsgiverne om virksomhedspraktikpladser, løntilskudspladser og andre tilskudspladser m.v. skal foregå.

Regeringen vil indlede en dialog med arbejdsgiverne og KL om ovenstående initiativer. Udgangspunktet er, at initiativerne kan finansieres inden for rammerne af beskæftigelsesindsatsen.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

I nedenstående tabel ses de samlede direkte økonomiske og administrative konsekvenser af lovforslaget i 2014-2017 og fuldt indfaset. Der henvises til afsnit 3.16. for en oversigt over de samlede økonomiske konsekvenser af reformen, hvor der også er taget højde for de forventede skattemæssige virkninger, tilbageløb og beskæftigelseseffekter.

Tabel 1. Direkte økonomiske konsekvenser i alt

Mio. kr. 2014-priser	2014	2015	2016	2017	Fuldt indfaset
I alt	388,6	84,5	210,5	271,5	236,9
Heraf					
-Stat	331,5	256,1	412,0	493,9	459,3
-Kommuner	57,1	-171,6	-201,5	-222,4	-222,4
Heraf					
-DUT	223,5	158,1	158,1	153,0	153,0
-Budgetgaranti	-168,4	-330,4	-360,4	-376,0	-376,0
-Beskæftigelsestilskud	2,0	0,7	0,8	0,6	0,6

3.1. Nye målgrupper i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats for unge under 30 år uden erhvervskompetencegivende uddannelse

Forslaget indebærer, at kommunerne får mulighed for at tilrettelægge indsatsen for unge uden uddannelse i et miljø,

hvor uddannelse er i centrum, og det foreslås, at der oprettes en pulje, hvor kommunerne kan søge om midler hertil. Der afsættes 35,2 mio. kr. i 2014 og 5,0 mio. kr. i 2015.

Tabel 2. Økonomiske konsekvenser af forslag om ungeindsats i et uddannelsesmiljø

Mio. kr. 2014 priser.	2014	2015	2016	2017
Stat	35,2	5,0	0	0
I alt	35,2	5,0	0	0

3.2. Uddannelsespålæg til unge der modtager uddannelseshjælp

Forslaget indebærer en øget tilgang til uddannelse fra uddannelseshjælpsmodtagere. Forslaget indebærer dermed øgede statslige udgifter til taxametertilskud. Dertil kommer en merudgift til SU samt en mindreudgift til uddannelseshjælp. I de første 3 måneder vil der være en merudgift til samtaler som følge af den grundigere visitation, som skal foretages før, der kan udbetales aktivitetstillæg. Forslaget indebærer også merudgifter til administration, herunder udviklingen af en it-understøttelse af uddannelsespålægget for den unge og jobcenteret – herunder adgang til uddannelsespålægget fra »Min Side« på Jobnet - og styrket digital dialog mellem jobcenter og uddannelsesinstitutioner samt jobcenterets adgang til uddannelsesplaner fra ungdommens uddan-

nesvejledning. Endelig indebærer forslaget kompensation til arbejdsgiverne for afledte merudgifter til skolepraktikydelse m.v. Kompensationen indføres fra og med 2016, svarende til hhv. 22,4 mio. kr. i 2016 og 55,9 mio. kr. i 2017 (2014-pris- og lønniveau).

Forslaget skønnes samlet set at indebære offentlige merudgifter på 39,6 mio. kr. i 2014, 164,1 mio. kr. i 2015, 354,7 mio. kr. i 2016 og 454,34 mio. kr. i 2017. Heraf skønnes merudgiften til staten at udgøre 124,9 mio. kr. i 2014, 334,6 mio. kr. i 2015, 525,2 mio. kr. i 2016 og 624,8 mio. kr. i 2017, mens mindreudgiften for kommunerne skønnes at udgøre 85,3 mio. kr. i 2014 og 170,5 mio. kr. i 2015 og frem. Kommunernes udgifter til uddannelseshjælp er omfattet af budgetgarantien.

Tabel 3. Økonomiske konsekvenser af uddannelsespålæg til unge på uddannelseshjælp fordelt på stat og kommune

Mio. kr., 2014-priser	2014	2015	2016	2017
Stat	124,9	334,6	525,2	624,8
- taxameter	77,2	212,3	328,2	365,8
- uddannelseshjælp	-41,8	-83,7	-83,7	-83,7
- SU	73,2	202,2	256,0	284,5
- administration	16,3	3,8	2,3	2,3
- neutralisering af arbejdsgiverudgift til skolepraktik	0,0	0,0	22,4	55,9
Kommuner	-85,3	-170,5	-170,5	-170,5
- uddannelseshjælp	-90,3	-180,5	-180,5	-180,5
- samtaler	5,0	10,0	10,0	10,0
I alt	39,6	164,1	354,7	454,3

3.3. Uddannelsesrettet indsats til uddannelsesparate unge der modtager uddannelseshjælp

Se afsnit 3.4.

3.4. Uddannelsesrettet indsats til aktivitetsparate unge der modtager uddannelseshjælp

Forslag 3.3. og 3.4. indebærer en ny aktiveringsindsats for unge uddannelseshjælpsmodtagere med fokus på uddannelse og uddannelsesforberedende forløb. Forslaget indeholder en ny redskabsvifte, der inkluderer nytteindsats for de åbenlyst uddannelsesparate. Idet fokus i indsatsen vil være på uddannelse, er det lagt til grund, at aktiviteten løntilskud vil blive reduceret. Der vil fremover ikke være krav til antallet af samtaler for uddannelsesparate, hvorfor antallet af samtaler også vil blive reduceret som følge af forslaget. Udgifterne til den uddannelsesrettede indsats vil være faldende i løbet af

perioden som følge af den forudsatte øgede afgang fra konstanthjælp til uddannelse. Forslaget indebærer merudgifter til vejledning og opkvalificering, mens der vil være mindreudgifter til løntilskud.

Forslag 3.3. og 3.4. skønnes samlet set at indebære offentlige merudgifter på 32,0 mio. kr. i 2014 og offentlige mindreudgifter på 24,0 mio. kr. i 2015, 80,0 mio. kr. i 2016 og 108,0 mio. kr. i 2017. Heraf skønnes mindreudgiften til staten at udgøre 6,8 mio. kr. i 2014, 30,9 mio. kr. i 2015, 54,9 mio. kr. i 2016 og 66,9 mio. kr. i 2017, mens kommunerne skønnes at have merudgifter på 38,8 mio. kr. i 2014 og 6,9 mio. kr. i 2015 samt mindreudgifter på 25,1 mio. kr. i 2016 og 41,1 mio. kr. i 2017. Kommunernes udgifter til uddannelseshjælp, vejledning og opkvalificering samt løntilskud er omfattet af budgetgarantien.

Tabel 4. Økonomiske konsekvenser af forslag om uddannelsesrettet indsats til unge på uddannelseshjælp fordelt på stat og kommune

Mio. kr., 2014-priser	2014	2015	2016	2017
Stat	-6,8	-30,9	-54,9	-66,9
- vejledning og opkvalificering	67,0	42,9	18,9	6,9
- løntilskud	-100,4	-100,4	-100,4	-100,4
- uddannelseshjælp	26,1	26,1	26,1	26,1
- administration	0,5	0,5	0,5	0,5
Kommuner	38,8	6,9	-25,1	-41,1
-vejledning og opkvalificering	89,1	57,2	25,2	9,2
- løntilskud	-100,4	-100,4	-100,4	-100,4
- uddannelseshjælp	56,1	56,1	56,1	56,1
- samtaler	-6,0	-6,0	-6,0	-6,0
I alt	32,0	-24,0	-80,0	-108,0

3.4.1. Læse- skrive- og regnekurser for unge der modtager uddannelseshjælp

Som et led i den uddannelsesrettede indsats skal alle unge med behov have ret til læse-, skrive- og regnekursus.

Forslaget skønnes samlet set at indebære offentlige merudgifter på 56,9 mio. kr. i 2014 og 36,0 mio. kr. fra 2015 og

frem. Heraf skønnes merudgiften til staten at udgøre 24,8 mio. kr. i 2014 og 16,6 mio. kr. fra 2015 og frem, mens merudgiften til kommunerne skønnes at udgøre 32,1 mio. kr. i 2014 og 19,4 mio. kr. fra 2015 og frem.

Der er ved skønnet over de økonomiske konsekvenser af forslaget taget højde for, at der allerede i dag gennemføres

FVU-tests og -forløb for en del af målgruppen, og at kommunerne i forbindelse med Aftale om flere unge i uddannelse og job fra 2009 er blevet kompenseret for de deraf afledte økonomiske konsekvenser.

Kommunernes udgifter til vejledning og opkvalificering (køb af kurser) er omfattet af budgetgarantien.

Tabel 5. Økonomiske konsekvenser af læse-, skrive- og regnekurser fordelt på stat og kommune

Mio. kr., 2014-priser	2014	2015	2016	2017
Stat	24,8	16,6	16,6	16,6
- vejledning og opkvalificering	21,8	16,3	16,3	16,3
- administration	3,0	0,3	0,3	0,3
Kommuner	32,1	19,4	19,4	19,4
- vejledning og opkvalificering	29,0	21,7	21,7	21,7
- udførelse af test (administration)	3,1	-2,3	-2,3	-2,3
I alt	56,9	36,0	36,0	36,0

3.5. Flere enlige forsørgere og unge forældre skal tage en uddannelse

Forslaget skønnes samlet set at indebære kommunale merudgifter til samtaler på 2,0 mio. kr. årligt fra 2014.

3.5.1. Fokus på uddannelse i barselsperioden

Forslaget indebærer, at alle forældre på uddannelseshjælp får ret til uddannelsesvejledning i den sidste del af barselsperioden.

Tabel 6. Økonomiske konsekvenser af fokus på uddannelse i barselsperioden fordelt på stat og kommune

Mio. kr., 2014-priser	2014	2015	2016	2017
Kommuner				
- samtaler	2,0	2,0	2,0	2,0
I alt	2,0	2,0	2,0	2,0

3.5.2. Studiestartskoordinatorer (3-årigt forsøg)

Forslaget indebærer, at unge forsørgere på uddannelseshjælp, der starter på en uddannelse, får ret til ekstra støtte fra kommunen i form af en studiestartskoordinator, der løbende skal hjælpe og støtte den unge i udfordringerne i overgangen fra kontanthjælp til uddannelse. Ordningen udmøntes i en forsøgsbekendtgørelse, hvor det forventes, at refusionsrammen for udgifterne til mentorstøtte forhøjes i den 3-årige

forsøgsperiode. Udgifterne til indsatsen forventes således at afholdes som mentorudgifter, hvor staten yder 50 pct. refusion af kommunernes udgifter indenfor en udmeldt ramme, jf. punkt 3.10.

Forslaget skønnes samlet set at indebære offentlige merudgifter på 5,2 mio. kr. årligt i perioden 2014-2016. Heraf skønnes merudgiften til staten at udgøre 2,6 mio. kr., mens merudgiften for kommunerne skønnes at udgøre 2,6 mio. kr.

Tabel 7. Økonomiske konsekvenser af studiestartskoordinatorer fordelt på stat og kommune

Mio. kr., 2014-priser	2014	2015	2016	2017
Stat				
- Studiestartskoordinator (mentorordning)	2,6	2,6	2,6	0
Kommuner				
- Studiestartskoordinator (mentorordning)	2,6	2,6	2,6	0
I alt	5,2	5,2	5,2	0

3.5.3. Studiestartsnetværk for forsørgere i uddannelse

Forslaget skønnes samlet set at indebære statslige merudgifter på 3,0 mio. kr. årligt i perioden 2014-2016. Forslaget er et forsøg, som finansieres ved en statslig pulje.

Tabel 8. Økonomiske konsekvenser af netværk for unge mødre i uddannelse fordelt på stat og kommune

Mio. kr., 2014-priser	2014	2015	2016	2017
Stat				
- drift	3,0	3,0	3,0	0
I alt	3,0	3,0	3,0	0

3.6. Nyt visitationssystem for kontanthjælps- og uddannelseshjælpsmodtagere

Det foreslås, at der i stedet for det eksisterende matchsystem indføres et nyt visitationssystem. Det indebærer, at der senest efter en uge gennemføres en samtale, og at der kan iværksættes en indsats for at få borgen i arbejde eller uddannelse. Forslaget indebærer merudgifter til samtaler i kommunerne og til administration.

Forslaget skønnes samlet set at indebære offentlige merudgifter på 45,0 mio. kr. i 2014, 42,5 mio. kr. i 2015 og 41,4 mio. kr. fra 2016 og frem. Heraf skønnes merudgiften til staten at udgøre 5,5 mio. kr. i 2014, 3,0 mio. kr. i 2015 og 1,9 mio. kr. fra 2016 og frem, mens merudgiften til kommunerne skønnes at udgøre 39,5 mio. kr. fra 2014 og frem. Udgifterne til administration omfatter 0,5 mio. kr. årligt til support af nye målgrupper.

Tabel 9. Økonomiske konsekvenser af forslag om nyt visitationssystem for kontanthjælps- og uddannelseshjælpsmodtagere

Mio. kr., 2014-priser	2014	2015	2016	2017
Stat				
- administration	5,5	3,0	1,9	1,9
Kommune				
- samtaler	39,5	39,5	39,5	39,5
I alt	45,0	42,5	41,4	41,4

3.7. Jobparate kontanthjælpsmodtagere skal arbejde for kontanthjælpen

For jobparate kontanthjælpsmodtagere over 30 år fremrykkes indsatsen til efter 3 måneder på kontanthjælp. Samtidig indebærer forslaget, at kommunerne ikke kan få refusion for tilbud om vejledning og opkvalificering i de første 2 år af kontanthjælpsperioden, dog undtaget regne-, læse- og stavekurser. Efter de 9 første måneder vil kommunen kunne få refusion for alle tilbud om ordinær uddannelse. Dette forventes at medføre en reduktion i de refusionsberettigede offentlige driftsudgifter til aktivering. For at understøtte en øget brug af virksomhedsrettede tilbud til gruppen, sker der en reduktion af driftsloftet over aktiveringsudgifter (vejledning og opkvalificering), jf. afsnit 3.9b.

Herudover sker der en udvidelse af antallet af samtaler i forbindelse med fremrykningen.

Forslaget skønnes samlet set at indebære offentlige mindredrifter på 124,7 mio. kr. i 2014 og 158,0 mio. kr. fra 2015 og frem. Heraf skønnes mindredriften til staten at ud-

gøre 47,4 mio. kr. i 2014 og 59,1 mio. kr. fra 2015 og frem, mens merudgiften for kommunerne skønnes at udgøre 77,2 mio. kr. i 2014 og 98,9 mio. kr. fra 2015 og frem.

Mindredriften til staten udgøres af mindredrifter på 107,6 mio. kr. til driftsudgifter til aktivering, merudgifter på 80,4 mio. kr. til løntilskud og som følge heraf en mindredrift til kontanthjælp på 33,4 mio. kr. samt merudgifter på 1,5 mio. kr. til administration.

Mindredriften til kommunerne udgøres af mindredrifter på 143,2 mio. kr. til driftsudgifter til aktivering, merudgifter på 80,4 mio. kr. til løntilskud og som følge heraf en mindredrift til kontanthjælp på 67,2 mio. kr. Hertil kommer merudgifter på 6,1 mio. kr. til administration i forbindelse med fremrykningen af indsatsen til efter 3 måneder og merudgifter på 25,0 mio. kr. til samtaler.

Den del af kommunernes udgifter til vejledning og opkvalificering, der er omfattet af reglerne om statslig refusion, løntilskud og kontanthjælp, er omfattet af budgetgarantien.

Tabel 10. Økonomiske konsekvenser af forslag om at jobparate kontanthjælpsmodtagere skal arbejde for kontanthjælpen

Mio. kr., 2014-priser	2014	2015	2016	2017
Stat	-47,4	-59,1	-59,1	-59,1
- vejledning og opkvalificering	-89,6	-107,6	-107,6	-107,6
- løntilskud	67,0	80,4	80,4	80,4

- kontanthjælp	-27,8	-33,4	-33,4	-33,4
- administration	3,0	1,5	1,5	1,5
Kommune	-77,2	-98,9	-98,9	-98,9
- administration	6,1	6,1	6,1	6,1
- vejledning og opkvalificering	-119,3	-143,2	-143,2	-143,2
- løntilskud	67,0	80,4	80,4	80,4
- kontanthjælp	-56,0	-67,2	-67,2	-67,2
- samtaler	25,0	25,0	25,0	25,0
I alt	-124,6	-158,0	-158,0	-158,0

3.8. Grundlæggende kompetencer til ufaglærte kontanthjælpsmodtagere

Ufaglærte kontanthjælpsmodtagere over 30 år får ret til realkompetencevurdering, og det skal vurderes, om der er behov for læse-, skrive- eller regnekurser.

Forslaget skønnes samlet set at indebære offentlige merudgifter på 16,4 mio. kr. i 2014 og 13,1 mio. kr. fra 2015 og frem.

Heraf skønnes merudgiften til staten at udgøre 7,0 mio. kr. i 2014 og 5,6 mio. kr. fra 2015 og frem, mens merudgiften til kommunerne skønnes at udgøre 9,4 mio. kr. i 2014 og 7,5 mio. kr. fra 2015 og frem. Kommunernes udgifter til vejledning og opkvalificering er omfattet af budgetgarantien.

Tabel 11. Økonomiske konsekvenser af forslag om grundlæggende kompetencer til ufaglærte kontanthjælpsmodtagere

Mio. kr., 2014-priser	2014	2015	2016	2017
Stat				
- vejledning og opkvalificering	7,0	5,6	5,6	4,5
Kommune				
- vejledning og opkvalificering	9,4	7,5	7,5	6,0
I alt	16,4	13,1	13,1	10,6

3.9. Aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere skal have helhedsorienteret hjælp

Indsatsen for aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere fremrykkes til efter 6 måneder på kontanthjælp. For at understøtte en øget brug af virksomhedsrettede tilbud til gruppen sker der en reduktion af driftsloftet over aktiveringsudgifter (vejledning og opkvalificering), jf. afsnit 3.9b. Der indføres tillige en ret til koordinerende sagsbehandler, og der udvikles et progressionsmål.

Det foreslås derudover, at der etableres følgende tre forsøg, som vil blive udmøntet i bekendtgørelse: Mulighed for arbejdsmarkedserfaring for de mest udsatte; integrationspålæg til aktivitetsparate indvandrere over 30 år; og helhedsindsats for udsatte familier. Der henvises til punkt 3.10.i det samtidigt fremsatte lovforslag om ændring af lov om aktiv socialpolitik, SU-loven, lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag og forskellige andre love, vedr. forsøget med arbejdsmarkedserfaring for de mest udsatte. Forslaget skønnes samlet set at indebære offentlige merud-

gifter på 94,2 mio. kr. i 2014, hvoraf 116,7 vedrører ovennævnte forsøg, og mindreudgifter på 31,9 mio. kr. i 2015 og 37,4 mio. kr. fra 2016 og frem. Heraf skønnes staten at have merudgifter på 112,5 mio. kr. i 2014 og mindreudgifter på 10,0 mio. kr. i 2015 og 15,5 mio. kr. fra 2016 og frem. Mindreudgiften til kommunerne skønnes at udgøre 18,3 mio. kr. i 2014 og 21,9 mio. kr. fra 2015 og frem.

Forslaget skønnes fuldt indfaset at medføre statslige mindreudgifter på 16,5 mio. kr. til driftsudgifter til aktivering (vejledning og opkvalificering) og merudgifter til løntilskud på 1,4 mio. kr. og heraf følgende mindreudgifter til kontanthjælp på 0,7 mio. kr. og 0,3 mio. kr. i merudgifter til administration. De kommunale mindreudgifter til driftsudgifter til aktivering skønnes fuldt indfaset at udgøre 22,0 mio. kr., merudgifter til løntilskud udgør 1,4 mio. kr. og heraf følgende mindreudgifter til kontanthjælp udgør 1,3 mio. kr. Kommunernes udgifter til vejledning og opkvalificering, løntilskud og kontanthjælp er omfattet af budgetgarantien.

Tabel 12. Økonomiske konsekvenser af forslag om at aktivitetsparate skal have en helhedsorienteret hjælp

Mio. kr., 2014-priser	2014	2015	2016	2017
Stat	112,5	-10,0	-15,5	-15,5
- vejledning og opkvalificering	-13,8	-16,5	-16,5	-16,5
- løntilskud	1,1	1,4	1,4	1,4

- kontanthjælp	-0,5	-0,7	-0,7	-0,7
- administration	4,0	0,8	0,3	0,3
- progressionsmål	5,0	5,0	0,0	0,0
- Forsøg	116,7	0,0	0,0	0,0
Kommune	-18,3	-21,9	-21,9	-21,9
- vejledning og opkvalificering	-18,3	-22,0	-22,0	-22,0
- løntilskud	1,1	1,4	1,4	1,4
- kontanthjælp	-1,1	-1,3	-1,3	-1,3
I alt	94,2	-31,9	-37,4	-37,4

3.10 Samlede konsekvenser for kommunernes driftsudgifter til aktivering

Den samlede virkning af kontanthjælpsreformen på de offentlige driftsudgifter til aktivering, jf. afsnit 3.2.-3.4, 3.4.1, 3.7-3.9. og 3.13, er forventede besparelser på henholdsvis 3,0 mio. kr., 118,9 mio. kr., 174,9 mio. kr. og 205,5 mio. kr. i hvert af årene 2014-17. Heri indgår, at der som et element i finansieringen af initiativ 3.7. og 3.9. er foretaget en reduktion af det kommunale driftsloft over aktiveringsudgifterne svarende til en mindredgift på 60,0 mio. kr. årligt.

Det er ved budgetteringen af finansloven for 2013 forudsat, at de samlede offentlige driftsudgifter til aktiveringsindsatsen i 2014 vil udgøre 4.840,7 mio. kr. (2014-pl). De forventede nettovirkninger af kontanthjælpsreformen svarer til ændringer i udgiftsniveauet på -0,1 pct. i 2014, -2,3 pct. i 2015, -3,4 pct. i 2016 og -4,0 pct. i 2017, hvilket set i forhold til det hidtil gældende driftsloft for 2017 på 14.546 kr. (2014-pl) svarer til justeringer på henholdsvis -8, -333, -490 og -576 kr. i hvert af årene 2014-2017. Idet der tages hensyn til, at der som led i udmøntningen af aftalen om finansloven for 2013 blev foretaget en midlertidig reduktion af driftsloftet over aktiveringsudgifterne 2013-2016, vil forslaget indebære, at det fælles driftsloft over kommunernes driftsudgifter til aktivering vil udgøre henholdsvis 13.927 kr. i 2014, 13.675 kr. i 2015, 13.954 kr. i 2016 og 13.970 kr. i 2017. Den del af kommunernes driftsudgifter til aktivering (vejledning og opkvalificering), der er omfattet af reglerne om statslig refusion, er omfattet af budgetgarantien.

3.11. Nye regler for mentorstøtte

For at sikre at mentorstøtte gives til de mest udsatte, ændres reglerne for mentorstøtte. Kommunerne skal tilbyde unge og voksne aktivitetsparate mentorstøtte, hvis kommunen vurderer, at det ikke er muligt at tilbyde anden indsats. Endvidere foreslås det, at personer, der har været indlagt på grund af psykiske lidelser, skal tilbydes en mentor i forbindelse med udskrivelsen.

Reglerne for mentorstøtte ændres således, at der alene ydes refusion til mentorstøtte til målgrupper, der fremgår af reglerne. Den samlede bevilling til mentorer på finansloven vil blive udmeldt til kommunerne som en øvre refusionsramme for hvor store udgifter, kommunerne kan hjemtage refusion for. Refusionsrammen er 50 pct. inden for denne ramme. Hvad angår mentorstøtte til personer i ressourceforløb vil der dog fortsat være 50 pct. refusion uden en øvre ramme.

Forslaget skønnes samlet set at indebære offentlige merudgifter på 283,5 mio. kr. i 2014 og 153,6 mio. kr. i fra 2015 og frem. Heraf skønnes merudgiften til staten at udgøre 141,7 mio. kr. i 2014 og 76,9 mio. kr. fra 2015 og frem, mens merudgiften for kommunerne skønnes at udgøre 141,7 mio. kr. i 2014 og 76,7 mio. kr. fra 2015 og frem.

Lovforslaget indebærer, at kommunernes udgifter til mentorordningen, bortset fra i forbindelse med ressourceforløb, ikke vil være omfattet af budgetgarantien.

Tabel 13. Økonomiske konsekvenser i forbindelse med forslag om nye regler for mentorstøtte

Mio. kr., 2014-priser	2014	2015	2016	2017
Stat				
- mentorordning	141,7	76,7	76,7	76,7
- administration	0,0	0,2	0,2	0,2
Kommune				
- mentorordning	141,7	76,7	76,7	76,7
I alt	283,5	153,6	153,6	153,6

3.12. Nytteindsats som aktiveringstilbud

De økonomiske konsekvenser af at indføre nytteindsats som aktiveringstilbud indgår i afsnit 3.7 og 3.9.

3.13. Ret til virksomhedsrettede tilbud

Kontanthjælpsmodtagere får, hvis de selv finder pladsen, ret til virksomhedspraktik, ansættelse med løntilskud samt ansættelse som jobrotationsvikar i offentlige og private virksomheder. Forslaget skønnes ikke at medføre merudgifter for det offentlige.

3.14. Ændring af løntilskudsreglerne

Det foreslås, at der i offentligt løntilskud sker en harmonisering med ydelserne under de øvrige virksomhedsrettede tilbud. Det foreslås tillige, at ansættelser med løntilskud i offentlige virksomheder maksimalt kan have en varighed på 6 måneder. Endelig foreslås det, at ledige ved udløb af dagpengeret eller i øvrigt ved overgang til anden ydelse eller selvforsørgelse kan medregne al forudgående ledighed ved opgørelsen af ret til deltagelse i bl.a. jobrotation og privat løntilskud.

Forslaget skønnes samlet set at indebære offentlige mindreudgifter på 112,7 mio. kr. i 2014, 139,1 mio. kr. i 2015,

135,1 mio. kr. i 2016 og 131,4 mio. kr. fra 2017 og frem. Heraf skønnes merudgiften til staten at udgøre 80,0 mio. kr. i 2014, 99,7 mio. kr. i 2015, 97,8 mio. kr. i 2016 og 95,8 mio. kr. fra 2017 og frem. Merudgiften til kommunerne skønnes at udgøre 32,7 mio. kr. i 2014, 39,4 mio. kr. i 2015, 37,3 mio. kr. i 2016 og 35,6 mio. kr. fra 2017 og frem.

Kommunernes udgifter til kontanthjælp, løntilskud til kontanthjælpsmodtagere og til vejledning og opkvalificering er omfattet af budgetgarantien. Udgifterne til dagpenge og løntilskud til dagpengemodtagere er omfattet af det særlige beskæftigelsestilskud.

Tabel 14. Økonomiske konsekvenser i forbindelse med forslag om ændring af løntilskudsreglerne

Mio. kr., 2014-priser	2014	2015	2016	2017
Stat	-80,0	-99,7	-97,8	-95,8
- kontanthjælp	13,4	17,4	17,4	17,4
- dagpenge	42,9	55,0	54,9	55,0
- løntilskud dagpenge	-72,5	-94,2	-94,2	-94,2
- løntilskud kontanthjælp	-70,1	-86,1	-84,1	-82,2
- drift	6,3	8,2	8,2	8,2
Kommune	-32,7	-39,4	-37,3	-35,6
- kontanthjælp	27,0	35,1	35,1	35,1
- dagpenge	74,5	94,9	95,0	94,8
- løntilskud dagpenge	-72,5	-94,2	-94,2	-94,2
- løntilskud kontanthjælp	-70,1	-86,1	-84,1	-82,2
- drift	8,4	10,9	10,9	10,9
I alt	-112,7	-139,1	-135,1	-131,4

3.15. Datagrundlag

Det foreslås, at kontanthjælps- og uddannelseshjælpsmodtagere får ret til selv at booke samtaler. Jobparate kontanthjælpsmodtagere skal registrere deres jobsøgning i en joblog på Jobnet. Jobcenteret skal løbende følge op på, om den enkelte søger job tilstrækkeligt bredt, intensivt og realistisk gennem jobloggen.

Forslaget skønnes samlet set at indebære statslige merudgifter på 7,5 mio. kr. i perioden 2014-2015 og 6,5 mio. kr. fra 2016 og frem, herunder 2 mio. kr. årligt til support af ny funktionalitet på Jobnet.

Tabel 15. Økonomiske konsekvenser i forbindelse med forslag om joblog og ret til selv at booke samtaler

Mio. kr., 2014-priser	2014	2015	2016	2017
Stat				
- administration	7,5	7,5	6,5	6,5
I alt	7,5	7,5	6,5	6,5

3.16. Øvrige ændringer

3.16.1. Aktivitetsdusør til 15-17-årige (3-årig midlertidig ordning)

Forslaget indebærer, at kommunerne får mulighed for at give unge mellem 15 og 17 år, der deltager i tilbud om virksomhedspraktik eller særligt tilrettelagte projekter, en aktivitetsdusør som motivation til at deltage og fastholdes i aktive tilbud.

Forslaget skønnes samlet set at indebære kommunale merudgifter på 2,0 mio. kr. årligt i perioden 2014-2016.

Tabel 16. Økonomiske konsekvenser af aktivitetsdusør fordelt på stat og kommune - merudgift

Mio. kr., 2014-priser	2014	2015	2016	2017
Kommuner				
- aktivitetsdusør	2,5	2,5	2,5	0
I alt	2,5	2,5	2,5	0

3.16.2. Kontanthjælpsmodtagere i barselsperioden ydes vejledning om jobsøgning

Det foreslås, at der til kontanthjælpsmodtagere i barselsperioden ydes vejledning om jobsøgning.

Forslaget skønnes samlet set at indebære kommunale merudgifter på 2 mio. kr. årligt fra 2014.

Tabel 17. Økonomiske konsekvenser i forbindelse med forslag om vejledning om jobsøgning i barselsperioden.

Mio. kr., 2014-priser	2014	2015	2016	2017
Kommuner				
- samtaler	2,0	2,0	2,0	2,0
I alt	2,0	2,0	2,0	2,0

3.16.3. Frivillige mentorer

Forslaget indebærer, at der gennemføres et pilotprojekt, hvor frivillige seniorer er mentorer for en gruppe uddannelsesparate unge.

Forslaget skønnes samlet set at indebære statslige merudgifter på 1,0 mio. kr. årligt i perioden 2014-2016.

Tabel 18. Økonomiske konsekvenser af pilotprojekt med frivillige mentorer fordelt på stat og kommune

Mio. kr., 2014-priser	2014	2015	2016	2017
Stat	1,0	1,0	1,0	0,0
I alt	1,0	1,0	1,0	0,0

De økonomiske og administrative konsekvenser af lovforslaget skal forhandles med kommunerne.

Lovforslaget har ingen økonomiske eller administrative konsekvenser for regionerne.

3.17 Samlede økonomiske konsekvenser af kontanthjælpsreformen

Den samlede kontanthjælpsreform inklusiv det samtidigt fremsatte lovforslag om ændring af lov om aktiv socialpoli-

tik, SU-loven, lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag og forskellige andre love. vurderes fuldt indfaset at betyde, at 4.400 fuldtidspersoner kommer i uddannelse, mens reformen samtidig vil have en beskæftigelseseffekt på 4.500 fuldtidspersoner. Den samlede kontanthjælpsreform vurderes at have positive struktureffekter på 0,5 mia. kr. i 2014, 1,1 mia. kr. i 2015, 1,0 mia. kr. i 2016, 1,1 mia. i 2017 og 1,2 mia.kr. fuldt indfaset.

Tabel 19. Samlede økonomiske konsekvenser som følge af kontanthjælpsreformen, direkte økonomi og efter skat tilbageløb og beskæftigelseseffekter

Mio. kr. 2014-priser	2014	2015	2016	2017	Fuldt indfaset
Samlede direkte konsekvenser	-576,9	-1.315,0	-1.210,1	-1.179,0	-1.205,9
Efter skat, tilbageløb og beskæftigelseseffekter	-522,1	-1.116,8	-1.019,6	-1.123,6	-1.217,6

Anm: I de samlede konsekvenser af reformen indgår også udgifter til implementering og evaluering af reformen, kurser, forsøg med empowerment samt en reduktion af LBR-puljen. Disse elementer medfører samlet set merudgifter på 65,1 mio. kr. i 2014, 10,5 mio. kr. i 2015, -7,6 mio. kr. i 2016 og -31,7 mio. kr. i 2017 og frem.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

Lovforslaget indebærer, at arbejdsgiverne kompenseres for afledte merudgifter til skolepraktikydelse m.v., således at arbejdsgiverne ikke pålægges nye omkostninger som følge af kontanthjælpsreformen. Kompensationen indføres fra og med 2016, svarende til hhv. 22,4 mio. kr. i 2016 og 55,9 mio. kr. i 2017 (2014-pris- og lønniveau). Kompensationen foreslås indført ved en tilsvarende reduktion i arbejdsgivernes VEU-bidrag, jf. afsnit 2.16.2.2.3.

Med lovforslaget indføres nye regler, der kan medføre administrative lettelse for erhvervslivet. Blandt andet vil en digitalisering af arbejdsgivernes ansøgninger om virksomhedspraktikpladser, løntilskudspladser m.v. kunne lette ansøgningsprocesserne for de berørte virksomheder.

5. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ingen administrative konsekvenser for borgerne.

6. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

7. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ingen EU-retlige konsekvenser.

8. Hørte myndigheder og organisationer

Et udkast til lovforslag har været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

9. Sammenfattende skema

Advokatrådet, Ankestyrelsen, Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag, Arbejdsløshedskassen for selvstændigt erhvervsdrivende (ASE) Arbejdsløshedskassernes Samvirke, Arbejdsmarkedets Tillægspension, Beskæftigelsesrådet, Danske Advokater, Dansk Erhverv, Dansk Industri, Danske Erhvervsskoler – Lederne, Danske Landbrugsskoler, Danske Regioner, Danske SOSU-skoler, Dansk Retspolitisk Forening, Dansk Socialrådgiverforening, Datatilsynet, Det Centrale Handicapråd, Frivilligrådet, Foreningen af direktører og forstandere ved AMU-centrene, FOA – Foreningen af Offentligt Ansatte, Foreningen af kommunale social-, sundheds- og arbejdsmarkedschefer i Danmark, Foreningen af Statsautoriserede Revisorer, Foreningen af Statsforvaltningsdirektører, Foreningen af Statsforvaltningsjurister, Finanssektorens Arbejdsgiverforening, Gymnasieskolernes Rektorforening, Institut for Menneskerettigheder, Jobrådgivernes Brancheforening, Kommunernes Landsforening, Kommunernes revision, Kommunale Tjenestemænd og Overenskomstansatte, Landsforeningen Af nuværende og tidligere Psykiatribrugere (LAP), Kristelig Fagbevægelse, Kristelig Arbejdsgiverforening, Lederforeningen for VUC, Private Gymnasier og Studenterkurser, Produktionsskoleforeningen, Retssikkerhedsfonden, Rigsrevisionen, Rådet for de Grundlæggende Erhvervsrettede Uddannelser og Rådet for Socialt Udsatte.

Høringsfristen er fastsat til 5. juni 2013.

Vurdering af konsekvenser af lovforslaget

	Positive konsekvenser/ mindreudgifter	Negative konsekvenser/ merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Stat: 2014: -137,2 mio. kr. 2015: -202,0 mio. kr. 2016: -229,1 mio. kr. 2017: -239,1 mio. kr. Kommuner: 2014: -213,5 mio. kr. 2015: -330,7 mio. kr. 2016: -353,7 mio. kr. 2017: -368,0 mio. kr.	Stat: 2014: 429,4 mio. kr. 2015: 441,0 mio. kr. 2016: 628,1 mio. kr. 2017: 720,0 mio. kr. Kommuner: 2014: 270,6 mio. kr. 2015: 159,1 mio. kr. 2016: 152,2 mio. kr. 2017: 145,6 mio. kr.
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Stat: Ingen Kommuner: Ingen	Stat: 2014: 39,8 mio. kr. 2015: 17,6 mio. kr. 2016: 13,5 mio. kr. 2017: 13,5 mio. kr. Kommuner: Ingen

Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Med lovforslaget indføres nye regler, der kan medføre administrative lettelser for erhvervslivet. Blandt andet vil en digitalisering af arbejdsgivernes ansøgninger om virksomhedspraktikpladser, løntilskudspladser m.v. kunne lette ansøgningsprocesserne for de berørte virksomheder.	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Efter gældende regler varetages kommunalbestyrelsens opgaver efter denne lov i jobcentre, jf. kapitel 3 i lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats.

Det følger af lovforslagets § 2, nr. 7-10, at kommunalbestyrelsens opgaver, som vedrører indsatsen for unge under 30 år, uanset hvilken ydelse de modtager, også kan varetages af en særskilt enhed i kommunen, hvis der er tale om en indsats over for uddannelseshjælpsmodtagere.

Det foreslås, at begrebet jobcenter i denne lov også dækker en eventuel særskilt enhed i kommunen, der varetager indsatsen over for uddannelseshjælpsmodtagere m.fl. Dvs. at denne indsats kan foregå i en anden del af kommunen end i jobcenteret.

Der henvises til bemærkninger til lovforslagets § 2, nr. 7-10.

Til nr. 2

I den gældende § 2 fremgår de forskellige målgrupper for beskæftigelsesindsatsen med udgangspunkt primært i den enkeltes forsørgelsesgrundlag som fx dagpenge og kontanthjælp. Efter gældende regler er kontanthjælpsmodtagere delt i to målgrupper, henholdsvis personer, der modtager kontanthjælp alene på grund af ledighed, såkaldt arbejdsmarkedsparete, og personer, der modtager kontanthjælp ikke alene på grund af ledighed, såkaldt ikke-arbejdsmarkedsparete. De to målgrupper omfatter ikke kontanthjælpsmodtagere, som er omfattet af integrationsprogrammet efter integrationsloven.

Det foreslås, at betegnelsen for arbejdsmarkedsparete kontanthjælpsmodtagere ændres til jobparate kontanthjælpsmodtagere. Med jobparate kontanthjælpsmodtagere forstås kontanthjælpsmodtagere, der vurderes parate til at kunne komme i arbejde.

Der vil administrativt blive fastsat nærmere regler om visitation med hjemmel i de gældende bemyndigelsesbestemmelser i lovens § 4 a.

Til nr. 3

Som nævnt i bemærkningerne til nr. 2 er personer, der modtager kontanthjælp efter de gældende regler, delt i henholdsvis arbejdsmarkedsparete og ikke-arbejdsmarkedsparete kontanthjælpsmodtagere. De to målgrupper omfatter ikke kontanthjælpsmodtagere, som er omfattet af integrationsprogrammet efter integrationsloven.

Det foreslås, at betegnelsen for ikke-arbejdsmarkedsparete kontanthjælpsmodtagere ændres til aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere. Med aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere forstås kontanthjælpsmodtagere, der ikke vurderes at kunne komme i arbejde inden for en kortere periode.

Der vil administrativt blive fastsat nærmere regler om visitation med hjemmel i de gældende bemyndigelsesbestemmelser i lovens § 4 a.

Til nr. 4

Der er tale om en konsekvensændring som følge af lovforslagets § 1, nr. 6.

Til nr. 5

Der er tale om en konsekvensændring som følge af lovforslagets § 1, nr. 6.

Til nr. 6

Som nævnt i bemærkningerne til nr. 2 er personer, der modtager kontanthjælp efter de gældende regler, delt i henholdsvis arbejdsmarkedsparete og ikke-arbejdsmarkedsparete kontanthjælpsmodtagere. De to målgrupper omfatter ikke kontanthjælpsmodtagere, som er omfattet af integrationsprogrammet efter integrationsloven.

Et af elementerne i kontanthjælpsreformen er, at kontanthjælpen for alle unge under 30 år, som ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse, afskaffes og erstattes af uddannelseshjælp.

Det foreslås, at der indsættes to nye målgrupper, som omfatter unge under 30 år uden erhvervskompetencegivende uddannelse, som fremover vil få uddannelseshjælp efter lov om aktiv socialpolitik, jf. det samtidigt fremsatte lovforslag om ændring af lov om aktiv socialpolitik, SU-loven, lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag og forskellige andre love. Det drejer sig dels om personer, der

modtager uddannelseshjælp efter lov om aktiv socialpolitik, og som er uddannelsesparate, dels om personer, der modtager uddannelseshjælp efter samme lov, og som er aktivitetsparate.

Personer, som vurderes umiddelbart at kunne påbegynde en uddannelse, vil fremover være i målgruppen »uddannelsesparate«. Der er tale om unge, der vurderes at kunne påbegynde en uddannelse indenfor ca. et år og gennemføre denne uddannelse på ordinære vilkår. »Aktivitetsparate« unge vurderes derimod ikke at være uddannelsesparate, fordi de har faglige, sociale og/eller helbredsmæssige problemer. De har derfor behov for en indsats, der kan hjælpe dem til at blive uddannelsesparate på sigt.

Der er således tale om to nye målgrupper i beskæftigelsesindsatsen, som bl.a. kan få tilbud efter lovens kapitel 9 b-12. Der henvises i øvrigt til de generelle bemærkninger i pkt. 2.1.

Der vil administrativt blive fastsat nærmere regler om visitation med hjemmel i de gældende bemyndigelsesbestemmelser i lovens §§ 4 a og 21, stk. 2.

Til nr. 7

Efter gældende regler fastsætter beskæftigelsesministeren regler om opgørelse af en sammenhængende periode med kontanthjælp efter denne lov for kontanthjælpsmodtagere.

Det foreslås, at beskæftigelsesministeren også kan fastsætte regler om opgørelse af en sammenhængende periode med uddannelseshjælp og om sammenhængende periode med uddannelseshjælp og herefter kontanthjælp efter denne lov for personer under 30 år. Disse personer får efter gældende regler kontanthjælp og vil efter lovforslaget fremover blive omfattet af de to nye målgrupper, der modtager uddannelseshjælp, jf. lovforslagets § 1, nr. 6.

Til nr. 8

Der er tale om en konsekvensændring som følge af, at mentorstøtte efter lovforslagets § 1, nr. 52, bliver et nyt tilbud i loven.

Til nr. 9

Efter gældende regler kan beskæftigelsesministeren fastsætte regler om krav til andre aktørers sagsbehandling, herunder om frister, underretninger og procedurer i forbindelse med sagsbehandlingen.

Andre aktører kan være private virksomheder, organisationer eller andre, som kommunen har overladt at udføre opgaver og træffe afgørelse efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, jf. § 4 b i samme lov.

Beskæftigelsesministeren kan bl.a. fastsætte regler om andre aktørers forpligtelse til at give jobcenteret de nødvendige oplysninger om personer, der er omfattet af lovens § 2, til brug for administrationen af den beskæftigelsesmæssige lovgivning m.v.

Det foreslås, at beskæftigelsesministeren også kan fastsætte regler om andre aktørers forpligtelse til at give jobcenteret de nødvendige oplysninger om de personer under 30 år, der

efter lovforslaget vil blive omfattet af de to nye målgrupper, der modtager uddannelseshjælp, jf. lovforslagets § 1, nr. 6.

Der er endvidere tale om en konsekvensændring som følge af lov nr. 1380 af 23. december 2012 om ændring af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, lov om aktiv socialpolitik, lov om social pension og forskellige andre love (Reform af førtidspension og fleksjob, herunder indførelse af ressourceforløb, rehabiliteringsteam, fleksløntilskud m.v.), hvor bestemmelsen ved en fejl ikke er blevet ændret til at omfatte ressourceforløbspersoner, der er omfattet af lovens § 2, nr. 11.

Til nr. 10

Efter gældende regler kan beskæftigelsesministeren fastsætte nærmere regler om bistand til at finde arbejde og arbejdskraft, herunder at bl.a. arbejdsmarkedsparate kontanthjælpsmodtagere kan pålægges at søge konkrete job.

Det foreslås, at denne bemyndigelse også skal omfatte uddannelseshjælpsmodtagere, som vurderes åbenlyst uddannelsesparate. Unge, der vurderes at kunne påbegynde en uddannelse inden for ca. et år og gennemføre denne uddannelse på ordinære vilkår, vil være i målgruppen »uddannelsesparate«. De, som slet ikke har barrierer i forhold til at kunne påbegynde og gennemføre en uddannelse, vil blive defineret som »åbenlyst uddannelsesparate«. Det kan fx være unge, der har bestået folkeskolens afgangsprøver eller en gymnasial uddannelse, og som ikke har problemer ud over, at de intet job har.

Til nr. 11

Efter den gældende § 10 a, stk. 1, kan beskæftigelsesministeren fastsætte regler om digital kommunikation, herunder om pligt til at anvende digital kommunikation via Jobnet eller en anden landsdækkende portal mellem på den ene side bl.a. personer, der er omfattet af målgrupperne i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, og på den anden side jobcenteret og andre, der varetager beskæftigelsesindsatsen. Bemyndigelsen kan anvendes til at fastsætte regler om pligt til at anvende digital kommunikation ved syge- og raskmeldinger og indkaldelser til samtaler og andre aktiviteter samt jobplaner, rehabiliteringsplaner og tilbud efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

Det fremgår af aftalen, at indsatsen for unge på vej mod uddannelse skal beskrives i uddannelsespålægget. Det fremgår endvidere, at alle skal have ret til at få et klart overblik over deres egen situation og de planer, der er lagt for og med borgeren.

Det foreslås, at § 10 a, stk. 1, udvides, så den eksisterende bemyndigelse for ministeren til at fastsætte regler om pligt til at anvende digital kommunikation om blandt andet jobplaner og rehabiliteringsplaner også kommer til at omfatte uddannelsespålæg. Det foreslås endvidere, at bestemmelsen udvides med uddannelseshjælpsmodtagere.

Det fremgår endvidere af aftalen, at jobparate kontanthjælpsmodtagere skal søge tilstrækkeligt bredt, intensivt og realistisk og dokumentere jobsøgning i en joblog på Jobnet.

Det foreslås derfor også, at bemyndigelsen for ministeren til at fastsætte regler om pligt til at anvende digital kommunikation også kommer til at omfatte uddannelsespålæg, job-søgning og joblog.

Som en konsekvens af, at der som led i kontanthjælpsre-formen foreslås indsat et nyt kapitel 9 b i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats om tilbud om mentorstøtte, jf. lovforslaget § 1, nr. 52, foreslås endvidere, at henvisningen til de eksisterende tilbud efter kapitel 10-12 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats udvides, så der også henvises til de nye mentortilbud i kapitel 9 b.

Til nr. 12

Det foreslås, at bestemmelserne om, at beskæftigelsesmi-nisteren kan fastsætte regler om, at afgørelser, meddelelser og andre dokumenter, der udelukkende er sendt eller udstedt på grundlag af elektronisk databehandling, kan udstedes alene med angivelse af kommunen, jobcenteret eller Jobnet som afsender, samt at en digital meddelelse anses for at være kommet frem, når den er tilgængelig for adressaten for meddelelsen, ophæves, og at helt tilsvarende regler i stedet indsættes i en ny § 10 c, jf. lovforslagets § 1, nr. 14, nedenfor. Der er tale om en lovteknisk ændring.

På den måde vil de eksisterende bestemmelser også komme til at gælde for den digitale kommunikation med arbejds-giverne, jf. de foreslåede ændringer til § 10 b.

Til nr. 13

Efter gældende regler kan beskæftigelsesministeren fast-sætte regler om obligatorisk anvendelse af digital kommuni-kation mellem kommunen, arbejdsgivere og selvstændigt er-hvervsdrivende om udbetaling af tilskud m.v. efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, jf. § 10 b, stk. 1.

Det fremgår af aftalen, at der skal oprettes en digital lø-sning (»fast-track-løsning«), så virksomhederne hurtigt og enkelt i en landsdækkende digital løsning kan ansøge om at få oprettet praktik- eller løntilskudspladser, og hvor jobcen-teret inden for en klar tidsfrist digitalt godkender en ansøg-ning om en virksomhedsplads.

Det foreslås i *stk. 2*, at beskæftigelsesministeren får be-myndigelse til at fastsætte regler om, hvordan den digitale ansøgning fra arbejdsgiverne om virksomhedspraktikplad-ser, løntilskudspladser og andre tilskudspladser m.v. skal foregå, herunder regler om pligt til at anvende et bestemt sy-stem og om fritagelse for obligatorisk anvendelse for visse grupper af juridiske personer og virksomheder. For eksem-pel vil juridiske personer, der bor i et område uden internet-dækning, kunne fritages for obligatorisk anvendelse.

I første omgang vil bemyndigelsen blive anvendt til at fastsætte regler om digitalisering af ansøgning om virksom-hedspraktikpladser og løntilskudspladser. På sigt vil bemyn-digelsen f.eks. også kunne anvendes til at fastsætte regler om digitalisering af ansøgning om voksenlærlingepladser og ansøgning om mentorstøtte.

Reglerne i kapitel 11 og 12 i lov om ansvaret for og sty-ringen af den aktive beskæftigelsesindsats om det fælles da-

tagrundlag til brug for forvaltningen af lov om en aktiv be-skæftigelsesindsats, lov om arbejdsløshedsforsikring m.v., lov om sygedagpenge, lov om ret til orlov og dagpenge ved barsel, lov om aktiv socialpolitik og den øvrige arbejdsmar-kedsrettede lovgivning finder tilsvarende anvendelse.

Det foreslås i *stk. 3*, at beskæftigelsesministeren bemyndi-ges til at fastsætte regler om, at kommunen kan sende digita-le meddelelser til arbejdsgivere og udstede afgørelser og an-dre dokumenter uden underskrift, med maskinelt eller på til-svarende måde gengivet underskrift eller under anvendelse af en teknik, der sikrer entydig identifikation af den, som har udstedt afgørelsen eller dokumentet. Det foreslås endvidere, at sådanne afgørelser og dokumenter sidestilles med afgørel-ser og dokumenter med personlig underskrift.

Det er en forudsætning, at de hensyn, der ligger bag form-krav, herunder personlig underskrift, også tilgodeses i for-hold til denne type af dokumenter, når de sendes digitalt. Det vil sige, at de relevante teknologiske løsninger, der skal erstatte den personlige underskrift, skal tilgodeses de hensyn, der ligger bag kravet herom.

Bestemmelserne svarer med ændringer i forhold til typen af digitale meddelelser til formuleringen i de hidtil gældende og tilsvarende borgerrettede bestemmelser i § 10 a, stk. 2, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

Til nr. 14

Det foreslås i *stk. 1*, at beskæftigelsesministeren bemyndi-ges til at fastsætte regler om, at afgørelser, meddelelser og andre dokumenter, der udelukkende er sendt eller udstedt på grundlag af elektronisk databehandling, kan udstedes alene med angivelse af kommunen, jobcentret eller Jobnet som af-sender.

Bestemmelsen vil finde anvendelse både på dokumenter, som sendes som et papirbrev, ved digital fremsendelse eller som en ren digital meddelelse.

Bestemmelserne svarer til den hidtil gældende bestemmel-se i § 10 a, stk. 3, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, som samtidig hermed foreslås ophævet, jf. lovforslagets § 1, nr. 12, ovenfor.

Bestemmelsen vil blive udmøntet i overensstemmelse med persondatalovens § 39.

Det foreslås i *stk. 2*, at en digital meddelelse anses for at være kommet frem, når den er tilgængelig for adressaten for meddelelsen.

Den foreslåede bestemmelse fastsætter, hvornår en digital meddelelse anses for at være kommet frem til adressaten, dvs. modtageren af meddelelsen. For meddelelser, som sendes til myndigheden, er myndigheden adressat for meddelel-sen. For meddelelser, som myndigheden sender til virksom-heden, er virksomheden adressat for meddelelsen. For med-delelser, som myndigheden sender til borgeren, er borgeren adressat for meddelelsen.

Efter forslaget anses en meddelelse for at være kommet frem til adressaten for meddelelsen, når den er tilgængelig for adressaten for meddelelsen, dvs. fra det tidspunkt, hvor adressaten har mulighed for at gøre sig bekendt med indhol-

det af meddelelsen. Det er således uden betydning, om eller hvornår adressaten gør sig bekendt med indholdet af meddelelsen.

Bestemmelsen vil have betydning for beregning af, hvornår eventuelle tidsfrister begynder at løbe. I forbindelse med udmøntningen af bemyndigelsesbestemmelsen, jf. forslaget til § 10 b, stk. 2, vil der blive fastsat rimelige frister.

Bestemmelserne svarer til den hidtil gældende bestemmelse i § 10 a, stk. 4, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, som samtidig hermed foreslås ophævet, jf. lovforslagets § 1, nr. 12, ovenfor.

Til nr. 15

Der er tale om en konsekvensændring som følge af lovforslagets § 1, nr. 18, om, at den ledige skal dokumentere sin jobsøgning via joblog.

Til nr. 16

Efter gældende regler skal dagpengemodtagere mindst hver 7. dag bekræfte, at pågældende er arbejdssøgende.

Det foreslås, at det præciseres, at dagpengemodtagere bekræfter, at de er arbejdssøgende ved mindst hvert 7. dag at tjekke deres jobforslag på Jobnet.

At tjekke sine jobforslag på Jobnet foregår ved, at personen på »Min Side« klikker på »Tjek dine jobforslag«, hvorefter it-systemet automatisk foretager et match mellem de jobønsker, personen har angivet i forbindelse med sin tilmelding som arbejdssøgende, de øvrige oplysninger i CV'et og de aktuelle jobannoncer på Jobnet, der matcher jobønskerne og CV'et. Den ledige præsenteres herefter for 10 jobannoncer, der bedst matcher jobønsker og CV. Personen kan herefter klikke videre ind på de enkelte jobannoncer og læse detaljerne i disse. Ved at tjekke sine jobforslag bekræfter personen herved, at pågældende er arbejdssøgende.

Til nr. 17

Efter gældende regler skal en person, der har ansøgt om eller modtager kontanthjælp efter lov om aktiv socialpolitik, og som efter kommunens vurdering modtager hjælpen alene på grund af ledighed, ved første henvendelse til kommunen om hjælp tilmelde sig som arbejdssøgende i jobcenteret, og kommunen skal sørge for, at det sker. Den ledige skal mindst hver 7. dag bekræfte, at pågældende er arbejdssøgende.

Det foreslås, at uddannelseshjælpsmodtagere, som kommunen vurderer som åbenlyst uddannelsesparate, senest efter 3 uger fra første henvendelse til kommunen om hjælp skal tilmelde sig som jobsøgende i jobcenteret. Jobparate kontanthjælpsmodtagere skal som hidtil tilmelde sig ved første henvendelse til kommunen om hjælp.

Desuden foreslås det, at den lediges ugentlige bekræftelse af sin jobsøgning på Jobnet ændres til, at den ledige ugentligt skal tjekke sine jobforslag på Jobnet og dermed bekræfte, at pågældende er arbejdssøgende.

Det indgik i aftalen om forenkling af beskæftigelsesindsatsen fra maj 2011, at den lediges ugentlige bekræftelse af

aktiv jobsøgning skulle gøres mere jobrettet og målrettet jobåbninger, hvilket blev udmøntet i bekendtgørelse om en aktiv beskæftigelsesindsats, således at den ledige skal tjekke sine jobforslag på Jobnet. Med præciseringen bringes formuleringen i overensstemmelse med funktionaliteten på Jobnet.

Der er således tale om en præcisering af gældende regler og den gældende funktionalitet i Jobnet. Der henvises i øvrigt til bemærkninger til lovforslagets § 1, nr. 16.

Det foreslås endvidere, at jobcenteret skal sørge for, at personen tilmelder sig som arbejdssøgende på Jobnet. Det er således som udgangspunkt personen selv, der skal tilmelde sig. Enkelte ansøgere eller modtagere af kontanthjælp kan – på trods af at de er visiteret som jobparate – have vanskeligheder hermed. I disse tilfælde skal kommunen sørge for, at tilmeldingen alligevel foretages enten ved at give personen tilstrækkelig vejledning, således at personen selv bliver i stand til at foretage tilmeldingen, eller ved at foretage tilmeldingen i det fælles datagrundlag for beskæftigelsesindsatsen, jf. lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats.

Til nr. 18

Efter gældende regler skal arbejdsmarkedsparate kontanthjælpsmodtagere være aktivt jobsøgende, men der er ikke krav til, hvordan de dokumenterer deres jobsøgning.

Det foreslås, at jobparate kontanthjælpsmodtagere og åbenlyst uddannelsesparate uddannelseshjælpsmodtagere løbende skal dokumentere deres jobsøgning i en joblog på »Min Side« på Jobnet.

»Min Side« på Jobnet er en samlet portal for de landsdækkende selvbetjeningsløsninger i beskæftigelsesindsatsen, som er fælles for alle jobcentre, jf. lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats, § 60, stk. 6.

En joblog er en selvbetjeningsfacilitet, hvor den ledige kan registrere alle sine jobsøgningsaktiviteter m.v., f.eks. i form af hvilke ansøgninger der er sendt, uopfordrede henvendelser til arbejdsgivere, deltagelse i jobmesser m.v. I jobloggen registreres allerede foretagne aktiviteter, og den kan anvendes af den ledige til planlægning af kommende aktiviteter.

For så vidt angår pligten til jobsøgning henvises til § 1, nr. 25-28, i det samtidigt fremsatte lovforslag om ændring af om ændring af lov om aktiv socialpolitik, SU-loven, lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag og forskellige andre love.

Hvad angår pligten til at anvende jobloggen på »Min Side« på Jobnet henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 13 og 18, samt til pkt. 2.14.2. i de almindelige bemærkninger.

Til nr. 19

Efter gældende regler har beskæftigelsesministeren bemyndigelse til at fastsætte regler om tilmelding og afmelding som arbejdssøgende.

Det foreslås at udvide bemyndigelsen til også at omfatte jobsøgning og joblog m.v.

Ved tilmelding som arbejdssøgende forstås, at personen registreres som arbejdssøgende i det fælles datagrundlag for beskæftigelsesindsatsen, jf. lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats. Det er således denne registrering, der muliggør, at den arbejdssøgende kan udsøges med henblik på formidling af job. Når den ledige ikke længere søger eller skal formidles job, kan personen afmeldes som arbejdssøgende.

Det foreslås at udvide bemyndigelsen, således at beskæftigelsesministeren også kan fastsætte regler om jobsøgning og joblog m.v.

Den eksisterende bemyndigelse er allerede udmøntet i bekendtgørelse om en aktiv beskæftigelsesindsats, hvor det fremgår, at tilmeldingen finder sted i jobcenteret i bopælskommunen, at tilmeldingen kan foretages digitalt på Jobnet, at den ledige modtager elektronisk kvittering for sin tilmelding m.v.

Bemyndigelsen vil endvidere blive anvendt til at præcisere, at jobsøgningen skal foregå bredt, intensivt og realistisk, samt hvordan registreringerne foretages i jobloggen. Endvidere vil bemyndigelse blive anvendt til at fastsætte regler om jobcentrets opfølgning på den enkeltes jobsøgning med udgangspunkt i jobloggen.

Til nr. 20

Efter gældende regler skal arbejdsmarkedssparate kontanthjælpsmodtagere, som er tilmeldt som arbejdssøgende i jobcenteret, jf. § 11, stk. 2 og 3, give fyldestgørende oplysninger om tidligere beskæftigelse, uddannelse, kvalifikationer og øvrige forhold af betydning for jobcenterets bistand til at finde arbejde. De skal endvidere angive mindst ét beskæftigelsesmål.

Det foreslås, at alle kontanthjælpsmodtagere og uddannelseshjælpsmodtagere, som vurderes åbenlyst uddannelsesparate, skal give fyldestgørende oplysninger om tidligere beskæftigelse, uddannelse, kvalifikationer og øvrige forhold af betydning for jobcenterets bistand til at finde arbejde. Kontanthjælps- og uddannelseshjælpsmodtagere, som vurderes åbenlyst uddannelsesparate, skal efter forslaget angive mindst et beskæftigelsesmål.

Til nr. 21

Efter gældende regler skal arbejdsmarkedssparate kontanthjælpsmodtagere hurtigst muligt og senest 3 uger efter tilmelding indlægge oplysninger i Jobnet. Personen skal løbende ajourføre oplysningerne i Jobnet. Jobcenteret kan beslutte, at oplysningerne skal være indlagt senest samtidig med, at jobsamtalen afholdes.

Det foreslås, at jobparate kontanthjælpsmodtagere hurtigst muligt og senest 3 uger efter tilmelding skal indlægge de ovenfor nævnte oplysninger i Jobnet. Aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere og åbenlyst uddannelsesparate uddannelseshjælpsmodtagere skal efter forslaget senest 3 uger fra den første henvendelse til kommunen om hjælp indlægge

disse oplysninger i Jobnet og skal løbende ajourføre oplysningerne. Der er ingen ændringer i forhold til dagpengemodtagere.

Til nr. 22

Efter gældende regler skal der for dagpenge- og arbejdsmarkedssparate kontanthjælpsmodtagere afholdes en samtale med personen senest 3 uger efter tilmeldingen, hvor det sikres, at de oplysninger, som personen indlægger i Jobnet, er fyldestgørende. Samtalen afholdes ved personligt fremmøde, jf. dog § 21 f. Under samtalen skal det aftales, hvordan personens jobsøgning kan understøttes, og personen kan pålægges at søge relevante konkrete job. Samtalen afholdes af kommunen.

Det foreslås, at jobparate kontanthjælpsmodtagere ikke længere skal have en cv-samtale, hvor det sikres, at de oplysninger, som personen indlægger i Jobnet, er fyldestgørende. Som en del af det individuelle kontaktførløb, herunder visitationssamtale, drøfter jobcenteret med disse personer deres tidligere beskæftigelse, uddannelse, kvalifikationer og øvrige forhold af betydning for jobcenterets bistand til at finde arbejde. Det er således ikke længere et krav om en såkaldt »cv-samtale« for kontanthjælpsmodtagere.

Til nr. 23

Der er tale om en konsekvensændring af lovforslagets § 1, nr. 22.

Til nr. 24

Efter gældende regler skal der for en kontanthjælpsmodtager tilrettelægges og gennemføres et individuelt og fleksibelt kontaktførløb under hensyn til personens ønsker og forudsætninger samt arbejdsmarkedets behov med henblik på, at personen hurtigst muligt opnår ordinær beskæftigelse. Såfremt opnåelse af ordinær beskæftigelse ikke umiddelbart er realistisk, tilrettelægges kontaktførløbet med henblik på, at personen bringes tættere på arbejdsmarkedet.

Det foreslås, at for en person under 30 år, der efter gældende regler får kontanthjælp, og som efter lovforslaget vil blive omfattet af de to nye målgrupper, der modtager uddannelseshjælp, jf. lovforslagets § 1, nr. 6, skal der tilrettelægges og gennemføres et individuelt og fleksibelt kontaktførløb under hensyn til personens ønsker og forudsætninger med henblik på, at personen hurtigst muligt påbegynder og gennemfører en studie- eller erhvervskompetencegivende uddannelse på almindelige vilkår. Såfremt opnåelse af en studie- eller erhvervskompetencegivende uddannelse ikke umiddelbart er realistisk, tilrettelægges kontaktførløbet med henblik på, at personen understøttes i at blive parat til at påbegynde og gennemføre en studie- eller erhvervskompetencegivende uddannelse.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 44, om uddannelsespålæg og bemærkninger hertil.

Til nr. 25

Der er tale om en konsekvensændring som følge af lovforslagets § 1, nr. 31 og 34.

Til nr. 26

Der er tale om en konsekvensændring som følge af, at mentorstøtte efter lovforslagets § 1, nr. 52, bliver et nyt tilbud i loven.

Til nr. 27

Der er tale om en konsekvensændring som følge af, at der indsættes nye stykker i lovens § 18. Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 34.

Til nr. 28

Efter gældende regler skal der for kontanthjælpsmodtagere under kontaktføreløbet afholdes individuelle jobsamtaler med fokus på konkrete job og jobsøgning. Samtalen afholdes ved personligt fremmøde, jf. dog lovens § 17, stk. 2, § 18, stk. 2, og § 21 f. Under jobsamtalen tilrettelægges kontaktføreløbet, og indholdet i beskæftigelsesindsatsen fastlægges, ligesom der følges op på indgåede aftaler.

Det foreslås i *stk. 6*, at der for personer under 30 år, som efter lovforslaget vil blive uddannelsesparate uddannelseshjælpsmodtagere, jf. lovforslagets § 1, nr. 6, under kontaktføreløbet skal afholdes individuelle samtaler med henblik på at sikre uddannelsesfokus og fremdrift i forhold til arbejdet med uddannelsespålægget, herunder følge op på, at den unge overholder de indgåede aftaler i forbindelse med de tre trin i uddannelsespålægget, og om de igangsatte indsats understøtter det relevante trin i uddannelsespålægget. For uddannelsesparate er der ingen krav til samtalerne form.

Det foreslås endvidere i *stk. 6*, at der for en person under 30 år, der efter gældende regler får kontanthjælp, og som efter lovforslaget vil blive aktivitetsparate uddannelseshjælpsmodtagere, jf. lovforslagets § 1, nr. 6, under kontaktføreløbet skal afholdes individuelle samtaler med henblik på at sikre, at der tages højde for personens udfordringer og behov, og at den uddannelsesrettede indsats løbende kan ændres og justeres for at understøtte personens fremdrift frem mod at blive uddannelsesparat. Herunder skal der følges op på, at den unge overholder de indgåede aftaler i forbindelse med de tre trin i uddannelsespålægget, og om de igangsatte indsats understøtter det relevante trin i uddannelsespålægget. Samtalen afholdes ved personligt fremmøde, men kan også ske telefonisk, digitalt eller på anden måde, hvis personen deltager i tilbud efter kapitel 10-12.

For kontanthjælpsmodtagere, som er helt eller delvis sygemeldte, og som har behov for en særlig indsats for at sikre, at de får den nødvendige hjælp til at opnå eller genvinde tilknytning til arbejdsmarkedet, skal der efter gældende regler tilrettelægges en indsats og opfølgning herpå som led i det individuelle kontaktføreløb.

For personer under 30 år, som efter lovforslaget vil blive omfattet af de to nye målgrupper, der modtager uddannelseshjælp, jf. lovforslagets § 1, nr. 6, og som er helt eller delvis sygemeldte og har behov for en fokuseret indsats for at sikre, at de har den nødvendige hjælp til at opnå eller genvinde fodfæste på uddannelsesvejen, foreslås det i *stk. 7*, at indsatsen og opfølgning tilrettelægges som led i det indivi-

duelle kontaktføreløb. Det betyder, at denne gruppe skal følge samtalefrekvensen for uddannelseshjælpsmodtagere.

Til nr. 29

Efter gældende regler skal det som led i kontaktføreløbet påses, at de oplysninger, som arbejdsmarkedsparete kontanthjælpsmodtagere har indlagt i Jobnet, er fyldestgørende.

Som følge af at aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere og åbenlyst uddannelsesparate uddannelseshjælpsmodtagere også skal give fyldestgørende oplysninger om tidligere beskæftigelse, uddannelse, kvalifikationer og øvrige forhold, jf. lovforslagets § 1, nr. 20, skal det for disse personer også påses, at de oplysninger, som er indlagt i Jobnet, er fyldestgørende.

Til nr. 30

Der er tale om en konsekvensændring, som følge af lovforslagets § 1, nr. 31.

Til nr. 31

Efter gældende regler skal den individuelle jobsamtale for arbejdsmarkedsparete kontanthjælpsmodtagere afholdes, senest hver gang personen i sammenlagt 3 måneder har modtaget offentlige forsørgelsesydelse eller har deltaget i tilbud efter kapitlerne 10-12. Samtalen kan ske telefonisk, digitalt eller på anden måde, hvis personen deltager i tilbud efter kapitel 10-12.

Det foreslås, at de individuelle jobsamtaler for jobparate og aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere skal afholdes løbende tilpasset den enkeltes behov og mindst 4 gange inden for 12 kalendermåneder. Det betyder, at jobcenteret konkret skal vurdere den enkeltes behov for samtaler og indkalde den ledige til hyppigere samtaler, hvis det vurderes, at det ikke er tilstrækkeligt med 4 samtaler inden for 12 kalendermåneder.

Til nr. 32

Efter gældende regler skal den individuelle jobsamtale for arbejdsmarkedsparete kontanthjælpsmodtagere afholdes, senest hver gang personen i sammenlagt 3 måneder har modtaget offentlige forsørgelsesydelse eller har deltaget i tilbud efter kapitlerne 10-12. Samtalen kan ske telefonisk, digitalt eller på anden måde, hvis personen deltager i tilbud efter kapitel 10-12.

Som nævnt i bemærkningerne til nr. 31, foreslås det, at samtalerne for kontanthjælpsmodtagere skal afholdes løbende tilpasset den enkeltes behov og mindst 4 gange inden for 12 kalendermåneder. Det foreslås, at samtalerne kan ske telefonisk, digitalt eller på anden måde, f.eks. pr. brev, hvis personen deltager i tilbud efter kapitel 10-12.

Til nr. 33

Der er tale om en konsekvensændring, som følge af lovforslagets § 1, nr. 31.

Til nr. 34

Efter gældende regler skal de individuelle jobsamtaler for en arbejdsmarkedssparat kontanthjælpsmodtager afholdes senest, hver gang personen i sammenlagt 3 måneder har modtaget offentlige forsørgelsesydelse eller har deltaget i tilbud efter kapitlerne 10-12. Samtalerne kan ske telefonisk, digitalt eller på anden måde, hvis personen deltager i tilbud efter kapitel 10-12.

Efter gældende regler skal de individuelle jobsamtaler for en ikke-arbejdsmarkedssparat kontanthjælpsmodtager afholdes senest, hver gang personen i sammenlagt 3 måneder har modtaget offentlige forsørgelsesydelse eller har deltaget i tilbud efter kapitel 10-12. Samtalen kan ske telefonisk, digitalt eller på anden måde, hvis personen deltager i tilbud efter kapitel 10-12.

Det foreslås, at for personer under 30 år, der efter gældende regler får kontanthjælp, og som efter lovforslaget vil blive uddannelsesparate uddannelseshjælpsmodtagere, jf. lovforslagets § 1, nr. 6, skal de individuelle samtaler afholdes i det omfang, det er nødvendigt for at sikre uddannelsesfokus og arbejdet med uddannelsespålægget, jf. lovforslagets § 1, nr. 44, om uddannelsespålæg. Der kan derfor være stor forskel på intensiteten i opfølgning afhængig af den enkeltes behov.

Det foreslås også, at for en person under 30 år, som efter lovforslaget vil blive aktivitetsparat uddannelseshjælpsmodtager, jf. lovforslagets § 1, nr. 6, skal den individuelle samtale afholdes, senest hver gang personen i sammenhængende 2 måneder har modtaget offentlige forsørgelsesydelse eller har deltaget i tilbud efter kapitel 12.

Til nr. 35

Efter gældende regler skal de individuelle jobsamtaler for en ikke-arbejdsmarkedssparat kontanthjælpsmodtager afholdes senest, hver gang personen i sammenlagt 3 måneder har modtaget offentlige forsørgelsesydelse eller har deltaget i tilbud efter kapitel 10-12. Samtalen kan ske telefonisk, digitalt eller på anden måde, hvis personen deltager i tilbud efter kapitel 10-12.

Det foreslås, at individuelle samtaler for en aktivitetsparat uddannelseshjælpsmodtager også kan ske telefonisk, digitalt eller på anden måde, hvis personen deltager i tilbud efter kapitel 10-12.

Til nr. 36

Efter gældende regler kan opfølgning foregå uden kontakt til sygemeldte ikke-arbejdsmarkedssparate kontanthjælpsmodtagere, hvis der er tale om alvorlig sygdom, hvor kontakt til den sygemeldte ikke er hensigtsmæssig eller mulig på grund af den sygemeldtes helbredssituation (standby). Ved vurdering af, om en sygdom er alvorlig, indgår navnlig, om sygdommen er livstruende.

Det foreslås, at opfølgning for en sygemeldt person under 30 år, som efter lovforslaget vil blive aktivitetsparat uddannelseshjælpsmodtager, jf. lovforslagets § 1, nr. 6, også kan foregå uden kontakt, hvis der er tale om alvorlig sygdom, hvor kontakt til den sygemeldte ikke er hensigtsmæssig eller mulig på grund af den sygemeldtes helbredssituation (stand-

by). Ved vurdering af, om en sygdom er alvorlig, indgår navnlig, om sygdommen er livstruende.

Til nr. 37

Efter gældende regler kan ikke-arbejdsmarkedssparate kontanthjælpsmodtagere få hjælp fra forskellige kommunale forvaltninger og andre myndigheder. Det betyder, at borgeren skal henvende sig mange forskellige steder og have kontakt med en række forskellige sagsbehandlere, og at indsatsen ikke nødvendigvis hænger sammen.

Det foreslås at sikre aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere og uddannelseshjælpsmodtagere en helhedsorienteret indsats, som skal koordineres på tværs af kommunale forvaltninger og andre myndigheder.

Det foreslås derfor også, at aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere og uddannelseshjælpsmodtagere umiddelbart, når de vurderes som aktivitetsparate, får ret til en koordinerende sagsbehandler. Den koordinerende sagsbehandler er ansvarlig for at varetage sagsbehandlingen i samarbejde med personen, herunder løbende at følge op på indsatsen og løbende at koordinere indsatsen i den enkelte sag samt bistå personen med at realisere sit uddannelses- eller beskæftigelsesmål. Forslaget skal sikre, at personen oplever kontinuitet og sammenhæng i indsatsen.

Det foreslås endvidere, at kommunen kan vælge at udpege en koordinerende sagsbehandler fra en anden kommunal enhed end jobcentret. Dette kan f.eks. være relevant, hvis hovedvægten af borgerens problemer skal løses af en anden forvaltning. Forslaget indebærer, at en sagsbehandler fra en anden enhed end jobcentret kan være koordinerende sagsbehandler og udføre opgaver på beskæftigelsesområdet, som vedrører faktisk forvaltningsudøvelse. Der kan f.eks. være tale om at foretage opfølgning og understøtte, at personen når målet. En sagsbehandler fra en anden enhed end jobcentret kan ikke træffe afgørelse efter beskæftigelseslovgivningen.

Der kan undervejs opstå behov for, at der udpeges en ny gennemgående og koordinerende sagsbehandler. Det kan f.eks. ske, hvis personen i den første periode har haft en sagsbehandler fra socialforvaltningen, fordi hovedvægten i indsatsen var af social karakter. Her kan det være hensigtsmæssigt at udpege en ny gennemgående og koordinerende sagsbehandler, når hovedvægten i indsatsen overgår til at være beskæftigelsesrettet. Personen inddrages, inden der udpeges en ny koordinerende sagsbehandler.

Til nr. 38

Den foreslåede ændring indebærer alene en konsekvensændring af, at jobparate kontanthjælpsmodtagere og uddannelseshjælpsmodtagere skal have flere samtaler i forbindelse med visitation.

Til nr. 39

Efter gældende regler skal den første jobsamtale for en kontanthjælpsmodtager afholdes, senest når personen har modtaget offentlige forsørgelsesydelse i sammenhængende 1 måned fra første henvendelse om hjælp til kommunen,

hvis personen er under 30 år, eller 3 måneder fra første henvendelse om hjælp til kommunen, hvis personen er fyldt 30 år. Derefter skal en kontanthjælpsmodtager have en jobsamtale, senest hver gang personen i sammenlagt 3 måneder har modtaget offentlige forsørgelsesydelse eller har deltaget i tilbud efter kapitlerne 10-12

Det foreslås, at den første jobsamtale for jobparate og aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere skal afholdes seneste en uge fra første henvendelse om hjælp til kommunen. Den første samtale er en visitationssamtale, hvor kommunen sammen med kontanthjælpsmodtageren igangsætter en plan for den enkeltes vej mod job med udgangspunkt i den enkeltes kompetencer og behov.

Kommunen skal ved samtalen også vurdere, hvorvidt personen er jobparat eller aktivitetsparat. Der vil administrativt blive fastsat nærmere regler om visitation med hjemmel i de gældende bemyndigelsesbestemmelser i lovens §§ 4 a og 21, stk. 2.

Til nr. 40

Efter gældende regler skal den første jobsamtale for en kontanthjælpsmodtager afholdes, senest når personen har modtaget offentlige forsørgelsesydelse i sammenhængende 1 måned fra første henvendelse om hjælp til kommunen, hvis personen er under 30 år, eller 3 måneder fra første henvendelse om hjælp til kommunen, hvis personen er fyldt 30 år. Derefter skal en kontanthjælpsmodtager have en jobsamtale, senest hver gang personen i sammenlagt 3 måneder har modtaget offentlige forsørgelsesydelse eller har deltaget i tilbud efter kapitlerne 10-12

Det foreslås, at der efter afholdelse af den første jobsamtale for jobparate kontanthjælpsmodtagere skal afholdes mindst 2 jobsamtaler yderligere inden for de første 3 kalendermåneder fra første henvendelse om hjælp til kommunen. Samtalerne skal understøtte den jobparates egen aktive jobsøgning. Kommunen skal under samtalerne med udgangspunkt i den jobparates joblog m.v. følge op på, om den enkelte søger job tilstrækkeligt bredt, intensivt og realistisk. Er det ikke tilfældet, skal kommunen stille krav til den enkelte om jobsøgningen, herunder pålægge personen at søge konkrete job eller formidle personen til konkrete ledige job.

Til nr. 41

Forslaget til § 20 a

Efter gældende regler skal første jobsamtale for en kontanthjælpsmodtager under 30 år afholdes, senest når personen har modtaget offentlige forsørgelsesydelse i sammenhængende 1 måned fra første henvendelse om hjælp til kommunen.

Det foreslås, at for en person under 30 år, der efter gældende regler får kontanthjælp, og som efter lovforslaget vil blive omfattet af de to nye målgrupper, der modtager uddannelseshjælp, jf. lovforslagets § 1, nr. 6, skal første samtale afholdes, senest når personen har modtaget offentlige forsørgelsesydelse i sammenhængende 1 uge fra første henvendelse om hjælp til kommunen.

Den første samtale er en visitationssamtale, hvor kommunen med udgangspunkt i den unges ressourcer og udfordringer i forhold til uddannelse skal tale med den unge om, hvilken vej vedkommende skal gå. Forud for visitationen skal den unge have forberedt sig ved at overveje uddannelsesønsker, - mål og muligheder. Samtalen skal resultere i, at den enkelte unge visiteres til det videre forløb, som fører hen imod ordinær uddannelse.

Der vil administrativt blive fastsat nærmere regler om visitation med hjemmel i de gældende bemyndigelsesbestemmelser i lovens §§ 4 a og 21, stk. 2.

Det foreslås endvidere, at efter afholdelse af den første samtale, skal der med personer, som ikke er åbenlyst uddannelsesparate, gennemføres en grundigere visitation, der understøttes af mindst 2 samtaler yderligere inden for de første 3 kalendermåneder fra første henvendelse om hjælp til kommunen. I helt særlige tilfælde, hvor jobcenteret ved første samtale vurderer, at en person er omfattet af § 2, nr. 13, og har særlige komplekse udfordringer i form af helbreds- og sociale barrierer, skal disse samtaler ikke afholdes. Denne mulighed er begrænset til situationer, hvor der ikke er den mindste tvivl om, at den unge er aktivitetsparat, og der er derfor ikke brug for en grundigere visitation.

Samtalerne suppleres med iværksættelse af en aktiv indsats samt læse-, skrive- og regnetest og -undervisning og tilrettelægges, så de bedst muligt følger op på og understøtter den igangsatte indsats. Formålet er grundigt at afdække ressourcer og udfordringer i forhold til uddannelse for at kunne iværksætte den rette indsats, således at den unge støttes og hjælpes til at overkomme barrierer på uddannelsesvejen. Efter 3 kalendermåneder skal den unge således endeligt visiteres som hhv. uddannelses- eller aktivitetsparat.

Forslaget til § 20 b

Efter gældende regler er der efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats ikke en særlig vejledningssamtale for kontanthjælpsmodtagere, som er på barsel og er omfattet af § 13, stk. 4, nr. 4, i lov om aktiv socialpolitik, og dermed er på barselsorlov efter regler i lov om ret til orlov og dagpenge ved barsel (barselloven).

Det foreslås, at jobcenteret inden for 3 måneder før barselsperiodens afslutning skal tilbyde kontanthjælpsmodtagere og uddannelseshjælpsmodtagere, som er på barsel og er omfattet af § 13, stk. 4, nr. 4, i lov om aktiv socialpolitik, mindst en vejledningssamtale.

Formålet med samtalen for uddannelseshjælpsmodtagere er at sikre, at de har fokus på uddannelse mod barselsperiodens slutning og dermed understøtte fodfæstet på uddannelsesvejen tidligere.

Formålet med samtalen for kontanthjælpsmodtagere er at sikre, at de har fokus på at opnå eller genvinde tilknytning til arbejdsmarkedet.

Det foreslås, at samtalerne som udgangspunkt skal ske ved personligt fremmøde. Samtalen kan dog ske telefonisk, digitalt eller på anden måde, hvis personen anmoder om det.

Til nr. 42

Efter gældende regler fastsætter beskæftigelsesministeren regler om opgørelse af tidsperioderne i forbindelse med job-samtaler.

Det foreslås, at beskæftigelsesministeren også kan fastsætte regler om opgørelse af tidsperioder med offentlige forsørgelsesydelse og deltagelse i tilbud for personer under 30 år, der efter gældende regler får kontanthjælp, og som efter lovforslaget vil få uddannelseshjælp, jf. lovforslagets § 1, nr. 6.

Til nr. 43 og 44

Efter gældende regler skal jobcenteret som led i det individuelle kontaktføreløb vurdere, om en dagpengemodtager eller kontanthjælpsmodtager under 25 år, som ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse, og som ikke har forsørgerpligt over for hjemmeboende børn, vil kunne gennemføre en uddannelse på almindelige vilkår.

Vurderer jobcenteret, at personen kan gennemføre en uddannelse, skal jobcenteret inden for en nærmere fastsat frist pålægge personen at komme med forslag til en eller flere relevante studie- eller erhvervskompetencegivende uddannelser, som den pågældende kan ansøge om optagelse på. Det er en betingelse, at personen under hele uddannelsen har et forsørgelsesgrundlag i form af SU, elevløn el.lign.

Jobcenteret skal ud fra en vurdering af personens forudsætninger pålægge den pågældende inden for en nærmere fastsat frist at søge om optagelse på en eller flere uddannelser. Hvis personen optages på en uddannelse, er den pågældende forpligtet til at påbegynde og gennemføre uddannelsen.

Vurderer jobcenteret, at der er risiko for, at den unge, som påbegynder en uddannelse, kan få særlige vanskeligheder ved at gennemføre uddannelsen, skal jobcenteret underrette uddannelsesinstitutionen om, at den unge er pålagt at påbegynde en uddannelse. Underretning kan ske uden samtykke fra den unge.

Det foreslåede *stk. 1* og *2* svarer for så vidt angår dagpengemodtagere til de gældende regler for gruppen.

Det foreslås i *stk. 3*, at jobcenteret ved første samtale, jf. lovens § 20 a, skal pålægge en person under 30 år, som efter lovforslaget vil få uddannelseshjælp, jf. lovforslagets § 1, nr. 6, inden for en nærmere fastsat frist at komme med relevante forslag til en eller flere studie- eller erhvervskompetencegivende uddannelser, som personen på kortere eller længere sigt kan påbegynde og gennemføre på almindelige vilkår. Fristen fastlægges under hensyn til den enkeltes ressourcer og behov for supplerende støtte. For nogle uddannelsesparate vil fristen være kort eller unødvendig, fordi uddannelsesvalget allerede er kendt. For andre unge med betydelige udfordringer kan fristen være lang.

Det foreslås også i *stk. 3*, at jobcenteret kan iværksætte aktiviteter og tilbud efter kapitel 9 b-12 for at hjælpe personen i stand til at komme med forslag til en eller flere studie- eller erhvervskompetencegivende uddannelser. Det er en betingelse, at personen under hele uddannelsen har et forsørgel-

sesgrundlag i form af SU, elevløn el.lign., f.eks. i form af praktikløn eller skoleydelse.

Det foreslås i *stk. 4* og *5*, at jobcenteret ud fra en vurdering af personens forudsætninger skal pålægge den pågældende inden for en nærmere fastsat frist at søge om optagelse på en eller flere uddannelser, samt at den pågældende er forpligtet til at påbegynde og gennemføre uddannelsen, hvis personen optages på en uddannelse.

For en person under 30 år, som efter lovforslaget vil få uddannelseshjælp, jf. lovforslagets § 1, nr. 6, foreslås det i *stk. 6*, at testresultater fra vejledende læsetest for voksne (VLV), prøveresultater i forbindelse med de enkelte trin i forberedende voksenundervisning samt de aktiviteter og tilbud efter kapitel 9 b-12, der iværksættes for, at personen når sit uddannelsesmål, skal fremgå af uddannelsespålægget efter *stk. 3-5*.

Det foreslås i *stk. 7*, at jobcenteret skal underrette uddannelsesinstitutionen om, at personen er pålagt at begynde og gennemføre en uddannelse, herunder de aktiviteter og indsatser, pågældende har fået af jobcenteret, eventuelle test- og prøveresultater, og om jobcenteret vurderer, at der er risiko for, at pågældende kan få særlige vanskeligheder ved at gennemføre uddannelsen. Dette svarer bortset fra underretning om test- og prøveresultater til de hidtil gældende regler i § 21 b, *stk. 5*. Det foreslås også, at uddannelsesinstitutionen skal underrette jobcenteret, når personen optages på uddannelsen, samt hvis uddannelsesinstitutionen vurderer, at der er risiko for frafald. Det foreslås, at også denne underretning kan ske uden samtykke fra personen således, at kommunen kan iværksætte mentorstøtte, hvis der er behov for dette. Underretningerne mellem jobcenter og uddannelsesinstitutioner skal ske digitalt for at minimere administrationen, jf. *stk. 9*.

Det foreslås i *stk. 8*, at jobcenteret skal fortsætte indsatsen helt frem til uddannelsesstart for personer, der via uddannelsespålæg skal påbegynde en uddannelse inden for en måned efter uddannelseshjælpens ophør. Dermed vil den unge opleve overgangen fra uddannelseshjælp til uddannelse som et ubrudt forløb.

Det foreslås endvidere i *stk. 9*, at beskæftigelsesministeren kan fastsætte nærmere regler om uddannelsespålægget, herunder om digitalisering, udformning og procedurer for udarbejdelse af pålægget.

Med denne bemyndigelse vil der bl.a. blive fastsat regler om, at jobcenteret inden for en uge skal sikre sig, at personen er startet på uddannelsesinstitutionen og derefter er godt på vej til at tage uddannelsen. Der vil endvidere blive fastsat regler om, at underretningerne mellem jobcenter og uddannelsesinstitution skal foregå digitalt, også selvom den digitale understøtning først er i drift på et senere tidspunkt. Reglerne herfor og den digitale løsning forventes udarbejdet i samarbejde med Ministeriet for Børn og Undervisning. Der vil endvidere blive fastsat regler om, hvordan underretningerne mellem jobcenter og uddannelsesinstitution skal foregå frem til den digitale understøtning er i drift.

Til nr. 45

De tilbud, som jobcenteret efter gældende regler kan give lovens målgrupper, er vejledning og opkvalificering, virksomhedspraktik og ansættelse med løntilskud. Tilbuddene gives enten i henhold til en jobplan eller en rehabiliteringsplan, og skal så vidt muligt være rettet mod beskæftigelse inden for områder, hvor der er behov for arbejdskraft, og gives ud fra den enkeltes ønsker og forudsætninger med henblik på, at personen hurtigst muligt opnår varig beskæftigelse og hel eller delvis selvforsørgelse.

Det fremgår af aftalen om kontanthjælpsreformen, at tilbud for unge uden uddannelse skal være målrettet mod, at den unge skal i uddannelse og ikke i job, og at den unge derfor skal have et uddannelsespålæg i stedet for en jobplan. Det fremgår tillige, at mentorstøtte skal være et element i tilbudsviften for unge uden uddannelse og for aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere. Der henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 52, om mentorstøtte og § 1, nr. 44, om uddannelsespålæg.

Det foreslås derfor, at det indsættes i § 22, at tilbudsviften udvides med det nye redskab mentorstøtte, jf. kapitel 9 b.

Til nr. 46

Efter gældende regler kan tilbud gives i henhold til en jobplan eller en rehabiliteringsplan, jf. kapitel 9.

Det foreslås, at tilbud også kan gives i henhold til et uddannelsespålæg efter lovens § 21 b. Der henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 44.

Til nr. 47

Efter gældende regler skal tilbud så vidt muligt være rettet mod beskæftigelse inden for områder med behov for arbejdskraft og gives ud fra den enkeltes ønsker og forudsætninger med henblik på varig beskæftigelse og hel eller delvis selvforsørgelse.

Det foreslås, at tilbud for uddannelseshjælpsmodtagere gives med henblik på, at personen påbegynder og gennemfører en egnet studie- eller erhvervskompetencegivende uddannelse på almindelige vilkår inden for så kort tid som muligt.

Til nr. 48

Efter gældende regler kan tilbud til kontanthjælpsmodtagere gives så længe, personen er berettiget til kontanthjælp.

Det foreslås, at tilbud til personer, der modtager uddannelseshjælp, skal kunne gives så længe, personen er berettiget til uddannelseshjælp.

Til nr. 49

Efter gældende regler i § 13 c i lov om aktiv socialpolitik kan beskæftigelsesministeren fastsætte regler om, at kravet om, at man skal udnytte sine arbejdsmuligheder, kan fraviges under deltagelse i tilbud. Dette er udmøntet i § 33 i bekendtgørelse om en aktiv beskæftigelsesindsats, hvorefter rådighedsforpligtelsen for tilbud kan fraviges, hvis tilbuddet medvirker til, at personen kan opnå fast beskæftigelse.

Det foreslås, at uddannelseshjælpsmodtagere også omfattes af denne bemyndigelsesbestemmelse i § 13 c i lov om aktiv socialpolitik, så beskæftigelsesministeren også kan fastsætte regler, hvorefter rådighedsforpligtelsen for tilbud kan fraviges, hvis tilbuddet medvirker til, at personen kan opnå ordinær uddannelse.

Til nr. 50

Efter de gældende regler kan deltagelse i tilbud i udlandet for bl.a. kontanthjælpsmodtagere ske i henhold til § 5 i lov om aktiv socialpolitik. Efter denne bestemmelse kan kommunen i særlige tilfælde tillade, at retten til hjælp bevares under kortvarige ophold i udlandet.

Det foreslås, at det indsættes, at deltagelse i tilbud i udlandet for modtagere af uddannelseshjælp vil kunne ske i henhold til reglerne i lov om aktiv socialpolitik.

Til nr. 51

Efter gældende regler skal der for kontanthjælpsmodtagere udarbejdes en jobplan forud for afgivelse af tilbud om vejledning og opkvalificering, virksomhedspraktik og offentligt løntilskud, dog ikke hvis tilbuddet varer op til 4 uger eller er blevet fastsat under en jobsamtale og er rettet mod beskæftigelse inden for områder, hvor der er behov for arbejdskraft.

Som konsekvens af, at mentorstøtte efter lovforslagets § 1, nr. 52, bliver et nyt tilbud i loven, foreslås en konsekvensændring i lovens § 29, stk. 1 og 3, hvor tilbud om mentorstøtte indsættes. Der skal således forud for afgivelse af tilbud om mentorstøtte udarbejdes jobplan på samme måde som ved afgivelse af andre tilbud.

Til nr. 52

Forslaget til § 31 b

Efter gældende regler kan der ydes støtte til en mentorfunktion med henblik på at fremme, at en person kan opnå eller fastholde aktiviteter, tilbud, fleksjob eller ordinær ansættelse. Personer under 30 år, der er omfattet af en indsats efter loven, kan få støtte til en mentorfunktion, hvis de begynder på en ordinær uddannelse på almindelige vilkår.

Det foreslås, at al mentorstøtte fremover kan gives som et tilbud efter loven til personer, som har behov for mentorstøtte for at opnå eller fastholde aktiviteter, tilbud, ordinær uddannelse, ansættelse i fleksjob eller ordinær ansættelse.

Som noget nyt kan unge, der ikke tidligere har været i kontakt med jobcenteret, få tilbud om mentorstøtte ved overgangen til ordinær uddannelse, så flere kan få en god start på en uddannelse, og risikoen for at falde fra uddannelsen kan mindskes.

Endvidere foreslås det, at personer, der er omfattet af målgrupperne i lovens § 2, og som er indlagt på grund af psykiske lidelser, får ret til en udskrivningskoordinator, som er en mentor med særlige kompetencer i forhold til målgruppen, i forbindelse med deres udskrivelse. Sundhedsvæsenet skal hurtigst muligt efter, at tidspunktet for udskrivning bliver kendt, meddele kommunen, at en person udskrives, samt op-

lyse tidspunktet herfor. Det er herefter kommunens pligt at sørge for, at der knyttes en mentor til personen.

Mentoren skal i forbindelse med udskrivning fra psykiatrisk indlæggelse hjælpe personen med at koordinere og genetablere et normalt hverdagsliv med bolig, familie, økonomi, netværk og arbejde. Mentoren skal således hjælpe personen med at finde en stabil bolig og stabilt forsørgelsesgrundlag samt at deltage i meningsfulde aktiviteter i hverdagen og understøtte personens vej mod uddannelse eller job. Dette skal ske igennem en tidlig afklaring af personens ønsker, ressourcer og muligheder samt ved inddragelse af kommunen og efter behov sundhedsvæsenet. Forløbet indledes med et møde mellem den indlagte eller indsatte person, mentoren og kommunen m.v. For indlagte personer kan det være relevant også at inddrage hospitalet eller egen læge. Mentoren kan tilbydes op til 3 måneder forud for udskrivelsen, og indtil personen har opnået en stabil og struktureret hverdag. Personen har ret til mentorstøtte til mindst 6 måneder i alt. Kommunen kan altid forlænge mentorstøtten efter de almindelige regler efter stk. 1.

En anden persongruppe, som kommunen skal have fokus på i forhold til overgangen til en normal hverdag, er indsatte i afsoningsinstitutioner, der står over for en løsladelse. I regi af Kriminalforsorgen findes allerede en eksisterende mentorordning, som primært omfatter klienter i tilsyn mellem 15-25 år, men også de tungest belastede personer over 25 år, som har et udtalt støttebehov og i et vist omfang indsatte, der er på vej til at blive løsladt. Kriminalforsorgens mentorordning indebærer et tilbud om støtte og vejledning til at strukturere hverdagen, herunder kommunikationshjælp, personlig og praktisk hjælp.

Det kan være personlig hjælp til at komme ud af misbrugsproblemer, oparbejde socialt netværk, bevidstgørelse i forhold til kriminalitet, ansvarliggørelse i forhold til eget liv og lignende. Der kan også være tale om praktisk hjælp til valg af uddannelse eller arbejde, fastholde eller få opbygget fritidsinteresser, hjælp til kontakten til offentlige myndigheder, herunder bistand til at få orden i økonomiske forhold, så personen har noget at leve af.

Kriminalforsorgen skal i forbindelse med løsladelsen også hjælpe med den relevante kontakt til kommunen, således at personens forsørgelse så vidt muligt er afklaret ved løsladelsen. Dette sker i det samarbejde, der allerede er mellem kommunerne og Kriminalforsorgen i »Projekt god løsladelse«, udmøntet i samarbejdsaftaler, der udarbejdes mellem kommunerne og Kriminalforsorgen. I den forbindelse bemærkes, at det med aftale om Kriminalforsorgens økonomi 2013-2016 er aftalt, at der udpeges ansvarlige for udslyningskoordination i kommunerne med henblik på at modvirke, at løsladte står på gaden uden bolig eller forsørgelsesmulighed og uden mulighed for at kontakte offentlige myndigheder. Der er afsat i alt 10,4 mio. kr. i 2013-2016 til disse formål.

Kommunen skal samarbejde med Kriminalforsorgen om indsatsen over for målgruppen, således at overgangen kommer til at fungere så smidigt som muligt. Afsoningsinstitutionen skal derfor hurtigst muligt efter, at tidspunktet for løs-

ladelse bliver kendt, meddele kommunen, at en person løslades, samt oplyse tidspunktet herfor. Kommunen skal f.eks. særligt vurdere behovet for en mentor efter reglerne i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, der kan tage over, når Kriminalforsorgens indsats stopper.

Særligt i forhold til indsatte med kortere frihedsberøvelsesperioder bør kommunen være opmærksom på, at det af resocialiseringshensyn vil være hensigtsmæssigt, at personens sag ikke lukkes, når den pågældende indsættes til afsoning. Den omstændighed, at sager lukkes automatisk, har ofte været fremført som et problem i relation til hurtig afklaring af personens sociale og økonomiske forhold i umiddelbar forlængelse af personens løsladelse.

Det bemærkes i øvrigt, at der også efter serviceloven kan gives en støtte-kontaktperson til personer, der har været indlagt på grund af psykiske lidelser, samt personer, som er indsat i fængsel, i forbindelse med udskrivelsen eller løsladelsen. Det er således også vigtigt, at kommunen koordinerer indsatsen over for de nævnte målgrupper i forhold til kommunens egne forvaltningsområder.

Efter forslaget får aktivitetsparate uddannelses- og kon-tanthjælpsmodtagere en egentlig ret og pligt til mentorstøtte, hvis kommunen konkret vurderer, at det på grund af personens situation aktuelt ikke er muligt at tilbyde andre tilbud efter loven. Der henvises til forslaget til § 1, nr. 98 og 104, samt bemærkningerne hertil.

Forslaget til § 31 c

Som konsekvens af at mentorstøtte fremover skal gives som et tilbud efter afsnit IV, er de gældende bestemmelser i § 78, stk. 3, flyttet til kapitel 9 b som forslag til § 31 c. Bestemmelsen er indsat med lov nr. 1377 af 23. december 2012 om ændring af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats (Midlertidig forhøjelse af jobrotationsydelsen til private arbejdsgivere, individuel aftale om mentorstøtte og midlertidig sænkelse af driftsloftet over de kommunale aktiveringsudgifter). I bemærkningerne hertil fremgår, at det i nogle kommuner har vist sig, at der er personer, for hvem det står uklart, at de har fået bevilget mentorstøtte, fx hvis kommunens medarbejdere er tilknyttet kommunale projekter som mentorer. For at sikre, at de personer, der har fået bevilget mentorstøtte, er klar over, at de har fået tilknyttet en mentor, og hvad formålet med mentorstøtten er, indføres der krav om indgåelse af en skriftlig aftale om mentorstøtte mellem personen og jobcenteret. Dette vil være med til at skabe det fornødne ejerskab til mentorstøtten for personen. Den skriftlige aftale om mentorstøtte skal som minimum indeholde oplysning om formålet med mentorstøtten, mentorens navn, hvilke opgaver mentoren skal bistå med, varigheden og timetallet af mentorstøtten samt klagevejledning. Aftalen kan højst indgås for 6 måneder med mulighed for forlængelse. Aftalen om mentorstøtte knytter sig til kommunens afgørelse om bevilling af mentorstøtte. Denne afgørelse skal efter de forvaltningsretlige regler indeholde en klagevejledning og kan påklages til Beskæftigelsesankenævnet, jf. gældende lovs § 128.

Der er ikke tilsigtet indholdsmæssige ændringer af bestemmelsen.

Forslaget til § 31 d

Som konsekvens af at mentorstøtte fremover skal gives som et tilbud efter afsnit IV, er de gældende bestemmelser i § 79, flyttet til kapitel 9 b som forslag til § 31 d. Bestemmelsen er senest ændret ved lov nr. 480 af 12. juni 2009 om ændring af lov om sygedagpenge, lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, lov om aktiv socialpolitik og lov om integration af udlændinge i Danmark (En styrket beskæftigelsesrettet indsats over for sygemeldte m.fl.). Det fremgår bl.a. af bemærkningerne til bestemmelsen, at indsatsen i en mentorfunktion, der varetages af en virksomhed eller uddannelsesinstitution, skal ligge ud over, hvad arbejdsgiveren henholdsvis uddannelsesinstitutionen sædvanligvis forventes at varetage, og mentorfunktionen skal være afgørende for aktiviteten, tilbuddet eller ansættelsen.

Der er ikke tilsigtet indholdsmæssige ændringer af bestemmelsen.

Forslaget til § 31 e

Som konsekvens af at mentorstøtte fremover skal gives som et tilbud efter afsnit IV, er de gældende bestemmelser i § 80 flyttet til kapitel 9 b som forslag til § 31 e. Der er ikke sket indholdsmæssige ændringer af bestemmelserne. Bestemmelsen er senest ændret ved lov nr. 480 af 12. juni 2009 om ændring af lov om sygedagpenge, lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, lov om aktiv socialpolitik og lov om integration af udlændinge i Danmark (En styrket beskæftigelsesrettet indsats over for sygemeldte m.fl.). Det fremgår bl.a. af bemærkningerne til bestemmelsen, at virksomheder uanset størrelse med bestemmelsen frit kan vælge, om mentorfunktionen skal varetages af en medarbejder i virksomheden eller af en ekstern konsulent. Bestemmelsen om dækning af lønomkostninger, honorar til en ekstern konsulent og tilskud til uddannelse svarer til de hidtidige regler. Timetallet for en mentorfunktion, der bevilges til en virksomhed eller en uddannelsesinstitution, fastsættes ud fra en konkret vurdering af behov og forudsætninger hos de personer, der har brug for mentor. Hvor en virksomhed eller en uddannelsesinstitution løbende har flere personer i tilbud, er det i disse tilfælde muligt at fastsætte et timetal for mentorfunktion pr. plads i stedet for til hver enkelt person. Timetallet fastsættes i en aftale mellem jobcenteret og virksomheden henholdsvis uddannelsesinstitutionen. I aftalen tages der udgangspunkt i, hvilken personkreds der almindeligvis indgår i et af de løbende tilbud, og hvilket mentorbehov de almindeligvis har.

Der er ikke tilsigtet indholdsmæssige ændringer af bestemmelsen.

Forslaget til § 31 f

Som konsekvens af at mentorstøtte fremover skal gives som et tilbud efter afsnit IV, er de gældende bestemmelser i § 81 flyttet til kapitel 9 b som forslag til § 31 f. Bestemmelsen svarer til den hidtidige bestemmelse i § 81, dog er det

præciseret, at beskæftigelsesministeren også kan fastsætte regler om målgrupperne for tilbud om mentorstøtte, f.eks. om hvorledes de målgrupper, der ikke ellers er kendte i beskæftigelsesindsatsen, herunder personer indlagt til psykiatrisk behandling eller personer, der starter på uddannelse uden at have været i kontakt med jobcenteret tidligere mv., skal afgrænses.

Til nr. 53

Efter gældende regler er der følgende to former for tilbud om vejledning og opkvalificering, som dagpengemodtagere og kontanthjælpsmodtagere m.fl. kan få.

- 1) Uddannelser, der har hjemmel i lov, som udbydes generelt, og som umiddelbart er rettet mod beskæftigelse på arbejdsmarkedet, og
- 2) uddannelser og kurser, der ikke er omfattet af nr. 1, samt særligt tilrettelagte projekter og uddannelsesforløb, herunder praktik under uddannelsesforløbet, danskundervisning og korte vejlednings- og afklaringsforløb.

Det har bl.a. betydning for, hvilken refusion kommunerne kan få af forsørgelsesudgifter.

Det foreslås, at den samme opdeling kommer til at gælde for uddannelseshjælpsmodtagere.

Til nr. 54

Efter gældende regler skal tilbud om vejledning og opkvalificering udvikle eller afdække den lediges faglige, sociale eller sproglige kompetencer med henblik på opkvalificering til arbejdsmarkedet.

Det foreslås, at det tilføjes, at for uddannelseshjælpsmodtagere skal tilbud om vejledning og opkvalificering udvikle eller afdække den lediges faglige, sociale eller sproglige kompetencer med henblik på opkvalificering til at kunne påbegynde og gennemføre en erhvervskompetencegivende uddannelse.

Til nr. 55

Det foreslås som noget nyt, at kontanthjælpsmodtagere og uddannelseshjælpsmodtagere får ret til et læse-, skrive-, regne- eller ordblindekursus, hvis en test har vist, at de har behov herfor. Det foreslås endvidere, at kontanthjælpsmodtagere, som ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse, får ret til tilbud om realkompetencevurdering. Der skal være tale om tilbud om forberedende voksenundervisning, som er omfattet af § 32, stk. 1, nr. 1, og regler herom udstedt i medfør af § 32, stk. 5.

Til nr. 56

Efter gældende regler kan arbejdsmarkedssparate kontanthjælpsmodtagere, der er fyldt 30 år, alene få tilbud om vejledning og opkvalificering i op til i alt 6 uger inden for den første sammenhængende periode på 9 måneder med kontanthjælp. Varighedsbegrænsningen gælder ikke, når der alene er tale om danskundervisning. Indgår danskundervisning som en betydelig del af et tilbud, er der en varighedsbegrænsning på 26 uger.

Det foreslås, at bestemmelsen ophæves. Der er således ikke varighedsbegrænsninger for tilbud om vejledning og opkvalificering til jobparate kontanthjælpsmodtagere. De første 9 måneder vil kommunen imidlertid ikke kunne få refusion for udgifter til tilbud om ordinær uddannelse, jf. lovens § 32, stk. 1, nr. 1, bortset fra læse-, skrive-, regne- og ordblindekurser. Og de første 24 måneder vil kommunen ikke kunne få refusion for tilbud om øvrig vejledning og opkvalificering, jf. lovens § 32, stk. 1, nr. 2. Der henvises til § 1, nr. 110, om ændring af refusionsreglerne og bemærkningerne hertil.

Til nr. 57

Der er tale om konsekvensændringer som følge af, at § 35 ophæves, jf. lovforslagets § 1, nr. 56.

Til nr. 58 og 59

Efter gældende regler kan dagpengemodtagere og kontanthjælpsmodtagere under 30 år ikke få tilbud om studie- og erhvervskompetencegivende uddannelse.

Det kan dog fraviges, hvis personen ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse og har forsørgerpligt over for hjemmeboende børn, eller er fyldt 25 år og har ret og pligt til efterfølgende tilbud. Den uddannelse, der i givet fald kan gives som tilbud, skal kvalificere til arbejde inden for områder, hvor der er behov for arbejdskraft, og der må ikke være tale om en uddannelse med længere varighed end en professionsbacheloruddannelse.

Det foreslås, at det tilføjes, at uddannelseshjælpsmodtagere ikke kan få tilbud om studie- og erhvervskompetencegivende uddannelse. De vil dog kunne få det, hvis de er fyldt 25 år og har opbrugt deres ret til SU til videregående uddannelse.

Studie- eller erhvervskompetencegivende uddannelse som tilbud er relevant i situationer, hvor personen har opbrugt retten til SU til en videregående uddannelse (jf. SU-lovens kapitel 5), og hvor tilbuddet består af en videregående uddannelse med en varighed, som maksimalt svarer til en professionsbacheloruddannelse som f.eks. pædagog, lærer eller sygeplejerske.

Det foreslås, at bestemmelsen om, at den uddannelse, de vil kunne få som tilbud, skal kvalificere til arbejde inden for områder, hvor der er behov for arbejdskraft, og at der ikke må være tale om en uddannelse med længere varighed end en professionsbacheloruddannelse, også skal gælde for denne gruppe.

Personen vil modtage den uddannelseshjælp, som pågældende er berettiget til efter lov om aktiv socialpolitik. Da der er tale om uddannelsesparate, vil det svare til SU. Personen skal deltage aktivt i uddannelsen.

Til nr. 60

Efter gældende regler modtager kontanthjælpsmodtagere under tilbud om vejledning og opkvalificering den ydelse, som den pågældende er berettiget til i henhold til lov om aktiv socialpolitik.

Den foreslåede ændring af § 38, stk. 2, betyder, at uddannelseshjælpsmodtagere ligeledes skal modtage den ydelse, som den pågældende er berettiget til i henhold til lov om aktiv socialpolitik.

For så vidt angår uddannelseshjælpens størrelse efter lov om aktiv socialpolitik henvises til det samtidig fremsatte lovforslag om ændring af lov om aktiv socialpolitik, SU-loven, lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag og forskellige andre love.

Efter gældende regler kan kontanthjælpsmodtagere ved deltagelse i tilbud om vejledning og opkvalificering få befordringsgodtgørelse efter reglerne i § 82.

Den foreslåede ændring af § 39, stk. 1, betyder, at uddannelseshjælpsmodtagere ligeledes skal kunne få befordringsgodtgørelse efter reglerne i § 82, når de deltager i tilbud om vejledning og opkvalificering. Der henvises til forslag til ændring af § 82, jf. lovforslagets § 1, nr. 94 og 95.

Efter den gældende § 83 kan kontanthjælpsmodtagere, der deltager i tilbud om vejledning og opkvalificering få en godtgørelse på op til 1.000 kr. om måneden til hel eller delvis godtgørelse af anslåede udgifter ved deltagelse i tilbud.

Den foreslåede ændring af § 39, stk. 2, betyder, at uddannelseshjælpsmodtagere ligeledes skal kunne få en godtgørelse efter reglerne i § 83, når de deltager i tilbud om vejledning og opkvalificering. Der henvises til forslag til ændring af § 83, jf. lovforslagets § 1, nr. 97.

Til nr. 61

Der er tale om en konsekvensændring som følge af, at mentorstøtte overgår fra at være en tillægsydelse efter kapitel 14 til at være et tilbud efter loven. Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 52.

Til nr. 62

Efter de gældende regler omhandler kapitel 11 reglerne for virksomhedspraktik. Det foreslås, at overskriften ændres til »Virksomhedspraktik og nytteindsats«, jf. bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 64.

Til nr. 63

Virksomhedspraktik på private og offentlige virksomheder kan efter de gældende regler gives til bl.a. kontanthjælpsmodtagere, som har behov for afklaring af beskæftigelsesmål, eller som på grund af mangelfulde faglige, sproglige eller sociale kompetencer kun vanskeligt kan opnå beskæftigelse på normale vilkår eller med løntilskud.

Ifølge aftalen om kontanthjælpsreformen skal unge ledige uden uddannelse fremover have uddannelseshjælp og ikke kontanthjælp, og indsatsen for disse skal være rettet mod uddannelse. Det foreslås, at målgruppen for virksomhedspraktik udvides med modtagere af uddannelseshjælp, således at disse kan få virksomhedspraktik som led i en uddannelsesrettet indsats.

Til nr. 64

Efter de gældende regler kan virksomhedspraktik gives på private og offentlige virksomheder med henblik på at afdække eller optræne personens faglige, sociale eller sproglige kompetencer eller at afklare beskæftigelsesmål. Virksomhedspraktik har således et klart beskæftigelsesrettet sigte.

Det foreslås, at virksomhedspraktik udvides med »nytteindsats«, som skal kunne tilbydes modtagere af kontanthjælp og uddannelseshjælp. Formålet med nytteindsats er, at personen skal arbejde for sin ydelse.

Ved nytteindsats forstås arbejde på kommunale arbejdspladser af nytteskabende værdi. Arbejdet skal have et indhold, som giver den enkelte mulighed for en form for beskæftigelse, hvor personen indgår i et arbejdsfællesskab og udfører et stykke arbejde for sin ydelse. Der kan f.eks. være opgaver, der relaterer sig til vedligeholdelse af kommunale institutioner, anlæg og lignende eller at gå til hånde inden for kommunale servicetilbud. Nytteindsats skal desuden kunne gives i kombination med andre tilbud, herunder mentorstøtte.

Nytteindsats skal primært gives til personer, der er i stand til at arbejde, og som enten afventer at påbegynde en uddannelse eller et job. Det vil dog også kunne gives til personer, der er aktivitetsparate, i de situationer hvor nytteindsats vurderes at være det mest egnede tilbud med henblik på at bringe dem tættere på at kunne tage en uddannelse eller et job.

Forslaget til § 42 b.

Efter de gældende regler skal jobcenteret så vidt muligt give kontanthjælpsmodtagere tilbud ud fra den enkeltes ønsker og forudsætninger med henblik på, at personen hurtigst muligt opnår varig beskæftigelse og hel eller delvis selvforsørgelse. Tilbuddene skal så vidt muligt være rettet mod beskæftigelse inden for områder med behov for arbejdskraft.

Det foreslås, at alle kontanthjælpsmodtagere får ret til virksomhedspraktik på en privat eller offentlig virksomhed, hvis de selv finder pladsen, og betingelserne i øvrigt er opfyldt. Virksomheden og den ledige aftaler selv varigheden, der ikke kan overskride varigheden af virksomhedspraktik efter de gældende regler.

Kommunen skal efter forslaget ikke foretage en vurdering af den lediges ønsker og forudsætninger samt arbejdsmarkedets behov med henblik på, at personen hurtigst muligt opnår varig beskæftigelse og hel eller delvis selvforsørgelse. Der er tale om en ret for den ledige, og hvis betingelserne i øvrigt er opfyldt, skal kommunen acceptere aftalen og kan ikke give den ledige et andet tilbud. Den ledige vil dog fortsat kunne formidles til et ordinært job uden løntilskud.

De formelle betingelser, der skal være opfyldt for virksomhedspraktik, er bl.a., at tilbuddet ikke kan finde sted i den virksomhed, hvor personen senest har været ansat, at rimelighedskravet er opfyldt, og at der foreligger skriftlig tilkendegivelse om dette fra arbejdsgiveren og en medarbejderrepræsentant.

Til nr. 65

Efter gældende regler er personer i virksomhedspraktik ikke omfattet af de for lønmodtagere gældende regler fastsat i henhold til eller ved lov eller ved kollektiv overenskomst m.v., bortset fra arbejdsmiljølovgivningen og lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet.

Det foreslås præciseret, at disse regler også vil gælde for personer i nytteindsats.

Til nr. 66

Efter de gældende regler kan virksomhedspraktik højst være 4 uger for bl.a. arbejdsmarkedssparate kontanthjælpsmodtagere.

Det kan dog være op til 13 uger, hvis personen ikke har erhvervs erfaring, har langvarig ledighed, eller i øvrigt har vanskeligt ved at opnå beskæftigelse med løntilskud. Det kan også være op til 13 uger, hvis personen er ikke-arbejdsmarkedssparat. Perioden kan efter en konkret vurdering forlænges op til 26 uger. Hvis personen herefter har et særligt behov for en længere periode, kan perioden forlænges yderligere.

Det foreslås præciseret, at disse varighedsregler alene gælder *almindelig virksomhedspraktik* og dermed ikke nytteindsats. Det foreslås, at varigheden af nytteindsats kan være op til 13 uger, jf. bemærkningerne til nr. 69 nedenfor.

Til nr. 67 og 68

Det foreslås, at de ovennævnte varighedsregler for almindelig virksomhedspraktik også skal gælde for modtagere af uddannelseshjælp, som er i almindelig virksomhedspraktik (ikke nytteindsats).

Det betyder, at for modtagere af uddannelseshjælp, som er uddannelsesparate, vil almindelig virksomhedspraktik højst kunne være op til 4 uger.

For uddannelsesparate modtagere af uddannelseshjælp, som ikke har erhvervs erfaring, har langvarig ledighed eller i øvrigt har vanskeligt ved at opnå beskæftigelse med løntilskud, vil virksomhedspraktik dog kunne være op til 13 uger.

For personer, der ikke er uddannelsesparate, men aktivitetsparate, vil virksomhedspraktik også kunne være op til 13 uger. Perioden kan efter en konkret vurdering forlænges op til 26 uger. Hvis personen herefter har et særligt behov for en længere periode, kan perioden forlænges yderligere.

Til nr. 69

For virksomhedspraktik i form af nytteindsats foreslås varigheden fastsat til maksimalt 13 uger uden mulighed for forlængelse i samme arbejdsfunktion på samme arbejdsplads. Det udelukker ikke, at en person kan tilbydes flere nytteindsatser efter hinanden inden for forskellige områder.

Til nr. 70 og 71

Efter de gældende regler modtager bl.a. kontanthjælpsmodtagere under deltagelse i virksomhedspraktik den ydelse, som de er berettiget til i henhold til lov om aktiv socialpolitik. Personerne har mulighed for at få befordringsgodt-

gørelse efter lovens § 82 og hel eller delvis godtgørelse til anslæde udgifter ved at deltage i tilbuddet efter § 83.

Det foreslås, at dette også kommer til at gælde for personer, der modtager uddannelseshjælp.

Til nr. 72

Det fremgår af den gældende § 47, at der kan ydes tilskud til hjælpemidler, herunder til køb af arbejdsredskaber og til mentorstøtte efter §§ 78-80.

Da reglerne for mentorstøtte med lovforslaget flyttes til et selvstændigt kapitel, foreslås det, at mentorstøtte udgår af § 47. Der vil fortsat kunne gives mentorstøtte i forbindelse med virksomhedspraktik, herunder i forbindelse med nytteindsats.

Til nr. 73

Som nævnt ovenfor kan varigheden af virksomhedspraktik i særlige tilfælde forlænges ud over de 13 uger for visse målgrupper. Spørgsmålet om etablering af virksomhedspraktik i mere end 13 uger skal efter de gældende regler have været drøftet mellem virksomheden og repræsentanter for de ansatte.

Da virksomhedspraktik i form af nytteindsats ifølge bemærkningerne til nr. 69 skal kunne tilbydes i op til 13 uger uden mulighed for forlængelse, foreslås det, at spørgsmålet om etableringen af nytteindsats skal være drøftet forud mellem virksomheden og tillidsmanden eller repræsentanter for de ansatte, uafhængigt af hvor lang tid nytteindsatsen fastsættes til.

Efter de gældende regler skal der i såvel private som offentlige virksomheder være et rimeligt forhold mellem antallet af ordinært ansatte og antallet af personer i virksomhedspraktik samt ansatte med løntilskud. Der må maksimalt være 1 person i virksomhedspraktik for hver 5 ordinært ansatte, hvis en virksomhed har 0-50 ansatte, og herudover 1 person for hver 10 ordinært ansatte.

Formålet med rimelighedskravet er bl.a. at sikre, at ledige primært arbejder sammen med ordinært ansatte og dermed opnår erfaringer, som bedst muligt bringer dem tættere på et rigtigt job. Med nytteindsats er formålet som nævnt, at den ledige indgår i et arbejdsfællesskab og udfører et stykke arbejde for sin ydelse, som skaber nytte.

Da formålet således ikke er det samme som for almindelig virksomhedspraktik, vil der kunne være situationer, hvor rimelighedskravet ikke vil være hensigtsmæssigt. Der foreslås derfor indført en dispensationsmulighed, således at det lokale beskæftigelsesråd på baggrund af en begrundet ansøgning fra kommunen skal kunne træffe afgørelse om, at rimelighedskravet ikke skal gælde for personer i nytteindsats.

Til nr. 74

Efter gældende regler må etablering af virksomhedspraktik ikke være konkurrenceforvridende.

Det foreslås præciseret, at dette også gælder for virksomhedspraktik i form af nytteindsats.

Til nr. 75

Efter de gældende regler kan ministeren fastsætte nærmere regler om virksomhedspraktik, herunder om nærmere betingelser for virksomhedspraktik hos private arbejdsgivere, om krav til omfanget af et tilbud samt regler om, hvornår betingelsen om, at der ikke må foregå konkurrenceforvridning, er opfyldt.

Som nævnt ovenfor foreslås virksomhedspraktik udvidet med redskabet nytteindsats. Det foreslås, at bemyndigelsesbestemmelsen udvides, således at ministeren også kan fastsætte nærmere regler om indholdet af nytteindsats. Bemyndigelsesbestemmelsen vil bl.a. blive anvendt til at fastsætte regler for, hvordan kommunerne skal sikre, at nytteindsats etableres som tilsigtet med reglerne og ikke giver problemer i forhold til konkurrenceforvridning, statsstøtteregler m.v.

Inden for disse rammer vil det være op til kommunerne at beslutte, hvad indholdet af nytteindsats skal være. Der kan f.eks. være opgaver, der relaterer sig til vedligeholdelse af kommunale institutioner, anlæg og lignende eller at gå til hånde inden for kommunale servicetilbud.

Til nr. 76

Efter gældende regler kan tilbud om ansættelse med løntilskud blandt andet gives til kontanthjælpsmodtagere.

En del af denne persongruppe vil med kontanthjælpsreformen i stedet få uddannelseshjælp.

Det foreslås derfor, at tilbud om ansættelse med løntilskud fremover også kan gives til personer, der modtager uddannelseshjælp, dog ikke til uddannelseshjælpsmodtagere, som vurderes åbenlyst uddannelsesparate, jf. lovforslagets § 1, nr. 77.

Til nr. 77

Efter gældende regler kan tilbud om ansættelse med løntilskud blandt andet gives til kontanthjælpsmodtagere.

En del af denne persongruppe vil med kontanthjælpsreformen i stedet få uddannelseshjælp.

Det foreslås i lovforslagets § 1, nr. 76, at tilbud om ansættelse med løntilskud fremover også kan gives til personer, der modtager uddannelseshjælp. Det foreslås, at uddannelseshjælpsmodtagere, som vurderes åbenlyst uddannelsesparate, ikke kan få tilbud om ansættelse med løntilskud.

Til nr. 78

Efter gældende regler er det en betingelse for at blive ansat med løntilskud hos en privat arbejdsgiver, at den person, der ansættes, har været ledig i sammenlagt 6 måneder, hvis der er tale om en dagpengemodtager, eller 6 sammenhængende måneder, hvis der er tale om en kontanthjælpsmodtager.

Den forudgående ledighed tælles således, at der for dagpengemodtagere alene medregnes perioder med dagpenge og for kontanthjælpsmodtagere alene perioder med kontanthjælp.

Det gældende regelsæt har den konsekvens, at ledige, som overgår fra dagpenge til kontanthjælp eller selvforsørgelse,

starter forfra i tælleregnskabet og skal optjene ny ledighed for at kunne deltage i ordningen, uanset at de tidligere opfyldte kravet som dagpengemodtagere. Det betyder, at nogle ledige ikke kan få tilbud til trods for, at de er langtidsledige og kan have behovet.

Det foreslås, at alle langtidsledige stilles ens uanset, om de har skiftet ydelseskategori eller er blevet selvforsørgende. Det foreslås derfor, at for at blive ansat med løntilskud hos private arbejdsgivere skal personer, der er omfattet af lovens § 2, nr. 1, have været ledige i sammenlagt mere end 6 måneder, og personer, der er omfattet af lovens § 2, nr. 2, 3 og 10-13, skal i en sammenhængende periode på mere end 6 måneder have modtaget arbejdsløshedsdagpenge, kontanthjælp, uddannelseshjælp, sygedagpenge i en ledighedsperiode, ressourceforløbsydelse, revalideringsydelse, ledighedsydelse, særlig uddannelsesyndelse efter lov om uddannelsesordning for ledige, der har opbrugt deres dagpengeret, eller have været ledige selvforsørgende.

Ledige vil herefter kunne medregne al forudgående ledighed og perioder med ydelser, uanset om der har været udbetalt dagpenge, sygedagpenge i en ledighedsperiode, kontanthjælp, ressourceforløbsydelse, revalideringsydelse, ledighedsydelse, uddannelseshjælp, den særlige uddannelsesyndelse eller ingen ydelse.

Det foreslås endvidere, at for at blive ansat med løntilskud hos private arbejdsgivere skal personer, der er omfattet af § 2, nr. 5, i en sammenlagt periode på mere end 6 måneder have modtaget arbejdsløshedsdagpenge eller sygedagpenge. Dette svarer til gældende ret i lovens § 51, stk. 2, 2. pkt.

Til nr. 79

Efter gældende regler gives tilbud om ansættelse med løntilskud til dagpengemodtagere, kontanthjælpsmodtagere, sygedagpengemodtagere og revaliderer med henblik på oplæring og genoptræning af faglige, sociale eller sproglige kompetencer.

Det foreslås, at også personer, der modtager uddannelseshjælp, får ret til ansættelse med løntilskud, da persongruppen efter gældende regler modtager kontanthjælp.

Til nr. 80

Af bemærkningerne til nr. 64 fremgår det, at det foreslås, at alle kontanthjælpsmodtagere får ret til virksomhedspraktik på en privat eller offentlig virksomhed, hvis de selv finder pladsen, og betingelserne i øvrigt er opfyldt.

Tilsvarende foreslås det, at alle kontanthjælpsmodtagere får ret til ansættelse med løntilskud på en privat eller offentlig virksomhed, hvis de selv har fundet pladsen, og betingelserne i øvrigt er opfyldt. Kommunen skal efter forslaget ikke foretage en vurdering af den lediges ønsker og forudsætninger samt arbejdsmarkedets behov med henblik på, at personen hurtigst muligt opnår varig beskæftigelse og hel eller delvis selvforsørgelse. Der er tale om en ret for den ledige, og hvis betingelserne er opfyldt, skal kommunen acceptere aftalen og kan ikke give den ledige et andet tilbud. Den ledige vil dog fortsat kunne formidles til et ordinært job uden løntilskud.

De formelle betingelser, der skal være opfyldt for løntilskud, er bl.a., at tilbuddet ikke kan finde sted i den virksomhed, hvor personen senest har været ansat, at rimelighedskravet og merbeskæftigelseskravet er opfyldt, og at der foreligger skriftlig tilkendegivelse om dette fra arbejdsgiveren og en medarbejderrepræsentant.

Til nr. 81

Efter gældende regler kan tilbud om ansættelse med løntilskud gives til dagpengemodtagere og kontanthjælpsmodtagere i op til 12 måneder.

Det foreslås, at dagpengemodtagere, kontanthjælpsmodtagere og uddannelseshjælpsmodtagere fremover kun kan være ansat i et offentligt løntilskudsjob i op til seks måneder.

Til nr. 82

Efter gældende regler skal løn og arbejdsvilkår være overenskomstmæssige ved ansættelse med løntilskud af dagpengemodtagere, kontanthjælpsmodtagere, sygedagpengemodtagere og personer i ressourceforløb.

Det foreslås, at det samme fremover skal gælde for personer, der modtager uddannelseshjælp, da denne persongruppe efter gældende regler modtager kontanthjælp.

Til nr. 83

Efter gældende regler skal lønnen til kontanthjælpsmodtagere i offentligt løntilskudsjob mindst svare til 82 pct. af højeste dagpenge efter lov om arbejdsløshedsforsikring m.v., uanset om kontanthjælpen til den enkelte ledige udgør et mindre beløb.

Det foreslås, at kontanthjælpsmodtagere og uddannelseshjælpsmodtagere ikke skal kunne få en indkomstfremgang ved ansættelse i offentligt løntilskudsjob. Det foreslås derfor, at lønnen skal svare til ydelsen. Arbejdstiden vil fremover blive fastsat i overensstemmelse hermed.

Til nr. 84

Efter gældende regler skal ansættelse med løntilskud af dagpengemodtagere, kontanthjælpsmodtagere, sygedagpengemodtagere og personer i ressourceforløb medføre en nettoudvidelse af antallet af ansatte hos vedkommende arbejdsgiver.

Det foreslås, at det samme fremover skal gælde ved ansættelse af personer, der modtager uddannelseshjælp, da denne persongruppe efter gældende regler modtager kontanthjælp.

Til nr. 85

Efter gældende regler udgør løntilskuddet ved ansættelse af kontanthjælpsmodtagere 71,67 kr. pr. time til private arbejdsgivere og 138,53 kr. pr. time til offentlige arbejdsgivere.

Det foreslås, at det samme fremover skal gælde for personer, der modtager uddannelseshjælp, da denne persongruppe efter gældende regler modtager kontanthjælp.

Til nr. 86

Efter gældende regler kan der udbetales befordringsgodtgørelse til blandt andre kontanthjælpsmodtagere under ansættelse med løntilskud.

Det foreslås, at det samme fremover skal gælde for personer, der modtager uddannelseshjælp, da denne persongruppe efter gældende regler modtager kontanthjælp.

Til nr. 87

Der er tale om en konsekvensændring, som følge af, at mentorstøtte efter lovforslagets § 1, nr. 52, bliver et nyt tilbud i loven.

Til nr. 88

Der er tale om en konsekvensændring, som følge af, at mentorstøtte efter lovforslagets § 1, nr. 52, bliver et nyt tilbud i loven.

Til nr. 89

Efter gældende regler kan jobcenteret efter en konkret vurdering give personer, der er mellem 15 år og 18 år, og som har behov for en uddannelses- og beskæftigelsesfremmende indsats, tilbud om vejledning og opkvalificering samt virksomhedspraktik og tillægsydelse efter de regler, der gælder for ikke-arbejdsmarkedssparate kontanthjælpsmodtagere.

Det foreslås, at kommunen efter en konkret vurdering kan give disse personer en aktivitetsdusør, når de deltager i tilbud om vejledning og opkvalificering samt virksomhedspraktik. Aktivitetsdusøren udgør op til 638 kr. om ugen (pr. 1. januar 2014) og svarer til den skoleydelse, unge modtager i et forløb i en produktionsskole. Denne takst følger den til enhver tid gældende takst efter lov om produktionsskoler. Der henvises til § 17, stk. 2, i lovekendtgørelse nr. 456 af 23. maj 2012 om produktionsskoler.

Det foreslås endvidere, at muligheden for at give denne dusør er en midlertidig ordning, som skal gælde fra 1. januar 2014 til 1. januar 2017.

Formålet med forslaget er at give disse unge et økonomisk incitament til at deltage og fastholdes i aktive tilbud.

Aktivitetsdusøren udmåles i forhold til omfanget af den indsats, som den unge deltager i. Dvs. er indsatsen på fuld tid, udmåles dusøren til 638 kr. pr. uge. Er indsatsen på halv tid, udmåles dusøren til 319 kr. pr. uge.

Ordningen evalueres på et senere tidspunkt.

Til nr. 90- 92

Efter gældende regler kan kontanthjælpsmodtagere få mentorstøtte efter §§ 78-81 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

Som konsekvens af, at mentorstøtte efter lovforslagets § 1, nr. 52, bliver et nyt tilbud i loven, foreslås det, at ordet mentor udgår af overskriften til kapitel 14, og at overskriften til §§ 78-81 ophæves. Reglerne om mentorstøtte vil herefter fremgå af lovens kapitel 9 b.

Til nr. 93

Som følge af, at reglerne om mentorstøtte indsættes i nyt kapitel 9 b i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, jf. lovforslagets § 1, nr. 52, foreslås en konsekvensændring i lovens § 81 a, stk. 2.

Til nr. 94 og 95

Efter gældende regler har kontanthjælpsmodtagere, som deltager i tilbud om vejledning og opkvalificering, virksomhedspraktik eller offentligt løntilskud, ret til befordringsgodtgørelse, når den daglige transport mellem bopæl og stedet, hvor tilbuddet eller uddannelsen gennemføres, og retur er mere end 24 km. Godtgørelsen pr. dag kan alene udbetales for de kilometer, der ligger ud over 24 km. Kontanthjælpsmodtagere, som ansættes med løntilskud efter kapitel 12 hos en privat arbejdsgiver, har dog ikke ret til befordringsgodtgørelse.

Det foreslås, at de personer under 30 år, der efter gældende regler får kontanthjælp, og som efter lovforslaget vil blive omfattet af de to nye målgrupper, der modtager uddannelseshjælp, jf. lovforslagets § 1, nr. 6, får ret til befordringsgodtgørelse, som gælder for kontanthjælpsmodtagere, jf. § 82 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

Det foreslås endvidere, at uddannelseshjælpsmodtagere, som ansættes med løntilskud efter kapitel 12 hos en privat arbejdsgiver, ikke har ret til befordringsgodtgørelse efter § 82 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

Til nr. 96

Efter gældende regler har kontanthjælpsmodtagere ret til at få dækket den faktiske udgift til befordring, hvis udgiften er en følge af en nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

Det foreslås, at de personer under 30 år, der efter gældende regler får kontanthjælp, og som efter lovforslaget vil blive omfattet af de to nye målgrupper, der modtager uddannelseshjælp, jf. lovforslagets § 1, nr. 6, får ret til at få dækket den faktiske udgift til befordring, hvis udgiften er en følge af en nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

Til nr. 97

Kontanthjælpsmodtagere kan også efter jobcenterets vurdering få udbetalt op til 1.000 kr. om måneden i hel eller delvis godtgørelse til anslåede udgifter ved at deltage i tilbud om vejledning og opkvalificering eller virksomhedspraktik.

Det foreslås, at de personer under 30 år, der efter gældende regler får kontanthjælp, og som efter lovforslaget vil blive omfattet af de to nye målgrupper, der modtager uddannelseshjælp, jf. lovforslagets § 1, nr. 6, får ret til godtgørelsen på op til 1.000 kr. efter samme regler, som gælder for kontanthjælpsmodtagere, jf. § 83 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

Til nr. 98

Der er tale om en konsekvensændring som følge af, at det foreslås, at der fremover ikke skelnes mellem ret og pligttilbud til kontanthjælpsmodtagere over og under 30 år.

Til nr. 99

Det gældende kapitel 17 er delt op i et afsnit om ret og pligt til første tilbud for kontanthjælpsmodtagere henholdsvis under og over 30 år samt ret og pligt til efterfølgende tilbud.

Kontanthjælpsmodtagere under 30 år har efter den gældende § 92 ret og pligt til at påbegynde et tilbud efter lovens kapitel 10-12 senest efter en sammenhængende ledighedsperiode på 13 uger. For kontanthjælpsmodtagere, der er fyldt 30 år, indtræder ret og pligt til at påbegynde et tilbud først efter 9 måneders sammenhængende ledighed, jf. den gældende § 95.

Det foreslås, at § 92 omhandler alle kontanthjælpsmodtagere, dvs. alle kontanthjælpsmodtagere over 30 år og kontanthjælpsmodtagere under 30 år, der har en erhvervskompetencegivende uddannelse.

Personer under 30 år uden erhvervskompetencegivende uddannelse, der efter gældende regler får kontanthjælp, vil efter lovforslaget blive omfattet af to nye målgrupper, der modtager uddannelseshjælp, jf. lovforslagets § 1, nr. 6. Ret og pligt til tilbud til disse grupper fremgår af lovforslagets § 1, nr. 107, hvortil der henvises.

Jobparate kontanthjælpsmodtagere skal i de første 3 måneders ledighed fokusere på jobsøgning. Det foreslås i *stk. 1*, at jobparate kontanthjælpsmodtagere senest efter 3 måneder fra første henvendelse til kommunen om hjælp får ret og pligt til at påbegynde tilbud om virksomhedspraktik og nytteindsats efter kapitel 11 eller ansættelse med løntilskud efter kapitel 12.

De aktive tilbud, som jobparate kontanthjælpsmodtagere skal mødes med efter senest tre måneder, består således af krav om at arbejde for kontanthjælpen i en nytteindsats, virksomhedspraktik eller i et løntilskudsjob. Jobcenteret kan altid igangsætte kravet om at arbejde for kontanthjælpen tidligere. Indsatsen skal i videst muligt omfang rettes mod det private arbejdsmarked.

Jobcenteret kan dog give et tilbud om vejledning og opkvalificering til målgruppen, f.eks. hvis de vurderer, at det kan være med til at understøtte den lediges aktive jobsøgning, men det kan ikke tælle som et ret og pligt tilbud. De første 9 måneder vil kommunen imidlertid ikke kunne få refusion for udgifter til tilbud om ordinær uddannelse, bortset fra læse-, skrive-, regne- og ordblindkurser. Og de første 24 måneder vil kommunen ikke kunne få refusion for tilbud om øvrig vejledning og opkvalificering.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 114, om ændring af refusionsreglerne og bemærkningerne hertil.

Det foreslås i *stk. 2*, at aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere senest efter 6 måneder fra første henvendelse til kommunen om hjælp får ret og pligt til at påbegynde tilbud om vejledning og opkvalificering efter kapitel 10, virksomhedspraktik og nytteindsats efter kapitel 11, eller ansættelse med løntilskud efter kapitel 12.

I de tilfælde, hvor en aktivitetsparat kontanthjælpsmodtager under 30 år har tilkendegivet, at pågældende ønsker til-

bud efter loven og dermed får aktivitetstillæg, jf. § 1, nr. 35, i det samtidigt fremsatte lovforslag om ændring af lov om aktiv socialpolitik, SU-loven, lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag og forskellige andre love, skal jobcenteret tilstræbe at give tilbud så hurtigt som muligt og ikke afvente, at den sidste frist for ret og pligt-tilbud indtræder.

Det foreslås, i *stk. 3*, at alle kontanthjælpsmodtagere, der har gennemført en test, der viser, at de har behov for et læse-, skrive-, regne- eller ordblindkursus, har ret til tilbud om et sådant kursus. Kontanthjælpsmodtagere, der ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse, har tillige ret til realkompetencevurdering. Skal de have et af de nævnte kurser, kan det dog ikke for jobparate kontanthjælpsmodtagere erstatte det ret og pligt-tilbud, som de skal have efter forslaget til *stk. 1*.

Til nr. 100

Efter gældende regler er mentorstøtte ikke et tilbud efter loven, men en tillægsydelse. Det følger af lovforslagets § 1, nr. 52, at mentorstøtte bliver et tilbud efter loven.

Det foreslås, at aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere, som i perioder på grund af personlige forhold ikke kan deltage i ret og pligt-tilbud om vejledning og opkvalificering efter kapitel 10, virksomhedspraktik og nytteindsats efter kapitel 11 eller ansættelse med løntilskud efter kapitel 12, får ret og pligt til tilbud om mentorstøtte efter kapitel 9 b, indtil de kan deltage i et tilbud efter kapitel 10-12. Mentorstøtten skal finde sted mindst 1 gang ugentligt.

Tilbud om mentorstøtte udskyder således starten af et ret og pligt tilbud efter kapitel 10-12, men personen bliver umiddelbart omfattet af ret og pligt til tilbud efter kapitel 10-12, når tilbuddet om mentorstøtte ophører.

Mentoren skal hjælpe og støtte personen med henblik på, at personens livssituation stabiliseres i en sådan grad, at pågældende bliver i stand til at deltage i en arbejdsrettet indsats. Mentoren skal løbende mødes med personen, f.eks. hjemme hos personen eller i forbindelse med en aktivitet e.l. Kontakten kan også, hvis særlige omstændigheder taler herfor, ske på anden vis, f.eks. telefonisk. For at sikre, at formålet med mentorstøtten opfyldes, er det dog vigtigt, at der løbende er en så konkret kontakt, at der opbygges en støttende relation mellem mentor og personen.

Tilbud om mentorstøtte skal gives for en periode på 6 måneder og i øvrigt følge reglerne i § 31 b, jf. lovforslagets § 1, nr. 52. Tilbuddet om mentorstøtte kan kun afbrydes, hvis kommunen vurderer, at personen nu er klar til at deltage i et ret og pligt-tilbud efter kapitel 10-12 og stiller dette tilbud til rådighed for personen.

Efter udløbet af perioden på 6 måneder skal kommunen give personen et ret og pligt-tilbud efter forslaget til § 92. Hvis kommunen vurderer, at personen fortsat ikke kan deltage i ret og pligt-tilbud, skal kommunen give tilbud om mentorstøtte for en ny periode på 6 måneder.

Til nr. 101

Der er tale om en konsekvensændring som følge af, at det foreslås, at der fremover ikke skelnes mellem ret og pligt-tilbud til kontanthjælpsmodtagere over og under 30 år.

Til nr. 102

Der er tale om en konsekvensændring som følge af, at det foreslås, at der fremover ikke skelnes mellem ret og pligt-tilbud til kontanthjælpsmodtagere over og under 30 år.

Til nr. 103 og 104

Der er tale om konsekvensændringer som følge af ændringerne af tidspunktet for, hvornår jobparate kontanthjælpsmodtagere skal have første ret og pligt-tilbud. Når de har afsluttet første ret og pligt-tilbud, har de ret og pligt til efterfølgende tilbud, hver gang de har modtaget kontanthjælp i en sammenhængende periode på 6 måneder. Det foreslås endvidere, at de har mulighed for som efterfølgende tilbud at få ret og pligt-tilbud om vejledning og opkvalificering efter kapitel 10, virksomhedspraktik og nytteindsats efter kapitel 11 eller ansættelse med løntilskud efter kapitel 12.

Til nr. 105

Der er tale om konsekvensændringer som følge af ændringerne af tidspunktet for, hvornår aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere skal have første ret og pligt-tilbud. Når de har afsluttet første ret og pligt-tilbud, har de ret og pligt til efterfølgende tilbud, hver gang de har modtaget kontanthjælp i en sammenhængende periode på 12 måneder.

Til nr. 106

Der er tale om konsekvensændringer som følge af, at det gældende stk. 2 ophæves.

Til nr. 107

Efter gældende regler står reglerne om ret og pligt til tilbud for kontanthjælpsmodtagere under 30 år uden erhvervs-kompetencegivende uddannelse i kapitel 17.

Det foreslås at ophæve det gældende kapitel 17 a om særlig indsats for personer, der modtager kontanthjælp eller starthjælp. Indsatsen gik ud på, at kommunerne i perioden fra den 1. juli 2006 til den 30. juni 2008 for personer, der var omfattet af § 2, nr. 2 og 3, og som ikke inden for de seneste 12 måneder havde modtaget et tilbud efter kapitel 10-12, skulle foretage en sagsgennemgang og bistå de pågældende personer med at finde beskæftigelse eller give et tilbud efter kapitel 10-12. Beskæftigelsesministeren havde hjemmel til at fastsætte nærmere regler om indsatsen efter og om tilskud hertil. Bestemmelsen har således ikke længere relevans.

I stedet foreslås det at indsætte et kapitel 17 a om ret og pligt til tilbud for personer, der modtager uddannelseshjælp efter lov om aktiv socialpolitik.

Der er tale om de nye foreslåede målgrupper i lovens § 2, nr. 12 og 13, jf. lovforslagets § 1, nr. 6.

Forslaget til § 96 a

Det foreslås, at uddannelseshjælpsmodtagere har ret og pligt til at tage imod de tilbud, som jobcenteret giver dem i hele perioden, indtil de påbegynder ordinær uddannelse.

Forslaget til § 96 b

Efter gældende regler har kontanthjælpsmodtagere under 30 år uden erhvervskompetencegivende uddannelse senest efter en sammenhængende periode på 13 uger på kontanthjælp fra første henvendelse om hjælp til kommunen ret og pligt til at påbegynde tilbud efter kapitel 10-12.

Det foreslås, at uddannelseshjælpsmodtagere, som efter kommunens vurdering er åbenlyst uddannelsesparate, hurtigst muligt og senest efter en sammenhængende periode på 1 måned fra første henvendelse om hjælp til kommunen, har ret og pligt til at påbegynde tilbud om nytteindsats eller virksomhedspraktik efter kapitel 11, således at de får ret og pligt til at arbejde for deres uddannelseshjælp.

Det er ikke muligt for de uddannelseshjælpsmodtagere, der vurderes åbenlyst uddannelsesparate, at få tilbud om ansættelse med løntilskud efter kapitel 12, jf. lovforslagets § 1, nr. 77.

Det bliver endvidere muligt for kommunen at give gruppen tilbud om vejledning og opkvalificering efter kapitel 10. Kommunen får dog ikke refusion for udgifterne hertil.

Gruppen skal fortsætte kontinuerligt med ret og pligt tilbud, indtil de påbegynder ordinær uddannelse. Der må højst være 4 uger mellem tilbud.

Tilbud skal gives hurtigst muligt og senest efter en sammenhængende periode på 1 måned fra første henvendelse om hjælp til kommunen. Det forudsættes, at indsatsen for åbenlyst uddannelsesparate, der netop ikke har barrierer i forhold til at påbegynde en uddannelse, iværksættes umiddelbart efter første visitationssamtale.

Efter forslaget har de øvrige uddannelseshjælpsmodtagere, som efter kommunens vurdering er uddannelsesparate, eller som er visiteret som aktivitetsparate, hurtigst muligt og senest efter en sammenhængende periode på 1 måned fra første henvendelse til kommunen om hjælp, ret og pligt til at påbegynde tilbud om vejledning og opkvalificering efter kapitel 10, virksomhedspraktik eller nytteindsats efter kapitel 11 eller ansættelse med løntilskud efter kapitel 12. De skal fortsætte kontinuerligt med tilbud, indtil de påbegynder ordinær uddannelse. Der må højst være 4 uger mellem tilbud.

Det foreslås, at uddannelseshjælpsmodtagere, der har gennemført en test, der viser, at de har behov for et læse-, skrive-, regne- eller ordblindkursus, har ret og pligt til tilbud om et sådant kursus. De nævnte kurser kan træde i stedet for ret og pligt-tilbud til åbenlyst uddannelsesparate om nytteindsats eller virksomhedspraktik efter kapitel 11.

Forslaget til § 96 c

Det foreslås, at aktivitetsparate uddannelseshjælpsmodtagere, som i perioder på grund af personlige forhold ikke kan deltage i ret og pligt-tilbud om vejledning og opkvalificering

efter kapitel 10, virksomhedspraktik og nytteindsats efter kapitel 11 eller ansættelse med løntilskud efter kapitel 12, får ret og pligt til tilbud om mentorstøtte efter kapitel 9 b, indtil de kan deltage i et tilbud efter kapitel 10-12. Mentorstøtten skal finde sted mindst 1 gang ugentligt.

Tilbud om mentorstøtte udskyder således starten af et ret og pligt tilbud, men personen bliver umiddelbart omfattet af ret og pligt til tilbud, når tilbuddet om mentorstøtte ophører.

Mentoren skal hjælpe og støtte personen med henblik på, at personens livssituation stabiliseres i en sådan grad, at pågældende bliver i stand til at deltage i en uddannelsesrettet indsats. Mentoren skal løbende mødes med personen, f.eks. hjemme hos personen eller i forbindelse med en aktivitet e.l. Kontakten kan også, hvis særlige omstændigheder taler herfor, ske på anden vis, f.eks. telefonisk. For at sikre, at formålet med mentorstøtten opfyldes, er det dog vigtigt, at der løbende er en så konkret kontakt, at der opbygges en støttende relation mellem mentor og personen.

Tilbud om mentorstøtte skal gives for en periode på 6 måneder og i øvrigt følge reglerne i § 31 b, jf. lovforslagets § 1, nr. 52. Tilbuddet om mentorstøtte kan kun afbrydes, hvis kommunen vurderer, at personen nu er klar til at deltage i et ret og pligt tilbud og stiller dette tilbud til rådighed for personen.

Efter udløbet af perioden på 6 måneder, skal kommunen give personen et ret og pligt tilbud efter forslaget til § 96. Hvis kommunen vurderer, at personen fortsat ikke kan deltage i ret og pligt tilbud, skal kommunen give tilbud om mentorstøtte for en ny periode på 6 måneder.

Til nr. 108 og 109

Efter gældende regler har private og offentlige arbejdsgivere ret til at få udbetalt en jobrotationsydelse af jobcenteret, når en beskæftiget midlertidigt deltager i uddannelse, og der i uddannelsesperioden ansættes en person som vikar for den beskæftigede.

For at arbejdsgiveren kan få udbetalt jobrotationsydelse, skal den person, der ansættes som vikar, være bl.a. kontanthjælpsmodtager og ved ansættelsen have modtaget kontanthjælp, starthjælp eller introduktionsydelse i en sammenhængende periode på mindst 3 måneder. Den forudgående ledighed tælles således, at der for kontanthjælpsmodtagere alene medregnes perioder med kontanthjælp, starthjælp eller introduktionsydelse.

Det foreslås, at de personer, der efter gældende regler modtager kontanthjælp, og som efter lovforslaget vil få uddannelseshjælp, og som ved ansættelsen har været ledige i mindst 3 måneder/modtaget ydelser, også kan ansættes som vikar i en jobrotationsordning.

Det foreslås endvidere, jf. lovforslagets § 1, nr. 78, 110 og 111, at alle ledige/personer, der har modtaget ydelser, stilles ens uanset, om de har skiftet ydelseskategori eller er blevet ledige selvforsørgende. Det foreslås derfor, at for at arbejdsgiveren kan få udbetalt jobrotationsydelse, skal den person, der ansættes som vikar, være kontanthjælps- eller uddannelseshjælpsmodtager, og ved ansættelsen have modtaget ar-

bejdsløshedsdagpenge, kontanthjælp, uddannelseshjælp, sygedagpenge i en ledighedsperiode, ressourceforløbsydelse, revalideringsydelse, ledighedsydelse, særlig uddannelsesydelser efter lov om uddannelsesordning for ledige, der har opbrugt deres dagpengeret, eller været ledige selvforsørgende i en sammenhængende periode på mindst 3 måneder.

Det foreslås videre, at alle modtagere af kontanthjælp får ret til ansættelse som jobrotationsvikar på en privat eller offentlig virksomhed, hvis de selv finder pladsen, og betingelserne i øvrigt er opfyldt. Virksomheden og den ledige aftaler selv varigheden, der ikke kan overskride de gældende regler for varigheden af jobrotation, jf. § 98 b i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

Kommunen skal efter forslaget ikke foretage en vurdering af den lediges ønsker og forudsætninger samt arbejdsmarkedets behov med henblik på, at personen hurtigst muligt opnår varig beskæftigelse og hel eller delvis selvforsørgelse. Der er tale om en ret for den ledige, og hvis betingelserne er opfyldt, skal kommunen acceptere aftalen og kan ikke give den ledige et tilbud, så længe vikariatet varer. Den ledige vil dog fortsat kunne formidles til et ordinært job uden løntilskud.

De formelle betingelser, der skal være opfyldt for jobrotation, er bl.a., at vikaren under ansættelsen vil være omfattet af de for lønmodtagere gældende regler, der er fastsat ved lov, i henhold til lov eller ved kollektiv overenskomst m.v., jf. § 98 b i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

Til nr. 110

Efter gældende regler er det en betingelse for at yde tilskud til virksomheder, der indgår uddannelsesaftale med en person (voksenlærlinge), at personen ved uddannelsens påbegyndelse er fyldt 25 år og ikke har en erhvervsuddannelse, der med hensyn til niveau og varighed kan sidestilles med eller overstiger en erhvervsuddannelse, medmindre personen ikke har anvendt uddannelsen i de sidste 5 år.

Der kan dog ydes tilskud, hvis personen, der ansættes som voksenlærling, har afsluttet en uddannelse og har været ledig som dagpengemodtager i sammenlagt 6 måneder, hvis personen er under 30 år, henholdsvis 9 måneder, hvis personen er fyldt 30 år, eller som kontanthjælpsmodtager har været ledig i sammenhængende 6 måneder (under 30 år) henholdsvis sammenhængende 9 måneder (fyldt 30 år). Den forudgående ledighed tælles således, at der for dagpengemodtagere alene medregnes perioder med dagpenge og for kontanthjælpsmodtagere alene perioder med kontanthjælp.

Det foreslås, jf. lovforslagets § 1, nr. 78, 108 og 111, at alle ledige/ydelsesmodtagere stilles ens uanset, om de har skiftet ydelseskategori eller er blevet selvforsørgende. Det foreslås derfor, at der også kan ydes tilskud til virksomheder, hvis personen er under 30 år og i en sammenhængende periode på mere end 6 måneder har modtaget arbejdsløshedsdagpenge, kontanthjælp, uddannelseshjælp, sygedagpenge i en ledighedsperiode, ressourceforløbsydelse, revalideringsydelse, ledighedsydelse, særlig uddannelsesydelser efter lov om uddannelsesordning for ledige, der har opbrugt deres dagpengeret, eller været ledige selvforsørgende, eller

hvis personen er fyldt 30 år og i en sammenhængende periode på mere end 9 måneder har modtaget arbejdsløshedsgodtgørelse, kontanthjælp, uddannelseshjælp, sygedagpenge i en ledighedsperiode, ressourceforløbsydelse, revalideringsydelse, ledighedsydelse, særlig uddannelsesyndelse efter lov om uddannelsesordning for ledige, der har opbrugt deres dagpengeregulering, eller været ledige selvforsørgende.

Uddannelseshjælpsmodtagere er allerede omfattet af den gældende formulering af den persongruppe, som kan være voksenslæring, da de opfylder hovedkriterierne, dvs. er fyldt 25 år og ikke har en erhvervsuddannelse.

Til nr. 111

Efter gældende regler er det en betingelse for at yde tilskud til udgifter ved opkvalificering i forbindelse med ansættelse af en person uden løntilskud, at en dagpengemodtager, der er under 30 år eller har særlig risiko for at blive langtidsledig, har 6 måneders forudgående sammenlagt ledighed. Er personen 30 år eller derover, er kravet 12 måneders sammenlagt forudgående ledighed.

Kontanthjælpsmodtagere, der er under 30 år, eller som har særlig risiko for at blive langtidsledige, skal have modtaget kontanthjælp eller deltager i tilbud om ansættelse med løntilskud i de 6 forudgående sammenhængende måneder. Er personen 30 år eller derover, er kravet 12 måneder.

Den forudgående ledighed tælles således, at der for dagpengemodtagere alene medregnes perioder med dagpenge og perioder i løntilskudsansættelse, og for kontanthjælpsmodtagere alene perioder med kontanthjælp og perioder i løntilskudsansættelse.

Det foreslås, jf. lovforslagets § 1, nr. 78, 109 og 110, at alle ledige stilles ens uanset, om de har skiftet ydelseskategori eller er blevet selvforsørgende.

Det foreslås, at det også bliver muligt at yde tilskud til opkvalificering af en uddannelseshjælpsmodtager, der ansættes uden løntilskud. Kravet til forudgående ledighed foreslås at være 6 sammenhængende måneder.

Dagpengemodtagere, kontanthjælpsmodtagere og uddannelseshjælpsmodtagere vil kunne medregne al forudgående ledighed, uanset om der har været udbetalt arbejdsløshedsgodtgørelse, kontanthjælp, uddannelseshjælp, sygedagpenge i en ledighedsperiode, ressourceforløbsydelse, revalideringsydelse, ledighedsydelse, særlig uddannelsesyndelse efter lov om uddannelsesordning for ledige, der har opbrugt deres dagpengeregulering, eller de har været i tilbud efter kapitel 12 eller været ledige selvforsørgende. Herved ligestilles alle perioder, når der tælles sammen.

Til nr. 112

Det fremgår af aftalen, at jobcenteret inden for en klar tidsfrist skal godkende ansøgning om en virksomhedsplads.

Det foreslås derfor, at beskæftigelsesministeren bemyndiges til at fastsætte regler om tidsfrister for behandling af ansøgninger om virksomhedspraktik, løntilskud og andre tilskudsberettigende pladser efter loven, der indgives via det landsdækkende system, jf. den foreslåede § 10 b, stk. 2. Be-

skæftigelsesministeren vil f.eks. kunne fastsætte regler om, at jobcenteret skal behandle fyldestgørende ansøgninger inden for en frist på 5 arbejdsdage. Jobcenteret skal som led i behandlingen af ansøgningen påse, at såvel virksomheden som den ledige opfylder betingelserne for f.eks. ansættelse med løntilskud og etablering af virksomhedspraktik.

Til nr. 113

Der er tale om konsekvensændringer som følge af lovforslagets § 1, nr. 114.

Til nr. 114

Efter gældende regler refunderer staten inden for et rådighedsbeløb 50 pct. af en kommunes udgifter for personer, der er omfattet af § 2, nr. 1-5 og 7, og som modtager ledighedsydelse efter § 74 i lov om aktiv socialpolitik, samt nr. 10, når udgiften blandt andet angår tilbud efter kapitel 10, herunder deltagerbetaling, undervisningsmaterialer efter §§ 76 og 77, udgifter i forbindelse med partnerskabsaftaler efter § 81 a, godtgørelse efter § 83, opkvalificering efter § 99 til personer, der ansættes uden løntilskud.

Det foreslås, at uddannelseshjælpsmodtagere omfattes af disse regler.

Det foreslås dog, at staten ikke yder refusion for en kommunes udgifter til tilbud om vejledning efter kapitel 10 til jobparate kontanthjælpsmodtagere,

- 1) i de første 9 måneder på kontanthjælp fra første henvendelse om hjælp til kommunen, når der er tale om tilbud efter § 32, stk. 1, nr. 1, såkaldt ordinære uddannelser/kurser bortset fra tilbud om læse-, skrive-, regne- og ordblindekurser og realkompetencevurdering efter § 32 a, og
- 2) i de første 24 måneder på kontanthjælp fra første henvendelse om hjælp til kommunen, når der er tale om tilbud efter § 32, stk. 1, nr. 2, såkaldt øvrig vejledning og opkvalificering, herunder bl.a. særligt tilrettelagte projekter.

Til nr. 115

Efter gældende regler opgøres rådighedsbeløbet til 14.317 kr. pr. år (2013-niveau) gange antallet af personer, der er omfattet af § 2, nr. 1-5, herunder personer, der deltager i tilbud efter kapitel 12, og § 2, nr. 7, som modtager ledighedsydelse efter § 74 i lov om aktiv socialpolitik. Antallet af personer opgøres som antal helårspersoner i regnskabsåret.

Det foreslås, at uddannelseshjælpsmodtagere indgår i opgørelsen af rådighedsbeløbet.

Som følge af de ændringer i de samlede offentlige driftsudgifter til aktivering, der følger af kontanthjælpsreformen, herunder at der som led i finansieringen af initiativerne foretages en reduktion af det kommunale driftsloft over aktiveringsudgifterne svarende til en mindredrift på 60,0 mio. kr. årligt, er der som en overgangsbestemmelse, jf. dette lovforslags § 9, stk. 5, foreslået reducerede rådighedsbeløb for 2014-2016. Der henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 9, stk. 5.

Som følge heraf foreslås det, at det permanente rådighedsbeløb, der fremgår af lovens § 118, stk. 2, fastsættes til 13.970 kr. pr. år (2014-niveau), hvilket er det beløb, som vil gælde fra 2017.

Til nr. 116 og 117

Efter gældende regler refunderer staten 50 pct. af en kommunes udgifter for personer, der er omfattet af § 2, nr. 1-11, når udgiften angår løntilskud efter kapitel 12, jf. dog § 121, hjælpemidler efter §§ 76 og 77, jf. dog § 118, stk. 1, nr. 2, og § 119, stk. 1, nr. 2, mentor efter §§ 78-81 og befordringsgodtgørelse efter § 82.

Det foreslås, at uddannelseshjælpsmodtagere omfattes af disse regler. Refusion af mentorstøtte foreslås dog flyttet til deres egen paragraf, jf. lovforslagets § 1, nr. 118, bortset fra refusion af mentorstøtte til personer omfattet af § 2, nr. 11, som modtager ressourceforløbsydelse.

Disse personer er omfattet af aftalen om en reform af førtidspension og fleksjob, som blev udmøntet ved lov nr. 1380 af 23. december 2012 om ændring af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, lov om aktiv socialpolitik, lov om social pension og forskellige andre love (Reform af førtidspension og fleksjob, herunder indførelse af ressourceforløb, rehabiliteringsteam, fleksløntilskud m.v.), og foreslås derfor fortsat at være omfattet af de gældende refusionsregler og at være omfattet af budgetgarantien.

Til nr. 118

Efter gældende regler får kommunen 50 pct. refusion for udgifter til mentor til personer omfattet af § 2, nr. 1-11, samt til beskæftigede.

Med forslaget til nyt kapitel 9 b, lovforslagets § 1, nr. 52, får kommunen også fremover mulighed for at tilbyde mentorstøtte til personer, som kommunen vurderer, har behov herfor.

Det foreslås, at der ydes statsrefusion inden for en udmeldt ramme til kommunernes udgifter til mentorer til personer, der er omfattet af § 2, nr. 3-10 og 12-13, når de får tilbud om mentorstøtte med henblik på at fremme, at de kan opnå eller fastholde aktiviteter, tilbud, ordinær uddannelse, ansættelse i fleksjob eller ordinær ansættelse.

Det foreslås således, at der ikke ydes statsrefusion til kommunernes udgifter til mentorer til ordinært ansatte, ledige modtagere af arbejdsløshedsdagpenge og jobparate kontanthjælpsmodtagere mv.

For at kunne modtage refusion skal kommunen således have givet tilbud om mentorstøtte til en person i den nævnte målgruppe. Tilbud om mentorstøtte kan efter reglerne i kapitel 9 b gives for en periode på op til 6 måneder med mulighed for forlængelse. Hvis den ledige skifter målgruppe, herunder f.eks. kommer i arbejde, vil kommunen kunne opretholde den indgåede aftale om mentorstøtte for den resterende aftaleperiode og modtage refusion også for denne periode. Således får kommunen mulighed for efter behov at lade mentoren følge personen videre i f.eks. ordinær beskæftigelse eller uddannelse med refusion, og således at personen

sikres støtte og hjælp i overgangsperioden. Når mentoraftalen udløber efter senest 6 måneder, kan kommunen fortsat give tilbud om mentorstøtte efter reglerne i kapitel 9 b, men vil ikke kunne modtage refusion herfor.

Der ydes også refusion til mentorudgifter til personer, der er omfattet af § 2, og som udskrives fra psykiatrisk indlæggelse, jf. den foreslåede § 31 b, stk. 2, i lovforslagets § 1, nr. 52.

Den samlede bevilling til mentorer på finansloven vil blive udmeldt til kommunerne som en øvre refusionsramme for hvor store udgifter, kommunerne kan hjemtage refusion for. Refusionssatsen er 50 pct. inden for denne ramme. Der vil til brug for kommunernes budgetlægning blive udmeldt en foreløbig ramme på baggrund af forslag til finanslov og en endelig ramme på baggrund af den vedtagne finanslov.

Udgifterne til mentorer til personer omfattet af § 2, nr. 3-10, 12 og 13 samt efter § 31 b, stk. 2, vil ikke være omfattet af budgetgarantien.

Hvad angår mentorstøtte til personer i ressourceforløb vil der fortsat være 50 pct. refusion uden en øvre ramme, og disse udgifter vil fortsat være omfattet af budgetgarantien.

Til nr. 119

Klage over en offentlig arbejdsgivers beregninger af arbejdstiden, jf. § 55, stk. 5, for kontanthjælpsmodtagere, kan efter gældende regler inden 4 uger indbringes for jobcenteret.

Det foreslås, at klage over en offentlig arbejdsgivers beregninger af arbejdstiden, jf. § 55, stk. 5, for uddannelseshjælpsmodtagere, skal kunne indbringes for jobcenteret inden 4 uger.

Til § 2

Til nr. 1

Efter gældende regler gives pålæg om at benytte andre aktører i beskæftigelsesindsatsen over for udlændinge omfattet af integrationsloven af beskæftigelsesministeren efter aftale med ministeren for flygtninge, indvandrere og integration.

Det foreslås, at bestemmelsen ophæves som en konsekvens af, at ressortansvaret for sager vedrørende integration af flygtninge og indvandrere på arbejdsmarkedet, herunder introduktionsprogrammet, ved resolution af 3. oktober 2011 blev overført til Beskæftigelsesministeriet.

Til nr. 2

Efter gældende regler kan beskæftigelsesministeren efter aftale med ministeren for flygtninge, indvandrere og integration beslutte, at der gennemføres rammeudbud, der vedrører beskæftigelsesindsatsen over for udlændinge omfattet af integrationsloven.

Det foreslås, at bestemmelsen ophæves som en konsekvens af, at ressortansvaret for sager vedrørende integration af flygtninge og indvandrere på arbejdsmarkedet, herunder introduktionsprogrammet, ved resolution af 3. oktober 2011 blev overført til Beskæftigelsesministeriet.

Til nr. 3 og 4.

Der er tale om redaktionelle konsekvensrettelser som følge af ændringen, der er beskrevet i bemærkningerne til nr. 2 ovenfor.

Til nr. 5

Efter gældende regler fastsætter beskæftigelsesministeren regler om, hvilke beskæftigelsesrettede opgaver i lov om aktiv socialpolitik, lov om sygedagpenge og lov om ret til orlov og dagpenge ved barsel, der er omfattet af den kommunale beskæftigelsesindsats.

Ministeren for flygtninge, indvandrere og integration fastsætter efter aftale med beskæftigelsesministeren regler om hvilke beskæftigelsesrettede opgaver efter integrationsloven, der er omfattet af den kommunale beskæftigelsesindsats.

Det foreslås, at bestemmelsen ændres, således at kompetencen til at fastsætte hvilke beskæftigelsesrettede opgaver efter integrationsloven, der er omfattet af den kommunale beskæftigelsesindsats, overgår til beskæftigelsesministeren.

Ændringen er en konsekvens af, at ressortansvaret for sager vedrørende integration af flygtninge og indvandrere på arbejdsmarkedet, herunder introduktionsprogrammet, ved resolution af 3. oktober 2011 blev overført til Beskæftigelsesministeriet.

Til nr. 6

Efter gældende regler fastsætter ministeren for flygtninge, indvandrere og integration efter aftale med beskæftigelsesministeren regler om, hvilke beskæftigelsesrettede opgaver efter integrationsloven, der er omfattet af den kommunale beskæftigelsesindsats.

Bestemmelsen ophæves som en konsekvens af, at ressortansvaret for sager vedrørende integration af flygtninge og indvandrere på arbejdsmarkedet, herunder introduktionsprogrammet, ved resolution af 3. oktober 2011 blev overført til Beskæftigelsesministeriet.

Til nr. 7-10

Efter gældende regler skal beskæftigelsesindsatsen i en kommune varetages af jobcentret. Kun hvis der er udpeget en gennemgående og koordinerende sagsbehandler for borgere i ressourceforløb, eller hvis der er oprettet et rehabiliteringsteam, kan indsatsen varetages af en anden enhed i kommunen.

Det foreslås, at indsatsen fremover også kan varetages af en anden enhed i kommunen i andre situationer.

Det foreslås i et nyt stk. 3 (ad nr. 8), at kommunerne får mulighed for at skabe nye organisatoriske rammer for indsatsen over for unge under 30 år uden uddannelse ved at bestemme, at beskæftigelsesindsatsen over for denne gruppe kan varetages af en særskilt enhed, adskilt fra jobcenteret. Målet er, at indsatsen for unge uden uddannelse bør foregå i et miljø, hvor uddannelse er i centrum. Det kan f.eks. være i et UU-center eller på en erhvervsskole.

Det foreslås endvidere, at kommuner, der vælger denne model, også får mulighed for at fravige styringslovens § 14,

således at de får mulighed for at udskille indsatsen over for unge uden uddannelse uanset ydelse – på tværs af de forskellige forvaltninger i kommunen – og varetage denne i en særlig enhed. Dette betyder, at kommunens fulde indsats over for denne gruppe unge, dvs. også på f.eks. social- og sundhedsområdet, varetages og koordineres i denne enhed. Unge uden uddannelse er unge under 30 år, som modtager enten uddannelseshjælp, arbejdsløshedsdagpenge, sygedagpenge, ressourceforløbsydelse eller ledighedsydelse. Langt den overvejende del af gruppen vil modtage uddannelseshjælp.

For at fremme dette formål afsættes der en pulje, hvorfra kommunerne kan søge om midler hertil.

Den i det forslåede § 15, stk. 3, 2. pkt., nævnte mulighed for, at kommunalbestyrelsen kan beslutte at etablere den særskilte enhed til varetagelse af indsatsen over for unge under 30 år uden uddannelse som en tværgående udførelse, kan – afhængig af det nærmere indhold af kommunalbestyrelsens beslutning – betyde, at enheden varetager opgaver inden for flere stående udvalgs opgaveområder. Københavns, Odense og Aalborg Kommuner har mellemformsstyrelse med delt administrativ ledelse, jf. §§ 64 a og 65 i lov om kommunernes styrelse. I disse kommuner vil etableringen af en sådan enhed, der varetager opgaver på tværs af udvalgenes opgaveområder, forudsætte dispensation fra reglen om, at formanden for hvert af de stående udvalg har den øverste daglige ledelse af den del af kommunens administration, der varetager udvalgets forvaltningsområder, jf. § 64 a, stk. 1, i lov om kommunernes styrelse. Hjemmel til, at økonomi- og indenrigsministeren kan meddele sådan dispensation, findes i § 65 c, stk. 2, i lov om kommunernes styrelse, og ministeriet vil være positivt indstillet over for sådanne dispensationsansøgninger forudsat, at den fornødne klarhed i opgave- og kompetenceafgrænsningen er sikret.

Århus Kommune har magistratsstyre, jf. § 64 i lov om kommunernes styrelse, hvilket bl.a. indebærer, at det enkelte magistratsmedlem har såvel den umiddelbare forvaltning, som den øverste administrative ledelse af de opgaveområder, som efter kommunens styrelsesvedtægt henhører under vedkommende. Efter § 2, stk. 3, i lov om kommunernes styrelse skal økonomi- og indenrigsministeren godkende ændringer af styrelsesvedtægten i magistratskommuner. Ministeriet vil være positivt indstillet over for at godkende ændringer af styrelsesvedtægten, der skal muliggøre etablering af en særskilt enhed som foreslået på tværs af fagforvaltningerne, forudsat at den fornødne klarhed i opgave- og kompetenceafgrænsningen er sikret.

Det foreslås i et nyt stk. 5, at kommunalbestyrelsen kan beslutte, at funktionen som koordinerende sagsbehandler for personer, der modtager uddannelseshjælp, jf. § 2, nr. 13, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, eller for kontanthjælpsmodtagere med komplekse problemer, kan overdrages til en anden enhed i kommunen end jobcentret. Det foreslås videre, at den koordinerende sagsbehandler ikke kan træffe afgørelser efter beskæftigelseslovgivningen, hvis pågældende er fra en anden enhed end jobcentret. Bestemmelsen svarer til, hvad der i dag gælder, når der udpeges en gennemgå-

ende og koordinerende sagsbehandler for personer i ressourceforløb.

Der henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 37.

Til nr. 11

Efter gældende regler kan beskæftigelsesministeren fastsætte fælles landsdækkende krav til udbud og kontrakter med andre aktører om beskæftigelsesindsatsen efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, lov om aktiv socialpolitik, lov om sygedagpenge og lov om ret til orlov og dagpenge ved barsel.

Ministeren for flygtninge, indvandrere og integration kan fastsætte, at fælles landsdækkende krav til udbud og kontrakter med andre aktører, som beskæftigelsesministeren har fastsat, helt eller delvis skal finde anvendelse i forbindelse med udbud og kontrakter med andre aktører vedrørende beskæftigelsesindsatsen, som jobcenteret varetager efter integrationsloven.

Det foreslås, at bestemmelsen ændres, således at kompetencen til at fastsætte fælles landsdækkende krav til udbud og kontrakter med andre aktører om beskæftigelsesindsatsen efter integrationsloven overgår til beskæftigelsesministeren.

Ændringen er en konsekvens af, at ressortansvaret for sager vedrørende integration af flygtninge og indvandrere på arbejdsmarkedet, herunder introduktionsprogrammet, ved resolution af 3. oktober 2011 blev overført til Beskæftigelsesministeriet.

Til nr. 12

Efter gældende regler kan ministeren for flygtninge, indvandrere og integration fastsætte, at fælles landsdækkende krav til udbud og kontrakter med andre aktører, som beskæftigelsesministeren har fastsat, helt eller delvis skal finde anvendelse i forbindelse med udbud og kontrakter med andre aktører vedrørende beskæftigelsesindsatsen, som jobcenteret varetager efter integrationsloven.

Det foreslås, at bestemmelsen ophæves som en konsekvens af, at ressortansvaret for sager vedrørende integration af flygtninge og indvandrere på arbejdsmarkedet, herunder introduktionsprogrammet, ved resolution af 3. oktober 2011 blev overført til Beskæftigelsesministeriet.

Til nr. 13

Efter gældende regler indgår det regionale beskæftigelsesråd årligt en kontrakt med beskæftigelsesministeren, der indeholder mål for beskæftigelsesindsatsen samt mål og resultatkrav for beskæftigelsesregionerne og de regionale beskæftigelsesråd. Hvis kontrakten indeholder mål, der vedrører indsatsen for udlændinge, der er omfattet af integrationsloven, indgår beskæftigelsesministeren kontrakten efter aftale med ministeren for flygtninge, indvandrere og integration.

Det foreslås at ophæve den del af bestemmelsen, hvorefter fastlæggelse af de mål, der vedrører indsatsen for udlændinge, der er omfattet af integrationsloven, skal ske efter aftale med ministeren for flygtninge, indvandrere og integration.

Ændringen er en konsekvens af, at ressortansvaret for sager vedrørende integration af flygtninge og indvandrere på arbejdsmarkedet, herunder introduktionsprogrammet, ved resolution af 3. oktober 2011 blev overført til Beskæftigelsesministeriet.

Til nr. 14 og 15

Det lokale beskæftigelsesråds (LBR's) opgaver fremgår af § 46 i lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats. Det fremgår, at rådet har opgaver i relation til kommunens beskæftigelsesindsats, beskæftigelsesplan og resultatrevision og kan indstille til det regionale beskæftigelsesråd, at regionen skal tage beskæftigelsesrettede initiativer.

Efter de gældende regler i § 49 a i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats skal kommunerne underrette LBR om anvendelsen af virksomhedspraktik, og beskæftigelsesministeren kan fastsætte regler om denne underretning. De nærmere regler er fastsat i § 54 i bekendtgørelse om en aktiv beskæftigelsesindsats.

Efter aftalen om kontanthjælpsreformen udvides LBR's opgaver i relation til virksomhedsrettede tilbud. Det fremgår således af aftalen, at LBR skal kunne dispensere fra rimelighedskravet for nytteindsats, jf. bemærkningerne til § 1, nr. 73. Det fremgår videre, at:

- Kommunen årligt i samarbejde med LBR skal drøfte en samlet strategi for etablering af og opfølgning på anvendelsen af nytteindsats.
- Kommunen løbende skal orientere LBR om kommunens anvendelse af virksomhedspladser efter den landsdækkende model, som Arbejdsmarkedsstyrelsen stiller til rådighed, og at
- LBR løbende skal have en oversigt over alle nyoprettede virksomhedspladser.

Ministeren overvåger udviklingen i anvendelsen af nytteindsats og kan fastsætte nærmere regler om nytteindsats.

Kommunernes orientering af LBR om anvendelsen af virksomhedspraktikpladser vil ske ud fra de kvartalsvise, kommunefordelte oversigter over løntilskuds- og virksomhedspraktikpladser, som Arbejdsmarkedsstyrelsen stiller til rådighed på portalen bi.ams.dk via udtræksværktøjet KLV (Kvartaloversigt for Løntilskud og Virksomhedspraktik).

Den gældende regel i LAB § 49 a om kommunernes underretning til LBR om virksomhedspraktik udvides dermed til at omfatte virksomhedspladser generelt, dvs. også nytteindsast og løntilskudsjob.

Det foreslås, at disse opgaver samles i § 46 i styringslovens bestemmelser om LBR's opgaver. Den gældende bemyndigelsesbestemmelse i LAB § 49 a ophæves dermed.

Til nr. 16

Efter den gældende § 58, stk. 2, kan oplysninger i det fælles datagrundlag bruges til fastlæggelse af borgernes rettigheder og pligter efter lovgivningen, jobsøgning, matchkategorisering, tilrettelæggelse og opgørelse af indsatsen over for de forskellige målgrupper, udarbejdelse af jobplaner og

rehabiliteringsplaner samt understøttelse af selvbetjeningsløsninger og sagsbehandling, herunder af arbejdsevnevurderinger, visitation, tilsyn, statistik og anden forvaltning af lovgivningen. Oplysningerne kan endvidere bruges til kontrol.

Det eksisterende matchsystem skal, jf. aftalen om en reform af kontanthjælpssystemet, afskaffes for personer, der er omfattet af kontanthjælpsreformen. I stedet skal der etableres et nyt visitationssystem. Formålet med visitationen er, at jobcenteret sammen med borgeren skal igangsætte en plan for den enkeltes vej mod uddannelse eller job. Det foreslås derfor, at det kommer til at fremgå, at oplysningerne i det fælles datagrundlag også kan bruges i forbindelse med visitationsgrupperinger.

Det er hensigten, at alle unge uden erhvervskompetencegivende uddannelse, der anmoder om uddannelseshjælp hos kommunen, skal have et uddannelsespålæg, hvor indsatsen for den unge på vej mod uddannelse beskrives. Kommunen kan i arbejdet med uddannelsespålægget eventuelt bygge videre på den unges eventuelle uddannelsesplan fra Ungdommens Uddannelsesvejledning, jf. lov om vejledning om uddannelse og erhverv samt pligt til uddannelse, beskæftigelse, m.v. Det foreslås derfor endvidere, at § 58, stk. 2, udbygges med uddannelsesplaner og uddannelsespålæg.

For så vidt angår understøttelse af selvbetjeningsløsninger vises data om enkeltpersoner allerede i dag på »Min Side«, jf. den gældende § 60, stk. 7, hvilket er et led i information til borgeren om de registreringer, som har fundet sted i jobcentrenes sagsbehandlingssystemer. Det foreslås, at bestemmelsen i § 58, stk. 2, også kommer til at omfatte understøttelse af selvbetjeningsløsninger for virksomheder, så virksomheder nemt og enkelt i én landsdækkende digital løsning kan ansøge om at få oprettet virksomhedspraktik- eller løntilskudspladser, og hvor jobcenteret inden en klar tidsfrist - jf. den foreslåede § 109 a i lov om aktiv beskæftigelsesindsats - digitalt skal godkende en ansøgning om en virksomhedsplads.

Kommuner, der indberetter data til det fælles it-baserede datagrundlag, er dataansvarlige for indberetningen, brug af data lokalt samt herudover ansvarlige for at orientere de registrerede om registreringer i det fælles it-baserede datagrundlag, jf. § 58, stk. 5, i lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats. Arbejdsmarkedsstyrelsen er dataansvarlig for centrale behandlingsaktiviteter, jf. § 58, stk. 6, i lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats.

Til nr. 17

Efter den gældende § 58, stk. 4, indgår bl.a. matchkategoriseringer i et landsdækkende register som en del af det fælles it-baserede datagrundlag.

Det foreslås som konsekvens af det nye visitationssystem for kontanthjælpsmodtagere, at det landsdækkende register også kommer til at omfatte visitationsgrupperinger.

Til nr. 18

Efter den gældende § 60, stk. 6, indgår data, som er registreret i selvbetjeningsløsninger til brug for sagsbehandling i jobcentre, i det fælles datagrundlag. Der indgår herunder blandt andet cv-oplysninger om tilmeldte ledige.

Fremover er målet, at indsatsen for unge uden uddannelse bør foregå i nye organisatoriske rammer, hvor uddannelse er i centrum. Det fremgår desuden af aftalen, at kontanthjælpsmodtagere, der ikke er jobparate, og uddannelseshjælpsmodtagere, der ikke er uddannelsesparate, får ret til en koordinerende sagsbehandler, der skal sikre, at indsatsen er tværfaglig og koordineret på tværs af de kommunale forvaltninger og andre myndigheder. Oplysningerne fra det fælles datagrundlag skal derfor også kunne anvendes og opdateres af andre organisatoriske enheder i kommunerne end jobcentre, i det omfang det er et led i beskæftigelsesindsatsen.

Det foreslås derfor, at data, som bliver registreret i selvbetjeningsløsninger til brug for kommunens sagsbehandling vedrørende beskæftigelsesindsatsen, dvs. sagsbehandling i og uden for jobcentre, skal indgå i det fælles datagrundlag.

Ifølge Aftale om en reform af kontanthjælpssystemet – flere i uddannelse og job skal alle voksne kontanthjælpsmodtagere, åbenlyst uddannelsesparate unge og unge med kompetencegivende uddannelse udarbejde et CV. Det foreslås derfor, at det i loven præciseres, at cv-oplysninger om alle personer, der efter beskæftigelseslovgivningen har pligt til at have et CV, jf. § 13 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, kan anvendes i kommunernes sagsbehandling som led i varetagelsen af beskæftigelsesindsatsen.

Til nr. 19

Efter den gældende § 62, stk. 1, har offentlige myndigheder, arbejdsløshedskasser og andre aktører, der medvirker i forvaltningen af arbejdsmarkedsrettede ordninger, pligt til at indberette data om bl.a. arbejdsmarkedsforhold og om virksomheders og borgeres deltagelse i arbejdsmarkedsrettede ordninger, beskæftigelsesindsatsen over for borgere, herunder relevante aktiviteter og indsatser på det uddannelsesmæssige og social- og sundhedsrettede område.

Det foreslås, at offentlige myndigheder m.fl. også får pligt til at indberette oplysninger om de tværfaglige og helhedsorienterede aktiviteter og indsatser for udsatte unge modtagere af uddannelseshjælp og voksne kontanthjælpsmodtagere, som bl.a. fremgår af lovforslagets § 1, nr. 37.

Kravene til indberetning vil blive udmøntet i bekendtgørelse om det fælles datagrundlag og statistiske datavarehus for beskæftigelsesindsatsen, jf. § 66, stk. 2, i lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats.

Til nr. 20

Til brug for varetagelse af beskæftigelsesindsatsen efter lovgivningen, den koordinerede indsats over for borgeren, opdateringen af it-systemer, som anvendes i beskæftigelsesindsatsen, herunder systemer til den landsdækkende formidling, samt opgørelsen af forbrug af offentlige forsørgelsesydelse, kan der efter den gældende § 63 udveksles relevante oplysninger, herunder oplysninger om relevante uddannel-

sesmæssige og social- og sundhedsrettede aktiviteter og indsatser, mellem en række ministerier med tilhørende styrelse m.fl., herunder bl.a. kommuner og regioner.

Personer, som har været indlagt på grund af psykiske lidelser, får i det nye kontanthjælpssystem ret til en mentor, der skal fungere som udskrivningskoordinator i forbindelse med deres udskrivelse. Det foreslås derfor, at sundhedsvæsenet skal meddele kommunen via det fælles datagrundlag, at en person udskrives samt hvornår. Det foreslås endvidere, at Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse og regionerne får pligt til at indberette oplysninger om udskrivelse for personer, som har været indlagt på grund af psykiske lidelser, og som i forbindelse med udskrivningen har ret til en udskrivningskoordinator.

For personer, der har siddet i fængsel, skal kommunen efter forslaget til det nye kontanthjælpssystem samarbejde med Kriminalforsorgen om indsatsen over for målgruppen, således at overgangen til en normal hverdag kommer til at fungere så smidigt som muligt. Afsoningsinstitutionen skal derfor hurtigst muligt efter, at tidspunktet for løsladelse bliver kendt, meddele kommunen, at en person løslades samt oplyse tidspunktet herfor. Kommunen skal f.eks. særligt vurdere behovet for mentorstøtte efter reglerne i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, der kan tage over, når Kriminalforsorgens indsats stopper. Det foreslås derfor, at afsoningsinstitutionen via det fælles datagrundlag kan meddele kommunen, når en person indsættes, undtager sig straffuldbyrdelse eller løslades. Det foreslås endvidere, at Kriminalforsorgens underretning af bl.a. kommunen (og via Arbejdsmarkedsstyrelsen også A-kasserne) om frihedsberøvelse og unddragelse fra frihedsberøvelse fremover kan ske digitalt via det fælles datagrundlag.

På den baggrund foreslås, at adgangen til at udveksle de nødvendige relevante data mellem offentlige myndigheder, herunder ministerier med tilhørende styrelser m.fl., udvides med Justitsministeriet med tilhørende styrelser.

I det nye kontanthjælpssystem skal samlevende have gensidig forsørgelsespligt. Forsørgelsespligten gælder, så snart en i et par søger om enten kontanthjælp eller uddannelseshjælp, jf. de foreslåede ændringer til §§ 2 a og 2 b i det samtidigt fremsatte lovforslag om ændring af lov om aktiv socialpolitik, SU-loven, lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag og forskellige andre love.

På den baggrund foreslås det endvidere, at adgangen til at udveksle data udvides med ATP, således at kommunen i forbindelse med afgørelse om samlever kan kræve oplysninger fra ATP om, hvorvidt en ansøger og/eller sambo har eller har haft samlevernotering i ATP.

Hvis der er indikationer på, at en person er samlevende, jf. reglerne i det foreslåede kapitel 1 a i lov om aktiv socialpolitik, vil det fremgå af personens »Min Side« på Jobnet.

Til nr. 21

Efter gældende regler kan beskæftigelsesministeren fastsætte nærmere regler om indberetning og udveksling af data m.v. Bemyndigelsesbestemmelsen er udmøntet i bekendtgø-

relse om det fælles datagrundlag og statistiske datavarehus for beskæftigelsesindsatsen.

Det foreslås, at beskæftigelsesministerens bemyndigelse udvides til også at omfatte de oplysninger, der er behov for at indhente til brug for kontrol af udbetalingerne i en enkelt sag eller generel kontrol. Udvidelsen af bemyndigelsen vil blive benyttet til at fastsætte regler om indberetningen og udvekslingen af oplysninger til brug for kontrol af udbetalingerne, herunder i forhold til de foreslåede regler om gensidig forsørgerpligt for samlevende, jf. det samtidigt fremsatte lovforslag herom. Der henvises til bemærkningerne til ændringerne af §§ 2 a og 2 b i lov om aktiv socialpolitik i det samtidigt fremsatte lovforslag om ændring af lov om aktiv socialpolitik, SU-loven, lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag og forskellige andre love.

Til nr. 22

Arbejdsmarkedsstyrelsen modtager i dag data på individniveau om uddannelse fra Ministeriet for Børn og Undervisnings fælles datagrundlag til løsning af statistiske opgaver på beskæftigelsesområdet. Oplysningerne er tilgængelige på Jobindsats.dk, jf. den gældende § 68 a, stk. 10.

Da der med kontanthjælpsreformen indføres systematisk læse-, skrive- og regneundervisning til alle unge med behov, foreslås det, at bestemmelsen i § 68, stk. 10, udvides med data om test og indsatsen for ledige med læse-, skrive- og regnevanskeligheder, således at der kan udvikles et bedre datagrundlag og dokumentation af indsatsen for ledige med læse-, skrive- og regnevanskeligheder. Datagrundlaget skal omfatte dokumentation for test, kurser og beståede trin, og være tilgængelig på jobindsats.dk.

Bestemmelsen vil blive udmøntet i bekendtgørelse om det fælles datagrundlag og statistiske datavarehus for beskæftigelsesindsatsen.

Til nr. 23

Kommunerne kan til brug for kontrol af udbetalingerne i en enkelt sag eller generel kontrol udover de tilfælde, der er omfattet af §§ 11 a og 11 c i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og § 50 i integrationsloven, kræve visse oplysninger fra arbejdsgivere, pensionskasser m.v. om den, der ansøger om eller får ydelser fra kommunen efter lov om aktiv socialpolitik, lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, lov om sygedagpenge og integrationsloven, og dennes ægtefælle, jf. den gældende § 68 b.

Det fremgår af aftalen, at forsørgerpligt også skal gælde for samlevende par, hvis begge er fyldt 25 år, når én i et par søger om enten kontanthjælp eller uddannelseshjælp.

Det foreslås derfor, at kommunerne får mulighed for at kræve de samme oplysninger om samboen til den, der ansøger om eller får ydelser fra kommunen, som i dag kan kræves om ægtefællen således, at kommunen ud fra registeroplysninger kan afgøre, om der er tale om samlevende, jf. de foreslåede §§ 2 a og 2 b i det samtidigt fremsatte lovforslag om ændring af lov om aktiv socialpolitik, SU-loven, lov om

børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag og forskellige andre love.

Det er en kommunal opgave at IT-understøtte opslag i registre i forbindelse med den obligatoriske anvendelse af registeroplysninger ved afgørelse af, om samboende personer skal anses for at være samlevende. Der henvises til bemærkningerne til ændringerne af §§ 2 a og 2 b i lov om aktiv socialpolitik i det samtidigt fremsatte lovforslag om ændring af lov om aktiv socialpolitik, SU-loven, lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag og forskellige andre love.

Den konkrete udmøntning, herunder krav til opbygning, indretning og brug vil endvidere kunne ske i bekendtgørelsesform med hjemmel i § 65, stk. 2, i lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats.

Til nr. 24

Kommunerne kan i dag uden ansøgerens eller modtagerens samtykke, hvis det er nødvendigt til brug for kontrol af udbetalingerne i en enkelt sag eller generel kontrol, kræve andre oplysninger end oplysninger om økonomiske forhold fra offentlige myndigheder og fra arbejdsløshedskasserne. Oplysningerne kan desuden samkøres og sammenstilles med data fra myndighedens egne, andre myndigheders og arbejdsløshedskassers it-systemer, når dette er nødvendigt for at kontrollere, om betingelserne for at modtage ydelser er opfyldt.

Ved ansøgning om kontanthjælp i det nye kontanthjælpsystem er det hensigten, at ansøger skal afgive en række oplysninger, herunder oplysninger om civilstand. Oplysningerne skal danne baggrund for kommunens vurdering af sagen, herunder om en person må anses for samlevende.

Det foreslås, at kommunen, hvis det er nødvendigt til brug for kontrol af udbetalingerne i en enkelt sag, kan kræve oplysninger fra ATP om, hvorvidt en ansøger og/eller sambo har/har haft samlevernotering i ATP.

Desuden foreslås, at kommunen kan kræve oplysninger fra NemKonto-registret, jf. bekendtgørelse af lov om offentlige betalinger m.v., om hvorvidt der er registreret en fælles bankkonto.

Det foreslås endvidere, at oplysningerne fra ATP og NemKonto-registret på linje med de eksisterende data fra andre offentlige myndigheder og fra arbejdsløshedskasserne skal kunne samkøres og sammenstilles med data fra kommunens egne it-systemer, når dette er nødvendigt for at kontrollere, om betingelserne for at modtage ydelser er opfyldt.

Til § 3

Ved lov nr. 1377 af 23. december 2012 blev rådighedsbeløbet, jf. § 118, stk. 2, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats som led i den midlertidige sænkelse af driftsloftet opgjort til følgende: I 2013 til 13.329 kr. (2013-niveau), i 2014 til 13.716 kr. (2013-niveau), i 2015 til 13.787 kr. (2013-niveau) og i 2016 til 14.217 kr. (2013-niveau) gange antallet af personer.

Som følge af de ændringer i de samlede offentlige driftsudgifter til aktivering, der følger af kontanthjælpsreformen, herunder at der som led i finansieringen af initiativerne foretages en reduktion af det kommunale driftsloft over aktiveringsudgifterne svarende til en mindreudgift på 60,0 mio. kr. årligt, foreslås nye reducerede rådighedsbeløb for 2014-2016. Det foreslås derfor, at de hidtidige reducerede driftslofter ophæves. De nye midlertidige reducerede driftslofter foreslås indsat i § 9, stk. 5. Der henvises til bemærkningerne hertil.

Til § 4

Til nr. 1

Der er tale om en konsekvensændring, som følge af at reglerne om mentorstøtte indsættes i nyt kapitel 9 b i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, jf. lovforslagets § 1, nr. 52.

Til nr. 2

Der er tale om dels en harmonisering med formulering i det foreslåede § 11, stk. 3, 3. pkt., i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, jf. lovforslagets § 1, nr. 17, dels en konsekvensændring som følge af at den gældende § 11, stk. 4, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats bliver stk. 5, jf. lovforslagets § 1, nr. 18.

Til § 5

Efter bestemmelserne i lov om betaling for visse uddannelsesaktiviteter i forbindelse med lov om en aktiv beskæftigelsesindsats afholder kommunerne udgifter til uddannelse af personer på uddannelsesinstitutioner m.fl., som i henhold til Ministeriet for Børn og Undervisning er berettiget til at modtage tilskud eller bevilling fra Ministeriet for Børn og Undervisning.

De foreslåede ændringer er alene konsekvensændringer som følge af ændringer i Beskæftigelsesministeriets lovgivning. Således udgår »starthjælp« i § 1, stk. 2, nr. 2, som følge af tidligere lovgivning, mens »uddannelseshjælp« indsættes som foreslået i dette lovforslag. I § 1, stk. 2, nr. 4, udgår »eller« af sproglige årsager, og af grammatiske årsager indføjes et komma til sidst i § 1, stk. 1, nr. 5. Endelig indsættes to nye bestemmelser som § 1, stk. 2, nr. 6 og 7, som tilføjer uddannelseshjælp til henholdsvis uddannelsesparate og aktivitetsparate.

Til § 6

Til nr. 1

Det foreslås, at bidraget udgør 2.407 kr. årligt pr. fuldtidsbeskæftiget i 2013-pris- og lønniveau. Bidraget reguleres på finansloven for pris- og lønudviklingen med 2 pct. tillagt den i § 3 i lov om en satsreguleringsprocent nævnte tilpasningsprocent. Der er tale om en lovteknisk ændring.

Bestemmelsen er lige som den gældende bestemmelse en udmøntning af Aftale af 8. november 2012 om bedre erhvervsuddannelser og styrket uddannelsesgaranti.

Der henvises til de almindelige bemærkninger i afsnit 2.15.2.2. samt til bemærkningerne til § 6, nr. 2.

Til nr. 2

Det foreslås, at bidraget i 2014-2015 fastsættes til 566 kr. årligt pr. fuldtidsbeskæftiget i 2013-pris- og lønniveau, og at det i 2016 skal udgøre 554 kr. pr. fuldtidsbeskæftiget i 2013-pris- og lønniveau. Det foreslås endvidere, at bidraget i 2017 og herefter skal udgøre 537 kr. årligt pr. fuldtidsbeskæftiget i 2013-pris- og lønniveau.

Der henvises til de almindelige bemærkninger i afsnit 2.15.2.2.

Til § 7

Til nr. 1

Den kommunale budgetgaranti indebærer, at kommunerne under ét kompenseres for udviklingen i de kommunale udgifter på visse områder, herunder kontanthjælp, revalidering, ledighedsydelse og førtidspension. Kompensationen sker via en regulering af bloktilskuddet.

Den foreslåede ændring indebærer, at udgifter til uddannelseshjælp, aktivitetstillæg samt udgifter til aktivering af modtagere af uddannelseshjælp vil være omfattet af den kommunale budgetgarantiordning.

Hvad angår udgifterne til mentorer vil disse, med undtagelse af udgifter for personer i ressourceforløb, fremover ikke være omfattet af budgetgarantien, jf. § 1, nr. 114.

Ligeledes vil kommunernes udgifter til vejledning og opkvalificering til jobparate kontanthjælpsmodtagere over 30 år, der får tilbud om ordinær uddannelse efter § 32, stk. 1, nr. 1, inden for de første 9 måneder fra første henvendelse om kontanthjælp, bortset fra tilbud efter § 32 a, fremover ikke være omfattet af budgetgarantien, jf. § 1, nr. 114. Budgetgarantien omfatter fremover heller ikke kommunernes udgifter til tilbud om øvrig vejledning og opkvalificering efter § 32, stk. 1, nr. 2, inden for de første 2 år fra første henvendelse om kontanthjælp.

Til § 8

Til nr. 1

Der er tale om en konsekvensændring som følge af lovforslagets § 2, nr. 6.

Til § 9

Det foreslås i *stk. 1*, at loven træder i kraft den 1. januar 2014, jf. dog *stk. 2* og *4*.

Det foreslås i *stk. 2*, at § 2, nr. 2 og 3, om henholdsvis jobparate og aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 2 og 3, § 2, nr. 12 og 13, om henholdsvis uddannelsesparate og aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 6, og § 21 b, stk. 3, om afgivelse af uddannelsespålæg, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, som affat-

tet ved denne lovs § 1, nr. 44, træder i kraft den 1. oktober 2013 og har virkning fra den 1. januar 2014.

Det foreslås endvidere, at kommunen som led i det individuelle kontaktføreløb skal afgøre, om en kontanthjælpsmodtager bliver jobparat eller aktivitetsparat kontanthjælpsmodtager efter § 2, nr. 2 eller 3, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 2 og 3, eller uddannelsesparat eller aktivitetsparat uddannelseshjælpsmodtager efter § 2, nr. 12 eller 13, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 6. Det gælder for kontanthjælpsmodtagere,

- som ikke er fyldt 30 år,
- som modtager kontanthjælp i perioden den 1. oktober til og med den 31. december 2013, og
- hvor kommunen har truffet afgørelse om, at den pågældende har en erhvervskompetencegivende uddannelse, og afgørelsen medfører, at den pågældende ved fortsat behov for hjælp fra den 1. januar 2014 skal modtage kontanthjælp eller uddannelseshjælp.

Der henvises til ikrafttrædelsesbestemmelsen i § 7 i det samtidigt fremsatte forslag til ændring af lov om aktiv socialpolitik, SU-loven, lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag og forskellige andre love.

Hvis kontanthjælpsmodtageren ikke allerede har eller skal have et uddannelsespålæg efter hidtidige regler, skal kommunen samtidig med afgørelsen om, hvorvidt personen er uddannelsesparat eller aktivitetsparat uddannelseshjælpsmodtager, give pågældende et uddannelsespålæg efter § 21 b i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 44. Uddannelsespålægget har virkning fra lovens ikrafttræden den 1. januar 2014. Dvs. at jobcentret skal pålægge personen inden for en nærmere frist herefter at komme med relevante forslag til uddannelser.

En person, der har fået et uddannelsespålæg efter hidtidige regler i § 21 b, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, fortsætter med dette pålæg indtil lovens ikrafttræden. Efter 1. januar 2014 gælder reglerne om uddannelsespålæg efter denne lov, hvor blandt andet den indsats, der skal tilrettelægges, skal fremgå af pålægget. Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 44, og bemærkninger hertil.

Det foreslås i *stk. 3*, at samtaler efter *stk. 2* erstatter den første samtale efter §§ 20 og 20 a, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 39 og 41. Samtalen sker som i led i det individuelle kontaktføreløb, som personen allerede er omfattet af.

De personer, der bliver uddannelseshjælpsmodtagere, og som ikke vurderes åbenlyst uddannelsesparate ved første samtale efter § 20 a, skal have deres yderligere 2 samtaler efter den 1. januar 2014.

Det foreslås i *stk. 4*, at beskæftigelsesministeren får bemyndigelse til at fastsætte ikrafttrædelsestidspunktet for dels reglerne om, at jobparate kontanthjælpsmodtagere og uddannelseshjælpsmodtagere, som vurderes åbenlyst uddannelsesparate, skal dokumentere deres jobsøgning i en joblog på »Min Side« på Jobnet, dels reglerne om at aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere skal have et cv. Baggrunden er,

at it-understøttelsen først forventes at være på plads ultimo 2. kvartal 2014.

Til § 10

Forslaget til stk. 1

Dagpengemodtagere, kontanthjælpsmodtagere og ressourceforløbsmodtagere kan efter gældende regler få tilbud om ansættelse med løntilskud hos offentlige arbejdsgivere i op til et år. Det foreslås i *stk. 1*, at en person, der efter disse regler, har fået et tilbud, der rækker ud over den 1. januar 2014, kan fortsætte i tilbuddet. Afbrydes tilbuddet, vil personen være omfattet af reglen om, at løntilskudsansættelse hos en offentlig arbejdsgiver højst må være ½ år. Er tilbuddet af kortere varighed end et år, kan det ikke efter 1. januar 2014 forlænges op til et år.

Forslaget til stk. 2

Efter gældende regler i § 55, stk. 4, får kontanthjælpsmodtagere og ressourceforløbsmodtagere, når de er i tilbud om ansættelse med løntilskud hos offentlige arbejdsgivere, en løn, som svarer til deres kontanthjælp henholdsvis ressourceforløbsydelse, dog mindst 82 pct. af højeste dagpenge. Det foreslås i *stk. 2*, at en person, som før lovens ikrafttræden har fået tilbud om ansættelse med løntilskud, som rækker ud over 1. januar 2014, og hvor lønnen er fastsat efter den hidtil gældende § 55, stk. 4, bevarer denne løn, indtil løntilskudsansættelsen ophører. Det er kun så længe denne løntilskudsansættelse varer, at lønnen bevares efter de hidtil gældende regler. Hvis den forlænges efter 1. januar 2014, vil lønnen blive fastsat efter de nye regler, det vil sige, at der ikke er en minimumsløn på 82 pct. af højeste dagpenge.

Forslaget til stk. 3

Jobparate kontanthjælpsmodtager har efter den foreslåede affattelse af § 92 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, jf. lovforslagets § 1, nr. 99, efter en sammenhængende periode på 3 måneder med kontanthjælp fra første henvendelse til kommunen om hjælp, ret og pligt til at påbegynde tilbud efter kapitel 11 og 12. Det foreslås i *stk. 3*, at jobparate kontanthjælpsmodtagere, som efter de hidtil gældende regler skulle have første ret og pligttilbud senest efter en sammenhængende periode på 9 måneder med kontanthjælp, og som den 1. januar 2014 har modtaget kontanthjælp i en sammenhængende periode på mellem 3 og 9 måneder, har ret og pligt til første tilbud efter kapitel 11 og 12 hurtigst muligt og senest efter en sammenhængende periode på 9 måneder på kontanthjælp.

Forslaget til stk. 4

Aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere har efter den foreslåede affattelse af §§ 92 og 93 i lov om en aktiv be-

skæftigelsesindsats, jf. lovforslagets § 1, nr. 99 og 100, efter en sammenhængende periode på 6 måneder med kontanthjælp fra første henvendelse til kommunen om hjælp, ret og pligt til at påbegynde tilbud efter kapitel 9 b-12. Det foreslås i *stk. 4*, at aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere, som efter de hidtil gældende regler skulle have første ret og pligttilbud senest efter en sammenhængende periode på 9 måneder med kontanthjælp, og som den 1. januar 2014 har modtaget kontanthjælp i en sammenhængende periode på mellem 3 og 9 måneder, har ret og pligt til første tilbud efter kapitel 9 b-12 hurtigst muligt og senest efter en sammenhængende periode på 9 måneder på kontanthjælp.

Forslaget til stk. 5

Ved lov nr. 1377 af 23. december 2012 blev rådighedsbeløbet, jf. § 118, stk. 2, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats som led i den midlertidige sænkelse af driftsloftet opgjort til følgende: I 2013 til 13.329 kr. (2013-niveau), i 2014 til 13.716 kr. (2013-niveau), i 2015 til 13.787 kr. (2013-niveau) og i 2016 til 14.217 kr. (2013-niveau) gange antallet af personer.

Som følge af de ændringer i de samlede offentlige driftsudgifter til aktivering, der følger af kontanthjælpsreformen, herunder at der som led i finansieringen af initiativerne foretages en reduktion af det kommunale driftsloft over aktiveringsudgifterne svarende til en mindreudgift på 60,0 mio. kr. årligt, foreslås rådighedsbeløbet for 2014-2016 ændret til følgende (angivet i 2014-niveau): 13.927 kr. i 2014, 13.675 kr. i 2015 og 13.954 kr. i 2016.

Rådighedsbeløbet på 13.970 kr. for 2017 er ikke omfattet af reduktionen af driftsloftet i lov nr. 1377 og fremgår derfor i stedet af den foreslåede ændring af § 118, stk. 2, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, jf. lovforslagets § 1, nr. 115.

Forslaget til stk. 6

Det foreslås i *stk. 6*, at de respektive bidragssatser i det foreslåede § 18, stk. 2, 1.-3. pkt., i lov om Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag har virkning fra og med beregning af bidrag fra 1. kvartal i det år, som bidraget vedrører.

Forslaget til stk. 7

Det foreslås, at de hidtil gældende bestemmelser i § 2, nr. 2 og 3, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats forbliver i kraft, indtil de afløses af regler udstedt i medfør af denne lov.

Bilag 1**Lovforslaget sammenholdt med gældende lov***Gældende formulering**Lovforslaget***§ 1**

I lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, jf. lovbe-
kendtgørelse nr. 415 af 24. april 2013, som ændret
ved § 1 i lov nr. 1380 af 23. december 2012 og § 10
i lov nr. 493 af 21. maj 2013, foretages følgende
ændringer:

Kapitel 1

Formål

§ 1 a. Kommunalbestyrelsens opgaver efter denne
lov varetages i jobcentre, jf. kapitel 3 i lov om an-
svaret for og styringen af den aktive beskæftigelses-
indsats.

§ 2. Målgrupper efter afsnit III-VII i denne lov er:

- 1) Ledige, der modtager dagpenge efter lov om ar-
bejdsløshedsforsikring m.v.,
- 2) personer, der modtager kontanthjælp efter lov om
aktiv socialpolitik alene på grund af ledighed, bort-
set fra kontanthjælpsmodtagere, som er omfattet af
integrationsprogrammet efter integrationsloven,
- 3) personer, der modtager kontanthjælp efter lov om
aktiv socialpolitik ikke alene på grund af ledighed,
bortset fra kontanthjælpsmodtagere, som er omfattet
af integrationsprogrammet efter integrationsloven,
- 4) personer med begrænsninger i arbejdsevnen, som
er omfattet af kapitel 6 i lov om aktiv socialpolitik,
bortset fra personer, der er omfattet af nr. 5,
- 5) personer, der modtager dagpenge under sygdom
efter lov om sygedagpenge,
- 6) personer under folkepensionsalderen, jf. § 1 a i
lov om social pension, med varige begrænsninger i
arbejdsevnen, der modtager førtidspension efter lov
om social pension eller efter lov om højeste, mel-
lemste, forhøjet almindelig og almindelig førtids-
pension m.v., og som ikke er i stand til at fastholde

1. I § 1 a indsættes som *stk. 2*:

»*Stk. 2.* I denne lov dækker begrebet jobcenter og-
så en eventuel særskilt enhed i kommunen, der va-
retager indsatsen over for uddannelseshjælpsmodta-
gere m.fl.«

2. I § 2, *nr. 2*, ændres »alene på grund af ledighed,«
til: », og som er jobparate,«.

3. I § 2, *nr. 3*, ændres »ikke alene på grund af ledig-
hed,« til: », og som er aktivitetsparate,«.

eller opnå beskæftigelse på nedsat tid på normale vilkår på arbejdsmarkedet,

7) personer med varige begrænsninger i arbejdsevnen, der ikke modtager førtidspension efter lov om social pension eller lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension m.v., og som ikke er i stand til at fastholde eller opnå beskæftigelse på normale vilkår på arbejdsmarkedet,

8) personer med handicap, jf. lov om kompensation til handicappede i erhverv m.v., der har gennemført en uddannelse af mindst 18 måneders varighed, som kan berettige til optagelse i en arbejdsløshedskasse, og som ikke har opnået ansættelse efter op til 2 år efter uddannelsens afslutning, og som mangler erhvervs erfaring inden for det arbejdsområde, som uddannelsen kvalificerer til,

9) personer under 18 år, som har behov for en uddannelses- og beskæftigelsesfremmende indsats,

10) personer, der ikke er i beskæftigelse, og som ikke opfylder betingelserne for at modtage offentlig hjælp til forsørgelse, herunder dagpenge efter lov om arbejdsløshedsforsikring m.v., kontanthjælp efter lov om aktiv socialpolitik eller SU efter lov om statens uddannelsesstøtte, samt personer, der ikke kan få tilbud efter integrationsloven, og

11) personer, der modtager ressourceforløbsydelse efter kapitel 6 a i lov om aktiv socialpolitik.

§ 4. Beskæftigelsesministeren fastsætter regler om opgørelse af sammenlagt ledighed efter denne lov for personer, der er omfattet af § 2, nr. 1.

Stk. 2. Beskæftigelsesministeren fastsætter regler om opgørelse af en sammenhængende periode med kontanthjælp efter denne lov for personer, der er omfattet af § 2, nr. 2 og 3.

§ 4 c. Andre aktører, der har fået overladt opgaven med at varetage beskæftigelsesindsatsen for en person, forpligter på samme måde som jobcenteret per-

4. I § 2, nr. 10, indsættes efter »kontanthjælp«: »eller uddannelseshjælp«, og »integrationsloven, og« ændres til: » integrationsloven,«.

5. I § 2, nr. 11, ændres »socialpolitik.« til: »socialpolitik,«.

6. I § 2 indsættes som nr. 12 og 13:
»12) personer, der modtager uddannelseshjælp efter lov om aktiv socialpolitik, og som er uddannelsesparate, og
13) personer, der modtager uddannelseshjælp efter lov om aktiv socialpolitik, og som er aktivitetsparate.«

7. I § 4, stk. 2, indsættes efter »kontanthjælp«: »og uddannelseshjælp«, og »nr. 2 og 3« ændres til: »nr. 2, 3, 12 og 13«.

8. I § 4 c, stk. 1, ændres »kapitel 10-12« til: »kapitel 9 b-12«.

sonen til at møde til samtaler og deltage i aktiviteter og tilbud efter kapitel 10-12.

§ 4 c.....

Stk. 3. Beskæftigelsesministeren fastsætter regler om krav til andre aktørers sagsbehandling, herunder om frister, underretninger og procedurer i forbindelse med sagsbehandlingen. Beskæftigelsesministeren kan herunder fastsætte regler om andre aktørers forpligtelse til at give jobcenteret de nødvendige oplysninger om personer, der er omfattet af § 2, nr. 1-10, til brug for administrationen af den beskæftigelsesmæssige lovgivning m.v.

§ 8. Beskæftigelsesministeren fastsætter nærmere regler om bistand til at finde arbejde og arbejdskraft, herunder henvisning til tilbud efter kapitel 10-12, om støtte til særlige aktiviteter, der medvirker til at finde arbejde og arbejdskraft, og om støtte til arbejdssøgende, der skifter bopæl i forbindelse med overtagelse af arbejde. Beskæftigelsesministeren kan herunder fastsætte regler om, at personer, der er omfattet af § 2, nr. 1 og 2, kan pålægges at søge konkrete job, hvor arbejdsgiveren ikke har aftalt med jobcenteret, at der sker henvisning af arbejdssøgende.

§ 10 a. Beskæftigelsesministeren kan fastsætte regler om digital kommunikation, herunder om pligt til at anvende digital kommunikation via Jobnet eller en anden landsdækkende portal mellem på den ene side personer, der er omfattet af § 2, nr. 1-11, og kontanthjælpsmodtagere, som er omfattet af integrationsprogrammet efter integrationsloven, og på den anden side jobcenteret og andre, der varetager beskæftigelsesindsatsen efter denne lov. Bemyndigelsen kan anvendes til at fastsætte regler om pligt til at anvende digital kommunikation ved syge- og raskmeldinger og indkaldelser til samtaler og andre aktiviteter samt jobplaner, rehabiliteringsplaner og tilbud efter kapitel 10-12.

§ 10 a.....

Stk. 3. Beskæftigelsesministeren kan fastsætte regler om, at afgørelser, meddelelser og andre dokumenter, der udelukkende er sendt eller udstedt på grundlag af elektronisk databehandling, kan udste-

9. I § 4 c, stk. 3, udgår », nr. 1-10,«.

10. I § 8, 2. pkt., indsættes efter »nr. 1 og 2,«: »samt personer, der er omfattet af § 2, nr. 12, og som vurderes åbenlyst uddannelsesparate,«.

11. I § 10 a, stk. 1, 1. pkt., udgår »nr. 1-11,« og i 2. pkt. indsættes efter »rehabiliteringsplaner«: »m.v.«, og »tilbud efter kapitel 10-12« ændres til: »tilbud efter kapitel 9 b-12«.

12. § 10 a, stk. 3 og 4, ophæves.

des alene med angivelse af Jobnet eller jobcenteret som afsender.

Stk. 4. En digital meddelelse anses for at være kommet frem, når den er tilgængelig for adressaten for meddelelsen.

§ 10 b. Beskæftigelsesministeren kan fastsætte regler om anvendelse af digital kommunikation mellem kommunen, arbejdsgivere og selvstændigt erhvervsdrivende om tilskud m.v. efter denne lov. Ministeren kan herunder fastsætte regler om anvendelse af et bestemt digitalt system og om fritagelse for obligatorisk anvendelse for visse grupper af juridiske personer og virksomheder.

13. I § 10 b indsættes som *stk. 2 og 3*:

»*Stk. 2.* Beskæftigelsesministeren kan fastsætte regler om anvendelse af digital kommunikation således, at arbejdsgivere digitalt kan ansøge om at få oprettet virksomhedspraktikpladser, løntilskudspladser og andre tilskudsberettigede pladser m.v. efter denne lov. Ministeren kan herunder fastsætte regler om anvendelse af et bestemt digitalt system og om fritagelse for obligatorisk anvendelse for visse grupper af juridiske personer og virksomheder.

Stk. 3. Beskæftigelsesministeren kan fastsætte regler om, at kommunen kan sende digitale meddelelser til arbejdsgivere og udstede afgørelser og andre dokumenter uden underskrift, men med maskinelt eller på tilsvarende måde gengivet underskrift eller under anvendelse af en teknik, der sikrer en entydig identifikation af den, som har udstedt afgørelsen eller dokumentet. Sådanne afgørelser og dokumenter sidestilles med afgørelser og dokumenter med personlig underskrift.«

14. Efter § 10 b indsættes i *kapitel 4 a*:

»**§ 10 c.** Beskæftigelsesministeren kan fastsætte regler om, at afgørelser, meddelelser og andre dokumenter, der udelukkende er sendt eller udstedt på grundlag af elektronisk databehandling i medfør af regler udstedt efter § 10 a og § 10 b, kan udstedes alene med angivelse af kommunen, jobcenteret eller Jobnet som afsender.

Stk. 2. En digital meddelelse anses for at være kommet frem, når den er tilgængelig for adressaten for meddelelsen.«

15. I overskriften til kapitel 5 indsættes efter »Tilmelding af arbejdssøgende i jobcentre«: »m.v.«

16. I § 11, *stk. 2, 2. pkt.*, ændres »bekræfte, at pågældende er arbejdssøgende« til: »tjekke sine jobforslag på Jobnet og dermed bekræfte, at pågældende er arbejdssøgende«.

Kapitel 5

Tilmelding af arbejdssøgende i jobcentre

§ 11....

Stk. 2. Ledige medlemmer af en arbejdsløshedskasse, som ønsker at modtage dagpenge eller er be-

rettigede til dagpengegodtgørelse for 1., 2. og 3. ledighedsdag efter lov om arbejdsløshedsforsikring m.v., skal tilmelde sig som arbejdssøgende i jobcenteret på den første ledighedsdag. Den ledige skal mindst hver 7. dag bekræfte, at pågældende er arbejdssøgende.

§ 11.....

Stk. 3. En person, der har ansøgt om eller modtager kontanthjælp efter lov om aktiv socialpolitik, og som efter kommunens vurdering modtager hjælpen alene på grund af ledighed, skal ved første henvendelse til kommunen om hjælp tilmelde sig som arbejdssøgende i jobcenteret, og kommunen skal sørge for, at det sker. Den ledige skal mindst hver 7. dag bekræfte, at pågældende er arbejdssøgende.

§ 11....

Stk. 4. Beskæftigelsesministeren fastsætter regler om tilmelding efter stk. 1-3 samt om afmelding som arbejdssøgende.

§ 13. Personer, der er omfattet af § 2, nr. 1 og 2, og som er tilmeldt som arbejdssøgende i jobcenteret, jf. § 11, stk. 2 og 3, skal give fyldestgørende oplysninger om tidligere beskæftigelse, uddannelse, kvalifikationer og øvrige forhold af betydning for jobcenterets bistand til at finde arbejde. De personer, som er nævnt i 1. pkt., skal endvidere angive mindst ét beskæftigelsesmål.

§ 13.....

Stk. 2. Personen skal hurtigst muligt og senest 3 uger efter tilmelding indlægge oplysninger som

17. § 11, stk. 3, affattes således:

»*Stk. 3.* Personer, der har ansøgt om eller modtager kontanthjælp eller uddannelseshjælp efter lov om aktiv socialpolitik, og som kommunen vurderer, er jobparate henholdsvis åbenlyst uddannelsesparate, skal tilmelde sig som arbejdssøgende i jobcenteret, og kommunen skal sørge for, at det sker. For jobparate kontanthjælpsmodtagere skal det ske ved første henvendelse til kommunen om hjælp, og for åbenlyst uddannelsesparate skal det ske senest efter 3 uger fra første henvendelse til kommunen om hjælp. Den ledige skal mindst hver 7. dag tjekke sine jobforslag på Jobnet og dermed bekræfte, at pågældende er arbejdssøgende.«

18. I § 11 indsættes efter stk. 3 som nyt stykke:

»*Stk. 4.* Personer omfattet af § 2, nr. 2, samt personer omfattet af § 2, nr. 12, som vurderes åbenlyst uddannelsesparate, skal være aktivt jobsøgende. Jobsøgningsaktiviteter skal løbende dokumenteres i en joblog på »Min Side« på Jobnet.«

Stk. 4 bliver herefter stk. 5.

19. § 11, stk. 4, som bliver stk. 5 affattes således:

»*Stk. 5.* Beskæftigelsesministeren fastsætter nærmere regler om tilmelding, jobsøgning og joblog m.v. samt om afmelding som arbejdssøgende.«

20. I § 13, stk. 1, ændres »nr. 1 og 2, og som er tilmeldt som arbejdssøgende i jobcenteret, jf. § 11, stk. 2 og 3,« til: »nr. 1-3, samt personer, der er omfattet af § 2, nr. 12, og som vurderes åbenlyst uddannelsesparate,«.

21. § 13, stk. 2, affattes således:

»*Stk. 2.* En person, der er omfattet af § 2, nr. 1 og 2, skal hurtigst muligt og senest 3 uger efter tilmel-

nævnt i stk. 1 i Jobnet. Personen skal løbende ajourføre oplysningerne i Jobnet. For personer omfattet af § 2, nr. 2, som skal have en jobsamtale, jf. § 20, nr. 1, inden fristen i 1. pkt., kan jobcenteret beslutte, at oplysningerne skal være indlagt, senest samtidig med at jobsamtalen afholdes.

Stk. 5. Staten, kommunen og arbejdsløshedskassen har adgang til de oplysninger, som personen har indlagt i Jobnet.

§ 14. For personer, der er omfattet af § 2, nr. 1 og 2, skal der senest 3 uger efter tilmeldingen afholdes en samtale med personen, hvor det sikres, at de oplysninger, som personen indlægger i Jobnet, er fyldestgørende. Samtalen afholdes ved personligt fremmøde, jf. dog § 21 f. Under samtalen skal det aftales, hvordan personens jobsøgning kan understøttes, og personen kan pålægges at søge relevante konkrete job.

§ 14.....

Stk. 3. Samtalen efter stk. 1 afholdes for personer omfattet af § 2, nr. 1, af arbejdsløshedskassen og for personer omfattet af § 2, nr. 2, af kommunen.

§ 15. For personer, der er omfattet af § 2, nr. 1-4 og 11, tilrettelægges og gennemføres der et individuelt og fleksibelt kontaktføreløb under hensyn til personens ønsker og forudsætninger samt arbejdsmarkedets behov med henblik på, at personen hurtigst muligt opnår ordinær beskæftigelse. Såfremt opnåelse af ordinær beskæftigelse ikke umiddelbart er realistisk, tilrettelægges kontaktføreløbet med henblik på, at personen bringes tættere på arbejdsmarkedet.

Stk. 2. Personer, der er omfattet af § 2, nr. 6, har ret til mindst tre samtaler i jobcenteret. Samtalerne har til formål at afklare, hvilke muligheder personen måtte have for at vende tilbage i ordinær eller støttet beskæftigelse.

§ 16. For personer, der er omfattet af § 2, nr. 1-3, skal der under kontaktføreløbet afholdes individuelle jobsamtaler med fokus på konkrete job og jobsøgning. Samtalen afholdes ved personligt fremmøde, jf. dog § 17, stk. 2, § 18, stk. 3, og § 21 f. Under jobsamtalen tilrettelægges kontaktføreløbet, og ind-

ding indlægge oplysninger som nævnt i stk. 1 i Jobnet. For en person, der er omfattet af § 2, nr. 3, og for en person, der er omfattet af § 2, nr. 12, som vurderes åbenlyst uddannelsesparat, skal det ske senest efter 3 uger fra første henvendelse til kommunen om hjælp. Personen skal løbende opdatere oplysningerne i Jobnet.«

22. I § 14, stk. 1, ændres »og 2, skal der senest 3 uger efter tilmelding afholdes« til: », skal arbejdsløshedskassen senest 3 uger efter tilmelding afholde«.

23. § 14, stk. 3, ophæves.

24. I § 15 indsættes som *stk. 3*:

»*Stk. 3.* For personer, der er omfattet af § 2, nr. 12 og 13, tilrettelægges og gennemføres et individuelt og fleksibelt kontaktføreløb under hensyn til personens ønsker og forudsætninger med henblik på, at personen hurtigst muligt påbegynder og gennemfører en studie- eller erhvervskompetencegivende uddannelse på almindelige vilkår. Såfremt opnåelse af dette ikke umiddelbart er realistisk, tilrettelægges kontaktføreløbet med henblik på, at personen bliver parat til at påbegynde og gennemføre en sådan uddannelse.«

25. I § 16, stk. 1, 2. pkt., ændres »§ 17, stk. 2, § 18, stk. 3,« til: »§ 17, stk. 3, § 18, stk. 5,«.

holdet i beskæftigelsesindsatsen fastlægges, ligesom der følges op på indgåede aftaler.

§ 16....

Stk. 4. For personer, der er omfattet af § 2, nr. 4, skal der under kontaktføreløbet afholdes individuelle jobsamtaler med personen med henblik på at følge op på personens deltagelse i tilbud efter kapitel 10-12.

§ 16....

Stk. 5. For personer, der er omfattet af § 2, nr. 11, skal der under kontaktføreløbet afholdes individuelle samtaler med henblik på at følge op på personens deltagelse i tilbud eller andre indsats efter rehabiliteringsplanen, jf. § 30 a. Samtalen afholdes ved personligt fremmøde, jf. dog § 18, stk. 3.

§ 16....

Stk. 6. Som led i kontaktføreløbet skal det påses, at de oplysninger, som personer, der er omfattet af § 2, nr. 1 og 2, har indlagt i Jobnet, er fyldestgørende.

§ 17. For personer, der er omfattet af § 2, nr. 1 og 2, skal den individuelle jobsamtale efter § 16 afholdes, senest hver gang personen i sammenlagt 3 måneder har modtaget offentlige forsørgelsesydelse eller har deltaget i tilbud efter kapitlerne 10-12.

26. I § 16, stk. 4, ændres »10-12« til: »9 b-12«.

27. I § 16, stk. 5, ændres »§ 18, stk. 3« til: »§ 18, stk. 5«.

28. I § 16 indsættes efter stk. 5 som nye stykker:

»*Stk. 6.* For personer, der er omfattet af § 2, nr. 12 og 13, skal der under kontaktføreløbet afholdes individuelle samtaler med henblik på at sikre uddannelsesfokus og fremdrift i forhold til arbejdet med uddannelsespålægget, jf. § 21 b. For personer, der er omfattet af § 2, nr. 13, skal samtalen afholdes ved personligt fremmøde, jf. dog § 18, stk. 5.

Stk. 7. For personer, der er omfattet af § 2, nr. 12 og 13, og som er helt eller delvis sygemeldte og har behov for en særlig indsats for at sikre, at de har den nødvendige hjælp til at arbejde videre med uddannelsespålægget, tilrettelægges indsatsen og opfølgning herpå som led i det individuelle kontaktføreløb.«

Stk. 6 bliver herefter stk. 8.

29. I § 16, stk. 6, der bliver stk. 8, ændres »1 og 2,« til: »1-3, og personer, der er omfattet af § 2, nr. 12, og som vurderes åbenlyst uddannelsesparate,«.

30. I § 17, stk. 1, udgår: »og 2«.

§ 17....

Stk. 2. Samtalen kan ske telefonisk, digitalt eller på anden måde, hvis personen deltager i tilbud efter kapitel 10-12.

§ 18. For personer, der er omfattet af § 2, nr. 3 og 4, skal den individuelle jobsamtale efter § 16 afholdes, senest hver gang personen i sammenlagt 3 måneder har modtaget offentlige forsørgelsesydelse eller har deltaget i tilbud efter kapitel 10-12.

§ 18....

Stk. 3. Samtalen efter stk. 1 og 2 kan ske telefonisk, digitalt eller på anden måde, hvis personen deltager i tilbud efter kapitel 10-12.

§ 18....

Stk. 4. Opfølgning kan foregå uden kontakt til sygemeldte personer omfattet af § 2, nr. 3 og 4, hvis der er tale om alvorlig sygdom, hvor kontakt til den sygemeldte ikke er hensigtsmæssig eller mulig på grund af den sygemeldtes helbredssituation (standby). Ved vurdering af, om en sygdom er alvorlig, indgår navnlig, om sygdommen er livstruende.

31. I § 17 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»*Stk. 2.* For personer, der er omfattet af § 2, nr. 2 og 3, skal den individuelle jobsamtale efter § 16 afholdes løbende tilpasset den enkeltes behov og mindst 4 gange inden for 12 kalendermåneder.«

Stk. 2 bliver herefter stk. 3.

32. I § 17, *stk. 2*, der bliver stk. 3, indsættes efter »Samtalen«: »efter stk. 1 og 2«.

33. I § 18, *stk. 1*, ændres »nr. 3 og 4,« til: »nr. 4,«.

34. I § 18 indsættes efter stk. 2 som nye stykker:

»*Stk. 3.* For personer, der er omfattet af § 2, nr. 12, skal de individuelle samtaler efter § 16, stk. 6, afholdes i det omfang, det er nødvendigt for at sikre uddannelsesfokus og fremdrift i arbejdet med uddannelsespålægget, jf. § 21 b.

Stk. 4. For en person, der er omfattet af § 2, nr. 13, skal de individuelle samtaler efter § 16, stk. 6, afholdes senest, hver gang personen i sammenhængende 2 måneder har modtaget offentlige forsørgelsesydelse eller har deltaget i tilbud efter kapitel 12.«

Stk. 3 og 4 bliver herefter stk. 5 og 6.

35. I § 18, *stk. 3*, der bliver stk. 5, ændres »stk. 1 og 2« til: »stk. 1-4«.

36. I § 18, *stk. 4*, der bliver stk. 6, ændres »§ 2, nr. 3 og 4,« til: »§ 2, nr. 3, 4 og 13,«.

37. Efter § 18 og før overskriften før § 19 indsættes:

»Ret til koordinerende sagsbehandler

§ 18 a. En person, der er omfattet af § 2, nr. 3 eller 13, har ret til en koordinerende sagsbehandler, der skal sikre, at personen får en helhedsorienteret indsats, som er tværfaglig og koordineret på tværs af de kommunale forvaltninger og andre myndigheder.

Stk. 2. Kommunen skal tilbyde personen en koordinerende sagsbehandler, umiddelbart når den pågældende vurderes som aktivitetsparat.«

Særligt vedrørende den første samtale m.v.

§ 20. For personer, der er omfattet af § 2, nr. 2 og 3, skal første jobsamtale efter § 16 afholdes, senest når personen har modtaget offentlige forsørgelsesydelse i sammenhængende

- 1) 1 måned fra første henvendelse om hjælp til kommunen, såfremt personen er under 30 år, eller
- 2) 3 måneder fra første henvendelse om hjælp til kommunen, såfremt personen er fyldt 30 år.

38. I overskriften før § 19 ændres »den første samtale« til: »de første samtaler«.

39. I § 20 ændres »1) 1 måned fra første henvendelse om hjælp til kommunen, såfremt personen er under 30 år, eller 2) 3 måneder fra første henvendelse til kommunen om hjælp, såfremt personen er fyldt 30 år.« til: »1 uge fra første henvendelse om hjælp til kommunen.«

40. I § 20 indsættes som *stk. 2.* :

»*Stk. 2.* For personer, der er omfattet af § 2, nr. 2, skal der herefter afholdes jobsamtaler efter § 16 mindst 2 gange inden for de første 3 kalendermåneder fra første henvendelse til kommunen om hjælp.«

41. Efter § 20 indsættes:

»**§ 20 a.** For en person, der er omfattet af § 2, nr. 12 eller 13, skal første samtale efter § 16 afholdes senest 1 uge fra første henvendelse til kommunen om hjælp.

Stk. 2. For en person, der er omfattet af § 2, nr. 12, og som ikke vurderes åbenlyst uddannelsesparat, og for en person, der er omfattet af § 2, nr. 13, skal der herefter afholdes samtaler efter § 16 mindst 2 gange inden for de første 3 kalendermåneder fra første henvendelse til kommunen om hjælp. I helt særlige tilfælde, hvor jobcenteret ved første samtale efter *stk. 1* vurderer, at en person er omfattet af § 2, nr. 13, og har særlige komplekse udfordringer i form af

helbredsmæssige og sociale barrierer, skal der ikke afholdes samtaler efter 1. pkt.«

§ 20 b. For en person, der er omfattet af § 2, nr. 2 eller 3, og som er på barsel og er omfattet af § 13, stk. 4, nr. 4, i lov om aktiv socialpolitik, skal jobcenteret inden for 3 måneder før barselsperiodens afslutning tilbyde en samtale, hvor personens tilknytning til arbejdsmarkedet drøftes.

Stk. 2. For en person, der er omfattet af § 2, nr. 12 eller 13, og som er på barsel og er omfattet af § 13, stk. 4, nr. 4, i lov om aktiv socialpolitik, skal jobcenteret inden for 3 måneder før barselsperiodens afslutning tilbyde en samtale, hvor personens uddannelsesønsker og -muligheder drøftes.

Stk. 3. Samtalen efter stk. 1 og 2 afholdes ved personligt fremmøde, men skal dog ske telefonisk, digitalt eller på anden måde, hvis personen anmoder herom.«

§ 21. Beskæftigelsesministeren fastsætter regler om opgørelse af perioderne på 1 og 3 måneder med offentlige forsørgelsesydelse og deltagelse i tilbud for personer, der er omfattet af § 2, nr. 1, henholdsvis § 2, nr. 2-4, herunder om, hvilke ydelser der medregnes i opgørelsen af perioder med offentlige forsørgelsesydelse.

42. I § 21, stk. 1, ændres »perioderne på 1 og 3 måneder« til: »tidsperioder«, og »§ 2, nr. 1, henholdsvis § 2, nr. 2-4,« til: »§ 2, nr. 1-4, 12 og 13,«.

Pligt for unge under 25 år til at tage en uddannelse

43. *Overskriften før § 21 b affattes således:*

»Uddannelsespålæg for dagpengemodtagere og uddannelseshjælpsmodtagere«.

§ 21 b. Jobcenteret skal som led i det individuelle kontaktføreløb vurdere, om en person under 25 år, der er omfattet af § 2, nr. 1-3, som ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse, og som ikke har forsørgerpligt over for hjemmeboende børn, vil kunne gennemføre en uddannelse på almindelige vilkår.

Stk. 2. Vurderer jobcenteret, at en person, der er omfattet af stk. 1, kan gennemføre en uddannelse, skal jobcenteret pålægge personen inden for en nærmere fastsat frist at komme med forslag til en eller flere relevante studie- eller erhvervskompetencegivende uddannelser, som den pågældende kan ansø-

44. § 21 b affattes således:

»§ 21 b. Jobcenteret skal som led i det individuelle kontaktføreløb vurdere, om personer under 25 år, der er omfattet af § 2, nr. 1, som ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse, og som ikke har forsørgerpligt over for hjemmeboende børn, vil kunne gennemføre en uddannelse på almindelige vilkår.

Stk. 2. Når jobcenteret vurderer, at en person, der er omfattet af stk. 1, kan gennemføre en uddannelse, skal jobcenteret pålægge personen inden for en nærmere fastsat frist at komme med forslag til en eller flere relevante studie- eller erhvervskompetencegivende uddannelser, som den pågældende kan ansø-

ge om optagelse på. Det er en betingelse, at personen under hele uddannelsen har et forsørgelsesgrundlag i form af SU, elevløn el.lign.

Stk. 3. Jobcenteret skal ud fra en vurdering af personens forudsætninger pålægge den pågældende inden for en nærmere fastsat frist at søge om optagelse på en eller flere uddannelser, jf. stk. 2.

Stk. 4. Hvis personen optages på en uddannelse, er den pågældende forpligtet til at påbegynde og gennemføre uddannelsen.

Stk. 5. Vurderer jobcenteret, at der er risiko for, at den unge, som påbegynder en uddannelse efter stk. 4, kan få særlige vanskeligheder ved at gennemføre uddannelsen, skal jobcenteret underrette uddannelsesinstitutionen om, at den unge efter § 21 b er pålagt at påbegynde en uddannelse. Underretning kan ske uden samtykke fra den unge.

ge om optagelse på. Det er en betingelse, at personen under hele uddannelsen har et forsørgelsesgrundlag i form af SU, elevløn eller lignende.

Stk. 3. Jobcenteret skal ved første samtale, jf. § 20 a, pålægge en person, der er omfattet af § 2, nr. 12 eller 13, inden for en nærmere fastsat frist at komme med relevante forslag til en eller flere studie- eller erhvervskompetencegivende uddannelser, som personen på kortere eller længere sigt kan påbegynde på almindelige vilkår. Jobcenteret kan iværksætte aktiviteter og tilbud efter kapitel 9 b–12 for at hjælpe personen med at blive i stand til at komme med forslag til en eller flere studie- eller erhvervskompetencegivende uddannelser. Det er en betingelse, at personen under hele uddannelsen har et forsørgelsesgrundlag i form af SU, elevløn eller lignende.

Stk. 4. Jobcenteret skal ud fra en vurdering af personens forudsætninger pålægge den pågældende inden for en nærmere fastsat frist at søge om optagelse på en eller flere uddannelser, jf. stk. 2 og 3.

Stk. 5. Hvis en person omfattet af stk. 2 eller 3 optages på en uddannelse, er den pågældende forpligtet til at påbegynde og gennemføre uddannelsen.

Stk. 6. For en person, der er omfattet af § 2, nr. 12 eller 13, skal de test- og prøveresultater vedrørende Forberedende Voksenundervisning samt aktiviteter og tilbud efter kapitel 9 b-12, der skal iværksættes for, at personen når sit uddannelsesmål, fremgå af uddannelsespålægget efter stk. 3-5.

Stk. 7. Jobcenteret skal underrette uddannelsesinstitutionen om, at personen efter stk. 5 er pålagt at begynde og gennemføre uddannelsen, herunder de aktiviteter og indsatser, pågældende har fået af jobcenteret, eventuelle test- og prøveresultater og om jobcenteret vurderer, at der er risiko for, at pågældende kan få særlige vanskeligheder ved at gennemføre uddannelsen. Uddannelsesinstitutionen skal underrette jobcenteret, når personen optages på uddannelsen, samt hvis uddannelsesinstitutionen vurderer, der er risiko for frafald. Underretning efter 1. og 2. pkt. kan ske uden samtykke fra personen.

Stk. 8. Jobcenteret skal fortsætte indsatsen for personer, der via uddannelsespålæg skal påbegynde en uddannelse inden for en måned efter uddannelseshjælpens ophør, helt frem til uddannelsesstart.

Stk. 9. Beskæftigelsesministeren kan fastsætte nærmere regler om uddannelsespålægget, herunder

§ 22. Jobcenteret kan give tilbud om følgende:

- 1) Vejledning og opkvalificering, jf. kapitel 10,
- 2) virksomhedspraktik, jf. kapitel 11, og
- 3) ansættelse med løntilskud, jf. kapitel 12.

Stk. 2. Tilbud kan gives i henhold til en jobplan eller en rehabiliteringsplan, jf. kapitel 9.

Stk. 3. Tilbud skal så vidt muligt være rettet mod beskæftigelse inden for områder, hvor der er behov for arbejdskraft, og gives ud fra den enkeltes ønsker og forudsætninger, med henblik på at personen hurtigst muligt opnår varig beskæftigelse og hel eller delvis selvforsørgelse. Tilbud kan gives hver for sig eller i kombination.

Stk. 4. For personer, der er omfattet af § 2, nr. 1-3 og 11, kan tilbud uanset stk. 3 fastsættes af jobcenteret under hensyn til konkrete behov på arbejdsmarkedet.

Stk. 5. For de i § 2, nr. 1-3 og 11, nævnte målgrupper kan tilbud efter kapitel 10 og 11 gives med henblik på, at den enkelte opnår samfundsmæssig forståelse.

Stk. 6. For personer omfattet af § 2, nr. 5, kan tilbud efter kapitel 10-12 også gives med henblik på fastholdelse af tilknytning til arbejdsmarkedet.

§ 24. Tilbud til personer, der er omfattet af § 2, nr. 1, kan ikke række ud over den dato, hvortil personen er berettiget til dagpenge efter lov om arbejdsløshedsforsikring m.v.

Stk. 2. Tilbud til personer, der er omfattet af § 2, nr. 2 og 3, kan gives, så længe personen er berettiget til kontanthjælp efter § 11 i lov om aktiv socialpolitik.

Stk. 3. Tilbud til personer, der er omfattet af § 2, nr. 4, kan gives, så længe personen er omfattet af kapitel 6 i lov om aktiv socialpolitik.

om udformning, digitalisering og procedurer for udarbejdelse af pålægget.«

45. I § 22, *stk. 1*, indsættes før nr. 1 som nyt nummer:

»1) Mentorstøtte, jf. kapitel 9 b,«.

Nr. 1-3 bliver herefter nr. 2-4.

46. I § 22, *stk. 2*, indsættes efter »kapitel 9«: », eller et uddannelsespålæg, jf. § 21 b.«

47. I § 22 indsættes som *stk. 7*:

»*Stk. 7.* For en person, der er omfattet af § 2, nr. 12 eller 13, skal tilbud gives med henblik på, at personen hurtigst muligt påbegynder og gennemfører en relevant studie- eller erhvervskompetencegivende uddannelse på almindelige vilkår, jf. § 21 b.«

48. I § 24 indsættes som *stk. 7*:

»*Stk. 7.* Tilbud til en person, der er omfattet af § 2, nr. 12 eller 13, kan gives, så længe personen er berettiget til uddannelseshjælp efter § 11 i lov om aktiv socialpolitik.«

Stk. 4. Tilbud til personer, der er omfattet af § 2, nr. 5, kan ikke række ud over den dato, hvortil personen er berettiget til sygedagpenge efter lov om sygedagpenge. Begrænsningen gælder dog ikke tilbud, der gives som led i forrevalidering efter kapitel 6 i lov om aktiv socialpolitik.

Stk. 5. Tilbud til personer, der er omfattet af § 2, nr. 7, og som modtager ledighedsydelse, kan ikke række ud over den dato, hvortil personen er berettiget til ledighedsydelse efter lov om aktiv socialpolitik.

Stk. 6. Tilbud til personer, der er omfattet af § 2, nr. 11, kan gives, så længe personen er berettiget til ressourceforløbsydelse efter kapitel 6 a i lov om aktiv socialpolitik.

§ 25....

Stk. 2. For personer, der er omfattet af § 2, nr. 2 og 3, kan rådighedsforpligtelsen fraviges i medfør af § 13 c i lov om aktiv socialpolitik.

49. I § 25, *stk. 2*, ændres »og 3,« til: », 3, 12 og 13,«.

§ 26....

Stk. 2. For personer, der er omfattet af § 2, nr. 2-4 og 7, kan deltagelse i tilbud i udlandet ske i henhold til § 5 i lov om aktiv socialpolitik.

50. I § 26, *stk. 2*, ændres »nr. 2-4 og 7,« til: »nr. 2-4, 7, 12 og 13,«.

§ 29. Forud for afgivelse af tilbud efter kapitel 10-12 til personer, der er omfattet af § 2, nr. 1-4, skal der udarbejdes en jobplan.

Stk. 2. Hvis der er udarbejdet en jobplan og personen skal have et tilbud, som ikke indgår heri, skal jobplanen revideres.

Stk. 3. *Stk. 1* og *2* finder ikke anvendelse ved afgivelse af tilbud efter kapitel 10-12, hvis tilbuddet varer op til 4 uger eller er blevet fastsat under en job samtale og er rettet mod beskæftigelse inden for områder, hvor der er behov for arbejdskraft. En person har dog ret til at få udarbejdet en jobplan, hvis den pågældende anmoder herom.

51. I § 29, *stk. 1* og *stk. 3*, ændres »10« til: »9 b«.

Stk. 4. Tilbud, hvori der efter *stk. 3* ikke kræves udarbejdet en jobplan, skal afgives skriftligt, og det skal fremgå af sagen, om personen har accepteret tilbuddet.

52. Efter kapitel 9 a indsættes:

»Kapitel 9 b

Mentorstøtte

§ 31 b. Med henblik på at fremme, at personer kan opnå eller fastholde aktiviteter, tilbud, ordinær uddannelse, ansættelse i fleksjob eller ordinær ansættelse, kan der gives tilbud om mentorstøtte.

Stk. 2. Personer, der er omfattet af § 2, og som udskrives fra psykiatrisk indlæggelse, har ret til et tilbud om mentorstøtte i op til 3 måneder forud for udskrivelsen og for en periode på mindst 6 måneder i alt.

§ 31 c. Ved afgivelse af tilbud om mentorstøtte skal der indgås en skriftlig aftale om mentorstøtte mellem jobcenteret og den person, der får støtten. Aftalen kan højst indgås for 6 måneder med mulighed for forlængelse.

Stk. 2. Aftalen skal indeholde oplysning om

- 1) målet med mentorstøtten,
- 2) mentorens navn og kontaktdata,
- 3) hvilke opgaver mentoren skal bistå ved,
- 4) varigheden af aftalen,
- 5) timetallet for mentorstøtten og
- 6) klagevejledning.

§ 31 d. Hvis en virksomhed eller en uddannelsesinstitution får støtte til at varetage en mentorfunktion, skal indsatsen ligge ud over, hvad arbejdsgiveren eller uddannelsesinstitutionen sædvanligvis forventes at varetage, og mentorfunktionen skal være afgørende for aktiviteten, tilbuddet eller ansættelsen.

§ 31 e. Støtte til en mentorfunktion i en virksomhed eller en uddannelsesinstitution bevilges til dækning af lønomkostninger ved frikøb af medarbejderen, der varetager mentorfunktionen, eller honorar til en ekstern konsulent. Med henblik på at forbedre en medarbejders mulighed for at varetage mentorfunktionen kan der bevilges tilskud til køb af uddannelse for medarbejderen.

Stk. 2. Ud fra en konkret vurdering af behov og forudsætninger hos personen, der har brug for mentor, fastsættes et timetal for mentorfunktionen i samarbejde med virksomheden eller uddannelsesin-

§ 32. Personer, der er omfattet af § 2, nr. 1-5 og 11, kan få tilbud om vejledning og opkvalificering, der kan bestå af følgende:

- 1) Uddannelser, der har hjemmel i lov, som udbydes generelt, og som umiddelbart er rettet mod beskæftigelse på arbejdsmarkedet, jf. stk. 5, og
- 2) uddannelser og kurser, der ikke er omfattet af nr. 1, samt særligt tilrettelagte projekter og uddannelsesforløb, herunder praktik under uddannelsesforløbet, danskundervisning og korte vejlednings- og afklaringsforløb.

§ 32....

Stk. 3. Tilbuddet skal udvikle eller afdække den lediges faglige, sociale eller sproglige kompetencer med henblik på opkvalificering til arbejdsmarkedet.

§ 35. For personer, der er fyldt 30 år, og som er omfattet af § 2, nr. 2, kan der alene gives tilbud om vejledning og opkvalificering i op til i alt 6 uger inden for den første sammenhængende periode på 9 måneder med kontanthjælp.

§ 36. Tilbud om vejledning og opkvalificering, som består af korte vejlednings- og afklaringsforløb, jf. § 32, stk. 1, nr. 2, medregnes ikke i de 6 uger

stitutionen. Hvis der ydes støtte til en mentorfunktion for flere personer, kan der fastsættes et timetal for mentorfunktionen pr. plads i stedet for pr. person.

§ 31 f. Beskæftigelsesministeren kan fastsætte regler om tilbud om mentorstøtte, herunder om målgruppen for tilbud om mentorstøtte samt tilskud til køb af uddannelse til mentoren.«

53. I § 32, *stk. 1*, indsættes efter »11«: »-13,«.

54. I § 32, *stk. 3*, indsættes efter »arbejdsmarkedet«: », og for personer, der er omfattet af § 2, nr. 12 og 13, til at kunne påbegynde og gennemføre en erhvervskompetencegivende uddannelse«.

55. Efter § 32 indsættes:

»§ 32 a. Har en test vist, at en person, som er omfattet af § 2, nr. 2, 3, 12 eller 13, har behov for et læse-, skrive-, regne- eller ordblindekursus, har personen ret til tilbud om et sådant kursus. Personer omfattet af § 2, nr. 2 og 3, som ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse, har ret til tilbud om realkompetencevurdering. Der skal være tale om tilbud omfattet af § 32, stk. 1, nr. 1, eller regler udstedt i medfør af § 32, stk. 5.«

56. § 35 ophæves.

57. I § 36, *stk. 1* og 2, ændres »§§ 34 og 35« til: »§ 34«.

efter §§ 34 og 35, hvis tilbuddet har en varighed på op til 2 uger.

Stk. 2. Ved tilbud om vejledning og opkvalificering, som alene består af danskundervisning, jf. § 32, stk. 1, nr. 1, gælder varighedsbegrænsningen i §§ 34 og 35 ikke.

§ 37. Personer under 30 år, der er omfattet af § 2, nr. 1-3, kan ikke modtage tilbud efter dette kapitel til en studie- og erhvervskompetencegivende uddannelse, jf. dog stk. 2.

§ 37....

Stk. 2. Jobcenteret kan fravige bestemmelsen i stk. 1 for personer, der ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse, og som

- 1) har forsørgerpligt over for hjemmeboende børn,
- 2) er fyldt 25 år og er omfattet af § 2, nr. 1, og som har ret og pligt til efterfølgende tilbud efter § 89, eller
- 3) er fyldt 25 år og er omfattet af § 2, nr. 2 og 3, og som har ret og pligt til efterfølgende tilbud efter § 96.

§ 38....

Stk. 2. Personer, der er omfattet af § 2, nr. 2-5, 7 og 11, modtager under tilbuddet den ydelse, som den pågældende er berettiget til i henhold til lov om aktiv socialpolitik eller lov om sygedagpenge, eller for personer, der er omfattet af § 2, nr. 4, efter anden lovgivning.

§ 39. For personer, der er omfattet af § 2, nr. 1-5, 7 og 11, kan der ved deltagelse i tilbud om vejledning og opkvalificering ydes befordringsgodtgørelse efter § 82.

Stk. 2. For personer, der er omfattet af § 2, nr. 2, 3 og 11, kan der ved deltagelse i tilbud om vejledning og opkvalificering ydes godtgørelse efter § 83.

§ 40. I forbindelse med tilbud om vejledning og opkvalificering kan der ydes tilskud efter kapitel 14 til hjælpemidler, herunder til køb af undervisningsmateriale og arbejdsredskaber, jf. §§ 76 og 77, samt til mentor, jf. §§ 78-80.

58. I § 37, *stk. 1*, indsættes efter »nr. 1-3,«: »12 og 13,«.

59. § 37, *stk. 2, nr. 3*, affattes således: »3) er fyldt 25 år, og er omfattet af § 2, nr. 12 og 13, og har opbrugt deres ret til SU til videregående uddannelse.«

60. I § 38, *stk. 2*, og § 39, *stk. 1 og 2*, ændres »nr. 2-5, 7 og 11,« til: »nr. 2-5, 7 og 11-13,«.

61. I § 40 udgår », samt til mentor, jf. §§ 78-80«.

62. Overskriften før § 42 affattes således:

Virksomhedspraktik

§ 42. Personer, der er omfattet af § 2, nr. 1-5 og 11, og som enten har behov for en afklaring af beskæftigelsesmål, eller som på grund af mangelfulde faglige, sproglige eller sociale kompetencer kun vanskeligt kan opnå beskæftigelse på normale løn- og arbejdsvilkår eller med løntilskud, kan få tilbud om virksomhedspraktik på en offentlig eller privat virksomhed.

Stk. 2. Personer, der er omfattet af § 2, nr. 6 og 7, kan få tilbud om virksomhedspraktik.

Stk. 3. Tilbuddet gives med henblik på at afdække eller optræne personens faglige, sociale eller sproglige kompetencer samt at afklare beskæftigelsesmål.

§ 43. Personer i virksomhedspraktik er ikke omfattet af de for lønmodtagere gældende regler fastsat i henhold til eller ved lov eller ved kollektiv overenskomst m.v.

§ 44. Et tilbud om virksomhedspraktik kan have en varighed, der udgør op til

- 1) 4 uger for personer, der er omfattet af § 2, nr. 1,
- 2) 4 uger for personer, der er omfattet af § 2, nr. 2,
- 3) 13 uger for personer, der er omfattet af § 2, nr. 2, hvis personen ikke har erhvervs erfaring, har langvarig ledighed eller i øvrigt har vanskeligt ved at opnå beskæftigelse med løntilskud, og

»Virksomhedspraktik og nytteindsats«.

63. I § 42 indsættes som *stk. 4*:

»Stk. 4. Personer, der er omfattet af § 2, nr. 12 og 13, kan få tilbud om virksomhedspraktik som led i en uddannelsesrettet indsats.«

64. Efter § 42 indsættes:

»§ 42 a. For personer, der er omfattet af § 2, nr. 2, 3, 12 og 13, kan virksomhedspraktik tillige gives som nytteindsats, som består af udførelse af samfundsnyttige opgaver på en kommunal virksomhed.

Stk. 2. Tilbuddet gives med det formål, at personen skal arbejde for sin ydelse.

§ 42 b. Personer, der er omfattet af § 2, nr. 2 og 3, har ret til tilbud om virksomhedspraktik efter dette kapitel, bortset fra nytteindsats efter § 42 a, som de selv har fundet, såfremt betingelserne i dette kapitel i øvrigt er opfyldt.

Stk. 2. Arbejdsgiveren og den ledige aftaler varigheden af perioden med virksomhedspraktik.«

65. I § 43, *stk. 1*, indsættes efter »virksomhedspraktik«: »efter §§ 42 og 42 a«.

66. I § 44, *stk. 1*, indsættes efter »Et tilbud om virksomhedspraktik«: »efter § 42«.

67. I § 44, *stk. 1, nr. 2 og 3*, indsættes efter »nr. 2«: »og 12«.

4) 13 uger for personer, der er omfattet af § 2, nr. 3-7 og 11.

Stk. 2. For personer, der er omfattet af stk. 1, nr. 3 og 4, kan perioden efter en konkret vurdering forlænges op til 26 uger. Hvis personen herefter ud fra en konkret individuel vurdering har særligt behov for en længere periode, kan perioden forlænges yderligere.

Stk. 3. For personer, der er omfattet af § 2, nr. 4, og som har fået en jobplan efter § 28, stk. 2, kan varigheden fastsættes ud fra en konkret, individuel vurdering af det i jobplanen fastsatte behov for optræning.

§ 45....

Stk. 2. Personer, der er omfattet af § 2, nr. 2-5, 7 og 11, modtager under tilbuddet den ydelse, som personen er berettiget til i henhold til lov om aktiv socialpolitik eller lov om sygedagpenge.

§ 46. For personer, der er omfattet af § 2, nr. 1-5, 7 og 11, kan der ved deltagelse i tilbud om virksomhedspraktik ydes befordringsgodtgørelse efter § 82.

§ 46....

Stk. 2. For personer, der er omfattet af § 2, nr. 2, 3 og 11, kan der ved deltagelse i tilbud om virksomhedspraktik ydes godtgørelse efter § 83.

§ 47. I forbindelse med tilbud om virksomhedspraktik kan der ydes tilskud efter kapitel 14 til hjælpemidler, herunder til køb af arbejdsredskaber, jf. §§ 76 og 77, samt til mentor, jf. §§ 78-80.

§ 48. Der skal i såvel private som offentlige virksomheder være et rimeligt forhold mellem antallet af ansatte uden tilskud og antallet af personer i virksomhedspraktik samt ansatte med løntilskud efter kapitel 12.

Stk. 2. Forud for etablering af virksomhedspraktik i mere end 13 uger skal spørgsmålet om etablerin-

68. I § 44, stk. 1, nr. 4, indsættes efter »nr. 3-7 og 11«: »-13«.

69. I § 44 indsættes som *stk. 4*:

»*Stk. 4.* Et tilbud om virksomhedspraktik i form af nytteindsats, jf. § 42 a, kan have en varighed på op til 13 uger.«

70. I § 45, stk. 2, og § 46, stk. 1, ændres »5, 7 og 11,« til: »5, 7 og 11-13,«.

71. I § 46, stk. 2, ændres »nr. 2, 3 og 11,« til: »nr. 2, 3 og 11-13,«

72. I § 47 udgår », samt til mentor, jf. §§ 78-80«.

73. I § 48 indsættes som *stk. 3 og 4*:

»*Stk. 3.* Forud for etablering af virksomhedspraktik i form af nytteindsats skal etableringen have været drøftet mellem virksomheden og tillidsrepræsentanten eller en medarbejderrepræsentant.

Stk. 4. For personer, der er i virksomhedspraktik i form af nytteindsats, kan det lokale beskæftigelses-

gen have været drøftet mellem virksomheden og repræsentanter for virksomhedens ansatte.

§ 49. Etablering af virksomhedspraktik må ikke være konkurrenceforvridende.

§ 50. Beskæftigelsesministeren kan fastsætte nærmere regler efter dette kapitel, herunder om, at der kan fastsættes nærmere betingelser for virksomhedspraktik hos private arbejdsgivere, om krav til omfanget af et tilbud om virksomhedspraktik samt regler om, hvornår betingelsen efter § 48 er opfyldt.

§ 51. Personer, der er omfattet af § 2, nr. 1-6, 8 og 11, kan få tilbud om ansættelse med løntilskud hos offentlige eller private arbejdsgivere. Det gælder dog ikke personer, der er omfattet af § 2, nr. 5, og som er i et ansættelsesforhold.

§ 51....

Stk. 2. For at blive ansat med løntilskud hos private arbejdsgivere skal personer, der er omfattet af § 2, nr. 1, have været ledige i sammenlagt mere end 6 måneder, jf. dog stk. 3, og personer, der er omfattet af § 2, nr. 2 og 3, skal have modtaget kontanthjælp i en sammenhængende periode på mere end 6 måneder, jf. dog stk. 3. Personer, der er omfattet af § 2, nr. 5, skal have modtaget dagpenge efter lov om arbejdsløshedsforsikring m.v. eller modtaget sygedagpenge under sygdom efter lov om sygedagpenge i sammenlagt mere end 6 måneder, jf. dog stk. 3. Personer, der er omfattet af § 2, nr. 11, skal have modtaget ressourceforløbsydelse i en sammenhængende periode på mere end 6 måneder, jf. dog stk. 3.

§ 52. Tilbud om ansættelse med løntilskud gives
1) med henblik på oplæring og genoptræning af faglige, sociale eller sproglige kompetencer af personer, der er omfattet af § 2, nr. 1-5 og 11,
2) med henblik på opnåelse eller fastholdelse af beskæftigelse for personer, der er omfattet af § 2, nr. 6, og

råd dispensere fra rimelighedskravet efter ansøgning fra kommunen.«

74. I § 49 indsættes efter »virksomhedspraktik«: », jf. §§ 42 og 42 a,«.

75. I § 50 indsættes som 2. pkt.:

»Ministeren kan desuden fastsætte nærmere regler om nytteindsats, herunder om indholdet og om muligheden for at dispensere fra rimelighedskravet.«

76. I § 51, stk. 1, 1. pkt., ændres »nr. 1-6, 8 og 11,« til: »nr. 1-6, 8 og 11-13«.

77. I § 51, stk. 1, indsættes som 3. pkt.: »For personer omfattet af § 2, nr. 12, er det en betingelse, at de ikke vurderes åbenlyst uddannelsesparate.«

78. § 51, stk. 2, affattes således:

»Stk. 2. For at blive ansat med løntilskud hos private arbejdsgivere skal personer,
1) der er omfattet af § 2, nr. 1, have været ledige i sammenlagt mere end 6 måneder, jf. dog stk. 3,
2) der er omfattet af § 2, nr. 2, 3 og 10-13, i en sammenhængende periode på mere end 6 måneder have modtaget arbejdsløshedsdagpenge, kontanthjælp, uddannelseshjælp, sygedagpenge i en ledighedsperiode, ressourceforløbsydelse, revalideringsydelse, ledighedsydelse, særlig uddannelsesydelse efter lov om uddannelsesordning for ledige, der har opbrugt deres dagpengeret, eller have været ledige selvforsørgende, jf. dog stk. 3, og
3) der er omfattet af § 2, nr. 5, i en sammenlagt periode på mere end 6 måneder have modtaget arbejdsløshedsdagpenge eller sygedagpenge, jf. dog stk. 3.«

79. I § 52, nr. 1, indsættes efter »11«: »-13«.

3) med henblik på indslusning på arbejdsmarkedet af personer, der er omfattet af § 2, nr. 8.

§ 53. Et tilbud om ansættelse med løntilskud kan gives i op til 1 år.

§ 54. Ved ansættelse med løntilskud hos private arbejdsgivere af personer, der er omfattet af § 2, nr. 1-3, 5 og 11, skal løn- og arbejdsvilkår være overenskomstmæssige eller de for tilsvarende arbejde sædvanligt gældende.

§ 55. Ved ansættelse med løntilskud hos offentlige arbejdsgivere af personer, der er omfattet af § 2, nr. 1-3, 5 og 11, skal løn- og arbejdsvilkår være overenskomstmæssige, jf. dog stk. 2-6.

§ 55....

Stk. 4. Ved ansættelse af personer, der er omfattet af § 2, nr. 2, 3 og 11, skal lønnen til personen efter fradrag af arbejdsmarkedsbidrag ligge på niveau med personens samlede individuelle hjælp efter lov om aktiv socialpolitik, dog mindst udgøre 82 pct. af højeste dagpenge efter lov om arbejdsløshedsforsikring m.v.

§ 61. Ansættelse med løntilskud af personer, der er omfattet af § 2, nr. 1-3, 5 og 11, skal medføre en nettoudvidelse af antallet af ansatte hos vedkommende arbejdsgiver. Ved nettoudvidelse forstås merbeskæftigelse i forhold til virksomhedens normale beskæftigelse.

80. Efter § 52 indsættes før overskriften før § 53:

»§ 52 a. Personer, der er omfattet af § 2, nr. 2 og 3, har ret til tilbud om ansættelse med løntilskud efter kapitel 12, såfremt betingelserne i dette kapitel og regler fastsat i medfør heraf er opfyldt, og personen selv har fundet tilbuddet.

Stk. 2. Arbejdsgiveren og den ledige aftaler varigheden af perioden med løntilskud.«

81. I § 53, *stk. 1*, indsættes som 2. pkt.:

»Til personer omfattet af § 2, nr. 1-3, 12 og 13, kan tilbud om ansættelse med løntilskud hos offentlige arbejdsgivere dog kun gives i op til 6 måneder.«

82. I § 54 og § 55, *stk. 1*, ændres: »nr. 1-3, 5 og 11,« til: »nr. 1-3, 5 og 11-13,«.

83. I § 55, *stk. 4*, ændres »nr. 2, 3 og 11,« til: »nr. 2, 3 og 11-13,«, og », dog mindst udgøre 82 pct. af højeste dagpenge efter lov om arbejdsløshedsforsikring m.v.« udgår.

84. I § 61, *stk. 1*, ændres »nr. 1-3, 5 og 11,« til: »nr. 1-3, 5 og 11-13,«.

§ 64....

Stk. 2. Ved ansættelse af personer, der er omfattet af § 2, nr. 1-3, udgør løntilskuddet 59,71 kr. pr. time til private arbejdsgivere. Tilskuddet til offentlige arbejdsgivere udgør 115,43 kr. pr. time.

§ 66. Til personer, der er omfattet af § 2, nr. 1-5 og 11, kan der ved ansættelse med løntilskud ydes befordringsgodtgørelse efter § 82.

§ 67. I forbindelse med tilbud om ansættelse med løntilskud kan der ydes tilskud efter kapitel 14 til hjælpemidler, herunder til køb af arbejdsredskaber, jf. §§ 76 og 77, samt til mentor, jf. §§ 78-80.

§ 68 a.

Stk. 6. Ressourceforløbet kan bestå af tilbud efter kapitel 10-12, mentorstøtte efter kapitel 14 og en indsats efter anden lovgivning, herunder efter lov om social service og sundhedsloven. Ressourceforløbet kan tillige indeholde indsatser, der kan stabilisere og forbedre personens fysiske, psykiske og sociale tilstand, med henblik på at personen efterfølgende kan deltage i tilbud efter denne lov.

§ 75 b. Jobcenteret kan efter en konkret vurdering give personer, der er omfattet af § 2, nr. 9, og fyldt 15 år, tilbud efter kapitel 10 og 11, jf. dog stk. 2, og tillægsydelse efter kapitel 14 og 15 efter de regler, der gælder for personer omfattet af § 2, nr. 3.

Stk. 2. Tilbud efter kapitel 11 til personer omfattet af stk. 1 kan have en varighed på op til 26 uger. Hvis personen herefter ud fra en konkret individuel vurdering har behov for, at tilbuddet har en længere varighed, kan tilbuddet forlænges.

Kapitel 14

Tilskud til udgifter til hjælpemidler og mentor m.v.

Hjælpemidler

(Undervisningsmateriale, arbejdsredskaber og arbejdspladsindretninger)

Mentor

85. I § 64, stk. 2, ændres »nr. 1-3,« til: »nr. 1-3, 12 og 13,«.

86. I § 66 ændres »nr. 1-5 og 11,« til: »nr. 1-5 og 11-13,«.

87. I § 67 udgår », samt til mentor, jf. §§ 78-80«.

88. I § 68 a, stk. 6, ændres »10-12, mentorstøtte efter kapitel 14« til: »9 b-12«.

89. I § 75 b indsættes som *stk. 3*:

»*Stk. 3.* I perioden fra den 1. januar 2014 til den 1. januar 2017 kan kommunen efter en konkret vurdering give en person omfattet af stk. 1 en aktivitetsdusør, når personen deltager i tilbud efter kapitel 10 og 11. Aktivitetsdusøren udgør op til 638 kr. om ugen (pr. 1. januar 2014). Denne takst følger den til enhver tid gældende takst efter lov om produktions-skoler.«

90. I *overskriften* til kapitel 14 udgår »og mentor«.

91. *Overskriften* før § 78 ophæves.

§ 78. Med henblik på at fremme, at personer kan opnå eller fastholde aktiviteter, tilbud, ansættelse i fleksjob eller i ordinær ansættelse, kan der ydes støtte til en mentorfunktion.

Stk. 2. Personer under 30 år, der er omfattet af en indsats efter loven, kan få støtte til en mentorfunktion, hvis de begynder et ordinært uddannelsesforløb på almindelige vilkår.

Stk. 3. Ved bevilling af mentorstøtte skal der indgås en skriftlig aftale om mentorstøtte mellem jobcenteret og den person, der får støtten. Aftalen kan højst indgås for 6 måneder med mulighed for forlængelse. Aftalen skal indeholde oplysning om

- 1) målet med mentorstøtten,
- 2) mentorens navn og kontaktdata,
- 3) hvilke opgaver mentoren skal bistå ved,
- 4) varigheden af aftalen,
- 5) timetallet for mentorstøtten og
- 6) klagevejledning.

§ 79. Hvis en virksomhed eller en uddannelsesinstitution får støtte til at varetage en mentorfunktion, skal indsatsen ligge ud over, hvad arbejdsgiveren eller uddannelsesinstitutionen sædvanligvis forventes at varetage, og mentorfunktionen skal være afgørende for aktiviteten, tilbuddet eller ansættelsen.

§ 80. Støtte til en mentorfunktion i en virksomhed eller en uddannelsesinstitution bevilges til dækning af lønomkostninger ved frikøb af medarbejderen, der varetager mentorfunktionen, eller honorar til en ekstern konsulent. Med henblik på at forbedre en medarbejders mulighed for at varetage mentorfunktionen, kan der bevilges tilskud til køb af uddannelse for medarbejderen.

Stk. 2. Ud fra en konkret vurdering af behov og forudsætninger hos personen, der har brug for mentor, fastsættes et timetal for mentorfunktionen i samarbejde med virksomheden eller uddannelsesinstitutionen. Hvis der ydes støtte til en mentorfunktion for flere personer, kan der fastsættes et timetal for mentorfunktionen pr. plads i stedet for til den enkelte person.

§ 81. Beskæftigelsesministeren kan fastsætte regler om muligheden for at yde støtte til en mentor-

92. §§ 78- 81 ophæves.

funktion, herunder om tilskud til køb af uddannelse til mentoren.

§ 81 a....

Stk. 2. Inden for rammerne af aftalen kan virksomheden iværksætte vejlednings- og opkvalificeringsforløb efter kapitel 10 og tilknytte en mentor efter nærværende kapitel.

§ 82. Personer, der er omfattet af § 2, nr. 1-5 og 11, og som deltager i tilbud efter kapitel 10-12, personer, der er omfattet af § 2, nr. 1, og som deltager i selvvalgt erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse efter kapitel 8 a, og personer, der er omfattet af § 2, nr. 7, og som deltager i tilbud efter kapitel 10 og 11, har ret til befordringsgodtgørelse, når den daglige transport mellem bopæl og stedet, hvor tilbuddet eller uddannelsen gennemføres, og retur er mere end 24 km. Godtgørelsen pr. dag kan alene udbetales for de kilometer, der ligger ud over de første 24 km. Personer, der er omfattet af § 2, nr. 1-3, og som ansættes med løntilskud efter kapitel 12 hos en privat arbejdsgiver, har dog ikke ret til befordringsgodtgørelse.

§ 82....

Stk. 4. Personer, der er omfattet af § 2, nr. 1-4, 7 og 11, har ret til den faktiske udgift til befordring, hvis udgiften er en følge af en nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Det samme gælder for personer, der er omfattet af § 2, nr. 5, og som deltager i tilbud som led i afklaringen af den enkeltes arbejds- evne, jf. kapitel 6 i lov om aktiv socialpolitik.

§ 83. Personer, der er omfattet af § 2, nr. 2, 3 og 11, og som deltager i tilbud efter kapitel 10 og 11, kan efter jobcenterets vurdering få udbetalt op til 1.000 kr. om måneden i hel eller delvis godtgørelse til anslåede udgifter ved at deltage i tilbuddet. Godtgørelsen anvendes dog ikke til dækning af udgifter til befordring ud over de første 24 km, jf. § 82, stk. 1.

Ret og pligt til første tilbud for personer under 30 år

93. I § 81 a, stk. 2, ændres »nærværende kapitel« til: » kapitel 9 b«.

94. I § 82, stk. 1, 1. pkt., ændres »nr. 1-5 og 11,« til: »nr. 1-5 og 11-13,«.

95. I § 82, stk. 1, 3. pkt., indsættes efter »3,«: »12 og 13,«.

96. I § 82, stk. 4, ændres »nr. 1-4, 7 og 11,« til: »nr. 1-4, 7 og 11-13,«.

97. I § 83, stk. 1, ændres »nr. 2, 3 og 11,« til: »nr. 2, 3 og 11-13,«.

98. I overskriften før § 92 udgår: »for personer under 30 år«.

§ 92. Personer under 30 år, der er omfattet af § 2, nr. 2 og 3, har senest efter en sammenhængende periode på 13 uger på kontanthjælp fra første henvendelse om hjælp til kommunen ret og pligt til at påbegynde tilbud efter kapitel 10-12.

Stk. 2. Beskæftigelsesministeren kan fastsætte regler om, at personer under 20 år, der er omfattet af § 2, nr. 2 og 3, har ret og pligt til at påbegynde tilbud efter stk. 1 efter senest 4 sammenhængende uger på kontanthjælp.

99. § 92 affattes således:

»§ 92. Personer, der er omfattet af § 2, nr. 2, har senest efter en sammenhængende periode på 3 måneder med kontanthjælp fra første henvendelse til kommunen om hjælp ret og pligt til at påbegynde tilbud efter kapitel 11 og 12.

Stk. 2. Personer, der er omfattet af § 2, nr. 3, har senest efter en sammenhængende periode på 6 måneder med kontanthjælp fra første henvendelse til kommunen om hjælp ret og pligt til at påbegynde tilbud efter kapitel 10-12.

Stk. 3. Har en test vist, at en person, som er omfattet af § 2, nr. 2 eller 3, har behov for et læse-, skrive-, regne- eller ordblindekursus, har personen ret til tilbud om et sådant kursus. Personer, som ikke har en erhvervskompetencegivende uddannelse, har tillige ret til at få tilbud om realkompetencevurdering. De nævnte kurser kan ikke træde i stedet for tilbud efter stk. 1.«

100. Efter § 92 indsættes før overskriften før § 95:

»§ 93. En person, der er omfattet af § 2, nr. 3, og som i perioder på grund af personlige forhold ikke aktuelt kan deltage i tilbud efter § 92, har ret og pligt til tilbud om mentorstøtte efter kapitel 9 b, indtil personen kan deltage i tilbud efter § 92. Tilbud om mentorstøtte skal gives for en periode på 6 måneder, og der skal som minimum være ugentlig kontakt mellem mentor og personen. Tilbud om mentorstøtte kan kun afbrydes, hvis personen i stedet kan påbegynde et tilbud efter § 92. Kan personen efter de 6 måneder fortsat ikke deltage i tilbud efter § 92, skal der gives et nyt tilbud om mentorstøtte.«

Ret og pligt til første tilbud for personer, der er fyldt 30 år

§ 95. Personer, der er fyldt 30 år, og som er omfattet af § 2, nr. 2 og 3, har senest efter en sammenhængende periode på 9 måneder med kontanthjælp fra første henvendelse om hjælp til kommunen ret og pligt til at påbegynde tilbud efter kapitel 10-12.

§ 96. Når en person, der er omfattet af § 92, har afsluttet det første tilbud, har personen ret og pligt til at påbegynde et nyt tilbud, hver gang den pågæl-

101. Overskriften før § 95 ophæves.

102. § 95 ophæves.

103. I § 96, *stk. 1*, ændres »§ 92, har afsluttet det første tilbud, har personen ret og pligt til at påbegynde nyt tilbud« til: »§ 2, nr. 2, har afsluttet det

dende har modtaget kontanthjælp i en sammenhængende periode på 6 måneder.

§ 96....

Stk. 2. Når en person, der er omfattet af § 2, nr. 2, har afsluttet det første tilbud efter § 95, har personen ret og pligt til at påbegynde et nyt tilbud, hver gang den pågældende har modtaget kontanthjælp i en sammenhængende periode på 6 måneder.

Stk. 3. Når en person, der er omfattet af § 2, nr. 3, og som er fyldt 30 år, har afsluttet det første tilbud efter § 92 eller § 95, har personen ret og pligt til at påbegynde et nyt tilbud, hver gang den pågældende har modtaget kontanthjælp i en sammenhængende periode på 12 måneder.

Stk. 4. Hvis en person, der er omfattet af stk. 3, og som har modtaget kontanthjælp i en sammenhængende periode på mindst 5 måneder siden afslutning af et tilbud efter dette kapitel, overgår til at være omfattet af stk. 2, har personen senest 1 måned efter overgangen ret og pligt til at påbegynde tilbud efter stk. 2. Der må dog højst være en sammenhængende periode på 12 måneder uden tilbud efter dette kapitel.

Kapitel 17 a

Særlig indsats over for personer, der modtager kontanthjælp eller starthjælp

§ 96 a. Kommunerne skal i perioden fra den 1. juli 2006 til den 30. juni 2008 for personer, der er omfattet af § 2, nr. 2 og 3, og som ikke inden for de seneste 12 måneder har modtaget et tilbud efter kapitel 10-12, foretage en sagsgennemgang og bistå de pågældende personer med at finde beskæftigelse eller give et tilbud efter kapitel 10-12.

Stk. 2. Beskæftigelsesministeren fastsætter nærmere regler om indsatsen efter stk. 1 og om tilskud hertil.

første tilbud efter § 92, stk. 1, har personen ret og pligt til at påbegynde nyt tilbud efter kapitel 10-12«.

104. § 96, stk. 2, ophæves.

Stk. 3 og 4 bliver herefter stk. 2 og 3.

105. I § 96, stk. 3, som bliver stk. 2, ændres »og som er fyldt 30 år, har afsluttet det første tilbud efter § 92 eller § 95« til: »har afsluttet det første tilbud efter § 92, stk. 2«.

106. I § 96, stk. 4, som bliver stk. 3, ændres »stk. 3« til: »stk. 2«, og to steder ændres »stk. 2« til: »stk. 1«.

107. Kapitel 17 a ophæves og i stedet indsættes:
»Kapitel 17 a

Ret og pligt til tilbud for personer, der modtager uddannelseshjælp efter lov om aktiv socialpolitik

§ 96 a. Personer, som er omfattet af § 2, nr. 12 og 13, har pligt til at tage imod tilbud efter kapitel 9 b-12 i hele perioden, indtil de påbegynder ordinær uddannelse.

§ 96 b. Personer, som er omfattet af § 2, nr. 12 og 13, har hurtigst muligt og senest efter en sammenhængende periode på 1 måned fra første henvendelse til kommunen om hjælp ret og pligt til at påbegynde tilbud efter kapitel 10-12 og fortsætte kontinuerligt hermed, indtil de påbegynder ordinær uddannelse. Der må højst være 4 uger mellem tilbud.

Stk. 2. Har en test vist, at en person, som er omfattet af § 2, nr. 12 eller 13, har behov for et læse-, skrive-, regne- eller ordblindekursus, har personen ret til tilbud om et sådant kursus senest efter en

sammenhængende periode på 1 måned fra første henvendelse om hjælp til kommunen. De nævnte kurser kan træde i stedet for tilbud efter stk. 1.

§ 96 c. En person, der er omfattet af § 2, nr. 13, og som i perioder på grund af personlige forhold ikke kan deltage i tilbud efter § 96 b, har ret og pligt til tilbud om mentorstøtte efter kapitel 9 b, indtil personen kan deltage i tilbud efter § 96 b. Tilbud om mentorstøtte skal gives for en periode på 6 måneder, og der skal som minimum være ugentlig kontakt mellem mentor og personen. Tilbuddet kan kun afbrydes, hvis personen i stedet kan påbegynde et tilbud efter § 96 b. Kan personen efter de 6 måneder fortsat ikke deltage i tilbud efter § 96 b, skal der gives et nyt tilbud om mentorstøtte.«

§ 98 b. For at arbejdsgiveren kan få udbetalt jobrotationsydelse, skal den person, der ansættes som vikar,

- 1) være omfattet af § 2, nr. 1, og ved ansættelsen have en sammenlagt ledighedsperiode på mindst 3 måneder,
- 2) være omfattet af § 2, nr. 2 eller 3, og ved ansættelsen have modtaget kontanthjælp, starthjælp eller introduktionsydelse i en sammenhængende periode på mindst 3 måneder eller
- 3) modtage kontanthjælp efter lov om aktiv socialpolitik og være omfattet af integrationsprogrammet efter integrationsloven i en sammenhængende periode på mindst 3 måneder.

§ 98 b....

Stk. 2. Vikaren skal som minimum være ansat 10 timer pr. uge og kan maksimalt være ansat i en periode på 12 måneder.

Stk. 3. Arbejdsgiveren skal betale overenskomstmæssig løn eller den for tilsvarende arbejde sædvanligt gældende løn til vikaren. Vikaren er omfattet af de for lønmodtagere gældende regler fastsat i henhold til eller ved lov eller ved kollektiv overenskomst m.v.

Stk. 4. Arbejde som vikar i forbindelse med jobrotation medregnes ikke ved opgørelsen af beskæfti-

108. § 98 b, stk. 1, nr. 2, affattes således:

»2) være omfattet af § 2, nr. 2, 3, 12 eller 13, og ved ansættelsen have modtaget arbejdsløshedsdagpenge, kontanthjælp, uddannelseshjælp, sygedagpenge i en ledighedsperiode, ressourceforløbsydelse, revalideringsydelse, ledighedsydelse, særlig uddannelsesyndelse efter lov om uddannelsesordning for ledige, der har opbrugt deres dagpengeret, eller været ledig selvforsørgende i en sammenhængende periode på mindst 3 måneder eller«.

109. I § 98 b indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

»Stk. 3. En person, som er omfattet af stk. 1, nr. 2, har ret til at indgå som vikar i en jobrotationsordning, såfremt betingelserne i dette kapitel i øvrigt er opfyldt, og personen selv har fundet vikariatet. Arbejdsgiveren og personen aftaler varigheden.«

Stk. 3 og 4 bliver herefter stk. 4 og 5.

gelseskravet efter lov om arbejdsløshedsforsikring m.v.

§ 98 e....

Stk. 2. Der kan uanset stk. 1, nr. 2, ydes tilskud, hvis en person har afsluttet en uddannelse som nævnt i stk. 1, nr. 2, og personen

- 1) er omfattet af § 2, nr. 1, og
 - a) personen er under 30 år og har været ledig i sammenlagt mere end 6 måneder, eller
 - b) personen er fyldt 30 år og har været ledig i sammenlagt mere end 9 måneder, eller
- 2) er omfattet af § 2, nr. 2 eller 3, og
 - a) personen er under 30 år og har modtaget kontanthjælp, starthjælp eller introduktionsydelse eller har deltaget i tilbud efter kapitel 12 i en sammenhængende periode på mere end 6 måneder, eller
 - b) personen er fyldt 30 år og har modtaget kontanthjælp, starthjælp eller introduktionsydelse eller har deltaget i tilbud efter kapitel 12 i en sammenhængende periode på mere end 9 måneder.

§ 99....

Stk. 2. Tilskud efter stk. 1 kan ydes til udgifter ved opkvalificering af

- 1) personer under 30 år, der er omfattet af § 2, nr. 1-3, og som forud for ansættelsen har mindst 6 måneders sammenlagt ledighed henholdsvis har modtaget kontanthjælp eller har deltaget i tilbud efter kapitel 12 i en sammenhængende periode på mindst 6 måneder,
- 2) personer, som er fyldt 30 år, der er omfattet af § 2, nr. 1 og 2, og som forud for ansættelsen har mindst 12 måneders sammenlagt ledighed henholdsvis har modtaget kontanthjælp eller har deltaget i tilbud efter kapitel 12 i en sammenhængende periode på mindst 12 måneder,
- 3) personer, som er fyldt 30 år, der er omfattet af § 2, nr. 1 og 2, som har særlig risiko for at blive langtidsledige, og som forud for ansættelsen har mindst 6 måneders sammenlagt ledighed henholdsvis har modtaget kontanthjælp eller har deltaget i tilbud efter kapitel 12 i en sammenhængende periode på mindst 6 måneder,
- 4) personer, som er fyldt 30 år, der er omfattet af § 2, nr. 3, og som forud for ansættelsen har modtaget kontanthjælp eller har deltaget i tilbud efter ka-

110. § 98 e, stk. 2, nr. 2, affattes således:

- »2) er omfattet af § 2, nr. 2 eller 3, og
- a) personen er under 30 år og i en sammenhængende periode på mere end 6 måneder har modtaget arbejdsløshedsdagpenge, kontanthjælp, uddannelseshjælp, sygedagpenge i en ledighedsperiode, ressourceforløbsydelse, revalideringsydelse, ledighedsydelse, særlig uddannelsesydelse efter lov om uddannelsesordning for ledige, der har opbrugt deres dagpengereget, eller været ledig selvforsørgende, eller
 - b) personen er fyldt 30 år og i en sammenhængende periode på mere end 9 måneder har modtaget arbejdsløshedsdagpenge, kontanthjælp, uddannelseshjælp, sygedagpenge i en ledighedsperiode, ressourceforløbsydelse, revalideringsydelse, ledighedsydelse, særlig uddannelsesydelse efter lov om uddannelsesordning for ledige, der har opbrugt deres dagpengereget, eller været ledig selvforsørgende.«

111. § 99, stk. 2, nr. 1-4, affattes således:

- »1) personer, der er omfattet af § 2, nr. 1, og som forud for ansættelsen har haft mindst 12 måneders sammenlagt ledighed, dog 6 måneders sammenlagt ledighed, hvis personen er under 30 år eller har særlig risiko for at blive langtidsledig,
- 2) personer, der er omfattet af § 2, nr. 2, og som forud for ansættelsen har modtaget arbejdsløshedsdagpenge, kontanthjælp, uddannelseshjælp, sygedagpenge i en ledighedsperiode, ressourceforløbsydelse, revalideringsydelse, ledighedsydelse, særlig uddannelsesydelse efter lov om uddannelsesordning for ledige, der har opbrugt deres dagpengereget, været i tilbud efter kapitel 12 eller været ledige selvforsørgende i en sammenhængende periode på mindst 12 måneder, dog 6 måneder, hvis personen er under 30 år eller har særlig risiko for at blive langtidsledig,
- 3) personer, der er omfattet af § 2, nr. 3, og som forud for ansættelsen har modtaget arbejdsløshedsdagpenge, kontanthjælp, uddannelseshjælp, sygedagpenge i en ledighedsperiode, ressourceforløbsydelse, revalideringsydelse, ledighedsydelse, særlig uddannelsesydelse efter lov om uddannelsesordning for ledige, der har opbrugt deres dagpengereget, været i tilbud efter kapitel 12 eller været ledige selvforsør-

pitel 12 i en sammenhængende periode på mindst 6 måneder,

5) personer, der er omfattet af § 2, nr. 2 og 3, og som efter aftale med de forhandlingsberettigede organisationer har fået anvist løn- og arbejdsvilkår, herunder på grund af mangelfulde sproglige og eventuelle faglige kompetencer, og

6) personer, der er omfattet af § 2, nr. 4-6 og 8.

§ 109. Arbejdsløshedskassen træffer afgørelse om og udbetaler befordringsgodtgørelse efter kapitel 15 bortset fra § 82, stk. 4, til personer, der er omfattet af § 2, nr. 1.

Stk. 2. Kommunen skal bidrage til finansiering af statens udgifter til befordringsgodtgørelse efter denne lovs § 82, jf. § 79, stk. 1, i lov om arbejdsløshedsforsikring m.v. Reglerne i § 82 a, stk. 2, 5 og 6, i lov om arbejdsløshedsforsikring m.v. finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Kommunens bidrag efter stk. 2 udgør 50 pct. af statens udgifter.

§ 118. Inden for et rådighedsbeløb, jf. stk. 2, re-funderer staten 50 pct. af en kommunes udgifter for personer, der er omfattet af § 2, nr. 1-5 og 7, og som modtager ledighedsydelse efter § 74 i lov om aktiv socialpolitik, samt nr. 10, når udgiften angår

- 1) tilbud efter kapitel 10, herunder deltagerbetaling,
- 2) undervisningsmaterialer efter §§ 76 og 77,
- 3) udgifter i forbindelse med partnerskabsaftaler efter § 81 a,
- 4) godtgørelse efter § 83,
- 5) 6 ugers selvvalgt uddannelse, deltagerbetaling samt kost og logi efter kapitel 8 a og § 73 b og
- 6) opkvalificering efter § 99 til personer, der ansættes uden løntilskud.

§ 118....

Stk. 2. Rådighedsbeløbet i stk. 1 opgøres til 14.317 kr. pr. år (2013-niveau) gange antallet af personer, der er omfattet af § 2, nr. 1-5, herunder personer, der deltager i tilbud efter kapitel 12, § 2, nr. 7, og som modtager ledighedsydelse efter § 74 i

gende i en sammenhængende periode på mindst 6 måneder,

4) personer, der er omfattet af § 2, nr. 12 og 13, og som forud for ansættelsen har modtaget arbejdsløshedsdagpenge, kontanthjælp, uddannelseshjælp, sygedagpenge i en ledighedsperiode, ressourceforløbsydelse, revalideringsydelse, ledighedsydelse, særlig uddannelsesyndelse efter lov om uddannelsesordning for ledige, der har opbrugt deres dagpenge-ret, været i tilbud efter kapitel 12 eller været ledige selvforsørgende i en sammenhængende periode på mindst 6 måneder,«.

112. Efter § 109 indsættes:

»§ 109 a. Beskæftigelsesministeren kan fastsætte regler om frister for kommunens behandling af ansøgninger om oprettelse af virksomhedspraktikpladser, løntilskudspladser og andre tilskudsberettigede pladser m.v. efter denne lov, som indgives i et digitalt system, jf. regler fastsat i medfør af § 10 b, stk. 2.«

113. I § 118, *stk. 1*, ændres »jf. stk. 2,« til: »jf. stk. 4.«, og efter »samt nr. 10,« indsættes: »12 og 13,«, og i *nr. 1*, indsættes efter »deltagerbetaling«: »», jf. dog. stk. 2 og 3,«.

114. I § 118 indsættes som nye stykker:

»*Stk. 2.* Der ydes ikke refusion efter stk. 1, nr. 1, for en kommunes udgifter til tilbud efter § 32, stk. 1, nr. 1, bortset fra tilbud efter § 32 a, for personer omfattet af

lov om aktiv socialpolitik. Antallet af personer efter 1. pkt. opgøres som antal helårspersoner i regnskabsåret.

1) § 2, nr. 2, i de første 9 måneder på kontanthjælp fra første henvendelse til kommunen om hjælp, og
2) § 2, nr. 12, som vurderes åbenlyst uddannelsesparate i de første 9 måneder på uddannelseshjælp fra første henvendelse om hjælp til kommunen.

Stk. 3. Der ydes ikke refusion efter stk. 1, nr. 1, for en kommunes udgifter til tilbud efter § 32, stk. 1, nr. 2, for personer omfattet af

1) § 2, nr. 2, i de første 24 måneder på kontanthjælp fra første henvendelse til kommunen om hjælp, og
2) § 2, nr. 12, som vurderes åbenlyst uddannelsesparate i de første 24 måneder på uddannelseshjælp fra første henvendelse om hjælp til kommunen.«

Stk. 2 bliver herefter stk. 4.

115. § 118, *stk. 2*, som bliver *stk. 3*, ændres »14.317 kr. pr. år (2013-niveau)« til: »13.970 kr. pr. år fra 2017 (2014-niveau)«, og efter »socialpolitik« ind sættes: »samt § 2, nr. 12 og 13«.

§ 120. Staten refunderer 50 pct. af en kommunes udgifter for personer, der er omfattet af § 2, nr. 1-11, når udgiften angår

- 1) løntilskud efter kapitel 12, jf. dog § 121,
- 2) hjælpemidler efter §§ 76 og 77, jf. dog § 118, stk. 1, nr. 2, og § 119, stk. 1, nr. 2,
- 3) mentor efter §§ 78-81 og
- 4) befordringsgodtgørelse efter § 82.

116. I § 120 udgår »nr. 1-11,«, og *nr. 3* ophæves. Nr. 4 bliver herefter nr. 3.

117. I § 120 indsættes som *stk. 2*:

»*Stk. 2.* Staten refunderer 50 pct. af en kommunes udgifter til mentorstøtte efter kapitel 9 b til personer, der er omfattet af § 2, nr. 11.«

§ 121. Staten refunderer 65 pct. af en kommunes udgifter til løntilskud efter kapitel 12 for personer, der er omfattet af § 2, nr. 4.

118. Efter § 121 indsættes:

»§ 121 a. Inden for en udmeldt ramme, jf. stk. 2, refunderer staten 50 pct. af en kommunes udgifter til mentorstøtte efter kapital 9 b for personer, der ved indgåelse af aftale om mentorstøtte er omfattet af § 2, nr. 3-10 og 12-13, og § 31 b, stk. 2.

Stk. 2. Beskæftigelsesministeren udmelder hvert år en ramme til hver kommune på baggrund af årets finanslov.«

§ 131. Klage over en offentlig arbejdsgivers beregninger af arbejdstiden, jf. § 55, stk. 5, for perso-

119. I § 131 indsættes efter »nr. 1-3,«: »12 og 13,«.

ner, der er omfattet af § 2, nr. 1-3, kan inden 4 uger indbringes for jobcenteret.

§ 2

I lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats, jf. lovbekendtgørelse nr. 731 af 15. juni 2010, som ændret ved § 2 i lov nr. 1596 af 22. december 2010, § 3 i lov nr. 153 af 28. februar 2012, § 2 i lov nr. 1380 af 23. december 2012 og senest ved § 9 i lov nr. 493 af 21. maj 2013, foretages følgende ændringer:

§ 11. Hvis regionsdirektøren konstaterer, jf. § 8, stk. 2, at resultaterne af beskæftigelsesindsatsen i et jobcenter afviger væsentligt fra resultater i sammenlignelige jobcentre, kan regionsdirektøren indgå en skriftlig aftale med kommunen om at forbedre indsatsen.

Stk. 2. Hvis der ikke kan opnås enighed om en aftale eller beskæftigelsesindsatsen ikke forbedres som aftalt, kan beskæftigelsesministeren efter indstilling fra regionsdirektøren pålægge kommunen at benytte andre aktører i beskæftigelsesindsatsen og rådgivningsfunktionen efter § 8, stk. 4.

Stk. 3. Pålæg om at benytte andre aktører i beskæftigelsesindsatsen over for udlændinge omfattet af integrationsloven gives efter aftale med ministeren for flygtninge, indvandrere og integration.

Stk. 4. Regionsdirektøren skal inddrage det regionale beskæftigelsesråd i de situationer, der er nævnt i stk. 1 og 2.

Stk. 5. Kommunen har pligt til at efterkomme et pålæg efter stk. 2 og afholder samtlige udgifter forbundet med et pålæg om at benytte andre aktører.

§ 12 a. Beskæftigelsesministeren kan beslutte, at regionsdirektøren efter høring af det regionale beskæftigelsesråd gennemfører statslige rammeudbud på områder, hvor jobcentre har betydelige udfordringer.

Stk. 2. Beskæftigelsesministeren kan efter aftale med ministeren for flygtninge, indvandrere og integration beslutte, at der gennemføres rammeudbud, jf. stk. 1, der vedrører beskæftigelsesindsatsen over for udlændinge omfattet af integrationsloven.

1. § 11, stk. 3, ophæves.

Stk. 4 og 5 bliver herefter stk. 3 og 4.

2. § 12 a, stk. 2, ophæves.

Stk. 3 og 4 bliver herefter stk. 2 og 3.

Stk. 3. Kommunen har pligt til at anvende de andre aktører, der er omfattet af et statsligt rammeudbud, der er gennemført efter stk. 1 eller 2, jf. dog stk. 4.

Stk. 4. Regionsdirektøren kan efter ansøgning fra jobcenteret og efter en konkret vurdering af jobcenterets indsats og resultater over for en målgruppe, der er omfattet af et rammeudbud efter stk. 1 eller 2, fritage jobcenteret for pligten til at anvende andre aktører efter stk. 3. Regionsdirektøren hører i denne forbindelse det regionale beskæftigelsesråd.

§ 13...

Stk. 4. Beskæftigelsesministeren fastsætter regler om, hvilke beskæftigelsesrettede opgaver i lov om aktiv socialpolitik og lov om sygedagpenge, lov om ret til orlov og dagpenge ved barsel der er omfattet af den kommunale beskæftigelsesindsats.

§ 13....

Stk. 5. Ministeren for flygtninge, indvandrere og integration fastsætter efter aftale med beskæftigelsesministeren regler om, hvilke beskæftigelsesrettede opgaver efter integrationsloven der er omfattet af den kommunale beskæftigelsesindsats.

§ 14. Kommunalbestyrelsen skal drage omsorg for, at en særskilt del af kommunens forvaltning alene udfører den kommunale beskæftigelsesindsats. Kommunalbestyrelsen kan dog beslutte, at denne del af forvaltningen også varetager kommunens opgaver i relation til lov om danskuddannelse til voksne udlændingen m.fl., lov om erhvervsgrunduddannelse m.v. samt opgaver i relation til Ungdommens Uddannelsesvejledning efter kapitel 2 i lov om vejledning om valg af uddannelse og erhverv, jf. dog bestemmelserne i nævnte lovs § 8.

§ 15. Kommunalbestyrelsen opretter et bestemt tjenestested (et jobcenter) i kommunen, hvor beskæftigelsesindsatsen over for borgere og virksomheder varetages, jf. dog stk. 3 og kapitel 3 a.

Stk. 2. I jobcenteret skal der i beskæftigelsesindsatsen over for borgere være fokus på beskæftigelse, selvforsørgelse og rådighed.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at funktionen som gennemgående og koordinerende

3. I § 12 a, stk. 3, der bliver stk. 2, udgår »eller 2«, og »stk. 4« ændres til: »stk. 3«.

4. I § 12 a, stk. 4, der bliver stk. 3, udgår »eller 2«, og »stk. 3« ændres til: »stk. 2«.

5. I § 13, stk. 4, ændres »lov om sygedagpenge og « til: » lov om sygedagpenge, integrationsloven,«.

6. § 13, stk. 5, ophæves.

7. I § 14, stk. 1, 1. pkt., indsættes efter »beskæftigelsesindsats«: «, jf. dog § 15, stk. 3«.

8. I § 15, stk. 1, ændres »jf. dog stk. 3« til: » jf. dog stk. 3- 5«.

9. I § 15 indsættes efter stk. 2 som nyt stykke:

sagsbehandler for borgere i ressourceforløb, jf. lov om en aktiv beskæftigelsesindsats § 68 c, kan overdrages til en anden enhed i kommunen end jobcenteret. Den gennemgående og koordinerende sagsbehandler fra en anden enhed end jobcenteret kan ikke træffe afgørelser efter beskæftigelseslovgivningen.

§ 28. Beskæftigelsesministeren kan fastsætte fælles landsdækkende krav til udbud og kontrakter med andre aktører om beskæftigelsesindsatsen efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, lov om aktiv socialpolitik og lov om sygedagpenge, lov om ret til orlov og dagpenge ved barsel.

§ 28....

Stk. 2. Ministeren for flygtninge, indvandrere og integration kan fastsætte, at de fælles landsdækkende krav til udbud og kontrakter med andre aktører, som beskæftigelsesministeren fastsætter, jf. stk.1, helt eller delvis skal finde anvendelse i forbindelse med udbud og kontrakter med andre aktører vedrørende beskæftigelsesindsatsen, som jobcenteret varetager efter integrationsloven.

§ 39....

Stk. 2. Det regionale beskæftigelsesråd indgår årligt en kontrakt med beskæftigelsesministeren, der indeholder mål for beskæftigelsesindsatsen samt mål og resultatkrav for beskæftigelsesregionerne og de regionale beskæftigelsesråd. Hvis kontrakten indeholder mål, der vedrører indsatsen for udlændinge, der er omfattet af integrationsloven, indgår beskæftigelsesministeren kontrakten efter aftale med

»*Stk. 3.* Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at indsatsen over for unge under 30 år uden uddannelse, uanset hvilken ydelse de modtager, kan varetages af en særskilt enhed. Kommunalbestyrelsen kan uanset § 14, stk. 1, samtidig beslutte at etablere den særskilte enhed som en tværgående ungeforvaltning.«

Stk. 3 bliver herefter stk. 4.

10. I § 15 indsættes efter stk. 3, som bliver til stk. 4, som *stk. 5*:

»*Stk. 5.* Kommunalbestyrelsen kan beslutte, at funktionen som koordinerende sagsbehandler, jf. § 18 a i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats for personer, der er omfattet af § 2, nr. 3 og 13, i samme lov, kan overdrages til en anden enhed i kommunen end jobcenteret. Den koordinerende sagsbehandler fra en anden enhed end jobcenteret kan dog ikke træffe afgørelser efter beskæftigelseslovgivningen.

11. I § 28, *stk. 1*, indsættes efter »lov om sygedagpenge,«: »integrationsloven og «.

12. § 28, *stk. 2*, ophæves.

13. § 39, stk. 2, 2. pkt., ophæves.

ministeren for flygtninge, indvandrere og integration.

§ 46. Det lokale beskæftigelsesråd overvåger resultater og effekter af beskæftigelsesindsatsen i jobcenteret og rådgiver kommunen om tiltag til forbedring af indsatsen.

Stk. 2. Det lokale beskæftigelsesråd inddrages i udarbejdelsen af beskæftigelsesplanen, jf. § 23, og kan indstille til kommunen, at der sker ændringer i planen.

Stk. 3. Det lokale beskæftigelsesråd kan på baggrund af resultatrevisionen, jf. § 24, indstille til kommunen, at der sker ændringer i indsatsen.

Stk. 4. Det lokale beskæftigelsesråd kan indstille til det regionale beskæftigelsesråd, at beskæftigelsesregionen tager beskæftigelsesrettede initiativer, jf. §§ 8-12.

§ 58

Stk. 2. Oplysninger i det fælles datagrundlag kan bruges til fastlæggelse af borgernes rettigheder og pligter efter lovgivningen, jobsøgning, matchkategorisering, tilrettelæggelse og opgørelse af indsatsen over for de forskellige målgrupper, udarbejdelse af jobplaner og rehabiliteringsplaner samt understøttelse af selvbetjeningsløsninger og sagsbehandling, herunder af arbejdsevnevurderinger, visitation, tilsyn, statistik og anden forvaltning af lovgivning-

14. I § 46 indsættes efter stk. 4 som *stk. 5*:

»*Stk. 5.* Det lokale beskæftigelsesråd skal sammen med kommunen en gang årligt drøfte en samlet strategi for kommunens etablering af og opfølgning på anvendelse af nytteindsats efter § 42 a i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.«

15. Efter § 46 indsættes:

»**§ 46 a.** Kommunen skal løbende underrette det lokale beskæftigelsesråd om anvendelsen af virksomhedspraktik, herunder nytteindsats, efter kapitel 11 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, og ansættelse med løntilskud efter kapitel 12 i samme lov. Underretningen sker via det landsdækkende system, som Arbejdsmarkedsstyrelsen stiller til rådighed for kommunerne. Kommunen skal løbende sende det lokale beskæftigelsesråd oversigter over pladser i virksomhedspraktik, herunder nytteindsats, og ansættelse med løntilskud.

Stk. 2. Beskæftigelsesministeren kan fastsætte nærmere regler om kommunens underretning til det lokale beskæftigelsesråd efter stk. 1.«

16. I § 58, *stk. 2*, indsættes efter »matchkategorisering«: », visitationsgrupperinger«, efter »jobplaner« indsættes: », uddannelsesplaner efter lov om vejledning om uddannelse og erhverv samt pligt til uddannelse, beskæftigelse m.v., uddannelsespålæg«, og efter »selvbetjeningsløsninger« indsættes: »for borgere og virksomheder«.

gen, jf. stk. 1. Oplysningerne kan endvidere bruges til kontrol.

Stk. 3. Som en del af det fælles it-baserede datagrundlag efter stk. 1 etablerer beskæftigelsesministeren et register for medlemskab af anerkendte arbejdsløshedskasser.

Stk. 4. For at sikre en koordineret indsats i forhold til borgeren på tværs af kommuner og arbejdsløshedskasser etablerer beskæftigelsesministeren som en del af det fælles it-baserede datagrundlag et landsdækkende register omfattende tilmeldinger i jobcentrene, matchkategoriseringer og andre tværgående grupperinger i den arbejdsmarkedsrettede lovgivning.

Stk. 5. Offentlige myndigheder og arbejdsløshedskasser, der indberetter data til det fælles it-baserede datagrundlag, er hver især dataansvarlige for indberetningen, brug af data lokalt samt herudover ansvarlige for at orientere de registrerede om registreringer i det fælles it-baserede datagrundlag.

Stk. 6. Arbejdsmarkedsstyrelsen er dataansvarlig for centrale behandlingsaktiviteter.

Stk. 7. De enkelte kommuner er hver for sig dataansvarlige i relation til andre aktører som databehandlere, jf. § 32.

§ 60....

Stk. 6. Data, som er registreret i selvbetjeningsløsninger, herunder tilmelding, tilmeldtes cv-oplysninger, fraværperioder, bekræftelse af jobsøgning og andre oplysninger til brug for sagsbehandling i jobcentrene, indgår i det fælles datagrundlag.

§ 62. Offentlige myndigheder, arbejdsløshedskasser og andre aktører, der medvirker i forvaltningen af arbejdsmarkedsrettede ordninger, har pligt til at indberette data om arbejdsmarkedsforhold, om virksomheders og borgeres deltagelse i arbejdsmarkedsrettede ordninger, beskæftigelsesindsatsen over for borgere, herunder relevante aktiviteter og indsatser på det uddannelsesmæssige og social- og sundhedsrettede område, data om borgeres overgang til job, uddannelse og andre forsørgelsesordninger, data om ydelsesforløb og andre data til forvaltning af lovgivningen og opfølgning på indsatsen til Beskæftigelsesministeriets it-systemer, herunder det statistiske

17. I § 58, stk. 4, indsættes efter »matchkategoriseringer«: », visitationsgrupperinger«.

18. I § 60, stk. 6, ændres »tilmeldtes cv-oplysninger« til: »cv-oplysninger for personer, der efter § 13 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats har pligt til at indlægge et cv i Jobnet«, og »sagsbehandling i jobcentrene« ændres til: »sagsbehandling i kommunerne vedrørende beskæftigelsesindsatsen«.

19. I § 62, stk. 1, indsættes efter »relevante«: », tværfaglige og helhedsorienterede«.

datavarehus og det fælles it-baserede datagrundlag i Arbejdsmarkedsstyrelsen.

§ 63. Til brug for varetagelse af beskæftigelsesindsatsen efter lovgivningen, jf. § 1, den koordinerede indsats over for borgeren, opdateringen af it-systemer, som anvendes i beskæftigelsesindsatsen, herunder systemer til den landsdækkende formidling, samt opgørelsen af forbrug af offentlige forsørgelsesydelse kan der udveksles relevante oplysninger, herunder oplysninger om relevante uddannelsesmæssige og social- og sundhedsrettede aktiviteter og indsatser, mellem følgende ministerier med tilhørende styrelser m.fl.: Beskæftigelsesministeriet, Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration, Indenrigs- og Socialministeriet, Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling og Undervisningsministeriet, Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse og regioner, samt uddannelsesinstitutioner, kommuner, arbejdsløsheds-kasser, told- og skatteforvaltningen, Det Centrale Personregister, Det Centrale Virksomhedsregister og andre myndigheder, der medvirker i forvaltningen af arbejdsmarkedsrettede ordninger.

§ 66.

Stk. 2. Beskæftigelsesministeren kan fastsætte nærmere regler om den i §§ 62-64 og § 68 a, stk. 8-13, nævnte indberetning og udveksling af data, den i § 65 nævnte anvendelse af fælles standarder og it-servicer og den i § 67 a nævnte datagenopretning, herunder om, hvordan offentlige myndigheder, arbejdsløsheds-kasser og andre aktører skal levere oplysninger til Beskæftigelsesministeriets it-systemer om virksomheder og personer, som er omfattet af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, lov om arbejdsløshedsforsikring m.v., lov om sygedagpenge, lov om ret til orlov og dagpenge ved barsel, lov om aktiv socialpolitik, integrationsloven og den øvrige arbejdsmarkedsrettede lovgivning.

§ 68 a.

Stk. 10. Data på individniveau om uddannelse fra Undervisningsministeriets fælles datagrundlag, jf. lov om vejledning om uddannelse og erhverv samt pligt til uddannelse, beskæftigelse m.v., anvendes i

20. I § 63 indsættes efter »koordinerede«: », tværfaglige og helhedsorienterede«, efter »indsatser« indsættes: », udskrivelse fra sundhedsvæsenet, frihedsberøvelse, unddragelse fra frihedsberøvelse og løsladelse fra afsoningsinstitution«, efter »Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse« indsættes: », Justitsministeriet«, og efter »Det Centrale Virksomhedsregister« indsættes: », ATP«.

21. I § 66, *stk. 2*, indsættes efter »§ 68 a, stk. 8-13,«: »§ 68 b, stk. 2 og 3,«.

22. I § 68 a, *stk. 10*, indsættes efter »beskæftigelse m.v.«: »herunder data om test, kurser og beståede trin for ledige med læse-, skrive- og regnevanskeligheder,«.

Arbejdsmarkedsstyrelsens statistiske datavarehus, jf. § 59, stk. 2.

§ 68 b. Kommunen kan ud over de tilfælde, der er omfattet af §§ 11 a og 11 c i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og § 50 i integrationsloven, kræve oplysninger om den, der ansøger om eller får ydelser fra kommunen efter lov om aktiv socialpolitik, lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, lov om sygedagpenge og integrationsloven, og dennes ægtefælle i de tilfælde, der er nævnt i stk. 2 og 3.

§ 68 b....

Stk. 3. Kommunen kan uden ansøgerens eller modtagerens samtykke, hvis det er nødvendigt til brug for kontrol af udbetalingerne i en enkelt sag eller generel kontrol, kræve andre oplysninger end oplysninger om økonomiske forhold fra andre offentlige myndigheder og fra arbejdsløshedskasserne. Oplysningerne kan samkøres og sammenstilles med data fra myndighedens egne, andre myndigheders og arbejdsløshedskassernes it-systemer, når dette er nødvendigt for at kontrollere, om betingelserne for at modtage ydelser er opfyldt, herunder med henblik på efterfølgende kontrol af, om der er sket fejl eller misbrug i forbindelse med udbetaling af ydelser.

23. I § 68 b, *stk. 1*, indsættes efter »ægtefælle«: »eller sambo, jf. § 2 b i lov om aktiv socialpolitik, «.

24. I § 68 b, *stk. 3, 1. pkt.*, indsættes efter »offentlige myndigheder«: », ATP, Nemkonto-registret«, og i 2. pkt. indsættes efter »andre myndigheders«: », ATP's, Nemkonto-registrets«.

§ 3

I lov nr. 1377 af 23. december 2012 om ændring af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats (Midlertidig forhøjelse af jobrotationsydelsen til private arbejdsgivere, individuel aftale om mentorstøtte og midlertidig sænkelse af driftsloftet over de kommunale aktiveringsudgifter) foretages følgende ændring:

§2. (---)

Stk. 2. Rådighedsbeløbet, jf. § 118, stk. 2, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, opgøres i 2013 til 13.329 kr. (2013-niveau), i 2014 til 13.716 kr. (2013-niveau), i 2015 til 13.787 kr. (2013-niveau) og i 2016 til 14.217 kr. (2013-niveau) gange antallet af personer.

1. § 2, *stk. 2*, ophæves.

§ 4

I integrationsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1071 af 16. november 2012, som ændret ved § 3 i lov nr. 430 af 1. maj 2013 og § 3 i lov nr. 493 af 21. maj 2013, foretages følgende ændringer:

§ 23 d. (...)

Stk. 3. §§ 79 og 80 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats og de regler, som beskæftigelsesministeren fastsætter i medfør af § 81 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, finder tilsvarende anvendelse.

§ 26 a. En udlænding, der har ansøgt om eller modtager kontanthjælp alene på grund af ledighed, skal ved første henvendelse til kommunen om hjælp tilmelde sig som arbejdssøgende i jobcenteret, og kommunen har pligt til at sikre dette. Udlændingen skal mindst hver syvende dag bekræfte sin tilmelding som arbejdssøgende. De regler, som fastsættes i medfør af § 11, stk. 4, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, finder tilsvarende anvendelse for udlændingens tilmelding og afmelding som arbejdssøgende.

(...)

1. I § 23 d, *stk. 3*, ændres »§§79 og 80« til: »§§31 d og 31 e«, og »§ 81« ændres til: »§ 31 f«.

2. I § 26 a, *stk. 1*, ændres »bekræfte sin tilmelding som arbejdssøgende« til: »tjekke sine jobforslag på Jobnet og dermed bekræfte, at pågældende er arbejdssøgende«, og » stk. 4« ændres til: » stk. 5«.

§ 5

I lov om betaling for visse uddannelsesaktiviteter i forbindelse med lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, jf. lovbekendtgørelse nr. 165 af 19. februar 2013, foretages følgende ændringer:

§ 1. (---)

Stk. 2. Loven gælder for uddannelse af personer, der er omfattet af lov om uddannelsesordning for ledige, som har opbrugt deres dagpengere, og personer, der i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats er omfattet af

1) (---)

2) § 2, nr. 4, og som under revalidering modtager revalideringsydelse eller starthjælp, eller som under forrevalidering modtager kontanthjælp, starthjælp, ledighedsydelse eller særlig ydelse efter lov om aktiv socialpolitik,

3) (---)

1. § 1, *stk. 2, nr. 2*, affattes således:
»2) § 2, nr. 4, og som under revalidering modtager revalideringsydelse, eller som under forrevalidering modtager kontanthjælp, uddannelseshjælp eller ledighedsydelse efter lov om aktiv socialpolitik,«.

4) § 2, stk. 7, og som i medfør af § 73 b i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats deltager i uddannelse, eller

5) § 2, nr. 11, og som modtager ressourceforløbsydelse efter kapitel 6 a i lov om aktiv socialpolitik.

2. I § 1, stk. 2, nr. 4, udgår »eller«.

3. I § 1, stk. 2, nr. 5, ændres »socialpolitik.« til: »socialpolitik,«.

4. I § 1, stk. 2, indsættes som nr. 6 og 7:

»6) § 2, nr. 12, og som modtager uddannelseshjælp efter lov om aktiv socialpolitik, og som er uddannelsesparate, eller

7) § 2, nr. 13, og som modtager uddannelseshjælp efter lov om aktiv socialpolitik, og som er aktivitetsparate.«

§ 6

I lov om Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag, jf. lovbekendtgørelse nr. 203 af 25. februar 2013, foretages følgende ændringer:

§ 18. Alle arbejdsgivere, jf. § 2, betaler bidrag til Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag til dækning af udgifter i medfør af kapitel 2 bortset fra § 5, stk. 2, og udgifter i medfør af kapitel 3, 4, 4 a og 5 b, herunder administrationsudgifter. Bidraget udgør i 2013 2.407 kr. pr. fuldtidsbeskæftiget. Bidraget reguleres fremover på finansloven for pris- og lønudviklingen med 2 pct. til den i § 3 i lov om en satsreguleringsprocent nævnte tilpasningsprocent. Beløbet afrundes til nærmeste hele kronebeløb.

Stk. 2. Alle arbejdsgivere, jf. § 2, betaler et bidrag på 530 kr. årligt pr. fuldtidsbeskæftiget til Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag i 2010-pris- og lønniveau. Bidraget reguleres på finansloven for pris- og lønudviklingen med 2 pct. tillagt den i § 3 i lov om en satsreguleringsprocent nævnte tilpasningsprocent. Beløbet afrundes til nærmeste hele kronebeløb. Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag overfører kvartalsvis beløbet til Ministeriet for Børn og Undervisning til hel eller delvis finansiering af godtgørelse m.v. ved deltagelse i erhvervsrettet voksen- og efteruddannelse, jf. § 15 b. Den kvartalsvise overførsel finder sted senest den 30. januar, den 30. april, den 30. juli og den 30. oktober.

1. § 18, stk. 1, 2. og 3. pkt., affattes således:

»Bidraget udgør 2.407 kr. årligt pr. fuldtidsbeskæftiget i 2013-pris- og lønniveau. Bidraget reguleres på finansloven for pris- og lønudviklingen med 2 pct. tillagt den i § 3 i lov om en satsreguleringsprocent nævnte tilpasningsprocent.«

2. § 18, stk. 2, 1. pkt., ophæves, og i stedet indsættes:

»Alle arbejdsgivere, jf. § 2, betaler i 2014-2015 et bidrag på 566 kr. årligt pr. fuldtidsbeskæftiget til Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag i 2013-pris- og lønniveau. I 2016 udgør bidraget 554 kr. pr. fuldtidsbeskæftiget i 2013-pris- og lønniveau. Herefter udgør beløbet 537 kr. årligt pr. fuldtidsbeskæftiget i 2013-pris- og lønniveau.«

§ 7

I lov om kommunal udligning og generelle tilskud til kommuner, jf. lovbekendtgørelse nr. 561 af 19.

§ 14. Staten yder et årligt tilskud til kommunerne, som fastsættes af finansministeren med tilslutning fra Folketingets Finansudvalg.

Stk. 2. Tilskuddet fastsættes som summen af

- 1) det foregående års tilskud med tillæg eller fra-drag som følge af engangsreguleringer og op- og efterreguleringer,
- 2) regulering for den forventede pris- og lønudvikling i den kommunale sektor fra det foregående år til tilskudsåret,
- 3) kommunale mer- eller mindreudgifter som følge af ændringer i udgifts- og opgavefordelingen mellem staten, kommunerne og regionerne i tilskudsåret,
- 4) kommunale mer- eller mindreudgifter som følge af ændringer i den statslige regulering af kommunernes virksomhed i tilskudsåret,
- 5) kommunale mer- eller mindreudgifter som følge af udviklingen i kommunernes reale udgifter til kontanthjælp, ledighedsydelse, ressourceforløbsydelse, orlovsydelse til kontanthjælpsmodtagere, aktivering af kontanthjælps-, ledighedsydelses- og ressourceforløbsydelsesmodtagere, revalidering, driftsudgifter til aktivering af sygedagpengemodtagere og forsikrede ledige samt driftsudgifter i forbindelse med selvvalgt uddannelse, kommunale udgifter til danskundervisning til udlændinge og undervisning i danske samfundsforhold og dansk kultur og historie samt kontanthjælp og aktivering efter integrationslovens kapitel 4-5, kommunale udgifter til den særlige uddannelsesydelse og driftsudgifter til finansiering af uddannelse samt udgifterne til befordring efter lov om uddannelsesordning for ledige, som har opbrugt deres dagpengeret, førtidspension og erhvervsgrunduddannelse i tilskudsåret og

juni 2009, som ændret ved lov nr. 710 af 25. juni 2010, § 5 i lov nr. 1602 af 22. december 2010, § 3 i lov nr. 462 af 18. maj 2011, § 10 i lov nr. 592 af 14. juni 2011, § 6 i lov nr. 1364 af 28. december 2011, lov nr. 582 af 18. juni 2012, lov nr. 585 af 18. juni 2012, lov nr. 588 af 18. juni 2012, § 28 i lov nr. 1374 af 23. december 2012 og § 15 i lov nr. 1380 af 23. december 2012, foretages følgende ændring:

1. I § 14, stk. 2, nr. 5, indsættes efter »revalidering,«: »udgifter til uddannelseshjælp, aktivitetstil-læg og udgifter til aktivering af modtagere af ud-dannelseshjælp,«.

I lov om forpligtende kommunale samarbejder, jf. lovbekendtgørelse nr. 50 af 15. januar 2010, som ændret ved § 3 i lov nr. 294 af 11. april 2011 og § 1 i lov nr. 587 af 18. juni 2012, foretages følgende ændring:

»§ 1. Kommunalbestyrelserne i de i medfør af § 2, stk. 1, udpegede grupper af kommuner samarbejder med virkning fra den 1. januar 2007 efter reglerne i denne lov.

Stk. 2. Samarbejdet omfatter

- 1) beskæftigelsesområdet, for så vidt angår kommunalbestyrelsens opgaver efter
 - a) § 13, stk. 2-5, i lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats og regler udstedt i medfør heraf og
 - b) § 16 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område i det omfang, bestemmelsen finder anvendelse på kommunalbestyrelsens opgaver efter litra a,
- 2) (udelades)
- 3) (udelades)
- 4) (udelades)
- 5) (udelades). «

1. I § 1, stk. 2, nr. 1, litra a, ændres »§ 13, stk. 2-5« til: »§ 13, stk. 2-4«.

§ 9

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. januar 2014, jf. dog stk. 2 og 4.

Stk. 2. § 2, nr. 2 og 3, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 2 og 3, § 2, nr. 12 og 13, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 6, og § 21 b, stk. 3, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 44, træder i kraft den 1. oktober 2013, og har virkning fra den 1. januar 2014. Kommunen skal som led i det individuelle kontaktføløb i perioden den 1. oktober til og med den 31. december 2013 afgøre, om en person, som ikke er fyldt 30 år den 1. januar 2014, som modtager kontanthjælp i perioden, og som forventes fortsat at have behov for hjælp fra den 1. januar 2014, bliver jobparat eller aktivitetsparat kontanthjælpsmodtager efter § 2, nr. 2 eller 3, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 2 og 3, eller uddannelsesparat eller aktivitetsparat uddannelseshjælpsmodtager efter

§ 2, nr. 12 eller 13, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 6. Har personen ikke allerede et uddannelsespålæg, skal kommunen samtidig give pågældende et uddannelsespålæg efter § 21 b, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 44.

Stk. 3. Samtaler efter stk. 2 erstatter den første samtale efter §§ 20 og 20 a, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 39 og 41.

Stk. 4. Beskæftigelsesministeren fastsætter tidspunktet for ikrafttræden af § 11, stk. 4, 2. pkt., som affattet ved denne lovs § 1, nr. 18, samt ændringerne af § 13, stk. 1 og 2, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 20 og 21, for så vidt angår personer omfattet af § 2, nr. 3, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

§ 10

Stk. 1. En person, der er omfattet af lovens § 2, nr. 1-3 eller 11, som før lovens ikrafttræden har fået tilbud om ansættelse med løntilskud hos en offentlig arbejdsgiver efter kapitel 12 med en varighed på op til 1 år efter den hidtil gældende § 53, stk. 1, og hvor varigheden rækker ud over den 1. januar 2014, kan fortsætte i dette tilbud.

Stk. 2. En person, som er omfattet af § 2, nr. 2, 3 eller 11, som før lovens ikrafttræden har fået tilbud om ansættelse med løntilskud hos en offentlig arbejdsgiver, som rækker ud over den 1. januar 2014, og hvor lønnen er fastsat efter den hidtil gældende § 55, stk. 4, bevarer denne løn, indtil løntilskudsansættelsen ophører.

Stk. 3. En person, der er omfattet af § 2, nr. 2, som efter de hidtil gældende regler i § 95 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats har ret og pligt til første tilbud efter kapitel 10-12 senest efter en sammenhængende periode på 9 måneder med kontanthjælp fra første henvendelse til kommunen om hjælp, og som den 1. januar 2014 har haft en sammenhængende periode på mellem 3 og 9 måneder med kontanthjælp, har ret og pligt til at påbegynde første tilbud efter kapitel 11 og 12 hurtigst muligt og senest efter en sammenhængende periode på 9 måneder med kontanthjælp.

Stk. 4. En person, der er omfattet af § 2, nr. 3, som efter de hidtil gældende regler i § 95 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats har ret og pligt til første tilbud efter kapitel 10-12 senest efter en sammenhængende periode på 9 måneder med kontanthjælp fra første henvendelse til kommunen om hjælp, og som den 1. januar 2014 har haft en sammenhængende periode på mellem 6 og 9 måneder med kontanthjælp fra første henvendelse til kommunen om hjælp, har ret og pligt til at påbegynde første tilbud efter kapitel 9 b-12 hurtigst muligt og senest efter en sammenhængende periode på 9 måneder med kontanthjælp.

Stk. 5. Rådighedsbeløbet, jf. § 118, stk. 4, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, opgøres i 2014 til 13.927 kr. (2014-niveau), i 2015 til 13.675 kr. (2014-niveau) og i 2016 til 13.954 kr. (2014-niveau) gange antallet af helårspersoner.

Stk. 6. Bidragssatserne i § 18, stk. 2, i lov om Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag, som ændret ved denne lovs § 6, nr. 2, har virkning fra og med beregning af bidrag fra 1. kvartal i det år, som bidraget vedrører.

Stk. 7. De hidtil gældende bestemmelser i § 2, nr. 2 og 3, i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats forbliver i kraft, indtil de afløses af regler udstedt i medfør af denne lov.

Handwritten signature

Kommunale styrelsesformer

og

kommunalpolitikernes arbejdsvilkår m.v.

Betænkning fra det af indenrigsministeren den 17. august 1978
nedsatte udvalg om kommunalt udvalgsstyre og
magistratsstyre m.v.

Betænkning nr. 894

1980

ISBN 87-503-3219-8

In-00-11-bet

Schultz, København

ovenfor afsnit 3.2.4.1., ikke består her.

Dog kan der i forholdet mellem det enkelte magistratsmedlems beføjelser og den samlede magistrats samt borgmesterens (i København overborgmesterens) tværgående, koordinerende beføjelser, opstå lignende problemer.

Den samlede magistrat forbereder de sager, der forelægges byrådet, udfører byrådets beslutninger og er ansvarlig for udarbejdelsen af årsbudgettet. Hermed bliver magistraten et vigtigt og nødvendigt organ til koordinering af kommunens forvaltning, herunder til at påse, at de enkelte afdelinger forvalter kommunalbestyrelsens beslutninger korrekt. Selv uden udtrykkelig hjemmel må der antages at bestå en pligt for det enkelte magistratsmedlem til at levere den samlede magistrat de oplysninger om sager fra hans afdeling, som er fornødne til varetagelse af magistratens koordination. I en konkret sag har indenrigsministeriet endvidere antaget, at magistraten kan overtage et af medlemmernes pligt (og kompetence) til at udføre en byrådsbeslutning inden for hans afdeling, idet han havde nægtet at udføre den pågældende beslutning (skrivelse af 5. juli 1979).

Magistratens beføjelser som kollegium må sammenholdes med de beføjelser, som dens formand, borgmesteren/overborgmesteren har af tværgående art. Han har for det første i sin afdeling den økonomiske forvaltning, og skal derfor udtale sig om enhver sag, som i en udvalgsstyret kommune skal passere økonomiudvalget. Herudover kan han nårsomhelst forlange sig meddelt oplysninger om alle kommunens sager, og han kan indbringe enhver sag for magistraten. I en enkelt af magistratskommunernes styrelsesregler er det endvidere foreskrevet, at han har den »øverste ledelse af kommunens administration«. Det er ikke ganske klart, hvor-

ledes grænsen mellem hans »øverste ledelse« og magistratens kompetence går, ikke mindst fordi borgmesterens/overborgmesterens eneste »sanktion« formentlig er at indbringe sagen for magistraten. Tilsvarende problemer gør sig for så vidt gældende i en anden magistratskommune, hvor det er foreskrevet, at borgmesteren har »den daglige ledelse af kommunens administration«. I begge tilfælde synes der at være tale om en overførelse af regler fra de udvalgsstyrede kommuner, som formentlig passer mindre godt på magistratsstyrede kommuner, fordi praksis i magistratskommunerne som nævnt er, at de enkelte borgmestre/rådmænd virker som ledere af hver deres afdeling, og at eventuelle indgreb i deres ledelsesfunktioner - udover kommunalbestyrelsens indgreb - sker efter forhandlinger i magistraten. Magistraten er derfor klart markeret som det organ, der - hvis sagen ikke bringes op i kommunalbestyrelsen - må afgøre eventuelle konflikter vedrørende den umiddelbare forvaltning og den administrative ledelsesudøvelse. Bestemmelserne om borgmesterens »ledelse« af administrationen i visse magistratskommuner synes følgelig uden selvstændigt indhold, idet den kun kan effektueres gennem magistraten.

Forstået på denne måde synes reglerne om kompetenceafgrænsningen vedrørende udøvelsen af den umiddelbare forvaltning og den daglige ledelse i magistratskommunerne forholdsvis klare, specielt kan det nævnes, at der næppe kan opstå tvivl om, at underskriftskompetencen for sager, der afsluttes i den enkelte magistratsafdeling, tilkommer den pågældende borgmester eller rådmand.

Udvalget skal dog henstille, at de nævnte forhold søges klargjort i forbindelse med fremtidige ændringer af magistratskommunernes vedtægter, jfr. også nedenfor kap. VII, afsnit 6.5.2.

12. Særligt om kommunalbestyrelsens tvangsmidler til sikring af, at kommunalforvaltningen fungerer

12.1. Afgrænsning.

Som der er redegjort for i afsnit 2, er kommunalbestyrelsen det overordnede, styrende organ for den samlede kommunalforvaltning. Når der bortses fra ganske enkelte, lov-

bestemte undtagelser (særligt på det sociale område, jfr. afsnit 8) er kommunalbestyrelsen udadtil ansvarlig for den kommunale forvaltnings udøvelse.

Dette overordnede ansvar har dels en po-

litisk side - forholdet til vælgerne - dels en retlig - forholdet til borgerne, andre myndigheder m. v. En nærmere drøftelse af ansvaret udadtil, d.v.s. den samlede kommunalbestyrelses ansvar, falder uden for rammerne af udvalgets kommissorium. Det er derimod af direkte betydning for styrelsessystemet, hvorledes relationerne indadtil i kommunen giver kommunalbestyrelsen mulighed for at leve op til ansvaret, d.v.s. hvilke muligheder den har for at sikre, at forvaltningen fungerer i overensstemmelse med lovgivningen og forskrifterne, herunder kommunalbestyrelsens beslutninger.

For en stor del er dette spørgsmål besvaret i de forudgående afsnit, ikke mindst afsnit 2.3. om kommunalbestyrelsens styring af den kommunale virksomhed. Som det fremgår heraf, har kommunalbestyrelsen en lang række styringsmidler til rådighed i forhold til de øvrige kommunalpolitiske organer.

I forhold til udvalgene er disse for så vidt tilbundsgående, idet kommunalbestyrelsen om fornødent kan »overtage« udvalgenes beslutninger i medfør af styrelseslovens §§ 22 og 23. Da udvalgsformændene i enhver henseende er underlagt udvalgenes beslutninger, og til enhver tid kan afsættes af udvalgene, jfr. afsnit 7, vil der ejheller kunne opstå problemer i denne henseende. Særligt bemærkes, at kommunalbestyrelsen formentlig om fornødent (gennem sin formand) vil kunne indkalde til udvalgs møde.

Også i forholdet til de ansatte er der tilstrækkelige styringsmidler, idet disse som den yderste sanktion vil kunne afskediges og retsforfølges, jfr. tillige afsnit 10.

Et eventuelt behov for yderligere sikring af kommunalbestyrelsens overordnede stilling synes derfor alene at kunne opstå i forhold til borgmesteren, dels fordi kommunalbestyrelsen ikke har mulighed for at overtage dennes beslutninger, jfr. afsnit 2.3.1., dels fordi borgmesteren ikke kan afsættes i valgperioden. Tilsvarende betragtninger gør sig gældende for borgmestre og rådmænd i de magistratsstyrede kommuner, se afsnit 11 og kap. VII, og her er behovet for indgrebsmuligheder desuden typisk større, jfr. straks nedenfor under 12.2.

Endelig er borgmestre og rådmænd fuldt i dsløn nede - et forhold, som gør f. eks. nægtelsen af at udføre det kommunale hverv yderligere graverende.

Skal der indføres supplerende indgrebsmuligheder for kommunalbestyrelsen i form af særlige tvangsmidler over for andre organer i kommunalforvaltningen, kan sådanne derfor begrænses til borgmestre og rådmænd. I kommuner, som eventuelt indfører den foreslåede styrelsesmæssige mellemform mellem udvalgsstyre og magistratsstyre, som omtales i kap. VII, jfr. kap. VIII, forslaget til ny § 65, bør tilsvarende regler dog gælde udvalgsformændene. Ganske vist kan behovet her ikke i samme grad begrundes i hensynet til, at kommunen kan fungere, idet også disse udvalgsformænd er undergivet deres udvalgs beslutninger, men begrundelsen er her, at de af mangel på sanktionsmuligheder og på grund af uafsættelighed vil kunne obstruere udvalgsarbejdet samt kunne modtage betydelige vederlag trods forsømmelighed i deres kommunale hverv.

Indenrigsministeren har på baggrund af en konkret sag, se afsnit 11.4., udtrykkelig anmodet udvalget om at inddrage disse spørgsmål i dets overvejelser. Udvalget har i det følgende nærmere drøftet, under hvilke betingelser sådanne tvangsmidler skal kunne anvendes, og hvilken form de kan have. Udvalget ønsker imidlertid at udtale, at der her er tale om et regelsæt, der omhandler en situation, som hidtil kun har foreligget i et enkeltstående tilfælde, og at det for så vidt må beklages, at udviklingen i en magistratskommune har aktualiseret problemstillingen.

12.2., Kommunalbestyrelsens eventuelle indgreb gennem anvendelse af særlige tvangsmidler.

Da borgmester og kommunalbestyrelse (-sf lertal) normalt må formodes at være i politisk overensstemmelse, og derfor i stand til at skabe det fornødne samarbejde omkring løsningen af de kommunale opgaver, vil det sikkert ret sjældent forekomme, at kommunalbestyrelsen føler behov for at give borgmesteren nærmere forskrifter for udførelsen af arbejdet, jfr. afsnit 2.3.1.

Endnu sjældnere vil det være tilfældet, at en kommunalbestyrelse ønsker at gribe konkret ind over for en borgmester, hvad enten grunden er politiske uoverensstemmelser, eller at han efter kommunalbestyrelsens opfattelse forsømmer sit embede, f. eks. undlader at varetage sin del af udførelsen af

kommunalbestyrelsens beslutninger. Da en sådan situation dog ikke ganske kan udelukkes, opstår imidlertid det spørgsmål, hvorledes et sådant indgreb kan finde sted.

Det er klart, at situationen lettere kan tænkes at opstå, hvis borgmestre, rådmænd eller udvalgsformænd er valgt ved forholdstalsvalg, og derfor kan tilhøre en anden politisk gruppe end flertallet. Ønsket om et indgreb vil således - hvis det overhovedet bliver aktuelt - typisk rette sig mod sådanne mindretalsvalgte.

Af fremstillingstekniske grunde er der i det følgende af mangel på en egnet samlebetegnelse anvendt betegnelsen borgmester som dækkende såvel borgmestre, rådmænd som udvalgsformænd.

I det følgende vil blive drøftet dels indgreb på grund af politiske uoverensstemmelser (12.2.1.) dels indgreb på grund af embedsforholdsmæssigheder (12.2.2.).

12.2.1. Indgreb på grund af politiske uoverensstemmelser.

Hvis der i valgperiodens løb opstår egentlige, konkrete politiske uoverensstemmelser mellem borgmester og kommunalbestyrelsesflertal, synes en afsættelse af borgmesteren for en umiddelbar betragtning vel nok at være den mest nærliggende løsning.

En ret for kommunalbestyrelsen til at skifte borgmester i løbet af perioden vil imidlertid medføre en betydelig fare for kontinuiteten i kommunestyret, både på grund af udskiftningen af den daglige leder, og fordi en sådan ændring synes at måtte give anledning til overvejelser om en fuldstændig nykonstituering. Gevinsten ved større politisk bevægelighed på denne måde står derfor næppe mål med de ulemper, som ret dybtgående ændringer i de kommunale forvaltningsorganer på tilfældige tidspunkter i valgperioden medfører. En sådan udskiftningsret, parlamentarisme, kendes fra lovgivende organer, hvor kravene om fleksibilitet i form af tilpasning til skiftende flertal i den valgte forsamling imidlertid også vejer tungere end kravene om kontinuitet.

Et kontinuitetsbrud er ikke mindst uheldigt, fordi den kommunale forvaltning i høj grad er tilrettelagt ud fra på forhånd fastlagte budgetterings- og planlægningsperioder. Under alle omstændigheder synes en udskiftning derfor at burde sammenkædes med

budgetperioderne, hvorfor en forkortelse af valgperioderne synes at være at foretrække, såfremt der ønskes større politisk bevægelighed. En sådan ordning giver dog ikke muligheder for umiddelbar indskriden fra kommunalbestyrelsens side, hvortil kommer, at manglende stabilitet og kontinuitet i de kommunalpolitiske organer under alle omstændigheder må forventes at medføre en forrykkelse af indflydelsen i den kommunale forvaltning til ugunst for de folkevalgte. Hyppigere udskiftninger og ændringer i de politiske organer vil medføre, at disse i højere grad må støtte sig til viden hos og rådgivning fra de ansatte, som i denne situation bliver alene om at repræsentere kontinuiteten i kommunalforvaltningen.

Nogenlunde tilsvarende betænkeligheder gør sig for så vidt gældende ved en ret for kommunalbestyrelsen til af politiske grunde at overlade borgmesterens ekspedition af bestemte sager til andre.

Hvor der er tale om forholdstalsvalg (valg af rådmænd og udvalgsformænd, i København borgmestre) vil et sådant indgreb vel typisk ikke være så dybtgående, idet det kun vedrører den enkelte afdeling eller det enkelte udvalg. Til gengæld vil det ikke nødvendigvis fjerne et modsætningsforhold, idet en nybesættelse af stillingen af hensyn til opretholdelsen af den politiske balance må ske fra samme mindretal (-sgruppe).

Udvalget er følgelig af den opfattelse, at politiske uoverensstemmelser, som ikke fører til embedsforholdsmæssigheder fra borgmesterens side, se herom straks nedenfor, må finde en afklaring ad veje, som ikke forudsætter indgreb af den omhandlede art.

Hvis borgmesteren ønsker at blive på sin post trods det politiske modsætningsforhold og loyalt udfører kommunalbestyrelsens beslutninger, synes et sådant modsætningsforhold ej heller at frembyde afgørende vanskeligheder for det kommunale styrelses-system.

12.2.2. Indgreb på grund af embedsforholdsmæssigheder.

12.2.2.1. Indgreb med hensyn til hvervets udførelse.

Borgmesterens uafsættelighed i valgperioden er ovenfor foreslået bevaret ud fra et hensyn til ro og kontinuitet i den kommunale for-

valtning. Hvis et modsætningsforhold mellem kommunalbestyrelse og borgmester imidlertid giver sig udslag i, at borgmesteren ikke loyalt varetager sine funktioner, herunder ved udførelsen af kommunalbestyrelsesbeslutningerne, men måske tværtimod obstruerer disse, er uafsætteligheden omvendt en medvirkende faktor til en løbende konflikt-situation, som i høj grad vil true netop ro og kontinuitet i kommunen.

Med andre ord er den ovenfor anførte argumentation for borgmesterens uafsættelighed ikke længere relevant, hvis borgmesteren af den ene eller anden grund direkte forsømmer sine embedsfunktioner.

En sådan konflikt anfægter klart effektiviteten i det kommunale styrelsessystem, og den må derfor kunne finde sin løsning inden for lovgivningens rammer.

En sådan løsning må i første række sikre, at kommunalbestyrelsens beslutninger føres ud i livet, hvad enten de drejer sig om kommunens interne, arbejdsmæssige forhold eller om de øvrige anliggender, som kommunalbestyrelsen behandler. Det er her som i øvrigt i forbindelse med kompetencefastlæggelsen i kommunestyret vigtigt at fastslå, at det tilkommer kommunalbestyrelsen at træffe beslutning i ethvert kommunalt spørgsmål, medmindre andet undtagelsesvis fremgår af lovgivningen. Bortset fra klart ulovlige beslutninger kan der følgelig ikke antages at tilkomme organer eller personer i kommunen ret til at nægte at efterkomme kommunalbestyrelsens beslutning. En sådan »vetoret« er fremmed for det kommunale styrelsessystem i nyere tid, se ovenfor i afsnit 2.3.1. og 3.2.4.4., og synes uforenelig med kommunernes gældende organisatoriske opbygning.

En umiddelbar sikring af ekspeditionen og udførelsen af kommunalbestyrelsens beslutninger synes kun at kunne opfyldes gennem en ret for kommunalbestyrelsen til at indsætte andre til at udføre beslutninger, som borgmesteren efter kommunalbestyrelsens opfattelse forsømmer.

Som det mindste indgreb i denne situation må kommunalbestyrelsen derfor tillægges en ret til at bestemme, at nærmere bestemte beslutninger skal ekspederes af andre end borgmesteren.

Herefter opstår det spørgsmål, hvem ekspeditionen kan overlades til. At overlade

de opgaver, der påhviler borgmesteren ved udførelsen af kommunalbestyrelsens beslutninger til ansatte, er ikke en tilfredsstillende løsning. Dels ville dette placere de pågældende ansatte i et kompetenceforhold i konkurrence med kommunalpolitiske organer, dels ville det gøre dem til kastebold i en strid mellem disse, som i denne særlige situation måtte rejse spørgsmål om en langt stærkere sikring af de pågældendes ansættelsesforhold.

Interessen må derfor koncentrere sig om de øvrige kommunalpolitiske organer. I magistratskommunerne er løsningen nærliggende, idet magistraten over for byrådet er ansvarlig for udførelsen og derfor, hvis en borgmester eller rådmænd undlader at udføre beslutninger, vil kunne overlade et andet af sine medlemmer at gøre det i stedet, jfr. ovenfor afsnit 11.2. og 11.4. Som anført dér har indenrigsministeriet i en konkret sag antaget, at magistraten således kan overtage et af medlemmernes pligt til at udføre en kommunalbestyrelsesbeslutning, som det pågældende medlem havde nægtet at udføre.

I udvalgsstyrede kommuner synes udvalgene mindre egnet til varetagelse af denne opgave, dels fordi der ikke altid vil være et udvalg på området, dels fordi udvalgene ligesom kommunalbestyrelsen er kollegiale organer af ulønnede politikere, som i mere ekspeditions-mæssige spørgsmål ikke er egnede til at erstatte en fuldtids aflønnet borgmester. En mulighed synes det derimod at være at lade viceborgmesteren indtræde i disse bestemte sager på tilsvarende måde som ved borgmesterens forfald, jfr. styrelseslovens § 33.

Da der imidlertid under alle omstændigheder er tale om en ekstraordinær situation, er udvalget af den opfattelse, at det må overlades til kommunalbestyrelsens flertal at udpege et af sine medlemmer til at varetage denne bestemte opgave. Derved sikres kommunalbestyrelsen de efter omstændighederne bedste muligheder for en løsning af problemet.

En sådan erstatningsordning sikrer umiddelbart ekspeditionen af kommunalbestyrelsens beslutninger, men den kan af andre årsager føles utilstrækkelig. Det hænger sammen med, at den ikke fastholder borgmesteren på hans embedsopgaver, men måske

tværtimod gør det lettere for ham at overlade politisk ubehagelige beslutningers gennemførelse til andre. Hvis det ikke fastholdes, at ekspeditionen af alle kommunalbestyrelsens beslutninger henhører under borgmesterens embedspligter (evt. kun som en videresendelse til udførelse af et stående udvalg, jfr. ovenfor under 3.2.4.1.), kan det derfor medføre en uheldig ansvarsforflygtigelse og i værste fald betyde, at kommunalbestyrelsesbeslutninger ikke kan udføres (hvis også de alternativt udførende organer eller personer svigter). Det forekommer nødvendigt for styrelsessystemets effektivitet, at en undladelse af at udføre borgmesterværet, i hvert fald hvis der ikke er tale om en helt særlig situation, kan medføre sanktioner for den pågældende.

Det må derfor tillige drøftes, hvilke andre følger borgmesterens forsømmelser med hensyn til embedsførelsen kan få. I denne sammenhæng kan suspension, afsættelse, straf og lignende eventuelt komme på tale. Hvis borgmesterens embedsforsømmelse ikke er begrænset til en enkelt sag, kan det næppe være rimeligt, at kommunalbestyrelsen sag for sag skal tage stilling til, om borgmesterens opgaver skal overdrages til andre. Det må her være en rimeligere løsning, at borgmesteren generelt erstattes af en anden.

Det er derfor udvalgets opfattelse, at der ved grov eller gentagen forsømmelighed må kunne ske en egentlig afsættelse af borgmesteren, i første omgang gennem en suspension, således at kommunalbestyrelsen indtil videre udpeger et af sine medlemmer til at fungere i borgmesterens sted. Også i denne situation, hvor der sker en udskiftning, synes en sikring af styrelsessystemets effektivitet at tale for, at kommunalbestyrelsesflertallet udpeger afløseren - uanset om det er en mindretalsvalgt, der skal erstattes.

Suspension er en foreløbig afsættelse af borgmesteren, og suspensionen må således begrebsmæssigt følges op af en prøvelse af, om der er grundlag for at fratage borgmesteren hans embede eller iværksætte andre sanktioner.

Suspension, eventuelt efterfulgt af en endelig afsættelse af borgmesteren, er imidlertid et så væsentligt og dybtgående indgreb i kommunestyret, såvel ud fra demokratiske som styrelsesmæssige betragtninger, at det må omgærdes med betydelige retsgarantier.

Det må først og fremmest sikres, at der ikke sker en fjernelse af borgmesteren af politiske årsager, jfr. ovenfor. Dette sker formentlig bedst derved, at udenforstående myndigheder med retlig sagkundskab efterprøver kommunalbestyrelsens beslutning om suspension. To myndigheder synes i denne sammenhæng at kunne komme på tale, nemlig tilsynsmyndigheden og domstolene.

Til fordel for tilsynsmyndigheden taler muligheden for en hurtig sagsbehandling. Det kan endvidere anføres, at tilsynsmyndigheden i denne sammenhæng kunne placeres hos indenrigsministeren, således at der hermed vil blive tale om et direkte parlamentarisk ansvar over for den lovgivende forsamling.

Til fordel for domstolene taler mulighederne for en grundigere og mere dybtgående prøvelse - f. eks. gennem bevisførelse. Hertil kommer, at domstolenes grundlovssikrede uafhængighed kan findes at rumme væsentlige fordele, når sagen skal finde sin endelige løsning.

Meget taler således for, at såvel kommunalbestyrelse, indenrigsminister som domstole inddrages i en suspension eller afsættelse af en borgmester. Indgrebets særdeles alvorlige karakter tilsiger, at det foregår på en måde, som rummer de størst mulige garantier for en prøvelse af dets saglige grundlag. Det må således - også fordi det formentlig vil forekomme yderst sjældent - tillægges mindre vægt, at proceduren frem til en endelig afslutning bliver forholdsvis tung og besværlig.

12.2.2.2. Eventuelle yderligere følger af kommunalbestyrelsens indgreb.

Fratages borgmester, rådmand eller udvalgsformand således sit hverv helt eller delvist, rejser sig naturligt spørgsmålet om en tilsvarende reduktion af vederlæggelsen til hvervsindehaveren.

En sådan reduktion må efter udvalgets opfattelse ske ved kommunalbestyrelsens foranstaltning, da denne bedst kan skønne over størrelsen af en rimelig reduktion. Af hensyn til risikoen for politisk misbrug bør indenrigsministeren dog også godkende en eventuel beslutning om en sådan reduktion.

Som ovenfor antyd det kunne endvidere strafferetlige sanktioner komme på tale ved

borgmestres embedsforsømmelser, idet borgmestrene herigennem klarest fastholdes på deres embedspligter.

Udvalget er derfor opmærksom på den sammenhæng, der består mellem det her drøftede regelsæt (se kap. VIII med hensyn til den nærmere udformning) og straffeloven.

I betragtning af udvalgets kommissorium og sammensætning mener man sig imidlertid ikke i stand til at gennemgå og stille forslag vedrørende et strafferetligt sanktionssystem. Dog skal det anbefales, at den usikkerhed omkring straffelovens anvendelighed, som den ovenfor omtalte konkrete sag afslørede, under alle omstændigheder søges afklaret.

12.2.3. Konklusion.

Som det fremgår af ovenstående, bør der efter udvalgets opfattelse ikke indføres en ret for kommunalbestyrelsen til at afsætte borgmesteren, hverken for resten af valgperioden, for et vist kortere tidsrum eller ved udførelse af enkelte beslutninger, hvis indgrebet alene ønskes foretaget på grund af politiske uoverensstemmelser mellem borgmester og kommunalbestyrelse(-sflertal).

Hvis borgmesteren derimod gør sig skyldig i forsætlige embedsforsømmelser, f. eks. hvis en politisk uoverensstemmelse giver sig udslag i, at kommunalbestyrelsens beslutninger ikke føres ud i livet, er det af afgørende betydning for det kommunale styrelsessystems effektivitet, at der kan gribes ind.

Angår borgmesterens vægring alene en enkelt sag, kan udvalget tiltræde, at kommunalbestyrelsen sikres en mulighed for at få ekspederet sine beslutninger trods eventuel modstand fra borgmesteren derved, at kommunalbestyrelsen får mulighed for, når sådanne særlige omstændigheder foreligger, at overlade borgmesterens ekspedition af bestemte kommunalbestyrelsesbeslutninger til andre.

Udvalget henstiller, at denne adgang fastsættes i styrelseslovgivningen, jfr. kap. VIII, forslaget til ny § 66.

Hvis der er tale om grov eller gentagen vægring, bør der efter udvalgets opfattelse gives kommunalbestyrelsen en mulighed for at suspendere borgmesteren, således at den pågældende fratages samtlige embedsforretninger indtil videre.

Da et sådant indgreb imidlertid er af overordentlig alvorlig karakter, er det udvalgets opfattelse, at kommunalbestyrelsens beslutning straks bør forelægges indenrigsministeren til stadfæstelse. En bestemmelse herom må efter udvalgets opfattelse gå ud på, at indenrigsministeren udøver et selvstændigt skøn med hensyn til, om suspension efter de foreliggende omstændigheder kan og bør gennemføres. Suspensionen kan først træde i kraft efter indenrigsministerens stadfæstelse.

Der bør endvidere efter udvalgets opfattelse bestå en pligt for kommunalbestyrelsen til herefter at indbringe spørgsmålet om suspension for domstolene, med henblik på en efterprøvelse af, om borgmesterens forsømmelighed har været af en sådan karakter, at suspension har været berettiget. I forbindelse med reglerne om suspension må der tillige tilvejebringes den fornødne hjemmel til, at domstolsprøvelsen kan have til resultat, at borgmesteren fritages fra sit embede, hvis suspensionen findes at have været berettiget.

For den borgmester, som rammes af suspension, vil en sådan pligt tillige sikre ham en retlig efterprøvelse af suspensionen samt en afklaring af hans embedsforhold. Hvor kommunalbestyrelsens indgreb ikke har været en suspension, men blot bestået i, at borgmesterens eller rådmandens funktioner i en sag er overdraget til andre, har den pågældende naturligvis også en mulighed for på eget initiativ at få dette spørgsmål afklaret ved en domstolsprøvelse af kommunalbestyrelsens beslutning. Kommunalsbestyrelsens beslutning vil endvidere kunne indbringes for tilsynsmyndigheden, som i medfør af styrelseslovens § 61 eventuelt vil kunne sætte beslutningen ud af kraft.

Udtrykket borgmester omfatter som nævnt i dette afsnit tillige rådmænd og, som en særlig gruppe, udvalgsformænd i de kommuner, som eventuelt indfører den styrelsesmæssige mellemform mellem udvalgsstyre og magistratsstyre, som omtales i kap. VII, jfr. kap. VIII, forslaget til ny § 65. Hvis en afsættelse således rammer en hvervsindehaver, valgt ved forholdstalsvalg, må den permanente nybesættelse ske således, at den politiske balance bevares, d.v.s. som ved udskiftning af forholdstalsvalgte i øvrigt.

Endelig må der, når der foreligger forsømmelighed fra hvervsindehaverens side, efter

nærmere fastsatte regler kunne ske en afkortning af vederlaget.

Udvalgets udkast til ny § 66 er i overensstemmelse hermed, jfr. kap. VIII.

Derimod finder udvalget som nævnt, at

det ligger uden for dets kommissorium at stille forslag om egentlige strafferetlige sanktioner over for indehavere af kommunale hverv.

13. Den kommunale revision

13.1. De gældende regler om den kommunale revision.

Efter den kommunale styrelseslovs § 42 skal enhver kommune have en sagkyndig revision, der skal godkendes af tilsynsmyndigheden. Kommunalbestyrelsens afskedigelse af revisionen kræver tilsynsmyndighedens samtykke, og kommunalbestyrelsen skal meddele de oplysninger, der er fornødne for revisionens virksomhed. Det fastsættes endvidere i bestemmelsen, at kommunalbestyrelsen skal fastsætte de nærmere regler for indretningen af kommunens kasse- og regnskabsvæsen i et regulativ, hvori der tillige skal optages forskrifter vedrørende forretningsgangen inden for kasse- og regnskabsvæsenet. Regulativet skal tilstilles den kommunale revision, som tillige skal underrettes om alle ændringer af regulativet, før de sættes i kraft.

Efter lovens § 45 afgiver kommunalbestyrelsen kommunens årsregnskab til revisionen. Efter at revisionens bemærkninger til årsregnskabet har været meddelt økonomiudvalget - og for så vidt angår bemærkninger, der ikke umiddelbart angår den forvaltning, der hører under økonomiudvalget - tillige den pågældende kommunale myndighed til besvarelse, træffer kommunalbestyrelsen i et møde afgørelse med hensyn til de fremkomne bemærkninger.

Der er i normalstyrelsesvedtægterne for såvel kommuner som amtskommuner optaget en række bestemmelser om den kommunale revision. Det er således fastsat, at revisionen skal omfatte alle under kommunen henhørende regnskabsområder, og at revisionen skal gennemgå årsregnskabets poster og påse, at disse er i overensstemmelse med kommunalbestyrelsens beslutninger samt gældende love og bestemmelser.

Det er endvidere blandt andet fastsat, at der i årets løb foretages mindst 2 uanmeldte eftersyn af kommunens kasser, ligesom det påhviler revisionen regelmæssigt i årets løb at gennemgå det løbende regnskab og påse, at posteringerne heri er behørigt dokumenterede.

Endelig er det i normalstyrelsesvedtægterne fastsat, at de nærmere regler for revisionens omfang og udførelse skal fastsættes i et revisionsregulativ.

13.2. Udvekslingen af synspunkter mellem rigsrevisionen, statsrevisorerne og indenrigsministeren vedrørende den kommunale revision.

I statsrevisorernes beretning af 31. maj 1976 om en undersøgelse af revisionen af Københavns og Frederiksberg kommuners bolig-sikringsregnskaber udtalte statsrevisorerne som deres opfattelse, at det må være en af

U.2005.3346/2H

Eksklusion af et medlem af folkekirken ugyldig.*Almindelige emner 1.2 - Forvaltningsret 12.1, 123.1 og 29.6.*

A, der var kirketjener og menighedsrådsmedlem, havde siden 1988 gennem indlæg i dagspressen,

3347

foredragsvirksomhed og tv-interviews givet udtryk for sin tro på reinkarnation, som efter hans opfattelse var forenelig med hans kristentro. I 1994 traf sognepræsten afgørelse om, at A's medlemskab af folkekirken var ophørt i medfør af § 2, stk. 2, i lov om medlemskab af folkekirken, idet han aktivt og bevidst havde stillet sig uden for folkekirken ved ihærdigt, åbenlyst og aktivt at have arbejdet med at udbrede en tros lære, der på en række punkter var i strid med folkekirkens lære. Afgørelsen blev stadfæstet først af Københavns biskop og derefter af Kirkeministeriet. A anlagde herefter sag mod Kirkeministeriet med påstand om, at ministeriets afgørelse var ugyldig, og at han fortsat var medlem af folkekirken. Højesteret fastslog, at der ikke er det fornødne klare og sikre holdpunkt i hjemmelgrundlaget for en fortolkning, hvorefter et medlem af folkekirken må anses for at have stillet sig uden for folkekirken, såfremt han gennem længere tid i læserbreve, foredrag og interviews i medierne har arbejdet ihærdigt, åbenlyst og aktivt med at udbrede en tros lære, der på en række punkter er i strid med folkekirkens. Dette gælder uanset en eventuel forudgående tilkendegivelse fra de kirkelige myndigheder. Der var herefter ikke grundlag for at fastslå, at A havde stillet sig uden for folkekirken, og Kirkeministeriets afgørelse var derfor ugyldig. Et mindretal fandt, at afgørelsen om at ekskludere A af folkekirken måtte anses for ugyldig, allerede som følge af at det måtte lægges til grund, at det egentlige formål havde været at opnå, at han ikke længere kunne være medlem af menighedsrådet. Flertallet bemærkede, at de også var enige i denne begrundelse for resultatet.[1]

H.D. 15. september 2005 i sag 248/2004 (1. afd.)*Steen Ribers (adv. Torben Boas, Kbh., e.o.)*

mod

*Kirkeministeriet (Km.adv. v/adv. Sune Fugleholm, Kbh.).***Østre Landsrets kendelse 30. november 2001 (19. afd.)***(Søren Axelsen, Gunst Andersen, Frederik Harhoff (kst.)).*

Denne sag omhandler sagsøgte, Kirkeministeriets, afgørelse af 8. august 1996, hvorved ministeriet stadfæstede biskoppen over Københavns Stifts og i tidligere instans den kirkebogsførende sognepræst ved Skt. Andreas Kirkes afgørelser om, at sagsøgeren, Steen Ribers ved ihærdigt, åbenlyst og aktivt at have arbejdet med at udbrede en tros lære, der utvetydigt er i strid med folkekirkens bekendelsesgrundlag, har bragt sit medlemskab af folkekirken til ophør. Afgørelsen er truffet i medfør af § 2, stk. 2, i lov nr. 352 af 6. juni 1991 om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning.

Sagsøgeren, der er meddelt fri proces, har nedlagt påstand om, at sagsøgte tilpligtes i relation til afgørelsen af 8. august 1996 *principal*t at anerkende, at den er ugyldig, *subsidiært* at sagsøgte tilpligtes at annullere afgørelsen. Endvidere har sagsøgeren nedlagt påstand om, at sagsøgte tilpligtes at betale godtgørelse for tort med 50.000 kr.

Sagsøgte har påstået frifindelse.

I medfør af retsplejelovens § 253 er domsforhandlingen begrænset til foreløbigt at angå spørgsmålene om, hvorvidt der i lov om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning er hjem-

mel til at anse et medlemskab for ophørt, om afgørelsen strider mod bestemmelser i grundloven, og om sagsbehandlingen er behæftet med væsentlige fejl og mangler. Domsforhandlingen angår således ikke det af sagsøgte konkret udøvede skøn over, om betingelserne for at anse sagsøgers medlemskab for ophørt, er til stede.

Sagens omstændigheder af betydning for afgørelsen af disse spørgsmål:[2]

Som svar på Kirkeministeriets høringsskrivelse af 24. maj 1995 oplyste biskop Erik Norman Svendsen den 6. september 1995 blandt andet, at »Steen Ribers ikke, som anført af ham, er blevet »udelukket af det kristne fællesskab«. Det er alene hans medlemskab af folkekirken, der er ophørt, hvilket medfører, at han ikke har ret til kirkelig betjening, herunder at gøre krav på en begravelse med en præst i folkekirken«.

Forklaringer:

Der er under sagen afgivet partsforklaring af sagsøgeren samt vidneforklaring af sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen og biskop Erik Norman Svendsen.

Steen Ribers har forklaret, at han er uddannet som organist med præliminær organisteksamen. Han blev oprindeligt tilknyttet Skt. Andreas Kirke som kirkesanger, men blev senere ansat som kirketjener, hvilket han fortsat er.

I november 1988 skrev universitetslektor, dr.theol. Carsten Breengaard i en kronik i Berlingske Tidende blandt andet, at troen på reinkarnation var helt uforenelig med kristendommens syndsforladelse og tilgivelse. Sagsøgeren var uenig i denne påstand og svarede derfor ved et kort læserbrev den 10. november 1988

3348

i samme dagblad, at tilgivelse og reinkarnation tværtimod var tæt forbundne og ikke stod i modsætning til hinanden.

Hans indlæg den 1. januar 1989 i Berlingske Tidende var et svar på en artikel i december 1988 af sognepræst Poul Joachim Stender, der efter hans mening havde misforstået forholdet i kristendommens kærlighedsbegreb mellem at elske og blive elsket. Indlægget var blevet forkortet af redaktionen og som en følge heraf en smule usammenhængende.

Hensigten med læserbrevet i Kristeligt Dagblad den 19. januar 1989 var at reagere på Harald Jakobsens indlæg den 3. januar 1989 og på sognepræst Bent Jørgensens indlæg den 10. s.m., begge i Kristeligt Dagblad, om treenighedslæren, som han tog afstand fra i sit indlæg.

Læserbrevet i Berlingske Tidende den 4. juni 1989 var en kommentar til et indlæg i samme dagblad den 11. maj s.å. af Bent Waagensen om visse logiske problemer i troen på reinkarnation.

Debatindlægget i Berlingske Tidende den 12. juli 1989 var et forsøg på at skabe debat om nogle af de synspunkter, der kom til udtryk om Jens Jørgen Thorsens Jesus-film.

Indlægget i Berlingske Tidende den 28. december 1989 om unødvendigheden af at antage forklaringen om Jesu undfangelse var en kommentar til nogle indlæg op til julen om jomfrufødsel. Han modtog en enkelt kommentar til dette indlæg fra et medlem af menigheden i Skt. Andreas Kirke, men den daværende sognepræst, pastor Eva Meile, medgav ham senere, at de fleste præster nok ville være enige med ham i synspunktet om, at præsterne af ren og og skær tradition undertiden gav udtryk for noget, som de måske inderst inde ikke selv var helt enige i.

Indlægget i Menighedsrådenes Blad fra januar 1990 var en kommentar til sognepræst Peter Olofsons kritik af de nyreligiøse bevægelser i en bog, som Olofson havde udsendt i oktober 1989 til samtlige menighedsråd og præster i landet.

Da *Årbogen* for Københavns Stift i 1990 havde reinkarnation og kristen tro som tema, anså han det for helt legitimt at beskæftige sig med disse spørgsmål, og hans indlæg i Berlingske Tidende den 16.

juni 1991 (»Kirkens teologer lyver!«) var inspireret dels af årbogen, dels af nogle af de øvrige debatindlæg, som den havde affødt.

I samtlige indlæg havde han enten henvist direkte til Michael Ager-skovs bog »Vandrer mod Lyset« fra 1920 eller til denne forfatters øvrige arbejder.

I august 1991 blev der af 21 medlemmer af menigheden ved Skt. Andreas Kirke indgivet en klage til menighedsrådet foranlediget af hans indlæg i Berlinske Tidende den 16. juni 1991. Klagerne krævede hans afsked fra stillingen som kirketjener. Han tillagde imidlertid ikke klagen større betydning, idet disse medlemmer kun udgjorde 1 % af menigheden. Menighedsrådet drøftede klagen, og senere fik han en opfordring til at søge sin afsked underskrevet af samtlige menighedsrådsmedlemmer og sognets to præster. Han besvarede henvendelse ved at henvise til sin ytringsfrihed. Derefter hørte han ikke mere til sagen. Han spurgte senere pastor Eva Meile om sagen, hvortil hun svarede, at der ingen sag var.

Han blev i 1991 opfordret af Agnete Svendsen, der var formand for menighedsrådet, til at holde et foredrag i den studiekreds, som pastor Eva Meile havde etableret i menigheden. Han skulle fortælle om de synspunkter, han havde skrevet om i læserbrevene. Han blev noget overrasket over denne opfordring. Det blev det første i en række foredrag, som han holdt i forskellige skoler og medborgerhuse. Alle foredragene var af rent oplysende karakter, og der blev ikke sunget salmer.

I juli 1992 skrev han til menighedsrådsformanden og bad om lov til at låne menighedens foredragssal til tre foredrags- og debataftener om forskellige emner, som han ville arrangere. Som arrangør af disse aftener stod »Sammenslutningen for foredragsvirksomhed om nytænkning inden for religion og videnskab«, som han sammen med nogle ligesindede havde stiftet til lejligheden. Selvom formanden for menighedsrådet først havde anbefalet hans ansøgning, fik han senere afslag af menighedsrådet, og foredragene måtte derfor afholdes andre steder.

Da der i forbindelse med menighedsrådsvalget i efteråret 1992 blev annonceret i Skt. Andreas Sogns kirkeblad efter kandidater, skrev han i marts 1992 til menighedsrådsformanden med henblik på at blive opstillet på menighedsrådets liste. Han fik hverken af præsten eller af menighedsrådet i den anledning nogen tilkendegivelse om, at han ikke kunne eller burde stille op. Han blev imidlertid ikke opstillet på menighedsrådets liste, hvilket blev meddelt ham meget kort tid før opstillingsfristens udløb. Han stillede derfor op på en alternativ liste (»Sognelisten«) sammen med fire andre kandidater, som han kendte. Ved valget i november 1992 blev han og 3 andre fra »Sognelisten« indvalgt i menighedsrådet.

Pastor Eva Meile forlod Skt. Andreas Kirke på omtrent samme tidspunkt, men hun havde søgt væk fra kirken, inden han besluttede sig for at stille op til menighedsrådet. Stillingen som sognepræst ved Skt. Andreas kirke blev herefter besat af Mads-Bjørn Jørgensen i april 1993. Sagsøger var som medlem af menighedsrådet med til at indstille Mads-Bjørn Jørgensen til stillingen.

Den 27. juli 1993 offentliggjorde docent, dr.theol. Johannes Aagaard ved Dialogcenteret i Århus et såkaldt åbent brev i Kristeligt Dagblad til kirkeministeren og Københavns biskop. Ministeren og biskoppen blev opfordret til at gribe ind over for de to medlemmer af Skt. Andreas Kirkes menighedsråd, som i strid med

3349

folkekirkens trosgrundlag gik ind for reinkarnation. Brevet kom som en stor overraskelse både for ham og Mads-Bjørn Jørgensen. Inden offentliggørelsen var han blevet kontaktet af journalist Leif Dahl fra Kristeligt Dagblad, der ønskede en kommentar til Johannes Aagaards åbne brev. Det blev aftalt med journalisten, at han skulle aflevere en skriftlig kommentar, der herefter blev offentliggjort, som var det et interview, med overskriften: »Ja! Jeg tror på reinkarnation«. Han blev heri blandt andet citeret for at have udtalt, at han ikke tilhørte noget

andet trossamfund, og at reinkarnation i den form, det har i værket »Vandrer mod lyset«, ikke er uforenelig med den kristne tro. Han svarede på Aagaards indlæg, da det indeholdt usande påstande.

Den 28. juli 1993 blev han interviewet i Skt. Andreas Kirke til TV2. Han spurgte forud for interviewet, om tv-journalisten havde fået lov af sognepræsten til at optage billeder i kirken, hvilket hun bekræftede. Da han samme aften så indslaget i TV2's nyhedsudsendelse, opdagede han imidlertid, at en del af indslaget blev ledsaget af billeder fra kirken, hvor bogen »Vandrer mod lyset« var lagt på prædikestolen, hvilket han blev meget flov over. Da han to dage senere blev interviewet til DR, forlangte han, at det skulle foregå udendørs. I begge tv-interviews gav han udtryk for, at han troede på reinkarnation og på reinkarnationens forenelighed med kristendommen. I det sidste interview opfordrede han desuden til frit lejde for alle præster til at sige deres oprigtige mening om reinkarnation.

Han blev i begyndelsen af august måned 1993 kaldt ind til Mads-Bjørn Jørgensen, der foreslog ham, at de skulle have nogle samtaler om hans synspunkter og de reaktioner, der var fremkommet i både menigheden og den offentlige debat. Dette gik han ind på. Samtalerne formede sig enten som ugentlige drøftelser på tomandshånd af ca. en times varighed eller som kortere diskussioner i tilknytning til udførelsen af det daglige arbejde i kirken. Han fik af Mads-Bjørn Jørgensen en kopi af dennes brev af 30. september 1993 til biskoppen, hvori der nærmere var redegjort for initiativet til og formålet med denne samtalerække. Samtalerækken omfattede først og fremmest en gennemgang af tre trosbekendelser og Luthers lille katekismus. Han har i den forbindelse givet Mads-Bjørn Jørgensen Ditlev Nielsens bog »Den historiske Jesus« og tilkendegivet, at denne forfatters holdning til gudstroen var en, som han deler. Der var ikke fastsat nogen tidsramme eller frist for afslutning af samtalerækken, men Mads-Bjørn Jørgensen havde på et tidspunkt nævnt, at de måske kunne afslutte hele forløbet med vedtagelse af en fælles erklæring, som kunne sendes til biskoppen. Det skete dog ikke. Mads-Bjørn Jørgensen sagde på et tidspunkt til ham: »Den tiltale frafalder jeg«. Han opfattede det således, at der ikke skulle ske mere i anledning af Johannes Aagaards åbne brev.

I begyndelsen af oktober måned 1993 blev han kontaktet af en teologistuderende, der fortalte, at man havde fulgt sagen på det teologiske fakultet og gerne ville have et interview med ham til de teologistuderendes tidsskrift »Arken«, hvilket han gik ind på. Han betingede sig, at han fik forevist manuskriptet inden offentliggørelse, således at han kunne rette fejl. Interviewet var efter hans opfattelse en nøgtern samtale på et nærmest videnskabeligt plan. Han foretog et par enkelte rettelser i korrekturen, som han derefter gav Mads-Bjørn Jørgensen en kopi af til orientering. Han udtalte til Mads-Bjørn Jørgensen: »Her kan du se, hvad et drejer sig om«. Mads-Bjørn Jørgensen sagde blot, at det var interessant at se det. Interviewet blev offentliggjort i »Arken« medio oktober 1993.

Pastor Niels Underbjergs notat af 15. november 1993 om interviewet i »Arken« fik han først kendskab til, da han havde fået aktindsigt i biskoppens sag. Han kendte ikke Niels Underbjerg, men havde truffet ham ved et aftenmøde i kirken og havde set ham på besøg hos Mads-Bjørn Jørgensen.

Han var medarrangør af to mødeaftener den 11. og 18. november 1993. Efter det seneste møde meddelte Mads-Bjørn Jørgensen ham, at det med artiklen i »Arken« ikke var så godt. Han blev kaldt ind til Mads-Bjørn Jørgensen, der sagde, at sagen nu var ude af dennes hænder, og at han risikerede at blive tvunget ud af folkekirken, hvis han ikke selv meldte sig ud. Mads-Bjørn Jørgensen foreslog, at han frivilligt trak sig ud af menighedsrådet. Til gengæld ville Mads-Bjørn Jørgensen for sit vedkommende droppe sagen og arbejde for, at han kunne forblive medlem af folkekirken. Mads-Bjørn Jørgensen havde på et gult stykke papir forfattet et udkast til en erklæring, som han kunne udsende, hvis han gik ind på denne løsning. Mads-Bjørn Jørgensen sagde, at sagen

var behandlet op gennem systemet, og at en dekorumsag var en mulighed. Han følte sig på dette tidspunkt så presset af hele situationen, at han accepterede forslaget, idet han dog udbad sig 14 dage til at tænke over det og skrive sit opsigelsesbrev.

Nogle dage efter meddelte Mads-Bjørn Jørgensen, at han havde drøftet denne udgang på sagen med domprovsten og biskoppen, der begge havde lovet, at sagsøgeren ikke ville blive tvunget ud af folkekirken, men dette havde de ikke villet bekræfte skriftligt.

Han svarede et par uger efter Mads-Bjørn Jørgensen, at han havde besluttet ikke at trække sig ud af menighedsrådet. I en skrivelse af 13. december 1993 tilkendegav han dette standpunkt og anførte, at det var ulovligt at tvinge ham ud af menighedsrådet ved at fratage ham medlemskabet af folkekirken. Mads-Bjørn Jørgensen meddelte herefter, at han ville skrive et brev.

3350

Han modtog Mads-Bjørn Jørgensens brev af 20. s.m., hvori denne gav udtryk for, at de havde indgået en aftale om frivillig udtræden af menighedsrådet mod fortsat medlemskab af folkekirken. På denne baggrund, og med henvisning til hans holdning til folkekirkens lære, opfordrede Mads-Bjørn Jørgensen ham til at melde sig ud af folkekirken.

Han anmode i sin skrivelse af 27. december 1993 biskoppen om aktindsigt i korrespondancen mellem Johannes Aagaard og biskoppen. Han anmodede derefter i en skrivelse af 3. januar 1994 Mads-Bjørn Jørgensen om udsættelse i 30 dage med udmeldelsen af folkekirken, idet han havde brug for at undersøge sagen til bunds, før han besluttede sig. Han lagde dette brev ind på Mads-Bjørn Jørgensens bord på et tidspunkt, hvor denne ikke var på sit kontor. Senere blev han kaldt ind på kontoret af Mads-Bjørn Jørgensen, hvor han nøje redegjorde for grunden til ønsket om udsættelse. I det samme modtog Mads-Bjørn Jørgensen en telefonopringning fra biskoppen. Efter et øjeblik kom Mads-Bjørn Jørgensen ud og meddelte ham, at ansøgningen om 30 dages udsættelse ikke kunne imødekommes. Tre dage senere modtog han Mads-Bjørn Jørgensens afgørelse om ophør af hans medlemskab af folkekirken med øjeblikkelig virkning.

Han valgte at give kopi af sognepræstens afgørelse til Kristeligt Dagblad, for at de kunne offentliggøre den som led i debatten.

Han kontaktede herefter advokat Torben Boas og indgav den 15. februar 1994 sit klageskrift til biskoppen, med hvem han havde et møde, inden denne stadfæstede sognepræstens afgørelse.

Han har ikke siden holdt foredrag eller skrevet læserbreve m.v. Han er døbt ind i den kristne tro, som han fortsat har, og han føler sig som et kristent menneske. Han mener ikke, at han har stillet sig uden for folkekirken, som han meget gerne vil forblive medlem af.

Sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen har forklaret, at han blev ansat den 1. april 1993 i embedet ved Skt. Andreas Kirke. Det var hans første ansættelse som sognepræst, idet han forinden havde været ansat som seminarielektor.

Han hørte første gang om Steen Ribers' synspunkter, da han af domprovsten i forbindelse med sin ansættelse blev gjort opmærksom på samarbejdsproblemer mellem nogle medlemmer af menighedsrådet og Steen Ribers. Biskoppen havde nævnt noget tilsvarende og sagt, at de senere kunne tale om sagen, når han havde haft lejlighed til at sætte sig ind i forholdene. Biskoppen omtalte dog ved den lejlighed kun problemet som et samarbejdsproblem og ikke som et teologisk problem. Endvidere havde den daværende hjælpepræst, Birgitte Bjørn Christensen, redegjort mere detaljeret for sagen.

Mødet med biskoppen fandt sted en måneds tid efter hans tiltræden. Han fik oplyst, at Ribers på skrift havde angrebet både præsterne og den kristne lære, og biskoppen så det som et problem, at Ribers også var blevet medlem af menighedsrådet. Menighedsrådets formand, Steen Christen, havde også nævnt over for biskoppen, at der var samarbejdsproblemer med de 4 nye medlemmer af menighedsrådet. Biskop-

pen gav under mødet ingen særlige instruktioner om, hvordan han skulle forholde sig. Det blev aftalt, at han skulle »lægge øre til« og finde ud af, hvad problemet i grunden var, med henblik på at få en dialog i gang mellem parterne.

Steen Ribers' arbejde som kirketjener har han ikke noget at indvende mod. Steen Ribers fungerede fornuftigt i menighedsrådet, hvor han blandt andet rejste nogle relevante spørgsmål om menighedsrådet og menighedsplejen.

Det undrede ham, at Steen Ribers ønskede at være medlem af folkekirken, når han havde så stærkt afvigende synspunkter. Det bekymrede ham, at en del kirkegængere ophørte med at komme i kirken, i protest mod at Steen Ribers var blevet valgt til menighedsrådet, og fordi de mente, at der var valgt en forkert præst.

Da han en dag i slutningen af juli 1993 var på vej til arbejde, hørte han i morgenradioavisen, at der sad scientologer og tilhængere af »Vandrer mod lyset« i Skt. Andreas Kirkes menighedsråd, hvilket kom bag på ham. Det var samme dag, Johannes Aagaards åbne brev blev bragt i Kristeligt Dagblad. Han kontaktede samme dag biskoppen, der mente, at man blot skulle tage det roligt, men Aagaard ville åbenbart have »bål og brand«. Han besluttede sig derfor til at tage initiativ til at afholde en række samtaler med Steen Ribers og det andet medlem af menighedsrådet, hvilket han orienterede biskoppen om.

Han troede ikke, at der var hold i beskyldninger mod de to menighedsrådsmedlemmer, og regnede med, at der kunne findes en mindelig udgang på sagen. Det var hans indgangsvinkel til samtalerne. Han ønskede desuden at orientere Steen Ribers om, hvordan han selv så på sagen, og hvad han i øvrigt foretog sig i den forbindelse, herunder at han var i løbende kontakt med biskoppen om sagen. I praksis kom samtalerne til at forløbe dels som mere alvorlige møder med Ribers omtrent en gang om ugen i en periode, dels som mere almindelige samtaler med Ribers og kordegnen eller andre, når man mødtes tilfældigt i forbindelse med aktiviteterne i kirken. Han gennemgik blandt andet folkekirkens trosgrundlag med Ribers og fik også nogle papirer af denne om erkendelsesteoretiske og videnskabsteoretiske synspunkter, som han læste. Formålet med samtalerne var at sikre sig, at bekendelsesgrundlaget stod klart for Steen Ribers. Han fortalte Steen Ribers om lovens

3351

bestemmelse om, at han kunne anse Steen Ribers for udtrådt af folkekirken.

Han har vist Steen Ribers et udkast til en skrivelse til biskoppen, idet han ville have fuldstændig åbenhed over for Ribers om, hvad han foretog sig. Brevet af 30. september 1993 blev fremsendt gennem domprovsten. Han valgte denne fremgangsmåde for at orientere domprovsten, der ellers ikke var involveret i sagen, idet domprovstens funktion er af mere administrativ karakter end biskoppens. Biskoppen er »præsternes præst«, og det var derfor mere naturligt, at han gik til biskoppen med denne vanskelige sag.

Steen Ribers vedblev imidlertid med at udtale sig til pressen om sin reinkarnationsopfattelse, hvilket han tolkede således, at samtalerne ikke havde haft et positivt udfald. Han refererede aldrig direkte til biskoppen, hvad Ribers havde sagt under møderne, men han havde brug for at »læsse af« hos biskoppen, hvilket i de mest pressede perioder kan have været op til 1-2 gange om ugen. Biskoppen gav på intet tidspunkt nogen instruktioner om, hvad samtalerne med Steen Ribers skulle gå ud på, eller hvad vidnet i øvrigt skulle foretage sig i sagen.

Efter hans opfattelse var Steen Ribers' syn på kristendommen næsten uigenkendelig i forhold til folkekirkens bekendelsesgrundlag. Alle elementerne var der: Jesu fødsel og gerninger, korsfæstelsen og opstandelsen m.v., men der var »skruet på alle knapperne«, så at det hele fik et andet indhold og en anden værdi.

Han har gentagne gange sagt til Steen Ribers, at det kunne ende med, at han måtte gøre brug af lovens beføjelse til at udmelde ham af folkekirken.

Han fik af Steen Ribers et korrekturark til interviewet med Ribers i tidsskriftet »Arken«. Dette kan han have givet biskoppen en kopi af. Han erindrer ikke at have diskuteret interviewet med biskoppen. Det var ikke mindst ordet »agitator« i artiklens overskrift, der havde overrasket og irriteret ham, idet han følte, at samtalerne nærmest havde virket stik mod deres hensigt. Han blev ikke orienteret om biskoppens anmodning til pastor Niels Underbjerg om udarbejdelse af et notat om interviewet i »Arken«. Han fik ikke notatet udleveret.

Efter interviewet i »Arken« blev samtalerne med Steen Ribers suspenderet en måneds tid. Der kom mange opfordringer til ham om at gøre brug af lovens adgang til at udmelde Ribers af folkekirken, hvilket han oplevede som meget belastende. Han ville helst undgå dette skridt, men han indså også, at der efter interviewet i »Arken« og ikke mindst Ribers' ret hårde udspil i den forbindelse efterhånden næppe var meget andet at gøre. Han havde nogle yderligere samtaler med Ribers i slutningen af november eller begyndelsen af december 1993, hvor de blandt andet drøftede muligheden af, at Ribers selv kunne trække sig ud af menighedsrådet, hvorefter sagen kunne betragtes som afsluttet. En frivillig udtræden af menighedsrådet var Ribers' eget forslag. Han kan ved den lejlighed - som en hjælp - have skrevet et udkast til en erklæring, som Ribers eventuelt kunne udsende, hvis han frivilligt trak sig fra menighedsrådet.

Da han imidlertid modtog Ribers' brev af 13. december 1993 med afvisning af at trække sig frivilligt ud af menighedsrådet, blev det klart for ham, at samtalerne nu var tæt på deres afslutning. Han blev vred, fordi de efter hans opfattelse havde indgået en aftale om, at Ribers selv skulle træde ud af menighedsrådet, hvilket han nu fragik. Vidnet kunne imidlertid heller ikke genkende referatet af deres sidste møder. Det var, som om Ribers vendte det hele på hovedet og gjorde ham til syndebuk. Brevet indeholdt nærmest en anklage mod ham for at begå ulovligheder. Sagen var ikke »koordineret« med ministeren og biskoppen. Han har ikke talt med nogen i Kirkeministeriet om sagen, og han modtog ingen direkte tilkendegivelse fra biskoppen om opbakning fra denne, såfremt han udmeldte Ribers af folkekirken. Han har muligvis spurgt biskoppen om, hvordan denne ville stille sig, men han fik i hvert fald aldrig noget svar på et sådant spørgsmål, og han fik på intet tidspunkt noget pålæg fra biskoppen om at handle på en bestemt måde i sagen. Efter hans opfattelse kunne biskoppen heller ikke give et sådant svar, idet han jo ville være appelinstans i en eventuel klagesag. Han kan erindre, at biskoppen alene mundtligt og »på sit biskoppelige ord« skulle have givet tilsagn om sagens afslutning, dersom Ribers frivilligt trådte ud af menighedsrådet, men blot ikke ville bekræfte dette skriftligt.

Han havde søgt bistand fra præsteforeningen, men den ville ikke yde konkret vejledning i sagen. Han kan have talt med stiftskontorchefen om lovgrundlaget, fordi kirkeminister A.O. Andersen blandt andet havde varslet strafansvar for præster, der handlede ulovligt. Han følte sig meget alene med denne sag.

Han indskærpede i sit brev af 20. december 1993 til Ribers endnu en gang lovens betingelser for ophør af medlemskab af folkekirken, og opfordrede derefter Ribers til selv at melde sig ud af folkekirken.

Steen Ribers sagde, at han skulle bruge tid til at få aktindsigt, hvilket vidnet anså som et forsøg på at trække sagen i langdrag. Han kunne ikke se, hvad Ribers ellers skulle bruge udsættelsen til. En udsættelse tjente efter hans vurdering intet formål, hvorfor han afslog begæringen. Steen Ribers bad ikke om nogen begrundelse. Han erindrede ikke, om han havde drøftet anmodningen med biskoppen.

Han kan i forbindelse med samtalerne med Steen Ribers have sagt, at han frafaldt Aagaards anklage om medlemskab af scientology, idet han anså denne anklage for at være helt ubegrundet. Der havde ikke været

3352

nogen propaganda i menighedsrådet for scientology hverken fra Steen Ribers' eller fra anden side.

Afgørelsen af 6. januar 1994 var en tilkendegivelse af, at sagen for hans vedkommende var afsluttet. Det var formentlig interviewet i »Arken«, der blev vendepunktet, men han var helt opmærksom på, at Steen Ribers' udtræden af menighedsrådet kun var en halv løsning. Hertil kom desuden Steen Ribers' anklage mod ham i brevet af 13. december 1993 for at have konspireret med biskoppen om sagens udfald. Han var i tvivl, men han kunne på daværende tidspunkt ikke længere udelukke, at det måske alligevel havde været Steen Ribers' virkelige hensigt at undergrave folkekirken indefra - sådan som mange havde antydnet over for ham, og som der var opfordret til i »Vandrer mod Lyset«. At pille folkekirken ned indefra og sælge ud af arvegodset gav imidlertid ingen mening, hvorfor Ribers' medlemskab af folkekirken måtte ophøre. Dette var også grunden til, at han ikke ville gå med til en udsættelse af sagen i 30 dage. På det tidspunkt havde han besluttet sig for at træffe afgørelse om Steen Ribers' udmeldelse af folkekirken, men brevet var endnu ikke skrevet. Han gik desuden ud fra, at Steen Ribers under alle omstændigheder kunne få aktindsigt i forbindelse med en klage over afgørelsen.

Han havde oprindeligt forestillet sig, at han og Ribers kunne lave en fælles erklæring eller rapport til biskoppen, hvorved sagen blev afsluttet. Men det blev aldrig til noget. Han har ikke overværet nogen af Ribers' foredrag.

Han har ikke lagt vægt på, hvad Steen Ribers har tilkendegivet i læserbreve i tiden før den 1. april 1993.

Han kan ikke erindre, hvor formuleringen »åbent, ihærdigt og aktivt« i afgørelse af 6. januar 1994 stammer fra. Han kan meget muligt have taget formuleringen fra kirkeministerens udtalelse til Kristeligt Dagblad, men den kan også være hentet fra andre kilder.

Biskop Erik Norman Svendsen har som vidne forklaret, at han tiltrådte embedet som biskop over Københavns Stift den 1. juni 1992. Han hørte om problemerne i Sankt Andreas Sogn i efteråret 1992, i forbindelse med at den daværende sognepræst, Eva Meile, meddelte, at hun ønskede at fratæde sin stilling. Hun begrundede sit ønske med blandt andet forholdene i sognet og nævnte i den forbindelse, at kirketjener Steen Ribers agiterede for noget, der var uforeneligt med folkekirken. Hun oplyste endvidere, at Steen Ribers' tilkendegivelser gav anledning til uro i menigheden og gjorde det svært at samarbejde med Steen Ribers. Han havde ikke tidligere hørt om bogen »Vandrer mod Lyset«.

Mads-Bjørn Jørgensen blev af ham i forbindelse med aflæggelse af bispeeksamen og -ordination gjort bekendt med de særlige forhold i Sankt Andreas Sogn. Medlemmer af menighedsrådet havde på det tidspunkt skriftligt rettet henvendelse til ham og beklaget sig over Steen Ribers og sognets præster. Han tilkendegav over for Mads-Bjørn Jørgensen, at han skulle danne sig en opfattelse af situationen. Endvidere skulle Mads-Bjørn Jørgensen søge striden løst og gerne i samråd med ham.

Han har, også efter at Mads-Bjørn Jørgensen tiltrådte embedet i sognet, opfordret til, at der skulle findes en løsning. Det er således almindeligt, at en biskop yder en præst råd og vejledning. I den forbindelse har han opfordret Mads-Bjørn Jørgensen til at tale med Steen Ribers. Mads-Bjørn Jørgensen ville fortælle Steen Ribers om folkekirkens trosgrundlag. Umiddelbart før han skulle holde ferie i sommeren 1993, kom der en henvendelse fra Johannes Aagaard, der tilbød sin hjælp. Han mente ikke, at der var brug for hjælp fra Johannes Aagaard, og besvarede derfor henvendelse med en oplysning om, at der var taget initiativer i sagen.

Det var hans håb, at der efter Mads-Bjørn Jørgensens tiltræden kunne findes en løsning på striden, og han havde dengang ikke i tankerne, at det kunne ende med en eksklusion.

Skrivelsen af 30. september 1993 fra Mads-Bjørn Jørgensen opfattede han som en orientering, og den blev derfor ikke besvaret. Han tog således sognepræstens fremgangsmåde og vurdering til efterretning. Sognepræsten har nogle gange i tiden efter den 30. september 1993 orienteret ham telefonisk om forholdene i sognet.

Det var formentlig Mads-Bjørn Jørgensen, der tilsendte ham korrekturen til interviewet med Steen Ribers i »Arken«. Indholdet bekymrede ham, da det var udtryk for, at samtalerne mellem Steen Ribers og Mads-Bjørn Jørgensen ikke havde ført til et positivt udfald. Han anmodede Niels Underbjerg, der var hans rådgiver i nyreligiøse spørgsmål, om en udtalelse om Steen Ribers' synspunkters forhold til folkekirkens bekendelsesgrundlag. Interviewet var for ham et vendepunkt i sagen, da han betragtede det som en skærpelse af konflikten. Der blev af Steen Ribers tilkendegivet en helt anden tro end den, der er folkekirkens, og en holdning til folkekirkens præster, der var en form for krigserklæring. Det fremtrådte som udtalelser fra en person, der repræsenterede en bevægelse eller en gruppe af personer. Steen Ribers fremtrådte som en reformator med ganske andre synspunkter end dem, der fremgår af folkekirkens grundlag. Han talte også med Mads-Bjørn Jørgensen om interviewet.

Steen Ribers skrivelse af 13. december 1993, som han fik tilsendt en kopi af fra Mads-Bjørn Jørgensen, var rystende, idet Steen Ribers helt urigtigt antydede, at der var en konspiration mellem præst, biskop og kirkeminister med det formål at få Steen Ribers ekskluderet. Der var ingen konspiration og alle bestræbelser var rettet mod, at det ikke skulle ende med en eksklusion. Det var endvidere forkert, at det skulle være Mads-Bjørn

3353

Jørgensens idé, at Steen Ribers skulle trække sig ud af menighedsrådet, da tanken ifølge Mads-Bjørn Jørgensen var fremsat af Steen Ribers selv. Det var på baggrund af interviewet i »Arken« og brevet af 13. december 1993 hans opfattelse, at Steen Ribers bevidst stod uden for folkekirken. Mads-Bjørn Jørgensen orienterede ham om det brev, han ville sende, og som blev sendt den 20. december 1993 til Steen Ribers. Han fandt beslutningen helt logisk på baggrund af Steen Ribers' klare udmeldinger om mangel på tillid til folkekirken og hans tro på »Vandrer mod Lyset«. Endvidere var Mads-Bjørn Jørgensen med Steen Ribers' brev af 13. december 1993 trængt op i en krog. Han tilkendegav over for Mads-Bjørn Jørgensen, at han godt kunne forstå, at der ikke var grundlag for flere samtaler.

Der er givet Steen Ribers aktindsigt på baggrund af en skriftlig henvendelse. Bispekontoret har ikke åbent mellem jul og nytår, hvorfor henvendelse ikke er ekspederet i den periode. Steen Ribers' henvendelse af 3. januar 1994 til Mads-Bjørn Jørgensen blev han bekendt med på baggrund af en orientering fra Mads-Bjørn Jørgensen. Han opfattede Steen Ribers' ønske om udsættelse med et svar på Mads-Bjørn Jørgensens opfordring til udmeldelse som udtryk for et ønske om at trække tiden ud. Han undrede sig over, at der ikke i brevet var nogen tilkendegivelse om, hvad der var Steen Ribers' standpunkt. Det var ikke nogen sag i Kirkeministeriet, og dermed var det uden indhold, når Steen Ribers ville have tid til at undersøge dette. Han var derfor enig i Mads-Bjørn Jørgensens vurdering, hvorefter der ikke var grund til at vente med en afgørelse i sagen. Mads-Bjørn Jørgensen havde allerede besluttet, hvad han ville, og der var ingen grund til at trække sagen i langdrag, hvad Steen Ribers formentlig havde en interesse i.

Det er hans opfattelse, at han foretog en meget grundig sagsbehandling, inden han traf sin afgørelse i klagen over sognepræstens afgørelse. Der indgik to meget omfattende indlæg fra Steen Ribers, og der blev afholdt et møde med Steen Ribers. Han var opmærksom på, at sagen var enestående og havde en principiel betydning i bred forstand, idet eksklusion har nær sammenhæng med folkekirkens selvforståelse som et trossamfund. Han var indstillet på at nå et andet resultat end det, der var sognepræstens, hvis Steen Ribers kom med argumenter, der kunne

tale herfor, eller tilkendegav, at han var kommet på afveje. Den lære, som kan udledes af »Vandrer mod Lyset«, er efter hans opfattelse afvigende fra den evangelisk-lutherske tro på en lang række punkter og ikke blot vedrørende spørgsmålet om reinkarnation.

Han har i et tv-interview tilkendegivet, at det er hans holdning, at den tidligere gældende lovgivnings bestemmelse om særlige krav til menighedsrådsmedlemmer bør genindføres. Det var for denne sag ikke uden betydning, at Steen Ribers var blevet valgt som medlem af menighedsrådet.

Han mener ikke, at han har haft en samtale med kirkeministeren om sager af denne karakter. Ordvalget i en avisartikel i Kristeligt Dagblad den 4. november 1993, hvorefter ministeren skulle have udtalt, at man stiller sig uden for folkekirken, hvis man ihærdigt, åbenlyst og aktivt arbejder med udbredelse af en tros lære, der er i strid med folkekirkens lære, er ministerens tolkning af loven.

Procedure.

Sagsøgeren har til støtte for sine påstande i det væsentlige procederet i overensstemmelse med sit påstandsdokument, hvoraf bl.a. fremgår: »at personer, der er døbt i Den Danske Folkekirke, ved dåben bliver medlemmer af Folkekirken,

at enhver udelukkelse af Folkekirken mod medlemmets ønske er ulovlig,

at ordlyden i 1991-lovens § 2, stk. 2 ikke hjemler den af sagsøgte truffene afgørelse,

at handlingen »at stille sig udenfor Folkekirken«, skal være beskrevet i lovbestemmelsens retsfaktum for at kunne være konstaterbar for det enkelte medlem, således at medlemmet har mulighed for at forholde sig hertil, forinden det træffer sit valg,

at afgørelserne derfor ikke samtidig kan træffes på grundlag af et efterfølgende vilkårligt skøn, udøvet af de kirkelige myndigheder, og som det handlende medlem herved bliver afskåret fra at forholde sig til, før handlingsøjeblikket, og hvorved det i lovteksten beskrevne retsfaktum »at stille sig udenfor« ville blive indholdsløst og dermed umotiveret i lovteksten,

at den sproglige kontekst i 1991-lovens § 2, stk. 2 derfor ikke beskriver det retsfaktum, der af sagsøgte er forudsat som lovgrundlag for de truffene afgørelser i nærværende sag,

at 1922-lovens § 5, stk. 3 er uændret videreført i 1991-lovens § 2, stk. 2 ifølge sagsøgtens forarbejder til denne,

at 1922-lovens § 5, stk. 3 ikke gav eksempler på noget, men alene angav 2 grunde, der var det lovfæstede indhold af retsfaktum »at stille sig udenfor Folkekirkens Orden«, og hvortil den handlende kunne forholde sig, inden denne handlede,

at det i lovteksten i 1991-lovens § 2, stk. 2 indsatte forholdsord »f.eks.« hjemler en betydelig ændring og udvidelse af retsfaktum i forhold til den tidligere lovs § 5, stk. 3, der bl.a. beskrev retsfaktum med bindeordet »såsom«, og dermed begrænsede dette til kun at hjemle de 2 anførte grunde,

at bindeordet »såsom« i lovens § 5, stk. 3 derfor ikke gav nogen sproglig hjemmel for udøvelse af noget skøn,

3354

at retspraksis før 1992 netop derfor ikke kan fremvise noget eksempel på, at 1922-lovens § 5, stk. 3 er blevet anvendt som en skønsregel, og den fulde bevisbyrde for et modstående synspunkt, men sagsøgte har ikke løftet denne, trods opfordring hertil jfr. replik af 15. april 1997, side 5,

at det i lovteksten indsatte forholdsord »f.eks.« - der ifølge sagsøgte hjemler det udøvede myndighedsskøn - bevirker, at medlemmernes hidtil frie bestemmelsesret over eget medlemskab og i egen interesse, for en meget væsentlig del med denne markante og indgribende lovændring, nu er blevet overført til de kirkelige myndigheder,

at 1991-lovens § 2, stk. 2 således ikke er en uændret videreførelse af 1922-lovens § 5, stk. 3, såfremt den af sagsøgte forfægtede fortolkning opretholdes og

at der i 1991-lovens § 2, stk. 2 i øvrigt kun er anført ét eksempel, nemlig »gendåb«, der er en sakral handling, som sagsøger ikke har foretaget, samt

at sagsøger heller ikke har foretaget andre sakrale handlinger, og dermed ikke foretaget andre handlinger, der kan sidestilles med gendåb, at sagsøger aldrig modtog nogen advarsel fra de kirkelige myndigheder, som han kunne forholde sig til,

at sagsøger aldrig har fornægtet kristentroen - tværtimod -

at såfremt sagsøgte fortolkning opretholdes, vil det indebære, at lovens retsfaktum beskriver 2 modstridende forhold, idet det dels hjemler det enkelte medlems autonomi m.h.t. at bestemme over eget medlemskab i egen interesse, og dels hjemler retten til udstedelse af en myndighedsakt, tilvejebragt på grundlag af en vilkårlig skønsudøvelse om, hvorvidt et medlemskab efter myndighedernes opfattelse bør opretholdes eller ophæves,

at den tvetydige formulering i 1991-lovens § 2, stk. 2 ikke skal komme sagsøger til skade, og som følge heraf kan sagsøgte skønsudøvelse ikke danne grundlag for de truffe afgørelser,

at sagsøgte ifølge bkg. nr. 57 af 24.01.1992, § 7 netop giver udtryk for den opfattelse, at retsfaktum indeholder de 2 grunde, og dermed fortsat opretholder medlemmets hidtidige ret til suverænt at bestemme over eget medlemskab og i egen interesse.

Angående retsvirkningen gøres det gældende:

at 1922-lovens § 5, stk. 3's ordlyd netop på ingen måde gav noget hjemmelsgrundlag for retsvirkningen om eksklusion af Folkekirken,

at sagsøgte ifølge forarbejderne til 1922-lovens § 5, stk. 3 udtrykkeligt tog afstand fra eksklusion af Folkekirken ved:

1. at departementschef Oscar Damkier netop fjernede forholdsordslæddet »f.eks.« i lovforslaget, og indsatte bindeordet »såsom« i lovteksten,

2. at kirkeminister I.C. Christensen netop fjernede lovforslagets § 5, stk. 3, nr. 3 om udelukkelse af Folkekirken,

3. at kirkeminister I.C. Christensen netop gjorde det med den åbenlyse og stringente begrundelse overfor Rigsdagen, at en sådan bestemmelse ville kunne bidrage til at vække forestillinger om en kirketugt, der hidtil har været ukendt i vor Folkekirke.

at det tydeligt fremgår af bemærkningerne til lovforslaget i 1991, »at der ikke har vist sig behov for en ændring af disse fundamentale lovregler for Folkekirken, hvorfor de er foreslåede videreført med stort set uændret indhold«,

at den - ifølge forarbejderne til 1991-loven - uændrede videreførelse af 1922-lovens § 5, stk. 3 netop bevirker, at 1991-lovens § 2, stk. 2 ikke giver noget hjemmelsgrundlag for udøvelse af eksklusion (kirketugt), som retsvirkning,

at ifølge bemærkningerne til 1991-loven gøres den tidligere lovbestemte - men nu ophævede - betingelse for valgbarhed og valgret til menighedsrådet - om ikke ved åbenlyst at fornægte kristentroen, at stille sig i afgjort modsætning til Folkekirken - nu til vilkår for opretholdelse af medlemskabet af Folkekirken, hvorved den indførte skønsregel får en for det enkelte medlem hidtil ukendt og uoverskuelig dimension med eksklusion (kirketugt) som retsvirkning, og

at imens ovennævnte betingelse - for opretholdelse af et medlemskab af menighedsrådet - før 1992, kun kunne gøres gældende af det demokratisk valgte menighedsråd og kun overfor egne rådsmedlemmer, så er denne betingelse nu flyttet, uden at den fremgår af den nu gældende lovtekst, således at efter 1. januar 1992 kan betingelsen gøres gældende af de gejstlige myndigheder overfor ethvert medlem af Folkekirken, jfr. bemærkningerne til lovforslagets § 2,

at den af de kirkelige myndigheder nu iværksatte retsvirkning - om eksklusion / kirketugt - netop slet ikke indgik i beslutningsgrundlaget

for den lovgivende forsamling som værende noget motiv for en indgribende lovændring, da den vedtog lovforslaget til 1991-lovens § 2, stk. 2, idet det udtrykkeligt blev tilkendegivet og tillagt betydning, at der ikke har vist sig behov for en ændring af disse fundamentale lovregler for Folkekirken, der bør »bevares«, jfr. bemærkningerne til lovforslaget,

at bemærkningerne til 1991-lovens § 2, stk. 2, om, at man »heller ikke forudser bestemmelsen anvendt i fremtiden - -« i øvrigt kun giver grundlag for en indskrænkende lovfortolkning, hvilket indebærer, at der allerede efter denne fortolkningsregel ikke er hjemmelsgrundlag for den af sagsøgte truffe afgørelse, samt

at sagsøgte ikke har opfyldt de i stævningen af 13. november 1996, side 9-11, fremsatte provokationer 1-3

3355

trods gentagne opfordringer hertil, hvilket bør tillægges processuel skadevirkning, jfr. replik af 15. april 1997, side 8-9, processkrift af 3. september 1997, side 8 samt processkrift af 9. december 1997, side 3.

Angående de truffe afgørelser, gøres det gældende:

at afgørelse af 24. juni 1994, fastslår, at sagsøger ikke har tilsluttet sig andet trossamfund, og at sagsøger stadig er døbt med den kristne dåb,

at sagsøger således fortsat opfylder den lovfæstede betingelse for sit medlemskab af Folkekirken, jfr. 1991-lovens § 1, stk. 1 og bilag 2.

at sagsøger aldrig har ønsket, at frasige sig sit medlemskab af Den Danske Folkekirke,

at sagsøgte ikke har opfyldt provokation nr. 10 (sagsøgers processkrift af 3. september 1997, side 7), hvorfor det fortsat er uafklaret, hvorvidt de truffe afgørelser efter sagsøgte opfattelse er tilblevet enten på grundlag af en vurdering / et skøn eller på grundlag af en konstatering,

at hvis en handling skal være konstaterbar for en myndighed, skal den på handlingstidspunktet være tilsvarende konstaterbar for den, der vælger at foretage handlingen,

at afgørelse af 6. januar 1994 og afgørelse af 25. juni 1994, side 2 og 8, i ord foregiver at have lagt et konstateringskriterium til grund for afgørelserne, for på den måde at tilkendegive, at sagsøger kunne forholde sig til kriteriet på handlingstidspunktet - hvilket også fremgår af afgørelse af 8. august 1996, side 1, men i realiteten har de kirkelige myndigheder anvendt et helt andet kriterium, der netop ikke var kendeligt for sagsøger på det tidspunkt, hvor sagsøger ytrede sig i den løbende debat som debattør og foredragsholder, og

at såfremt afgørelserne efter sagsøgte opfattelse, hviler på en konstatering, er afgørelserne derfor ulovlige, idet sagens faktum ikke falder ind under det retsfaktum, der er beskrevet i 1991-lovens § 2, stk. 2, og at sagens konstaterede faktum kun kan lægges til grund såfremt det falder ind under de retningslinier, der er angivet i bkg. nr. 57 af 24. januar 1992, § 7,

at såfremt afgørelserne efter sagsøgte opfattelse hviler på en vurdering / et skøn, er afgørelserne ligeledes ulovlige, idet skønsgrundlaget både i omfang og indhold - således som dette er fremstillet og gjort gældende af de kirkelige myndigheder - falder ind under indholdet af en læresag, jfr. lov nr. 336 af 14. maj 1992 om domstolsbehandling af gejstlige læresager, jfr. bl.a. § 1, der ikke omfatter sagsøger, idet denne ikke er gejstlig,

at biskoppen og kirkeministeren ifølge lovgivningen kun har kompetence til at rejse læresager i henhold til lov nr. 336 af 14. maj 1992 om domstolsbehandling af gejstlige læresager, jfr. bl.a. § 3 og ikke mod sagsøger, der ikke er omfattet af denne lov, og

at sagen mod sagsøger er ulovligt rejst af biskoppen og kirkeministeren og ikke af sognepræsten, jfr. bkg. nr. 57 af 24. januar 1992, §§ 7 og 9, hvorfor afgørelserne også af denne grund er ulovlige,

at beslutningstagerne ligeledes har handlet ulovligt, når de tager sig kompetence til at gennemføre en eksklusionsbeslutning overfor sagsøger og dermed udøver kirketugt på baggrund af, at sagsøger har deltaget i en løbende debat med 9 avisindlæg som svar på allerede

bragte indlæg på lige fod med andre samt på opfordring har ladet sig interviewe, bl.a. i studenterbladet »Arken« og holdt 6 foredrag - alt udenfor kirkens område - hvorfor afgørelserne er en grov tilsidesættelse af lighedsgrundsætningen i et demokratisk retssamfund og medfører derfor afgørelsernes ugyldighed,

at sagsøgte ulovligt har stadfæstet afgørelserne - der er tilblevet på det grundlag, som kirkeministeren og biskopperne in casu vedtog at lægge til grund allerede på samrådsmødet den 2. november 1993 og som ordret blev gengivet og dermed lagt til grund i sognepræstens efterfølgende afgørelse af 6. januar 1994, - i strid med bl.a. bkg. nr. 57 af 24. januar 1992, §§ 7 og 9, og at rekursadgangen derfor har været illusorisk, hvorved en væsentlig retsgaranti for sagsøger er svigtet, hvilket i sig selv medfører afgørelsernes ugyldighed samt

at sagsøger desforuden har været i begrundet god tro m.h.t. berettigelsen af at fremkomme med sine udtalelser på lige fod med andre debattører, og på ingen måde tilsidesat sin loyalitet overfor Den Danske Folkekirke.

Angående de trufne afgørelseres retsstridighed i forhold til Danmarks Riges Grundlov, gøres det gældende:

at Den Danske Folkekirke er en integreret bestanddel af dansk kultur og demokrati,

at Den Danske Folkekirke er en statsinstitution på lige fod med andre statsinstitutioner, der er underlagt et ministerium,

at borgerne har en grundlovssikret ret til selv at vælge den gudsdyrkelse, man måtte ønske, og derfor også en grundlovssikret ret til at vælge medlemskab af Folkekirken,

at den Evangelisk-Lutherske kirke er folkets kirke, hvilket vil sige den kirke som den overvejende del af folket frivilligt tilslutter sig, og som sådan understøttes den af staten,

at det i lovteksten indsatte forholdsord »f.eks.« - der ifølge sagsøgte hjemler det udøvede myndigheds skøn - bevirker, at medlemmernes hidtil frie bestemmelsesret over eget medlemskab og i egen interesse, for en meget væsentlig del med denne markante og indgribende lovændring, nu er blevet overført til de kirkelige myndigheder,

at den af de kirkelige myndigheder nu iværksatte retsvirkning - om eksklusion/kirketugt som disciplinært sanktionsmiddel - udløser en indskrænkning i

3356

medlemmets grundlovssikrede demokratiske ret til suverænt selv at bestemme over eget medlemskab og er dermed i strid med bl.a. Grundlovens § 4, hvilket medfører at afgørelserne er ulovlige,

at ifølge den af Gallup foretagne undersøgelse i anledning af nærværende sag, som er offentliggjort i Berlingske Tidende den 23. januar 1994, mener 71 %, at det enkelte medlem selv bestemmer over sit medlemskab af Folkekirken, og at det ikke er de kirkelige myndigheder, der bestemmer over en persons medlemskab,

at det således er en velerhvervet menneskerettighed ikke at blive underkastet statslige myndigheders sindelagskontrol i trosspørgsmål, på grundlag af et administrativt vilkårligt udøvet myndighedsskøn, hvorfor afgørelserne er ulovlige,

at det ligeledes er i strid med ytringsfriheden i og udenfor Den Danske Folkekirke, administrativt at knægte denne med eksklusion/kirketugt som disciplinært sanktionsmiddel, hvorfor afgørelserne er ulovlige.

Angående sagsbehandlingen vedr. trufne afgørelser, gøres det gældende:

at de kirkelige myndigheder ikke fremkom med nogen som helst indsigelse imod sagsøgers ønske, om at han lod sig opstille til menighedsrådsvalget jfr. sagsøgers skrivelse af 10. marts 1992,

at sagsøger herefter blev valgt på normal demokratisk vis ved menighedsrådsvalget i november måned 1992,

at menighedsrådet og den daværende sognepræst allerede i august 1991 havde taget stilling til sagsøgers handlinger og ytringer samt at daværende sognepræst overfor sagsøger i efteråret 1991 havde tilken-

degivet sin stillingtagen, ved at meddele: »at der er ikke nogen sag, og at der ikke har været nogen sag«,

at sognepræsten efter samtalerne med sagsøger i september / oktober måned 1993, jfr. bkg. nr. 57 af 24. januar 1992, § 7, traf og meddelte sin afgørelse: »der er en der har rejst anklage imod Jer, den frafalder jeg«,

at sognepræsten som forvaltningsmyndighed ikke havde beføjelse til selv at omgøre ovennævnte afgørelse til en for sagsøgeren nu bebyrdende forvaltningsakt,

at sognepræsten i december måned 1993, retsstridigt stillede sagsøgeren overfor den valgmulighed, at enten trak han sig tilbage som menighedsrådsmedlem, hvorefter han ville beholde sit medlemskab af Folkekirken og sin kirketjenerstilling, eller at han - såfremt han valgte ikke at fratæde som menighedsrådsmedlem - ville blive frataget sit medlemskab af Folkekirken og som følge heraf sit medlemskab af menighedsrådet samt blive suspenderet som kirketjener,

at der er tale om magtfordrejning, idet de kirkelige myndigheder alene har haft det ulovlige formål, at berøve sagsøgeren sit folkevalgte mandat til menighedsrådet,

at det var et klart og usædvanligt brud med og i strid med dansk demokratisk styreform, da de kirkelige myndigheder greb administrativt ind med det formål, at frarøve sagsøger sit mandat til en folkevalgt forsamling, samt at dette er i strid med lighedsgrundsætningen,

at de kirkelige myndigheder således også har handlet i strid med lov bkg. nr. 587 af 25. juni 1992 (Lov om menighedsråd), § 19 samt lov bkg. nr. 588 af 25. juni 1992 (Lov om valg til menighedsråd), kap. 1, idet et medlem ikke frit kan nedlægge sit mandat,

at afgørelsen af 6. januar 1994, kun formelt blev truffet af sognepræsten, men reelt blev truffet uden søgns, hvilket er i strid med bl.a. bkg. nr. 57 af 24. januar 1992, §§ 7 og 9,

at sognepræsten retsstridigt ikke efterkom sagsøgers begæring om sagens udsættelse, bl.a. på grund af sagsøgers begæring om aktindsigt, forinden han meddelte afgørelsen af 6. januar 1994, hvilket er i strid med bl.a. forvaltningslovens § 9 og § 11,

at biskoppen har gjort sig selv inhabil som rekursinstans ved at have behandlet sagen og taget stilling, længe inden sognepræsten meddelte afgørelsen af 6. januar 1994, hvilket er i strid med bl.a. forvaltningslovens § 3,

at den retssikkerhed, der er forudsat ved den rekursadgang, der er fastsat i bkg. nr. 57 af 24. januar 1992, § 9, er tilsidesat af de kirkelige myndigheder, hvorved der er svigtet en væsentlig retsgaranti for sagsøger, idet kirkeminister og biskop havde taget stilling til sagen, længe inden sognepræsten meddelte afgørelsen af 6. januar 1994,

at sognepræstens afgørelse af 6. januar 1994, og biskoppens afgørelse af 24. juni 1994, er urigtigt og mangelfuldt begrundet,

at sagsøgte i sin afgørelse af 8. august 1996, har undladt at begrunde sin afgørelse, idet denne har undladt at forklare, hvilke dele af sagsfaktum, der er lagt til grund for afgørelsen, og anvendt stort set samme sætningsopbygning, som er gengivet i sognepræstens afgørelse af 6. januar 1994, hvilken sætningsopbygning blev lagt til grund allerede på samrådsmødet den 2. november 1993, jfr. kirkeminister A. O. Andersens udtalelser til Kristeligt Dagblad.«

Sagsøgte har gjort gældende, at den af Kirkeministeriet trufne afgørelse har hjemmel i § 2, stk. 2, i lov nr. 352 af 6. juni 1991 om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning. Bestemmelsen giver mulighed for at fastslå, at et medlemskab af folkekirken er ophørt i andre situationer, end hvor medlemmet lader sig gendøbe. Det kan udledes af bestemmelsens ordlyd, at gendåb er et eksempel blandt flere mulige, idet det er udtrykt med ordet »f.eks.« og ordene »eller på anden måde«. Det tilsvarende ordvalg genfindes i forarbejderne til loven, hvor det endvidere

3357

udtrykkeligt er anført, at det bortset fra tilfælde af gendåb beror på et skøn over den pågældendes adfærd, om der er grundlag for at bringe et medlemskab til ophør. Det samme kan udledes af kirkeministerens svar på spørgsmål 3 fra kirkeudvalget, der er optrykt som bilag til udvalgets betænkning af 3. maj 1991. Det fremgår endvidere af bestemmelsens ordlyd og forarbejderne hertil, at afgørelsen om ophør af medlemskab kan træffes, uanset om medlemmet modsætter sig dette, idet afgørelsen kan påklages.

Når det af forarbejderne til 1991-loven fremgår, at man med loven ønskede en uændret retstilstand, har det sammenhæng med, at den tidligere gældende lov fra 1922 indeholdt en tilsvarende hjemmel for en skønmæssig afgørelse om ophør af medlemskab af folkekirken.

Det er uden betydning for denne sag, at det af forarbejderne til loven er anført, at man ikke forventede bestemmelsen anvendt ofte, når betingelserne for dens anvendelse er opfyldt i denne sag. Det må antages, at et medlem, der ikke deler folkekirkens trosopfattelse, selv melder sig ud af folkekirken.

Det har i denne sag ikke relevans at henvise til grundlovens bestemmelser, idet hverken bestemmelsen i § 4 om, at den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirke, og at den understøttes som sådan af staten, eller § 67 om religionsfrihed kan have betydning for vurderingen af, om den trufne afgørelse er gyldig. Folkekirken er et trossamfund og ikke en institution, der står åben for enhver. Bestemmelsen i grundlovens § 77 om ytringsfrihed har ligeledes ikke betydning for denne sag, da sagsøgeren ikke er eller har været afskåret fra at udtale sig om folkekirken og sin egen trosopfattelse.

Sagsøger har ikke i sin argumentation om, at sager mod gejstlige i folkekirken skal afgøres af en særlig domstol, grundlag for at afvise, at der er fornøden hjemmel for den trufne afgørelse. Der kan ikke ud fra regler, som sagsøger ikke omfattes af, modsætningsvis sluttes, at der ikke er regler, som omhandler sagsøgers sag.

Sagsøger har efter de afgivne forklaringer ikke grundlag for at hævde, at han fik andet og mere tilkendegivet af sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen, end at beskyldningen om tilknytning til scientology var opgivet. Sagsøger har heller ikke grundlag for at anføre, at der foreligger magtfordrejning ved, at det egentlige hensyn bag afgørelsen skulle være at udelukke sagsøger fra menighedsrådet. Der er modstridende forklaringer om, hvem der fremkom med ideen om, at sagen kunne sluttes ved en frivillig udtræden af menighedsrådet. Da sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen traf sin afgørelse, var dette synspunkt uden betydning. Sagsøger måtte udtræde af menighedsrådet som en konsekvens af den trufne afgørelse.

Sagsøger har efter bevisførelsen heller ikke grundlag for sit synspunkt om, at afgørelsen reelt er truffet uden for sognet. Kirkeministeriet, hvis afgørelse er sagens genstand, og ministeren havde ingen indflydelse på sognepræstens afgørelse. Den omstændighed, at sognepræsten kan have anvendt samme formulering i sin afgørelse, som kirkeministeren er citeret for at have udtalt til Kristeligt Dagblad, har ingen betydning.

Forvaltningslovens regler er fulgt i denne sag. Den begæring om aktindsigt, som sagsøger fremsatte den 27. december 1993 til biskoppen, vedrørte ikke den sag, som sognepræsten senere traf afgørelse i. Der indgik således ikke i sognepræstens materiale den henvendelse, som Johs. Aagaard havde rettet til biskoppen. Der var derfor ikke for sognepræsten en begæring om aktindsigt, som sognepræsten skulle imødekomme, og i konsekvens heraf udsætte sagens afgørelse.

Der var en kontakt mellem sognepræsten og biskoppen, men ikke af en karakter, der gjorde biskoppen inhabil i forbindelse med behandlingen af sagsøgers klage over sognepræstens afgørelse. En biskops gejstlige tilsynsfunktion udøves i praksis i form af uformel samtale og rådgivning. Der er ikke efter bevisførelsen grundlag for at fastslå, at biskoppen har ydet en konkret og detaljeret rådgivning om, hvilken afgørelse sognepræsten skulle træffe. Biskoppen undlod således at orientere sognepræsten om den udtalelse, som biskoppen indhentede

hos Niels Underbjerg om sagsøgers udtalelser til Arken. Der er alene grundlag for at fastslå, at biskoppen har støttet sognepræsten i dennes bestræbelser for at finde en mindelig løsning og i generelle vendinger har rådgivet om lovgivningens indhold. Da sognepræsten henvendte sig til biskoppen, umiddelbart forinden afgørelsen blev meddelt sagsøger, havde sognepræsten med sig selv truffet beslutningen om at anse sagsøger for udtrådt af folkekirken. Sognepræsten og biskoppen var opmærksomme på problemstillingen, idet den udtrykkeligt er nævnt i sognepræstens skrivelse af 14. december 1993 til biskoppen. Biskoppen gav ifølge vidneforklaringerne ikke noget konkret svar på, hvorledes sagen skulle afgøres.

Endvidere omhandler denne sag Kirkeministeriets afgørelse og ikke biskoppens. Ministeriet var ikke involveret i sagen, forinden sagsøger påklagede biskoppens afgørelse. Kirkeministerens udtalelser til dagspressen omhandler generelle forhold og indeholder ingen stillingtagen til den konkrete sag. Afgørelsen er fyldestgørende begrundet, og i den forbindelse indgår tillige, at biskoppens afgørelse indeholdt en overordentlig omfattende begrundelse vedrørende det teologiske aspekt i sagen. Det teologiske aspekt er på grund af ministeriets placering i forhold til folkekirken tilstrækkeligt belyst med biskoppens afgørelse.

3358

Det er endeligt gjort gældende ex tute, at måtte retten finde, at forvaltningsretlige regler eller principper måtte være tilsidesat, har dette ikke en sådan karakter, at det kan medføre afgørelsens ugyldighed.

Landsretten skal udtale:

Bestemmelsen i § 2, stk. 2, i lov nr. 352 af 6. juni 1991 om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning angiver, at medlemskab af folkekirken ophører, såfremt et medlem slutter sig til et andet trossamfund eller på anden måde, f.eks. ved at lade sig gendøbe, stiller sig uden for folkekirken.

Af bemærkningerne til denne bestemmelse (Folketingstidende A 1990-91, 2. samling, p. 2336) fremgår bl.a. følgende: . . . »Efter forslaget kan medlemskab af folkekirken bringes til ophør på følgende 3 måder: 1) ved medlemmets anmeldelse derom, 2) ved medlemmets tilslutning til et andet trossamfund, eller 3) ved at medlemmet på anden måde, f.eks. ved at lade sig gendøbe, stiller sig uden for folkekirkens orden. Disse ophørs måder svarer til nugældende ret. Kun i sidstnævnte tilfælde vil der blive tale om at udelukke et medlem af folkekirken efter et skøn over den pågældendes adfærd. Bortset fra tilfælde af gendåb, der ikke giver anledning til udøvelsen af et skøn, er bestemmelsen aldrig eller i hvert fald ikke i nyere tid bragt i anvendelse. Uanset dette, og uanset at man heller ikke forudser bestemmelsen anvendt i fremtiden, bør bestemmelsen bevares af hensyn til folkekirkens selvforståelse som trossamfund . . .«

Kirkeministeren har ved besvarelsen af spørgsmål 3, der er optrykt som bilag til Kirkeudvalgets betænkning af 3. maj 1991 (Folketingstidende B 1990/1991, 2. samling, sp. 597), om, hvilke andre eksempler end »ved tilslutning til et andet trossamfund« der tænkes på med formuleringen i § 2, stk. 2, (jf. ordet f.eks.) bl.a. tilkendegivet, at bestemmelsen »kun har været anvendt i tilfælde, hvor der forelå tilslutning til et andet trossamfund eller gendåb - altså de i loven udtrykkeligt nævnte eksempler på at stille sig uden for folkekirken. Der kan derfor ikke anføres eksempler fra praksis på andre tilfælde, hvor et medlem har stillet sig uden for folkekirken, og det vil næppe på dette område være rigtigt at opstille hypotetiske eksempler og dermed foregribe konkrete afgørelser. Så meget kan dog fastslås, at der må stilles krav om meget klare og ekstraordinære forhold. Almindelig polemik mod eller nedsættende udtalelser om folkekirken er ikke tilstrækkeligt.«

Da sagsøgte således ikke efter ordlyden af bestemmelsen og dennes forarbejder findes at være afskåret fra at træffe afgørelse om, hvorvidt sagsøger konkret måtte have stillet sig uden for folkekirken, og da der ikke i grundloven ses at være tilsikret borgerne en ubetinget ret til at

være medlemmer af folkekirken, tages sagsøgers anbringender om, at loven ikke giver hjemmel til den trufne afgørelse, og at afgørelsen strider mod bestemmelser i grundloven, ikke til følge.

Landsretten finder det efter de afgivne forklaringer ikke godtgjort, at sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen skulle have tilkendegivet over for sagsøgeren, at dennes medlemskab ikke ville blive ophævet, eller at Mads-Bjørn Jørgensen skulle have foreslået sagsøgeren, at denne trak sig ud af menighedsrådet mod at forblive medlem af folkekirken.

Det må endvidere efter bevisførelsen lægges til grund, at biskop Erik Norman Svendsen og sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen alene mere generelt har drøftet spørgsmålet om, hvorvidt lov om medlemskab af folkekirken overhovedet indeholdt hjemmel til at ophæve et medlemskab, hvorimod det ikke er godtgjort, at biskop Erik Norman Svendsen har ydet nogen konkret vejledning til sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen om dennes behandling af sagen.

Det findes heller ikke godtgjort, at Erik Norman Svendsen eller sagsøgte har udtalt sig om udfaldet af deres overvejelser i den konkrete sag, før efter de havde truffet afgørelse.

Det må endelig lægges til grund, at sagsøger - da sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen den 6. januar 1994 traf sin afgørelse - dels i forbindelse med de mange forudgående samtaler mellem ham og Mads Bjørn-Jørgensen, dels ved at han løbende fik udleveret kopi af korrespondancen i sagen, var bekendt med samtlige omstændigheder, der indgik i sognepræstens beslutningsgrundlag. Det må samtidig efter sagsøgerens skrivelse af 13. december 1993 og sognepræst Mads-Bjørn Jørgensens svar af 20. december 1993 have stået sagsøgeren helt klart, at Mads-Bjørn Jørgensen nu ville træffe sin afgørelse, hvis ikke sagsøger selv meldte sig ud af folkekirken. Herefter, og da sagsøgeren ubestridt ikke har ønsket at melde sig ud af folkekirken, findes Mads-Bjørn Jørgensens undladelse af at efterkomme sagsøgers begæring af 3. januar 1994 om at udsætte sin afgørelse yderligere 30 dage ikke at have medført, at sagsøgeren er blevet afskåret fra at fremføre noget, der kan antages at ville have haft betydning for Mads-Bjørn Jørgensens afgørelse. På den baggrund, og da sagsøgeren har haft lejlighed til at fremføre yderligere argumentation over for biskoppen og sagsøgte, inden de traf afgørelse i sagen, findes der ikke grundlag for at tilsidesætte afgørelsen.

Dommerne Søren Axelsen og Henrik Gunst Andersen finder herefter ikke - idet det af sagsøger i øvrigt anførte om sagsbehandlingen, herunder begrundelseskrauet, ikke kan føre til, at den trufne afgørelse kendes ugyldig - at de af sagsøgeren rejste spørgsmål kan tages til følge. Der er herved lagt vægt på, at Kirkeministeriet

3359

tiltrådte biskoppens afgørelse, der indeholder en udførlig begrundelse.

Dommer Frederik Harhoff udtaler:

Det spørgsmål, som retten for så vidt angår tilstrækkeligheden af Kirkeministeriets begrundelse i afgørelsen af 8. august 1996 skal tage stilling til, er ikke, om sagsøgeren har udtalt sig i strid med folkekirkenes troselære, men derimod om ministeriet på fyldestgørende måde har begrundet, hvorfor han ved disse udtalelser måtte fortabe sit medlemskab af folkekirken.

Efter bestemmelsen i forvaltningslovens § 24, stk. 1, 2. pkt., skal forvaltningsmyndigheden - i det omfang afgørelsen beror på et skøn - angive de hovedhensyn, der har været bestemmende for skønsudøvelsen. Herom gælder som hovedregel, at jo mindre klart retsgrundlaget fremtræder, desto større krav må der i almindelighed stilles til begrundelsens redegørelse for de pågældende hensyn.

Sagsøgeren har utvivlsomt haft kendskab til de forhold, der lå til grund for ministeriets afgørelse, men dette er ikke ensbetydende med, at begrundelsen er fyldestgørende. Biskoppens afgørelse af 24. juni 1994 er konkret begrundet i en række nærmere angivne omstændigheder, der dels drejer sig om sagsøgerens udtalelser om og stillingtagen til dele af folkekirkenes trosgrundlag, dels angår sagsøgerens medlem-

skab af menighedsrådet og hans stilling som kirketjener ved Sankt Andreas Kirke.

Biskoppen har ikke redegjort nærmere for den indbyrdes vægt, som han har tillagt disse forskellige omstændigheder i sin afvejning forud for afgørelsen af 24. juni 1996, hvilket i sig selv kan udgøre en mangel ved begrundelsen. Det må imidlertid antages, at det er sagsøgers medlemskab af menighedsrådet og hans stilling som kirketjener, der har været den bærende årsag til afgørelsen. Denne antagelse støttes på følgende kendsgerninger:

- at docent, dr.theol. Johannes Aagaard i sit åbne brev af 27. juli 1993 klart fremhævede, at man ikke både kan være medlem af et menighedsråd og af en sammenslutning, der afviser opstandelsestroen;

- at biskop Erik Norman Svendsen under interviewet i tv beklagede uhensigtsmæssigheden i den gældende menighedsrådsvalglov, idet der efter lovændringen i 1992 ikke længere stilles krav til menighedsrådsmedlemmers trosforhold, bortset fra medlemskab af folkekirken;

- at biskop Erik Norman Svendsen under sin forklaring selv fremhævede, at det for denne sag ikke var uden betydning, at sagsøgeren var medlem af menighedsrådet;

- at sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen i interviewet i Kristeligt Dagblad den 4. august 1993 ligeledes angav sagsøgerens medlemskab af menighedsrådet som baggrunden for problemet;

- at såvel sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen som domprovst Arne Bugge i skrivelsen af 30. september 1993 til biskoppen fremhævede sagsøgers medlemskab af menighedsrådet som årsagen til, at sagen rejstes;

- at sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen og sagsøgeren under deres samtaler har drøftet muligheden af, at sagsøgeren kunne bevare sit medlemskab af folkekirken, mod at han frivilligt trak sig ud af menighedsrådet, og at sagsøgeren efter aftale fik 14 dage til at melde sig ud af menighedsrådet;

- at biskoppen i sin afgørelse anfører, at sagsøgerens medlemskab af menighedsrådet og hans stilling som kirketjener har bidraget til, at hans offentlige udtalelser har fået større betydning, end de ellers ville have fået; og endelig

- at der på det pågældende tidspunkt var mange andre, der også udtalte sig offentligt til støtte for de synspunkter, som sagsøgeren gav udtryk for, men uden at der er rejst sag om eksklusion af disse.

Sagsøgeren kunne med andre ord - med de holdninger, han havde, og den aktivitet, han udviste - ikke sidde som medlem af menighedsrådet, (og muligt ej heller være ansat som kirketjener).

Det må på denne baggrund anses for overvejende sandsynligt, at ministeriet ikke ville have truffet den pågældende afgørelse, dersom sagsøgeren blot havde været et almindeligt, menigt medlem af folkekirken, og ikke havde siddet i menighedsrådet og samtidig var kirketjener.

Muligheden for eksklusion af folkekirken er bevaret i loven om medlemskab af folkekirken med henvisning til folkekirkens selvforståelse som trossamfund, jf. lovens forarbejder som gengivet ovenfor. Så længe der ikke indledes tilsvarende sager om eksklusion af folkekirken mod andre, der også udtaler sig offentligt og handler på samme måde som sagsøgeren, forekommer eksklusionen af ham - og ham alene - at stride mod en almindelig lighedsgroundsætning. Denne betragtning understøtter antagelsen om, at sagsøgeren i realiteten blev ekskluderet af folkekirken, fordi han var menighedsrådsmedlem (og kirketjener), da han udtalte sig i offentligheden.

Jeg lægger derfor til grund, at det virkelige formål med afgørelsen har været at ophæve *grundlaget* for sagsøgerens hverv, nemlig hans medlemskab af folkekirken, således at sagsøgeren ikke længere kunne forblive medlem af menighedsrådet med de holdninger, han indtog. Muligheden af at afvise kandidater ved menighedsrådsvalg, med henvisning til at de »åbenlyst fornægter kristentroen«, jf. § 2, stk. 1, i den tidligere menighedsrådsvalglov fra 1988, blev ophævet ved

3360

lovændringen i 1992, jf. lov nr. 288 af 29. april 1992 om ændring af loven om valg til menighedsråd.

Hensigten med denne lovændring var efter forarbejderne at ligestille kravene til medlemskab af menighedsrådet med medlemskab af folkekirken, således at der fremover ikke skulle stilles yderligere betingelser for valgret og valgbarhed til menighedsrådet end medlemskab af folkekirken, jf. Folketingstidende 1991-92, Till. A, sp. 2032. Ved prøvelsen af et folkekirkemedlems eventuelle fornægtelse af kristentroen er der med andre ord ikke adgang til at lægge vægt på den betydning, som vedkommendes medlemskab af menighedsrådet har haft for offentlighedens opfattelse af hans udsagn. Biskoppens henvisning til sagsøgerens medlemskab af menighedsrådet giver kun mening, såfremt det antages, at der for menighedsrådsmedlemmer og ansatte i folkekirken gælder en særlig loyalitetspligt i relation til deres ytringer og øvrige adfærd. Dette er imidlertid ikke gjort gældende.

Afgørelsen fremhæver således for det første ikke det hensyn, der efter det foreliggende må antages at have været bærende for afgørelsen, nemlig at sagsøgerens medlemskab af folkekirken måtte ophæves for at tvinge sagsøgeren ud af menighedsrådet. Dette hensyn er for det andet begrundet i faktiske forhold, som efter loven om medlemskab af folkekirken ikke kan tillægges vægt, fordi de ligger uden for det område, som Kirkeministeriet med rette kan forfølge i henhold til denne lov. Af disse grunde må begrundelsen siges at være mangelfuld i den forstand, at den både er subjektivt utilstrækkelig og objektivt forkert.

Da denne begrundelsesmangel både efter sin art og efter sin konkrete betydning tillige må antages at have været væsentlig for den trufne afgørelse, finder jeg, at sagsøgerens anbringende om ugyldighed som følge af begrundelsesmangler bør tages til følge.

Der træffes afgørelse efter stemmeflertallet.

Sagsomkostninger fastsættes ved sagens endelige afgørelse.

Thi bestemmes:

De af sagsøgeren, Steen Ribers, rejste spørgsmål om, at den af sagsøgte, Kirkeministeriet, trufne afgørelse ikke kan have hjemmel i lov om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning, om, at afgørelsen strider mod bestemmelser i grundloven, og om, at sagsbehandlingen er behæftet med væsentlige fejl og mangler, tages ikke til følge.

Østre Landsrets dom 15. april 2004 (19. afd.)

(Ulla Langholz, Ina Steincke, Dorte Paag (kst.)).

Denne sag omhandler sagsøgte, Kirkeministeriets, afgørelse af 8. august 1996, hvorved ministeriet stadfæstede biskoppen over Københavns Stifts og i tidligere instans den kirkebogsførende sognepræst ved Sct. Andreas Kirkes afgørelser om, at sagsøgeren, Steen Ribers, ved ihærdigt, åbenlyst og aktivt at have arbejdet med at udbrede en tros lære, der utvetydigt er i strid med folkekirkens bekendelsesgrundlag, har bragt sit medlemskab af folkekirken til ophør. Afgørelsen er truffet i medfør af § 2, stk. 2, i lov nr. 352 af 6. juni 1991 om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning.

Sagsøgeren, der er meddelt fri proces, har nedlagt endelig påstand om,

»1. Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at den af sagsøgte ved brev af 8. august 1996 meddelte afgørelse, er ulovlig i henhold til lov nr. 352 af 6. juni 1991, § 1, stk. 1 og § 2, stk. 2, og i henhold til bekendtgørelse nr. 57 af 24. januar 1992 § 7, samt at sagsøger også efter den 6. januar 1994 fortsat har et gyldigt medlemskab af Den Danske Folkekirke.

2. Sagsøgte tilpligtes at betale til sagsøger godtgørelse med 50.000 kr. for tort m.v.«

Sagsøgte har påstået frifindelse.

Den 30. november 2001 er der i medfør af retsplejelovens § 253 afsagt kendelse om, hvorvidt der i lov om medlemskab af folkekirken,

kirkelig betjening og sognebåndsløsning er hjemmel til at anse et medlemskab for ophørt, om afgørelsen strider mod bestemmelser i grundloven, og om sagsbehandlingen er behæftet med væsentlige fejl og mangler.

Kendelsens konklusion havde følgende ordlyd:

»Thi bestemmes:

De af sagsøgeren, Steen Ribers, rejste spørgsmål om, at den af sagsøgte, Kirkeministeriet, trufne afgørelse ikke kan have hjemmel i lov om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning, om, at afgørelsen strider mod bestemmelser i grundloven, og om, at sagsbehandlingen er behæftet med væsentlige fejl og mangler, tages ikke til følge.«

Sagens omstændigheder:

Gengivelsen af sagens omstændigheder gentager i vidt omfang referatet af sagens omstændigheder i den ovenfor nævnte kendelse af 30. november 2001.

I slutningen af 1980'erne og begyndelsen af 1990'erne var der i bl.a. dagspressen en omfattende debat om religiøse emner, herunder om, hvorvidt troen på reinkarnation var forenelig med den kristne tro. I debatten indgik indlæg fra teologer og lægfolk. Sagsøgeren, der gennem en årrække havde været og fortsat var kirketjener ved Sct. Andreas Kirke, tilkendegav sine synspunkter i denne debat med følgende 8 indlæg:

1. »Reinkarnation og tilgivelse« i Berlingske Tidende den 10. november 1988:

»Steen Ribers, kirketjener,
Vestvej 49, 3450 Allerød:

3361

Dr. theol. Carsten Breengaard fremsatte i sin kronik 1. november følgende usande og ulogiske påstand: »Reinkarnation er ikke tilgivelse, men trældom under skam og ufrimodighed«.

Ifølge den kristne reinkarnationsopfattelse, der er udførligt og klart fremlagt i værket »Vandrer mod Lyset«, taler vi om tre forskellige begreber: 1) Reinkarnation, det, at man gennem mange liv på jorden gennemgår en lang åndelig udvikling. 2) Gengældelsesloven (karma-loven), det, at man bliver ramt af tilbageslaget af sine onde handlinger i efterfølgende liv, og 3) tilgivelse, det, at man angrer, beder om og modtager Guds og sine medmenneskers tilgivelse, idet Guds og menneskers kærlighed og tilgivelse står over gengældelsesloven og i så tilfælde ophæver dens virkning.

Som det kan ses, er reinkarnationslæren og tilgivelse tæt forbundne og står på ingen måde i modsætning til hinanden. Kronikkens bærende idé var altså forkert.«

Som det fremgår af indlægget, var det et svar på universitetslektor, dr.theol. Carsten Breengaards kronik »Moderigtig kristendom« i Berlingske Tidende den 1. november 1988, hvori blandt andet stod:

»Og er evangeliet syndernes forladelse, kan reinkarnation selvsagt aldrig forliges med kristendom i nogen meningsfuld betydning af ordet. Sjælevandring er nemlig påstanden om, at jo længere man arbejder i vingården, des større bliver udbyttet. Reinkarnation er ikke tilgivelse, men trældom under skam og ufrimodighed.«

2. »Teologernes fejltagelser« i Berlingske Tidende den 1. januar 1989:

»Af Steen Ribers
Kirketjener

SOM ET af de mennesker i folkekirken, der hvert år yder et anseligt beløb til afhjælpning af en del af den åndelige og legemlige nød, som mange mennesker lider i verdens forskellige lande, føler jeg mig ramt af det mærkelige indlæg, som blev bragt kort før jul under overskriften »Den misforståede kristendom«. Heri lod pastor Poul J. Stender os forstå, at dét religiøse bud, der af Jesus blev kaldt for det ypperste: Kærligheden til Gud og kærligheden til næsten, »er noget vi går rundt

og bilder os ind.« »Kristendommen anser det nemlig bestemt ikke for at være vigtigt at elske eller give. Man skal lade sig elske og tage imod.« Folk »der giver og giver« bliver kaldt nogle krystere, og det bliver nærmest betegnet som suspekt at opfordre andre til at give til for eksempel Folkekirkens Nødhjælp.

I den senere tid har teologerne lært os en del nyt om kristendommen: »Kristendommen er imod reinkarnation.« »Kristendommen går ind for fri abort.« »Kristendommen anser det bestemt ikke for at være vigtigt at elske eller give.« Hvad bliver det næste, teologerne kan lære os om kristendommen? Selv har jeg efterhånden mistet alt tillid til folkekirkens lære. Hvad angår min gudstro og min kristendomsopfattelse baserer jeg disse fuldstændigt på værket »Vandrer mod Lyset« - et budskab til menneskeheden fra den oversanselige verden.«

DER ER to grundlæggende fejltagelser, som teologerne gør sig skyldig i, og som, hvis de ikke bliver rettede, vil resultere i folkekirkens opløsning. Den første er, at der så godt som altid bygges på forsoningslæren, Pauli egen lære om Jesus, i stedet for på Jesu egne ord og gerninger. Og den anden er det forhold, at teologerne fuldstændig lader den åndelige udvikling, som altid foregår i mennesker og samfund, ude af betragtning, og derfor taler til os på et niveau, hvor så godt som ingen længere befinder sig. Pastor Stenders indlæg her før jul er et af de mere triste eksempler på disse to fejltagelser.«

Som det fremgår af indlægget, var det et svar på sognepræst Poul Joachim Stenders indlæg »Den misforståede kristendom« i Berlingske Tidende den 21. december 1988, hvori han blandt andet skrev:

»DER ER NOGLE, der går rundt og bilder os ind, at det vigtigste i kristendommen er, at vi skal elske Gud, og at vi skal elske hinanden. Man kan næsten ikke komme i kirke uden at få tudet ørerne fulde om, at man skal elske hinanden. Af en eller anden grund er der også nogle, der prøver på at overbevise os om, at man som kristen skal give til Folkekirkens Nødhjælp, Trankebarfondet, Santalmissionen og menighedsplejen. Devisen er, at man skal give og give, og så vil der blive givet igen, og at man skal elske og elske, og så vil der blive elsket igen. Men kristendommen anser det bestemt ikke for at være vigtigt at elske eller at give. Kristendommen anser det for langt vigtigere at lade sig elske og at tage imod.«

3. »Præsteløftet« i Kristeligt Dagblad den 19. januar 1989:

»Kirketjener Steen Ribers,
Vestvej 49, Allerød, skriver:

Ved at sammenholde pastor Bent Jørgensens læserbrev den 10. januar, som taler for treenighedslæren, med Markus-evangeliets ord: »Hør Israel, Herren vor Gud, Herren er een!«, kan man se, at både tilhængere og modstandere af treenighedslæren kan hente »bevis« for deres synspunkter i Bibelen, hvis blot man tager de ting frem, som kan bruges, og udelader de ting, som taler én imod. Det gælder vel derfor om, i så høj grad som muligt, at få alle relevante data med, før man danner sig sin egen mening.

I den forbindelse finder jeg det relevant at nævne professor Ditlef Nielsens udtalelse i bogen »Den historiske Jesus«: »Der er to religioner overleveret i vort Ny Testamente, forskellige i opfattelse af Gud, forskellige i opfattelse af mennesket, forskellige i opfattelsen af forholdet mellem Gud og menneske«. Ligeledes synes jeg Michael Agerskovs forskningsresultater fra 1930 må

3362

nævnes: Heri fastslås og begrundes det, at treenighedsdogmet er et rent kirkeligt (menneskeligt) dogme, som ikke har sin basis i Jesu egne tanker eller ord. Man må altså selv sætte sig ind i den viden, der findes om dette emne, og så gøre op med sit inderste, sin egen samvittighed, hvad der er sandhed for én selv. Ud fra dette kan man så udtale sig, samtidig med, at man respekterer andres evt. divergerende synspunkter.

Men hvordan kan vore præster i folkekirken gøre dette? De er jo gennem præsteløftet bundet til at følge kirkens dogmatik på dette punkt og ville derfor, hvis de tog afstand fra treenighedsdogmet, ikke kunne

sige dette ærligt og frit som os andre. Jeg vil derfor påstå, at vor tids udvikling nu kræver en ændring af præsteløftet, således at en præst i folkekirken kun er bundet af sin samvittighed og intet andet i trosmæssige forhold. I praksis (f.eks. angående forsoningslæren) har flere præster jo i det forløbne år selv taget sig denne frihed, så spørgsmålet trænger sig på.

Selv tager jeg afstand fra treenighedslæren, og jeg betragter udtalelser, som f.eks. den jeg hørte i Københavns domkirke for nylig: »Evide Gud, Marias søn«, som direkte blasfemiske.«

Indlægget var foranlediget af Harald Jakobsens læserbrev »Treenigheden« i Kristeligt Dagblad den 3. januar 1989, hvori denne blandt andet skrev:

»Oprindeligt var den menneskelige slægt monoteistisk, idet de troede på en Gud, og tilbad en Gud. Men tiden gik, treenighedslæren blev indsmuglet. Treenighedslæren er falsk, fordi den bl.a. indbefatter at Vor Herre havde den guddommelige natur fra evigheden, medens bibelen derimod lærer, at Jesus blev guddommelig ved sin opstandelse.

Der er ingen tvivl om, at denne lære har bidraget til overtro og præstebdrag«,

samt et svar på sognepræst Bent Jørgensens indlæg »Treenigheden« i samme dagblad den 10. januar 1989, hvori der blandt andet var anført:

»Harald Jakobsen påstår, at treenighedslæren er ubibelsk. Det må være en stærkt amputeret Bibel, han kender. For læren er i allerhøjeste grad udtryk for Bibelens lære om Frelseren.«

4. »Kristen reinkarnation« i Berlingske Tidende den 4. juni 1989:

»Af Steen Ribers

Vestvej 49

3450 Allerød

BENT WAAGENSEN rejste i et læserbrev nogle specifikke spørgsmål om troen på reinkarnation. Spørgsmålene er fuldt ud besvaret af den psykiske forskning i værket »Vandrer mod Lyset«, udgivet af Michael Agerskov.

Svarene er i korthed således:

Udviklingslæren er for så vidt korrekt, men kun hvad angår dyrene. Gud har ikke skabt menneskets fysiske, forgængelige legemer, men disse er dog fremkommet ved en skabelse. (Se mere herom i værket). Gud er derimod den udødelige menneskeåndens skaber og fader. Når en menneskeånd påbegynder sit liv på jorden, og dermed hele sin udvikling gennem de mange reinkarnationer, sker det som menneske. Den hinduistiske lære om, at sjælen vandrer, over i dyrelegemer eller kommer fra dyrelegemer, er fuldstændig ukorrekt. Menneskeånden vil for altid bevare sin individuelle personlighed. Vi har i den her nævnte forskning en komplet viden om reinkarnationslæren, og bortset fra kirkens forsoningslære, er man vist sig at være fejlagtig, er denne viden på ingen måde uforenelig med vore grundlæggende kristne værdier.«

Indlægget var et svar på Bent Waagensens indlæg »Gud var skaberen« i Berlingske Tidende den 11. maj 1989, hvori blandt andet stod følgende:

»TROEN på reinkarnation er oppe i tiden. Jeg har for nylig oplevet et absolut uforklarligt tilfælde af tankeoverførsel og accepterer derfor, at alt kan være muligt. Alligevel vil jeg gerne prøve at forstå så meget som muligt ud fra menneskelig logisk sans. Jeg er stødt på to problemer:

...

Troen på reinkarnation gør det efter min mening sandsynligt, at man må forkaste udviklingsteorien og tro, at Gud har skabt mennesket.

Men hvad mener læserne?«

5. »Thorsens blasfemi« i Berlingske Tidende den 12. juli 1989:

»Af Steen Ribers

Vestvej 49

3450 Allerød

REAKTIONEN hos mennesker, der hører om Kulturministeriets bevilling til Jens Jørgen Thorsens Jesus-film, er for det meste dyb undren og kraftig modvilje.

Det er forståeligt, for sagen er i sin enkelhed den, at kulturministeren giver 3,5 millioner skattekrone til Jens Jørgen Thorsen, så han kan lave en blasfemisk film om Jesus.

I værket »Vandrer mod Lyset« står følgende kendsgerninger:

»Hvor ren og ophøjet en ånd Jesus end var i den for mennesker oversanselige verden, måtte han, medens han var bundet til det menneskelige legeme, lide under de synder, urenheder og lave begæringer, som klæber ved menneskeslægten. Men da Gud var hans skytsånd, hans samvittighed, stod Jesus i renhed så højt over alle menneskelige væsener, som kun den kan det, der har »Guds tanke og stemme« til samvittighed.«

Og senere: »Således er da Jesus i alleregentligste og allerdybeste forstand Kristus - frelseren og forløseren;

3363

ikke ifølge et blodigt soningsoffer, men ifølge sin uegennyttige, aldrig svigtende kærlighed.«

Det er viden af denne art, der, mere eller mindre bevidst, får kristne mennesker til at nære så stor respekt og hengivenhed for Jesus, og når der nu skal produceres en film, der trækker ham ned på Jens Jørgen Thorsens eget, under lavmålet stående, niveau, så er det ganske enkelt blasfemi, og motivet kan kun være et ønske om at skade så mange og så meget som muligt.

Thorsens retfærdiggør sig med, at kirken har været undertrykkende.

Men når man for eksempel tænker på Ditlef Niensens bog »Den historiske Jesus«, som grundigt og sagligt gør rede for, at ikke ét eneste af kirkens dogmer kan føres tilbage til Jesus, så vil man se, at Jens Jørgen Thorsen blander kirken og Jesus sammen, og at det han siger om kirken kun er en uklar gentagelse af for længst fremlagt materiale.

Tænkende mennesker er følgelig på det rene med, at den påtænkte film intet positivt kan bringe om Jesus. Spørgsmålet bliver derfor, hvad får kulturministeriet til at bevilge 3,5 millioner kroner. Kan det være andet end stupiditet?«

Indlægget var ét af seks debatindlæg i Berlingske Tidendes temadebat den dag om Jens Jørgen Thorsens Jesusfilm.

6. »Teologer har besvaret med jomfrufødslen« i Berlingske Tidende den 28. december 1989:

»Af Steen Ribers

Kirketjener

Strandboulevarden 119

2100 København Ø.

TROEN PÅ jomfrufødslen er en fast bestanddel af kirkens nuværende lære. Hver søndag forkynder præsterne, at Jesus er Guds enbårne søn, at han er undfanget af Helligånden, og at Maria var jomfru, da hun fødte ham. Og én gang om året, her i december, bliver disse dogmer ekstra fejret; får en ekstra spand kul, om man så må sige.

Der er imidlertid ingen grund til at mene, at alt dette er andet end et frit opfundet sagn. Det at være enbåren vil jo sige at være sine forældres eneste barn. Men Jesus kan ikke være Guds enbårne søn, da der er en hel del lignende sagn fra forskellige tider og steder om guddommelige undfangelser og jomfrufødsler. Han kan heller ikke være Marias enbårne søn, for mennesket Jesus havde jo søskende.

I et gammelt Sinai-kloster har to engelske damer fundet et pergament-håndskrift, hvis originale tekst var blevet udvisket, hvorefter pergamentet var beskrevet igen. Ved kemiske midler fik man den oprindelige skrift frem, og denne viste sig at være en del af et meget gammelt syrisk evangelie-håndskrift, som ikke havde været ændret af kirkens daværende teologer. Her læser man tydeligt og klart ordene: »Josef avlede Jesus«.

Den psykiske forsknings hovedværk »Vandrer mod Lyset« underbygger fuldt ud teksten i dette fund med følgende fremstilling: »Ingen af Jesu samtidige - end ikke hans moder - havde den opfattelse af ham: at han var undfanget af den Helligånd. Efter slægtsregistrene i evangelierne fremgår det klart: at Jesus var Josefs og Marias søn. Det er Josefs

slægt, der fremføres i registrene for at vise, at Jesus var af kong Davids æt, således som man mente, at det var profeteret om den ventede Messias. Al tale om jomfrufødsel og overnaturlig undfangelse er kun menneskelige fantasier og vrangforestillinger, der har deres rod i hedenskab og mørke. Sandhed er det ikke!«

»Ja, ja« siger de mere moderne præster så, »alt det dér ved vi godt. Vi påstår selvfølgelig heller ikke, at det er rigtigt. Vi bruger blot dette sagn til det udsigelige. Det er det, der hedder narrativ teologi. Ved at fortælle et eventyr, som står i modsætning til virkeligheden, siger vi det, som ellers ikke kan udtrykkes.« Således skulle sagen være klaret, så man ikke behøver at mande sig op til at revidere kirkens lære. Blot er det således, at det, som teologerne påstår er udsigeligt, kan siges på den simpleste måde på et smukt og forståeligt dansk.

Hør igen et citat fra »Vandrer mod Lyset«: »Af mands og kvindes attrå og vilje undfangedes og fødtes Jesu jordiske legeme. Og Kristus blev bundet til dette legeme, bundet med lysets livgivende bånd; thi således bindes, efter Guds vilje, alle lysets ånder til de jordiske legemer. Men Gud selv ledede og værnede ham under hans tunge jordelivs vandring.«

Der findes således ingen vægtige argumenter for at bibeholde disse dogmer om overnaturlig undfangelse og jomfrufødsel. Der findes blot teologer, som mangler mod og mandsvilje til at bryde med disse gamle, hedenske forestillinger.«

Indlægget var ikke umiddelbart relateret til andre debatindlæg.

7. »Vandrer mod lyset« i Menighedsrådenes Blad nr. 1/90:

»Sognepræst Peter Olofson har tilladt sig at sende en bog rundt til alle præster og menighedsråd i Danmark (»Folkekirken og nyreligiøsitet«), hvori han giver direkte fejlagtige oplysninger om det så betydelige værk »Vandrer mod Lyset« (V.B.L.). Han anvender dette værk som eksempel på »nyreligiøsitetens drøm«: at blive Gud lig, som et eksempel på Satans ord til Eva: »så I bliver som Gud«. Af gode grunde citerer han ikke værket for denne holdning; påstanden er nemlig løgnagtig! Forholdet mellem Gud og mennesker beskrives således i V.M.L. (citat): »Thi hvad er jeg mod vor Fader, mod Ham, der var, er og altid vil være? En almægt, et væsen, som I ingen sinde kunne fatte, så længe mørket er tæt om eder.

3364

Hvad er jeg mod Ham, den almægtige? Som en dråbe mod Jordens største hav er min magt og væld mod Hans. Som et sandskorn mod Jordens højeste bjerg er min viden og mine kundskaber mod Hans. Som et fnug, ja, som et usseligt fnug mod det hele univers, er min kærlighed mod den kærlighed, som Han bærer til eder!« Og senere i anden sammenhæng: »Men selv om alle engang i fremtiden vil kunne nå til at forstå noget af Guds væsen, vil kunne forstå Guds faderlighed, hans kærlighed, omsorg og retfærdighed, så betyder dette ikke: at mennesket skal stille sig på linie med Gud.« Ja, således »informerer« en fundamentalistisk cand. theol.! Hans fejlagtige påstand om, at V.M.L. skulle være spiritisme kan tilbagevises lige så grundigt, men af pladshensyn vil jeg undlade at gøre det, men blot sige, at værket i sin helhed står etisk og logisk uangribeligt.

Peter Olofson derimod er, ifølge sine angreb på V.M.L., at ligne med et retarderet barn, der har hældt benzin ud over gulvtæppet og nu, mens han for en tid er uden opsyn, skal til at lege med tændstikker. Tilgiv ham, thi han ved ikke, hvad han gør.

Kirketjener Steen Ribers

Sct. Andreas Kirke, København.«

Som det fremgår af indlægget, var baggrunden for dette bogen »Folkekirken og nyreligiøsitet« af sognepræst Peter O.K. Olofson. Bogen blev i oktober 1989 sendt til alle præster og menighedsråd i Danmark.

8. »Kirkens teologer lyver« i Berlingske Tidende den 16. juni 1991:

»Af Steen Ribers Kirketjener

Strandboulevarden 119,

2100 København Ø

Hanne Smyrner og kirkens teologer lyver om reinkarnationslæren! Hanne Smyrner gør det formodentligt af uvidenhed, kirkens teologer gør det fuldt ud bevidst. Løgnen er denne: »Reinkarnation kender intet til »syndernes forladelse«, men er behård »øje for øje og tand for tand«-gengældelse«. Under henvisning til værket »Vandrer mod Lyset - et budskab til menneskeheden fra den oversanselige verden«, udgivet af cand. mag. Michael Agerskov i 1920, vil jeg gøre opmærksom på, at sandheden er følgende: Menneskets reinkarnationer leves under gengældelsesloven, dvs. loven om »som du sår, skal du høste«. Men kommer et menneske til forståelse af sine skadelige eller onde handlinger, angrer dem og beder Gud og det eller de mennesker, der er syndet imod, om tilgivelse, så vil den modtagne tilgivelse forårsage, at det skete udslettes, uden at nogen som helst gengældelse følger efter. Guds og menneskers kærlige tilgivelse står over og ophæver gengældelseslovens lovmæssighed.

Jeg påstår ikke, at man skal tro på dette; heller ikke, at hinduismen har tilgivelsen medtaget i sin lære. Jeg påpeger blot som noget uafviseligt: at »Vandre mod Lyset« har en komplet, logisk og tidssvarende reinkarnationslære, og at denne reinkarnationslære har tilgivelsen som ét af sine hovedpunkter.

Som det kan ses af »Årbogen for Københavns Stift 1990«, som er viet til emnet reinkarnation, så benytter teologerne det trick simpelt hen at undlade at tale om »Vandrer mod Lyset«. Men at man udmærket kender den, kan dokumenteres. Teologerne mener i årbogen at have påvist, at »troen på reinkarnation er uforenelig med kristen tro«. Man behandler »indgående og grundigt de mange forskellige måder at tale om reinkarnation eller sjælevandring på«, men bevidst udelader man hovedværket i denne forbindelse: »Vandrer mod Lyset«. Havde man medtaget det, måtte konklusionen nemlig have været således: reinkarnationslæren kan godt forenes med den kristne tro.

Det at være kristen er noget langt, langt mere værdifuldt end spørgsmålet om, hvorvidt vi levet ét eller mange liv her på Jorden. Men hvis De vil vide noget om reinkarnation, så læs hellere »Vandrer mod Lyset« inden De bliver ført bag lyset af Folkekirkens teologer!

Hvad angår Emanuel Swedenborg, så påstår Hanne Smyrner, at han har en superlogik og bibeltro hinsideslære. Men Bibelens og kirkens forsoningslære (fra Paulus' breve) er gennemført ulogisk og står i afgjort modsætning til Jesu lære. Ligeledes er det gamle testaments forskellige udsagn om Guds væsen dybt selvmodsigende (= ulogiske). At kalde en lære for super-logisk og bibeltro er derfor nonsens. Det svarer til, at jeg ville slutte mit indlæg således: »Uhm, det er 35 grader varmt i skyggen igen i dag, jeg vil lige gå ud og rydde fortovet for sne, inden jeg sætter mig ud i liggestolen og læser det næste indlæg af Hanne Smyrner i Berlingske Tidende«.

Som det fremgår af indlægget, var det et svar på Hanne Smyrners indlæg »Budet på livet efter livet« i Berlingske Tidende den 9. juni 1991.

Læserbrevet i Berlingske Tidende den 16. juni 1991 foranledigede 21 medlemmer af menigheden til ved skrivelse af 12. august 1991 at indgive følgende klage til menighedsrådet ved Skt. Andreas kirke:

»Efter Steen Ribers sidste læserbrev i Berlingske Tidende den 16. juni 1991, hvori han beskylder præsterne for at lyve, er vi nogle i menigheden, der synes at nu kan det være nok.

Vi vil ikke længere finde os i Steens undergravende virksomhed og hans skyden med skarpt på vore præster og den kirke, hvor han selv tjener til livets ophold.

Det ville være rigtigt og naturligt, om Steen søgte et andet job, hvor han ikke ustandselig vil være i konflikt med vores Danske Folkekirke.

Vi sender dette brev til menighedsrådet, idet vi ønsker og håber, at dets medlemmer vil gøre noget ved denne pinlige sag.«

3365

Sagsøgeren fortsatte som kirketjener og medlem af menighedsrådet efter klagen.

Samtidig med debatten i dagspressen udkom ultimo 1990 »Årbog for Københavns Stift 1990«. Årbogen havde temaet »Reinkarnation og kristen tro« og indeholdt 10 indlæg om dette emne.

Sagsøgerens 9. debatindlæg, »Den historiske Jesus«, blev bragt i Jyllandsposten den 10. maj 1992:

»Af Steen Ribers,
kirketjener,
Gothersgade 156,
København.

Der hersker ingen tvivl om, at vi har en fyldestgørende og præcis viden om den historiske Jesus. Det har vi haft siden 1920, og kilden til denne viden er værket »Vandrer mod Lyset«, udgivet af cand. mag. Michael Agerskov. At Johannes Sløk og forskellige andre dr. theol'er påstår noget andet, ændrer ikke ved kendsgerningerne.

Det banebrydende Værk »Vandrer mod Lyset« er fremkommet som resultat af Michael Agerskovs psykiske forskning fra begyndelsen af dette århundrede. Ved videnskabelig metode er en logik, som overgår, hvad vi er vidner til i dag inden for universitetsteologien, har Michael Agerskov tilvejebragt en fyldestgørende og præcis beretning om de faktiske begivenheder, som fandt sted før, under og efter Jesu liv.

Et absolut hovedpunkt i disse begivenheder er den første offentlige tale, som Jesus holdt i sin fødeby Nazareth, da han var 23 år gammel. (Kun fejlagtigt refererede reminiscenser af denne tale er tilbage i Det ny Testamente).

Talen var et voldsomt og gennemgribende opgør med jødernes gudsbegreb (Jahve). Jesus opfordrede direkte jøderne til at vende sig fra denne krigs-, hævn- og offergud, og i stedet vende sig mod den kærlighedens og sandhedens gud, som han lærte dem om. Det var denne tale, som lagde grunden til de skriftkloges stadig stigende vrede og had mod Jesus.

Det er i dag klart for de fleste, at det er Paulus, som efter Jesu død grundlagde »kristendommen« med *sin* Kristus-lære. For at bevise, at både Paulus' og kirkens Kristus-forkyndelse er et forræderi mod den historiske Jesus og den religion han grundlagde, er det derfor kun nødvendigt at dokumentere, at Paulus byggede sin Kristus-lære på det gammeltestamentlige Jahve-gudsbegreb. Og denne dokumentation findes fuldt ud i Paulus' breve i Det ny Testamente.«

Som det fremgår af indlægget, var det et svar på professor, dr.theol. Johannes Sløks indlæg »Hvem var denne Jesus« i Morgenavisen Jyllands-Posten den 16. april 1992, hvori han blandt andet skrev:

»Jesuskikkelsen har i dagene op mod påske fået ny aktualitet. Om den historiske Jesus ved man intet historisk. Det dunkle er blevet endnu mere dunkelt efter en ny teori om »dødehavsrullerne«

...

Jeg personligt har aldrig været nogen Paulus-fan, men det skal jeg naturligvis ikke her argumentere videre for.«

Det er under sagen oplyst, at sagsøgeren i perioden fra den 12. november 1991 til den 31. oktober 1993 holdt følgende 6 foredrag om reinkarnation:

Den 12. november 1991	på Taarbæk Skole
Den 22. januar 1992	på Lundtofte Skole
Den 24. maj 1992	i Østerbro Medborgerhus
Den 24. april 1993	på Birkerød Bibliotek
Den 16. september 1993	i Blågård Medborgerhus
Den 31. oktober 1993	i Borgernes Hus i Søborg.

Annonceringen af foredragene fandt blandt andet sted i aviser, og annoncen for det første foredrag i Søndagsavisen/weekend den 10. november 1991 havde følgende ordlyd:

»Foredrag om reinkarnation

Den psykiske forsker Michael Agerskov har gjort mange banebrydende opdagelser om emnet reinkarnation.

Foredraget fortæller om disse opdagelser.

»Christian Jørgensen:	»Sjælevandring og åbenbaring« 1957
Christian Jørgensen:	»Vor personligheds beståen efter døden« 1948
Jacob Paludan:	»Søgende ånder« - redegørelser og Debatter 1943
Københavns Stift:	»Årbog for Københavns Stift 1990« Artikelserie om reinkarnation og kristen tro
Michael Agerskov:	»Vandrer mod lyset« 1920
Elisabeth Kübler-Ross:	»Døden og livet efter døden« 1988
Ditlef Nielsen:	»Den historiske Jesus« 1933
Raymond A. Moody:	»Lyset fra den anden side« 1988 »Livet efter livet« - Overlevelse af fysisk død - et fænomens udforskning. 1989 »Livet før livet« - om meningen med tidligere liv. 1990

Ved Steen Ribers, Tårnbæk Skole, Tårnbæk Strandvej 96, tirsdag den 12/11, kl. 19.30. Gratis adgang.»

Sagsøgeren har udarbejdet følgende liste over den litteratur, han anvendte til brug for foredragene:

Sagsøgeren blev ved menighedsrådsvalget den 10. november 1992 indvalgt som medlem af menighedsrådet ved Skt. Andreas Kirke. Han havde forinden søgt om at blive opstillet på menighedsrådets kandidatliste til valget, men fik afslag og stillede i stedet op på en

3366

alternativ liste, »Sognelisten«, sammen med fire andre, hvoraf de tre blev indvalgt.

»Sognelisten« havde til brug for valget udarbejdet et valgprogram. Heraf fremgår blandt andet:

»LISTE 2 - »SOGNELISTEN« - står for:

- Åbne, offentlige menighedsrådsmøder. (Møderne har hidtil været lukkede.)

- En betydelig forøgelse af aktiviteterne i kirkens smukke fest- og foredragssal.

- En kraftig indsats for at bringe de musikalske aktiviteter op på et højt plan, - et plan som kirken ifølge sin beliggenhed, økonomi og sit fine orgel bør have.

- En hurtigere og mere effektiv forretningsgang.

- En gennemtænkt og stilmæssig korrekt vedligeholdelse og forbedring af kirkens bygninger.«

Sagsøgeren var opstillet som den tredje kandidat på valglisten.

Den 1. april 1993 blev Mads-Bjørn Jørgensen ansat som sognepræst ved Skt. Andreas Kirke efter pastor Eva Meile, der havde søgt sin afsked.

Den 28. juni 1993 skrev docent, dr.theol. Johannes Aagaard blandt andet således til biskop Erik Norman Svendsen:

Da vi mødtes sidste gang, orienterede jeg dig om den kendsgerning, at . . . i Andreaskirkens menighedsråd er kendt som scientolog gennem mange år . . . er der al grund til at tro, at Steen Ribers stadig er det. I menighedsrådet er der yderligere én person, der offentligt går ind for reinkarnation . . .

Nu vil jeg foreslå dig et samarbejde. Det lader til, at du har sværet ved at sætte gang i den sag. Jeg tilbyder at rejse den som formand for Dialogcenteret, Kbhvn. altså ikke som formand for Dialogcenter, Danmark, men netop som udtryk for det lokale københavnske dialogarbejde.

Det vil så give dig en mulighed for at gribe ind som formidler og den, der bringer sagen i orden.

Jeg mener, at du faktisk har fået en foræring i det helvede, der er skabt i Andreas. Du kan etablere præcedens for, at det er præsterne og dig, der står for det teologiske ærinde, og at menighedsrådet skal holdes tilbage fra disse anliggender, som de forrvøvler i deres ukendskab. Der er naturligvis ikke religionsfrihed i kirken, for det er nu engang ikke et religiøst supermarked, men en kristen kirke.

Andreas kan komme til at gå over i den nyere kirkehistorie som det sted, hvor kirken satte en effektiv stopper for nyreligiositetens indtrængen og vendte udviklingen.

I øvrigt alt vel. Der er mere pres på DC end nogen sinde før. Vi lever i et kaos af hekseri og overtro og religiøs svindel. Jeg gad vide, om ekkoet når dig i din bispegaard?«

Biskop Erik Norman Svendsen svarede den 2. juli 1993 Johannes Aagaard, at pastor Mads-Bjørn Jørgensen foreløbig måtte have tid og lejlighed til både at få overblik over sognet og dets problemer og til at gøre sig sine egne erfaringer. Biskoppen fandt på den baggrund ikke, at tiden var inde til, at Aagaard rejste sagen udefra, og foreslog, at man talte sammen efter sommerferien.

Johannes Aagaard meddelte imidlertid ved breve af 22. og 25. juli 1993 til biskoppen, at sagen var principiel, og at han derfor havde skrevet et såkaldt åbent brev til kirkeministeren og biskoppen. Af det åbne brev, der blev offentliggjort i Kristeligt Dagblad den 27. juli 1993 under overskriften »Reinkarnations-religiositetens indlæg i folkekirken«, fremgik blandt andet:

»Der kan derfor ikke være nogen som helst saglig tvivl om, at man ikke både kan være medlem af et menighedsråd i den danske folkekirke, hvor læren om opstandelsen er helt grundlæggende, og medlem af sådanne sammenslutninger som de nævnte, hvor Opstandelsestroen afvises og odelægges.

At være medlem af folkekirken i det hele taget og naturligvis specielt at være medlem af et folkekirkeligt menighedsråd indebærer naturligvis og helt utvetydigt en afstandtagen fra reinkarnationstro/ tro på sjælevandringen.

Men i St. Andreas sogns menighedsråd har der siden sidste menighedsrådsvalg siddet een repræsentant for Scientology og en anden repræsentant for Vandrer mod Lyset, og de er begge som bærere af re-

inkarnationstraditionen i klar modsætning til folkekirken opstandelses-tradition.

Der er således skabt en situation, som kræver indgriben fra både kirkeministeriet og Københavns biskop. Derfor skriver Dialogcenteret dette brev.

...

Derfor lyder spørgsmålet til kirkeministerium og biskop: Hvor længe skal vi vente på, at der gribes ind over for disse misforhold? Hvor længe skal kirkens love og bestemmelser kunne ignoreres? Hvis det varer meget længere, vil man måske kunne hævde, at der er gået hævde på ulovlighederne, og de vil kunne brede sig til andre stifter og andre sogne landet over.

Dialogcenteret må derfor venligst anmode de ansvarlige instanser om at gribe ind overfor de ulovlige forhold, der råder i St. Andreas sogn i København.«

Samme dag blev sagsøgeren interviewet i Skt. Andreas Kirke til TV2's nyhedsudsendelse, hvor de ledsagende billeder blandt andet viste bogen »Vandrer mod Lyset« anbragt på kirkens prædikestol. Sagsøgeren udtalte i interviewet, at han troede på reinkarnation, som han ikke mente var uforeneligt med kristendommen. Den 30. juli 1993 blev sagsøgeren interviewet uden for

3367

kirken til Danmarks Radios tv-nyhedsudsendelse, hvor han gentog sin opfattelse af reinkarnationens forenelighed med kristendom og tillige opfordrede til frit lejde for alle præster, der havde lyst til at sige, hvad de mente om reinkarnation. Begge nyhedsindslag har været forevist under domsforhandlingen.

Det åbne brev afstedkom en række kommentarer i pressen. Som reaktion på Johannes Aagaards åbne brev udtalte sagsøgeren under et interview den 31. juli 1993 til Kristeligt Dagblad blandt andet:

»Det er helt hen i vejret at påstå, at dette skulle indebære, at jeg tilhører et andet trossamfund.

Det er blot det sædvanlige dialogcenter-nonsens.

- Naturligvis er reinkarnation ikke en del af Jesu lære eller en del af folkekirken lære. Men i den form den har i »Vandrer mod Lyset« er den bestemt ikke uforenelig med den kristne tro.

...

- Man må huske på, at Dialogcenteret ikke har noget med folkekirken at gøre. Men, hvis Aagaards brev kan medføre en åben, saglig debat om disse forhold med folkekirken egne myndigheder, så ville meget være nået, siger Steen Ribers.«

Sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen blev i Kristeligt Dagblad den 4. august 1993 refereret for følgende udtalelser:

»...

- Jeg har, synes jeg, et forbilledligt samarbejde med *hele* menighedsrådet, kirkebetjeningen og organisten. Alt foregår i en rimelig og urban tone, og jeg har brug for tid til overvejelse.

- Forud for min ansættelse havde jeg fået at vide, at kirketjener og menighedsrådsmedlem Steen Ribers tog reinkarnationstankerne i Vandrer mod Lyset alvorligt. Derfor er der tale om en sag med store perspektiver.

- Når det er blevet alment kendt, at der i Sct. Andreas sidder menighedsrådsmedlemmer, der går ind for nyreligiøs tænkning - f.eks. reinkarnation - er der efter min opfattelse tale om et folkekirkeligt problem i højere grad end et lokalt problem.

- For god ordens skyld må jeg som god luthersk teolog oplyse, at jeg har stor afstand til nyreligiøsitet. Men at en sag af denne art dukker op, kan ikke undre mig, efter at have været seminarielektor i både København og Århus i kristendomskundskab og religion.

...

- Med hensyn til nyreligiøsitet i »mit eget« menighedsråd, så kan jeg ikke se, at man lovligt kan smide den erklærede reinkarnations-

troende kirketjener Steen Ribers ud af menighedsrådet. Han modarbejder ikke menighedsrådet i de opgaver, der skal løses.

- Selvfølgelig kan sognepræsten nå frem til den opfattelse, at han har nogle anskuelser, der er uforenelige med et medlemskab af folkekirken.

- Kort sagt, at han bør smides ud af folkekirken. Men det er en uhyre vidtgående beslutning!

- Jeg mener, der er så meget fyringsglæde i dagens Danmark. Man fyrer både høj og lav, hvis ikke tingene lige går, som de skal. Men at smide folk ud af folkekirken er altså noget helt andet end en fyring.

- Skulle det komme så vidt, at jeg må gå denne vej, må jeg have hele sagen drøftet med præsteforeningen og dens jurister, ligesom biskopperne må nå frem til en afklaring.

...«

Sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen tog i begyndelsen af august 1993 initiativ til en række samtaler med sagsøgeren.

I en artikel den 21. september 1993 i Kristeligt Dagblad blev blandt andre daværende kirkeminister A.O. Andersen refereret for følgende:

»Kirkeminister A.O. Andersen (CD) mener, der vil komme en del sager om, hvorvidt et folkekirkemedlem bør forblive i folkekirken. Han venter ikke mange sager. Men understreger til gengæld, at den første sag om »udvisning« skal være fuldstændig sikker på forhånd, da den danner præcedens. Det fremgik af ministerens sidebemærkning ved Dialogcenterets årsmøde i week-enden på Rønne højskole, hvor debatten blev livlig. Dr.theol. Johs. Aagaard frygter, at en kirkekamp venter lige rundt om hjørnet.

- Der findes ikke offentligt kendte eksempler på, at et medlem af folkekirken er blevet smidt ud af kirken mod sin vilje. Men jeg forestiller mig da, at det er sket rundt om i sognene, hvor en præst lige så stille efter samtaler har foreslået et medlem, at opfatte sig som ude af folkekirken. Ligeledes har enkelte af sig selv meldt sig ud, sagde kirkeminister A.O. Andersen som oplæg til en debat udsprunget af sagen fra Sct. Andreas sogn i København, hvor to menighedsrådsmedlemmer offentligt har oplyst, at de tror på reinkarnation.

...«

Den 30. september 1993 fremsendte sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen via domprovsten følgende brev til biskop Erik Norman Svendsen:

»Der har i de forløbne måneder fra forskellig side over for mig som sognepræst ved Sct. Andreas Kirke været rejst krav om, at jeg skulle foranledige, at de to navngivne menighedsrådsmedlemmer udtræder af menighedsrådet på grund af synspunkter om bl.a. reinkarnation, der skulle være uforenelige med den Danske Folkekirkes opstandelseslære samt på grund af »medlemskab« af Scientology.

Da udelukkelse fra menighedsrådet kun kan finde sted, hvis vedkommende mister sin valgbarhed eller undlader at opfylde sine pligter som medlem af rådet (lov nr. 587 om menighedsråd § 19 stk. 3) og da det ikke kan siges at have været tilfældet, og da det i øvrigt

3368

i givet tilfælde måtte være en menighedsråds sag og ikke en præstesag, har kravet ikke kunne imødekommes.

Under henvisning til lov nr. 352 af 6. juni 1991 om medlemskab af folkekirken § 2 stk. 2 og videre i bekendtgørelse nr. 57 om stiftelse og ophør af medlemskab af folkekirken, har der endvidere været rejst krav om, at jeg gjorde brug af den i ovenstående lov og bekendtgørelse hjemlede ret til at indstille, at medlemskabet af Den danske folkekirke skal ophøre, fordi medlemmet »på (en eller) anden måde . . . stiller sig uden for folkekirken«.

Om ovenstående krav om ophør af medlemskab har jeg nu og her at sige:

Jeg har ikke, da jeg ikke finder, det er min opgave, vurderet de kirkeretlige problemer vedrørende en bortvisning og det gennemførlige i en sådan bortvisningssag.

Jeg har i behandlingen af sagen udelukkende lagt mig an på en vurdering af, om de omtalte menighedsrådsmedlemmer har viden om og indsigt i tros læren - herunder folkekirkenes bekendelsesskrifter i et sådant omfang, at det ville kunne siges om dem, at de, i tilfælde af at det blev konstateret, at de modarbejdede det kirkelige arbejde og den kristne forkyndelse, udførte dette arbejde bevidst.

I dette øjemed har jeg indledt en række samtaler med de to menighedsrådsmedlemmer om tros læren og kristendommens opståen og historie.

*Interview og redigering af
Jørgen.*

Hvad er »Vandrer mod lyset«?

VML er en bog skrevet i 1920 af den psykiske forsker Michael Agerskov, som var cand. mag. i dansk. VML er ingen sammenslutning, ingen sekt, det er en bog, og det er også et forlag.

Men en bevægelse, nogle uorganiserede mennesker, der bevæger sig i samme retning, holdningsmæssigt?

Ja.

Og du er en af de mere markante skikkelser i bevægelsen?

Efterhånden ja, det kan man godt sige. Vi er nogle stykker, som tager rundt og holder foredrag og den slags.

Hvordan startede problemerne her i kirken?

Problemerne her i Sct. Andreas kirke startede for ca. fem år siden med at jeg i et læserbrev i Berl. Tid. afviste nogle nedvurderende synspunkter om reinkarnation fremsat i en kronik af dr. theol. Carsten Breengaard. Det opfattede Eva Meile (kirkens daværende præst, red.) som illoyalt, at jeg begyndte at skrive om VML mens jeg var ansat som kirketjener her. Det optrappedes med, at jeg fortsatte med at skrive læserbreve om VML's syn på kirkelige dogmer etc. Det kulminerede efter udgivelsen af Kbh.'s Stiftårsbog 1990, der havde en - med redaktørens ord - bred gennemgang af alle måder at tro på reinkarnation på, som konkluderede at reinkarnation ikke kunne forenes med den kristne tro. Det reagerede jeg voldsomt på i Berl. Søndag i et indlæg, hvor jeg havde en passus: »kirkens teologer lyver om reinkarnations læren« - som debatredaktøren havde sat stort op som overskrift - for jeg ved, at disse teologer kender VML, men holder den udenfor. For et af argumenterne mod reinkarnations læren var nemlig, at den ikke havde plads til tilgivelsen. Men tilgivelsen er netop et vigtigt element i VMLs reinkarnations lære, som ikke er hinduistisk, og som godt lader sig forene med kristen tro efter min mening. Men denne affære medførte en klage til menighedsrådet over mig.

Du mener, at VMLs reinkarnations lære kan forenes med den kristne tro. Fremgår det af bogen, eller er det din fortolkning?

Det er først og fremmest min fortolkning. Lad os sige 75 % min fortolkning, 25 % fremgår det af bogen. Jeg skelner klart mellem kristen tro og evangelisk-luthersk dogmatik. Det er klart, at Jesus af Nazareth ikke lærte om reinkarnation. Man kan heller ikke sige, at det er en evangelisk-lutherske folkekirkes tro. Men når man vil fastslå, at reinkarnations lære er uforenelig med kristen tro, er det at jeg siger, at VMLs reinkarnations lære er forenelig med den kristne tro. Den er ikke kristen tro, men den er forenelig med kristen tro.

Men hvem skal så afgøre om det er foreneligt med kristen tro?

For det første er det et personligt synspunkt, et samvittighedsspørgsmål for den enkelte. Så er der situationen i dag, hvor der ligesom er to lejre. Den ene, som Præstehøjskolens rektor Niels Thomsen står for, siger, at folkekirken skal have en kerne, og det er hvad præsterne er sat til at forkynde. Men derudover er folkekirken bred, uden grænser. Den anden lejr vil have klare grænser. Juridisk set er det sognepræsten, der afgør det.

3369

Samtalerne vil fortsætte, så længe det måtte være fornødent.

I øvrigt er der truffet aftale med menighedsrådet om en gennemgang af bekendelsesskrifterne i løbet af efteråret.

Jeg vil holde biskoppen løbende informeret om sagen.«

Medio oktober måned 1993 offentliggjorde de københavnske teologistuderendes blad »Arken« følgende interview med sagsøgeren:

»Interview med Steen Ribers

kirketjener og menighedsrådsmedlem ved Sct. Andreas kirke
agitator for »Vandrer mod Lyset«

Han kan efter samtaler med mig afgøre, om jeg kan beholde mit medlemskab af folkekirken.

Han kan smide dig ud af folkekirken?

Ja. Så kan jeg anke sagen til biskoppen, og jeg kan anke biskoppens afgørelse til kirkeministeren, og tilsidst kan jeg anlægge en retssag ved domstolene mod kirkeministerens afgørelse.

Hvordan kan det være, at foreløbigt tre præster ifølge aviserne har valgt at forlade Sct. Andreas kirke, i stedet for at smide dig ud af folkekirken?

Eva Meile ville ikke gøre det. Hun er ikke typen, der smider folk ud af folkekirken. De to andre kommer slet ikke ind i billedet, de var hjælpepræster og havde ikke bemyndigelse til det. Den ene var endda kun vikar, og hun søgte og ville smaddergerne have haft sognepræststillingen efter Eva Meile, men blev ikke indstillet. Så jaget herfra var der overhovedet ikke tale om.

Men hvorfor tror du Eva Meile selv vælger at gå?

Mit bud er, at emnerne i VML går for tæt på de kristne dogmer. Eva Meile er meget forsoningslæreorienteret. Den er fundamentet for hendes teologi, og VML benægter den objektive forsoningslære. VML ligger meget på linje med den liberale teologi fra 20'erne. Så man kan sige, at hun - som er en meget følsom person - og jeg var en dårlig kombination.

Hvordan opfatter du dogmet om kødets opstandelse og det evige liv?

Jeg er skabt af Gud som en åndelig person, og på den måde er jeg evig, som et åndeligt væsen, også når kroppen er død. Legemet går fysisk til grunde og opstår ikke, men jeg opstår til en anden dimension med det Paulus kalder et opstandelseslegeme. VML kalder det et åndelegeme.

Er vi i denne verden eller i en anden verden?

Ikke i denne verden; i en åndelig, oversanselig verden.

Vil du prøve at definere VMLs - eller rettere din fortolkning af dens - reinkarnationslære?

Lad mig begynde med Gudstroen. Den er, som den historiske Jesus har lært os. Troen på én, almægtig, alvidende, alkærlig fader. Ligesom det siges et sted i GT: »Hør Israel, Herren vor Gud, Herren er én.«

Hvad med treenigheden: Fader, Søn og Helligånd?

Nej. Gud er én. VML har ingen treenigheds lære. Så er der Jesus af Nazareth, som er Gud søn. Og Helligånden, det er Guds tanke. Gud i aktion, som Skydsgaard (afdød teol. professor, red) engang sagde til mig. Altså Gud, Guds søn, Guds tanke som indgriben . . . Der er to urkræfter i verden: Det gode og det onde; lyset og mørket. De er altså ikke skabt. Så er der urtanken, urviljen: Gud. Gud er ånd.

Der er altså tre »størrelser«: Lyset/det gode, mørket/det onde og Gud?

Det kan man vel godt sige. Men de to første er altså urkræfter, Gud er et åndeligt væsen, repræsenteret ved tanke, vilje og kærlighed.

Urkræften det gode er altså ikke identisk med Gud?

Nej, men Gud er kun i lyset. Gud har ikke skabt det onde. Det er en vigtig pointe. Det onde, mørket, eksisterer reelt, men Gud har ikke skabt det.

Gud er altså en højere »instans«, der udnytter en - og kun en - af urkræfterne, nemlig lyset/det gode?

Nøjagtig sådan. Gud er urtanke, urvilje; udenfor partikler, kræfter og alt muligt . . . Som skabte udsættes vi for begge disse urkræfter, og ideen i hele reinkarnationslæren er, at man må have et personligt kendskab til dem - lære dem at kende gennem alle livets forhold - for at kunne tage afstand fra det onde. Formålet med reinkarnationen gennem de mange liv er gradvist at modne din ånd, så du lærer at tage afstand fra den kraft, der hedder mørke, altså det onde. Guds rige, Paradiset, er det endelige mål.

Kafka sagde: Evigheden varer længe. Den sidste del er den værste. «Hvilken del af evigheden er den vigtigste: Alle de reinkarnerede liv her på jorden eller den sidste del, Paradiset?»

Jeg er opvokset i en missionsk tradition, hvor håbet om det evige liv med Gud, Paradiset, er stort, og det er det også for mig. Men som man har sagt siden P. G. Lindhardt, evigheden er her og nu. Det er her og nu, man skal være kristen. Det er ikke engang ud i fremtiden. Sådan er det også, når man tror på reinkarnation. Troen på det evige liv og troen på reinkarnation er mere noget, der giver livet en dimension.

Den religiøse dimension, ja. Nu bliver jeg nysgerrig. Nogle mennesker bliver religiøse ved en åbenbaring. Hvordan »åbenbarede« reinkarnationstanken sig for dig?

Rent personligt? Ja, min baggrund er altså dels »KFUM-missionsk« fra mine bedsteforældres side, dels almindelig kristen fra mine forældres. Da jeg var omkring 20 år boede jeg i et kollektiv - det var sidst i 60'erne - og jeg havde det ikke særlig godt, og det havde de andre heller ikke, folk var frustrerede . . . så stod jeg og så mig omkring, og jeg kan huske, at jeg tænkte: Hvis Gud har skabt det her, så er han ikke rigtig klog! Så tænkte jeg ikke mere på kristendommen. Så kom en tid, hvor jeg havde en del bøvl med min ryg og skuldre, så jeg begyndte at gå til yoga, kropsyoga. Der lærte vi hinduisme. Det er det Jhs. Aagaard advarede imod, at når man går til yoga, får man ideerne med. Det giver jeg ham helt ret i, det gør man. Det gjorde jeg i al fald . . . Det at ånden går tilbage til Gud, hvor den kom fra, og kroppen går tilbage til støvet, hvor den kom fra. Det er jo også en kristen tanke. Men så kommer altså det, at ånden vender tilbage til en ny krop, som er en hinduistisk tanke. Det gik ind som noget fuldstændigt naturligt hos mig. Så læste jeg en bog af en

3370

yogalærerinde, der hævdede at hinduismen i forhold til kristendommen var som at gå over åen efter vand, for kristendommen lærte mange af de samme ting. Så begyndte jeg at gå i kirke, for at se hvad det kunne bringe mig, men det gav mig ikke rigtigt noget, og først da jeg via en kammerat fik anbefalet og læst VML, faldt tingene i hak for mig. Jeg havde nok en barnetro på Gud, nu fik jeg en voksentro på Gud, og så hele den religions-filosofiske opbygning som VML også er, den tilegnede jeg mig.

Så din personlige reinkarnationsforståelse er altså inspireret af hinduismen. Er VMLs også det?

Nej, den er opstået ved psykisk forskning. Michael Agerskovs hustru var medium, hun havde mediumistiske evner. Ikke fordi de var spiritister med påkaldelse af døde, trække dem herved og lignende fysiske fænomener. Det var der ikke tale om, men hun modtog altså tankeinspiration, som hun var i stand til at opfatte. Derfor forskede de i fænomener som var i spiritismen i begyndelsen af dette århundrede. Og ud fra disse undersøgelser dannede de deres opfattelse af reinkarnation, som altså opstod via åndekommunikation. Ånder meddelte til medier, at reinkarnation foregik. Og det punkt som dr.theol-bevægelsen ikke har fattet endnu, det er, at *tilgivelsen* spiller en helt fundamental rolle i VML. I hinduismen har du karma-loven: Som du sår, skal du høste - på godt og ondt. Sådan er det også i VMLs reinkarnationslære. Men barmhjertighed og kærlighed står over gengældelsesloven: Beder du om og får tilgivelse, så er synden ophævet. Det er jo en kristen tanke-

gang. Angrer du, tilgives du. Her adskiller VMLs reinkarnationslære sig fra hinduismen og forener sig med kristendommen.

Men selve ideen om reinkarnation - sjælevandring, genfødsel til mange liv - er vel stadig ukrysten?

Ja, selve tanken er ny i kristendommen. Men alle de kristne grundværdier er tilstede i den. Derfor kan den godt forenes - eller i hvert fald i højere grad end man før troede - med kristendommen.

Men igen, med hvilken berettigelse skulle denne nye tanke så optages i kristendommen? Mener du, at den meddelelse fra ånde verden om, at reinkarnation forekommer, kan godtages på lige fod med åbenbaringen Kristus?

Ja. I den forstand kan man godt kalde VML en åbenbaringsbog. Men man må gøre sig klart, at den ikke er blevet dikteret hende, den er fremkommet ved, at man fra oversanselig side meddelte, at man ønskede at give en ny viden, ved at de måtte stille alle de spørgsmål de kunne indenfor religion, videnskab, etik. De stillede så en række spørgsmål, fik svar, og der dannede sig et billede. Dette kunne de igen stille spørgsmål til, og sådan forløb en proces, der varede flere år. Til sidst samlede de så alle disse besvarelser til et hele i bogen VML.

Meddelelserne fra den oversanselige verden er altså sådan set fra Gud?

Ja, det kan man godt sige. Så kriteriet er altså ikke, om f. eks. reinkarnationslæren strider mod de evangelisk-lutherske dogmer, men om, hvad der er sandt.

Men reinkarnationslæren må jo afvises teologisk alene fordi den bygger på en ny åbenbaring?

Ja, men dertil vil jeg så sige, at problemet med den danske folkekirke er, at den er infiltreret af dr.theol-bevægelsen, som i og for sig ikke har noget at gøre der. Teologi er en universitetsaktivitet, som ikke skulle have noget med folkekirken at gøre i den forstand. Det er også forkert, at man kun kan blive præst, hvis man er cand.theol. Folkekirken skulle have en *præsteskole* istedet for. Teologerne skulle ikke have monopol på det. Folkekirketro, kristen tro er ikke det samme som universitetsteologi. Man har f. eks. en Glebe-Møller, som sidder og arbejder med sit ateistiske gudsbegreb. Hvad skal en præst bruge det til?

Næh . . . men omvendt, hvis du havde været dr.theol. og professor, så havde du siddet og arbejdet med reinkarnationslære. Hvor er så forskellen?

Nej OK, det er der sådan set heller ikke noget problem i. Der er forskellige retninger indenfor teologien. Problemet er, at teologer har eneret på at blive præster i folkekirken. Man skulle have en helt anden struktur mht. til præsteuddannelse, universitetsteologi og folkekirke. Jeg forestiller mig en struktur, hvor dr.theol-bevægelsen har mindre at skulle have sagt, biskopperne mere. Og hvor monopoliet på præstestillingerne brydes.«

Sagsøgeren havde inden offentliggørelsen af interviewet i »Arken« modtaget dette i korrektur og godkendt det. Korrektoren var opsat med overskrift som den endelige tekst. Sagsøgeren havde endvidere givet en kopi af korrektoren til sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen, der havde givet den videre til biskop Erik Norman Svendsen.

Den 2. november 1993 afholdtes det årlige bispesamråd med deltagelse af landets biskopper og kirkeministeren. Et punkt på dagsordenen for samrådet var: »Ophør af medlemskab af folkekirken ved tilslutning til Scientology, m.v. (reinkarnation)«.

Kirkeministeren blev efter samrådet refereret i Kristeligt Dagblad den 4. november 1993 for bl.a. følgende udtalelse:

»På det årlige samråd var der - ifølge kirkeministeren - almindelig tilslutning til, at ophør af medlemskab skal ske på den gældende lovs vilkår: At det er sognepræstens ansvar, om et medlem skal udelukkes, og med muligheden før ankeadgang.

...

- A.O. Andersen nævner, at der er to sider ved forståelsen af trossamfund: om det har en så fast organisation og et fast ritual for sin gudsdyrkelse, at det kan være

3371

rimeligt at overlade det handlinger, f.eks. som vielse myndighed med borgerlig gyldighed, og det læremæssige. Under drøftelserne kom det frem, at det ville være lettere for biskopperne, hvis det læremæssige blev sidestillet med det organisatoriske.

- Det vil vi nødtigt, for det ville være administrativt ubekvem, og alle jurister vil slå kors for sig, hvis vi gjorde det, siger A.O. Andersen og tilføjer, at der er enighed om en tredje mulighed: At folk selv stiller sig uden for folkekirken. - Det gør man, hvis man ihærdigt, åbenlyst og aktivt arbejder med at udbrede en tros lære, der er i strid med folkekirkens lære, siger kirkeministeren.

...«

Biskop Erik Norman Svendsen fremsendte den 5. november 1993 en kopi af korrekturarket til sagsøgerens interview i studenterbladet »Arken« til pastor Niels Underbjerg, der er biskoppens rådgiver i ny-religiøse anliggender, med anmodning om udfærdigelse af: »et notat til mig, der klart viser, på hvilken måde Steen Ribers med dette interview har sat sig uden for folkekirken«.

Pastor Niels Underbjerg besvarede anmodningen i en skrivelse af 15. november 1993, der indeholdt følgende konklusion:

»Der kan og bør ingen tvivl være om, at SR's religions-filosofiske betragtninger a la Vandrer mod Lyset ikke på afgørende punkter lader sig forene med hverken klassisk kristendom eller den evangelisk-luthersk folkekirkes bekendelse. Hermed har Steen Ribers for mig at se, med udgangspunkt som menighedsrådsmedlem i den danske folkekirke, sat sig afgørende og bevidst uden for den samme folkekirkes bekendelsesgrundlag, og dermed uden for den danske folkekirke som kristen kirke.«

Den 8. november 1993 blev sagsøgerens interview til studenterbladet »Arken« offentliggjort i uddrag i Kristeligt Dagblad, hvoraf fremgik, at uddraget blev bragt med sagsøgerens accept.

Sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen lod i samarbejde med sagsøgeren indkalde til to offentlige debataftener den 11. og 18. november 1993 i Skt. Andreas Kirkes menighedshus om reinkarnation og folkekirken. Sognepræsten var ordstyrer begge aftener, hvortil der som indledere var indbudt personer med viden om »Vandrer mod Lyset« og folkekirkens bekendelsesgrundlag.

I skrivelse af 13. december 1993 meddelte sagsøgeren sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen bl.a. følgende:

»Efter at have gennemtænkt forløbet og indholdet af de sidste samtaler, vi har haft, er jeg kommet til det resultat, at jeg ikke trækker mig tilbage som menighedsrådsmedlem. Det har følgende begrundelse:

1. Den valgmulighed, som blev lagt frem for mig ved forrige samtale: at jeg enten trak mig tilbage som menighedsrådsmedlem, hvorved jeg beholdt mit medlemskab af folkekirken og min kirketjenerstilling, eller forblev som menighedsrådsmedlem, hvorved jeg ville blive frataget mit medlemskab af folkekirken (og følgelig af menighedsrådet) samt blive suspenderet som kirketjener med efterfølgende decorumsag, - den valgmulighed mener jeg er udtryk for magtfordrejning og således ulovlig.

2. Den seneste valgmulighed, som er en mildere udgave: at jeg enten frivilligt trækker mig ud af menighedsrådet, hvorved jeg bevarer mit medlemskab af folkekirken samt min kirketjenerstilling, eller, hvis jeg forbliver som menighedsrådsmedlem, modtager et brev om, at mit medlemskab af folkekirken er ophørt (og derfor også mit medlemskab af menighedsrådet), men ikke nogen suspension eller decorum-sag, - den valgmulighed mener jeg ligeledes er ulovlig.

3. Når du siger, at de tre instanser: præst, biskop og kirkeministerium »co-ordinerer« sagen, så det på forhånd er bestemt, at præstens beslutning vil gå uændret igennem hos biskop og kirkeministerium, så får

jeg også tanken: det må være ulovligt. Desuden forstår jeg på dig, at det er en kendsgerning, at både du, biskop og kirkeministerium har besluttet valgmulighederne under punkt 1. og 2., hvilket vil sige, at alle tre instanser går entydigt efter at få mig fjernet som menighedsrådsmedlem, men derimod ikke som medlem af folkekirken.

4. Angående mit medlemskab af folkekirken: Jeg betragter mig selv som et ægte kristent menneske. Jeg har en inderlig tro på Gud, den Gud, som Jesus har lært os at kende og bede til. Ligeledes har jeg en inderlig tro på Jesus Kristus, jeg tror på ham som Guds søn og som menneskehedens frelser. »Min sjæl, hvad vil du mer?« fristes man til at spørge.

Med hensyn til det etisk-religiøse, filosofiske og videnskabelige værk »Vandrer mod Lyset«s kristendomsopfattelse vedlægger jeg et digt, »Fader Vor«, af H.C. Andersen fra digtsamlingen »Hilsen til Danmark«. VML og dets tilhørende værker danner en harmonisk helhed uden nogen form for selvmodsigelser, hvorfor digtet må siges at være et ægte udtryk for værkernes ånd.

...«

Sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen sendte den 14. december 1993 en kopi af sagsøgerens skrivelse af 13. december 1993 til biskop Erik Norman Svendsen med bemærkning, at drøftelserne om, hvordan sagen kunne løses, var blevet vendt af sagsøgeren til en konspiration fra kirkens og ministeriets side. Mads-Bjørn Jørgensen anførte endvidere: »Spørgsmålet er for mig i hvor høj grad jeg nu kan rådføre mig med dig, eftersom du vil blive appelinstant.«

I besvarelse af sagsøgerens brev af 13. december 1993 skrev sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen den 20. december 1993 følgende til sagsøgeren:

3372

»Kære Steen

Jeg har modtaget dit brev af 13.12.1993 og læst det med en vis undren, idet det indeholder en sagsfremstilling, jeg ikke finder i overensstemmelse med de faktiske forhold. Jeg skal derfor fremkomme med følgende kommentarer.

Lad mig for det første gøre det helt klart at min rolle - ud over at have ført samtaler med dig - er at påse, at § 2 stk. 2 i lov om medlemskab af folkekirken (6. juni 1991) og tilhørende bekendtgørelse om stiftelse og ophør af medlemskab af folkekirken § 7 (24. januar 1992) efterleves. Det er min embedspligt. Ordlyden er her, som du ved, henholdsvis at »Medlemskabet ophører, såfremt et medlem slutter sig til et andet trossamfund eller PÅ ANDEN MÅDE, f.eks. ved at lade sig gendøbe, STILLER SIG UDEN FOR FOLKEKIRKEN«, og at »AFGØRELSEN AF, OM MEDLEMSKAB ER OPHØRT AF DE ANFØRTE GRUNDE, TRÆFFES AF DEN KIRKEBOGSFØRENDE SOGNEPRÆST I DET SOGN, HVOR MEDLEMMET HAR BOPÆL.«

Om hvad der i øvrigt evt. måtte kunne ske i sagen må henføres til menighedsrådet, som er ansættende myndighed for dig som kirketjener samt til de appelmuligheder, der står dig åbne.

Hvad vi måtte have drøftet, og hvad jeg i den anledning måtte have fremført er udelukkende mine forestillinger om veje ad hvilken en sag kan gå.

Jeg skal endvidere erindre dig om, at det var dit eget forslag til mig, at du forlod menighedsrådet, og at jeg i den forbindelse tilkendegav, at JEG så ville finde sagen afsluttet. Vi kaldte det en aftale.

Jeg skal endnu engang opfordre dig til, med din holdning til folkekirkens ordning og lære in mente, at udmelde dig af Den danske Folkekirke.

...«

Sagsøgeren bad herefter den 27. december 1993 biskoppen om aktingsigt i korrespondancen mellem denne og Johannes Aagaard, og skrev endvidere den 3. januar 1994 således til Mads-Bjørn Jørgensen:

»Kære Mads-Bjørn

Jeg anerkender modtagelsen af dit brev af 20. december, modtaget den 23. december.

Med hensyn til besvarelsen af dette brev, som bl.a. indeholder en opfordring til mig om at udmelde mig af den danske folkekirke, vil jeg bede om en udsættelse med at beslutte og besvare dette i 30 dage fra dato. Begrundelsen for dette er følgende: 1. Jeg ønsker at indhente så fyldestgørende oplysninger som muligt om sagens forskellige aspekter bl.a. fra kirkeministeriet. 2. Afgørelsen af min sag kan få betydning for en del andre mennesker, hvorfor en undersøgelse som nævnt i pkt. I er berettiget.

De øvrige punkter i dit brev vil jeg kommentere sammen med mit endelige svar.

...«

Ved skrivelse af 6. januar 1994 meddelte sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen sagsøgeren følgende afgørelse:

»Kirketjener Steen Ribers

...

Igennem længere tid herunder især gennem de seneste måneder har du ved offentlige møder og gennem dagspressen samt i et teologisk tidsskrift ihærdigt, åbenlyst og aktivt arbejdet med at udbrede en tros lære, der på en række punkter er i strid med folkekirkens lære, sådan som den er meddelt igennem de bibelske skrifter og fastlagt i bekendtelses skrifterne.

På den baggrund må jeg under henvisning til lov om medlemskab af folkekirken § 2 stk. 2 og bekendtgørelse om stiftelse og ophør af medlemskab af folkekirken § 7 som kirkebogsførende sognepræst ved Sct. Andreas kirke, Københavns stift, konstatere, at du aktivt og bevidst har stillet dig uden for den danske Folkekirke, og at dit medlemskab som følge heraf er ophørt.

Denne afgørelse har virkning fra dags dato.

Ophøret af dit medlemskab af folkekirken medfører efter lov om valg til menighedsråd §§ 2 og 3, at du ikke længere har valgret eller er valgbar til menighedsrådet. Dit medlemskab af Sct. Andreas sogns menighedsråd er som følge heraf ophørt fra dags dato. Jeg har derfor gjort formanden for menighedsrådet bekendt med indholdet af dette brev.

Jeg har endvidere, som foreskrevet i bekendtgørelse om stiftelse og ophør af medlemskab af folkekirken § 10 meddelt folkeregisteret, at dit medlemskab af folkekirken er ophørt.

Denne afgørelse kan indankes for biskoppen over Københavns stift inden for en frist af 6 uger efter modtagelsen af dette brev.«

Sagsøgeren indbragte ved klageskrift af 15. februar 1994 på 23 sider og med bilag 1-88 sognepræstens afgørelse for biskoppen over Københavns Stift. Efter en yderligere korrespondance mellem sagsøgeren og biskoppen fremsendte sagsøgeren den 27. april 1994 et (supplerende) klageskrift II med bilag 89-114.

Sagsøgeren fremsendte endvidere i april 1994 sine kommentarer til Niels Underbjergs rapport af 15. november 1993 til biskoppen.

Biskop Erik Norman Svendsen indkaldte sagsøgeren til et møde for at give denne lejlighed til at supplere sine klageskrifter og for at afklare eventuelle misforståelser. I mødet, der fandt sted den 10. maj 1994, deltog foruden biskoppen og sagsøgeren også stiftskontorchef Jørgen Christiansen. I sine bemærkninger af 16. juni 1994 til stiftskontorchefens referat af mødet gjorde sagsøgeren blandt andet gældende, at det var sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen, der havde bragt kravet om udtræden af menighedsrådet på bane, og at denne under den pågældende samtale havde haft et gult stykke papir

3373

liggende på sit skrivebord, hvorpå sognepræsten inden samtalens begyndelse havde nedskrevet en erklæring, som sagsøgeren kunne fremkomme med offentligt, når han trak sig ud af menighedsrådet. Sagsøgeren var ikke blevet bedt om at underskrive erklæringen, men fik 14 dages frist til skriftligt at udmelde sig af menighedsrådet.

I skrivelse af 24. juni 1994 meddelte biskop Erik Norman Svendsen sagsøgeren følgende afgørelse:

»I et såkaldt klageskrift af 15. februar 1994 har De påklaget sognepræst Mads-Bjørn Jørgensens afgørelse af 6. januar 1994, hvorefter sognepræsten har konstateret, at De har stillet Dem uden for folkekirken. De har i et klageskrift II af 27. april 1994 suppleret det førstnævnte klageskrift, ligesom De under en drøftelse med mig den 10. maj 1994 har haft lejlighed til at fremkomme med yderligere oplysninger og kommentarer til det foreliggende materiale. Fra mødet foreligger et referat af 7. juni 1994, hvortil kommer Deres tilføjelser af 16. juni 1994 samt mine bemærkninger hertil, jvf. særskilt skrivelse af dags dato.

De har dernæst i skrivelse af 27. december 1993 og senere skrivelser anmodet om aktindsigt i Deres sag. Som anført i referatet fra mødet den 10. maj 1994, har De fået kopi af alt materiale vedrørende Deres sag. I referatet er der nærmere gjort rede for, at journaliseringen har fundet sted på flere forskellige sager. De har imidlertid fået fotokopi af de relevante journalkort, og på dette grundlag har De haft lejlighed til at udvælge de aktstykker, som måtte have Deres interesse. Jeg opfatter derfor klageskrift II som indeholdende også de supplerende bemærkninger, De har ønsket at fremkomme med til det foreliggende materiale.

Herudover skal jeg bemærke, at grundlaget for sognepræst Mads-Bjørn Jørgensens afgørelse er § 2, stk. 2, i lov om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning, hvorefter »medlemskabet ophører, såfremt et medlem slutter sig til et andet trossamfund eller på anden måde, f.eks. ved at lade sig gendøbe, stiller sig uden for folkekirken«. I relation hertil har De nærmere gjort gældende, at skønsreglen om på anden måde at stille sig uden for folkekirken ikke er tænkt anvendt, i hvert fald kun i forbindelse med spørgsmålet om kirkelig betjening eller af en valgbestyrelse i forbindelse med et menighedsrådsvalg.

Dette er jeg ikke enig i. Som De selv er inde på, er der i § 2, stk. 2, nævnt, at medlemskab af folkekirken ophører, dels såfremt et medlem slutter sig til et andet trossamfund, dels såfremt et medlem på anden måde, f.eks. ved at lade sig gendøbe, stiller sig uden for folkekirken. Loven er af juni 1991, og som anført i Deres klageskrift svarer bestemmelsen i § 2, stk. 2, til den hidtil gældende regel i menighedsrådsloven § 5, stk. 3, nr. 2. De har ligeledes med rette anført, at der så vidt vides er meget få eksempler på, at bestemmelsen har været anvendt siden dens ikrafttræden i 1922. Jeg er yderligere enig med Dem i, at den lovgivende magt er gået ud fra, at bestemmelsen kun vil blive anvendt i sjældne tilfælde. Det er imidlertid fejlagtigt herudfra at slutte, at bestemmelsen slet ikke kan anvendes. Hvis dette havde været meningen, skulle bestemmelsen ikke være gentaget i 1991-loven. Det er den imidlertid, hvilket ifølge bemærkningerne til lovforslaget skal ses i sammenhæng med, at en sådan bestemmelse er fornøden af hensyn til folkekirkens selvforståelse som trossamfund. D.v.s. at den lovgivende magt på ny tager stilling til spørgsmålet i 1991, med det resultat, at folkekirken som hidtil ikke har pligt til at betragte en person som medlem, såfremt vedkommende aktivt og offentligt giver udtryk for en opfattelse, der på afgørende punkter afviger fra folkekirkens lære. På denne baggrund er det min opfattelse, at der foreligger fornøden hjemmel for sognepræst Mads-Bjørn Jørgensens afgørelse af 6. januar 1994. I det følgende vil jeg foretage en efterprøvelse af grundlaget for sognepræstens afgørelse.

Forinden skal jeg dog bemærke, at det ikke er overraskende, at folkekirkens konstatering af, at nogen har stillet sig uden for folkekirken, tilsyneladende er mere aktuel nu end tidligere. Da den til medlemslovens § 2, stk. 2, svarende bestemmelse blev indført, var praktisk taget hele befolkningen medlem af folkekirken, hvorimod der i dag er en lang række trossamfund og trossamfundslignende grupperinger repræsenteret i Danmark. Herved bliver spørgsmålet om de enkelte trossam-

funds, heriblandt folkekirken, selvforståelse af større betydning end tidligere.

I Deres klageskrift af 15. februar 1994 anføres, at De »på lige fod med andre har deltaget i debatten om, hvorvidt læren om reinkarnation er forenelig med den kristne tro« (s. 2). Det er imidlertid uomtvisteligt, at De i denne debat samt debatten om andre trosspørgsmål med ubetinget tilslutning konsekvent refererer til Vandrer Mod Lyset (VML) eller Michael Agerskovs psykiske forskning (jvf. de af Dem fremsendte bilag nr. 2, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 13, 25 og 50). Det samme gør De i skrivelse af 20. august 1991 til Sct. Andreas Kirkes menighedsråd (bilag nr. 17), i skrivelse af 26. juli 1993 til journalist ved Kristeligt Dagblad, Leif O. Dahl (bilag nr. 49), samt i skrivelse af 13. december 1993 til sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen (bilag nr. 80). I et interview i Arken (nr. 3. 1993) medgiver De, at De er en af VMLs markante skikkelser, og at De i spørgsmålet om reinkarnation med tilslutning henviser til Michael Agerskovs hustru »mediumistiske evner«. Herigennem har De bekræftet Deres udtalelse af 1. januar 1989 i Berlingske Tidende: »Selv har jeg efterhånden mistet al tillid til folkekirken lære. Hvad angår min gudstro og min kristendomsopfattelse baserer jeg disse fuldstændigt på værket

3374

»Vandrer mod Lyset« - »et budskab til menneskeheden fra den oversanselige verden« (bilag nr. 4).

Jeg må derfor betragte Deres deltagelse i den offentlige debat om reinkarnation og andre trosspørgsmål som andet og mere end blot et udtryk for almen interesse for disse og lignende trosspørgsmål, idet De klart og konsekvent tilslutter Dem VMLs lære og forsøger at udbrede den.

Både i debatindlæg og i interviewet i Arken gør De således rede for Deres religiøse univers, der på afgørende punkter er i overensstemmelse med VMLs religions-filosofiske univers. De refererer således med tilslutning VMLs grundlæggende åbenbaringsforståelse, i følge hvilken der fra den oversanselige verden er meddelt ny afgørende viden med autoritativ betydning inden for områderne religion, videnskab og etik. Denne »viden« må jeg, for så vidt angår området religion, imidlertid bedømme som uforenelig med evangelisk-luthersk kristendomsopfattelse på afgørende punkter.

Deres og VMLs åbenbaringsforståelse er således ikke forenelig med den kristne tros forståelse af Jesus Kristus som den afgørende og endelige åbenbaring af Gud og hans sandhed og vilje.

I Deres og VMLs opfattelse af Gud forkastes såvel den kristne trostreenighedslære som inkarnationen i Jesus Kristus: »Selv tager jeg afstand fra treenighedslæren«, (bilag nr. 5), »VML har ingen treenighedslære« (Arken), »Jesus kan ikke være Guds enbårne søn« (bilag nr. 10).

I Deres og VMLs forståelse af skabelsen mangler den for den kristne tro helt afgørende dimension, at mennesket af Gud er skabt som en enhed af krop, sjæl og ånd, hvorfor det legemlige ikke er af underordnet værdi: »Gud har ikke skabt menneskets fysiske forgængelige lemmer, men disse er dog fremkommet ved en skabelse. Gud er derimod den udødelige menneskeåndens skaber og fader« (bilag nr. 6), »Jeg er skabt af Gud som en åndelig person, og på den måde er jeg evig, som et åndeligt væsen, også når kroppen er død« (Arken).

Svarende hertil forkaster De den kristne troslære om kødets opstandelse og det evige liv til fordel for en tro på menneskeåndens genfødsel i nye inkarnationer: »Formålet med reinkarnationen gennem de mange liv er gradvist at modne din ånd, så du lærer at tage afstand fra den kraft, der hedder mørke, altså det onde. Guds rige, Paradiset, er det endelige mål« (Arken).

Ligeledes er De i Deres opfattelse af Jesus Kristus på klar kollisionskurs med Bibelens og Bekendelsesskrifternes fremhævelse af Kristi forsoning: »Der er to grundlæggende fejltagelser, som teologerne gør sig skyldig i, og som, hvis de ikke bliver rettede, vil resultere i folkekirken opløsning. Den første er, at der så godt som altid bygges

på forsoningslæren, Pauli egen lære om Jesus, i stedet for på Jesu egne ord og gerninger« (bilag nr. 4). »I værket Vandrer mod Lyset står følgende kendsgerninger:

. . . Således er da Jesus i alleregenligste og allerdybeste forstand Kristus - frelseren og forløseren; ikke ifølge et blodigt soningsoffer, men ifølge sin uegennyttige, aldrig svigtende kærlighed« (bilag nr. 7). »Men Bibelens og kirkens forsoningslære (fra Paulus' breve) er gennemført ulogisk og står i afgjort modsætning til Jesu lære« (bilag nr. 13).

På den baggrund må jeg vurdere, at De med hensyn til Deres religiøse trosforestillinger på afgørende punkter er i modsætning til folkekirken evangelistisk-lutherske tro og bekendelse. Det er derfor ganske konsekvent, når De gentagne gange tager skarpt afstand fra såvel Paulus som kirkens teologer jvf. bilag nr. 4, 5, 10, 13, 25, 50 samt tillige i Arken: » . . . problemet med den danske folkekirke er, at den er infiltreret af dr.theol-bevægelsen, som i og for sig ikke har noget at gøre der. Teologi er en universitetsaktivitet, som ikke skulle have noget med folkekirken at gøre i den forstand«.

Det er således Dem selv, der ved ovennævnte udtalelser har insisteret på det, De betegner som en »dogmatisk-religiøs« tolkning af det kristne evangelium, ligesom De såvel på skrift som i tale offentligt har insisteret på at gøre denne tolkning gældende.

Deres medlemskab af menighedsrådet og stilling som kirketjener i folkekirken har desuden bidraget til, at Deres offentlige udtalelser har fået større betydning, end de ellers ville have fået. Ikke mindst fordi De selv har understreget begge dele, f.eks. ved at udtale Dem i Tv-indslag, der er optaget i Sct. Andreas kirken kirkerum eller stående foran kirkebygningen. Desuden skal jeg bemærke, at De på trods af Deres langvarige samtaler med sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen i efteråret 1993 ikke har fundet anledning til at revidere endsige ændre Deres synspunkter og holdning.

Jeg må derfor tilslutte mig sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen, når han i skrivelse af 6. januar 1994 anfører, at De »ihærdigt, åbenlyst og aktivt har arbejdet med at udbrede en troslære, der på en række punkter er i strid med folkekirken lære«.

De har endelig i Deres klageskrivelse foretaget en sammenfatning af De af Dem anførte indvendinger mod sognepræst Mads-Bjørn Jørgensens afgørelse af 6. januar 1994 i 24 argumenter. Til nogle af argumenterne skal jeg knytte følgende kommentarer:

Ad. 1. Som det vil være fremgået af det ovenfor anførte, har hverken sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen eller jeg påstået, at De har sluttet Dem til et andet trossamfund.

Ad. 2. Der er ovenfor gjort rede for, at Deres handlinger m.m. kan betragtes som lige så meget afvigende fra folkekirken lære som gendåb.

Ad. 3. Folkekirken har ingen autoritet, der kan forbyde nogen at fremkomme med deres synspunkter.

Ad. 7. Der henvises til referat af mødet den 10. maj 1994.

Ad. 8. De har ved mødet den 10. maj 1994 haft lejlighed til at udbyde Deres klageskrivelser og kommentere det foreliggende materiale. Som anført i min skrivelse af 12. april 1994 har jeg derimod ikke kunnet imødekomme Deres anmodning om en personlig, sjælesørgerisk samtale.

Ad. 11. Der henvises til de indledende bemærkninger i denne skrivelse. For så vidt De gør gældende, at sagsbehandlingen lider af væsentlige mangler, idet sognepræst Mads-Bjørn Jørgensens afgørelse af 6. januar 1994 blev meddelt Dem, uden at De har modtaget svar på Deres skrivelse af 3. januar 1994, skal jeg bemærke, at sagsforløbet, herunder Deres samtaler med Mads-Bjørn Jørgensen, måtte resultere i en afklaring efter afslutningen af samtalerne. Da De først efter 14 dage reagerede på Mads-Bjørn Jørgensens skrivelse af 20. december 1993, kunne dette opfattes som et forsøg på yderligere at trække sagen i langdrag.

Jeg finder derfor ikke anledning til at kritisere, at sognepræsten træffer sin afgørelse af 6. januar 1994 på det da foreliggende grundlag.

Ad. 12. Der henvises til referat af mødet den 10. maj 1994.

Ad. 18. Som anført i ovennævnte referat er De stadig døbt med den kristne dåb, uanset at medlemskabet af folkekirken er ophørt.

Ad. 19. Der henvises til ad 8.

Ad. 22. Der henvises til ad 12.

Ad. 24. Mads-Bjørn Jørgensens afgørelse er som tidligere nævnt truffet i henhold til gældende ret.

Jeg skal sluttelig meddele Dem, at jeg som følge af ovenstående redegørelse helt kan tilslutte mig sognepræst Mads-Bjørn Jørgensens konstatering af 6. januar 1994, hvorefter De aktivt og bevidst har stillet Dem uden for Den danske Folkekirke. Deres medlemskab af folkekirken er således fortsat ophørt, ligesom De fortsat ikke længere har valgtret eller er valgbar til menighedsrådet.

Denne afgørelse kan indankes til kirkeministeren inden for en frist af 4 uger efter modtagelsen af dette brev.

Denne afgørelse blev den 4. juli 1994 påklaget til kirkeministeren af advokat Torben Boas på vegne af sagsøgeren.

Sagsøgeren fremsendte ved skrivelse dateret oktober 1994 sine kommentarer til biskoppens afgørelse af 24. juni 1994 til Kirkeministeriet:

»Til orientering kan jeg oplyse følgende om mig selv:

Jeg er døbt og konfirmeret i Den danske Folkekirke. Senere har jeg fra mit 20. år arbejdet som kirkesanger i folkekirken samtidig med, at jeg tog den præliminære organisteksamen fra Det kgl. danske Musikonservatorium i København. Efterfølgende har jeg privat studeret orgelspil i flere år hos Finn Viderø. Jeg ophørte med at være kirkesanger, da jeg blev ansat som kirketjener ved Sct. Andreas Kirke, et arbejde, som jeg nu har haft i ca. 15 år. I november 1992 blev jeg indvalgt i menighedsrådet i Sct. Andreas Kirke. Jeg har aldrig frasagt mig min dåb, men har derimod givet udtryk for, at jeg er et kristent menneske, og at jeg tilhører det kristne fællesskab i Den danske Folkekirke, således som ca. 88 % af den danske befolkning gør det. Jeg har ikke ladet mig gendøbe eller tilsluttet mig noget andet trossamfund (jvf. bilag 80, side 2), men har derimod altid overholdt og respekteret den folkekirkelige orden. Jeg står ganske uforstående overfor biskoppens afgørelse, idet jeg nu, som et kristent menneske, der er døbt og konfirmeret, er blevet udelukket fra det kristne fællesskab og således ganske uønsket står uden tilknytning til noget trossamfund. Selvom jeg blev døbt med den kristne dåb i folkekirken, kan jeg nu ikke blive kirkeligt betjent noget sted. Jeg kan ikke få en kristen begravelse, når den tid kommer, og sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen har advaret mig om, at hvis jeg går til alters, så vil han springe mig over ved nadverbordet som en understregning af, at jeg ikke tilhører det kristne fællesskab.

I det følgende vil jeg kommentere biskoppens skrivelse af 24. juni 1994 (bilag 124), afsnit for afsnit, under henvisning til den punktinddeling, som jeg har foretaget, jvf. ovenfor:

Pkt. 1

Biskoppen skriver: »I det følgende vil jeg foretage en efterprøvelse af grundlaget for sognepræstens afgørelse«.

Kommentar: Ved min skrivelse af 28.3.1994 til biskoppen (jvf. bilag 100) fremsætter jeg bl.a. nogle indsigelser mod sognepræst Mads-Bjørn Jørgensens skrivelse af 14.3.1994 (jvf. bilag 114), hvor denne fremsætter sine bemærkninger til klageskrift I. I min ovennævnte skrivelse af 28.3.1994 skriver jeg bl.a.: »Dog har jeg den bemærkning til ovennævnte skrivelse, at sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen under vores samtaler overfor mig klart har tilkendegivet, at hans vurderingsgrundlag alene omfatter tiden fra hans tiltrædelse som sognepræst, altså fra 1.4.1993. Det er således ikke rigtigt, når Mads-Bjørn Jørgensen i sin skrivelse anfører: »Det af mig fremlagte skøn bygger på en række samtaler samt på de aktiviteter og skriftlige udsagn som Steen Ribers selv anfører i sit klageskrift (side 10-13). Heraf fremgår det, at den af Steen Ribers

anførte lære bygger på en helt anden åbenbaring end kristendommen, og at der opstilles læresætninger, der er i direkte modstrid med, hvad kristendommen lærer«. Jeg vil bede Biskoppen tage stilling til denne min indsigelse«.

3376

Biskoppen har imidlertid ikke overfor mig givet udtryk for sin stillingtagen til denne min indsigelse. Det skal understreges, at sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen og jeg ikke på noget tidspunkt har talt om mine læserbreve, som på det tidspunkt, hvor samtalerne fandt sted, allerede var 4-5 år gamle.

I sin skrivelse til biskoppen den 30.9.1993 (jvf. bilag 72) anfører Mads-Bjørn Jørgensen: »Jeg har udelukkende lagt mig an på en vurdering af, om de omtalte menighedsrådsmedlemmer har viden om og indsigt i tros læren herunder folkekirkens bekendelsesskrifter i et sådant omfang, at det ville kunne siges om dem, at de i tilfælde af at det blev konstateret, at de modarbejdede det kirkelige arbejde og den kristne forkyndelse udførte dette arbejde bevidst«.

I et avisinterview i KD den 27.10.1993 (jvf. bilag 75) under overskriften »Meningsfulde samtaler med menighedsrådsmedlemmer«, beskriver Mads-Bjørn Jørgensen for læserne, at »Vi arbejder med tros læren og bekendelsesskrifter . . . Men det er hverken Scientology eller Vandrers mod Lyset vi diskuterer«.

Mads-Bjørn Jørgensen førte altså en række samtaler med mig for at jeg kunne lære folkekirkens bekendelsesgrundlag at kende, så jeg efterfølgende kunne vide, hvis jeg evt. skulle komme til at modarbejde det kirkelige arbejde eller den kristne forkyndelse.

Det er derfor ulogisk og urimeligt hvis Mads-Bjørn Jørgensen så efter disse samtaler skulle ophæve mit medlemskab af folkekirken pga. nogle læserbreve, som jeg har skrevet 4-5 år før samtalerne. Men det har Mads-Bjørn Jørgensen heller ikke gjort, og han har klart overfor mig givet udtryk for, at han kun vurderede mine handlinger fra tidspunktet den 1.4.1993, hvor han tiltrådte som sognepræst i Sct. Andreas Kirke.

Som det klart er påvist af mig i min skrivelse til biskoppen af 4.7.1994 (jvf. bilag 125), hvortil henvises, har biskoppen derimod i det væsentlige anvendt disse læserbreve, som ligger tidsmæssigt langt forud for Mads-Bjørn Jørgensens og mine samtaler, som grundlag for sin afgørelse. Dermed har biskoppen væsentligt ændret sagsgrundlaget, hvorfor det ikke er korrekt, når han i sin skrivelse anfører: »I det følgende vil jeg foretage en efterprøvelse af grundlaget for sognepræstens afgørelse«. Som en yderligere understregning af, at biskoppen har ændret sagsgrundlaget, skal henvises til biskoppens skrivelse af 12.4.1994 (bilag 103), hvor han skriver: . . . »idet min behandling i det væsentlige består i en efterprøvelse af de forhold, der forelå op til 6. januar 1994, og som har foranlediget sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen til at konstatere, at De har stillet Dem udenfor folkekirken«.

Pkt. 2

Biskoppen skriver:» Forinden skal jeg dog bemærke, at det ikke er overraskende, at folkekirkens konstatering af, at nogen har stillet sig uden for folkekirken, tilsyneladende er mere aktuel nu end tidligere. Da den til medlemslovens paragraf 2, stk. 2, svarende bestemmelse blev indført, var praktisk taget hele befolkningen medlem af folkekirken, hvorimod der i dag er en lang række trossamfund og trossamfundslignende grupperinger repræsenteret i Danmark. Herved bliver spørgsmålet om de enkelte trossamfund, heriblandt folkekirkens, selvforståelse af større betydning end tidligere«.

Kommentar: Biskoppens udtalelser er meget uklare. Er »folkekirkens konstatering« mere aktuel, eller er den kun »tilsyneladende« mere aktuel?

Også i 1922 var der andre trossamfund og trossamfundslignende grupperinger, ligesom der også dengang foregik en livlig debattering om trosspørgsmål blandt folkekirkens medlemmer, f.eks. om Rudolf Steiner, Martinus m.m. Heller ingen af disse mennesker blev eksklude-

ret af folkekirken. Sagen drejer sig ikke om, hvor mange eller hvor få der evt. har stillet sig uden for folkekirken i henhold til 1922-loven, men om, at loven ikke tidligere har været anvendt overfor disse mennesker. Desuden har biskoppen øjensynligt ikke forstået min vægtige og for sagen betydningsfulde påvisning af, at lovgiver var fuldt vidende om tidens tilstand, dvs. foredrag, debatindlæg, bøger m.m. om reinkarnation m.m., og trods dette dog - da loven blev fremsat i 1991 - gav udtryk for, at han *ikke* forudså, at skønsreglen ville blive bragt i anvendelse. Der henvises til min dokumentation i Klageskrift I (side 8 nederst til side 9 nederst). Denne dokumentation har biskoppen ignoreret.

Som indledning til de næste afsnit af biskoppens skrivelse må jeg anføre, at biskoppens brug af den række af små, løsrevne citater fra de af mig fremlagte læserbreve er helt uantagelig. Læserbrevene er fremkommet over en periode på ca. 5 år, og de er for størstedelens vedkommende svar på andres indlæg eller udgivelser, hvorfor en anstændig vurdering af indholdet kun kan ske, når begge indlæg sammenholdes. Desuden kan man anstændigvis ikke tillade sig at tage små, løsrevne sætninger helt ud af deres logiske og følgerigtige sammenhæng og emnekrede for derefter at sætte disse løsrevne sætninger sammen i et helt andet og fejlagtigt mønster, således som biskoppen rent faktisk gør det i sin skrivelse. Det billede han derved tegner af mig bliver meget fordrejet og dermed fejlagtigt.

Pkt. 3

Biskoppen skriver: »I Deres klageskrift af 15. februar 1994 anføres, at De »på lige fod med andre har deltaget i debatten om, hvorvidt læren om reinkarnation er forenelig med den kristne tro (s. 2). Det er imidlertid uomtvisteligt, at De i denne debat samt debatten om andre trosspørgsmål med ubetinget tilslutning konsekvent refererer til Vandrers Mod Lyset (VML) eller Michael Agerskovs psykiske forskning (jvf. de af Dem fremsendte

3377

bilag nr. 2, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 13, 25 og 50). Det samme gør De i skrivelse af 20. august 1991 til Sct. Andreas Kirkes menighedsråd, (bilag nr. 17), i skrivelse af 26. juli 1993 til journalist ved Kristeligt Dagblad, Leif O. Dahl (bilag nr. 49), samt i skrivelse af 13. december 1993 til sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen (bilag nr. 80). I et interview i Arken (nr. 3, 1993) medgiver De, at De er en af VMLs markante skikkelser, og at De i spørgsmålet om reinkarnation med tilslutning henviser til Michael Agerskovs hustru »mediumistiske evner«. Herigennem har De bekræftet Deres udtalelse af 1. januar 1989 i Berlingske Tidende: »Selv har jeg efterhånden mistet al tillid til folkekirkens lære. Hvad angår min gudstro og min kristendomsopfattelse baserer jeg disse fuldstændigt på værket »Vandrers Mod Lyset« - »et budskab til menneskeheden fra den oversanselige verden (bilag nr. 4)«

Kommentar: Bag denne tirade af overdrevne ord (uomtvisteligt, med ubetinget tilslutning, konsekvent), står blot det, at når jeg har deltaget i debatten, har jeg bl.a. gjort det ud fra bogen VML eller Michael Agerskovs psykiske forskning. Og hvad så? for det første er de 4-5 år gamle læserbreve ikke en del af sagens grundlag, da sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen klart har sagt til mig, at han kun vurderer sagen ud fra hvad der er sket *efter* 1.4.1993, hvor han tiltrådte sin stilling. For det andet er disse læserbreve fremkommet i forskellige medier med længere mellemrum. Og for det tredje er jeg for lang tid siden holdt op med at ytre mig i den form, som jeg gjorde dengang.

Den skrivelse af 20. august 1991 til menighedsrådet, som biskoppen derefter omtaler i sin skrivelse (bilag 17), var sendt kun til menighedsrådet i forbindelse med *et lukket møde* vedrørende min person. Da den foreliggende sag drejer sig om, hvad jeg har foretaget mig »offentligt«, vedrører skrivelserne ikke denne sag. Det samme gør sig gældende i den af biskoppen derefter nævnte skrivelse af 13. december 1993 til sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen (bilag 80). Der er intet offentligt eller åbenlyst ved denne skrivelse (sognepræsten har endda tavshedspligt).

Derfor kan heller ikke denne skrivelse have indflydelse på den foreliggende sag.

Der næst skriver biskoppen: »I et interview i Arken (nr. 3, 1993) medgiver De, at De er en af VMLs markante skikkelser«. Dette er direkte usandt. I bilag 112 har jeg klart gjort rede for dette (side 2, punkt 5). Her skrev jeg: »Her foretager Niels Underbjerg en klar fordrejning af, hvad der bliver sagt i interviewet. Heri udtaler jeg nemlig klart, at der ikke er tale om nogen VML-sammenslutning eller VML-sekt. Derimod fremgår det ligeledes klart, at det jeg siger ja til, er et spørgsmål om »nogle uorganiserede mennesker, der holdningsmæssigt bevæger sig i samme retning«.

Biskoppen har desværre ignoreret bilag 112.

Derefter skriver biskoppen: »- - at De i spørgsmålet om reinkarnation med tilslutning henviser til Michael Agerskovs hustru mediumistiske evner«. Hvis man slår efter i bilag 112 (Arken-interviewet, bagest i bilag 112, side 4, 2. afsnit), så vil man se, at jeg her forklarer om Michael Agerskovs hustru mediumistiske evner og om, hvordan deres opfattelse af reinkarnation dannede sig. Grunden til, at jeg forklarer dette er, at interviewer spørger mig. Teksten beskæftiger sig slet ikke med, om det er med min tilslutning eller ej, men biskoppen ønsker altså at give teksten denne fejlagtige drejning.

Hvad angår det 5 år gamle læserbrev i Berlingske Tidende af 1. januar 1989 (bilag 4), som biskoppen henviser til i sin skrivelse, så må man tage hensyn til, at det var et debatindlæg, som var et svar på en artikel af pastor Joakim Stender (bilag 3). Man er nødt til at sammenholde de to indlæg. Desuden var en væsentlig argumentation i mit læserbrev forkortet væk af redaktionen. Og som sagt, de læserbreve fra 1988-89 er ikke en del af sagsgrundlaget, og desuden er jeg, som også sagt, for lang tid siden holdt op med at ytre mig i den form.

Pkt. 4

Biskoppen skriver: »Jeg må derfor betragte Deres deltagelse i den offentlige debat om reinkarnation og andre trosspørgsmål som andet og mere end blot et udtryk for almen interesse for disse og lignende trosspørgsmål, idet De klart og konsekvent tilslutter Dem VMLs lære og forsøger at udbrede den«.

Kommentar: Som jeg har givet tydeligt udtryk for bl.a. i Klageskrift II (side 3 nederste afsnit - side 4 øverste afsnit - side 4, 3. afsnit - side 7 punkt 14 og 15), vil jeg på det bestemteste afvise, at jeg giver mig af med at »udbrede VMLs lære«. Jeg har - hvilket hele tiden har været min hensigt - på lige fod med andre deltaget i debatten om, hvorvidt læren om reinkarnation er forenelig med den kristne tro. De debatindlæg, som mine læserbreve har været svar på, har ofte været skrevet af teologer, som igen og igen fremfører deres egne synspunkter på reinkarnationstroen.

Jeg forstår ikke biskoppens bemærkninger, idet jeg i Klageskrift I (side 22, punkt 4) klart har givet udtryk for, at jeg ikke opfatter min deltagelse i debatten som noget kald.

Jeg kan ikke forstå, hvorfor biskoppen igen ignorerer, hvad jeg skriver.

Pkt. 5

Biskoppen skriver: »Både i debatindlæg og i interviewet i Arken gør De således rede for Deres religiøse univers, der på afgørende punkter er i overensstemmelse med VMLs religions-filosofiske univers. De refererer således med tilslutning VMLs grundlæggende åbenbaringsforståelse, ifølge hvilken der fra den oversanselige verden er meddelt ny afgørende viden med autoritativ betydning inden for områderne religion, videnskab og

3378

etik. Denne »viden« må jeg, for så vidt angår området religion imidlertid bedømme som uforenelig med evangelisk-luthersk kristendomsopfattelse på afgørende punkter«.

Kommentar: En gennemlæsning af de debatindlæg, jeg har fremlagt i sagen, viser, at jeg ikke heri »gør rede for mit religiøse univers«.

Så langt fra! Heller ikke i Arken kan man sige, at jeg »gør rede for mit religiøse univers«. Jeg besvarer en række spørgsmål fra bladets redaktør, som ønskede at beskrive for bladets læsere, hvad jeg mente, når jeg gav udtryk for, at den reinkarnationslære, som er beskrevet i bogen VML, godt kunne forenes med den kristne tro. Dette var redaktørens ærinde, og derom handler interviewet. Derimod ikke om »mit religiøse univers«. Det må understreges kraftigt, at biskoppen heller ikke har talt med mig om mit såkaldte »religiøse univers«. Jeg har tre gange (jvf. klageskrift I, 15.2.1994 side 1, skrivelse af 28.3.1994 bilag 100, skrivelse af 6.4.1994 bilag 102) i forbindelse med ankesagen anmodet biskoppen om en personlig samtale, hvor jeg kunne drøfte min personlige tro, men biskoppen har bestemt afvist en sådan samtale hver gang. Biskoppen har derfor intet grundlag for at udtale sig om mit såkaldte »religiøse univers«.

Biskoppen skriver, at jeg refererer oplysninger fra bogen VML »med tilslutning«. Det er en underlig nidkær vinkel at vurdere mine udtalelser ud fra, for min hensigt med at referere fra bogen VML i forbindelse med debatten om reinkarnation, har været at videregive oplysningerne så klart som muligt, så mennesker, der læser dem, selv - i fuld frihed - kan danne sig en forståelse af dem og derefter tage stilling til dem. Oplysning og information, dét har været min hensigt.

Biskoppen påstår, at jeg »refererer VMLs grundlæggende åbenbaringsforståelse, i følge hvilken der fra den oversanselige verden er meddelt ny, afgørende viden med autoritativ betydning inden for områderne religion, videnskab og etik«. Når man slår efter og ser, hvad jeg har sagt (bilag 112, Arken-interviewet nederst side 4), så ser man et referat af en rolig, afslappet samtale, hvor jeg taler om »en ny viden«. Jeg bruger ikke ordet »afgørende«, og jeg siger intet om »autoritativ betydning«. Personligt kunne jeg end ikke drømme om at hævde, at noget i forbindelse med bogen VML skulle have »autoritativ betydning«.

Dernæst skriver biskoppen:» Denne »viden« (og det må nu betyde VMLs viden) må jeg, for så vidt angår området religion, imidlertid bedømme som uforenelig med den evangelisk-lutherske kristendomsopfattelse på afgørende punkter«. Hertil må jeg anføre: Det er næppe sandsynligt, at biskoppen har læst og gennemtænkt hele bogen VML, hvorfor han ikke kan vide, hvad »VMLs viden« er. Fra de relativt få udtalelser fra VML, som jeg er fremkommet med, kan man i hvert fald under ingen omstændigheder tillade sig at vurdere bogens såkaldte »viden«. Dernæst vil jeg anfægte biskoppens brug af begrebet »evangelisk-luthersk kristendomsforståelse«. For hvis »forståelse« er der tale om? Der er forskellige »forståelser« inden for folkekirken. Nej, jeg må bedømmes ud fra folkekirkens retslige grundlag, hvilket i denne sammenhæng vil sige Bibelen og de øvrige bekendelsesskrifter, således som disse er anført i Danske Lov.

Når jeg her og efterfølgende henviser til Danske Lov, sker det på baggrund af bogen »Den danske Folkekirkes Bekendelsesskrifter« fra 1993 af professor, dr.theol. Leif Grane, med speciel henvisning til side 9-11.

Pkt. 6

Biskoppen skriver: »Deres og VMLs åbenbaringsforståelse er således ikke forenelig med den kristne tros forståelse af Jesus Kristus som den afgørende og endelige åbenbaring af Gud og hans sandhed og vilje«.

Kommentar: Jeg protesterer imod, at biskoppen identificerer mig med bogen VML: »Deres og VMLs forståelse«, »Deres og VMLs opfattelse«. I bilag 112 giver jeg udtryk for nogle af mine grundlæggende tanker om kristendommen. Bl.a. herudfra kan man tydeligt se, at biskoppens identificering af mig og VML er fordrejet og derfor fejlagtig. Jeg er en *person*, VML er en *bog*. Med hensyn til min »åbenbaringsforståelse«, har jeg i bilag 112, side 8 punkt 17 klart gjort rede for, at der i det danske sprog er to helt forskellige definitioner af åbenbaring. Dels den biskoppen refererer øverst side 4 i sin skrivelse: »Jesus Kristus som den afgørende og endelige åbenbaring af Gud og hans sandhed

og vilje«. Dels en anden: »En meddelelse af kundskab enten om en viden om mange forskellige ting eller om en grundanskuelse (en idé)«. I den udtalelse jeg er kommet med i Arken, som svar på interviewerens spørgsmål om åbenbaring, fremgår det klart, at det er den anden definition af ordet, jeg taler om. Desuden må man gøre sig klart, at selv om de to definitioner er forskellige, så udelukker de ikke hinanden.

Biskoppens påstand om, at min åbenbaringsforståelse ikke er forenelig med den kristne tros forståelse af Jesus Kristus, er fejlagtig og bestrides derfor.

I Bibelen, der er den væsentligste del af det i Danske Lov beskrevne trosgrundlag for folkekirken, findes åbenbaringer, som i det væsentligste er lig med den åbenbaringsforståelse, jeg har talt om.

Et eksempel på dette er Paulus' brev til Galaterne, hvor han fortæller om sin åbenbaring:» Det vil jeg nemlig sige jer brødre! at det evangelium, som er blevet forkyndt af mig, er ikke menneskeværk; det er jo heller ikke af noget menneske, jeg har fået det eller har lært det, men ved en åbenbaring af Jesus Kristus«. (Paulus' brev til Galaterne 1,11-12). Paulus har ikke kendt, set eller hørt Jesus, da denne levede på jorden. Det er derfor

3379

klart, at Paulus taler om åbenbaringer, han har modtaget efter Jesu død. Et andet eksempel er Korintherbrevet:» Thi fra Herren har jeg modtaget, hvad jeg også har overleveret jer, at Herren Jesus i den nat . . . osv. (1. Korintherbrev kapitel 11, vers 23).

Endnu et eksempel skal nævnes fra Ny Testamente: Johannes' Åbenbaring. I et kirkeleksikon skriver dr. theol., forhenværende professor ved Københavns universitet, Oluf Linton: »Johannes' Åbenbaring gør mere end noget andet skrift i Ny Testamente krav på at være inspireret, idet forfatteren mener at have modtaget åbenbaringen direkte af Jesus« (kapitel 1 vers 1).

Jeg har tidligere fyldestgørende redegjort for dette forhold i bilag 112 (side 8, punkt 17), men biskoppen har beklageligvis også ignoreret denne redegørelse.

Pkt. 7

Biskoppen skriver:» I Deres og VMLs opfattelse af Gud forkastes såvel den kristne tros treenhedslære som inkarnationen i Jesus Kristus: »Selv tager jeg afstand fra treenhedslæren« (bilag nr. 5), »VML har ingen treenhedslære« (Arken), »Jesus kan ikke være Guds enbårne søn (Bilag nr. 10)«.

Kommentar: Angående biskoppens bemærkninger om treenhedslæren må jeg anføre følgende: Også her ignorerer han helt, hvad jeg har givet udtryk for vedrørende dette spørgsmål i bilag 112 (side 6, punkt 13), hvortil henvises. Her skal blot anføres følgende udtalelse af den danske religionshistoriker dr.phil. Ditlev Nielsen:» Treenigheden er et kirkeligt dogme. Det findes ikke i Bibelen, hverken i Gammel eller Ny Testamente. Her findes kun en guddommelig trehed, ingen treenhed. I oldkirken blev imidlertid de kristne så ofte angrebet for polyteisme: troen på flere guder, at de måtte formulere en slags mono-teisme. Denne fik på kirkemødet i Nikæa (år 325) den form, at de 3 guddomme i virkeligheden var een Gud«. Dette problem med polyteisme og treenhedslære er også behandlet af dr. theol., tidligere professor i kirkehistorie, Hal Koch i hans bog om Konstantin den Store. Heri skriver han:» Som det var kejseren, Konstantin den Store, der havde indkaldt denne synode i Nikæa, således blev det også ham, der havde den virkelige ledelse . . . Dén teologiske formel, man fandt for det trinitariske problem, var i virkeligheden kun en formel, som ingen rigtigt vidste, hvad betød. Den blev da heller ikke afslutningen på striden, men tværtimod indledningen til to slægtleds dogmatiske strid om, hvad denne nikæanske teologi i grunden indeholdt«.

I en artikel om treenheden i Salmonsens konversationsleksikon skriver dr. theol. F.C. Krarup:» Treenighed eller trefoldighed er et begreb, som hører hjemme i den kristne teologi. . . : *Det findes ikke i Ny Testamente, hvor heller ikke nogen lære af denne art er udtalt*«.

I en udtalelse i KD 27.10.1993 (jvf. bilag 75) udtaler sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen:» Det (dvs. samtalerne) er jo ikke et forsøg på at gøre de to menighedsrådsmedlemmer til betonkristne«. Hvis udtrykket »betonkristen« skal henføre til noget, så må det først og fremmest henføre til den Athanasianske trosbekendelses formulering af treenhedslæren. Denne formulering har, som ovenfor anført, heller intet grundlag i Bibelen. Og når jeg engang i et læserbrev i KD (19.1.1989, bilag 5) har sagt, at jeg tager afstand fra treenhedslæren, så er det denne »betonudgave« i den Athanasianske bekendelse, jeg tænkte på. I en kronik i Berlingske Tidende den 4.8.1994 skriver professor, dr. theol., dekan for det teologiske fakultet ved Københavns universitet, Jens Glebe Møller:» På samme måde nu med det kristne sprog og dermed også med teologien. Der kommer nye begreber og ord, og dermed nye synsvinkler ind. Selvom man måske engang har talt om et evigt helvede, hvor de fordømte pines i evighed, så udtrykker det en synsvinkel, som simpelthen ikke længere er gangbar«. (Jvf. den Athanasianske trosbekendelse om treenheden og evig straf).

I bogen »Det med Gud og os« skriver sognepræst Lars Tjalve om en mere nutidig forståelse af Gud:» Som kristne bekender vi troen på en treenig Gud, dvs. Gud som Fader, Søn og Helligånd. Helligånden, sagde de gamle, er den tredje person i Gud. Det forstod man dengang i oldkirken som en fremtrædelsesform, for »person« betød dengang »maske«, som de blev båret af skuespillere på teatret. Vi forstår ved person først og fremmest et selvstændigt eksisterende individ, og derfor er ordet »person« måske ikke så heldigt i dag. Når man talte om Helligånden, ville man sige, at Gud har givet sig tilkende for mennesker på tre måder: 1. Som skaber og herre i sin skabning, altså i verden som den er. 2. Som Kristus i et konkret menneskeliv, som gennemlevede et liv, sådan som det er bestemt til at leves i kærlighed og ansvar. 3. Som en dynamisk magt i tilværelsen, der fastholder mennesker på deres skabte vilkår og giver os nye livsmuligheder ved at gøre tilværelsen og kærligheden nærværende«.

Til sammenligning med ovenstående skal jeg gentage, hvad jeg gav udtryk for i »Arken-interviewet« vedrørende treenhedslæren:» Nej. Gud er een. VML har ingen treenhedslære. Så er der Jesus af Nazareth, som er Guds søn. Og Helligånden, det er Guds tanke. Gud i aktion, som Skydsgaard (afdød teologisk professor) engang sagde til mig. Altså Gud, Guds søn, Guds tanke som indgriben«.

Med hensyn til bilag 10 af 28.12.1989 (hvori jeg giver udtryk for, at dogmet om Jesu overnaturlige undfangelse er et menneskeskabt dogme, og at undfangelsen af Jesu jordiske legeme er sket på naturlig måde), så stillede sognepræst Eva Meile mig, en uges tid efter det havde været trykt, følgende spørgsmål:» Hvorfor skrev du det indlæg?« Hertil svarede jeg:» Fordi jeg gerne ville

3380

skabe en debat om dette spørgsmål«. Hun replicerede:» Det får du da ikke nogen til at svare på. Størstedelen af folkekirkens præster er da enige med dig«.

Ud fra ovenstående må jeg karakterisere biskoppens udtalelser, om min opfattelse af Gud, som overfladiske og urigtige. Ganske vist opfatter jeg ikke Gud som tre selvstændige personer, som tilsammen udgør een person, men jeg tror fuldt ud på Gud som vor himmelske Fader, på Jesus Kristus som Guds søn og verdens frelser og på Helligånden som en dynamisk magt i tilværelsen, der udstømmer fra Gud og gør tilværelsen og kærligheden nærværende for os mennesker.

Også her, i min opfattelse af Gud, er jeg i god overensstemmelse med Bibelen og bekendelsesskrifterne (den apostolske bekendelse) som anført som folkekirkens trosgrundlag i Danske Lov. Og endnu vigtigere for denne sag: Jeg er døbt og konfirmeret, og jeg vedkender mig fuldt ud denne dåb, og at jeg er døbt ind i »den hellige, almindelige kirke« til et liv levet i tro på Gud og Jesus Kristus.

Pkt. 8

Biskoppen skriver:» I Deres og VMLs forståelse af skabelsen mangler den for den kristne tro helt afgørende dimension, at mennesket af Gud er skabt som en enhed af krop, sjæl og ånd, hvorfor det legemlige ikke er af underordnet værdi.« Gud har ikke skabt menneskets fysiske, forgængelige legemer, men disse er dog fremkommet ved en skabelse. Gud er derimod den udødelige menneskeåndens skaber og Fader« (bilag nr. 6), »Jeg er skabt af Gud som en åndelig person, og på den måde er jeg evig, som et åndeligt væsen, også når kroppen er død (Arken)«.

Kommentar: Biskoppen skriver, »at mennesket af Gud er skabt som en enhed af krop, sjæl og ånd, hvorfor det legemlige ikke er af underordnet værdi«.

Biskoppens vurdering er ikke korrekt og bestrides derfor. Ud fra Bibelen, som er den væsentligste del af folkekirkens bekendelsesgrundlag, som anført i Danske Lov, kan det modsatte synspunkt påvises med følgende 3 eksempler:

1:» Og støvet vender tilbage til jorden som før og ånden til Gud, som gav den«. (Prædikerens bog).

2:» I Herren Jesu navn skal vi forsamlles og overgive et sådant menneske til Satan, så hans legeme kan gå til grunde, for at ånden kan frelses på Herrens dag«. (Paulus' brev til Korintherne).

3:» Og Jesus råbte med høj røst og sagde:» Fader, i dine hænder betror jeg min ånd« og da han havde sagt det, udåndede han«.

Med disse 3 citater er det påvist, at biskoppens påstand ikke er korrekt.

Der næst vil jeg gøre opmærksom på, at jeg aldrig har udtalt at det legemlige er af underordnet værdi. Hvis biskoppen havde fortsat det citat fra Arken, som han henviser til, ville han have set at jeg udtalte: »Legemet går fysisk til grunde og opstår ikke, men jeg opstår til en anden dimension med det Paulus kalder et opstandelseslegeme. VML kalder det et åndelegeme«. (Jvf. ovennævnte citat fra Prædikerens bog: »Og støvet vender tilbage til jorden som før og ånden til Gud, som gav den«).

Med hensyn til det citat biskoppen bringer fra et af mig skrevet læserbrev i Berlingske Tidende den 4.6.1989 (bilag 6), skal følgende gøres gældende: Som det ses på bilag 6 skrev hr. Bent Waagensen et kort læserbrev i Berlingske Tidende om reinkarnation. Han skrev bl.a.: »Alligevel vil jeg gerne prøve at forstå så meget som muligt ud fra menneskelig, logisk sans. Jeg er stødt på 2 problemer: . . .« Og Bent Waagensen slutter sit læserbrev: »Men hvad mener læserne?« Ud fra mit kendskab til Michael Agerskovs psykiske forskning på dette område besvarede jeg hans læserbrev så kort som muligt, som vist på bilag 6.

Jeg fastholder, at biskoppen fordrejer mine udtalelser ved at tage enkelte, korte udtalelser ud af deres sammenhæng og kæde dem sammen efter forgodtbefindende.

Pkt. 9

Biskoppen skriver:» Svarende hertil forkaster De den kristne troslære om kødets opstandelse og det evige liv til fordel for en tro på menneskeåndens genfødsel i nye inkarnationer:» Formålet med reinkarnation gennem de mange liv er gradvist at modne din ånd, så du lærer at tage afstand fra den kraft, der hedder mørke, altså det onde. Guds rige, Paradiset, er det endelige mål (Arken)«.

Kommentar: Det er direkte fejlagtigt og udokumenteret når biskoppen påstår, at jeg »forkaster den kristne troslære om kødets opstandelse og det evige liv«.

1: Jeg tror fuldt ud på »det evige liv«, således som jeg har givet udtryk for det i Arken-interviewet (bilag 112):» Jeg er opvokset i en missionsk tradition, hvor håbet om det evige liv med Gud, Paradiset, er stort, og det er det også for mig«.

2: I bilag 112 anfører jeg følgende citat fra Salmonsens konversationsleksikon:» I den kristne kirkes lære har udødeligheden været et grundled, og inden for teologien har udødelighedens legemlige karakter

ikke været meget betvivlet, selvom der har været megen strid om dette legemes natur«.

Der har altså inden for teologien været megen strid om hvad »kødets opstandelse« betød. Det jeg har givet udtryk for i Arken-interviewet er følgende:» Legemet går fysisk til grunde og opstår ikke, men jeg opstår til en anden dimension med det Paulus kalder et opstandelseslegeme. VML kalder det et åndelegeme«.

Som det ses, forkaster jeg ikke den kristne troslære om kødets opstandelse og det evige liv.

3381

Pkt. 10

Biskoppen skriver: » Ligeledes er De i Deres opfattelse af Jesus Kristus på klar kollisionskurs med Bibelens og bekendelsesskrifternes fremhævelse af Kristi forsonergerning:» Der er 2 grundlæggende fejltagelser, som teologerne gør sig skyldig i, og som, hvis de ikke bliver rettede, vil resultere i folkekirkens opløsning. Den første er, at der så godt som altid bygges på forsoningslæren, Pauli egen lære om Jesus, i stedet for på Jesu egne ord og gerninger« (bilag nr. 4). » I værket Vandrer mod Lyset står følgende kendsgerninger: . . . Således er da Jesus i alleregentligste og allerdybeste forstand Kristus - frelseren og forløseren; ikke ifølge et blodigt soningsoffer, men ifølge sin uegennyttige, aldrig svigtende kærlighed« (bilag nr. 7). » Men Bibelens og kirkens forsoningslære (fra Paulus' breve) er gennemført ulogisk og står i afgjort modsætning til Jesu lære (bilag nr. 13)«.

Kommentar: Biskoppens påstand om, at:» De i Deres opfattelse af Jesus Kristus er på klar kollisionskurs med Bibelens og bekendelsesskrifternes fremhævelse af Kristi forsonergerning« bestrides. Jeg er i min opfattelse af Jesus Kristus derimod i god overensstemmelse med Bibelen og bekendelsesskrifterne samt i god overensstemmelse med, hvad en del af Vor tids folkekirk præster udtaler offentligt. Således er jeg også på dette punkt i overensstemmelse med det retslige grundlag (Danske Lov) for folkekirkens trosgrundlag. I god tid inden biskoppen traf afgørelse i sagen, har jeg dokumenteret dette i bilag 112 (side 4-5, punkt 11). Heri anfører jeg bl.a.: »Jeg tror alene på den subjektive forsoningslære. (Jeg har citeret professor Søe som følger:) » Den subjektive forsoningslære går ud på, at det ikke er Gud, der skal forsones med menneskene, men menneskene, der skal forsones med Gud. Kristi gerning ses da som åbenbarelse af Guds tilgivende kærlighed, og korset bliver det store vidnesbyrd om, at denne kærlighed er stærkere end al ondskab. Jesus ikke blot forkynder, at Gud er kærlighed, men lever og lider denne kærlighed ind i vor onde tilværelse«. (Citat af tidligere professor ved Københavns universitet N.H. Søe)«. Når biskoppen bruger ordet »kollisionskurs«, må han således mene, at det er med den objektive forsoningslære, således som denne er udtænkt af hhv. Paulus og Martin Luther. (Luthers dogme om retfærdiggørelse ved tro baseret på bl.a. Paulus' brev til romerne). Den objektive forsoningslære udtrykkes således:» Mennesker kan ikke retfærdiggøres overfor Gud ved egne kræfter, fortjenester eller gerninger. Alle har jo syndet og mangler herligheden fra Gud og bliver retfærdiggjorte uforskyldt af hans nåde ved forløsningen i Jesus Kristus, hvem Gud ved hans blod fremstillede som sonemiddel, ved tro«. (Paulus' brev til Romerne 3, 23-25).

Som dokumentation for, at jeg i min tro på den subjektive forsoningslære er i overensstemmelse med det trosgrundlag, som i Danske Lov er angivet som folkekirkens bekendelsesgrundlag, skal anføres følgende 3 eksempler:

Jesus siger ifølge evangelierne:

1:» Gå hen og lær hvad det betyder: Barmhjertighed vil jeg, ej slagtoffer«.

2: I lignelsen om den gældbundne tjener, der handler om *hvad Jesus lærer om tilgivelsen*, hedder det:» Du onde tjener! al den gæld eftergav jeg dig, da du bad mig om det. Burde du så ikke også forbarme dig over din medtjener, ligesom jeg har forbarmet mig over dig!« Og hans herre blev vred og overgav ham til bøddelknægtene, indtil han fik betalt

al det, han skyldte. Sådan skal også min himmelske Fader gøre med jer, hvis ikke enhver af jer af hjertet tilgiver sin broder«.

3: I Bjergprædikenen udtrykker Jesus de samme synspunkter endnu tydeligere:» Thi tilgiver I menneskene deres overtrædelser, vil jeres himmelske Fader også tilgive jer; men tilgiver I ikke menneskene deres overtrædelser, vil jeres Fader heller ikke tilgive jeres overtrædelser . . . Døm ikke, for at I ikke skal dømmes; thi den dom, I dømmet med, med den skal I selv dømmes, og det mål I måler med, med det skal I selv få tilmålt«.

Det ses tydeligt, at Jesu ord underbygger den subjektive forsoningslære, men at de ikke lader sig forene med den objektive forsoningslære. Derfor bliver man nødt til at gøre et valg, og jeg har valgt at holde mig til Jesu ord og ansé Paulus' ord om den objektive forsoningslære som menneskeskabte og urigtige.

Der næst må anføres, at de af biskoppen nævnte »bekendelsesskrifter« også er i afgjort modsætning med hinanden med hensyn til den objektive og subjektive forsoningslære: den augsburgske bekendelse lærer, »at mennesker ikke kan retfærdiggøres overfor Gud ved egne kræfter, fortjenester eller gerninger«, den athanasianske bekendelse lærer, at »ved hans ankomst skal alle mennesker opstå med deres legemer og aflægge regnskab for deres egne gerninger: og de, som har handlet godt, vil indgå til det evige liv, de, som har handlet ondt, til den evige ild«.

Til sidst skal anføres 2 udtalelser fra præster i den danske folkekirke, der begge understreger, at min offentlige kritik af den objektive forsoningslære er lovlig og accepteret inden for folkekirken og af de pågældende præsters biskopper:

Sognepræst Kirsten Sarauw skriver i »Information« 6.-7. juni 1987:

»For det første forekommer den tanke, at Gud skulle føle sin hævnørst tilfredsstillet ved et bestials mord på sin egen søn aldeles absurd. Hvad er det dog for et primitivt gudsbillede? For det andet kan jeg ikke indse, hvad det hjælper mig og min evt. skyld, at et uskyldigt menneske stedfortrædende er gået i døden for mig og har lidt den straf, jeg retteligt burde lide? At leve er nu

3382

engang forbundet med at blive skyldig. Den skyld eng der ingen, der kan tage fra os, den må vi virkelig selv betale - hvad vi jo også gør i en lang uendelighed - og selv forsoner os med. Jesus gik ikke stedfortrædende i døden, for at vi f.eks. skulle slippe billigere. Jesus led og døde for sin egen skyld, for sit eget oprørs skyld, sin egen friheds skyld, for sit livs menings skyld. Han bar selv sit kors, det samme kommer vi andre nok heller ikke uden om, selvom det unægtelig var nemmere at dænge det hele over på Jesu skuldre«.

Desuden skrev Kirsten Sarauw i Berlingske Tidende den 10.8.1988: »Den tankegang forekommer mig noget bevidstløst sludder, at Guds uendelige kærlighed og tilgivelse viste sig derved, at han lod sin egen, kære søn lide og dø for vor skyld, bære den straf vi retteligt burde have udstået, sådan at vi gik fri til evig tid«.

Sognepræst Georg Klinting, Norup, har i Præsteforeningens blad nr. 37, 16.9.94, udtalt følgende under overskriften » Hvad skal vi med retfærdiggørelsen?«: Aage Møller har det ikke godt med den Lutherske retfærdiggørelseslære, som går ud på, at mennesket retfærdiggøres ved tro og ikke ved lovopfyldelse. Læren er selvmodsigende. Den vil sætte troen fri, men binder i virkeligheden troen op på lovopfyldelse. Derved strider læren mod sit eget formål. Jeg synes, det er et vigtigt emne, Aage Møller bringer på bane i sin artikel. Også jeg mener, at der er problemer med retfærdiggørelseslæren, men jeg ser dem et andet sted end Aage Møller.

For både Paulus og Luther var det en selvfølge, at mennesket skal være retfærdigt overfor Gud. Og når mennesket ikke selv kan klare at blive retfærdigt, så må Gud klare det for mennesket. For retfærdighed skal der altså til! Men *i dag har denne retfærdighedstankegang mistet sin mening*. Det er først og fremmest vores forståelse af dåben, som

har drænet retfærdiggørelseslæren for relevans. Dåben skænker os jo barmekår - jamen så er *på forhånd* enhver snak om retfærdiggørelse både overflødig og upassende. Børn skal ikke retfærdiggøres i forældrenes øjne for at fortjene deres kærlighed. Min konklusion er, at vi skal sende den Lutherske lære om retfærdiggørelse ved tro på pension og i stedet gøre os umage med at udfolde læren om dåbens nåde«.

Pkt. 11

Biskoppen skriver:» På den baggrund må jeg vurdere, at De med hensyn til Deres religiøse trosforestillinger på afgørende punkter er i modsætning til folkekirkens evangelisk-lutherske tro og bekendelse. Det er derfor ganske konsekvent, når De gentagne gange tager skarpt afstand fra såvel Paulus som kirkens teologer jvf. bilag nr. 4, 5, 10, 13, 25, 50 samt tillige i Arken:» . . . problemet med den danske folkekirke er, at den er infiltreret af dr. theol.-bevægelsen, som i og for sig ikke har noget at gøre der. Teologi er en universitetsaktivitet, som ikke skulle have noget med folkekirken at gøre i den forstand«.

Kommentar: Den baggrund, biskoppen vurderer mig på, er som vist i det foregående fejlagtig på alle de af biskoppen nævnte områder. Jeg bestrider derfor biskoppens påstand:» at De med hensyn til Deres religiøse trosforestillinger på afgørende punkter er i modsætning til folkekirkens evangelisk-lutherske tro og bekendelse«.

Med hensyn til kritik af kirkens teologer mener jeg, at vi er inde på et område, som ikke vedrører sagen. Det havde været naturligt, hvis man havde svaret på debatindlæggene i stedet for at imødegå disse med en eksklusionsbeslutning adskillige år senere.«

Kirkeministeriet stadfæstede i skrivelse af 8. august 1996 til sagsøgers advokat biskoppens afgørelse og anførte:

»I brev af 4. juli 1994 har De på vegne af kirketjener Steen Ribers klaget over, at biskoppen over Københavns Stift den 24. juni 1994 har stadfæstet den kirkebogsførende sognepræst ved Skt. Andreas Kirkes afgørelse af den 6. januar 1994, hvorefter Deres klient ved sin adfærd aktivt og bevidst har stillet sig udenfor folkekirken, og dermed har bragt sit medlemskab af folkekirken til ophør, jf. lov nr. 352 af 6. juni 1991 om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning § 2, stk. 2.

I brev af den 13. oktober 1994, i brev af den 10. maj 1995 samt i brev af den 16. oktober 1995 er De fremkommet med Deres anbringender i sagens anledning.

Endvidere har De og Deres klient på møder i ministeriet den 26. april 1995 og den 13. juni 1995 haft lejlighed til at komme med supplerende oplysninger om sagen.

Ministeriet har i anledning heraf ved brev af den 24. maj 1995 indhentet en udtalelse fra biskoppen over Københavns Stift af den 6. september 1995, og De har i brev af den 16. oktober 1995 bilagt Steen Ribers kommentar (sagens bilag 133) kommenteret denne udtalelse.

I anledning af Deres klage skal ministeriet herved meddele, at Deres klient efter ministeriets opfattelse ihærdigt, åbenlyst og aktivt har arbejdet med at udbrede en troslære, der utvetydigt er i strid med folkekirkens bekendelsesgrundlag, hvilket indebærer, at Deres klient herved har bragt sit medlemskab af folkekirken til ophør, jf. den nævnte lovs § 2, stk. 2. Ministeriet kan derfor stadfæste biskoppens afgørelse af den 24. juni 1994.

I Deres brev af den 13. oktober 1994 anfører De, at den kirkebogsførende sognepræst ved Skt. Andreas Kirke har tilsidesat reglerne om tavshedspligt ved at fremkomme med offentlige udtalelser angående sagen, både mens den blev behandlet af sognepræsten, og efter at sognepræsten havde truffet afgørelse i sagen.

3383

Biskoppen har i brev af den 6. september 1995 side 3-4, afsnit V anført, at han ikke tidligere har været opmærksom på, at Deres klient har klaget over dette forhold.

Under henvisning til, at spørgsmålet om den kirkebogsførende sognepræsts overtrædelse af tavshedspligten i første instans henhører under

den tilsynsførende biskops kompetence, har ministeriet dags dato sendt denne del af Deres klage til biskoppen over Københavns Stift til besvarelse.

Det bemærkes, at biskoppen over Københavns Stift samt den kirkebogsførende sognepræst ved Skt. Andreas Kirke har modtaget kopi af dette brev.«

Syn og skøn:

Der har under sagen været udmeldt syn og skøn. Skønsmændene, professor, dr.theol. Jens Glebe-Møller og professor, dr.theol. Peter Widmann, har i skønserklæring af 1. januar 2003 i forbindelse med besvarelsen af spørgsmål anført:

»Indledningsvis skal det bemærkes, at det har voldt os som sagkyndige vanskeligheder at besvare de stillede spørgsmål, fordi de er formuleret i en så kategorisk form, at de ofte kun tillader at besvares med et »ja« eller et »nej«, der udelukker alle teologiske nuancer. Som en uddybende redegørelse for vore summariske svar på kammeradvokatens spørgsmål tillader vi os derfor at henvide til vedlagte bilag A og for svarene på advokat Boas' spørgsmål 6-9 til vedlagte bilag B. Vi skal endvidere understrege, at vi netop besvarer spørgsmålene som sagkyndige og ikke giver udtryk for vore teologiske synspunkter i øvrigt.«

Skønsmændene har herefter i erklæringen besvaret følgende spørgsmål fra sagsøgers advokat:

»SPØRGETEMA

til de sagkyndige vidner

Idet det forudsættes, at de sagkyndige vidner nøje har gjort sig bekendt med indholdet i værket »Vandrer mod Lyset« (VmL), anmodes de om at besvare følgende spørgsmål:

1.

På baggrund af følgende citater indeholdt i VmL samt på baggrund af VmL i sin helhed anmodes de sagkyndige vidner om at besvare følgende spørgsmål:

Hvilket grundlæggende syn på Folkekirkens åbenbaringsskrift (= Bibelen) og bekendelsesskrifter afspejles i VmL? Kan dette syn bringes i overensstemmelse med den evangelisk-lutherske folkekirkens eget syn på dens grundlæggende skrifter: Bibel og bekendelsesskrifterne?

De sagkyndige vidner anmodes om ved besvarelsen at redegøre for, hvorledes de definerer »Den evangelisk-lutherske folkekirkens eget syn på dens grundlæggende skrifter«.

Citater:

»En nærmere og mere detaljeret Redegørelse paa denne Maade for Evangelierne mere eller mindre sandfærdige Beretninger om Jesu Liv og Levned, samt for de senere Tiders Indskud og Tilføjelser kan ikke foretages; . . .

Kun saa meget skal endnu siges, at ingen har Ret til at bebrejde Evangelisterne de urigtige, forvanskede eller helt usandfærdige Meddelelser, som de har overgivet til Efterverdenen . . .

Desuden maa man ikke, glemme, at den Ældste er skyld i de fleste af de mange Forvanskninger, Modsigelser og Usandfærdigheder. Og skønt der fra flere af de paa det Tidspunkt diskarnerede Yngste blev ydet Evangelisterne megen hjælp gennem inspiratorisk Paavirkning, saa var det umuligt, saa længe den Ældste ikke var løst fra Mørkets Magt, at faa alt til at staa i nøje Overensstemmelse med Sandheden.

Ingen af Apostlene er Forfattere til Evangelierne.« (VmL p. 216-217)

»Apokalypsen (= Johannes' Åbenbaring) har ingen som helst Berettigelse til at betragtes som en *fra Gud stammende Aabenbaring*. Den er helt igennem inspireret af den Ældste.« (VmL p. 217)

»Undergerninger - »Mirakler« - *eksisterer ikke*. Alle Forekomster, der tilsyneladende er uforklarlige for Menneskene, sker uvægerligt *efter Aandens eller Materiens Love*. Men det, som uvidende og uudviklede Mennesker ikke øjeblikkelig kan forstaa eller forklare sig, udråbes ofte som »overnaturligt«. Blandt de mirakuløse Begivenheder, der omtales i Evangelierne, maa der skelnes skarpt mellem de sandfærdige og us-

andfærdige, da adskilligt af det dér meddelte *aldrig* har fundet sted, ligesom adskilligt er set under en forkert Synsvinkel.« (VmL p. 198)

»De øvrige i Evangelierne forekommende Undergerninger er alle mer eller mindre opdigtede. Til de fuldstændig usandfærdig henhører: Vandets Forvandling til vin (Joh. 2. 6-10); de værkbrudnes Helbredelse (Matt. 8.5-13, 9. 2-7), de blindfødte, der blev seende (Matt. 9, 27-30, 20. 29-34), Lazarus' Opvækkelse fra de døde (Joh. 11, 1-46), de spe-dalskes Helbredelse (Matt. 8, 2-4) og flere lignende, f. Eks. Helbredelsen af den visne Haand, den stumme, den syge Mand ved Bethesda Dam, o.s.v.« (VmL p. 200)

»Opstandelsen af Jesu jordiske Legeme strider derfor saavel mod de *temporære* fysiske og kemiske Lov som mod Lysets *evige* Lov, der ingensinde brydes af Gud.« (VmL p. 212)

»Saaledes blev da Tvivleren og Manddraberer Josef af Arimatæa Skyld i, at den *falske* Tro om Jesus af Nazareths *legemlige Opstandelse* kom ud blandt Menneskene.« (VmL p. 64)

»Jesu Himmelfart er Legende.

3384

Legenden om Pinseunderet må tilskrives den Angest og Forfærdelse, som et på et usædvanligt Tidspunkt opstaaende Uvejr fremkaldte hos de frygtagtige, overtroiske og fanatisk ophidsede Folk.« (VmL p. 213, se også p. 65-66)

»Da Jesus lovede Apostlene at bede sin Fader sende dem mere af sin »Aande«, benyttede han kun det gamle bibelske Udtryk. Aande eller Livets Aande = Liv, aandelig Kraft.

Det har ingen Sinde været i Jesu Tanke, at »Aanden« var en selvstændig Personlighed sammensmeltelig med Gud. Derfor er Ordet Aande bibeholdt i Ardors Beretning i den samme Betydning, i hvilken Jesus brugte det, nemlig: at Gud paa *hans Forbøn vilde retlede Apostlene ved sin Tanke og derved give dem større aandelig Styrke.*« (VmL p. 202)

»Da han (=Jesus af Nazaret) efter endt Jordeliv var vendt tilbage til Sfærerne og hans arvtagere ikke magtede at løse den store Opgave, der var stillet dem: *at føre Jesu lære rent og uforfalsket ud i verden*, og da Saul eller Paulus ved sin mange urigtige Udlægninger, dikteret ham af *den Ældste*, endnu mere fjernede den fra dens Oprindelighed, var de yngste atter nær ved at fortvivle.« (VmL p. 298)

»Og saaledes blev da Sauls Lære om Jesus af Nazareths Menneske-vorden en *Blanding af Lys og Mørke.*« (VmL p. 69 n)

»Hvor dybt Saul end var greben af Jesu Ord og Optræden, blev han dog ingen Sinde i Stand til fuldstændig at bortkaste de gamle rabbinistiske Lærdomme, hvorfor den Skikkelse, hvori Kristendommen fremtraadte ved hans Udlægning, *blev en grundig Forvanskning af Jesu enkle og skønne Kærlighedslære*; en Forvanskning, som del skyldes Saul store Selvtillid, dels den Ældstes stadige indgriben.« (VmL p. 214)

»Derfor nægtede Jesus at døbe; men han søgte at vejlede alle, der kom til ham, søgte at lære dem, at Daaben ikkun var *et Sindbillede og intet mere.*« (VmL p. 48, se også p. 47, note 2)

»De ord om Daaben, der tillægges Jesus i Evangeliet, *er aldrig bleven udtalt af ham. Som sakramental Handling har Daaben ingen betydning*; men saafremt de kristne ønsker at bibeholde Daabsceremonien, må den kun betragtes som et Symbol på Menneskets Renselse fra Synden.

Daaben kan ogsaa udføres som en kirkelig Optagelsesceremoni og vil i saa Tilfælde være en køn og tiltalende Skik. Forældrene kunde da bære Børnene til Kirken, hvor de ved Daaben blev indlemmet i det paagældende Kirkelige Samfund; men det må være klart for alle: *at Gud ikke paa nogen Maade giver de Mennesker, der er døbt, Fordele eller Rettigheder fremfor de ikke døbt*, hvad enten det angaar Syndsforladelse, Evighedslivet eller lignende; thi Gud ser ikke på de ydre Ceremonier. Han ser kun paa det ene: *om Mennesket i Aand og i Sandhed lever sit Jordeliv i nøje Overensstemmelse med sin Samvittighed, og kun derefter dømmer Gud den enkelte.*« (VmL p. 203)

»Paaskemaaltidet forløb i øvrigt i nøje Overensstemmelse med den jødiske Ritus. Her er af Jesu Ord og Handlinger kun medtaget, hvad der kan have almenmenneskelig Værdi, for at vise, at Jesus ved Paaskemaaltidet tog afsked med sine Apostle, uden at anvende de Ord, der er overleveret til Efterverdenen som udtalte af ham.« (VmL p. 56, note 1)

»Hvis de kristne vil sætte Nadvermaaltidet paa dets *rette Plads* og gøre det til *en Mindefest*, der afholdes Skærtorsdag Aften i Kirkerne eller i Hjemmene, da vil det glæde den ældste af de Yngste inderligt; thi da vil han i vid Udstrækning opnaa det, han tilsigtede som Jesus af Nazareth: den Aften at mindes af dem, der elsker ham.« (VmL p. 216)

»De Mindemaaltider, der holdtes i de af Apostlene stiftede menigheder, holdtes i Begyndelsen alene til Minde om Jesu Afsked med sine Venner. Først ved Sauls udlægning fik de en anden Betydning.« (VmL p. 215 ø)

»Og da han (Saul = Paulus) senere havde nogle Samtaler med Simon Peter og andre af Jesu Ledsagere og Disciple, formaaede disse dog ikke at rokke hans Opfattelse af Jesus: *at han var Menneskenes Frelser og Forsoner*; og Saul blev ved med at forkynde sin Lære efter de Ord og Tanker, han mente at have modtaget fra Gud og fra Jesus selv.« . . .

»Og han udlagde denne Handling (= måltidet på de usyrede brøds dag) således: at Jesus, da han uddelte Brødet til sine ledsagere, dermed tilkendegav dem, at ligesom han nu mættede dem med sit Brød, for at de ikke skulle hungre og dø, således ville han og hengive sit Legem for dem, og ved sin Død mætte dem med det evige Liv. Og da Jesus gav sine Ledsagere Vin at drikke af sit bæger, tilkendegav han dermed, at han ville udgyde sit Blod for dem og saaledes slette deres Syndeskyld.

Og i Sauls Sind og Tanker undfangedes og fødtes Ordene: mit Legem og mit Blod vil jeg give for eder til en ny Pagt mellem Herren og eder.

Og han gav sine Disciple denne Udlægning af det stedfundne, og de modtog Ordene, og de anvendte dem ved deres Kærlighedsmaaltider, og de bragtes viden om fra Menighed til menighed.

Og Folkene gemte Ordene i deres Hjerter, thi de mente, de vare udtalte af Jesus selv. Og da de Tider kom, da Mænd nedskreve Beretninger om Jesu Vandring på Jorden, tillagde de *ham* disse ord, der af den Ældste falskeligen vare indsnegne i Sauls Sind og Tanker. *Saaledes grundlagde Saul Kristendommen med sin lære.*« (VmL p. 70, se også note 1)

»De kristne, der har den opfattelse, at de ved at »æde og drikke deres Guds Legeme og Blod«, kan opnaa

3385

Syndsførladelse og Delagtighed i Himlens Salighed, *stiller sig på samme Standpunkt som de saakaldte Hedninge* - selv om Nadveren kun betragtes som symbolsk. Mennesker, der, vanemæssigt, eller fordi det er Skik og Brug, deltager i Nadveren, *gør sig alle skyldig i en usømmelig Handling*, og de af Kirkens Tjenere, som i deres Indre føler sig frastødte af denne Skik - hvis første svage Oprindelse kan føres tilbage til ældgamle Hedningeceremonier - og dog vedbliver at betjene Altergæsterne ved Nadverens Uddeling, *fordi de ikke vover at bryde med de af mennesker formede og af Mennesker fastslaaede Dogmer, paatager sig derved et ganske overordentlig stort Ansvar.*« (VmL p. 215)

»Gennem Aabenbaringer vilde Gud, Hans Hjælpere og de tidligere skabte Børn give sig til Kende for dem. Al Ledelse skulde ske ved Hjælp af Tanken. (Inspiration og Intuition).« (VmL p. 152 m)

»Derimod blev der fra oversanselig Side - fra Menneskeheden aandelige Ledere - kaldt paa mig (se: Nogle psykiske oplevelser, pag. 10 og 13) med en Anmodning om, at jeg vilde sætte mig i Forbindelse med dem for - paa forskellig Maade - at være dem behjælpelig i deres Arbejde for Menneskeheden.

I en længere Aarrække arbejdede vi under disse høje aandelige intelligensers Vejledning og Indflydelse, idet vi bl.a. fulgte Veje, som de

saakaldte Spiritister ikke følger og ikke kan følge. Resultatet af vor psykiske Forskning ligger i Hovedværket »Vandrer mod Lyset«, samt i de to Supplementer: »Spørgsmaal og Svar I og II«, »Forsoningslæren og Genvejen«, og »Hilsen til Danmark.« (VmL, fortale af Johanne Agerskov)

»Det Værk (= VmL), som herved overgives til Menneskeheden, er fremkommet ad intuitiv og inspiratorisk Vej gennem et kvindeligt Medium, min hustru, Johanne Elisabeth, f. Malling-Hansen.« (VmL forord)

»Det, der udsiges, er Kvintessensen af Guds tanker og Ord omsatte i et jordisk Sprog, saa at de fortidige Begivenheder i den oversanselige Verden kan blive tilgængelige for den menneskelige Tanke og Forstaaelse.« (VmL p. 318)

»Det var nødvendigt saaledes at forberede Séancedeltagerne til at modtage den Ældste, i Særdeleshed for at Mediet, der benyttedes som Mellemlid, ikke skulle stille sig uforstaaende eller modvillig over for de Meddelelser, som gik imod de hidtil kendte bibelske Overleveringer og kirkelige Dogmer, da det, saafremt et medium stiller sig afvisende og uvillig overfor de aandelige Manifestationer, er ganske umuligt at skabe et virkningsfuldt Samarbejde.« (VmL p. 317)

»Værkets Hovedformaal er at klarlægge for Menneskene deres oprindelse, Guds forhold til dem og Kampen mellem det gode og det onde, Lyset og Mørket, samt at meddele Kristi sande Lære, befriet for Aarhundreders Tildigtninger og Forvanskninger; paa dette punkt fortsætter og afslutter det saaledes de kirkelige Reformatorers Gerning.« (VmL forord)

»Da den Ældste angrende var vendt tilbage og af Gud havde modtaget Tilgivelse for alt, hvad han havde forbrudt imod Ham, vidste de Yngste, at deres Fader vilde stille sin ældste Søn den Opgave at meddele Menneskene de Sandheder, som i Tidernes Løb var blevet forvanskede eller tilbageholdte: *Sandheden om Menneskenes Skabelse, Sandheden om, hvorledes Gud paa nogle af de Ældstes Bøn, gav Menneskets astrale Genpart aandeligt Liv, hvorved Menneskets Aand fik Del i det evige Liv, og Sandheden om den ældste af de Yngstes frivillige Overtagelse af Menneskehedens Ledelse til det fælles Faderhjem.*« (VmL p. 316)

»Saaledes fjernede Kristendommen sig, medens den udbredtes, mere og mere fra Kristi Kærligheds- Renheds- og Barmhjertighedslære.« (VmL p. 74)

»Saaledes kæmpede de Yngste i svindende og kommende Sekler, medens Kristendommen, *Sauls falske Lære*, bredtes til fjerne Lande.« (VmL p. 75 ø)

»En del af de givne Besvarelser kan Menneskene derimod ikke undersøge, da den oversanselige Verden naturnødvendig unddrager sig deres direkte Forskning; paa disse Omraader maa Menneskene derfor lade sig nøje med Besvarelsernes indre og logiske Sammenhæng. For de dogmatisk troende, de fanatiske, de snæversynede Mennesker, og for de Mennesker, til hvilke unge og uudviklede Aander er knyttede, vil, efter al Sandsynlighed den Tanke fremstille sig: at dette Værk skyldes *Antikrist*. (Djævlen eller hans Udsending). For disse Mennesker skal der gives en anvisning paa, hvorledes de bør sammenstille og sammenligne det, som er givet her under Guds Ledelse og ved Lysets Indflydelse, med det, som er givet gennem de gamle Skrifter, gennem Overleveringer og ortodoks Dogmatik af menneskelig Oprindelse, der er fremkommet, medens Ardor endnu kæmpede for at holde saa meget som muligt af Sandheden og Lyset borte fra Menneskeheden.« (VmL p. 324)

»Mange Mennesker bærer i Tanke og Hjerte en skøn og klar Genspejling af Guddommen; men i den jordiske Tilværelse er det oprindelige Billede, som de medbragte fra Tilværelsen i den oversanselige Verden, bleven tilsløret og udvisket af de fra Slægt til Slægt overleverede menneskegjorte Dogmer. For disse Mennesker gælder det om at

søge ind i deres eget Indre, at lukke Tanken for alle disse falske Paa-stande og fejle Slutninger, . . .« (VmL p. 239-240)

»Dette gælder i første Instans den indbyrdes Ufordragelighed hos de højere Religioners Bærere og Tilhængere, da det maa staa klart for enhver, at alt, hvad der på det religiøse Aandslivs Omraade er tilført Menneskeheden af aandelige Værdier af større eller mindre Lødhed, kun er givet i Stykkevis, ofte med lange

3386

Mellemrum, og mere eller mindre forvansket af den Ældste, der til alle Tider og ved alle Midler har søgt at dække over de absolut og rene Sandheder, for at Menneskene ikke skulde faa nøjagtig Kendskab til dem. Men de, der kan og vil drage Paralleler mellem alle Religioner fra de allerældste Tider til Nutiden, vil overalt kunne finde en Del af Lyset Sandheder, ofte de samme, kun gentagne i en noget anden Form, *men alle mer eller mindre tilslørede af menneskegjorte Dogmer og iklædte menneskelige Tanker og Vildfarelser.*« (VmL p. 306, inkl. note 1 og 2)

Syns- og skønsmændenes svar på sagsøgtets spørgsmål 1:

»Bibelen synes anvendt som inspiration til og til dels belæg for forfatterindens syner. Der er ingen saglig overensstemmelse med den evangelisk-lutherske folkekirkens eget syn. Folkekirkens eget syn består i, at Bibelen er det grundlæggende skrift, som bekendelsesskrifterne igen udlægger. Formelagtigt udtrykt med termerne »norma normans« (Bibelen) og »norma normata« (bekendelsesskrifterne).«

Sagsøgtets spørgsmål 2:

»På baggrund af følgende citater indeholdt i VmL og VmL i sin helhed anmodes de sagkyndige vidner om at besvare følgende spørgsmål:

Hvilken gudsforståelse kommer til udtryk i VmL? Kan denne gudsforståelse bringes i overensstemmelse med den gudsforståelse, som den evangelisk-lutherske folkekirke har på basis af Bibelen og bekendelsesskrifterne?

De sagkyndige vidner anmodes om ved besvarelsen at redegøre for, hvorledes de definerer begrebet »gudsforståelse«.

Citater:

»Fra evighed af var mørket overalt. I mørket var Lyset; i Lyset vare Tanken og Viljen . . .

Da fremsteg af Lyset ved Tankeviljens Kraft en flammende skikkelse, et åndeligt væsen - Gud.« (VmL p. 3-4)

»Ville I være den Højestes Tjenere, da maa I stræbe efter at holde Hans Bud, stræbe efter at følge Hans Love. Da maa I lære alle, der slutte sig til eder og eders forkyndelse, at *Gud er een*, at der ikke gives to, tre eller mange guder. Da maa I lære, at Gud den Almægtige er den *udødelige Menneskeaaands Skaber og Fader, men at Han ingen sinde har skabt Menneskenes dødelige Legemer.*« (VmL p. 111)

»Disse Væsener vare menneskeslægtens første; men de vare ingenlunde skønne, de vare ingenlunde gode, og deres Skabere formaadede ikke at give dem Magt, men kun Magtbegær. I *Sandhed, Menneskene ere ikke dannede og skabte af Gud, men dannede og skabte af Guds ældste, faldne Børn.*« (VmL p. 11)

»Men de mange Ældste, som for længst havde angret deres Fald og Synd (Menneskehedens Skabelse) . . . (VmL p. 299)

». . . *da Gud aldrig bryder Loven for Menneskelegemets Opbygning og Beståen, den ufuldkomne Lov, som blev givet og fulgt af de Ældste, da de dannede og skabte de første Mennesker, og for hvis mangler de alene bærer det fulde Ansvar.*« »Hvis de Ældste, da de skabte Menneskene . . .« (VmL p. 251, 267)

»Ligesom enhver frigjort Menneskeaaand kan se tilbage paa sin Kamp ud af Mørket og frem imod lyset, saaledes kan Gud, fra Evighed af, følge sin Kamp ud af Mørket, til den fulde Sejer var Naet.« (VmL p. 252)

»De kristne, der har den opfattelse, at de ved at »æde og drikke deres Guds' Legeme og Blod«, kan opnaa Syndsforladelse og Delagtighed

i Himlens Salighed, *stiller sig på samme religiøse Standpunkt som de saakaldte Hedninge* - selv om Nadveren kun betragtes som symbolsk . . .«

»note 1) Kristus som det andet Led i den treenige Gud; den i den kristne Religion gængse Udlægning af Gud som: Fader, Søn og Helligaand«. (VmL p. 215)«

Syns- og skønsmændenes svar på sagsøgtets spørgsmål 2:

»Gudsforståelsen i VmL er ikke i overensstemmelse med gudsforståelsen i den ev.-lutherske folkekirke. Den afgørende forskel er, at Gud i VmL ikke er forstået som skaberen og Jesu Kristi fader. Gudsforståelse vil sige: opfattelse af Gud som skaber eller skabt, som universets herre eller en del af universet (eller identisk med universet).«

Sagsøgtets spørgsmål 3:

»På baggrund af følgende citater indeholdt i VmL og VmL i sin helhed anmodes de sagkyndige vidner om at besvare følgende spørgsmål:

Hvilket grundlæggende syn på Jesus Kristus udtrykkes i VmL? Kan dette syn bringes i overensstemmelse med det syn på Jesus Kristus, som den evangelisk-lutherske folkekirke har på baggrund af Bibelen og Bekendelsen?

Citater:

»Men inden en Sekel var svundet, kaldte Gud paa den ældste af de Yngste . . .

Og Gud udvalgte en af de Yngste. Og denne lovede at ledsage sin Broder . . .

Og Han sendte dem begge til Jødefolket, men den ene kaldtes:

Jesus af Nazareth, og den anden var Josef af Arimatæa.« (VmL p. 30-31.)

»Den ældste af de Yngste er fra en af sine Inkarnationer - den sidste - kendt af menneskene under Navnet: *Jesus af Nazareth - Kristus.*« (VmL p. 165)

»Af Mands og Kvindes Attraa og Villie undfangedes og fødtes Jesu *jordiske Legeme*. Og den ældste af de Yngste blev bundet til dette Legeme, bundet med Lysets livgivende Baand; thi saaledes bindes, efter Guds Villie,

3387

alle Lysets Aander til de jordiske Legemer.« (VmL p 31-32)

»Men i den Stund Jesus kendte sig styrket, vandrede han op til Synagogen, og han stod frem, og han taledede mod de ældste, mod de skriftkloge . . . Men nogle af Jesu ord vare disse: »Se, jeg siger eder: den Gud, I frygte og tilbede, er ikke Sandhedens, men en Løgnens Gud! Thi jeg siger eder: ville I med Omhu granske de gamle Skrifter, der tale om denne eders Gud, da ville I se, hvor svag og vaklende han er.

. . . Sandelig, sandelig, jeg siger eder: *denne er ikke Sandhedens, er ikke Retfærdighedens Gud!* -« (VmL p. 33)

»Men da han (= Johannes) havde døbt Jesus, vendte han sig til Folkene, der stode om dem. Og han raabte med høj Røst: »Dette er Guds Søn, den elskede! følger ham, og værder ham lydige; thi hans ord er sande.« Da Jesus steg op af Vandet, vege skarerne tilbage; thi han stod for dem som en Konge.« (VmL p. 35)

»Men når han (= Jesus) saaledes var ene, stod hans ældste Broder, Menneskets Tjener, ved hans Side og søgte at indgive ham urene og syndige Tanker . . . Men da Jesus fornåm de fremmede Tanker, hørte han, med sit indre Øre, en fjern, mild Stemme, der sagde: »Bed for ham, der er bundet af det onde!« (VmL p. 36)

». . . spurgte nogle: »Mester, sig os: har den Onde ingen Sinde fristet dig?« Da svarede Jesus: »Medens jeg vandrede paa de øde Steder, kom han og taledede til mig for at vække Hovmodet i mit Sind; men jeg sagde: vig fra mig! thi jeg formaaede ikke at bede for ham; thi jeg glemte det Løft, jeg havde givet min Fader.« (VmL p. 37)

»I sin samtale med den ældste af de Yngste før dennes Inkarnation som Jesus af Nazareth fremhævede Gud for ham, at: Tiderne paa Jorden vare onde, og at menneskene trængte til meget. Dette blev sagt, for at

han fuldtud skulde vide, *hvilken vanskelig Opgave der stillede ham*, en Opgave, som han muligvis endnu ikke var i Stand til at løse. Da det var Kærlighedsevangeliet, som en ældste af de Yngste skulde bringe til den lidende og stridende Menneskehed, maatte han i sit Jordeliv som Jesus af Nazareth medbringe sin dybe, inderlige Kærlighed til sine jordiske Brødre og Søstre; men for tillige at kunne give den fuldkomne Sandhed maatte han *først* sejre over Mørket, maatte han som Mennesket Jesus *først* erindre sit Løfte: Bønnen for den faldne Broder . . . Formaaede han at udføre denne Del af sin Mission, vilde han ved sin Sejr over Mørket fuldtud kunne vind Menneskene for sin Kærlighedslære. Derfor paalagde Gud ham *at bede for den Broder, der var bundet af Mørket* . . . og Gud sagde da til ham: men glemmer du at bede for din Broder, vil Menneskene (altsaa ikke Gud) give dig døden, Korsets Død -. Jesu Død på Korset var saaledes betinget af de jordiske og menneskelige forhold.« (VmL p. 190-191)

»Fra den Stund, hvor Jesus ikke formaaede at bede for den faldne Broder og derfor ikke sejrede over Mørket, bar han Nederlagets Sorg i sit Hjerter. Dette i Forbindelse med, at han, skønt sikker paa at være Guds Udsending, dog tvivlede om at være den ventede Messias, prægede hans Forhold baade overfor mennesker og overfor Gud. Og han vandrede mod sin Død uden Angest og uden Vaklen; han indsaa klart, at hans Styrke, hans aandelige Myndighed var for ringe til *at sejre over den menneskelige Forblindelse.*« (VmL p. 209)

»Ved Jesu Daab sendtes ingen Due fra Himlen, lige saa lidt som *Gud* talte til det forsamlede Folk; det var Johannes, der udraabte Ordene: »Dette er Guds Søn o.s.v.« (VmL p. 194, se også note 1)

»Befrugtet af Mørket, undfanget og født af uvidende Menneskers Tanker, fremkom talrige Beretninger om disse Martyrers store Fromhed og underfulde Gerninger. Paa Samme Vis fremkom forvirrede og uforståelige Beretninger om Jesu Moder, Maria: den udvalgte, den rene Jomfru, der fødte Guds Søn efter at have undfanget ved den Hellige Aand.« (VmL p. 73)

»Jesus blev født i *Nazareth* - i Forældrenes Hjem - og ikke i Bethlehem, som Sagnet opgiver.« (VmL p. 192 ø)«

Syns- og skønsmændenes svar på sagsøgtets spørgsmål 3:

»Jesus Kristus opfattes i VmL ikke som Guds søn og den ene person i treenigheden, men som en blandt flere af »de Yngste«. Dette syn kan ikke bringes i overensstemmelse med de lutherske bekendelsesskrifter.«

Sagsøgtets spørgsmål 4:

»På baggrund af følgende citater indeholdt i VmL og VmL i sin helhed anmodes de sagkyndige vidner om at besvare følgende spørgsmål:

Hvilken frelsesforståelse kommer til udtryk i VmL? Kan denne frelsesforståelse bringes i overensstemmelse med den frelsesforståelse, som den evangelisk-lutherske folkekirke har på baggrund af Bibelen og bekendelsesskrifterne?

De sagkyndige vidner anmodes om at definere begrebet »frelsesforståelse«.

Citater:

»Mange vare de, der fulgte Guds kaldende Stemme; men end flere forbleve i Mørket; thi de formaaede endnu ikke at angre, og kun de, der svarede Gud, deres fader, bares af Lysets strømmende Bølger tilbage til de Boliger, der vare tomme.« (VmL p. 29)

». . . og når Angeren vaagner i de bundne Aanders Hjerter, da kunne I bære de angrende tilbage til de Boliger, der ere tomme.« (VmL p. 88)

»Thi der er ingen Fremgang for eder, og I kunne ikke begynde et nyt Jordeliv, førend I have erkendt eders Fejl, førend I have angret eders Synder.« (VmL p. 103)

»Men kun faa fandt Vej til deres himmelske Fader. Ledede af Lyset i deres Indre, ledede af deres dybe Anger,

3388

søgte og vandt disse faa Tilgivelse for deres Synder og onde Gerninger.« (VmL p. 71)

»Gennem Angeren elimineres den onde Tanke og den onde Villie, idet Lyset ved Individets Anger sejrer fuldstændig over Mørket.« (VmL p. 159)

»Naar alt er gennemtænkt, alt er besvaret, da vorde I seende, da skal Angerens taarer tvætte eder rene, og da vil jeg, eders Fader give eder den hvide Kjortel, der er Syndernes Forladelse.« (VmL p. 131)

»Og Han sagde: »Min Søn, din Broder (= den ældste af de Ældste) er blandt dem, der ere bundne af Mørket, bundne af Synden; lær Menneskene at ynkes ogsaa over ham og hans Lidelser! Lær dem at tilgive, hvad han har syndet imod dem. Lær dem at bede ogsaa for ham, at bede for hans Frelse.« (VmL p. 89)

»Til sidst henvender jeg mig til *alle Mennesker* på den hele Jord, og jeg beder eder alle: *søger at fatte Medlidenhed med vor ældste Broder; søger at tilgive, hvad han har forbudt mod eder; at de mange forbandelser, han har udslynget, kunne brydes og bortslettes!* Ja tilgiver ham af eders ganske Hjerter; da vil han i sin dyb Taknemmelighed staa ved min side og hjælpe mig af sin ganske Styrke med at lede eder til vor Fader.« (VmL p. 119)

»Og Gud sagde: »Min Søn (den Ældste = Ardor) din Hviletid er omme. Drag til Jorden, til menneskene. *Sig dem, at de ikke længer skulle frygte dig, hade og forband dig. Bøj dig for dem, søg at opnaa Tilgivelse for alt, hvad du har syndet imod; thi ville de tilgive dig (= den Ældste) da briste alle de Baand, der binde dem til de Forbandelser; du har udslynget imod dem, da ville de bedre formaa at overvinde det Mørke, der omgiver dem; og da vil Lyset straaale renere og klarere over Jorden.*« (VmL p. 96)

»Men den Ældste, Mørkets Tjener, stod ved hans Side, og langsomt fremstod i Sauls Sind de Tanker: at Jesus, Guds Søn, var sendt til Jorden i den Hensigt at forsonne Gud med hans jordiske Børn, de vanartede og ugudelige Mennesker; . . .

Derfor blev Jesus i Sauls udlægning af det skete Slagtofferet, Lammet, der ved sin frivillig Død løskøbte Menneskene fra Dom, Straf og Fortabelse; ja, han blev det Lam, hvis blod aftvættede al menneskelig Synd og Urenhed.

Men Saul forstod ikke, at den Ældste, Mørkets tjener, havde indsnøget denne falske udlægning i hans Sind;« (VmL p. 69)

Fra Kristi tale: »Ja sandelig: enhver af eder maa fuldtud sone det, som han har forbrudt; *thi min Død paa Korset som Jesus af Nazareth forringer ingenlunde eders Syndeskyld; min Død var ingen Bod for eders Synder, og mine Lidelser kunne ikke frigøre, ej heller frelser eder fra Synd og Mørke.*« (VmL p. 101-102)

»Jesu Død på Korset var saaledes betinget af de jordiske, de menneskelige Forhold - og ikke et bestemt fastsat Kraveller ønske fra Guds Side om, *at Sønnen ved sin Død skulde sone Menneskenes Synder og tilvejebringe en Forsoning mellem Gud og Menneskeheden.*« (VmL p. 191)

»Gud, der af dyb Medlidenhed optog sine faldne Børns elendige Skabninger i sin Tanke og derved gjorde Menneskene delagtige i det evige Liv, *behøvede sandelig ikke at kræve et blodigt offer til Sonebod for Menneskehedens Synd og Laster.* Udlægningen af Jesu Død paa Korset som »Offerlammet«, i hvis Blod alle Synder skulle tvættes rene, er derfor en fuldkommen *gudsbespottelig Tanke* - indgivet Saul af den Ældste.« (VmL p. 214)

»Og selv om Sauls udlægning af Jesus som Menneskehedens Offerlam, fra første Færd, kun var ment som et Symbol, er det et Symbol, der kun kan skrive sig fra Mørkest Indgriben, da *Gud ingen Sinde har krævet og ingen Sinde vil kræve saadanne Handlinger for at tilgive Menneskehedens Synder.*« (VmL p. 215)

»Forsyndelser mod Gud eller Forsyndelser mod det guddommelige i Mennesket kan kun sones gennem en dybfølt Sorg og Anger. Intet Menneske kan paatage sig en andens Syndeskyld, og den ældste af de

Yngste (= Jesus) har ved sin død på Korset ikke på nogen Maade paataget sig Menneskehedens Synder - endsige sonet dem.« (VmL p. 216)

»Endnu mindre kan dette Arbejde (= missionsarbejde), udøvet blandt lidet udviklede Hedningefolk, komme i Samklang med den Maade, hvorpaa Gud søger at opdrage Menneskene: *et Skridt frem gennem hver Inkarnation*, fra uudviklede Væsener til mere aandsklare, mere frittænkende Individualiteter, ved hvilken Fremgangsmaade de bedre og bedre bliver i Stand til at forespejle sig en fuldkommen, en ophøjet Guddom, efterhaanden som det aandelige Ego modnes gennem sin Vækst og hæver sig til bevidst Erkendelse af dets guddommelige Oprindelse og evigtvarende Eksistens.« (VmL p. 206)

»Ogsaa i menneskets Kamp bort fra lavtstaaende, dyrelignende Væsener, Vrængbilleder af deres Skabere, til det Udviklingstrin, som nu er naaet af Gennemsnitsmennesket, findes en Afglans af og en Lighed med Guds egen kamp ud af Mørket. Den største Lighed findes dog i hver enkelt Menneskeaaends Kæmpen sig frem gennem de talrige jordiske Inkarnationer, fra det dybeste aandelige Mørke, indtil Visheden om dens egen suveræne Villie til Lyset løser den fra Jorden og langsomt fører den til Maalet - Guds rige . . .« (VmL p. 253)

»Se, jeg vil sende en gnist af mit eget flammende Væsen til hver enkelt Menneskeskygge, at de ved Hjælp af den kunne stride sig frem, *gennem talrige Jordeliv*, fra det yderste Mørke til mit Herlighedsrige.« (VmL p. 14)

3389

»Og Gud ordnede det saaledes, at Menneskeaaenden, medens den var legemliggjort på Jorden, ved sin frie Villies Strid for Lyset - for det gode - ved sin frie Villies Kamp mod Mørket - mod det onde - *selv beredte sig sit følgende Jordeliv.* Og Han ordnede det saaledes: at Aanden, når den ved Døden frigjordes fra det jordiske Legeme, droges til det Sted, til den Bolig, den *selv* havde beredt sig ved sine Gerninger, beredt sig ved den Renhed, Visdom og Kærlighed, den var naaet til. gennem sit Jordelivs Strid og Lidelser.« (VmL p. 16)

». . . *alle* er underkastet Reinkarnationsloven (Genfødsel) . . .« (VmL p. 77)

»Alle have I modtaget det evige Liv af vor Gud og Fader; eder alle har Han givet en gnist af sit eget flammende Væsen, for at I, gennem *talrige Jordeliv*, ved Hjælp af eders frie Villie kunne arbejde eder ude af Mørket frem til Lys og Renhed.« (VmL p. 100 n) »Hvert Jordeliv bringer eder nogle Skridt frem ad Vejen, hvis I da ikke fare vild; thi da maa I gennemleve mange Jordeliv for at sone deres Vildfarelser og eders Synder, førend I atter kunne vandre videre mod større Fuldkommenhed.« (VmL p. 101)

»Ja, hører mine Ord og glemmer dem ingen Sinde! Thi jeg siger: *enhver af eder skal selv høste den onde eller gode Sæd, han har saaet.*« (VmL p. 102)

»Ja, hører mine Ord og glemmer dem ingen Sinde! Thi jeg siger: I skulle alle fuldtud gøre Rede for eders Handlinger, og enhver af eder maa i kommende Jordeliv selv gennemleve de Lidelser, de Sorger, den Elendighed, han har beredt *andre* ved sine slette Handlinger. *Thi enhver ond og syndig Handling, I have udøvet, skal visseligen vende sig mod eder.*« (VmL p. 103)

»Naar ville I forstaa, at I atter og atter maa genfødes på Jorden, for at hvert Jordeliv kan bringe eder nærmere til eders Gud og Fader?« (VmL p. 124)

»Saa længe Aanden opholder sig i den Sfære, hvortil den er naaet ved Luttring gennem sin Reinkarnationer - jordiske Genfødsler - bevæger den sit Legeme dér på samme Maade, som man bevæger sig paa Jorden . . .«

(VmL p. 167)

»I store Træk giver, Gud ved den ældste af de Yngste et Udkast for Menneskenes Liv paa Jorden, samt bestemmer dens Varighed, alt i nøje Overensstemmelse med det, der kan tilmaales hvert enkelt Individ regnet efter dets Tanker, Handlinger og Fremgang i den sidst gennem-

levede Inkarnation, samt regnet efter det, der endnu ikke er sonet fra tidligere Jordeliv. Forinden den nye Inkarnation tiltrædes, modtager Aanden en Meddelelse om, hvorledes det kommende jordiske Liv skal føres, hvilke Krav der stilles til den, og hvilke Gerninger den skal sone.« (VmL p. 168-169)

»Naar den tilmaalte Hviletid er forbi, overføres Aanden til en skønnere Bolig eller til en højere Sfære, hvis den ved sit Jordeliv har gjort sig værdig dertil; i modsat Fald forbliver den i sin gamle Bolig; thi hvor meget Mennesket end har syndet, gaar Aanden ingen Sinde tilbage til en lavere Sfære eller til en ringere Bolig. I Lysets Verden er alt Fremgang eller - for en Tid - Stilstand; *men aldrig tilbagegang.*« (VmL p. 170)

»Alle *Legemets forskellige Abnormiteter* bliver, saa vidt det er gør ligt, draget ind under Gengældelsesloven, saa at de Aander, der er bundet til de mer eller mindre defekte Legemer, altid, paa en eller anden Maade, i en tidligere Inkarnation har gjort sig skyldige i Handlinger, der kan bringe dem Gengældelse i Form af et ødelagt, misdannet eller mangelfuldt Legeme.« (VmL p. 270)

»Altsaa: *for alle Mennesker gælder den samme Regel - igennem den foreliggende Inkarnations Tanker og bevidste Handlinger skabes den næste Inkarnation, saa at den former sig til et Liv levet i flere eller færre aandelige og legemlige Lidelser - eller til et Liv i Sundhed og Lykke.*« (VmL p. 270)

»Ved Gengældelses- og Reinkarnationslovene, der ligeledes er temporære, og som Gud har givet til Brug for Menneskehedens Fremgang paa Jorden, udlignes og afbalanceres paa mange Maader de aandelige Ødelæggelser og Forstyrrelser, som Mørket idelig anretter blandt Menneskene.« (VmL p.286-287)

»Thi det maa staa klart for alle: at intet Menneske, hverken aandeligt eller legemligt, lider mere, end hvad det selv har forskyldt i de fortidige Tilværelser.« (VmL p. 287)«

Syns- og skønsmandens svar på sagsøgtets spørgsmål 4:

»Frelsesforståelsen i VmL er moralistisk og i modstrid med Folkekirken, som ifølge sine bekendelsesskrifter hævder, at frelsen opnås ved tro alene (sola fide). Frelsesforståelse vil sige forståelsen af, hvorledes mennesket ved Guds godhed frelses fra (udfris af) sin egen og verdens ondskab.«

I skønsmændenes uddybende redegørelse i anledning af sagsøgtets spørgsmål er anført følgende:

»I. Den evangelisk-lutherske folkekirkes eget syn på dens grundlæggende skrifter består grundlæggende i en påstand om, at Bibelen er det skelsættende vidnesbyrd om den åbenbaring i Kristus, der er kirkens grund og eksistensberettigelse.

Bibelen skal forstås som en dobbeltkanon bestående af Gammel Testamente, læst som profetiske skrifter, og Ny Testamente, læst som apostolske skrifter, som i deres indbyrdes henvisning udgør den normative tolkning af Kristus som Guds åbenbaring.

I kirkens historie er der opstået en række fejltolkninger af Kristusåbenbaringen. De er blevet tilbagevist gennem prægnante formuleringer af Bibelens vigtigste indhold i skikkelse af de kirkelige bekendelser. De centrale oldkirkelige bekendelser blev i reformationstiden udgangspunkt for den vordende evangeliske kirkes

3390

hævdelse af den oprindelige kristendom imod de forfalskninger, som middelalderens katolicisme havde indført. Det er dette syn der kommer til udtryk i folkekirken bekendelsesskrifter. De kirkelige bekendelser, navnlig Confessio Augustana og Luthers Katekisme, har således normativ betydning for kirkens forkyndelse og praksis, men kun som afledt norm (norma normata) af Bibelens grundlæggende norm (norma normans).

Det syn på Bibel og bekendelse, der kommer til udtryk i VmL, er aldeles uforeneligt med folkekirken.

a. De åndelige meddelelser, som mediet J. Agerskov hævder at give, er den afgørende norm, der på sin side kan korrigere, supplere og forklare Bibelens tekster. Bibelen er således ikke norma normans, ikke engang i alle henseender norma normata.

b. Kun de tekster, der stemmer med det påståede »budskab fra den oversanselige verden« citeres med tilslutning. Store og væsentlige dele af Bibelen derimod regnes for præget af misforståelser, der må rettes efter fru Agerskovs syn. Især apostelen Paulus - den for reformationen afgørende apostel - kritiseres skarpt. Men også Jesus korrektes ud fra et overlegent standpunkt.

c. VmL mener at kunne korrigere de bibelske evangelier. De regnes for blandinger af ægte åbenbaringer og forfalskninger. VmL hævder ved sine budskaber at kunne fremføre det oprindelige kærlighedens evangelium, som Ny Testamente kun fragmentarisk og misforstået indeholder.

d. Den kirkelige lære også i dens reformatoriske skikkelse beskyldes for at være befængt med indskydelser, der skyldes »den ældstes« mørke sind.

2. Folkekirken normative tekster hævder at tale om den Gud, der i sandhed er Gud. Dermed afvises alle opfattelser af Gud, der tillægger Gud ikke-guddommelige træk, f.eks. ved at gøre ham til en del af verden eller til noget dæmonisk. De hævder en »gudsforståelse«, der værner om Guds guddommelighed.

Gud er guddommelig ved at være

a) eneste ophav til alt, som ikke er Gud (han er skaber over for det skabte);

b) eneste frelser af den skabning, der er faldet fra Gud (han er i Kristus menneskers redning og håb);

c) eneste fremtid for den ved Kristus fornyede menneskehed (han fremfører som den hellige Ånd en ny skabning).

Denne gudsforståelse sammenfattes i det kirkelige dogme om treenigheden, der udsiger, at det er en og samme Gud, der er både skaber og frelser og fornyer.

VmL ønsker ligeledes at tale om den Gud, der i sandhed er Gud. Men den Gud, som er indeholdt i bogens åndelige meddelelse, er væsensforskellig fra den kristne åbenbaring. Den ovenfor anførte gudsforståelse tilbagevises (se f.eks. s. 324-6), hvorved uforeneligheden af den kirkelige lære med synet i VmL understreges.

For VmL er Gud ikke verdens skaber, derimod er der tale om en trinvis emanations- og tilblivelsesproces, der omfatter både Gud og verden. Oprindeligt var der mørke, og i mørket var der lys; og Gud »fremsteg af lyset« (s. 4). Samtidig »lod Gud tolv strålende skikkelser, åndelige væsener, fremtræde af lyset« (s. 4) som sine hjælpere. Der er ikke tale om skabelse, men om emanation (s. 147). Først herefter blev Gud skaber ved at danne et opholdssted for sig og de tolv hjælpere (s. 4). Dernæst »blev Gud Faderen« (s. 5) ved at skabe mange tusinder engle, der er hans børn. Blandt englene er der en forskel mellem »de ældste« og »de yngste«. Førstnævnte anser sig selv som de ledende, og kommer derfor i nærheden af mørket. Udførligt skildres den indviklede frafaldsproces, hvor mørket vinder magt over dem. I denne forbindelse skabes mennesker af englene som ulykkelige blandinger af lyse og mørke muligheder. Det er »de yngstes« ærinde at føre mennesker tilbage til lyset. Denne vandring mod lyset omfatter talløse æoner, og kræver mange inkarnationer for mennesket for at blive lutret. Skiltringen af de komplicerede skabelses-, frafalds-, lutnings- og læreprocesser, som de forskellige skabninger gennemløber, er forbundet med en fantastisk og abstrus kosmologi, fysik og historiefortælling.

Den omtalte forståelse af Gud og verden i VmL er nært beslægtet med gnosticismiske og teosofiske spekulationer, som man kender fra religions- og idehistorie. Den kristne lære er på de anførte og mange andre punkter uforenelig med dem. Ja, den kirkelige lære, udtrykt i trosbekendelserne, har fået sin udformning i en afvisning af sådanne spekulationer, der var trængt ind i kirken.

3. Den kristne bekendelses grundbestanddel er troen på, at Guds evige Søn er blevet menneske som Jesus Kristus. Han er på én gang sand Gud og sandt menneske. Det er ham alene, der ved sin død og opstandelse frelser mennesker.

Det fremgår allerede af de anførte og herudover af mange andre passager i VmL samt af hele værkets anlæg, at der fremføres en helt anden opfattelse af Jesus Kristus. Han er ikke Guds eneste Søn, men kun én af hans mange åndelige børn, nemlig den ældste blandt »de yngste«. Han er heller ikke menneske ligesom de andre, men en engel, skønt han inkarnerer sig på et tidspunkt i Jesus. Der polemiseres stærkt imod læren om forsoningen ved Jesu død (s. 69ff.). Jesu opstandelse, undere, ord og handlinger skildres under bevidst afstandtagen fra de bibelske beretninger. Der indføres helt andre aktører end de bibelske, f.eks. Josef af Arimatæa, der var den mørke ældstes redskab, som anbragte en af ham myrdet person i Jesu grav.

Både som helhed og i alle enkeltheder er de udsagn om Jesus Kristus, VmL forfægter som sande, ikke alene

3391

uforenelige med folkekirkenes normative tekster, men tillige fremført i bedrevidende polemik imod disse.

4. Den forståelse af Gud og Kristus, der hævdes i folkekirkenes bekendelsesskrifter, indebærer en bestemt forståelse af frelsen, d.v.s. ondskabens overvindelse gennem Guds godhed. Det af Gud skabte menneske er faldet i synd, som det ikke selv kan komme fri af. Gud selv skal være den, der redder og frelser det fra undergangen. Dette sker ved, at Gud i Kristi død og opstandelse viser sin barmhjertighed og tilgiver dets synd af ren nåde. Mennesket får andel i frelsen ved at tro på den som udvirket af Kristus alene. Først ud af denne tro kan mennesket handle uden derved at forvikles dybere i syndigheden. Kirkens opgave er at tjene det ord, der fremkalder troen. Dette sker ikke mindst gennem kirkens sakramenter, dåb og nadver.

VmL fremfører en helt anden frelsesforståelse. Der er ikke tale om, at Guds ved sin Søn bliver menneskets frelser, men om en omfattende proces, hvor mennesker i utallige etapper og inkarnationer kæmper sig fri af mørkets lænker og nærmer sig lyset. Mennesker har brug for åndelige hjælpere og vejledere, og Jesus hører med til dem; men afgørende kommer det an på menneskets egen handling og erkendelse. VmL udviser en ubegrænset tillid til menneskets moralske evner, og mangler aldeles sans for den selvmodsigelse, som begrebet synd dækker.

Denne frelsesforståelse kan ikke bringes i overensstemmelse med den frelsesforståelse, som ligger i folkekirkenes tekster, da VmL ønsker at være en gennemført modsigelse til og korrektion af kirkens frelsesbudskab og tro.«

I skønserklæringen af 1. januar 2003 har skønsmændene besvaret spørgsmål 5-14 fra sagsøgerens advokat:

»I det det forudsættes, at de sagkyndige vidner nøje har gjort sig bekendt med indholdet i bil. 30 [en række artikler skrevet af forskellige teologer] fra side 1 - side 73 incl. anmodes de om at besvare følgende spørgsmål:

Spørgsmål 5:

Er det beskrevne forhold mellem Bibelen og Folkekirkenes symbolske bøger (benedelsesskrifter), som professor, dr.theol. Leif Grane angiver i nedenstående citat, almindeligt anerkendt?

Citat:

Det er ikke her stedet at drøfte, hvad denne forpligtelse indebærer for præst og menighed. Det skal blot nævnes, at det er en forudsætning, at disse skrifter ikke står på linie med Bibelen, men at de er accepteret som udtryk for den bibelske forkyndelse og kun for så vidt som de virkelig er i overensstemmelse hermed. Det drejer sig om skrifter, som har deres oprindelse i historien, det vil sige, at de hver især er bestemt af historiske forudsætninger, forskellige i hvert enkelt tilfælde, og forskellige fra vore forudsætninger. En forpligtende læsning af dem

kan kun finde sted, hvis man tager dette i betragtning. (Bilag 30, side 10).«

Syns- og skønsmændene besvarede dette spørgsmål med et »ja«.

Spørgsmål 6:

»Hvilket grundlæggende syn på Folkekirkenes åbenbaringsskrift (= Bibelen) og bekendelsesskrifter afspejles i artiklerne A - E? Kan det syn (artiklerne A - E) bringes i overensstemmelse med den evangelisk-lutherske folkekirkes eget syn på dens grundlæggende skrifter: Bibelen og bekendelsesskrifterne?

Spørgsmålene bedes besvaret separat for hver af de fem forfattere.

A. Domprovst dr.theol. Knud Gjesings artikler bil. 30, side 11 - 23.

3392

B. Sognepræst cand.theol. Torben Gudmand-Høyers artikler bil. 30, side 24 - 41.

C. Sognepræst, cand.theol. Kirsten Sarauws artikler bil. 30, side 42 - 44.

D. Højskolelærer cand.theol. Lars Bo Bojesens artikel bil. 30, side 45 - 71.

E. Sekretær Gerda Gøttches artikel bil. 30, side 72 - 73.«

Syns- og skønsmændenes svar på spørgsmål 6:

»A. Forf. henholder sig fortrinsvis til evangelierne med udeladelse af brevene, mens Paulus' frelsesforståelse er understreget i bekendelsesskrifterne. Dette er næppe i overensstemmelse med Folkekirkenes eget syn, hvad forf. selv er klar over: han kan kun skrive som han gør som emeritus.

B. Synet på Bibelen er uklart, mens bekendelsesskrifterne kritiseres. I øvrigt opfatter forf. åbenbart ikke Folkekirken som evangelisk-luthersk i traditionel forstand, men som »en fri kirke«.

C. Forf. forholder sig frit til Bibelen og synes ikke at tage stilling til bekendelsesskrifterne.

D. Forf. argumenterer ved hjælp af et begreb om »Selvet« for, at reinkarnation er forenelig med kristendom. Han inddrager enkelte bibelsteder, men forholder sig ikke til bekendelsesskrifterne.

E. Forf.s indlæg er klart i modstrid med Bibel og bekendelsesskrifter, når hun opfatter Jesus som en reinkarnation af en eller flere af de gammeltestamentlige profeter.«

Spørgsmål 7:

»Hvilken gudsforståelse kommer til udtryk i artiklerne A - E? Kan denne gudsforståelse (artiklerne A - E) bringes i overensstemmelse med den gudsforståelse, som den evangelisk-lutherske folkekirke har på basis af Bibelen og bekendelsesskrifterne?

Spørgsmålene bedes besvaret separat for hver af de fem forfattere.

A. Domprovst, dr.theol. Knud Gjesings artikler bil. 30, side 11 - 23.

B. Sognepræst, cand.theol. Torben Gudmand-Høyers artikler bil. 30, side 24 - 41.

C. Sognepræst, cand.theol. Kirsten Sarauws artikler bil. 30, side 42 - 44.

D. Højskolelærer, cand.theol. Lars Bo Bojesens artikel, bil. 30, side 45 - 71.

E. Sekretær Gerda Gøttches artikel, bil. 30, side 72 - 73.«

Syns- og skønsmændenes svar på spørgsmål 7:

»A. Gud opfattes af forf. som kærlighed og ånd, hvilket ikke er i modstrid med Bibel og bekendelsesskrifter. Man kan dog diskutere, hvorvidt forf. har ret i at bruge denne gudsforståelse som kritisk princip.

B. Forf.s gudsofattelse er ikke tydelig, men formentlig har han problemer med opfattelsen af Gud som skaberen (jfr. ovenfor under sp. 2).

C. Forf. skriver om Gud som en kraft, der flyder gennem hele universet. Det er svært at se, hvordan denne opfattelse kan forenes med Bibel og bekendelsesskrifter.

D. Forf.s gudsofattelse kan ikke direkte læses ud af teksten, men synes at være i overensstemmelse med Bibel og bekendelsesskrifter.

E. Forf.s gudsofattelse kan ikke læses ud af teksten.«

Spørgsmål 8:

»Hvilket grundlæggende syn på Jesus Kristus udtrykkes i artiklerne A - E? Kan dette syn (artiklerne A - E) bringes i overensstemmelse med det syn på Jesus Kristus, som den evangelisk-lutherske folkekirke har på baggrund af Bibelen og bekendelsen?

Spørgsmålene bedes besvaret separat for hver af de fem forfattere.

A. Domprovst dr.theol. Knud Gjesings artikler bil. 30, side 11 - 23.

B. Sognepræst, cand.theol. Torben Gudmand-Høyers artikler bil. 30, side 24 - 41.

C. Sognepræst, cand.theol. Kirsten Sarauws artikler, bil. 30, side 42 - 44.

D. Højskolelærer, cand.theol. Lars Bo Bojesens artikel bil. 30, side 45 - 71.

E. Sekretær Gerda Gøttsches artikel, bil. 30, side 72 - 73.«

Syns- og skønsmændenes svar på spørgsmål 8:

»A.+B.+C. Forfatterens grundlæggende syn på Jesus Kristus synes at være, at han var den store lærer, det store forbillede, det enestående menneske o.l. Dette syn står i et spændingsforhold til læren om Kristus i Bibel og bekendelsesskrifter (jfr. ovenfor under sp. 3).

D. Kan ikke identificeres.

E. Se ovenfor under spørgsmål 6 E.«

Spørgsmål 9:

»Hvilken frelsesforståelse kommer til udtryk i artiklerne A - E? Kan denne frelsesforståelse (artiklerne A - E) bringes i overensstemmelse med den frelsesforståelse, som den evangelisk-lutherske folkekirke har på baggrund af Bibelen og bekendelsesskrifterne?

Spørgsmålene bedes besvaret separat for hver af de fem forfattere.

A. Domprovst, dr.theol. Knud Gjesings artikler bil. 30, side 11 - 23.

B. Sognepræst, cand.theol. Torben Gudmand-Høyers artikler bil. 30, side 24 - 41.

C. Sognepræst, cand.theol. Kirsten Sarauws artikler bil. 30, side 42 - 44.

D. Højskolelærer, cand.theol. Lars Bo Bojesens artikel bil. 30, side 45 - 71.

E. Sekretær Gerda Gøttsches artikel, bil. 30, side 72 - 73.«

Syns- og skønsmændenes svar på spørgsmål 9:

»A.+B.+C. Mennesket frelses ved kærlighed, åbenhed, »medmenneskelighed«. Det er uklart, om dette syn på menneskets frelse bygger på en forståelse af troens fundamentale betydning for menneskers handlinger, eller om troen tilsidesættes for den gode handlingers skyld.

D. Kan ikke læses ud af teksten.

E. Som A.+B.+C.«

Spørgsmål 10:

»Med henblik på nedenfor nævnte henvisninger anmodes de sagkyndige vidner om at besvare følgende spørgsmål:

Er der siden Jesu død forekommet åbenbaringer inden for den kristne tradition?

Henvisninger:

1. »Det vil jeg nemlig sige jer, brødre! at det evangelium, som er blevet forkyndt af mig, er ikke menneskeværk; det er jo heller ikke af noget menneske, jeg har fået det eller har lært det, men ved en åbenbaring af Jesus Kristus«. (Paulus' brev til Galaterne 1, 11-12.)

»Thi fra Herren har jeg modtaget, hvad jeg også har overleveret jer, at Herren Jesus i den nat . . . o.s.v.« (1. Korinterbrev kapitel 11, vers 23.)

2. Johannes åbenbaring (fra Ny Testamente)

3. Sognepræst Kirsten Mørck-Nielsens åbenbaring, beskrevet i bogen »Lys bag Døden«, side 68 - 100 jfr. bil. 31.«

Syns- og skønsmændenes svar på spørgsmål 10:

»Gud har åbenbaret sig endegyldigt i Jesus Kristus. Det udelukker, at senere åbenbaringer kan relativere dette. Det er hvad det lutherske begreb om åbenbaring betyder. Om Gud derudover har åbenbaret sig

før eller siden kan diskuteres, men kun i lyset af åbenbaringen i Jesus Kristus. Derved udelukkes ikke senere visionære erfaringer el.l.«

Spørgsmål 11:

»På baggrund af nedenstående henvisninger anmodes de sagkyndige vidner om at besvare følgende spørgsmål:

3393

Er det korrekt, at dogmet om treenigheden ikke findes i hverken Gammel eller Ny Testamente?

Henvisninger:

A) Markus 12, 28 - 34:

»Og en af de skriftkloge, som havde hørt deres ordskifte og lagt mærke til, at han svarede dem godt, kom til ham og spurgte ham:

»Hvilket bud er det første af alle?«

Jesus svarede:

»Det første er: »Hør Israel! Herren vor Gud, Herren er én; og du skal elske Herren din Gud af hele dit hjerte, af hele din sjæl, af hele dit sind og af hele din styrke«.

Et andet er dette: »Du skal elske din næste som dig selv«. Noget andet bud større end disse gives ikke.«

Da sagde den skriftkloge til ham:

»Rigtigt, mester, sandt er, hvad du sagde, at Han er én og at der ikke er nogen anden end Ham. Og at elske Ham af hele sit hjerte og af hele sin forstand og af hele sin styrke og at elske sin næste som sig selv, det er bedre end alle brændofre og salgtofre.«

Og da Jesus så, at han svarede forstandigt, sagde han til ham: »Du er ikke langt fra Guds Rige.« Og ingen vovede mere at rette spørgsmål til ham.«

B) Udtalelse af den danske religionshistoriker dr.phil. Ditlef Nielsen: »Treenigheden er et kirkeligt dogme. Det findes ikke i Bibelen, hverken i Gammel eller Ny Testamente. Her findes kun en guddommelig trehed, ingen treenighed. I oldkirken blev imidlertid de kristne så ofte angrebet for polyteisme: Troen på flere guder, at de måtte formulere en slags monoteisme. Denne fik på kirkemødet i Nikæa (år 325) den form, at de tre guddomme i virkeligheden var een Gud.« (Ditlef Nielsen: »Den treenige Gud i religionshistorisk belysning« trykt i »Religion och Kultur« Sveriges Religiösa Reformförbunds Tidsskrift« årgang 14, 1943 side 121.)

C) Dette problem med polyteisme og treenighedslære er også behandlet af dr.theol., professor i kirkehistorie, Hal Koch i hans bog om Konstantin den Store. Heri skriver han: »Som det var kejseren, der havde indkaldt denne synode i Nikæa, således blev det også ham, der havde den virkelige ledelse . . . Den teologiske formel, man fandt for det trinitariske problem, var i virkeligheden kun en formel, som ingen rigtig vidste, hvad betød. Den blev da heller ikke afslutningen på striden, men tværtimod indledningen til to slægtsleds dogmatiske strid om, hvad denne nikænske teologi i grunden indeholdt«. (Hal Koch: Konstantin den Store, Gyldendal 1961, side 51.)

D) I en artikel om treenigheden i Salmonsens konversationsleksikon skriver dr.theol. F. V. Krarup: »Treenighed eller trefoldighed er et begreb, som hører hjemme i den kristne teologi; det er dannet for at betegne det indbyrdes forhold mellem de guddommelige trosobjekter Faderen, Sønnen og Helligånden. Det findes ikke i Ny Testamente, hvor heller ikke nogen lære af denne art er udtalt«. (Salmonsens Konversationsleksikon, anden udgave, 1927, bind 23, side 719.)«

Syns- og skønsmændenes svar på spørgsmål 11:

»Det er korrekt, men dette dogme hævdes som en sammenfattende formel for den kristne gudsforståelse. I denne betydning er dogmet afgørende for det evangelisk-lutherske syn på Bibel og bekendelse.«

Spørgsmål 12:

»På baggrund af nedenfor nævnte henvisninger anmodes de sagkyndige vidner om at besvare følgende spørgsmål:

A) Er det berettiget som kristen i Den Danske Folkekirke at tro på den menneskelige udødelighed?

B) Er det berettiget ud fra den kristne tro at mene, at ånden (sjælen) ved døden adskilles fra det fysiske legeme?

Henvisninger:

A) Citat fra Salmonsens konversationsleksikon: »I den kristne kirkes lære har udødeligheden været et grundled, og inden for teologien har udødelighedens legemlige karakter ikke været meget betvivlet, selv om der har været megen strid om dette legemes natur« (Salmonsens Konversationsleksikon, artikel af professor Edv. Lehmann, 2. udgave 1928, bind 24, side 189 øverst.)

B) I bekendtgørelse af 27. september 1799 om trykkefriheden i Danmark hedder det i paragraf 5: »Hvo, som udgiver noget skrift, der sigter til at nedbryde læren om Guds tilværelse og den menneskelige sjæls udødelighed . . . bør straffes med landsforvisning fra 3 - 10 år.«

C) Guldalderdigteren Poul Martin Møller skriver følgende om udødelighedslæren (PMM var Søren Kierkegaards ven og lærer, han var teolog og professor i filosofi ved Københavns Universitet): »Da nu udødelighedslæren selv netop er en af Bibelens grundlærdomme, hvis gyldighed man først må antage for at komme til fornuftig tro på Bibelen, kan man med bedre grund opstille den omvendte påstand, at fornuftig overbevisning om skriftens ufejlbarhed blandt andet beror på overbevisning om menneskets udødelighed. Nu om stunder kan dog intet menneske, der står på et dannelsesstrin, der medfører modtagelighed for fornuftig overbevisning, være så ubekendt med skriftens hovedlærdomme at det ikke ved, at udødelighedslæren findes mellem dem« (Poul Møller: Skrifter i udvalg, G.E.C. Gads forlag 1930, bind II, side 213. Fra afhandlingen: »Tanker over muligheden af beviser for menneskets udødelighed«.)

D) Bogen »Reinkarnation er forenelig med kristendom« af cand. theol. Karl Aage Kirkegaard. Afsnittene »Sjæl og legeme« og »Opstandelsen« p. 25 - 32. Henvisningerne nr. 50 - 64 og 74 - 78 jfr. bil. 32.

Forfatteren anfører bl.a. på side 25 f.f.: ». . . En almindelig indvending fra kristen side mod

3394

reinkarnationslæren lyder omtrent således: »Læren om reinkarnation forudsætter et skel mellem sjæl og legeme, som er fremmed for kristendommen . . . Mennesket består faktisk ikke af en sjæl og et legeme. Mennesket er en sjælelig-legemlig enhed.« Som begrundelse for denne opfattelse bliver der undertiden fremført nogle skriftsteder fra Det Gamle Testamente og Paulus.

Over for denne opfattelse skal siges to ting. For det første skal det fremhæves, at der kan anføres endnu flere skriftsteder fra Det gamle Testamente og Paulus til støtte for det modsatte synspunkt: At sjæl og legeme kan adskilles. Det vil imidlertid føre for vidt at kommentere alle disse skriftsteder.

For det andet skal det fremhæves, at der næppe kan anføres en eneste udtalelse af Jesus til støtte for det synspunkt, at sjæl og legeme ikke kan adskilles. Tværtimod findes der udtalelser, der støtter det modsatte synspunkt. Her er et par eksempler: . . .«

Syns- og skønsmændenes svar på spørgsmål 12:

»A. Ja, forstået således, at mennesket altid står til ansvar for Gud.

B. Ja, under forudsætning af, at sjæl og legeme igen forenes (kødets opstandelse).«

Spørgsmål 13:

»På baggrund af nedenstående henvisninger til citater af Jesus af Nazareth fra Det Nye Testamente anmodes de sagkyndige vidner om at besvare følgende spørgsmål:

Hvilken frelsesforståelse kommer til udtryk i nedennævnte citater af Jesus af Nazareth?

Kan denne frelsesforståelse bringes i overensstemmelse med den frelsesforståelse, som den evangelisk-lutherske folkekirke har på baggrund af Bibelen og bekendelsesskrifterne?

Henvisninger:

1) Matt. kap. 9, 13 »Gå hen og lær, hvad det vil sige: »Barmhjertighed ønsker jeg, ikke slagtoffer.««

2) Fra bogen: Karl Aage Kirkegaard »Reinkarnation er forenelig med kristendom« jfr. bil. 32.

P. 32-37 (Karmalæren): Henvisningerne nr. 79-95, 97-106.

P. 37-43 (Dommedag): Henvisningerne nr. 112-114, 121-131, 133-134

P. 43-44 (Synd og Skæbne): Henvisningerne nr. 135-139

P. 47-51 (Syndernes Forladelse): Henvisningerne nr. 150-154«

Spørgsmål 14:

»På baggrund af nedenstående citater anmodes de sagkyndige vidner om at besvare følgende spørgsmål:

Kan den frelsesforståelse, som kommer til udtryk i nedenstående citater af Jesus, bringes i overensstemmelse med Den Augsburgske Bekendelses Artikel 4 om retfærdiggørelsen?

Citater:

»For tilgiver I mennesker deres overtrædelser, vil jeres himmelske fader også tilgive jer. Men tilgiver I ikke mennesker, vil jeres fader heller ikke tilgive jeres overtrædelser.« (Matt. kap. 6 v. 14 - 15.)

»Gå hen og lær, hvad det vil sige: »Barmhjertighed ønsker jeg, ikke slagtoffer.«« (Matt. kap. 9 v 13).

»Men jeg siger jeg: På dommens dag skal mennesker aflægge regnskab for ethvert tomt ord, de har talt. På dine ord skal du frikendes, og på dine ord skal du fordømmes.« (Matt. kap. 12 v. 36 - 37).

Den augsburgske Bekendelse:

Artikel 4: Om retfærdiggørelsen.

»Ligeledes lærer de, at mennesker ikke kan retfærdiggøres over for Gud ved egne kræfter, fortjenester eller gerninger, men at de retfærdiggøres af nåde for Kristi skyld ved troen, når de tror, at de tages til nåde, og at synderne tilgives for Kristi skyld, han, som ved sin død har gjort fyldest for vore synder. Denne tro anser Gud for retfærdighed over for sig« (Paulus' brev til Romerne, kap. 3 og 4).«

Syns- og skønsmændenes svar på spørgsmål 13 og 14:

»Det er bekendelsesskrifternes opfattelse, at der ikke er uoverensstemmelse mellem de citerede Jesus-ord og Den Augsburgske Bekendelses art. 4. Læren om retfærdiggørelse ved tro alene udelukker ikke a) menneskets evige ansvar over for Guds domstol, b) kravet til mennesket om at tilgive, c) nødvendigheden af at adlyde kærlighedsbuddet, d) menneskets etiske ansvarlighed. Det der udelukkes er, at mennesket kan undvære Guds nåde og barmhjertighed.«

I skønsmændenes uddybende redegørelse i anledning af sagsøgers spørgsmål er anført følgende:

»Forbemærkning til spørgsmål 6-9.

Der spørges til fem forfatteres syn, fire af dem teologer, mens den femte betegner sig selv som folkekirkekristen. Fælles for dem er en mere eller mindre vidtgående kritik af den traditionelle evangelisk-lutherske lære og hos de fleste en tilnærmelse til reinkarnationstanken.

Der er grund til at give en indledende karakteristik af de fem forfatteres standpunkter, ikke blot for at udhæve deres indbyrdes forskelle, men især for at vise deres meget store afstand til de anførte træk i VmL. Ingen af dem påberåber sig en højere åbenbaringskilde, ingen af dem hævder at sidde inde med en højere viden, der kan korrigere og supplere Bibel og bekendelse. Derimod ønsker de at bruge deres viden og indsigt til en kritik af bestemte kirkelige lærepunkter. De fleste af dem ønsker tilmed at vise, at den ægte kristendom er eller burde være åben for en indlemmelse af reinkarnationstanker.

Det skal først fastslås, at den evangelisk-lutherske kirke for længst har åbnet sig for videnskabelig kritik,

3395

åben åndelig debat og det moderne samfunds frihedsrettigheder. Den teologi, der er blevet udviklet i den evangeliske kirke, er en omfattende kritisk tolkningsproces, ikke mindst for at kunne rette fejludviklinger i den kirkelige tradition. De fem forfatteres forehavende ligger i første

omgang i forlængelse af den nævnte kritiske tolkningsopgave. Spørgsmålet til dem kan kun være om de går for vidt og går over til en helt eller delvis remplacering af, hvad evangelisk-luthersk kristendom står for.

A. Knud Gjessing plæderer for den genuine kristendom og kritiserer den historiske. Han påberåber sig både Jesu egen forkyndelse, som han forstår den, og moderne videnskabelige indsigter samt humane standarder. Han ved, at han befinder sig i udkanten af det for en folkekirkepræst tilladelige, men han mener, at kristendommens fremtid kræver en sådan grænseoverskridelse.

B. Torben Gudmand-Høyer angriber folkekirkens lære og praksis for at være bornert og ufri, ikke mindst ved at udelukke det store åndelige og folkelige røre, der melder sig i reinkarnationstanken. Han vil åbne teologi og kirke for ny indsigt og gøre kristendommen igen til en fri og folkelig sag. Han ønsker hverken at erstatte kirkens tekster eller at fornægte kristendommens sag, men at fremskynde nye åbninger og udviklinger.

C. Kirsten Sarauw ønsker at inddrage dybdepsykologisk indsigt og spirituelle erfaringer i den kristne kontekst, under stærk betoning af den åndelige frihed i kirken. Hun synes at forudsætte, at kristendommen må være åben for udviklinger i denne retning. Det er dog ret uklart, hvordan hun forestiller sig den intenderede korrektion af en kristen lære og praksis.

D. Lars Bo Bojesen er interesseret i en »kristen gnosis«, d.v.s. en på kristen grund udfoldet selv- og verdenserfaring med inspiration fra dybdepsykologien. Han mener på denne baggrund, at der må være en fællesnævner for det kristne fremtidshåb og reinkarnation, og herudfra søger han en fremskrivning af en række kristne lærepunkter. Det er væsentligt for ham at arbejde som kristendommens fortolker.

E. Gerda Gøttsche fortæller, hvorfor reinkarnation og et spirituelt verdenssyn er blevet vigtige for hende, og hvorfor hun mener at kunne forene alt dette med sin kristendom. Hun siger ikke noget om eventuelle problemer med at gøre rede for denne forenelighed.«

Skønsmændene har i supplerende skønserklæring dateret den 19. marts 2003 anført følgende:

»Som svar på skrivelse af 4. marts 2003 skal vi indledningsvis gentage, at vi udtaler os som sagkyndige og ikke giver udtryk for vores teologiske synspunkter i øvrigt. For så vidt angår spørgsmål 13 kan vi uddybende sige, at det anførte citat og de i henvisningerne nævnte skriftsteder ikke kan siges at give et dækkende udtryk for en kristen frelsesforståelse. De omhandler en afgørende forudsætning for frelsen, nemlig opfyldelsen af Guds vilje. Taget for sig selv står de kun for den kristne tros etiske aspekter. Disse aspekter skal imidlertid ses i relation til den kristne syndsforståelse. Denne indebærer, at det menneske, der er ansvarlig over for Guds fordring og vilje, ikke lever op til denne fordring, og derfor må bede om tilgivelse. Frelsen knyttes derfor til menneskets bekendelse af sin skyld og til den nåde, som Kristus har udvirket for det.

De anførte Jesus-ord er alle sammen udtryk for Jesu udlægning af Guds lov, med stærk vægt læggen på Guds retfærdige løn og dom efter menneskets handlinger. De viser især, at Jesus radikalt afviste alle forsøg på at undslippe Guds fordring, f.eks. ved at udføre ritualer. Jesus lover ikke nogen frelse uden en opfyldelse af Guds lov.

De evangelisk-lutherske Bekendelsesskrifter tager alle disse udsagn yderst alvorligt, ikke mindst »dommen efter gerninger« (CA 17; udlægningen af de ti bud i Lille Katekismus). Netop denne skærpede udlægning af Guds lov afslører menneskets synd, som kun nåden meddelt gennem Evangeliet (det glade budskab om tilgivelsen ved Kristi død og opstandelse) kan overvinde. Ved tilgivelsen får mennesket Helligånden og derved kraft til at gøre gode gerninger (CA 6, 12, 18, 20).

Guds lovs gyldighed er forudsætningen for den reformatoriske lære om Kristi retfærdighed (det er ham, der opfylder loven) og menneskets retfærdiggørelse (i troen på Kristus opfyldes det første bud, og Kristi

retfærdighed tilregnes den troende, således at det kan leve i fred med Gud og gøre hans vilje).

Med henblik på Karl Aage Kirkegaards skrift kan det siges, at han (1) forsøger at udlede frelsesforståelsen udelukkende af en udlægning af Guds lov, og (2) at han kritiserer den kirkelige nådelære ved stiltiende at forudsætte, at denne lære tilsidesætter Guds lov, som den udlægges hos Jesus. Begge punkter står i modsætning til den evangelisk-lutherske lære. Den hævder Guds lovs gyldighed, men bestrider, at frelsen kan opnås alene ved at handle efter loven. Mennesket kan ikke frelses uden at det tages til nåde - og derigennem sker Guds vilje.

Spørgsmål 13 og 14 synes at tage udgangspunkt i K.A. Kirkegaards opfattelse, nemlig at de anførte Jesus-ord er fyldestgørende udtryk for én frelsesforståelse, mens den apostolsk-kirkelige nådelære står for en anden forståelse. Denne præmis afvises som sagt i den kirkelige og reformatoriske lære. Den skal også afvises af historiske grunde, eftersom Jesus-ordene ikke kan løsriveres fra de pågældende evangeliers sammenhæng, der som helhed forkynder den opstandne Kristus, der levede og døde for os.

Kort sagt: »Frelsesforståelsen« skal tage hensyn til både Guds lov og Guds evangelium.

3396

Derudover må vi til begge spørgsmål gentage: »Det er bekendelsesskrifternes opfattelse, at der ikke er uoverensstemmelse mellem de citerede Jesus-ord og Den Augsburgske Bekendelses art. 4. Læren om retfærdiggørelse ved tro alene udelukker ikke a) menneskets evige ansvar over for Guds domstol, b) kravet til mennesket om at tilgive, c) nødvendigheden af at adlyde kærlighedsbuddet, d) menneskets etiske ansvarlighed. Det der udelukkes er, at mennesket kan undvære Guds nåde og barmhjertighed.«

Oplysninger om Vandrer Mod Lyset:

Bogen »Vandrer mod Lyset - Et budskab til menneskeheden fra den oversanselige verden« er udgivet af Michael Agerskov i 1921.

På »Vandrer mod Lysets hjemmeside« kan læses et »Uddybende referat af Vandrer mod Lyset«, hvoraf blandt andet fremgår:

»2.2. »Kristi tale« - Kærlighedens abc og grundlaget for al etik.

Da det omkring 1911 lykkedes for Guds udsendinge, lysets ånder, at få åbnet en ny, alternativ kommunikationsvej til menneskeheden, idet de etablerede en klar, tillidspræget forbindelse til et på jorden inkarneret medium (se afs. 1.9), blev det pludselig muligt - direkte og helt uden påvirkning fra mørkets tjenere - at få meddelt menneskene de af Guds love, som den ældste af de Yngste under sin inkarnation som Jesus af Nazareth havde prædikeret om på jorden. *Aldeles befriet for århundreders tildigtninger og forvanskninger meddeler den ældste af de Yngste således sin rene kærlighedslære i VML.* Denne del af værket, »Kristi Tale«, udgør samtidig en nøjagtig redegørelse for den etiske kodeks, Gud lægger til grund for sin evaluering af ethvert menneskelivs facit. I et pragtfuldt, klart og ophøjet sprog prædiker Kristus i sin tale om *kærligheden som den alt besejrende magt*, om Guds forhold til menneskeheden. Han taler om, hvordan enhver ud fra sit inderste må nå til forståelse af, at *Gud er uendelig meget mere, uendelig meget højere, retfærdigere og kærligere end nogen af de etablerede religioner har lært menneskeheden.* Og han taler om, hvordan ethvert menneske ved trygt at give sig ind under Guds ledelse og ved at tilgive den angrende Ardor, vil besejre mørket og dermed blive seende: »Ja, ville I følge mig, da skal Himlens Fred og Salighed sænke sig over eder, thi da vil Evighedshåbet blive til vished, da ville I med urokkelig Vished vide, at Døden kun for en Stund fjerner eder fra dem, I elsker.«

I 1978 udgav Michael Agerskov »spørgsmål og svar, Første og andet supplement til Vandrer mod Lyset«. Af bogen fremgår blandt andet:

»Saafremt den danske Kirkes ledende og førende Mænd vedblivende stiller sig afvisende overfor »Vandrer mod Lyset«, hvorledes skal dette Værk da kunne blive det sande religiøse Grundlag for Menneskenes Gudstro?

...
Men ogsaa de Mennesker i det danske Folk, som nu ud fra deres inderste Væsen føler sig i Samklang med det, der gives og læres i »Vandrer mod Lyset«, vil hver især gøre hvad de formaar for at lade Kendskabet til og Forstaaelsen af Værket gaa videre til deres Medmennesker. Dette sker og kan vedblivende ske igennem Skrifter, Foredrag og Samtaler; saaledes vil flere og flere vindes for de evige Sandheder. Dog bliver alle, der slutter sig sammen om »Vandrer mod Lyset«, staaende i Landets Folkekirke. Thi det er ikke Meningen at skabe en ny Sekt, det er Meningen at lade Tanker og Meddelelser i Budskabet gennemtrænge og gennemsyre den danske Folkekirke, som ved dette Arbejde sikkert, om end langsomt, gaar sin Opløsning i Møde.

Men det siger sig selv, at havde den danske Folkekirkes ledende og førende Mænd forstaaet deres Besøgelsestid, da var der med eet Slag fremstaaet en for Kirken fuldt ud værdig og skøn Reformation, en Reformation, hvis Genlyd var naaet langt ud over Landets Grænser, og som havde skabt det danske Folk en enestaaende Plads i Fremtidens Historieskrivning. Dette blev ikke naaet, Kirkens Mænd kendte ikke deres Besøgelsestid!

Men maaske den kommende Reformation engang i en ikke alt for fjern Fremtid vil bæres frem af en krævende Folkestemning og -Villie, i saa Fald bliver det ikke Kirkens Mænd, der staar med »Palmer i Hænde«.

Foruden hovedværket »Vandrer mod Lyset« og de to supplementer »Spørgsmål og svar I og II« har Michael Agerskov udgivet »Forsningslæren og Genvejen« samt »Hilsen til Danmark«.

Lovgrundlaget:

Af lov nr. 352 af 6. juni 1991 om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning (medlemskabsloven) fremgår:

»§ 1. Personer, der døbes i folkekirken, bliver ved dåben medlem af folkekirken.

Stk. 2. Personer, der er døbt i et andet evangelisk-luthersk trossamfund her i landet, bliver medlem af folkekirken ved at slutte sig til en menighed i folkekirken.

Stk. 3. Personer, der er døbt i et evangelisk-luthersk trossamfund i udlandet, bliver medlem af folkekirken ved at tage ophold her i landet, medmindre de anmelder at ville stå uden for folkekirken.

Stk. 4. Andre personer, der er døbt med den kristne dåb, bliver medlem af folkekirken ved at optages i folkekirken eller for mindreåriges vedkommende ved at opdrages i folkekirkens tro.«

»§ 2. Et medlem af folkekirken kan bringe sit medlemskab til ophør ved skriftlig anmeldelse.

Stk. 2. Medlemskabet ophører, såfremt et medlem slutter sig til et andet trossamfund eller på anden måde,

3397

f.eks. ved at lade sig gendøbe, stiller sig uden for folkekirken.«

I bemærkningerne til § 2 er anført:

»Bestemmelsen erstatter § 5, stk. 3, i menighedsrådsloven af 1922. Efter forslaget kan medlemskab af folkekirken bringes til ophør på følgende 3 måder:

- 1) ved medlemmets anmeldelse derom,
- 2) ved medlemmets tilslutning til et andet trossamfund eller
- 3) ved at medlemmet på anden måde, f.eks. ved at lade sig gendøbe, stiller sig uden for folkekirkens orden.

Disse ophørsmåder svarer til nugældende ret. Kun i sidstnævnte tilfælde vil der blive tale om at udelukke et medlem af folkekirken efter et skøn over den pågældendes adfærd. Bortset fra tilfælde af gendåb, der ikke giver anledning til udøvelse af et skøn, er bestemmelsen aldrig eller i hvert fald ikke i nyere tid bragt i anvendelse. Uanset dette og uanset, at man heller ikke forudser bestemmelsen anvendt i fremtiden, bør bestemmelsen bevares af hensyn til folkekirkens selvforståelse som trossamfund. Spørgsmål om bestemmelsens anvendelse vil kunne foreligge for en præst i forbindelse med kirkelig betjening eller en

valgbestyrelse ved menighedsrådsvalg, jf. nedenfor. Afgørelse må træffes af myndigheden i første instans. Afgørelsen kan af den, afgørelsen går imod, indbringes for biskoppen og eventuelt yderligere for Kirkeministeriet.

Ifølge § 2 i lov om valg til menighedsråd har et medlem af folkekirken valget til menighedsråd, såfremt vedkommende er fyldt 18 år og ikke har stillet sig i afgjort modsætning til folkekirken ved åbenlyst at fornægte kristentroen. Hensynet bag sidstnævnte betingelse er det samme som i den her omtalte bestemmelse om ophør af medlemskab. For så vidt er derfor bestemmelsen overflødig, da medlemskabet, såfremt den beskrevne situation foreligger, er ophørt, og valget dermed bortfaldet. Kirkeministeriet vil i forbindelse med en kommende ændring af menighedsrådsvalgloven stille forslag om at bringe ordlyden i overensstemmelse med nærværende lovforslag.«

Det fremgår endvidere af lovens forarbejder, at kirkeministeren i forbindelse med lovforslagets fremsættelse blandt andet besvarede følgende spørgsmål fra kirkeudvalget:

»Spørgsmål 3:

Hvilke andre eksempler end »ved tilslutning til et andet trossamfund« tænkes der på med formuleringen i § 2, stk. 2 (jf. ordet f.eks.)?«

Svar:

Efter lovforslaget ophører medlemskab af folkekirken, såfremt medlemmet slutter sig til et andet trossamfund eller på anden måde, f.eks. ved at lade sig gendøbe, stiller sig uden for folkekirken. Bestemmelsen viderefører den nugældende regel i menighedsrådslovens § 5, stk. 3, nr. 2. Denne bestemmelse har - i hvert fald i nyere tid - kun været anvendt i tilfælde, hvor der forelå tilslutning til andet trossamfund eller gendåb - altså de i loven udtrykkeligt nævnte eksempler på at stille sig uden for folkekirken. Der kan derfor ikke anføres eksempler fra praksis på andre tilfælde, hvor et medlem har stillet sig uden for folkekirken, og det vil næppe på dette område være rigtigt at opstille hypotetiske eksempler og dermed foregribe konkrete afgørelser. Så meget kan dog fastslås, at der må stilles krav om meget klare og ekstraordinære forhold. Almindelig polemik mod eller nedsættende udtalelser om folkekirken er ikke tilstrækkeligt.

Om mine overvejelser med hensyn til bestemmelsens affattelse skal jeg i øvrigt henvise til lovforslagets bemærkninger til § 2.«

Lov nr. 352 af 6. juni 1991 (medlemskabsloven) trådte i kraft den 1. januar 1992 og ophævede blandt andet lov nr. 280 af 30. juni 1922 om menighedsråd (1922-loven). Af sidstnævnte lovs § 5 fremgik:

»Stk. 1. Medlemmer af Folkekirken er:

1 Personer, der er døbt i Folkekirken.

2 Personer, der er døbt i et evangelisk-luthersk Samfund udenfor Folkekirken, naar de senere har sluttet sig til en Menighed indenfor denne. Er de døbt udenfor Riget, sker optagelse ved Bosættelsen her i Landet, medmindre de paa den derom foreskrevne Maade har anmeldt at ville staa udenfor Folkekirken.

3 Andre Personer, som er døbt med den kristne Daab, og som enten efter Bestemmelse af den eller dem, der har Forældremyndigheden, opdrages i Folkekirkens Tro eller i en senere Alder personlig har sluttet sig til en Menighed i Folkekirken.

Stk. 2. Nærmere Regler for optagelse i og Udtrædelse af Folkekirken gives ved kongelig Anordning.

Stk. 3. Medlemsforholdet ophører, naar et Medlem:

1. udtræder af Folkekirken ved skriftlig Anmeldelse paa den ved kongelig Anordning foreskrevne Maade,

2. slutter sig til et Trossamfund udenfor Folkekirkens Orden eller paa anden Maade, saasom ved at lade sig gendøbe, stiller sig udenfor denne.

...«

Lovbemærkningerne til § 5 i 1922-loven lyder således:

»I § 5 har Ministeriet tiltraadt Mindretallets Forslag om at udelade den af Flertallet i Forslaget indsatte Bestemmelse om, at Medlemsfor-

holdet til Folkekirken ophører, naar et Medlem udelukkes af Folkekirken, og at Regler om Udelukkelse af Folkekirken skal kunne gives ved kongelig Anordning. Flertallet udtaler selv i sine Bemærkninger til Forslaget, at man paa ingen Maade hermed har tænkt sig nogen Ændring i de nugældende Retsregler; men det ses da ikke, til hvilken Nytte en saadan Bestemmelse skal optages. Den vil kunne bidrage til

3398

at vække Forestillinger om en Kirketugt, der hidtil har været ukendt i vor Folkekirke.«

Bekendtgørelse nr. 57 af 24. januar 1992 om stiftelse og ophør af medlemskab af folkekirken er udstedt i medfør af § 4 i lov nr. 352 af 6. juni 1991 om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning. Bekendtgørelsen trådte i kraft den 15. februar 1992 og heraf fremgår blandt andet følgende:

»§ 5. En person, som er udmeldt af folkekirken, eller hvis medlemskab af anden grund er ophørt, jf. § 7, kan af en præst i folkekirken genoptages som medlem af folkekirken, såfremt han eller hun anmoder om det, og præsten efter en personlig samtale med den pågældende skønner, at anmodningen er udtryk for en alvorlig beslutning om igen at høre til folkekirken.

§ 7. Medlemskabet ophører, såfremt medlemmet slutter sig til et andet trossamfund eller på anden måde, f.eks. ved at lade sig gendøbe, stiller sig uden for folkekirken, jf. lovens § 2, stk. 2. Afgørelse af, om medlemskab er ophørt af de anførte grunde, træffes af den kirkebogsførende sognepræst i det sogn, hvor medlemmet har bopæl. Hvis medlemmet ifølge særlig bestemmelse er henvist til en anden menighed eller har løst sognebånd, træffes afgørelsen dog af vedkommende præst. Afgørelsen, der skal begrundes, meddeles medlemmet skriftligt.

Stk. 2. En valgbestyrelses sletning af en person af valglisten i medfør af bestemmelsen i stk. 1, 1. pkt., behandles efter reglerne i lov om valg til menighedsråd.«

Lov nr. 571 af 21. juni 1996 om menighedsråd har følgende bestemmelse:

»§ 7. På det konstituerende møde afgiver de nyvalgte medlemmer en erklæring på ære og samvittighed om at ville udføre det dem betroede hverv i troskab mod den danske evangelisk-lutherske folkekirke, så at den kan byde gode vilkår for den kristne menigheds liv og vækst. Erklæringen skal kun afgives af medlemmer, der første gang indvælges i et menighedsråd.«

Lovbekendtgørelse nr. 32 af 19. januar 2000 af lov om valg til menighedsråd har blandt andet følgende bestemmelser:

»§ 2. Valgret har ethvert medlem af folkekirken, der er fyldt 18 år og har dansk indfødsret eller har haft fast bopæl i riget uafbrudt i et år forud for valgdagen.

Stk. 2. Valgmenighedsmedlemmer har ikke valgret til menighedsråd.

Stk. 3 . . .

§ 3. Valgbar er enhver, som opfylder betingelserne i § 2 for valgret. . . .«

Grundlovens § 4 har følgende ordlyd:

»Den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirke og understøttes som sådan af staten.«

Af Danske Lov 2.-1 fremgår:

»Om Religionen

Den Religion skal i Kongens Riger og Lande alleene tilstædis, som overeens kommer med den Hellige Bibelske Skrift, det Apostoliske, Nicæniske og Athanasii Symbolis, og den Uforandrede Aar et tusind fem hundrede og tredive overgivent Augsburgiske Bekiendelse, og Lutheri liden Catechismo.«

Dåbsritualet optrykt i Den danske Salmebog 2003 side 827 har følgende ordlyd:

»Så vil vi nu hjælpe dette barn (disse børn) til hans velsignelse ved at døbe det (dem)

i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn.

Ved dåb af voksne:

Så vil vi nu hjælpe dig til hans velsignelse ved at døbe dig

i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn.

KORSTEGNELSE

Barnet - dersom der er flere børn, hvert barn for sig - bæres hen til døbefonten.

Ved dåb af voksne træder den, der skal døbes, selv hen til døbefonten.

Præsten tegner derefter med hånden kors for ansigtet og brystet af den, der skal døbes, og siger:

Modtag det hellige korsens tegn

både for dit ansigt og for dit bryst,

til et vidnesbyrd om,

at du skal tilhøre

den korsfæstede Herre Jesus Kristus.

Hvad er barnets navn? - N.N.

Ved dåb af voksne udelades dette spørgsmål normalt.

TROSBEKENDELSE

N.N. Forsager du Djævelen og alle hans gerninger og alt hans væsen?

- Ja!

Tror du på Gud Fader, den Almægtige, himlens og jordens skaber?

- Ja!

Tror du på Jesus Kristus, hans enbårne Søn, vor Herre, som er undfanget ved Helligånden, født af Jomfru Maria, pint under Pontius Pilatus, korsfæstet, død og begravet, nedfaret til dødsriget, på tredje dag opstanden fra de døde, opfaret til himmels, siddende ved Gud Faders, den Almægtiges, højre hånd, hvorfra han skal komme at dømme levende og døde? - Ja!

Tror du på Helligånden, den hellige, almindelige kirke, de helliges samfund, syndernes forladelse, kødets opstandelse og det evige liv? - Ja!

Vil du døbes på denne tro? - Ja !

DÅBSHANDLING

Præsten øser vand tre gange på hovedet af den, der skal døbes, og siger:

N.N. Jeg døber dig

i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn. Amen.

Præsten lægger hånden på den døbtes hoved og siger:

Den almægtige Gud, vor Herre Jesu Kristi Fader,

3399

som nu har genfødt dig ved

vand og Helligånden

og skænket dig syndernes forladelse,

han styrke dig med sin nåde til det evige liv!

Han bevare din udgang og indgang

fra nu og til evig tid! Amen.

Dersom flere skal døbes, gentages for hver enkelt afsnittet fra kors-tegnelsen og til og med håndspålæggelsen.

FADERVOR

Derefter bedes Fadervor. Herunder lægger præsten hånden på den døbtes (de døbtes) hoved.

Fader vor, du som er i himlene!

Helliget worde dit navn,

komme dit rige,

ske din vilje

som i himlen således også på jorden;

giv os i dag vort daglige brød,

og forlad os vor skyld,

som vi også forlader vore skyldnere,

og led os ikke i fristelse,

men fri os fra det onde.

Thi dit er riget og magten og æren i evighed! Amen*

Fred være med dig (jer) !«

Forklaringer:

Der er under den anden del af domsforhandlingen afgivet forklaring af sagsøgeren, sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen og biskop Erik Normann Svendsen.

Steen Ribers har supplerende under anden del af domsforhandlingen forklaret blandt andet, at han er født ind i en familie, der er medlemmer af folkekirken. Han er konfirmeret, og han har aldrig ønsket at træde ud af folkekirken. Som barn var han i FDF; senere blev han trompetist i Tivoligården, og efter realeksamen blev han optaget på Konservatoriet. Han skiftede fag til orgelmusik og studerede hos Finn Viderø og blev i den forbindelse ansat som kirkesanger, senest i Skt. Andreas Kirke. Han fik præliminær organisteksamen. Fra cirka 1980 har han været ansat som kirketjener ved Skt. Andreas Kirke, hvor han stadig er ansat. Han henviser til interviewet i »Arken« om sin indgang til interessen for reinkarnation. Efterfølgende har han læst bøger om emnet, som det fremgår af den i sagen fremlagte litteraturliste, der blev udarbejdet for at illustrere, hvad der var hans baggrundsviden, når han holdt foredrag om emnet.

»Den historiske Jesus« har haft overordentlig stor betydning for hans grundlæggende teologiske opfattelse af at samtænke reinkarnation og kristendom.

Han fulgte derfor debatten i 1980'erne og måtte opponere på dr.theol. Carsten Breengaards kronik og sognepræst Poul Joachim Stenders artikel, som tidligere forklaret. Han står fortsat ved sine udsagn i artiklen »Teologernes fejltagelser« i Berlingske Tidende 1. januar 1989. Artiklen var tænkt som et debatoplæg. Han står også ved udsagnet i læserbrevet i Kristeligt Dagblad den 19. januar 1989 om, at han selv tager afstand fra treenighedslæren. Herved er han i konflikt med folkekirken, men ikke med, hvad Jesus af Nazareth har sagt.

Læserbrevet i Berlingske Tidende den 4. juni 1989 var svar på Bent Waagensens direkte opfordring: »Men hvad mener læserne?« i læserbrevet af 11. maj 1989. Han har vedrørende indlægget i Berlingske Tidende den 12. juli 1989 om Jens Jørgen Thorsens Jesus-film og i Berlingske Tidende den 28. december 1989 om jomfrufødsel gentaget, hvad han tidligere har forklaret.

Årbogen for Københavns Stift for 1990 var udkommet, da Hanne Smyrner skrev sit indlæg i Berlingske Tidende den 9. juni 1991, og derfor skrev han sit indlæg i Berlingske Tidende den 16. juni 1991 (»Kirkens teologer lyver«). Som tidligere forklaret har han i sine indlæg henvist til »Vandrer mod Lyset« eller andre af Michael Agerskovs værker.

Steen Ribers har gentaget sin forklaring om klagen over ham i august 1991, og hvorledes sagen sluttede og om sit første foredrag i november 1991. Han syntes, at dette foredrag gik så godt, at han besluttede sig for at holde flere foredrag om reinkarnation, således at han kunne forklare sine holdninger.

Som kirketjener havde han ofte deltaget i menighedsrådsmøderne, og han bestemte sig derfor for selv at stille op. Det endte med, han blev valgt ind på den alternative liste, »sognelisten«. Efter at være blevet valgt ind i menighedsrådet ophørte han med at skrive læserbreve, fordi nogle var blevet sure på ham i den anledning. Og fordi han mente, at det var bedre at holde foredrag.

I april 1993 tiltrådte Mads-Bjørn Jørgensen som sognepræst ved Skt. Andreas Kirke. De havde lige fra begyndelsen et godt samarbejde, ligesom de talte godt sammen.

Den 27. juli 1993 kom Johannes Aagaards åbne brev til kirkeministeren og Københavns biskop. Han blev kontaktet af Kristeligt Dagblad og skrev sit indlæg til avisen som tidligere forklaret. Herefter strømmede mediefolk til kirken. Han havde aldrig før haft kontakt til medierne, så han sagde »ja«, da de bad om interviews. Det første fandt sted en dag, hvor Mads-Bjørn Jørgensen havde fri, hvorfor han var den eneste tilstedeværende i kirken. På baggrund af samtalen med »mediepigen«

troede han, at der var givet tilladelse til at filme i kirken. Som tidligere forklaret var han ikke klar over, at bogen »Vandrer mod Lyset« var anbragt på prædikestolen. Han havde lånt tv-folkene bogen, og de skulle se på lysforholdene i kirkerummet, mens han havde en indledende samtale om interviewet i et andet rum. Han betingede sig, at interviewet foregik udenfor.

3400

På et tidspunkt ringede biskoppen og ville tale med Mads-Bjørn Jørgensen og spurgte, om han (Steen Ribers) var den trojanske hest. Medicopmærksomheden var på den ene side ubehagelig, men på den anden side var den god, idet han herved kom til orde. Den periode, hvor Kristeligt Dagblad næsten hver dag bragte artikler, var barsk, men han støttede sig til sin familie.

I august/efteråret 1993 begyndte samtalerne med Mads-Bjørn Jørgensen i forbindelse med dennes undersøgelse som følge af Johannes Aagaards åbne brev m.m. Herunder underrettede han Mads-Bjørn Jørgensen om, at han fortsatte sin foredragsvirksomhed, og til det svarede Mads-Bjørn Jørgensen, at han personligt var ligeglad. Samtalerne var altid på tomandshånd, og der var ikke tale om, at han blev sat til at læse lektier. Det var ikke undervisning. Han læste blandt andet den augsburgske bekendelse. Der var en del, han ikke forstod, og han spurgte også om de forskellige bekendelsesgrundlag, og han fik oplyst folkekirkens bekendelsesgrundlag. Han gav Mads-Bjørn Jørgensen nogle afsnit af bogen »Den historiske Jesus«. De talte ikke om hans tro eller om »Vandrer mod Lyset«.

Han mener, det var i august 1993, at han blev kontaktet af en stud.teol. fra fakultetet, som ønskede et interview med ham til »Arken«, hvor han skulle uddybe sin opfattelse af, at reinkarnation og kristendom var forenelige. Han sagde ja, fordi interviewet skulle bringes i de teologistuderendes blad ved det teologiske fakultet, et videnskabeligt institut, hvor der forskes uden fordomme. Han ville herved hverken modarbejde det kirkelige arbejde eller den kristne forkyndelse. Han udtrykte »jo kun sandheden«. Han mente derfor ikke, at der var noget galt i at sige ja, selvom han på det tidspunkt var i gang med samtalerne med Mads-Bjørn Jørgensen. De drøftede det ikke, men da han havde modtaget korrekturarket med interviewet, gav han Mads-Bjørn Jørgensen en kopi, og dennes reaktion efter at have læst det var, at det var meget sjovt. Kristeligt Dagblad ved Leif O. Dahl ringede ham op i anledning af interviewet i »Arken«, og han (Steen Ribers) mente, at det var helt i orden, at avisen citerede fra et videnskabeligt interview, han havde haft med »Arken«. Mads-Bjørn Jørgensen ærgrede sig, da han hørte om avisartiklen, der blev bragt den 8. november 1993. Mads-Bjørn Jørgensen mente, at det var en dårlig ide, hvis det var ham (Steen Ribers), der var den ene af de to foredragsholdere til den debataften, de havde planlagt, og det accepterede han. Efter disse mødeaftener den 11. og 18. november 1993 skiftede Mads-Bjørn Jørgensen holdning. Han kaldte ham (Steen Ribers) ind på sit kontor og sagde, at »med det interview i »Arken« har du stukket hovedet i løkken«.

Inden han skrev brevet af 13. december 1993 til Mads-Bjørn Jørgensen, havde de haft nogle drøftelser, hvor Mads-Bjørn Jørgensen beskrev forskellige muligheder og understregede, at han (Steen Ribers) stod alene, idet ingen ønskede at støtte ham, og at en forligsmulighed var, at han trak sig som medlem af menighedsrådet. Han blev lidt modløs og sagde, at han så nok hellere måtte trække sig, og det blev »en slags aftale«. Han fik 14 dages betænkningstid. Han konkluderede, at han var demokratisk valgt, og at der ikke var nogen lovlig grund til, at han skulle forlade menighedsrådet. Herefter skrev han ovennævnte brev. Mads-Bjørn Jørgensens svarbrev af 20. december 1993 med opfordringen til, at han skulle melde sig ud af folkekirken, kunne han ikke acceptere, og han ignorerede brevet.

Han bestrider, at han har været agitator. Han ville blot informere om eksistensen af »Vandrer mod Lyset«.

Han kender alle Michael Agerskovs fire udgivelser - herunder også »Spørgsmål og svar Første og andet supplement til Vandrer mod Lyset« fra 1978. De fire udgivelser er grundlaget for »Vandrer mod Lyset«.

Siden medlemskabet af folkekirken er frataget ham, har han ikke skrevet til dagbladene. Det krænkede ham meget, at Mads-Bjørn Jørgensen smed ham ud. Han havde som medlem af menighedsrådet peget på Mads-Bjørn Jørgensen, da de skulle have en ny præst i kirken. Det er et meget alvorligt skridt at ekskludere ham. Han er jo døbt. Det krænker ham, at han ikke længere kan vikariere for kordegnen, fordi han ikke må læse ind- og udgangsbønnen. Han må heller ikke som tidligere vikariere for organisten. Endelig er det meget krænkende, at han ved sin død ikke kan blive kirkelig betjent. Han er ikke med i det egentlige kirkelige sammenhold og er blevet et C-medlem.

Sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen har under anden del af domsforhandlingen vedstået sin forklaring, således som den er gengivet i kendelsen, dog at der mangler et »ikke« i sidste punktum af det store afsnit på side 31, idet der skulle have stået: »Han erindrer ikke, at biskoppen alene mundtligt . . .« Derudover er referatet side 32 afsnittet midt på siden: »Det var formentlig interviewet i »Arken«, der blev vendepunktet, men han var helt opmærksom på, at Steen Ribers' udtræden af menighedsrådet kun var en halv løsning«, uklart. Der er tale om to helt forskellige forhold. Supplerende har han forklaret blandt andet, at han mener, at det under samtalerne med domprovsten og biskoppen blev nævnt, at der ud over samarbejdsproblemer også havde været trosoverensstemmelse mellem Steen Ribers og præsten. Han fornemede det som personlige problemer, som kunne løses. Den første tid efter ansættelsen gik alt stille og roligt. Der var to menighedsrådsmøder før sommerferien, og der var ingen uro at spore. Derfor kom Johannes Aagaards åbne brev i Kristeligt Dagblad den 27. juli 1993, som blev omtalt i morgenradioavisen, som et chok for ham. Han talte med Steen Ribers og

3401

kordegnen, uden at der kom noget ud af det. Han indså, at han havde brug for tid. Som helt ny i en stilling som sognepræst kendte han ikke til juraen eller til menighedsrådets kompetence. I øvrigt fandt han Johannes Aagaards udmelding noget bombastisk. Han vidste godt, at man kunne ekskludere, men det lå langt fra hans tankeverden. Johannes Aagaard anførte, at der i menighedsrådet ved Skt. Andreas Kirke sad to medlemmer af henholdsvis »Scientology« og »Vandrer mod Lyset«. Scientology-medlemmet trak sig ret hurtigt og frivilligt fra menighedsrådet. Han fandt, at det ville være nyttigt med samtaler mellem ham og Steen Ribers. Herved ville han få indblik i, hvad Steen Ribers egentlig mente, og samtidig gøre denne helt bekendt med folkekirkenes bekendelsesgrundlag, således at han sikrede sig, at Steen Ribers ikke kunne undskylde sig med manglende viden herom. Nogle samtaler var aftalt, og de sad en times tid og drøftede forskellige emner, herunder forsoningslæren. Andre samtaler fandt sted mere tilfældigt. De mødtes jo hver dag. Han bilder sig ind, at Steen Ribers forstod, hvad der blev sagt, men »vi nærmede os ikke hinanden.« Han mente dog, at de med tiden kunne komme med et fælles-papir, så der kunne falde ro over tingene, og sagen blive lukket. Efterhånden blev han mere og mere sikker på, at et sådant fælles-papir var urealistisk. Alligevel ønskede han at forlige sagen - ikke det modsatte som så mange andre, og derfor ville han sikre sig, at alle forligsmuligheder blev prøvet. Der lå i den periode et stort pres på dem begge. Der var stor kirkelig interesse om sagen. Som tidligere forklaret oplyste han også Steen Ribers om den yderste konsekvens: eksklusion. Da han fik Steen Ribers' artikel til »Arken«, ytrede han sig ikke umiddelbart. Han skulle først læse den. Da det var gjort, ærgrede han sig, fordi han indså, at samtalerne havde været spildte. Sagen gled ham af hænde med Steen Ribers' så kraftige udmeldinger om sin egen ledende og markante rolle i »Vandrer mod Lyset« og de klare budskaber. Hermed var situationen radikalt ændret, og han kunne ikke længere navigere. Hans holdning forstærkedes, da

interviewet blev gengivet i Kristeligt Dagblad, det vil sige til en bred kreds af personer. Han vidste ikke, at pastor Niels Underbjerg udarbejdede et notat til biskoppen. Selvom interviewet til »Arken« var offentliggjort, gav han i et interview den 27. oktober 1993 udtryk for, at han havde meningsfulde samtaler med menighedsrådsmedlemmerne. Han måtte ikke vise, at sagen var gledet ham af hænde, og han skulle tænke på sin tavshedspligt.

Debataftenen i november 1993 var han enig i blev afholdt, fordi man herved kunne få frem, hvad »Vandrer mod Lyset« mener, og hvad folkekirken siger til det. Det var et åbent møde. Niels Thomsen indvilligede i at deltage, og en person ved navn Brøndum fremlagde »Vandrer mod Lyset«s synspunkter. Der var herefter ikke tvivl om, at disse synspunkter er i modstrid med, hvad folkekirken bekender sig til. Steen Ribers havde ønsket selv at fremlægge »Vandrer mod Lyset«s synspunkter, men det havde vidnet sagt nej til. Det ville være for dumt for alle, hvis Steen Ribers stod frem i egen kirke og markerede sig på den måde. Men Steen Ribers deltog i mødet og diskussionen, og hvad der for vidnet var vigtigt, så hørte Steen Ribers, hvad Niels Thomsen sagde. Der var mere end 100 til mødet - de fleste var »Vandrer mod Lyset«-folk.

Steen Ribers foreslog en dag muligheden af, at han udtrådte af menighedsrådet. Vidnet så det som en meget positiv udmelding, som åbnede for en forligsmulighed. Det var i hvert fald et forsøg værd, selvom det var kontroversielt. Steen Ribers ville hermed kunne tilkendegive, at han ikke ville være med til at nedbryde folkekirken indefra. Vidnet skrev derfor nogle ord på et stykke papir, som Steen Ribers måske kunne bruge. Det var ikke et diktat. Om Ribers' brev af 13. december 1993 har vidnet forklaret som under første del af domsforhandlingen (kendelsen side 31 med ovenstående rettelser). Han svarede ved brev af 20. december 1993. Det var ved at gå op for ham, at en eksklusion var nær. Sagen skulle bringes til en afslutning, og de hidtidige anstrengelser havde vist, at det hurtigt gik den gale vej.

Under debattmødet i november 1993 havde han set Steen Ribers' »bagland«, og fra deres aftale om Steen Ribers' udtræden af menighedsrådet og til Steen Ribers' brev af 13. december 1993 var der en sådan ændring, at han kunne tro, at Steen Ribers fik impulser fra sit »bagland«. Han havde hørt om »Vandrer mod Lyset«s opfordring til at undergrave folkekirken indefra. Han kunne ikke andet end udelukke Steen Ribers fra folkekirken. Han følte sig meget alene. Han var ny i den folkekirkelige verden. Normalt vil det være en bestyrelse, der ekskluderer medlemmer. Han skulle alene træffe en beslutning, som han dybest set var imod. Men den kirkelige virkelighed tilsagde, at der måtte træffes en afgørelse, og det var hans ansvar. Det var hans afgørelse, og han var ikke sikker på biskoppens holdning. Han har aldrig set Steen Ribers til nadveren. Steen Ribers vil fortsat kunne få sine børn døbt i folkekirken, og han vil kunne blive gift i kirken, hvis ægtefællen er medlem. Steen Ribers har ikke længere krav på, at en præst forretter begravelsen, men det hænder ofte, at præster gør det for ikke-medlemmer.

Biskop Erik Norman Svendsen har under anden del af domsforhandlingen vedstået sin forklaring, således som den er gengivet i kendelsen. Han har supplerende forklaret blandt andet, at han som tidligere forklaret var bekendt med uroen i Skt. Andreas Kirke, da Mads-Bjørn Jørgensen skulle tiltræde sin stilling. Han regnede med, at denne havde gode muligheder for at skabe ro. Han

3402

kom udefra, og vidnet bad ham danne sig sit eget indtryk af situationen.

Før sommerferien kom Johannes Aagaards brev til vidnet. Vidnet svarede, at der netop var ansat en ny præst, som så på sagen. Netop hjemkommet fra ferie modtog han det næste brev fra Johannes Aagaard, og få dage efter kom det åbne brev til ham og kirkeministeren. Det blev bragt i Kristeligt Dagblad den 27. juli 1993.

Han var enig i Mads-Bjørn Jørgensens beslutning om at arrangere samtaler med Steen Ribers, således at det blev gjort klart, hvad der er folkekirkens bekendelsesgrundlag. Han håbede på, at sagen ville falde på plads. Han har været præst i 35 år, og han har aldrig hørt om en sag tidligere, hvor man har måttet konstatere, at en person »stiller sig uden for folkekirken«, således som det udtrykkes i medlemskabsloven.

Interviewet til »Arken« overraskede ham og bekymrede ham dybt, idet han tænkte, at nu var man tilbage til situationen i 1989, hvor Steen Ribers i dagspressen havde oplyst, at han bekendte sig til »Vandrer mod Lyset« og havde mistet al tillid til folkekirken. Frem til interviewet havde han troet, »at sagen gik i den rigtige retning«, men nu trådte Steen Ribers mere markant frem end tidligere. Notatet fra pastor Niels Underbjerg var til hans eget brug. Med interviewet til »Arken« var der sket et vendepunkt. Det var et kampråb, som viste, at »Vandrer mod Lyset« er Steen Ribers' fundament og har større vægt end biblen. Han erklærede »dr. theol.-bevægelsen« krig og oven i købet i de teologistuderendes blad.

I januar 1994 kom Mads-Bjørn Jørgensens afgørelse og Steen Ribers' klage. Han drøftede sagen med sin juridiske amanuensis, og han gennemgik grundigt Steen Ribers' redegørelse. Steen Ribers anmodede om en sjælesørgersamtale med vidnet, men det måtte han afslå, da han var klageinstans. I stedet havde de et møde, hvor Steen Ribers gav udtryk for, at han juridisk havde ret til at være i folkekirken, og at han havde været udsat for magtfordrejning og dårlig sagsbehandling. Derimod kom Steen Ribers ikke ind på det læremæssige, nok fordi han mener, hvad han har udtrykt.

Vidnet mener, at Steen Ribers har »stillet sig uden for«, fordi han forfægter noget, der er i uoverensstemmelse med folkekirken. Steen Ribers religiøse univers er i konflikt med og på direkte kollisionskurs med folkekirken på alle væsentlige punkter - ikke kun på grund af hans tro på reinkarnation. I modsætning til andres indlæg så henviser Steen Ribers altid til »Vandrer mod Lyset« som SANDHEDEN. Han missionerer eller agiterer således for en anden tro end folkekirkens. Det er uforståeligt, at han vil vedblive med at være medlem af folkekirken, medmindre det skyldes, at han vil bruge den som platform for sin agitation, således som der er givet anvisning på i den del af »Vandrer mod Lyset«s grundlære, hvor det siges, at folkekirken skal bekæmpes indefra. Steen Ribers er gået frem netop på den beskrevne måde. Derfor ser vidnet på sagen med stor alvor. Steen Ribers mener noget helt bestemt, og han vil noget helt bestemt. Dertil kommer, at Steen Ribers optræder med stor selvfølelse.

I 1992 stillede Steen Ribers op til menighedsrådsvalget. Han blev afvist fra den almindelige liste og stillede så op for en anden liste. I valgprogrammet nævnes »Vandrer mod Lyset« ikke med ét ord. Steen Ribers har vist, at han bruger sin platform kirken som missionær. Han benytter sig i læserbrevene altid af sin titel som kirketjener, og tv-udsendelserne foregik inden for og uden for kirken.

Afgørelsen i sagen er truffet efter et konkret skøn. Da han traf den, var han klar over, at det var den første kendte af sin art, og at den var principiel. Derfor har han givet en grundig redegørelse for afgørelsen.

Efter vidnets opfattelse anfægter Steen Ribers folkekirkens selvforståelse, hvis han uden indgriben kunne missionere fra sin kirkelige platform. Derfor måtte grænsen sættes i denne sag.

Der er væsentlig forskel mellem teologernes diskussion af de kirkelige dogmer og reinkarnation og Steen Ribers' indlæg. Teologerne deltog i en almindelig akademisk diskussion, mens Steen Ribers insisterer på, at han repræsenterer en ny og sand åbenbaring, der skal afløse den evangelisk-lutherske tro.

Man kan sagtens forestille sig, at man kan »kuppe sig« til magten i et menighedsråd.

Procedure:

Sagsøgeren har til støtte for sin påstand gjort gældende, at § 2, stk. 2, i lov nr. 352 af 6. juni 1991 om medlemskab af folkekirken, kirkelig

betjening og sognebåndsløsning - medlemskabsloven - udtømmende beskriver, hvilket retsfaktum der skal være til stede, for at medlemskab af folkekirken ophører. For at stille sig uden for folkekirken skal et medlem af folkekirken slutte sig til et andet trossamfund eller f.eks. lade sig gendøbe. Der skal således foretages konkrete handlinger, hvorved et medlem selv udtrykker ønske om at ville stille sig uden for folkekirken. Handlingerne skal være definerede og konstaterbare. En afgørelse kan derfor ikke træffes på grundlag af et efterfølgende vilkårligt skøn. Ordet »f.eks.« er indsat ved den seneste lovændring og erstatter ordet »såsom« i 1922-lovens § 5. Det er således en betingelse for anvendelse af medlemskabslovens § 2, stk. 2, at det pågældende medlem har foretaget en handling, der kan ligestilles med gendøb, det vil sige en rituel, sakral handling. Dette bekræftes ligeledes af § 7 i bekendtgørelse nr. 57 af 24. januar 1992 om stiftelse og ophør af medlemskab af folkekirken, hvoraf fremgår, at

3403

den kirkebogsførende sognepræsts afgørelse af, om medlemskab er ophørt, beskriver retsfaktum som »de anførte grunde«, og opretholder medlemmets ret til suverænt at bestemme over eget medlemskab og i egen interesse. Der eksisterer kun to sakramenter, dåb og nadver. Sagsøgeren har ikke deltaget i rituelle/sakrale handlinger ud over sin dåb, der efterfølgende er bekræftet ved konfirmation. Ordlyden i medlemskabslovens § 2, stk. 2, hjemler således ikke den afgørelse, der er truffet af sagsøgte. Da sagsøgeren ikke har frasagt sig sit medlemskab, er han fortsat medlem af folkekirken, jf. medlemskabslovens § 1, stk. 1.

Sagsøgeren har vedrørende kriterierne for det skøn, der er udøvet af de kirkelige myndigheder, gjort gældende, at det af bemærkningerne til medlemskabslovens § 2 fremgår, at man ikke forudser skønsreglen anvendt i fremtiden, men at bestemmelsen kan anvendes i forbindelse med kirkelig betjening eller af en valgbestyrelse i forbindelse med et menighedsrådsvalg, hvilket ikke er tilfældet i nærværende sag. Bemærkningen om, at man »heller ikke forudser bestemmelsen anvendt i fremtiden . . .«, giver kun grundlag for en indskrænkende lovforklaring, hvilket indebærer, at der allerede efter denne fortolkningsregel ikke er hjemmelsgrundlag for sagsøgtes afgørelse. Det fremgår endvidere af bemærkningerne, at hensynet bag bestemmelsen i medlemskabslovens § 2 er det samme som hensynet bag § 2 i lov om valg til menighedsråd, hvorefter et medlem af folkekirken har valget til menighedsrådet, såfremt det er fyldt 18 år og ikke har stillet sig i afgjort modsætning til folkekirken ved åbenlyst at fornægte kristendommen.

Ifølge Preben Espersen, Kirkeret, Almindelig del, side 171, kan det give anledning til tvivl, om åbenlys fornægtelse af kristendommen altid er tilstrækkeligt til at statuere, at vedkommende efter medlemskabslovens § 2, stk. 2, »stiller sig uden for folkekirken« og dermed bringer sit medlemskab til ophør. Han skriver: »For det første er det ikke ganske klart, hvad der ligger i udtrykket »åbenbar fornægtelse af kristentroen«. Skal der være tale om en total fornægtelse, eller er det tilstrækkeligt, at en eller flere centrale led i den kristne dogmatik fornægtes? For det andet kan en åbenlys fornægtelse af kristendommen i forbindelse med en samtidig tilkendegivelse af et ønske om at bevare medlemskab af folkekirken formentlig ikke siges at være udtryk for, at den pågældende »stiller sig uden for folkekirken« . . .

En situation, hvor det mod den pågældendes ønske blev statueret, at medlemskab var ophørt som følge af fornægtelse, ville have karakter af en eksklusion og dermed kirketugt. Et så alvorligt indgreb over for et medlem af folkekirken må kræve et hjemmelsgrundlag af betydelig klarhed. Et sådant grundlag foreligger ikke i den folkekirkelige lovgivning. Ophør af medlemskab som følge af fornægtelse af kristentroen vil derfor formentlig kun kunne tænkes statueret i praksis, hvis fornægtelsen også kan tolkes som et ønske om ikke længere at tilhøre folkekirken.«

Lovens bestemmelse om ophør af medlemskab er ifølge bemærkningerne udelukkende bevaret af hensyn til folkekirken selvforståelse. Sagsøgeren tror på Gud og det evige liv og ønsker at være/forblive medlem af folkekirken, men har ikke lov til det, hvorimod præster, der åbenlyst erklærer, at de ikke tror på Gud og det evige liv, kan forblive som medlemmer af folkekirken og fortsætte deres virke som præster.

Sagsøgeren har endvidere gjort gældende, at sagsøgte ikke har begrundet sin afgørelse af 8. august 1996, men udelukkende henvist til Københavns biskops afgørelse af 24. juni 1994 og således ikke udøvet et selvstændigt skøn. Biskoppens afgørelse stadfæster blot den sognebogsførende præsts afgørelse af 6. januar 1994, hvorefter sagsøgeren ihærdigt, åbenlyst og aktivt har arbejdet med at udbrede en tros lære, der på en række punkter er i strid med folkekirken lære, sådan som den er meddelt igennem de bibelske skrifter og fastlagt i bekendelsesskrifterne. Kriterierne for dette skøn har ikke hjemmel i medlemskabslovens § 2, stk. 2, og bekendtgørelse om stiftelse og ophør af medlemskab af folkekirken § 7. Kriteriet for skønnet er formelt fremkommet under et bispesamråd den 2. november 1993, hvori daværende kirkeminister A.O. Andersen deltog. Kirkeministeren er efterfølgende i Kristeligt Dagblad den 4. november 1993 citeret for, at der på samrådet var enighed om, at et medlem stiller sig uden for folkekirken, hvis man ihærdigt, åbenlyst og aktivt arbejder med at udbrede en tros lære, der er i strid med folkekirken lære. Udarbejdelse af sådanne interne regler, som sagsøgeren intet kendskab havde til, medfører ikke, at kriterierne lovliggøres, idet udelukkende medlemskabsloven med tilhørende bekendtgørelse regulerer forholdet mellem borgerne og folkekirken. Kriterierne for udøvelse af skønnet i henhold til medlemskabslovens § 2, stk. 2, har således i alle tre kirkelige instanser været ulovlige.

Sagsøgeren har yderligere gjort gældende, at afgørelserne i alle tre kirkelige instanser fejlagtigt bygger på, hvorvidt sagsøgerens tro er i strid med folkekirken lære, og ikke på, hvorvidt den er i strid med den kristne tro. Ifølge lov om domstolsbehandling af gejstlige læresager er det afgørende, hvorvidt der udbredes en lære, der er i strid med folkekirken bekendelsesgrundlag, og i præsteretten deltager sagkyndige medlemmer til vurdering heraf. Der er intet belæg i forarbejderne til medlemskabslovens § 2 for, at skønskriteriet efter præsteloven tillige skal anvendes ved en udøvelse af skøn i henhold til medlemskabslovens § 2, stk. 2. Skønnet efter sidstnævnte bestemmelse er ikke af en teologisk eller teknisk art, der kræver sagkundskab. Sagsøgeren har ikke formået den kristne tro. Betingelserne i

3404

medlemskabslovens § 2, stk. 2, for ophør af medlemskab af folkekirken er således ikke til stede. Formålet med medlemskabsloven var at ligestille retten til at være medlem af folkekirken med retten til valg og valgbarhed til menighedsrådene. Som nævnt var det ifølge bemærkningerne til lovforslaget af hensyn til folkekirken selvforståelse, at medlemslovens § 2, stk. 2, var indsat. Lovgiverne var ved lovforslagets fremsættelse i 1991 fuldt bekendt med den debat og debatkultur, der eksisterede, og alligevel anførtes det i bemærkningerne, at man ikke forudså bestemmelsen anvendt i fremtiden.

Vedrørende de kirkelige myndigheders afgørelser har sagsøgeren gjort gældende, at sagsøgeren ikke har sluttet sig til noget andet trosfund eller ladet sig gendøbe eller har haft til hensigt at foretage handlinger, der kan sidestilles med gendøb. Sagsøgeren har aldrig fornægtet kristentroen, men tværtimod bekræftet denne. Sagsøgeren har ikke udbredt en tros lære. Han har ytret sig i den løbende debat/polemik om teologiske spørgsmål i 8 læserbreve fra den 10. november 1988 til den 16. juni 1991 samt i et læserbrev den 10. maj 1992 i det væsentlige som svar på andres debatindlæg. Sagsøgeren har således ikke ytret sig nævneværdigt, siden han blev menighedsrådsmedlem i november 1992, og menighedsrådet har aldrig gjort indsigelser angående sagsøgers arbejde som menighedsrådsmedlem.

På baggrund af »Åbent brev til Kirkeministeren og Københavns biskop« fra Johannes Aagaard, bragt i Kristeligt Dagblad, blev sagsøgeren i tiden fra den 27. juli 1993 dels opfordret til at give en kommentar i Kristeligt Dagblad, dels inviteret til interview i Kristeligt Dagblad den 31. juli 1993, dels i august/september 1993 opfordret til interviewet i studenterbladet »Arken«, der udkom medio oktober 1993. Dette interview blev delvist gengivet i Kristeligt Dagblad den 8. november 1993. De teologistuderendes blad »Arken« udgives inden for universitetskredse og har således intet med folkekirken at gøre.

Sagsøgeren havde endvidere ultimo september/primio oktober 1993 givet sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen en kopi af korrektoren til sagsøgers interview i »Arken«. Mads-Bjørn Jørgensen havde efter gennemlæsning ingen indvendinger. Sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen udtrykte siden i et interview til Kristeligt Dagblad den 27. oktober 1993 blandt andet, at han havde meningsfulde samtaler med de to reinkarnationstroende menighedsrådsmedlemmer.

Sagsøgeren har således ikke selv opsøgt medierne eller på anden måde været aktiv med nogen som helst form for missionerende udbredelse, og det afvises, at hans deltagelse i debat, foredrag m.v. opfattes som et kald for ham.

Sagsøgerens første foredrag fandt sted i 1990 i studiekredsen ved Sankt Andreas Kirken på invitation fra den daværende formand for menighedsrådet og sognepræst Eva Meile. Sagsøgeren har i perioden 12. november 1991 til 31. oktober 1993 holdt 6 foredrag om emnet reinkarnation, hvilket sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen var bekendt med, uden han greb ind. Sagsøgerens udtalelser er omfattet af den almindelige ytringsfrihed, i et demokratisk samfund, som den danske folkekirke er en del af, og adskiller sig ikke fra de øvrige debattørers polemik og debatform, herunder teologers og gejstliges debatkultur.

Besvarelsene i skønserklæringerne (spørgsmål 5-14) viser netop, at divergerende opfattelser af dogmatiske emner deles af andre medlemmer af den danske folkekirke, herunder de gejstlige, og at vurderingsgrundlaget, jf. biskoppens afgørelse af 24. juni 1994, derfor ikke entydigt og ukritisk kan lægges til grund ved vurderingen af sagsøgerens udtalelser. Sagsøgeren har aldrig missioneret og agiteret, men alene foretaget en vidensformidling af teoretisk art om kildematerialer m.v. angående emner med tilknytning til reinkarnationsbegrebet. Sagsøgeren har to gange været medarrangør af foredragsaftener i Skt. Andreas Kirken, første gang den 11. november 1993 og anden gang den 18. november 1993, begge gange sammen med sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen og det øvrige menighedsråd. Sagsøgeren har ikke siden den 6. januar 1994 ytret sig i den offentlige debat eller holdt foredrag, idet han har afventet nærværende sags endelige afgørelse. Det gøres herefter gældende, at sagsøgeren ikke har arbejdet for udbredelsen af en tros lære, men alene i god tro deltaget i den løbende debat på lige fod med andre angående teoretiske spørgsmål, som var og er oppe i tiden. Som følge heraf er sagsøgtens afgørelse ugyldig.

Sagsøgeren har i relation til de sagkyndige erklæringer gjort gældende, at sagsøgerens »åbenbaringsforståelse« næppe er i overensstemmelse med folkekirken bekendelsesgrundlag, men at han - under hensyntagen til blandt andet teologers og præsters udtalelser i strid med bekendelsesgrundlaget - har handlet i god tro. Ud fra lighedsprincipper kan han derfor ikke fratages sit medlemskab af folkekirken. Dette gør sig tilsvarende gældende for sagsøgerens udtalelser vedrørende Jesus Kristus, treenighedslæren, opstandelseslæren, forsoningslæren/frelsesforståelsen. Bekendelsesskrifterne er en historisk fortolkning af Biblen, og disse skrifter bør komme i anden række efter Biblen. Sagsøgeren har udøvet en kildekritik, som er en del af dansk demokrati.

Sagen har fået et teologisk omfang, der ikke har været hensigten med medlemskabslovens § 2, stk. 2. De sagkyndiges vurderinger af sagsøgerens udtalelser kan ikke anvendes over for menige medlemmer af folkekirken, som ikke har teologiske forudsætninger. De sagkyndiges

skolastiske vurderinger er komplet uforståelige for en almindelig dansker i 2004.

3405

Sagsøgeren har endvidere gjort gældende, at de kirkelige myndigheder har vurderet sagen ud fra to skøn:

A. At sagsøger ihærdigt, åbenlyst og aktivt har arbejdet med at udbrede en troslære, der på en række punkter er i strid med folkekirkens lære, sådan som den er meddelt igennem de bibelske skrifter og fastlagt i bekendelsesskrifterne, og at sagsøger derfor har stillet sig uden for den danske folkekirke, og

B. At såfremt sagsøger udtræder af menighedsrådet, har han ikke stillet sig uden for den danske folkekirke.

Der er herved fra de kirkelige myndigheders side tilkendegivet en tydelig usikkerhed om, hvorvidt skøn A materielt i sig selv er reelt, idet skøn B borteliminerer enhver reel betydning af det grundlag, der ligger til grund for skøn A. Sagsøgtes afgørelse er også af disse grunde ugyldig.

Sagsøgeren har endelig vedrørende sin påstand om tortgodtgørelse gjort gældende, at de kirkelige myndigheder ved deres afgørelse retsstridigt har foranstaltet kirketugt over for sagsøgeren ved at fratage ham retten til kirkelig betjening. Sagsøgeren er blevet behandlet efter en anden målestok end andre, der på demokratisk vis har ytrret sig i den offentlige debat om trosspørgsmål. Sagsøgeren har i særlig grad lidt skade på selvværd og omdømme ved at blive berøvet sit folkevalgte mandat til menighedsrådet og ved ikke at kunne vikariere som kordegn og organist i Skt. Andreas kirken, som han tidligere har gjort.

Sagsøgte har til støtte for sin frifindelsespåstand i overensstemmelse med sognepræst Mads-Bjørn Jørgensens afgørelse af 6. januar 1994, biskop Erik Norman Svendsens afgørelse af 24. juni 1994 og Kirkeministeriets afgørelse af 8. august 1996 gjort gældende, at Mads-Bjørn Jørgensen i januar 1994 med rette har skønnet, at sagsøgeren ved sin adfærd i årene forinden, herunder navnlig i efteråret 1993, havde stillet sig uden for folkekirken, og at det derfor var berettiget som i afgørelsen af 6. januar 1994 at meddele sagsøgeren, at hans medlemskab af folkekirken var ophørt i medfør af medlemskabslovens § 2, stk. 2.

Sagsøgte har nærmere gjort gældende, at sagsøgeren i skrift og tale, herunder ved offentlige møder, i dagspressen og i sit menighedsrådsarbejde, har udbredt en troslære, som var i klar og fundamental modstrid med den danske folkekirkens bekendelsesskrifter. Sagsøgeren udnyttede sin position som kirketjener og menighedsrådsmedlem til at udbrede den ovenfor nævnte modstridende troslære, og dette er en skærpende omstændighed.

Til trods for at det i efteråret 1993 blev foreholdt sagsøgeren, at hans adfærd var uforenelig med medlemskab af folkekirken, viste han ikke reel vilje til at ændre sin adfærd. Sagsøgeren stillede sig dermed selv uden for folkekirken.

Sagsøgte har endvidere gjort gældende, at afgørelsen om ophør af sagsøgerens medlemskab af folkekirken er sagligt begrundet og hviler på et korrekt og fuldstændigt grundlag, samt at uvedkommende hensyn ikke har været inddraget. Sagsøgte har i den forbindelse gjort gældende, at ministeriets afgørelse ej heller ud fra lighedsbetragtninger er ugyldig eller skal annulleres.

Sagsøgte har vedrørende lovgrundlaget nærmere anført, at folkekirken er et trossamfund, som man i kraft af sin dåb er medlem af. Ifølge grundlovens § 4 er den evangelisk-lutherske kirke den danske folkekirke, og den understøttes som sådan af staten. Stat og kirke er således ikke adskilt, men efter grundlovens § 67 er der imidlertid religionsfrihed. Den evangelisk-lutherske kirkes bekendelsesskrifter er i henhold til Danske Lov 2.-1 Biblen, det Apostoliske, Nicæniske og Athanasii symbolis, den Augsburgiske Bekendelse og Luthers lille Catechismus.

Efter medlemskabslovens § 1, stk. 1, bliver personer, der døbes i folkekirken, ved dåben medlem af folkekirken. Ved dåben vendker man sig dåbsritualet og i kraft heraf trosbekendelsen. Efter lovens § 2,

stk. 1, kan et medlem bringe sit medlemskab til ophør ved skriftlig anmeldelse, ved at slutte sig til et andet trossamfund eller ved på anden måde, f.eks. ved gendåb, at stille sig uden for folkekirken. Gendåb er en undsigelse af den oprindelige dåb og dermed en fornægtelse af grundlaget for den oprindelige dåb. Såfremt et medlem klart afviser dåben, stiller det sig på tilsvarende vis uden for folkekirken. Det afgørende kriterium er, hvorvidt medlemmet stiller sig uden for den evangelisk-lutherske kirke, der er folkekirken, og ikke hvorvidt medlemmet fornægter den kristne tro.

Af bemærkningerne til medlemskabsloven fremgår, at man ved lovforslaget ønskede at videreføre de fundamentale lovregler for kirken. Af bemærkningerne til § 2, stk. 2, fremgår, at det beror på et skøn, hvorvidt et medlem har stillet sig uden for folkekirken, samt at lovgiver ikke forudsætter bestemmelsen anvendt i fremtiden, men at den bør bevares af hensyn til folkekirkens selvforståelse som trossamfund. Det følger yderligere af bemærkningerne, at lov om valg til menighedsråd samtidig blev ændret, således at der ikke i denne lov stilles krav til valgret og valgbarhed om, at man ikke har stillet sig i afgjort modsætning til folkekirken ved åbenlyst at fornægte kristentroen. Baggrunden herfor var, at medlemskab og dermed valgretten i en sådan situation var bortfaldet.

Af svaret på spørgsmål 3 til kirkeministeren i forbindelse med forslaget til lov om medlemskab m.v. fremgår, at der ved vurderingen af, hvorvidt et medlem har stillet sig uden for folkekirken, må stilles krav om meget klare og ekstraordinære forhold. Almindelig polemik mod eller nedsættende udtalelser om folkekirken er ikke

3406

tilstrækkelig. Der foreligger ikke praksis vedrørende anvendelsen af medlemskabslovens § 2, stk. 2. Ved Vestre Landsrets dom af 19. januar 1995 blev en præst afskediget af præsteretten, da hans forkyndelse var i strid med folkekirkens bekendelsesskrifter, og andre præster er af samme årsag blevet sat under skærpet tilsyn af biskoppen. I litteraturen anfører Preben Espersen i sin Kirkeret, at der er grundlag for at antage, at der i praksis vil blive stillet krav om opfyldelse af to betingelser for at statuere, at et medlem har stillet sig uden for folkekirken. For det første at vedkommende har givet udtryk for en opfattelse, der på et eller flere væsentlige punkter klart er i modstrid med folkekirkens lære. For det andet at vedkommende aktivt og offentligt har udbredt sine synspunkter og derved direkte modarbejdet folkekirken.

Ifølge lov om valg til menighedsråd § 2 og § 3 har ethvert medlem af folkekirken, der er fyldt 18 år og har dansk indfødsret eller har haft fast bopæl i riget uafbrudt i et år forud for valgdagen, valgret og er valgbar. Ved det konstituerende møde i menighedsrådet skal de nyvalgte medlemmer i henhold til lov om menighedsråd § 7 på ære og samvittighed erklære, at de vil udføre det dem betroede hverv i troskab mod den danske evangelisk-lutherske folkekirke.

Sagsøgte har i relation til »Vandrer mod Lyset« gjort gældende, at de budskaber, der kommer til udtryk i bøgerne »Vandrer mod Lyset« og »Spørgsmål og svar« samt i »uddybende referat af Vandrer mod Lyset« på »Vandrer mod Lyset«s hjemmeside, er uforenelige med den evangelisk-lutherske tro. Dette underbygges endvidere af Niels Underbjergs notat »sagsøgtes betragtninger over »Vandrer mod Lyset« og dens brudflader til Folkekirkens tro og bekendelse« fra januar 1997.

Vedrørende de syns- og skønserklæringer, der er udarbejdet til brug for sagen, har sagsøgte gjort gældende, at det må anses for bevist, at det syn på Biblen og bekendelsesskrifterne, der kommer til udtryk i »Vandrer mod Lyset«, er aldeles uforeneligt med folkekirkens. Såvel »Vandrer mod Lyset«s Gudsforståelse, opfattelse af Jesus Kristus og treenhedslæren som frelsesforståelsen er i modstrid med folkekirken.

I relation til sagsøgerens tro, har sagsøgte gjort gældende, at sagsøgeren vedholdende, klart og utvetydigt har tilsluttet sig »Vandrer mod Lyset«s lære, og at han ikke efterfølgende har taget afstand herfra.

Sagsøgeren startede i 1988 med at give sine synspunkter til kende i den landsdækkende presse. I sine debatindlæg frem til 1992 anførte

sagsøgeren, at han var kirketjener og senere medlem af menighedsrådet i Skt. Andreas kirke. Han anførte i indlæggene, at han troede på reinkarnation, helt og holdent tilsluttede sig »Vandrer mod Lyset«, at resultatet af teologernes fejltagelser ville blive folkekirken opløsning, og at han tog afstand fra treenighedslæren, skabelsberetningen, jomfrufødslen og forsoningslæren. Samtidig blev sagsøgeren i 1993 såvel interviewet til TV 2, hvor bogen »Vandrer mod Lyset« lå på prædikestolen i Skt. Andreas Kirke som efterfølgende til Danmarks Radio, hvor han stående foran Skt. Andreas Kirken erklærede, at han troede på reinkarnation og tilsluttede sig »Vandrer mod Lyset«. I efteråret 1993 gav sagsøgeren interview til studenterbladet »Arken«. Sagsøgeren henvendte sig herved til den teologiske verden. Sagsøgeren godkendte forinden, at han i overskriften stod anført som kirketjener og menighedsrådsmedlem ved Skt. Andreas Kirke, agitator for »Vandrer mod Lyset«. I interviewet gav han udtryk for en klar, utvetydig tilslutning til »Vandrer mod Lyset« og tilkendegav, at »Vandrer mod Lyset« tager afstand fra dogmet om kødets opstandelse og det evige liv samt treenighedslæren. Sagsøgeren godkendte efterfølgende, at dele af interviewet blev offentliggjort i Kristeligt Dagblad.

Sagsøgeren var på det pågældende tidspunkt midt i et samtaleforløb med sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen, og som det fremgår af interviewet, var sagsøgeren fuldt vidende om, at han kunne »smides ud« af folkekirken, og alligevel valgte han at fortsætte med at fremføre sine synspunkter.

Sagsøgeren har endvidere fra 1991-1993 holdt foredrag om reinkarnation, hvor »Vandrer mod Lyset« efter sagsøgerens egen forklaring var en del af litteraturgrundlaget.

Sagsøgte har på baggrund af sagsøgerens udtalelser gjort gældende, at hans synspunkter er uforenelige med den evangelisk-lutherske tro, selvom de måske ikke er uforenelige med den kristne tro. Synspunkterne er klart i strid med dåbsbekendtgørelsen. Sagsøgeren har udnyttet sin stilling som kirketjener og sit medlemskab af menighedsrådet som en platform inden for kirken til at fremføre sine synspunkter/sin tro. Sagsøgeren har endvidere udnyttet sin stilling som kirketjener til at påvirke kirken indefra. Selv efter klagen over ham fra menigheden valgte sagsøgeren at lade sig vælge til menighedsrådet og derved påvirke valget af ny sognepræst. Efter den ny præsts tiltræden, og efter præsten som følge af det åbne brev fra Johannes Aagaard til biskoppen havde indledt samtaler med sagsøgeren, fortsatte sagsøgeren med at udbrede sin tro, selv efter at sognepræsten havde advaret ham flere gange om eventuelle konsekvenser. Sagsøgeren var fuldt bevidst om sine handlinger og eventuelle konsekvenser heraf. Sognepræst Mads-Bjørn Jørgensens udtalelser til Kristeligt Dagblad i august og september 1993 og senest den 27. oktober 1993 skal ikke opfattes som en accept af sagsøgerens udtalelser, men som udtryk for, at præsten ville være helt sikker på, at sagsøgeren var bevidst om, at hans tro var i strid med folkekirkenes lære. Det underbygges

3407

ligeledes af Mads-Bjørn Jørgensens brev til biskoppen den 30. september 1993.

Mads-Bjørn Jørgensen gav endvidere sagsøgeren mulighed for ved en foredragsaften i Skt. Andreas Kirken, hvori andre teologer deltog sammen med repræsentanter for »Vandrer mod Lyset«, at konstatere uoverensstemmelserne mellem »Vandrer mod Lyset« og folkekirkenes lære. Kort efter valgte sagsøgeren imidlertid at lade sit interview til »Arken« offentliggøre i Kristeligt Dagblad, og han gav herefter ikke sognepræsten anden mulighed end at træffe afgørelse om, at sagsøgerens medlemskab af folkekirken var ophørt. Det bestrides, at det var Mads-Bjørn Jørgensen, der foreslog, at sagsøgeren kunne forblive som medlem af folkekirken, hvis han trak sig ud af menighedsrådet. Dette støttes på Mads-Bjørn Jørgensens forklaring i retten samt på hans brev af 13. december 1993 til sagsøgeren, hvori han refererer forløbet af den aftale, de havde indgået. Sagsøgerens anmodning ved brev af 3.

januar 1994 om yderligere frist på 30 dage til at svare på sognepræstens brev af 20. december 1993 var udelukkende et forsøg på at vinde tid ud fra en overbevisning om, at sognepræsten ikke turde udelukke ham af folkekirken. Mads-Bjørn Jørgensen havde herefter intet andet valg end at anse sagsøgerens medlemskab af folkekirken for ophørt.

Vedrørende biskoppens afgørelse af 24. juni 1994 har sagsøgte gjort gældende, at denne er truffet efter en omfattende sagsforberedelse, hvor sagsøgeren i sine indlæg til biskoppen fastholder sine synspunkter, samt at biskoppen har begrundet sin afgørelse.

Vedrørende Kirkeministeriets afgørelse af 8. august 1996 har sagsøgte tilsvarende gjort gældende, at sagsøgeren i sine indlæg til ministeriet har fastholdt sine synspunkter og kun i enkelte tilfælde taget afstand fra den form, hvori de er fremsat, samt at Kirkeministeriet i sin afgørelse stadfæster biskoppens afgørelse og dermed afgørelsens begrundelse.

Endelig har sagsøgte gjort gældende, at Kirkeministeriets afgørelse og hermed biskoppens og den sognebogsførende præsts afgørelser har været nødvendige af hensyn til folkekirkenes selvforståelse. Denne sag afstikker grænserne for folkekirkenes rummelighed. Sagsøgeren har haft til hensigt at give »Vandrer mod Lyset« en plads i folkekirken, men »Vandrer mod Lyset«s lære er grundlæggende i strid med folkekirkenes bekendelsesgrundlag. Sagsøgeren har bevidst og åbenlyst prøvet at undergrave folkekirken og bemægtige sig denne blandt andet ved at lade sig vælge til menighedsrådet. Det har således været berettiget at bringe sagsøgerens medlemskab af folkekirken til ophør. Afgørelsen er ikke i strid med lighedsbetragtninger, idet sagsøgerens handle måde, hvorved han har ønsket at sætte en anden tro i stedet for folkekirkenes lære, ikke kan sidestilles med præster/teologers diskussion af folkekirkenes bekendelsesgrundlag. Endvidere fremgår det af retspraksis, at den omstændighed, at andres medlemskab af folkekirken ikke er blevet bragt til ophør, ikke ud fra lighedsbetragtninger kan begrunde, at tilsvarende skal gælde for sagsøgeren.

Over for sagsøgerens påstand om tortgodtgørelse har sagsøgte gjort gældende, at der efter retspraksis ikke er grundlag for at yde tortgodtgørelse. Sagsøgeren har beholdt sit job som kirketjener, kan gå til gudstjeneste og kan formentlig blive gift og begravet i folkekirken, selvom han ikke er medlem.

Landsrettens bemærkninger:

Det fremgår af medlemskabslovens forarbejder, at bestemmelsen om, at et medlemskab af folkekirken kan bringes til ophør ved eksklusion, er bevaret af hensyn til folkekirkenes selvforståelse som trossamfund, således at bestemmelsen kun vil blive anvendt i helt særlige tilfælde.

Efter bevisførelsen, herunder de afgivne syns- og skønserklæringer, finder landsretten, at sagsøgerens kristendomsopfattelse, der baserer sig på bogværket »Vandrer mod Lyset«, på flere og afgørende punkter, er klart uforenelig med den evangelisk-lutherske tro og den danske folkekirkes bekendelsesgrundlag. Det drejer sig bl.a. om sagsøgerens Gudsforståelse, hans opfattelse af Jesus Kristus og treenighedslæren samt hans frelsesforståelse.

Landsretten lægger til grund, at sagsøgeren fra 1988 og frem til efteråret 1993 i debatindlæg i dagspressen, gennem foredrag og interviews også til fjernsynets nyhedsudsendelser har givet udtryk for sin kristendomsopfattelse.

Landsretten lægger endvidere efter bevisførelsen til grund, at sagsøgeren blev bekendt med formanden for Dialogcenteret, docent, dr.theol. Johannes Aagaards åbne brev til kirkeministeren og Københavns biskop om forholdene i Skt. Andreas Kirke, gengivet i Kristeligt Dagblad den 27. juli 1993, hvilket var anledningen til, at sagsøgeren i efteråret 1993 gennem samtaler med sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen blev oplyst om folkekirkenes bekendelsesgrundlag og de mulige konsekvenser af hans afvigende synspunkter og optræden.

Sagsøgeren fortsatte imidlertid sin foredragsvirksomhed om »Vandrer mod Lyset«, ligesom han lod sig interviewe om »Vandrer mod Lyset« til de teologistuderendes blad »Arken«, der udkom i oktober 1993. Endvidere blev dele af interviewet med sagsøgerens accept offentliggjort i Kristeligt Dagblad den 8. november 1993. Ved skrivelse af 13. december 1993 til sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen fastholdt sagsøgeren »Vandrer mod Lyset« som grundlaget for sin kristendomsopfattelse.

På denne baggrund finder landsretten ikke grundlag for at tilsidesætte det skøn, hvorved sagsøgeren findes

3408

at have stillet sig uden for folkekirken, som sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen har udøvet ved sin afgørelse af 6. januar 1994, og som biskop Norman Svendsen og Kirkeministeriet i deres afgørelser af henholdsvis 24. juni 1994 og 8. august 1996 tiltrådte. De af sagsøgeren anførte lighedsbetragtninger ses ikke i denne sammenhæng at kunne tillægges afgørende vægt. Sagsøgte frifindes derfor for de af sagsøgeren nedlagte påstande.

Efter sagens særlige karakter, samt henset til at sagsøgeren har fri proces, og sagsøgte er en statslig myndighed, findes ingen af parterne at burde betale sagsomkostninger til den anden part eller statskassen.

Sagens omkostninger ophæves.

Højesterets dom.

I tidligere instans har Østre Landsrets 19. afdeling afsagt kendelse den 30. november 2001 og dom den 15. april 2004.

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Marie-Louise Andreasen, Peter Blok, Per Walsøe, Niels Grubbe og Jon Stokholm.

Påstande

Appellanten, Steen Ribers, har påstået, at indstævnte, Kirkeministeriet, skal anerkende, at ministeriets afgørelse af 8. august 1996 er ugyldig, at han også efter den 6. januar 1994 er medlem af folkekirken, og at ministeriet skal betale ham godtgørelse for tort med 50.000 kr. i medfør af erstatningsansvarslovens § 26.

Kirkeministeriet har påstået stadfæstelse.

Anbringender

Kirkeministeriet har præciseret, at det er ministeriets opfattelse, at et medlem af folkekirken må anses for at have stillet sig uden for folkekirken, såfremt tre betingelser er opfyldt: For det første at medlemmet har givet udtryk for en trosopfattelse, der på et eller flere punkter er i klar og utvetydig modstrid med folkekirkens bekendelsesgrundlag. For det andet at medlemmet aktivt, vedholdende og offentligt har arbejdet for at udbrede denne trosopfattelse. For det tredje at medlemmet har fortsat sin udbredelse efter at have modtaget en tilkendegivelse om, at dette vil medføre udelukkelse af folkekirken.

Supplerende sagsfremstilling

Lov nr. 616 af 21. december 1983 om valg til menighedsråd indeholdt bl.a. følgende bestemmelser:

»§ 2. Valgret til menighedsråd har ethvert medlem af folkekirken, der er fyldt 18 år, medmindre den pågældende stiller sig i afgjort modsætning til folkekirken ved åbenlyst at fornægte kristentroen.«

»§ 3. Valgbar til menighedsråd er enhver, som opfylder betingelserne i § 2 for valgret, medmindre vedkommende er straffet for en handling, der i almindeligt omdømme gør ham uværdig til at være medlem af et menighedsråd.«

Ved lov nr. 288 af 29. april 1992 om ændring af lov om valg til menighedsråd blev bestemmelserne ændret til:

»§ 2. Valgret har ethvert medlem af folkekirken, der er fyldt 18 år og har dansk indfødsret eller har haft fast bopæl i riget uafbrudt i et år forud for valgdagen.«

»§ 3. Valgbar er enhver, som opfylder betingelserne i § 2 for valgret.«

I lovforslagets bemærkninger til § 2 hedder det (Folketingstidende 1991-92, tillæg A, sp. 2032):

»Den hidtil gældende bestemmelse om, at et medlem af folkekirken ikke har valgret (eller er valgbar) til menighedsråd, hvis den pågældende stiller sig i afgjort modsætning til folkekirken ved åbenlyst at fornægte kristentroen, foreslås udeladt. Efter reglerne om medlemskab af folkekirken ophører medlemskabet, hvis et medlem slutter sig til et andet trossamfund eller på anden måde, f.eks. ved at lade sig gendøbe, stiller sig uden for folkekirken. Det skønnes derfor ikke rimeligt at stille yderligere betingelser for valgret og valgbarhed end medlemskab af folkekirken.«

Lisbeth Ryberg har i et brev af 20. januar 1994 udtalt:

»Præstehøjskolens forstander Niels Thomsen tilkendegav klart, at reinkarnation og »Vandrer mod lyset« ikke var kristendom, men at Folkekirken var og burde være bred nok til at rumme personer med den slags holdninger, i modsat fald burde også kommunister, ateister, superliberalister o.s.v. smides ud. Men presset voksede og Biskoppen blev rådgiver for MBJ. Menighedsrådsformand Steen Christen viste også, at hans holdning ikke bundede dybere, end at han nu følte tilfredshed ved tanken om at få SR ud af m.rådet. Margrete Auken havde telefonsamtaler med MBJ, hvor hendes holdning var, at man skulle prøve at få SR til at trække sig frivilligt ud af rådet, med begrundelse, at nu ville han ikke være årsag til mere uro, så ville han stå som et pænt menneske med æren i behold og sagen kunne slutte uden det drastiske indgreb, at SR skulle fratages sit folkekirkemedlemskab. MBJ gav i flere samtaler overfor mig udtryk for, at det var en god løsning. SR fik »tilbuddet« fra MBJ om selv at trække sig ud og så blive »forholdtvis fredet« ellers ville MBJ se sig nødsaget til selv at gøre det. I første omgang indvilligede SR, MBJ var meget lettet og glad, men da SR så skiftede mening, ophørte MBJ med at informere mig. Nu gik der alvor i sagen, dørene blev lukkede, samtaler med biskoppen og provst blev dagligdag og JÅ blev ved. Agnete Svendsen og jeg havde samtaler med MBJ, men han holdt på sit, at SR selv havde gravet sin egen grav ved sit interview i »Arken« (skønt dette faktisk ikke gav én eneste reaktion, hverken skriftligt eller mundtligt) MBJ gav udtryk for overfor mig, at han syntes det var mærkeligt at ikke

3409

EEN (bortset fra Margrete Auken) af hans kolleger ringede for at støtte ham i denne sag, men han gjorde sig vist ikke klart, at de ringede ikke, fordi de anså sagen for et spørgsmål om proportionsforvrængning igangsat i JÅ. Gudskelov er der da mange præster i folkekirken, der mener, at de, der føler, de hører hjemme dér, hører hjemme dér og at folkekirkens dage er talte, hvis de begynder at smide folk ud, at være en dømmende instans. Konkluderende kan man sige, at det vigtigste var at få SR ud af rådet, og var han gået selv, havde han beholdt sit medlemskab. Nu brugtes medlemskabet til at fratage ham en stilling, som han var valgt til med mange stemmer på godkendt og demokratisk vis. Der drejer sig om en række personer, der ikke i deres inderste har en fast holdning, men som lader sig rocke af hetz, af pres og angst for deres eget rygte. Det drejer sig om folk, der ikke har konsekvens i mellem udtalelser og handling og som når tingene glider fra at være venskabelig samtale, hvor alle har god samvittighed, over til at blive en princip-sag, der i virkeligheden belaster den enkeltes samvittighed, lukker dørene, bliver formel og hemmelighedsfuld. Samtaler der ikke tåler åbenhed, er der altid noget fordækt ved.«

Lisbeth Ryberg har i en erklæring af 3. marts 1995 udtalt:

»Jeg skal hermed bevidne:

at i den periode, hvor Steen endnu sad i menighedsrådet og MBJ var stærkt i tvivl om, hvad han skulle stille op, kom han ind på mit kontor og sagde, at nu ville han foreslå Steen, at han frivilligt trak sig ud af rådet, derved kunne han forblive medlem af folkekirken og komme ud af sagen »uden at tabe ansigt« som MBJ udtrykte det.

Jeg svarede, at jeg synes, det lød godt.

MBJ fortalte få dage efter, at Steen tilsyneladende ville følge denne anmodning fra MBJ, men ville have lidt betænkningstid.

Efter få dage kom MBJ igen til mig og var meget ked af, at Steen ved nærmere eftertanke alligevel ikke ville trække sig frivilligt ud. MBJ var synligt ærgerlig over det og ville nu måske selv blive nødt til at tage dette skridt med inddragelse af medlemskab mod Steens ønske.»

Forklaringer

Til brug for Højesteret er der afgivet supplerende forklaringer af Steen Ribers og Mads-Bjørn Jørgensen og forklaring af Lisbeth Ryberg.

Steen Ribers har forklaret, at han kan vedstå de for landsretten afgivne forklaringer, som de er gengivet i Østre Landsrets kendelse af 30. november 2001 og i Østre Landsrets dom, dog således at han til kendelsen præciserer, at det var i februar 1991, han blev opfordret af formanden for menighedsrådet, Agnete Svendsen, til at holde et foredrag i studiekredsen. I foredraget skulle han fortælle om de synspunkter, han havde skrevet om i de syv første læserbreve.

Gengivelsen i kendelsen af hans forklaring om interviewet den 28. juli 1993 er mangelfuld. Den 28. juli 1993 blev der lavet et interview til TV2. Intervieweren kom fra bispegården, hvor hun forinden havde lavet et interview med biskoppen. Han havde inden interviewet spurgt interviewereren, om de havde fået lov til at optage i kirken, hvilket hun bekræftede. Da interviewereren kom indenfor i kirken, bad hun om at låne bogen »Vandrer mod Lyset«, fordi hun ikke kendte den. De gik sammen ind i et afsides kontor, hvor de forberedte interview-spørgsmålene. I mellemtiden satte tv-folkene lys op i kirken. Derefter gennemførte de interviewet med ham stående midt i kirkegangen. Da interviewet var overstået, ringede biskoppen til kirken for at tale med sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen, men da sognepræsten havde fri, talte biskoppen i stedet for med ham. Biskoppen spurgte, hvad han havde svaret på spørgsmålene. Om aftenen så han udsendelsen i tv, og det viste sig, at bogen »Vandrer mod Lyset«, uden hans vidende var blevet lagt på prædikestolen. Intervieweren havde således videregivet bogen til teknikeren, som uden hans vidende havde placeret den på prædikestolen, hvorefter der var blevet filmet, således at der var taget et nærbillede af bogen og herefter zoomet ud i kirkerummet. Han blev ikke flov, men mente, at det var dårligt og manipulerende lavet. Han blev irriteret på tv-folkene, og han følte, at de havde manipuleret med ham ved at gøre det uden hans vidende. Intervieweren havde sagt til ham, at hun havde fået lov af præsten til at optage i kirken. Han var enig i beslutningen om, at der blev givet lov til at filme i kirken, idet sognepræsten dagen før havde deltaget i et interview i kirken, og idet interviewet drejede sig om angrebene fra Johannes Aagaard mod hans person og virke i kirken. Han mente ikke, at bogen burde have ligget på prædikestolen, idet det var helt upassende. Han kan ikke svare på spørgsmålet om, hvorvidt han finder det upassende at inddrage bogen »Vandrer mod Lyset« i forkyndelsen, idet han intet har med præsters forkyndelse at gøre. Han har kun anvendt bogen som kilde i en offentlig debat vedrørende spørgsmålet om reinkarnation og dennes forenelighed med den kristne tro.

Han ønsker desuden at korrigere kendelsens gengivelse af hans forklaring om møderækken, idet ordet »gennemgang« i sætningen »Samtalerækken omfattede først og fremmest en gennemgang af tre trosbekendelser og Luthers lille katekismus« kunne opfattes forkert. Der burde i stedet have stået »Samtalerækken omfattede først og fremmest omfanget af bekendelsesskrifterne, dvs. Biblen, de fire trosbekendelser og Luthers lille katekismus«. Han blev i den forbindelse henvist til Leif Granes bog, »Den danske Folkekirkes bekendelsesskrifter«.

3410

hvis der redegøres for Biblens betydning i forhold til trosbekendelsen.

Det var i slutningen af august 1993 - og ikke i begyndelsen af oktober 1993 - at han blev kontaktet af en teologistuderende vedrørende et interview til tidsskriftet »Arken«. Det var en af de første dage i oktober

1993, at han modtog korrekturarket fra interviewet til »Arken«, og samme dag gav han en kopi heraf til Mads-Bjørn Jørgensen.

Han var medarrangør af to mødeaftener den 11. og 18. november 1993 på den måde, at det var menighedsrådet, der havde arrangeret disse aftener, og da han var medlem af menighedsrådet, var han derfor medarrangør. De to præster, herunder sognepræsten, var ligeledes medlemmer af menighedsrådet og således på tilsvarende måde medarrangører. Ideen til den første debataften den 11. november 1993 var hans, mens ideen til den anden debataften den 18. november 1993 var Mads-Bjørn Jørgensens. Hans andel i forberedelsen af de to debataftener var, at der var nedsat et aktivitetsudvalg i menighedsrådet, som han var medlem af. For så vidt angik den første debataften den 11. november var han den mest aktive og lavede den største del af arbejdet. Vedrørende den anden debataften var det sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen, der var den mest aktive.

I stedet for »Mads-Bjørn Jørgensen havde på et gult stykke papir forfattet et udkast til en erklæring . . .«, burde der have stået, at »Mads-Bjørn Jørgensen havde forud for samtalen på et gult stykke papir forfattet et udkast til en erklæring . . .«.

Gengivelsen af hans forklaring om præstens samtale med biskoppen er ikke dækkende. Efter sognepræstens samtaler med henholdsvis domprovsten og biskoppen, forklarede sognepræsten ham, at domprovsten havde sukket lidt, og sagt: »Ja, så slipper vi da for at få en sag«.

Han havde spurgt sognepræsten, om han ville bede biskoppen om at få det skriftligt, hvis biskoppen indvilgede i sognepræstens forslag. Sognepræsten fortalte ham, at biskoppen havde svaret, at han ikke kunne få det skriftligt, men at han kunne få hans biskoppelige ord på det. Det er ikke rigtigt, at han ophørte med at skrive læserbreve »efter at være blevet valgt ind i menighedsrådet«. Hans sidste læserbrev blev skrevet den 10. maj 1992, hvilket er et halvt år, før han blev medlem af menighedsrådet.

Han betingede sig ikke, at interviewet med TV2 foregik udenfor. Imidlertid betingede han sig dette, da DR to dage senere ville lave en lignende optagelse. Da han havde set, hvad der var sket under det første interview, betingede han sig, at det andet interview foregik uden for kirken.

Gengivelsen af hans forklaring i dommen om interviewet til »Arken« er forkert. I stedet for »Han udtrykte jo kun sandheden«, skulle der stå »Han udtrykte jo kun det faktiske«.

Det er desuden forkert gengivet i dommen, når der står, at han ignorerede Mads-Bjørn Jørgensens svarbrev af 20. december 1993. Han ignorerede ikke brevet, men besvarede det ved brev af 3. januar 1994.

Han kan i det hele vedstå sin erklæring af oktober 1994 til kirkeministeren.

Han tager afstand fra den konklusion, som landsretten er nået til vedrørende hans tro. I den forbindelse henviser han til sin erklæring af oktober 1994 til kirkeministeren, herunder navnlig pkt. 7 og 10, hvori han nøje gør rede for sin trosopfattelse. Landsrettens bemærkninger er ligeledes forkerte, når der står, at han har fremført sin kristendomsopfattelse i dagspressen, gennem foredrag og interviews. Han har givet udtryk for, at han tror på reinkarnation, og han har debatteret og henvist til »Vandrer mod Lyset« og andet kildemateriale i den forbindelse. Johannes Aagaards åbne brev indeholder en helt fejlagtig beskyldning om, at han havde tilsluttet sig et andet trossamfund, hvorfor brevet efter hans opfattelse ingen betydning havde. Han blev først orienteret om de mulige konsekvenser efter mødet den 18. november 1993.

Det er desuden forkert, når der i landsrettens bemærkninger står, at han fortsatte sin foredragsvirksomhed om »Vandrer mod Lyset«. Han har ikke holdt foredrag om »Vandrer mod Lyset«, men om reinkarnation og reinkarnations forenelighed med den kristne tro med udgangspunkt i bogen »Vandrer mod Lyset« og andre kilder. Han holdt sit sidste

foredrag den 31. oktober 1993. Efter at sognepræsten ved arrangementet den 11. november 1993 bad ham om ikke at holde foredrag, har han således ikke holdt foredrag.

Han mener, at det er forkert, når landsretten bemærker, at han ved sin skrivelse af 13. december 1993 har fastholdt »Vandrer mod Lyset« som sin kristendomsopfattelse. I skrivelsen af 13. december 1993 gav han udtryk for sin egen kristne tro i første afsnit under punkt 4, og dernæst fortsatte han i et andet særskilt afsnit med at redegøre for »Vandrer mod Lyset«s kristendomsopfattelse. Han holdt således sin egen kristendomsopfattelse i første afsnit adskilt fra afsnittet om »Vandrer mod Lyset«s kristendomsopfattelse.

Mads-Bjørn Jørgensens undervisning af ham skete med henvisning til Leif Granes bog om Den Danske Folkekirkes Bekendelsesskrift. Han modtog desuden nogle retningslinjer fra sognepræsten omkring adfærd. Han modtog en fotokopi af en skrivelse den 30. september 1993, hvori retningslinjerne blev defineret som værende, at man ikke måtte modarbejde det kirkelige arbejde eller den kristne forkyndelse. Han mener ikke, at han har modarbejdet, men tværtimod fulgt retningslinjerne.

3411

På et tidspunkt blev samtalerne suspenderet, hvilket han imidlertid ikke fik at vide, idet de uden videre ophørte i slutningen af oktober 1993. Han havde en samtale med sognepræsten om Johannes Aagaards åbne brev, som var et angreb på ham og et andet menighedsrådsmedlem. I den samtale sagde sognepræsten, at »der er en, der har rettet en anklage imod jer, og den frafalder jeg«. Det var efter den samtale, at samtalerne med sognepræsten ophørte. Han husker tidspunktet så nøjagtigt, fordi det var lige efter efterårsferien. Samtalerne blev genoptaget ca. 1 måned efter - i slutningen af november eller begyndelsen af december 1993 - idet sognepræsten sagde til ham, at han med interviewet i »Arken« havde stukket »hovedet i løkken«, og at sagen var gledet ud af sognepræstens hænder. De havde to samtaler, hvorefter skrivelsen af 13. december 1993 blev sendt.

Debataftenen den 11. november 1993 blev averteret i sognets kirkeblad, og bladets avertering var gengivet i Kristeligt Dagblad. Titlen på debataftenen var »Reinkarnation og kristen tro«. I debataftenen deltog omkring 150 personer, hvoraf han kendte ca. 10 personer, herunder et par præster. Til Mads-Bjørn Jørgensens forklaring om, at hans »bagland« havde været til stede på debataftenen, bemærkede han, at han ikke har noget bagland. Han er bekendt med beskyldningen om, at »Vandrer mod Lyset« opfordrer til at undergrave folkekirken indefra. I »Vandrer mod Lyset« står der imidlertid intet om dette, og han har selv intet med det at gøre. Han har heller ikke foretaget sig noget af den art. Der er ingen, der har dokumenteret, at han skulle have foretaget sig undergravende virksomhed. I de tre afgørelser fra sognepræsten, biskoppen og Kirkeministeriet er der intet anført om den slags aktiviteter.

Det andet medlem af menighedsrådet, som der var røre omkring, sad frem til valgperiodens udløb i oktober 1996, hvorefter dette medlem frivilligt trak sig ud af menighedsrådet.

I begyndelsen af oktober 1993 - på tidspunktet, hvor Mads-Bjørn Jørgensen havde lejlighed til at komme med kommentarer til korrekturark vedrørende interviewet i »Arken« - havde han stadigvæk mulighed for at trække interviewet tilbage, såfremt Mads-Bjørn Jørgensens bemærkninger havde givet anledning hertil.

Mads-Bjørn Jørgensen har forklaret, at han vedstår sine forklaringer for landsretten, som de er gengivet i Østre Landsrets kendelse af 30. november 2001 og i Østre Landsrets dom af 15. april 2004.

Han tog som sognepræst initiativ til samtaler med Steen Ribers. Samtalerne var snarere sjelesørgersamtaler end egentlig vejledende samtaler. I samtalerne indgik imidlertid også en række andre mere tekniske emner, såsom administrative spørgsmål i forhold til biskop og domprovst samt kirkelige interne forhold.

Samtalerne var tilrettelagt som angivet i brevet af 30. september 1993 til biskoppen. I brevet redegjorde han over for biskoppen for, hvad han foretog sig. For ham var det væsentligt, at hvis sagen skulle ende i et eller andet resultat, så måtte det ikke skyldes uvidenhed, at sagen kom dertil. Det var derfor vigtigt, at Steen Ribers var klar over, hvad der foregik, og hvilke konsekvenser det kunne få. Han mener at kunne huske, at han gav Steen Ribers en kopi af brevet.

Foreholdt sin forklaring for landsretten som gengivet i kendelsen vedrørende hans modtagelse af korrekturark fra Steen Ribers' interview til tidsskriftet »Arken« forklarede han, at han ikke nærmere kan huske, hvornår han modtog korrekturarket.

Han kan ikke huske, om han kommenterede interviewudkastet over for Steen Ribers. Han modtog korrekturarket, som han først skulle læse igennem og overveje konsekvenserne af, men han husker ikke forløbet nærmere. Han husker ikke, om han i forbindelse med interviewet havde sagt til Steen Ribers, at Steen Ribers derved havde sat sig uden for folkekirken. Han tænkte ikke på at aflyse debataftenen den 11. november 1993, idet den allerede var planlagt og annonceret. Han opfattede ikke, at sagen havde fundet sit resultat efter hans gennemlæsning af interviewet i »Arken«. Der var alvorlige ting til overvejelse i interviewet, men det lukkede ikke sagen for ham. Han ærgrede sig, fordi han indså, at samtalerne havde været spildte, men alligevel fortsatte han samtalerne.

Så vidt han husker, var det ikke hele interviewet, der blev gengivet i Kristeligt Dagblad. Der var ikke noget kontroversielt i gengivelsen, men han læste det ud fra det indtryk, han havde fået ved tidligere at have gennemlæst hele interviewet.

Foreholdt sin forklaring gengivet i landsrettens dom om sit interview bragt den 27. oktober 1993 forklarede han, at grunden til, at han ikke måtte vise, at sagen var gledet ham af hænde, var, at det var vigtigt for ham at markere, at der stadig var en løsning på problemet, således at der eventuelt kunne opnås et forlig. Udviklingen var gået hurtigt, og Steen Ribers havde ved sit interview til »Arken« grebet voldsomt ind og nærmest annulleret samtalerne. Han kan fortsat vedstå de synspunkter, der kom til udtryk i hans interview af 27. oktober 1993. Samtidig måtte han tænke på sin tavshedspligt over for biskoppen. På daværende tidspunkt stod det ham helt klart, at biskoppen var appelinstans, og han skulle derfor tage sig i vare for, hvad han meddelte biskoppen.

Han husker ikke, om han havde meddelt Steen Ribers, at samtalerne var suspenderet efter Steen Ribers' interview til »Arken«. Steen Ribers og han omgikkes hinanden dagligt og havde ikke nogen konflikt som sådan. Han erindrede ikke, hvorfor samtalerne i slutningen af

3412

november blev genoptaget. Han havde på tidspunktet for genoptagelse af samtalerne ikke besluttet sig for en afgørelse i sagen. Der kom dagligt læserbreve og skriverier i aviser, ligesom han modtog opringninger og personlige breve, herunder nogle anonyme, om, at han skulle lade Steen Ribers udmelde af folkekirken. Han erindrede imidlertid ikke, om han modtog reaktioner møntet på Steen Ribers' interview i »Arken«.

Han mener, at Steen Ribers i perioden indtil afgørelsen vedblev med at udtale sig til pressen, men han husker ikke de præcise tidspunkter herfor.

Foreholdt sin forklaring gengivet i landsrettens kendelse om, at han gentagne gange havde sagt til Steen Ribers, at det kunne ende med, at han måtte gøre brug af lovens beføjelse til at udmelde ham af folkekirken, forklarede han, at han ikke erindrede, om det var før eller efter suspensionen af samtalerne, at Steen Ribers blev gjort bekendt med den mulige konsekvens. Han mener, at Steen Ribers var bekendt med konsekvensen, og at Steen Ribers ikke kunne være uvidende om, at sagen i sidste ende kunne have der.

Ved brevet af 30. september 1993 til biskoppen forsøgte han at redegøre for, om lovgivningen gav ham ret til at foretage bortvisningen. Uanset dette brev til biskoppen mener han at kunne erindre, at Steen

Ribers og han talte om perspektivet og de mulige konsekvenser. Han kan imidlertid ikke nærmere tidsfæste det, men mener, at det fra første færd af var et relevant punkt. Han er sikker på, at Steen Ribers på et tidspunkt før den 30. september 1993 var klar over de mulige konsekvenser.

Han havde ikke fremsat noget tilbud over for Steen Ribers om, at Steen Ribers ved frivilligt at udtræde af menighedsrådet ville kunne undgå en udmeldelse af folkekirken. Steen Ribers havde tilsyneladende opfattet det som et tilbud, men han havde under samtalerne i november og december 1993 alene skitseret forskellige scenarier. Han havde ikke fremsat noget tilbud herom over for Steen Ribers.

Foreholdt Steen Ribers' brev af 13. december 1993 til ham og sin forklaring gengivet i landsrettens kendelse om, at han indså, at der efter interviewet i »Arken« og ikke mindst Steen Ribers' ret hårde udspil i den forbindelse efterhånden næppe var meget andet at gøre, samt forespurgt om, hvorvidt det var Steen Ribers' brev af 13. december 1993, han anså som det »ret hårde udspil«, forklarede han, at det ikke var indholdet i dette brev, som han anså som »det ret hårde udspil«, men Steen Ribers' udspil i »Arken«. Brevet opfattede han som stående i et modsætningsforhold til det, der stod i »Arken«. Steen Ribers giver efter hans opfattelse ikke ved sit brev af 13. december 1993, herunder navnlig pkt. 4, 1. afsnit, udtryk for sin kristendomsforståelse.

Steen Ribers' udmelding i brevet af 13. december 1993 under punkterne 1 til 3 var hård, ligesom punkterne, der fremtræder som et referat af deres samtale, undrede ham og ikke var en korrekt gengivelse heraf. Han husker ikke, om han forud for modtagelsen af brevet havde talt med Steen Ribers herom.

Foreholdt sit brev af 14. december 1993 til biskoppen oplyste han, at han gik til biskoppen, fordi Steen Ribers' brev af 13. december 1993 til ham, så vidt han husker, gav anledning til, at han skrev et brev til Steen Ribers. Han drøftede fra tid til anden sine dispositioner med biskoppen, og han orienterede biskoppen om, hvad han ville foretage sig. Han drøftede imidlertid ikke selve sagens substans med biskoppen og modtog ikke biskoppens tilkendegivelser herom.

Hans brev af 20. december 1993 til Steen Ribers, hvori han anmodede Steen Ribers om at melde sig ud af folkekirken, var en reaktion på Steen Ribers' brev af 13. december 1993. Han havde ikke forinden rådført sig med biskoppen. Han husker ikke, om det møde med biskoppen, som i hans brev af 14. december 1993 til biskoppen fremgår at være planlagt til torsdag den 16. december, blev til noget.

Debataftenen den 11. november 1993 blev offentligt annonceret, og det er formentlig korrekt, at der deltog op imod 150 personer. Hans rolle i forbindelse med mødet var, at han var ordstyrer. Det var hans indtryk, uden at han dog kunne vide det, at en del af deltagerne på mødet udgjorde Steen Ribers' »bagland«. Det var ligeledes hans indtryk, at Steen Ribers modtog impulser fra sit bagland, men han ved det ikke og kan heller ikke dokumentere det.

Han havde læst, men husker ikke hvor, at »Vandrer mod Lyset« sigter mod at undergrave folkekirken indefra. Ved undergravende virksomhed forstår han, at man modarbejder den organisation/forening, som man er medlem af og burde have loyalitet over for. Han mener, at Steen Ribers' interview i »Arken« er et eksempel på, at Steen Ribers har lavet undergravende virksomhed, og han opfatter interviewet i »Arken« som illoyalt over for folkekirken. Når Steen Ribers som menighedsrådsmedlem gjorde sig til talsmand for et helt andet budskab end det, der er indeholdt i folkekirken, da må det anses for at udgøre undergravende virksomhed. Dette er interviewet i »Arken« et eksempel på.

Foreholdt Steen Ribers' og Lisbeth Rybergs forklaringer om, at det var ham, der havde foreslået, at Steen Ribers ved at melde sig ud af menighedsrådet kunne undgå en eksklusionssag fra folkekirken, fastholder han sin erindring om, at forslaget kom fra Steen Ribers selv.

Lisbeth Ryberg har forklaret, at hun har været ansat som kordegn i Skt. Andreas Kirke i perioden fra januar 1990 til omkring år 2000.

3413

Hun kan fortsat vedstå indholdet af sin skrivelse af 20. januar 1994 og sin erklæring af 3. marts 1995. Hun kan stadig tydeligt huske hændelsesforløbet.

Højesterets begrundelse og resultat

Tre dommere - Marie-Louise Andreasen, Niels Grubbe og Jon Stokholm - udtaler:

Det følger af ordlyden af § 2, stk. 2, i lov nr. 352 af 6. juni 1991 om medlemskab af folkekirken m.v., at der kan blive tale om ophør af medlemskab som følge af, at et medlem stiller sig uden for folkekirken på anden måde end ved tilslutning til et andet trossamfund eller gendåb. Det må imidlertid kræves, at der er tale om en handlemåde, der kan sidestilles hermed.

For at der kan træffes afgørelse om eksklusion i medfør af denne bestemmelse, må der på grund af afgørelsens karakter og betydning være klart og sikkert holdepunkt i hjemmelsgrundlaget for en fortolkning, hvorefter et medlem på grund af en given handlemåde anses for at have stillet sig uden for folkekirken, jævnfør også kirkeministerens udtalelse om, at der kræves »meget klare og ekstraordinære forhold« (Folketingstidende 1990-91, tillæg B, sp. 598). Ifølge bemærkningerne til lovforslaget har bestemmelsen siden dens indførelse i lov nr. 280 af 30. juni 1922 om menighedsråd aldrig eller i hvert fald ikke i nyere tid været anvendt, og bemærkningerne indeholder ikke eksempler på tilfælde, hvor den kan anvendes. Det forhold, at man - uanset at man heller ikke forventede den anvendt i fremtiden - bevarede bestemmelsen af hensyn til folkekirkens selvforståelse som trossamfund (Folketingstidende 1990-91, tillæg A, sp. 2336), giver ikke nogen nærmere vejledning om bestemmelsens anvendelsesområde. Kravet om klart og sikkert holdepunkt i hjemmelsgrundlaget støttes også af, at man ved indførelsen af bestemmelsen i menighedsrådsloven af 1922 undlod at følge et forslag om, at udelukkelse endvidere skulle kunne ske efter administrativt fastsatte regler (Rigsdagstidende 1921-22, tillæg A, sp. 6082).

Ifølge § 3, stk. 1, jf. § 2, stk. 1, i den dagældende lov nr. 616 af 1. december 1983 om valg til menighedsråd var et medlem af folkekirken valgbar til menighedsrådet, medmindre den pågældende »stiller sig i afgjort modsætning til folkekirken ved åbenlyst at fornægte kristentroen«. Det anføres i bemærkningerne til forslaget til medlemskabsloven, at hensynet bag bestemmelsen i menighedsrådsvalgloven er det samme som bag bestemmelsen om ophør af medlemskab af folkekirken. På dette grundlag antages det i bemærkningerne, at en person, der »stiller sig i afgjort modsætning til folkekirken ved åbenlyst at fornægte kristentroen«, også »stiller sig uden for folkekirken« (Folketingstidende 1990-91, tillæg A, sp. 2336). Der er efter vores opfattelse ikke grundlag for denne antagelse. Tværtimod måtte bestemmelsen, der også fandtes i menighedsrådsloven af 1922, anses at indeholde et supplerende krav til medlemmer af menighedsrådet. Dette er en følge af bestemmelsens ordlyd og fremgår også af bemærkningerne til lovforslaget om afskaffelse af bestemmelsen ved lov nr. 288 af 29. april 1992 (Folketingstidende 1991-92, tillæg A, sp. 2032). Det må således ved fortolkning af medlemskabslovens § 2, stk. 2, lægges til grund, at en åbenlys fornægtelse af kristentroen som beskrevet i den dagældende menighedsrådsvalglov § 2, stk. 1, ikke er tilstrækkeligt til at stille sig uden for folkekirken.

På denne baggrund finder vi, at der ikke er det fornødne klare og sikre holdepunkt i hjemmelsgrundlaget for en fortolkning, hvorefter et medlem af folkekirken må anses for at have stillet sig uden for folkekirken, såfremt han gennem længere tid i læserbreve, foredrag og interviews i medierne har arbejdet ihærdigt, åbenlyst og aktivt med at udbrede en trosklare, der på en række punkter er i strid med folkekirkens.

Dette gælder uanset en eventuel forudgående tilkendegivelse fra de kirkelige myndigheder.

Der var herefter ikke grundlag for at fastslå, at Steen Ribers havde stillet sig uden for folkekirken, og Kirkeministeriets afgørelse af 8. august 1996 er derfor ugyldig.

Vi stemmer herefter for at tage Steen Ribers' påstand til følge for så vidt angår 1. og 2. led om, at afgørelsen er ugyldig, og at han også efter den 6. januar 1994 er medlem af folkekirken.

Vi bemærker, at vi herudover er enige i den begrundelse for samme resultat, som er anført af mindretallet.

Dommerne Peter Blok og Per Walsøe udtaler:

Det fremgår af Steen Ribers' brev af 13. december 1993 til sognepræst Mads-Bjørn Jørgensen og dennes svar i brevet af 20. december 1993 samt af de forklaringer, der er afgivet af Steen Ribers og Mads-Bjørn Jørgensen, at Steen Ribers fik tilbudt eller i hvert fald stillet i udsigt, at der ikke ville blive rejst nogen sag om eksklusion af folkekirken, hvis han frivilligt trak sig ud af menighedsrådet. Allerede denne omstændighed viser - uanset om det var Mads-Bjørn Jørgensen eller Steen Ribers selv, som først bragte løsningen på bane - at det egentlige formål med den senere afgørelse om at ekskludere Steen Ribers af folkekirken i medfør af § 2, stk. 2, i lov om medlemskab af folkekirken m.v. var at opnå, at Steen Ribers ikke længere kunne være medlem af menighedsrådet. Dette bestyrkes af de øvrige omstændigheder, som er fremhævet af mindretallet i landsrettens kendelse af 30. november 2001, herunder biskop Erik Norman Svendsens forklaring om, at han i et tv-interview har tilkendegivet, at det er hans holdning, at den tidligere gældende lovgivnings bestemmelse om særlige krav til menighedsrådsmedlemmer bør genindføres.

3414

Forud for lovændringen i 1992 indeholdt § 2, stk. 1, i lov om valg til menighedsråd en bestemmelse om, at valgret til menighedsråd - og dermed også valgbarhed til menighedsråd, jf. § 3, stk. 1 - var betinget af, at den pågældende ikke »stiller sig i afgjort modsætning til folkekirken ved åbenlyst at fornægte kristentroen«. Denne bestemmelse udgik ved lovændringen i 1992, idet det som begrundelse herfor anførtes, at det under hensyn til § 2, stk. 2, i medlemskabsloven »ikke [skønnes] rimeligt at stille yderligere betingelser for valgret og valgbarhed end medlemskab af folkekirken«. Vi finder, at det herefter må følge af § 3, stk. 1, jf. § 2, stk. 1, i menighedsrådsvalgloven, at en afgørelse om at ekskludere et medlem af folkekirken i medfør af § 2, stk. 2, i medlemskabsloven ikke må være begrundet i et ønske om at udelukke den pågældende fra at være medlem af menighedsrådet.

Afgørelsen om at ekskludere Steen Ribers af folkekirken må derfor anses for ugyldig allerede som følge af, at det som anført må lægges til grund, at det egentlige formål har været at opnå, at han ikke længere kunne være medlem af menighedsrådet.

Vi stemmer med denne begrundelse ligesom flertallet for at tage 1. og 2. led af Steen Ribers påstand til følge.

Vi bemærker endvidere, at det er vores opfattelse, at der under de betingelser, Kirkeministeriet har angivet i sin procedure, og under forudsætning af at den almindelige lighedsgrundsætning iagttages, kan ske eksklusion af folkekirken i medfør af § 2, stk. 2, i medlemskabsloven. Vi finder imidlertid ikke anledning til at tage stilling til, om disse betingelser og denne forudsætning er opfyldt i det foreliggende tilfælde.

Samtlige dommere udtaler herefter:

Afgørelsen om eksklusion har ikke påført Steen Ribers en krænkelse af en karakter, som kan begrunde tilkendelse af godtgørelse for tort i medfør af erstatningsansvarslovens § 26, og 3. led i Steen Ribers' påstand tages derfor ikke til følge.

Thi kendes for ret:

Kirkeministeriet skal anerkende, at ministeriets afgørelse af 8. august 1996 er ugyldig, og at Steen Ribers også efter den 6. januar 1994 er medlem af folkekirken.

Kirkeministeriet frifindes for kravet om betaling af godtgørelse for tort.

I sagsomkostninger for landsret og Højesteret skal Kirkeministeriet inden 14 dage efter denne højesteretsdoms afsigelse betale 400.000 kr. til statskassen.

1. Beretning fra det i henhold til lov af 10. september 1920 nedsatte udvalg for kirkelige anliggender (1922), s. 33, Rigsdagstidende 1921-22, till. A, sp. 6082, FT 1990-91, till. A, sp. 2336, og till. B, sp. 598, FT 1991-92, till. A, sp. 2032, og till. B, sp. 921-22 og 924, August Roesen: Dansk Kirkeret, 3. udg. (1976), s. 242-43, Preben Espersen: Kirkeret. Almindelig del, 2. udg. (1999), s. 50, 59, 153-55, 170-72, Bo von Eyben og Helle Isager: Lærebog i erstatningsret, 5. udg. (2003), s. 278-79.
2. Kendelsens sagsfremstilling er gentaget og udbygget i landsrettens dom og udelades derfor her.

U.1990.106/2Ø

Ø.L.D. 28. september 1989 i 8-235/1987

(Pia Stjrup, Kjærsgaard, A. F. Wehner).

Lidsøparken A/S, direktør Ernst Henriksen, godsejer Harald Henriksen, Danhotel I/S og A/S af 9. marts 1963 (hrs. Thyregod)

mod

*Rødby kommune (hrs. Ole Fentz)**Forvaltningsret 12.3 Forvaltningsret 3.2 Miljøret 1.1***Ugyldig lokalplan - Ulovligt formål.**

Kommunen K solgte til L nogle arealer, hvorpå der var planlagt - og delvist påbegyndt byggeri af - et

107

stort feriecenter, Lalandia. Ved en senere af K gennemført lokalplan af 1988 blev det muligt lovligt at fremme byggeriet. Lokalplanen hindrede samtidig i det væsentlige ejerne af naboejendommene N i at bebygge deres arealer. Antaget, at dette var sket for at opnå en lovliggørelse af det igangværende byggeri på L's ejendom. K, der på grund af bestemmelserne i skødet til L, kunne imødesee problemer ved standsning af L's byggeri, havde derved varetaget egne og/eller L's privatøkonomiske interesser. Hverken disse interesser eller K's interesse i - af hensyn til den handels- og beskæftigelsesmæssige udvikling i kommunen - at opnå en hurtig gennemførelse af et meget specielt og omfattende byggeri var hensyn, der kunne varetages ved udøvelsen af de beføjelser, der var tillagt K i planlovgivningen. Lokalplanens bestemmelser vedrørende N's ejendomme blev derfor kendt ugyldige. [1]

Sagen vedrører spørgsmålet om gyldigheden af en af sagsøgte, Rødby kommune, den 9. marts 1988 vedtaget lokalplan (Lokalplan nr. 219) og har følgende baggrund:

Ved betinget skøde af 12. oktober 1962 solgte sagsøgte til godsejer Harald Henriksen og direktør Ernst Henriksen ejendommen matr. nr. 244 q og 244 bp, begge Rødby købstads markjorder, med et areal på ialt 116.742 m². Under overdragelsen var tillige omfattet matr. nr. 246 k sammesteds med et areal på 3.400 m². Der er senere sket udstykning, således at matr. nr. 244 q deltes i matr. nr. 244 q og 244 bq og matr. nr. 244 k i matr. nr. 244 k og 244 v. Endvidere har sagsøgerne, Lidsøparken A/S, direktør Ernst Henriksen, godsejer Harald Henriksen, Danhotel I/S og A/S af 9. marts 1963, indbyrdes foretaget overdragelser og tilkøb, således at sagsøgernes ejendomme matr. nr. 244 e, matr. nr. 244 bp, matr. nr. 244 q, matr. nr. 246 k, matr. nr. 246 v og matr. nr. 244 bq udgør et sammenhængende areal, der er beliggende vest for Rødby Havn og over en længere strækning grænser til diget mod Fehmern bælt. Grænsen mod land udgøres af Hagesvej og af matr. nr. 1 el, oprindeligt tilhørende sagsøgte, samt af andre, mindre ejendomme, der ligesom matr. nr. 1 el mod nord grænser mod Hagesvej.

I det betingede skøde såvel som i det endelige skøde af 7. marts 1963 var det bestemt, at arealerne skulle benyttes til opførelse af et hotel, og ikke måtte videresælges uden sagsøgtes samtykke, dog at der efter fuldført hotelbyggeri måtte frasælges arealer. Efter forhandlinger mellem parterne opførte køberne et hotel andetsteds i kommunen. Ved højesteretsdom af 4. november 1976 tilpligtedes sagsøgte at kvittere sin servitut om forbud mod videresalg uden samtykke. Der fandtes på grundene en kommunal campingplads, som sælgerne ifølge skødet havde lov til at benytte, indtil en anden kommunal campingplads kunne tages i brug, eller hotelbyggeriet var gennemført. I januar 1981 meddelte sagsøgerne sagsøgte, at de ville indstille driften af campingpladsen

med udgangen af sommersæsonen 1981, men de fortsatte faktisk driften og driver fortsat campingpladsen.

Den 26. august 1984 vedtog sagsøgte lokalplan nr. 21, turistformål vest for Rødby Havn, omfattende bl.a. den sagsøgte da tilhørende ejendom matr. nr. 1 el, samt de sagsøgerne tilhørende ejendomme matr. nr. 244 ae, 244 bp, 244 q, 246 k, 244 bq og 246 v, alle af Rødby markjorder, samt alle parceller, der efter den 13. april 1983 udstykkes fra de nævnte ejendomme.

Lokalplanens formål angaves at være at sikre rådets anvendelse til turistformål såsom hotel, motel, kongresbygninger, kursuscentre, restaurant, campingplads eller anden turistvirksomhed.

Lokalplanens område gik fra Hagesvej mod nord til Østersødiget mod syd og strakte sig mod øst til havneområdet ved Rødby Havn.

Om områdets anvendelse og bebyggelse var det i lokalplanen anført:

3.1. Området 01 (der omfattede sagsøgtes daværende ejendom matr. nr. 1 el og den del af sagsøgernes ejendom, der ligger syd herfor d.v.s. nærmere Østersødiget) anvendes til et klimatisk feriehotel (d.v.s. et hotel med tilhørende faciliteter opført som terrassebyggeri under en fælles klimaskærm).

3.2. Område 02 (der ligger øst for 01 området) må anvendes til hotel, motel, kongresbygning, kursuscenter eller anden turistvirksomhed som efter byrådets skøn naturligt finder plads i området.

3.3. Område 03 (øst for 02 området). Den på området værende campingplads påregnes bibeholdt, men ombygges i henhold til

108

miljøministeriets bekendtgørelse nr. 453 af 30. august 1974 og tilhørende cirkulære af 7. januar 1975 samt friluftsområdets vejledning i anlæg af campingpladser.

3.4. Området 04 (der ligger øst for 03 området) udlægges til vandrehjem samt anden turistvirksomhed som efter byrådets skøn naturligt finder plads i området.

3.5. Området 05 (nordøst for 04 området) reserveres til parkeringsformål (parkering af kortere varighed for gæster til stranden m.v.). - - -

3.7. De til den enkelte institution på delområderne 01, 02 og 04 hørende grønne områder skal anlægges således, at de sammen med de offentlige grønne områder 06 udgør en sammenhængende strandpark, der skal være offentlig tilgængelig.

- - -

6.2. Bebyggelsen i områderne mrk. 01, 02 og 03 og 04 må ikke placeres nærmere Østersødiget end 150 meter regnet fra digekronens midtlinie.

- - -«

Den 14. maj 1985 anlagde sagsøgerne sag mod sagsøgte med påstand om, at lokalplanen ikke var til hinder for nedlæggelse af den på deres ejendom værende campingplads, og om at visse nærmere angivne bestemmelser i lokalplanen var ugyldige.

Ved Østre Landsrets påankede dom af 24. oktober 1986 blev det fastslået, at lokalplan nr. 21 ikke var til hinder for, at sagsøgerne kunne nedlægge den på deres ejendom værende campingplads, og at lokalplanens bestemmelse om et klimatisk feriehotel, der ville inddrage en del af sagsøgernes ejendom, var ugyldig. Derimod fandtes hverken en bestemmelse om anvendelse af område 02 til hotel, motel, kongresbygning, kursuscenter eller anden turistvirksomhed eller om en 150 meter byggelinie ugyldig.

Projektet vedrørende et klimatisk feriehotel viste sig urealisabelt, og matr. nr. 1 el, hvis areal er 4 ha 1450 m², blev tillige med en række andre parceller med et samlet areal på ca. 64 ha ved betinget skøde af 20. december 1985 solgt til selskabet Borgergade 6, Aalborg ApS for 5,5 mill. kr. kontant og med overtagelse den 1. januar 1986. I skødet var blandt andet følgende bestemmelser:

- - -

3. - - -

Køber erklærer sig bekendt med indholdet af den på arealerne tinglyste lokalplan nr. 2, hvis bestemmelser køberen forpligter sig til at respektere, jfr. foreliggende bebyggelsesplaner. - - -

7. Under henvisning til bekendtgørelse nr. 357 af 15. juli 1985 af lov om sommerhuse og camping m.v. erklærer køberen, at de overdragede arealer erhverves i erhvervsøjemed, nemlig med henblik på bebyggelse med hotelejerlejligheder - - -«

Den 11. december 1985 besluttede sagsøgte i byrådsmøde at meddele en række dispensationer, således at der på ovennævnte areal kunne opføres 757 sommerhuse.

Der blev umiddelbart herefter meddelt byggetilladelse til opførelse af disse huse.

Det selskab, der havde købt bl.a. matr. nr. 1 el, beherskedes sammen med andre selskaber af entreprenør Ejnar Jensen, der agtede at opføre og via forskellige andre selskaber drive et såkaldt vandland med tilhørende ferieboliger. Projektet betegnes i det følgende som »Lalandia«.

Det er oplyst, at en lokalplan nr. 2 gav mulighed for sommerhusbebyggelse på de erhvervede arealer. Det viste sig imidlertid, efter at byggemodning og opførelsen af sommerhusene var begyndt, at den af køberen forudsatte anvendelse af feriehusene - erhvervsmæssig udlejning - var i strid med lov om sommerhuse og camping, jfr. lovbekendtgørelse nr. 357 af 15. juli 1985. I den anledning blev der optaget forhandlinger mellem sagsøgte og planlægningsmyndighederne med henblik på en løsning af det opståede problem. Den 14. august 1986 afholdtes et møde, hvori fra sagsøgtes side bl.a. deltog borgmester Hans Christiansen. Af mødereferatet fremgår blandt andet:

»Amtskommunens deltagere blev præsenteret for et delvis igangsat projekt inden for et område, der svarer til lokalplan nr. 2's udstrækning.

På arealet tænkes opført 758 huse eller hytter, som skal kunne benyttes hele året. Der er givet byggetilladelse hertil af kommunen. Delområdet L1 i lokalplanen er omfattet af tillæg nr. 1 til lokalplan nr. 2 (219) og tænkes udnyttet til det i tillægget angivne formål: en del til centerområde (adm. butikker, restaurationer, bygninger til sport og lign.), en del til udendørs rekreative formål (leg, sport, underholdning), og en del til grønt område.

Ca. 30 huse eller hytter er under opførelse i lokalplanens delområder, og et par større bygninger er under opførelse i centerområdet.

- - -

Kommunens problem er, at Planstyrelsen på et møde med kommunen den 14. august 1986 har været skeptisk over for, om der kan gives tilladelse

109

til udlejning af områdets ferie- og fritidsboliger. Tilladelse til hoteldrift kræves, når der til virksomheden er knyttet huse eller hytter, der udlejes for mere end 5 nætter ad gangen.

- - -

I den konkrete situation i Rødby kan tilladelse næppe forventes.

- - -

Amtskommunens deltagere påpegede problemerne omkring regionplanen, der ikke umiddelbart giver mulighed for placering af et feriehotel inden for lokalplan nr. 2. Det blev understreget, at da der i regionplanen allerede er givet mulighed for udlæg af arealer/feriecentre vest for Rødbyhavn, ville det blive meget vanskeligt at udlægge endnu ét i dette område.

Hertil svarede kommunen, at man var parat til at give afkald på de to nu godkendte placeringsmuligheder til fordel for en ny placering i sommerhusområdet.

Johan Landgren, (amtskommunens repræsentant), nævnte, at regionplanen - - - måske giver mulighed for en sådan flytning, således at der ikke skal udarbejdes regionplantillæg.

Regionsplanens bestemmelse - - - om max. størrelse af feriehoteller på 300 enheder vil heller ikke i væsentlig grad blive overskredet ved

en sådan sammenlægning og flytning af de to nuværende lokaliseringmuligheder. Det nye feriehotel/center er planlagt til 758 enheder.«

I skrivelse af 17. februar 1987 fra sagsøgte til Miljøministeriet (Planstyrelsen) oplyste sagsøgte blandt andet:

»Lokalplan nr. 2 vil blive ændret fra et sommerhusområde til et feriehotelområde indeholdende indkvarteringsområder og et centerområde. Indkvarteringsområderne vil blive udbygget med række- kædehuse i form af gavlhuse indeholdende ferie-lejligheder, og centerområdet vil komme til at indeholde administrations- og servicebygninger samt butikker og fritidsfaciliteter.

Lokalplan nr. 21 ændres således, at det klimatiske feriehotel udgår til fordel for et traditionelt hotel i 2 etager, og med en højde på max. 8,5 m. Det udlagte område til hotel - motel, samt områderne til campingplads, vandrehjem og grønne områder, fastholdes - - -«

Den 25. marts 1987 foretoges i det pågældende område en besigtigelse, hvori repræsentanter for sagsøgte og Storstrøms Amtskommune deltog. Der var da blevet opført 64 huse i spredt bebyggelse i et begrænset område i henhold til byggetilladelsen fra december 1985. I referatet vedrørende besigtigelsen hedder det blandt andet:

»Kommunens udkast til planændringer for området blev drøftet. Fra Amtets side blev fremhævet, at det er forudsat, at de hidtidige hotelmuligheder udgår, hvis det nuværende byggeri skal lovliggøres.

- - -

- - - kravet om koncentration af feriebebyggelsen bør medføre, at der friholdes store grønne områder i overensstemmelse med regionplanens retningslinier.

- - -

Amtet udarbejder udkast til regionplantillæg.

- - -

I regionplantillægget skriver vi, at planen udarbejdes efter opfordring fra Rødby Kommune.«

Sagsøgte vedtog herefter den 17. juni 1987 forslag til lokalplan 219.

I forslaget, der den 9. marts 1988 blev vedtaget af sagsøgte i stort set uændret skikkelse, er blandt andet fastsat følgende:

»3. Områdets anvendelse.

3.1. Lokalplanområdet opdeles i 3 delområder som angivet på kortbilag nr. 1.

3.2. Delområde A må kun anvendes til opførelse af et feriehotel/feriecenter, indeholdende max. 800 ferieboliger og med tilhørende administrations- og servicefaciliteter, herunder indkvarteringsforhold, butikker, sports- og aktivitetsmuligheder såvel inden- som udendørs. I forbindelse hermed må der etableres et subtropisk ferie- og fritidsanlæg (vandland) Området skal opdeles af offentligt tilgængelige grønne arealer.

Delområde B, (der bl.a. omfatter matr.numrene 244 ae, 244 bp, 244 q og 244 bq, 246 k og 246 v), må kun anvendes til grønt område i tilknytning til stranden. Inden for delområdet må der etableres de for området nødvendige servicebygninger og parkeringspladser, og i den østlige del af området en campingplads samt vandrehjem og restaurant (pavillon). Byrådet vil på længere sigt arbejde for etablering af en lystbådehavn i området.

Der må ikke foretages ændret anvendelse eller bebyggelse af delområdet, før der er fastsat nærmere bestemmelser herom i en supplerende lokalplan.

- - -

Byggelinier.

5.7. Langs Østersøen pålægges byggelinier

110

således at ingen bebyggelse må opføres nærmere kystlinien end 100 m (og 60 m fra indvendig digefod).«

Ved lokalplanen ophævedes bl.a. lokalplan nr. 21.

Den 17. august 1987 - efter anlægget af nærværende sag - anmodede sagsøgeren, Lidsøparken A/S, om godkendelse af et hotelprojekt på ejendommen matr. nr. 244 bp. Af skrivelsen fra Lidsøparken A/S fremgår blandt andet, at projektet var udarbejdet i foråret 1986.

Den 28. august 1987 rejste sagsøgeren Lidsøparken A/S over for sagsøgte indsigelse mod lokalplanforslaget blandt andet vedrørende dettes bestemmelse om placering af en campingplads på sagsøgerens ejendom.

Ved skrivelse af 15. september 1987 besvarede sagsøgte henvendelsen vedrørende det fremsendte hotelprojekt blandt andet således:

»- - - bebyggelsesprocenten ifølge projektforslaget vil blive større end den i lokalplan nr. 21 tilladte på 10,0. Endvidere er bebyggelsen planlagt søværts den i samme lokalplan fastlagte byggelinie på 150 m fra digekronens midte.

Lokalplan nr. 21 forventes imidlertid at udgå, idet der - - - er fremlagt et forslag til lokalplan nr. 219 bl.a. omhandlende ejendommen, matr. nr. 244 bp Rødby markjorder. Ifølge forslaget udlægges området, hvori ejendommen matr. nr. 244 Rødby markjorder er beliggende, til grønt område, hvor der kun må etableres campingplads, vandrehjem, restaurant (pavillon) samt de for området nødvendige servicebygninger, parkeringspladser m.v.

- - -

På det foreliggende grundlag kan vi - - - ikke godkende det fremsendte projektforslag og må i øvrigt nedlægge forbud mod, at der på ejendommen matr. nr. 244 bp Rødby markjorder retligt eller faktisk etableres forhold, som kan hindres ved en lokalplan, jfr. kommuneplanlovens § 17.

- - -«

Den 3. december 1987 meddelte Miljøministeriet sagsøgeren, Lidsøparken A/S, der havde påklaget sagsøgte bebyggelsesforbud, at Rødby byråd har haft den fornødne hjemmel i kommuneplanlovens § 22, stk. 1, til at nægte godkendelse af det omhandlede projektforslag.

Ved skrivelse af 17. marts 1988 meddelte sagsøgte sagsøgeren, Lidsøparken A/S, at lokalplanen var vedtaget. I skrivelsen hed det blandt andet:

»Planen betyder, at området er udlagt til ferie- og turistområde og at der inden for området må etableres et ferie- og turisthotel indeholdende 800 ferieboliger med tilhørende administrations- og servicefaciliteter herunder et subtropisk ferie- og fritidsanlæg (vandland) med en højde på 22 m.«

I forbindelse med realiseringen af de i lokalplanen forudsatte grønne områder i »Lalandia« opstod det problem, at en del af de til dette formål udlagte arealer tilhører sagsøgerne. I den anledning tilskrev sagsøgte »Lalandia ApS« den 8. december 1988 blandt andet således:

»Anlæg af disse grønne områder er i overensstemmelse med lokalplanen en betingelse for, at feriecenteret og hertil knyttet bebyggelse kan ibrugtages.

- - -

Kommunen er opmærksom på, at en del af de arealer, som skal udlægges til grønne områder, ikke tilhører Dem, men ejes af en anden grundejer.

Kommunen skal derfor opfordre Dem til at søge endeligt afklaret, om De kan erhverve de pågældende arealer til en for området sædvanlig pris fra den pågældende grundejer, eller om denne nu selvstændigt vil tage skridt til etablering af de grønne områder.

Hvis det overfor kommunen dokumenteres, at dette ikke er tilfældet, og at De derfor ikke har mulighed for at få etableret de pågældende grønne områder gennem aftaler, skal kommunen hermed tilkendegive sin vilje til i nødvendigt omfang at gennemføre ekspropriationer af de pågældende arealer i henhold til kommuneplanlovens § 34 for at kunne realisere lokalplan nr. 219.

- - -

Tilsvarende bedes De bekræfte, at De vil afholde alle omkostninger på samme måde, mod at overtage arealerne, hvis grundejerne i stedet skulle kræve overtagelse efter reglerne i kommuneplanlovens § 32 eller dennes analogi.

- - -«

Det er under sagen oplyst, at et af de af entreprenør Ejnar Jensen beherskede selskaber er gået konkurs, og at de øvrige i »Lalandia« deltagende selskaber er trådt i betalingsstandsning.

Under denne, den 27. juli 1987 anlagte sag har sagsøgerne endeligt påstået sagsøgte tilpligtet at anerkende, at den af sagsøgte vedtagne lokalplan nr. 219: »Ferie- og turistområde vest for

111

Rødbyhavn« ikke er gyldig for så vidt angår sagsøgernes ejendomme matr.numrene 244 bq, 246 v, 244 q, 246 k og 244 bp Rødby købstads markjorder.

Sagsøgte har påstået frifindelse.

Der er for landsretten afgivet vidneforklaring af direktør Ole Friberg, borgmester Hans Christiansen samt stadsingeniør Torben Ryder.

Direktør Ole Friberg har blandt andet forklaret, at han, da sagsøgernes hotelprojekt blev indsendt til sagsøgte, ikke var klar over, at lokalplanforslaget var vedtaget ca. 10 dage tidligere. Den nu vedtagne lokalplan, der blandt andet fratager sagsøgerne mulighederne for hotelbyggeri, udstykning og sommerhusbyggeri, gør i realiteten sagsøgernes arealer uanvendelige. Sagsøgerne har for tiden bortforpagtet campingpladsen, for et beløb på 10.000 kr. årligt. I en på arealerne for adskillige år siden opført pavillon blev der indtil energikrisen i 1970-erne drevet restaurationsvirksomhed, hvilket ikke mere kan gøres rentabelt, og pavillonen har derfor i en længere årrække været ubenyttet. Der har efter landsretsdømmen været forsøgt forhandlet med sagsøgte vedrørende arealernes fremtidige anvendelse, men man kunne ikke nå til et resultat.

Borgmester Hans Christiansen har blandt andet forklaret, at entreprenør Ejnar Jensen, der stod bag »Lalandia-projektet«, henvendte sig til sagsøgte kort efter, at det havde vist sig, at projektet vedrørende det klimatiske feriehotel ikke var realiserbart. Sagsøgte havde en færdig lokalplan med mulighed for placering af 200-800 sommerhuse, men indtil da havde der ikke vist sig interesse fra nogen side for at udnytte disse muligheder. Entreprenør Jensen var rede til straks at begynde byggeri og omfattende byggemodning, herunder kloakering. Grunden var som anført i det betingede skøde solgt til opførelse af hotelejerlejligheder, og den bebyggelsesplan, der henvises til i skødet, anviser spredt bebyggelse og et større centerbyggeri. Umiddelbart efter at det betingede skøde var underskrevet, meddelte sagsøgte byggetilladelse til 757 sommerhuse. Man var ikke klar over, at gennemførelse af entreprenørens projekt og den af ham forudsatte driftsform ville stride mod lov om sommerhuse, der kræver huse i tætte klynger til hotelbyggeri. Da sagsøgte blev klar over det, var ca. 64 sommerhuse allerede opført i spredt bebyggelse, og byggemodningen vidt fremskredet. Planstyrelsen oplyste, at dispensation ikke var mulig. Den eneste måde, hvorpå lovliggørelse kunne ske, var ved at ændre lokalplanen med den konsekvens, at de to i området eksisterende muligheder for opførelse af hotel, hvoraf den ene var sagsøgernes, måtte opgives, og bebyggelsesmulighederne i det hele overføres til »Lalandia-området«. Da sagsøgte ikke fandt, at man kunne prisgive entreprenør Jensen og opgive den ønskede aktivitet i området, og da amtskommunens krav var ufravigeligt, valgte sagsøgte at »sælge« blandt andet sagsøgerens muligheder for bebyggelse. Sagsøgte var klar over, at sagsøgernes ejendomme blev udlagt til grønt område, men der er ikke i forbindelse med udarbejdelsen af den nu omstridte lokalplan taget hensyn til, hvem der ejede de enkelte, berørte ejendomme. Overordnede planlægningshensyn inden for de af lovgivningen og planmyndighederne afstukne retningslinier var afgørende. Sagsøgte har senere med planmyndighedernes accept givet tilladelse til, at der på arealer tilhørende den tidligere Bindernæs Efterskole af en kooperativ virksomhed etableres et feriecenter. Der er tale om en

hyttebebyggelse i et område, der grænser mod de af lokalplan 219 berørte arealer. Så vidt vidnet har erfaret, har den hidtidige drift af »Lalandia« været tilfredsstillende. En større del af boligerne er nu færdigopført tilligemed det tilhørende vandland. Vidnet ved ikke, hvilke konsekvenser den indtrådte konkurs og betalingsstandsning vil få på projektets videre skæbne.

Stadsingeniør Torben Ryder har blandt andet forklaret, at han i en årrække har været ansat i sagsøgte tekniske forvaltning, i det sidste års tid som stadsingeniør. Han har ikke taget del i udarbejdelsen af lokalplan 219. Han har ikke haft forbindelse med entreprenør Jensen vedrørende dennes projekt. Da byggetilladelsen blev givet, blev der alene taget stilling til de med byggeriet forbundne tekniske spørgsmål.

Sagsøgerne har til støtte for påstanden nærmere anført, at sagsøgte efter de domme, der er afsagt i de to tidligere retssager mellem parterne, ikke har grundlag for i sin nye lokalplan at opretholde en bestemmelse om etablering af campingplads på sagsøgernes arealer. Ved lokalplanen er der tillagt ejerne af Lalandiaområdet en meget intensiv udnyttelsesret, idet der må opføres over 700 huse og et meget stort center. Det står i åbenbart misforhold til den meget ringe udnyttelse, der efter lokalplanen er mulig for sagsøgerne. De

112

muligheder, der anvises i lokalplanen, er ikke realisable. Pavillonens har i årevis ikke kunnet drives med økonomisk udbytte, stedet er ikke egnet til vandrehjem, og lystbådehavn kan ikke anlægges indenfor en overskuelig tid. Det betyder, at de meget store arealer, som sagsøgerne har købt af sagsøgte, i realiteten er udlagt til grønt område og derved gjort værdiløse. Sagsøgte har tilsidesat grundsætningen om ligelig behandling af borgerne. Sagsøgte har løbende ført forhandlinger med ejerne af Lalandiaområdet, men overhovedet ikke med sagsøgerne. Såvel vidnet borgmester Christiansens forklaring som referatet af sagsøgte forhandlinger med de overordnede myndigheder viser, at sagsøgte ensidigt har varetaget en enkelt grundejers interesser og prisgivet sagsøgernes. Sagsøgte har klart taget usaglige hensyn og derved overskredet rammerne for sit skøn. Lokalplanen må som følge heraf være ugyldig for så vidt angår sagsøgernes arealer.

Sagsøgte har anført, at lokalplan nr. 219 med hensyn til sagsøgernes arealer indeholder samme bestemmelser som den tidligere lokalplan med de ændringer, der er nødvendiggjort ved Østre Landsrets dom af 24. oktober 1986. Den eneste forskel vedrører matr. nr. 244 bp, hvor muligheden for opførelse af et hotel er udeladt. Landsretsdommen betyder kun, at sagsøgte ikke kan pålægge sagsøgerne at drive campingplads, men ikke at lokalplanen ikke skulle kunne åbne mulighed herfor. Arealerne er kystnære områder egnede til feriemål, og bestemmelserne i lokalplanen giver sagsøgerne de muligheder, som er naturlige for området, og som er normale i lokalplaner. Sagsøgerne har i de mange år, de har ejet arealerne, ikke taget skridt til bebyggelse og ikke udnyttet de muligheder, planlovgivningen da gav dem. De muligheder, som nu er givet dem, har de ikke forsøgt at udnytte, og ansøgningen om tilladelse til opførelse af et hotel kan blandt andet efter sagsøgernes kendskab til forslaget til lokalplanen ikke anses for alvorligt ment. Såfremt sagsøgerne mener, at der ikke er levnet dem udnyttelsesmuligheder, må de kræve, at sagsøgte overtager arealerne mod erstatning i overensstemmelse med kommuneplanlovens § 32. Erstatning skal i så fald fastsættes uden hensyn til den anvendelse, som lokalplanen tilsigter, jfr. lovens § 35. Sagsøgerne kan ikke inddrage lokalplanens bestemmelser vedrørende område A i sagen. I planlovgivningen gælder lighedsgrundsætningen ikke. Det forudsættes, at nogle områder kan udlægges til intensiv bebyggelse og tilstødende grunde til friarealer. Sagsøgte har forhandlet med ejerne af Lalandia-området, idet der var tale om en kontraktspartner. Sagsøgte har af hensyn til udviklingen i kommunen ønsket at fremme det igangværende hotelbyggeri, og det er de overordnede myndigheder, der har forlangt, at muligheden for hotelbyggeri på sagsøgernes arealer udgik. Det er naturligt at bevare store naturom-

råder langs kysten, og bestemmelserne i lokalplanen må i enhver henseende anses for lovlige og gyldige.

Bestemmelsen i lokalplan nr. 219, om at sagsøgernes arealer kan anvendes til campingplads, har hjemmel i kommuneplanlovens § 18, stk. 1, nr. 2. Ved Østre Landsrets dom af 24. oktober 1986 er sagsøgte tilpligtet at anerkende, at en bestemmelse i den nu ophævede lokalplan nr. 21 ikke var til hinder for nedlæggelse af den eksisterende campingplads. Højesterets dom af 4. november 1976 angår spørgsmålet om sagsøgernes ret til at sælge arealer uden først at opføre bebyggelse. Disse domme kan ikke medføre, at bestemmelsen i lokalplan nr. 219 om anvendelse til campingplads skulle være ulovlig eller ugyldig. Lokalplan nr. 21 gav sagsøgerne mulighed for opførelse af et hotel på matr. nr. 244 bp (02-området) Det må anses godtgjort, at bestemmelsen herom er udeladt i den nye lokalplan for efter forhandling med de overordnede myndigheder at opnå lovliggørelse af et igangværende byggeri på en anden ejendom i området. Sagsøgte, der på grund af bestemmelserne i skøde til den pågældende grundejer, kunne imødesee problemer, såfremt byggeriet måtte standses, har herved varetaget egne og/eller den pågældende grundejers privatøkonomiske interesser. Hverken disse interesser eller sagsøgte interesse i af hensyn til den handels- og beskæftigelsesmæssige udvikling i kommunen at opnå en hurtig gennemførelse af et meget specielt og omfattende byggeri, er hensyn, der kan varetages ved udøvelsen af de beføjelser, der er tillagt sagsøgte i planlovgivningen.

Herefter tages sagsøgernes påstand, mod hvis udformning der ikke er fremsat indsigelse, til følge.

Thi kendes for ret:

Sagsøgte, Rødby kommune, tilpligtes at anerkende, at den af sagsøgte vedtagne lokalplan nr. 219: Ferie- og turistområde vest for Rødbyhavn ikke er gyldig for så vidt angår de sagsøgerne, Lidsøparken A/S, direktør Ernst Henriksen, godsejer Harald Henriksen, Danhotel I/S og A/S af 9. marts 1963

113

tilhørende ejendomme, matr. nr. 244 bq, 246 v, 244 q, 246 k og 244 bp Rødby købstads markjorder.

I sagsomkostninger udreder sagsøgte til sagsøgerne 25.000 kr. Det idømtes at efterkomme og udrede inden 14 dage.

1. Kendelser om fast ejendom 1968.135, U.1975.743 H (U1975B.400), Bent Andersen og Ole Christiansen: Kommuneplanloven (3. udg.) s. 367-368, W.E. v. Eyben m.fl.: Fast ejendoms regulering (3. udg.) s. 158 og Carsten Revsbæk: Planer og Forvaltningsret s. 291-293.

U.1989.249H

H.D. 27. januar 1989 i sag II 196/1988

Kristelig Fagforening som mandatar for Ingelise Lindenhoff og Åse Steffensen (adv. Søren Juul)

mod

Tjørneparkens Børneinstitutioner (adv. Søtoft Madsen).

Personspørgsmål 4

250

Ansættelses- og arbejdsret 271.2

Afskedigelser på grund af medlemskab af Kristelig Fagforening.

En 53-årig køkkenmedhjælper, der havde en ugentlig arbejdstid på 20 timer, og en 50-årig rengøringsassistent, der havde en ugentlig arbejdstid på 22 timer, blev afskediget, da de havde været ansat i henholdsvis 8 år og 2 år. Efter afskedigelsen var de pågældende uden arbejde i henholdsvis 2 år og 1 år. Uanset afskedigelseskrivelsernes begrundelse godtgjort, at den reelle begrundelse for afskedigelserne af de ansatte var, at de var medlemmer af Kristelig Fagforening. Afskedigelserne var derfor i strid med lov nr. 285 af 9. juni 1982 om beskyttelse mod afskedigelse på grund af foreningsforhold, og der tilkendtes i medfør af lovens § 4 de ansatte en godtgørelse på henholdsvis 50.000 kr. og 30.000 kr. eller henholdsvis ca. 11 måneders og ca. 5½ måneders løn på afskedigelsestidspunktet. [1]

Rødovre rets dom 30. januar 1987.

Under denne sag, som er anlagt den 22. april 1986, har Kristelig Fagforening (KF) som mandatar for Ingelise Lindenhoff (IL) og Åse Steffensen (ÅS), påstået sagsøgte Tjørneparkens Børneinstitutioner dømt til at betale til IL kr. 80.000 og til ÅS kr. 50.000 med tillæg af sædvanlig procesrente fra sagens anlæg, til betaling sker.

Sagsøgte har påstået principalt frifindelse, subsidiært mod betaling af et af retten fastsat mindre beløb.

Sagsøgerne har som grundlag for deres påstand henvist til § 4, stk. 1 og 2 i lov nr. 285 af 9. juni 1982 om beskyttelse mod afskedigelse på grund af foreningsforhold.

Sagens omstændigheder er følgende:

IL blev den 15. december 1977 ansat som køkkenassistent i den sagsøgte børneinstitution, der efter det oplyste er en selvejende institution. IL var ved og i en periode efter ansættelsen ikke medlem af nogen fagforening. Efter dernæst i en periode at have været medlem af Kvindelig Kommunalarbejder Forbund blev hun pr. 1. januar 1985 medlem af Kristelig Fagforening og Kristelig Arbejdsløshedskasse.

ÅS blev ansat som rengøringsassistent i vuggestuen under den sagsøgte institution med virkning fra den 16. december 1983. ÅS var fra den 1. januar 1983 medlem af Kristelig Arbejdsløshedskasse og fra den 1. september 1985 tillige medlem af Kristelig Fagforening. I forbindelse med overenskomstforhandlingerne i 1985 oplyste sagsøgerne, at de var medlemmer af KF. I et personalemøde i vuggestuen den 11. juni 1985, var et punkt på dagsordenen »Samarbejde med uorganiserede«, bilag C. Vuggestuens leder Bent Horner bad under personalemødet sagsøgerne melde sig ind i Kvindeligt Arbejderforbund (KA) hvilket de begge nægtede. Et til den 27. august s.å. berammet husmøde, hvortil sagsøgerne var indkaldt, blev udsat til den 3. september kl. 16.00. Der er uenighed mellem parterne, om hvorvidt sagsøgerne blev behørigt indkaldt til mødet 3. september kl. 16.00. Et referat af mødet er fremlagt som bilag 1. Af referatet fremgår under punkt 4:

»Referat af mødet mellem ansættelsesudvalget og rengørings- og køkkenpersonale i vuggestuen:

Rengørings- og køkkenpersonalet i vuggestuen var indkaldt til møde i ansættelsesudvalget, hvor man ville drøfte deres manglende medlemskab af en relevant fagforening. De udeblev fra mødet og var ikke at træffe hjemme«.

Referatets punkt 5: »Diskussion om holdning til samarbejde med mennesker der ikke er medlem af en relevant fagforening«, blev drøftet i 4 grupper. Af referatet fremgår vedrørende gruppernes holdning:

»Gruppe I: Gruppen finder, at man skal være medlem af den organisation, der har forhandlingsretten for ens område.

Gruppens medlemmer vil ikke samarbejde med uorganiserede. Vi finder, at fælles organisationsvilkår sikrer fælles kamp og samme økonomiske muligheder for at klare sig igennem en konflikt«.

»Gruppe II: Vi mener problemet skal tages op i ansættelsesudvalget, og at der ikke skal foreligge noget skriftligt«.

Gruppe III: »Vi vil ikke arbejde sammen med uorganiserede. Man skal være medlem af den fagforening, der varetager ens interesser«.

»Gruppe IV: Gruppen mener, at man skal være medlem af den fagorganisation, den enkelte tilhører og som har forhandlingsretten for ens område. Et flertal af gruppen mente ikke at kunne samarbejde med uorganiserede«.

Det hedder i slutningen af referatet:

»Plenum: Husmødet henstiller:

- at man er medlem af en relevant fagforening

251

- at ansættelsesudvalget indkalder rengørings- og køkkenpersonalet i deres arbejdstid til nyt møde. Hvis de pågældende ikke møder frem, skal ansættelsesudvalget indstille til bestyrelsen, at de opsiges p.g.a. ovennævnte udeblivelser«.

Den 10. september s.å. om morgenen bad bestyrelsesformanden Jeppe Gram sagsøgerne om straks at komme til et møde. Efter en ordveksling, hvis indhold der mellem parterne er uenighed om, deltog sagsøgerne ikke i mødet. Samme aften afholdtes bestyrelsesmøde. Af referatet af dette møde fremgår blandt andet:

»Ansættelsesudvalget havde indkaldt Ingelise (køkkenassistent i vuggestuen) og Åse (rengøringsassistent i vuggestuen) til møde.

Mødets formål var at drøfte de samarbejdsproblemer der er i vuggestuen. Ingelise og Åse udeblev fra dette møde.

Personalet har herefter på et husmøde den 3. september 1985 opfordret ansættelsesudvalget til at indkalde Ingelise og Åse til et nyt møde i deres arbejdstid. Husmødet besluttede samtidig, at hvis de ikke mødte op til dette møde, skulle ansættelsesudvalget indstille til bestyrelsen at Ingelise og Åse opsiges på grund af ovennævnte udeblivelser.

Ingelise og Åse blev indkaldt til nyt møde i ansættelsesudvalget den 10. september 1985 kl. 9.00. Ingelise og Åse nægtede at deltage i mødet. (Referat af mødet omdelt til bestyrelsen).

Ansættelsesudvalget indstiller herfor til bestyrelsesmødet den 10. september 1985, at Ingelise og Åse opsiges på grund af ovennævnte udeblivelser.

Ansættelsesudvalget har forespurgt 2 fagforeninger.

Ovennævnte udeblivelser er opsigelsesgrund.

Bestyrelsen besluttede, at Ingelise og Åse skriftligt skal indkaldes til nyt møde. I indkaldelsen skal de gøres opmærksom på, at bestyrelsen ser med stor alvor på deres udeblivelser.

Bestyrelsen giver ansættelsesudvalget fuld kompetence til at behandle sagen.

Elin indtræder i ansættelsesudvalget indtil næstkommende ansættelsesudvalgsmøde«. Jeppe Gram indkaldte herefter ved skrivelser af 16. september 1985 sagsøgerne til et møde med ansættelsesudvalget, såle-

des at IL skulle møde kl. 9.00 og ÅS kl. 9.30. Indkaldelsesskrivelserne var sålydende:

»Bestyrelsen har på sit møde den 10. september 1985 behandlet spørgsmålet om dine udeblivelser fra de den 3. september og 10. september d.å. indkaldte ansættelsesudvalgs møder, i hvilke man ønskede at drøfte opståede samarbejdsproblemer.

Bestyrelsen ser med stor alvor på sagen, og har i den anledning givet ansættelsesudvalget fuld kompetence til at tage de videre fornødne skridt i spørgsmålet om såvel samarbejdsproblemerne som ovennævnte udeblivelser. De indkaldes hermed til møde med ansættelsesudvalget fredag den 20. september 1985 kl. 9.00 i fritidshjemmets personale- rum«. Sagsøgerne mødte sammen kl. 9.00 og med sagsøgerne mødte en repræsentant fra KF, som sagsøgerne ønskede med som bisidder. Da ansættelsesudvalget fastholdt at ville tale med sagsøgerne alene, nægtede de at deltage i mødet. Ansættelsesudvalget meddelte den sagsøgte institution et referat af mødet den 20. september, se bilag 6. De samarbejdsproblemer, som skulle drøftes med sagsøgerne, er anført i sålydende redegørelse fra vuggestuelederen Bent Horner:

Jeg skal prøve at give jer et indblik i, hvad det er for nogle samarbejdsproblemer vi har med Ingelise i vuggestuen.

Vi har som mål at integrere køkkenfunktionen i vuggestuens daglig- dag, og her støder vi på svære vanskeligheder med en medarbejder som Ingelise i køkkenet.

Dels fordi Ingelise opfatter køkkenet som en selvstændig enhed, og dels fordi hun optager enhver kritik af kostområdet som en personlig kritik.

Nogle eksempler:

For at afhjælpe den manglende kommunikation har vi oprettet et så- kaldt madudvalg bestående af Ingelise samt repræsentanter for alle tre stuer.

Vi havde oprindeligt planlagt madudvalgsmøderne afholdt som en del af vore personalemøder. Ingelise vil imidlertid ikke deltage i aften- møder, så vi har måttet placere møderne ved middagstid, med de ulemper dette medfører.

Der er bare det, at Ingelise ofte har måttet melde afbud til disse mø- der. Adskillige møder er blevet aflyst, udsat og aflyst igen. Efter vor mening fordi Ingelise frygter, at der på disse møder skal fremkomme kritik.

Når det så endelig lykkes at afholde et madudvalgsmøde hvor Inge- lise deltager, så kan vi eksempelvis have ønsker om råkost hver dag, frugtgrød serveret på bestemte dage i henhold til en madplan, en løben- de produktion og nedfrysning af grovflutes, blendede mad til de mindste på spædstuen o.s.v.

Ingelise er med til at varetage en sådan planlægning, men det bliver aldrig ført ud i livet. Ingelise

252

har nemlig pludselig ikke tid. Så på en tilfældig dag kan der være bagværk i køkkenet, en anden dag råkost eller salat, en tredje dag frugtgrød o.s.v., men vel at mærke, når Ingelise har lyst til at lave disse ting, ikke som aftalt i henhold til planlægningen. Et ganske godt eksem- pel på, at Ingelise opfatter køkkenet som en selvstændig enhed.

Ingelise har altså ikke tid til at udføre det hun har været med til at vedtage. På den anden side går Ingelise næsten hver dag hjem før arbejdstids ophør. Når man påtaler dette, svarer Ingelise, »at hun går hjem, når hun er færdig«!! Men hvornår er man nogensinde færdig i et institutionskøkken??

Der er i hvert fald mange ting, der lider under denne hast med at komme hjem:

Porcelænet bliver ikke skyllet ordentligt af.

Opvaskemaskinen bliver ikke ordentligt passet og rensat.

Der bliver ikke skåret rugbrød til eftermiddagsmåltidet.

Der bliver ikke sat frugt frem.

Hvis man ikke er hurtigt ude med det snavsede porcelæn, kommer man selv til at klare opvasken.

Der bliver ikke opsat en madplan til forældrenes orientering.

Mælkens datering bliver ikke ordentligt kontrolleret.

Desuden kommer man uvilkårligt til at tænke på de aftalte ting, der ikke blev til noget på grund af mangel på tid. Her var jo tiden!!

Vi synes også, det er kritisabelt, at Ingelise aldrig kommer på stuerne for at se, hvordan maden modtages af børnene. Det viser igen det manglende blik for helheden.

Ingelise synes børnene spiser for meget frugt. Et halvt æble pr. barn pr. dag er efter hendes mening tilstrækkeligt. Personalet har en anden holdning, men Ingelise køber sådan ind, at der altid mangler frugt sidst på ugen.

Vi har aftalt, at de voksne spiser med af den mad, der serveres for børnene. Altså symbolske portioner af pædagogiske grunde. Ingelise synes ikke, det er nogen god idé. Resultatet er, at portionerne som oftest er så knapt tilmålte, at alle børn ikke kan få to gange.

Vi mener sammenfattende, at en mere fleksibel, velorienteret, enga- geret medarbejder i køkkenet, ville gøre det muligt for os, at få køkken- funktionen ordentligt integreret i vuggestuen, til gavn for børn, voksne og arbejdsklima.

Med hensyn til Åse Steffensen, er det min fornemmelse, at hun på- virkes holdningsmæssigt af Ingelise.

Eksempelvis finder jeg en dag rengøringsvognen, forsynet med alle arter rengørings- og rensesvæsker, stillet frit tilgængeligt for børnene, mens Åse holder pause i personalerummet. Jeg påtaler dette, og får af Åse at vide »at vognen står et sted, hvor børnene ikke har noget at gø- re«. Jeg fastholder, at vognen skal være utilgængelig for børnene, og det opnår vi tilsyneladende enighed om.

Nogle dage senere finder jeg igen rengøringsvognen frit fremme i Åses pause. Jeg kører vognen ind til Åse i personalerummet, påtaler igen forholdet, og får følgende svar: »Det er da godt, du kan finde på noget, hva'«.

Eftersom Åse hidtil har været en udmærket arbejdskraft og hun givet må vide, at rengøringsmidler skal være utilgængelige for børn, kan jeg kun opfatte forløbet provokativt ment.

Bent Horner

Sagsøgerne var ikke forud for mødet blevet forelagt redegørelsen, som de efterfølgende har kommenteret i et som bilag 8 fremlagt notat, hvor sagsøgerne afviser kritikpunkterne.

Ved skrivelser af 24. september 1985 blev sagsøgerne opsagt med den begrundelse, at de var udeblevet fra »indkaldte møder den 3. sep- tember, 10. september og 20. september d.å., hvor dine samarbejdspro- blemer skulle have været drøftet«. IL blev opsagt til fratræden den 31. december 1985 og ÅS den 18. oktober 1985.

Ved skrivelse af 1. oktober 1985 (bilag 11) protesterede bestyrelses- medlem Ulla Spangtoft overfor Jeppe Gram mod behandlingen af sagsøgerne og sluttede med at fastslå, at hun ikke støttede afskedigelsen af sagsøgerne. Jeppe Gram svarede Ulla Spangtoft i skrivelse af 11. oktober 1985 (bilag E).

I et referat af husmødet den 1. oktober 1985 hedder det i punkt c:

»Godkendelse af referat af mødet den 3/9-85:

John (bh)ønskede en rettelse under punkt 4. Referat af mødet i ansæt- telsesudvalget.

Det var ikke på grund af fagforeningsspørgsmål Ingelise og Åse var indkaldt til samtale i ansættelsesudvalget, men på grund af opståede samarbejdsproblemer i vuggestuen. Referatet blev herefter godkendt«.

I en til bestyrelsen rettet skrivelse af 10. oktober 1985 (bilag 9) pro- testerede 5 af de i vuggestuen

253

ansatte pædagoger »overfor den måde sagen om Åse og Ingelises medlemskab af Kristelig Fagforening bliver behandlet på, for det er jo det, sagen drejer sig om - men nu hedder det pludselig samarbejdspro-

blemer«. De 5 underskrivere bad bestyrelsen tage fyringerne op til fornyet overvejelse. Jeppe Gram afviste i skrivelse af 28. oktober s.å. kritikken og afviste at tage fyringerne op til fornyet overvejelse. Af et referat af bestyrelsesmødet den 3. december 1985, hvor Ulla Spangtoft deltog, fremgår, at bestyrelsen godkendte afskedigelsen af sagsøgerne.

Der er afgivet forklaring af sagsøgerne og de nedenfor nævnte vidner.

Sagsøger IL har forklaret, at hun blev ansat som køkkenmedhjælper den 15. september 1977. Hendes ugentlige arbejdstid var 20 timer og hendes bruttoløn udgjorde, da hun blev afskediget, ca. 5.600 kr. pr. måned. Hun fik ved ansættelsen at vide, at det var et selvstændigt job. Hun skulle selv købe ind m.v. Hun blev ikke spurgt, om hun var medlem af en fagforening, hvad hun ikke var. Da hun havde været ansat i ca. 3 år, foreslog den daværende leder af vuggestuen, at hun skulle indmelde sig i fagforening, og hun indmeldte sig i Kvindeligt Arbejderforbund (KA) Da hun ragede lidt uklar med fagforeningen nogle år senere, meldte hun sig ud. Et par år senere indmeldte hun sig i KF. Hun har aldrig drøftet sine fagforeningsforhold med ansatte i vuggestuen, før vuggestuelederen Bent Horner en dag i maj 1985 sagde til hende: »Hvad skal vi stille op med Åses fagforeningsforhold.« Hun sagde til B.H., at det ikke kunne være hans problem og tilføjede, at hun selv var medlem af samme fagforening. Bent blev tosset, da hun fortalte det, og siden har han ikke talt til hende, bortset fra korte meddelelser. Ved en senere lejlighed kom Bent med indmeldelsesblanketter til KA og bad hende underskrive en indmeldelsesblanket, hvilket hun nægtede med den begrundelse, at hun var tilfreds med KF. Hun deltog i personalemødet den 11. juni 1985. Hun blev endnu en gang anmodet om at indmelde sig i KA, men fastholdt, at hun blev i KF. Bent Horner sagde da, at han ikke kunne samarbejde med uorganiseret arbejdskraft. I august, formentlig den 26. august, bad John Press hende deltage i et møde den 27. august, hvor sagsøgernes fagforeningsforhold skulle drøftes. Hun blev forbavset over, at John Press nævnte det og svarede, at det intet var at drøfte, da det spørgsmål var afgjort. Hun havde altid haft et godt forhold til John Press. Hun havde enkelte gange deltaget i personalemøder, men ikke tidligere i husmøder, bortset fra den 11. juni. Næste dag hørte hun Bent Horner råbe på gangen: »Mødet er udsat til på tirsdag.« Hun opfattede det som henvendt til hende. Bent Horner sagde intet nærmere om mødet, og hvad der skulle drøftes, og hun deltog ikke i noget møde den 3. september, idet hun ikke senere hørte noget om det. Den 10. september kom Jeppe Gram ind i køkkenet, hvor hun var i gang med at lave leverpostej. JG bad hende komme med og deltage i et møde, hvor der skulle drøftes det her »fagforeningshalløj«. Hun fastholdt, at hun ikke ville skifte fagforening, hvortil JG svarede, at så blev de nødt til at fyre hende. Da hun sagde, at hendes fagforeningsforhold ikke kunne begrunde en afskedigelse sagde JG, at man ville begrunde det med samarbejdsproblemer. Hun blev meget ked af det, da hun altid havde været glad for at arbejde i vuggestuen. Hun ville ikke deltage i mødet, da emnet var hendes fagforeningsforhold. Jeppe G. stod lidt og så gik han. Bent Horner påhørte samtalen, idet han stod i døren. Den 19. september modtog hun indkaldelse til mødet den 20. september (bilag 3). Hun sov ikke hele natten og ringede næste morgen til KF. Erik Pedersen fra KF lovede at komme og støtte sagsøgerne i mødet. Sagsøgerne kom sammen og sagde, at de ville have Erik Pedersen med. Bent Horner var meget arrogant og sagde: »Hvis I var medlemmer af en brevueforening, ville I så også have en med derfra.« Årsagen til, at de ville ind sammen og have Erik Pedersen med, var, at ansættelsesudvalget bestod af 7 personer, hvilket gjorde begge sagsøgerne nervøse for at komme alene. Hun vidste, at årsagen til »samarbejdsproblemerne« var hendes fagforeningsforhold og mente at have ret til at have en bisidder med. Den af Bent Horner udarbejdede redegørelse (bilag 7) over samarbejdsproblemerne art så hun først længe efter, at hun var afskediget. Den lå og flød på et bord i vuggestuen. Hun udarbejdede da den som bilag 8 fremlagte besvarelse. Hun havde ikke tidligere hørt om disse klagepunkter eller modtaget nogen

form for advarsler. Hun havde indtil sommeren 1985 haft et godt forhold til pædagogerne og forældrene og været meget glad for sit arbejde i vuggestuen.

Åse Steffensen har forklaret, at hun blev ansat den 16. december 1986 med en ugentlig arbejdstid på 22 timer. Hendes bruttoløn udgjorde, da hun

254

blev afskediget, ca. 5.500 kr. pr. måned. Hun var medlem af KF, da hun blev ansat. Hendes fagforeningsforhold blev ikke drøftet. Hun havde et godt forhold til alle i vuggestuen indtil maj 1985 og havde inden da aldrig hørt kritik af sit arbejde. Problemerne kom, da hun nægtede at indmelde sig i KA. Om møderne den 11. juni og den 3. september har hun forklaret som sagsøger IL. Den 10. september kom Jeppe Gram og bad hende deltage i et møde vedrørende hendes fagforeningsforhold. Hun sagde, at hun ville blive i KF, som hun havde været tilfreds med. JG sagde til hende, at så måtte hun regne med at blive fyret. Også denne sagsøger har om forholdet til de andre ansatte forklaret, at det stedse har været godt, og at hun først, da hendes fagforeningsforhold blev kendt, fik problemer.

Jeppe Gram har forklaret, at han siden 1974 har været bestyrelsesmedlem i den sagsøgte institution, i perioden 1977 til slutningen af 1986 som formand. I februar/marts 1985 fortalte Bent Horner, at der var nogle problemer med sagsøgernes samarbejde med pædagogerne, herunder deres fagforeningsforhold. Horner nævnte, at han havde nogle nye pædagogiske ideer vedrørende integrering af køkkenfunktionen i vuggestuens liv. Vidnet sagde til Horner, at det var Horners opgave at gennemføre sine pædagogiske ideer. I maj nævnte Horner, at han ikke kunne få sagsøgerne til at deltage i møder om »køkkenfunktionen« og rengøring og han nævnte igen noget om, at sagsøgernes fagforeningsforhold gav problemer. Vidnet foreslog Horner at afholde møde om samarbejdsproblemerne og præciserede samtidig, at han ikke ville høre snak om sagsøgernes fagforeningsforhold. På grund af de voksende samarbejdsproblemer i vuggestuen, aftaltes et møde i ansættelsesudvalget med sagsøgerne den 27. august. Mødet blev udsat til den 3. september. John Press skulle indkalde sagsøgerne til mødet, der skulle begynde kl. 16.00 eller 16.30. Sagsøgerne kom ikke. John Press sagde, at han havde indkaldt sagsøgerne mundtligt. Vidnet sagde da, at han selv ville indkalde sagsøgerne til et møde med ansættelsesudvalget den 10. september kl. 9.00. Den 10. september omkring kl. 9.00 bad han IL komme til møde. Vidnet brugte ikke ordet »fagforeningshalløj« og sagde ikke, at mødet drejede sig om det. Det var IL selv, som spurgte om mødet vedrørte deres fagforeningsforhold, og vidnet svarede hertil nej og tilføjede, at det kunne de ikke drøfte, derimod skulle samarbejdsproblemerne drøftes. Vidnet sagde til IL, at det kunne betyde afskedigelse, hvis hun ikke kom til mødet. IL nægtede at deltage. Vidnet henvendte sig umiddelbart efter til sagsøger ÅS, og denne samtale forløb stort set på samme måde. Vidnet deltog i bestyrelsesmødet samme aften (bilag 2) Som det fremgår af referatet indstillede ansættelsesudvalget, at sagsøgerne skulle afskediges, efter at de var udeblevet fra møderne den 3. september og 10. september. Da et flertal i bestyrelsen fandt, at sagsøgerne burde have en chance til, og fordi dette flertal ville være sikre på, at det ikke var sagsøgernes fagforeningsforhold, der var mødets emne, vedtoges det, at ansættelsesudvalget skulle afholde et møde med sagsøgerne, hvor samarbejdsproblemerne skulle drøftes endnu en gang. Samtidig vedtog bestyrelsen at give ansættelsesudvalget »fuld kompetence« til at behandle sagen. Årsagen til dette var, at man ikke mente at kunne vente med en afgørelse til næste ordinære bestyrelsesmøde og ikke fandt anledning til at afholde ekstraordinære møder på grund af sagen. Årsagen til at Elin Christensen skulle indtræde i ansættelsesudvalget ved behandlingen af sagen var, at bestyrelsen vidste, at Elin Christensen var en stærk modstander af organisationstvung. Bestyrelsen anså hende som en slags garant for, at sagsøgernes fagforeningsforhold ikke ville blive tillagt betydning.

Sagsøgerne blev herefter indkaldt skriftligt til et møde med ansættelsesudvalget den 20. september kl. 9.00 (IL) og 9.30 (ÅS). De mødte begge kl. 9.00 og med dem var en repræsentant for KF, som sagsøgerne ønskede som bisidder ved mødet, ligesom de ønskede at møde samtidig. Vidnet forelagde sagsøgernes ønske for de øvrige medlemmer af ansættelsesudvalget, og da mødet ikke angik fagforeningsspørgsmål, men det dårlige samarbejde med sagsøgerne var man enige om at afvise repræsentanten for KF, ligesom udvalget ønskede, at sagsøgerne mødte en ad gangen. Derefter forlod sagsøgerne stedet. Den som bilag 7 fremlagte redegørelse for samarbejdsproblemerne med sagsøgerne havde bestyrelsen bedt Bent Horner om at lave, således at ansættelsesudvalget havde et skriftligt grundlag til mødet den 20. september. Denne redegørelse og sagsøgernes udeblivelse fra møderne den 10. september og 20. september var årsagen til, at sagsøgerne den 24. september (bilag 4 & 5) blev opsagt til fratrædelse med de for deres ansættelsesforhold gældende opsigelsesvarsler. Om den som bilag 9 fremlagte skrivelse, hvori 5 af de i

255

vuggestuen ansatte protesterede mod behandlingen af sagsøgerne, har vidnet forklaret, at disse i et senere møde havde lejlighed til at redegøre for deres synspunkter, og at de 5 underskrivere i dette møde ikke fastholdt deres kritik. Om det som bilag 11 fremlagte brev af 1. oktober 1985 fra Ulla Spangtoft, hvori denne protesterede mod fremgangsmåden over for sagsøgerne, bemærkede vidnet, at Ulla Spangtoft i bestyrelsesmødet den 3. december 1985 godkendte forløbet, jfr. udskrift af bestyrelsesmødet (bilag F).

Vidnet har stedse fastholdt, at sagsøgernes fagforeningsforhold ikke kunne drøftes i forbindelse med afskedigelsen af sagsøgerne. Vidnet er ikke klar over årsagen til, at samarbejdsproblemerne ikke har været kraftigere betonet i de forskellige referater af husmøder m.v., som er fremlagt under sagen.

Jeanette Thyge har forklaret, at hun blev ansat den 1. april 1985 som pædagog i vuggestuen med en ugentlig arbejdstid på 30 timer. Vidnet var selv medlem af den forhandlingsberettigede fagforening og mener, at lønmodtagere bør være det, men hun mener, at de, som ikke vil være medlem, skal behandles ordentligt. Vidnet hørte først, at der skulle være problemer med sagsøgerne, da vuggestuens leder Bent Horner blev klar over, at de ikke var medlemmer af den »relevante« fagforening. Vidnet deltog i husmødet den 11. juni 1985. Bent H. sagde i mødet til sagsøgerne, at de skulle melde sig ind i den rigtige fagforening. Da sagsøgerne fastholdt, at de ikke ville dette, meddelte Horner, at han ville »gå videre« med sagen. Holdningen blandt de, som sagde noget på mødet, var, at man skulle være medlem af en fagforening, men der var forskellige opfattelser af, hvilke konsekvenser det skulle have for sagsøgerne, hvis de fastholdt deres nægtelse af at indmelde sig i KA. Da Horner blev klar over vidnets holdning til spørgsmålet - at sagsøgerne skulle behandles ordentligt - holdt han op med at tale til vidnet, hvilket varede, til vidnet holdt op i vuggestuen den 1. april 1986. Om det møde, som var berammet til den 27. august, hørte vidnet nogle dage før (måske dagen før) Horner råbte på gangen, at mødet var aflyst, hvilket hun fortalte sagsøgerne. Bent Horners indstilling til sagsøgerne - som han ofte gav udtryk for - var efter den 11. juni den, at hvis man ikke kunne få sagsøgerne fyret på grundlag af fagforeningsspørgsmålet, skulle han nok få dem ud på grund af samarbejdsproblemer. Vidnet underskrev protestskrivelsen mod afskedigelsen, fordi det var vidnets opfattelse, at fyringen af sagsøgerne intet havde at gøre med samarbejdsproblemer. Både børn og forældre var glade for begge sagsøgerne. Vidnet havde et godt forhold til begge sagsøgerne, og de problemer, som altid kan opstå mellem ansatte, blev drøftet og løst, indtil fagforeningsspørgsmålet blev bragt frem. Vidnet havde ikke fornemmet de samarbejdsproblemer, som blev anført i forbindelse med afskedigelsen, herunder at der var planer om ændringer af køkkenfunktionen. Vidnet deltog senere i et møde på grund af sin underskrift, og

hun fastholdt sin protest. Vidnet sagde sin stilling i vuggestuen op, fordi Bent Horner bad hende om det, men det var til sidst uudholdeligt for vidnet at arbejde i vuggestuen.

Inge Christensen blev ansat som pædagog i vuggestuen i 1977 få måneder inden sagsøger IL. Vidnet havde et godt samarbejde med IL, som lavede en god og varieret mad. Børnene og forældrene var utroligt glade for IL. Der var 11 medarbejdere i vuggestuen, og samarbejdet mellem dem var godt, indtil spørgsmålet om sagsøgernes fagforeningsforhold dukkede op i forsommeren 1985. Vidnet var medlem af madudvalget i vuggestuen og ansættelsesudvalget, som var et tværgående udvalg. Vidnet deltog i personalemødet den 11. juni 1985. Sagsøgerne var indkaldt, fordi man var blevet bekendt med deres tilknytning til KF. På mødet lå indmeldelsesblanketter til KA, men sagsøgerne fastholdt, at de ikke ville skifte fagforening. Efter at der i den anledning var fremsat forskellige ytringer, sluttede Bent Horner mødet med at sige, at »han ville gå videre med sagen«. Vidnet sagde ikke noget, fordi hun tidligere havde givet udtryk for sin holdning. Vidnet trådte efter mødet den 11. juni ud af ansættelsesudvalget, fordi hun kendte holdningen hos de fleste af sine kolleger til fagforeningsspørgsmålet så godt, at hun vidste, at det ville ende med, at sagsøgerne blev fyret på grund af deres medlemskab af KF. Vidnet fik efter den 11. juni et dårligt forhold til Bent Horner. Vidnet var med til at udfærdige den som bilag 9 fremlagte protestskrivelse til bestyrelsen. Årsagen til dette skridt var, at hun fandt, at sagsøgerne var blevet utroligt dårligt behandlet. Om de i bilag 7 nævnte samarbejdsproblemer forklarede vidnet, at det var ting, som hun ikke tidligere havde hørt diskuteret, og vidnet fandt, at de burde være nævnt overfor sagsøgerne, hvis der var noget om det. Vidnet holdt op i vuggestuen i marts 1986, fordi hendes

256

kolleger vendte hende og de andre underskrivere ryggen. Ingen af de, som underskrev protesten, er længere ansat hos sagsøgte.

Bent Horner har forklaret, at han fra den 1. november 1981 har været leder af vuggestuen. Der er ansat 11 pædagoger og derudover 4, som er beskæftiget med køkken-, rengørings- og gårdmandsarbejde. Der afholdes i vuggestuen 2 månedlige personalemøder og 1 husmøde. En tidligere struktur med diverse udvalg med eget ansvarsområde er opgivet. Kun madudvalget eksisterer fortsat.

Sagsøger IL deltog kun et par gange i personalemøder og sjældent i madudvalget.

I foråret 1985 drøftede vidnet med de ansatte, hvorledes de ville forholde sig til konflikten på arbejdsmarkedet. Han blev da klar over, at ÅS var medlem af KF, og da han fortalte dette til IL, sagde hun, at det var hun også. Vidnet var straks klar over, at dette kunne give anledning til problemer, fordi pædagoger er meget bevidste om faglig organisering, og han fandt, at han som leder af vuggestuen måtte tage sig af det. Han bad sagsøgerne melde sig ind i en relevant fagforening og skaffede indmeldelsesblanketter fra KA. Der var blandt pædagogerne enighed om, at man burde være medlem af den forhandlingsberettigede fagforening, men der var delte meninger om, hvorledes man skulle forholde sig overfor sagsøgerne. En gruppe mente, at man skulle lade spørgsmålet ligge, til nye skulle ansættes, mens en anden gruppe nødtigt ville samarbejde med ansatte, som ikke var medlemmer af en relevant fagforening. På forslaget til dagsorden for husmødet den 11. juni (bilag C) skrev vidnet »samarbejde med uorganiserede«, fordi vidnet ville »tage temperaturen« på de ansatte med hensyn til fagforeningsspørgsmålet. Vidnet gav selv udtryk for, at medlemskab af KF kunne give uro på arbejdspladsen. Som ovenfor nævnt var meningerne blandt de ansatte delte. Vidnet erindrer ikke, at han skulle have sagt, at han ville gå videre med sagen, der jo ingen mening havde. Vidnet, som allerede i februar/marts 1985 over for bestyrelsesformanden Jeppe Gram havde nævnt, at der var problemer med IL i forbindelse med integration af køkkenet i vuggestuens dagligdag, nævnte nu også fagforeningsspørgsmålet for Gram. Det til den 27. august planlagte møde med sagsøgerne

ønskede Jeppe Gram. Det blev udsat til den 3. september, hvortil sagsøgerne blev indkaldt af John Press. Da sagsøgerne udeblev, fastsattes et møde til den 10. september. Vidnet husker ikke, hvem der indkaldte til dette møde, men det kan have været Jeppe Gram. Vidnet husker, at Gram først bad ÅS om at komme til mødet. ÅS sagde, at hun ikke ville drøfte sine fagforeningsforhold yderligere, hvortil JG svarede, at det var samarbejdsproblemer, som skulle drøftes. ÅS nægtede dog at komme, og det samme replikskifte gentog sig umiddelbart efter med IL. Vidnet har ikke hørt Jeppe Gram bruge ordet »fagforeningshalløj«, da han bad sagsøgerne komme til mødet. I bestyrelsesmødet samme aften behandledes en indstilling fra ansættelsesudvalget om afskedigelse af sagsøgerne, idet udvalget fandt, at udeblivelserne den 3. september og 10. september var afskedigelsesgrund. Bestyrelsens flertal fandt, at sagsøgerne burde have endnu en chance, hvorfor de skulle indkaldes skriftligt til endnu et møde. Elin Christensen trådte ind i ansættelsesudvalget, fordi hun havde givet udtryk for, at hun var imod, at folk blev fyret af fagpolitiske grunde. Hun var bestyrelsens garant for, at fagforeningsspørgsmålet ikke skulle være årsagen, hvis sagsøgerne blev afskediget. Jeppe Gram bad den 19. september vidnet lave en skriftlig redegørelse for de samarbejdsproblemer, der have været med sagsøgerne, og vidnet lavede den som bilag 7 fremlagte redegørelse. Samarbejdet med ÅS havde været upåklageligt indtil foråret 1985, men derefter provokerede ÅS ved forskellige lejligheder ved at sætte rengøringsvognen på steder, hvor børnene kunne komme til den. Det provokatoriske lå i, at ÅS, efter at vidnet havde bebrejdet hende placeringen, kort tid senere påny undlod at sætte vognen i det rum, der var til den. Til mødet den 20. september kom sagsøgerne sammen med en repræsentant for KF. De ville kun deltage i mødet med ansættelsesudvalget, såfremt de måtte møde sammen og med en repræsentant for KF. De var indkaldt til henholdsvis kl. 9 og 9.30, idet udvalget ønskede at drøfte samarbejdsproblemerne med sagsøgerne enkeltvis. Da Jeppe Gram meddelte afskediget, at der skulle drøftes samarbejdsproblemer og ikke fagforeningsspørgsmål, hvorfor de ikke kunne møde med en bisidder, ville sagsøgerne ikke deltage i mødet.

Forespurgt om baggrunden for, at punkt 4 i referatet af bestyrelsesmødet den 3. september (bilag 1 side 2) ifølge referat af bestyrelsesmødet den 1. oktober punkt 1 c (bilag 10) blev ændret, forklarede vidnet, at referenten formentlig har haft vanskeligt ved at holde fagforeningsspørgsmålet

257

adskilt fra de andre samarbejdsproblemer. Det havde vidnet selv, idet sagsøgernes holdning til fagforeningsproblemet uundgåeligt gjorde samarbejdet endnu vanskeligere, end det i forvejen var. Vidnet fastholdt, at Jeppe Gram stedse havde sagt, at sagsøgernes fagforeningsforhold ikke måtte blandes sammen med samarbejdsproblemerne.

Gerda Nielsen har forklaret, at hun fra 1979 var ansat som pædagog i vuggestuen med en egentlig arbejdstid på 30 timer. Vidnet blev bekendt med sagsøgernes fagforeningsforhold omkring påsken 1985. Hun havde inden mødet den 11. juni givet udtryk for, at man burde være medlem af den fagforening, som har forhandlingsretten.

Spørgsmålet om samarbejde med uorganiserede blev sat på dagsordenen for mødet den 11. juni, fordi sagsøgernes medlemskab af KF ikke fremmede samarbejdet. Vidnet har aldrig følt, at hun havde et godt samarbejde med IL, og man havde forgæves forsøgt at få hende til regelmæssigt at deltage i madudvalgs- og personalemøder. Hun deltog en sjælden gang. Dette var årsagen til, at madudvalget ikke kom til at fungere, fordi IL ikke gennemførte det, man blev enige om. Vidnet prøvede at få sagsøgerne til at forstå, at deres medlemskab af KF påvirkede samarbejdet i vuggestuen, men vidnet husker ikke at have observeret nogen form for pression mod sagsøgerne. Vidnet hørte Jeppe Gram indkalde sagsøgerne til mødet den 10. september, hvor samarbejdsproblemerne skulle drøftes. Hun hørte slet ikke fagforeningsspørgsmålet blive berørt i den forbindelse. Sagsøgerne kom ikke til mødet.

Om samarbejdsproblemerne med ÅS forklarede vidnet, at det drejede sig om, at hun ved flere lejligheder havde ladet rengøringsvognen stå i en gang i stedet for at sætte den i det dertil indrettede rum. Vidnet har hørt Bent Horner nævne det overfor ÅS, og hun har selv en enkelt gang sagt det til ÅS. Sagsøgernes medlemskab af KF bevirkede, at der blev en mur mellem dem og de andre, som arbejdede i vuggestuen.

Ninna Vognsen har forklaret, at hun var ansat i vuggestuen fra den 1. juli 1980 til den 31. marts 1985. Hun var medlem af madudvalget, som blev startet i efteråret 1984 og i løbet af 3 måneder opløstes af sig selv, fordi IL kun kom til 2 møder af i alt 8 eller 9. Tanken med madudvalget var blandt andet, at maden kunne diskuteres, uden at eventuel kritik blev et personligt anliggende.

Ulla Kamp har forklaret, at hun har været ansat i vuggestuen siden oktober 1979. Hun hørte om sagsøgernes fagforeningsforhold i april/maj 1985. Det blev diskuteret blandt de øvrige ansatte, som fandt det beklageligt. Spørgsmålet var på dagsordenen den 11. juni 1985, fordi de øvrige ansatte var kede af sagsøgernes medlemskab af KF. Flere forsøgte forgæves at få sagsøgerne til at indmelde sig i KA, men der blev ikke fremsat nogle trusler om konsekvenser. Om samarbejdsproblemerne med IL har vidnet forklaret, at disse problemer havde været drøftet i personalemøder inden hendes medlemskab af KF.

Kirsten Holtz har forklaret, at hun var ansat i vuggestuen fra den 1. februar 1985 til december 1985. Vidnet var utilfreds med IL's madlavning, men IL blev sur, når hendes mad blev kritiseret, så vidnet turde næsten ikke nævne det.

John Press har forklaret, at han har været ansat som pædagog i vuggestuen fra den 1. januar 1981. Han husker ikke, hvornår han blev klar over, at sagsøgerne var medlemmer af KF. Vidnet havde i efteråret 1985 blandt andet den opgave at indkalde til møder. Vidnet kunne ikke huske, at et møde den 27. august blev aflyst. Vidnet indkaldte begge sagsøgerne til mødet den 3. september. Han indkaldte IL mundtligt i vuggestuen og ÅS telefonisk. Foreholdt vidnets skrivelse af 19. september 1986 til Jeppe Gram (bilag D) siger vidnet, at han er sikker på at ÅS blev indkaldt telefonisk. Vidnet deltog ikke i mødet den 10. september, og har om mødet den 20. september forklaret, at sagsøgerne afslog at deltage, da de ikke måtte møde med en bisidder fra KF.

Elin Christensen har forklaret, at hun har været forældrevalgt medlem af den sagsøgte institutions bestyrelse i 5 år. Hun blev klar over sagsøgernes medlemskab af KF i mødet den 10. september, hvor det blev nævnt. Vidnet mente også, at Bent Horner nævnte noget om samarbejdsproblemer, men hun kunne ikke nærmere huske, hvad det drejede sig om. Årsagen til at vidnet indtrådte i ansættelsesudvalget til mødet med sagsøgerne den 20. september, var at bestyrelsen på grund af sagens alvor ønskede, at en forældrevalgt repræsentant deltog. Om mødet den 20. september har vidnet forklaret, at de 7 medlemmer af ansættelsesudvalget var mødt lidt før kl. 9.00. Kl. 9.00 kom begge sagsøgerne sammen med en herre fra KF. Da sagsøgerne fastholdt, at de ville have repræsentanten fra KF med som bisidder, blev mødet ikke til noget. Når vidnet gik ind for, at sagsøgerne

258

skulle afskediges, havde det intet med deres medlemskab af KF at gøre, idet dette måtte være deres egen sag.

Sagsøgerne har til støtte for deres påstand navnlig anført, at hele sagsforløbet, fra pædagogerne i foråret 1985 blev klar over sagsøgernes medlemskab af KF, til sagsøgerne blev fyret i september s.å., viser, at »samarbejdsproblemer« vel var den officielle fyringsgrund, men at sagsøgernes medlemskab af KF var den reelle. Selv om det er fremgået af sagen, at der i den sagsøgte institution blev lavet detaljerede mødereferater, er det først i mødereferater fra september 1985, at samarbejdsproblemerne nævnes. Sagsøgerne har i denne forbindelse pegt på referat af husmødet den 3. september 1985 (bilag 1) punkt 4, hvor emnet angives at være sagsøgernes manglende medlemskab af »en relevant fagforening«. Da pædagogerne senere blev opmærksom på, at mang-

lende medlemskab af en »relevant fagforening« ikke måtte fremstå som fyringsgrund, ændredes referatet, således at emnet for drøftelserne nu var »samarbejdsproblemer i vuggestuen«, jfr. husmødereferat af 1. oktober 1985 (bilag 10). Hvad angår sagsøgernes udeblivelser fra møderne i september, har sagsøgerne anført, at det er godtgjort, at de blev indkaldt til møderne den 10. september og 20. september. Henset til forløbet indtil da, kan sagsøgernes udeblivelse ikke være lovlig afskedigelsesgrund. Det egentlige emne for møderne den 10. september og 20. september måtte sagsøgerne opfatte som værende deres medlemskab af KF, hvorfor de var berettigede til ikke at deltage den 10. september og kræve en bisidder med den 20. september.

Grundlaget for størrelsen af kravene, er varigheden af sagsøgernes ansættelse hos sagsøgte og sagens grovhed.

Sagsøgte har til støtte for sin påstand anført, at sagsøgerne har en tung bevisbyrde, når de kræver erstatning efter at være blevet afskediget med det for deres ansættelsesforhold gældende varsel. Her er de blevet afskediget efter at være udeblevet fra 3 møder, hvor ledelsen af den sagsøgte institution ønskede at drøfte de samarbejdsproblemer, som i løbet af sommeren 1985 blev stadig større. Dette kunne danne grundlag for en bortvisning. Det er uden betydning for sagens afgørelse, om afskedigelserne var rimelige, hvis de påberåbte afskedigelsesgrunde: »Udeblivelse og samarbejdsproblemer«, var de egentlige afskedigelsesgrunde. Selv om sagsøgernes medlemskab af KF indgik som et element i samarbejdsproblemerne, kunne dette ikke afskære bestyrelsen fra at løse det foreliggende samarbejdsproblem ved at afskedige sagsøgerne. Alternativet havde været at fyre pædagogerne. Den af sagsøgerne påberåbte lov kan i realiteten kun bruges, hvor foreningsforholdet er den eneste mulige afskedigelsesgrund. Ellers kunne man ende i en tilstand, hvor det for ukvalificerede medarbejdere ville skabe en særlig beskyttelse af indmelde sig i en fagforening som KF.

Retten skal udtale:

Det lægges til grund

- at sagsøgernes samarbejde med de øvrige ansatte i vuggestuen ikke havde givet anledning til drøftelse i noget husmøde eller personalemøde inden den 11. juni 1985,
- at vuggestuens leder Bent Horner satte emnet på dagsordenen for husmødet den 11. juni 1985, hvor pædagogerne var enige om, at medlemskabet af KF var uheldigt, men uenige om, hvilke konsekvenser det skulle have for forholdet til sagsøgerne,
- at Bent Horners indstilling, fra han blev bekendt med spørgsmålet, var den, at han kun ønskede at fortsætte samarbejdet med sagsøgerne, såfremt de indmeldte sig i KA,
- at bestyrelsesformanden Jeppe Gram allerede i foråret 1985 af Bent Horner blev orienteret om det problem, som sagsøgernes medlemskab af KF skabte, og om Horners syn på spørgsmålet,
- at sagsøgernes medlemskab af KF var den egentlige anledning til, at sagsøgerne blev indkaldt til det møde med ansættelsesudvalget, som omtales i punkt 4 i husmødereferatet af 3. september 1985 (bilag 1) selv om dette punkt i referatet senere blev korrigeret, se bilag 10, punkt 1 C,
- at sagsøgerne den 10. september og 20. september 1985 nægtede at deltage i møder med ansættelsesudvalget,
- at ansættelsesudvalget den 20. september nægtede sagsøgerne adgang til at have en bisidder fra KF med i mødet,
- at sagsøgerne den 20. september ikke var bekendt med, at grundlaget for drøftelserne i ansættelsesudvalget var en af Horner dagen før, efter Jeppe Grams anmodning, udarbejdet redegørelse for samarbejdsproblemerne (bilag 7) som sagsøgerne først efter, at de var afskediget, og ganske tilfældigt fik kendskab til,
- at sagsøgerne den 24. september 1985 blev afskediget med gældende varsel,
- at 5 pædagoger i skrivelse af 10. oktober 1985

259

protesterede til bestyrelsen mod afskedigelsen af sagsøgerne og anmodede bestyrelsen om at tage »fyringerne op til fornyet overvejelse«, og

at bestyrelsen den 3. december 1985 godkendte handlingsforløbet.

Det findes med tilstrækkelig sikkerhed godtgjort, at den reelle årsag til de af Horner beskrevne samarbejdsproblemer var, at sagsøgerne nægtede at indmelde sig i KA, og at bestyrelsesformanden Jeppe Gram fra sommeren 1985 og bestyrelsen i øvrigt - henset til det om drøftelserne i bestyrelsesmødet den 10. september 1985 oplyste - senest den 10. september 1985 var bekendt med problemet. Den på denne baggrund fulgte fremgangsmåde over for sagsøgerne, i forbindelse med møderne i ansættelsesudvalget den 10. september og 20. september 1985, findes ikke at have tilgodeset sagsøgernes krav på retssikkerhed, i forbindelse med deres afskedigelse på en sådan måde, at den omstændighed, at sagsøgerne nægtede at deltage i møderne den 10. september og den 20. september, skal afskære dem fra den beskyttelse, som er tilsigtet med lov nr. 285 af 9. juni 1982.

Den sagsøgerne i medfør af § 4 stk. 2 i lov nr. 285 af 9. juni 1982 tilkommende godtgørelse fastsættes således:

Ingelise Lindenhoff: 40.000,- kr.

Åse Steffensen: 25.000,- kr.

Sagsøgte betaler til sagsøgerne sagsomkostninger med 10.000,- kr.

Østre Landsrets dom 20. januar 1988 (7. afd.)

(Vagn Rasmussen, Kistrup, Finn Kittelmann (kst.)).

Rødovre rets dom af 30. januar 1987 (B.S. nr. 323/1986) er anket af Tjørneparkens Børneinstitutioner med påstand som for byretten om principalt frifindelse, subsidiært frifindelse mod betaling af et mindre beløb end tilkendt ved byretsdommen.

Indstævnte, Kristelig Fagforening som mandatar for Ingelise Lindenhoff og Åse Steffensen, har påstået appellantent dømt til at betale 50.000 kr. til Ingelise Lindenhoff og 30.000 kr. til Åse Steffensen alt med tillæg af procesrente fra sagens anlæg den 22. april 1986, subsidiært stadfæstelse.

Appellantent er en selvejende institution med driftsoverenskomst med Rødovre kommune. Institutionen består af tre afdelinger, en vuggestue, en børnehave og et fritidshjem. Hver afdeling har sit eget personale. Ingelise Lindenhoff og Åse Steffensen var begge ansat i vuggestuen.

Den samlede institution ledes af en bestyrelse bestående bl.a. af forældrerepræsentanter. Personalet er ikke repræsenteret i bestyrelsen, men to medarbejdere fra hver afdeling kan deltage i bestyrelsens møder som observatører.

Ansættelsesudvalget er et underudvalg nedsat af bestyrelsen. Det består normalt af to bestyrelsesmedlemmer og seks personalerepræsentanter, to fra hver afdeling. Til mødet den 20. september 1985 var udvalget udvidet med yderligere et medlem fra bestyrelsen. Udvalget er normalt ikke et besluttede organ. Dets væsentligste opgave er at afholde samtale med ansøgere til ledige stillinger, men således at ansættelsen blev foretaget af bestyrelsen. Kompetencen til at træffe beslutning i den foreliggende sag var givet ansættelsesudvalget ved en speciel bemyndigelse fra bestyrelsen. En tilsvarende bemyndigelse er tidligere blevet givet til udvalget.

På institutionen afholdes jævnligt »husmøder« med deltagelse fra alle afdelinger. Endvidere holdes for hver afdeling »personalemøder«. Ingen af disse møder er tillagt besluttede myndighed, derimod kan der vedtages henstillinger til bestyrelsen som arbejdsgiver.

Af betydning for denne sag har der været følgende møder:

11. juni 1985: Personalemøde i vuggestuen.

27. august 1985: Der var berammet møde i ansættelsesudvalget. Mødet blev aflyst og udsat til den 3. september. Mødet er i dommen anført som husmøde.

3. september 1985 kl. 16.00: Møde i ansættelsesudvalget. Det fremlagte referat bilag 1 stammer ikke direkte fra dette møde, men er et referat af, hvad der blev meddelt på et senere samme dag afholdt husmøde.

3. september 1985 om aftenen: Husmøde refereret i bilag 1.

10. september 1985 kl. 9.00: Møde i ansættelsesudvalget. Udvalget indstillede til bestyrelsen »at de pågældende opsiges med de med FKKA aftalte opsigelsesvarsler p.g.a. nævnte udeblivelser og dermed manglende vilje til at afklare de opståede samarbejdsproblemer«.

10. september 1985 (senere): Bestyrelsesmøde, hvor det besluttedes skriftligt at indkalde de pågældende til nyt møde i ansættelsesudvalget.

20. september 1985: Møde i ansættelsesudvalget, hvor det besluttedes at afskedige de pågældende.

1. oktober 1985: Husmøde, hvor referat af husmødet den 3. september - bilag 1 - blev rettet og

260

derefter godkendt. (I Bent Horners forklaring refereret som bestyrelsesmøde).

3. december 1985: Bestyrelsesmøde, hvor afskedigelserne blev taget til efterretning.

Der er for landsretten afgivet supplerende forklaring af Ingelise Lindenhoff og Åse Steffensen, samt af vidnerne Elin Christensen, Bent Horner, Gerda Nielsen, Jeppe Gram og Inge Christensen.

Elin Christensen har forklaret, at hun daglig er kommet i institutionen gennem seks år. I foråret 1985 fornemmede hun, at noget ikke var, som det skulle være. Meddelelser om børnenes forhold kom ikke frem til de rette. Personalet var delt i to lejre, der opholdt sig hver for sig. Bent Horner erkendte, at der var samarbejdsproblemer. På bestyrelsesmødet den 10. september 1985 sagde Bent Horner - på vidnets spørgsmål - igen noget om samarbejdsproblemer. På samme møde blev det fremhævet, at man på mødet i ansættelsesudvalget skulle tale om samarbejdsproblemer, og at man skulle prøve at få samarbejdet til at fungere på ny. Der var ikke umiddelbart tale om afskedigelse. Da personalerepræsentanten - som den eneste - sagde, at »de heller ikke var medlem af en relevant fagforening«, reagerede den daværende formand Jeppe Gram meget kraftigt og sagde, at sagen intet havde at gøre hermed. Efter at Lindenhoff og Steffensen havde afvist at deltage i mødet den 20. september enkeltvis og uden bisidder, fandt vidnet, at der ikke var mulighed for at drøfte problemerne og dermed få dem løst. På denne baggrund gik hun herefter ind for afskedigelse. I øvrigt er vidnet imod tvungent medlemskab af bestemte fagforeninger.

Bent Horner har forklaret, at problemerne med rengøringsvognens placering først opstod, efter af fagforeningsspørgsmålet havde været drøftet på personalemødet den 11. juni. Kort tid efter dette møde splittedes personalet i to grupper. Vidnet er selv organiseret i BULP og tilhørte den fløj af personalet, som ikke ønskede at samarbejde med uorganiserede. På mødet i ansættelsesudvalget skulle samarbejdsproblemerne have været drøftet. Det er vidnets opfattelse, at fagforeningsproblemerne måtte indgå heri.

Gerda Nielsen har forklaret, at forholdet til Lindenhoff blev skærpet efter påsken 1985, mens problemerne med Steffensen om rengøringsvognen opstod efter personalemødet den 11. juni. De pågældende prøvede at splitte det øvrige personale, hvilket lykkedes. Det gik ud over børnene og forældresamarbejdet. Vidnet deltog i møderne i ansættelsesudvalget den 3., 10. og 20. september. Hun var den eneste af personalet, der forinden mødet den 20. havde set Bent Horners redegørelse for problemerne med de pågældende medarbejdere. Hun finder, at redegørelsen er rigtig. Vidnets grundlag for opsigelsen var udeblivelser fra møderne i ansættelsesudvalget. Fagforeningsforholdene spillede også ind, men selv uden disse ville afskedigelserne alligevel være sket.

Jeppe Gram har forklaret, at han i de senere år har hørt kritiske småbemærkninger om Lindenhoffs arbejde. Han var som de øvrige bestyrelsesmedlemmer inviteret til husmødet den 3. september, men deltog ikke. Først langt senere blev han bekendt med referatet af mødet i ansættelsesudvalget samme dag og gjorde indsigelse, da det ikke svarede til, hvad der var drøftet i udvalget. På bestyrelsesmødet den 10. kom fagforeningsspørgsmålet op, men vidnet pointerede, at dette var bestyrelsen ivedkommende, og at det kun var samarbejdsproblemerne, der kunne diskuteres. Vidnet var inden mødet i ansættelsesudvalget den 20. åben overfor Lindenhoffs og Steffensens meninger og fandt det vigtigt, at begge parter blev hørt. Han ville ikke have tilladt, at de pågældendes organisationsforhold blev drøftet, selv om de indgik i samarbejdsproblemerne. Ansættelsesudvalget blev af praktiske årsager benyttet til sagens behandling.

Ingelise Lindenhoff har forklaret, at hun ikke nægtede at deltage i mødet i ansættelsesudvalget den 10. september. Hun ville blot ikke drøfte sine fagforeningsforhold.

Åse Steffensen har forklaret, at hun anser klagerne over rengøringsvognens placering for et påfund; den stod, som den havde gjort det gennem de to foregående år.

Inge Christensen har forklaret, at personalet i vuggestuen efter personalemødet den 11. juni blev delt i to lejre. Man snakkede ikke med hinanden herefter. Vidnet var af den opfattelse, at krav om medlemskab af en »relevant« fagforening kun kunne stilles ved nyansættelser. Problemet var blevet rejst i ansættelsesudvalget i første halvdel af 1985. Dengang var der ikke tale om samarbejdsproblemer. De i Bent Horners redegørelse nævnte samarbejdsproblemer er ikke blevet drøftet blandt personalet.

Appellanten har ikke for landsretten gjort gældende, at Ingelise Lindenhoff og Åse Steffensen

261

var indkaldt til mødet i ansættelsesudvalget den 3. september.

Parterne har i øvrigt i det væsentlige gentaget deres procedure som gengivet i byretsdommen.

Appellanten har til støtte for den principale påstand yderligere anført, at bestyrelsen som arbejdsgiver prøvede at få løst problemerne uden afskedigelse. Dette viser bestyrelsesmødet den 10. september, hvor det trods ansættelsesudvalgets indstilling om afskedigelse blev besluttet at indkalde Lindenhoff og Steffensen skriftligt til et nyt møde med udvalget. Sammen med en bemyndigelse til herefter at træffe en afgørelse i sagen fik udvalget tillige Elin Christensen som ad hoc-medlem. Det er arbejdsgiverens ret i arbejdstiden at indkalde en ansat til en drøftelse af problemer med samarbejdet uden andres tilstedeværelse. Bevisførelsen har vist, at samarbejdsproblemerne delte vuggestuens personale i to lejre. Lindenhoffs og Steffensens organisationsforhold har spillet ind, men problemerne kan ikke deles op. De er opstået, både fordi det organisationsbevidste personale har øvet pres mod de to kollegaer - dette er ikke forbudt efter 1982-loven - og fordi de pågældende har reageret på dette pres. Bestyrelsen handlede på baggrund af den faktiske, ulidelige situation, ikke dens årsag. Som forklaret af Elin Christensen kunne problemerne ikke blive løst, når man ikke kunne få Lindenhoff og Steffensen i tale. Loven om beskyttelse mod afskedigelse på grund af foreningsforhold er kun tidligere brugt i forbindelse med HT-konflikten i 1984, hvor afskedigelserne ubestridt skete på grund af de pågældendes organisationsforhold. Hvis loven bruges i andre situationer, vil det medføre helt uoverskuelige problemer for arbejdsgiverne og dermed for arbejdsmarkedets forhold.

Indstævnte har yderligere anført, at episoden lige før mødet med ansættelsesudvalget den 10. september bevirker, at appellanten får bevisbyrden for, at mødet ikke vedrørte Lindenhoffs og Steffensens fagforeningsforhold. Til mødet med udvalget den 20. september var Lindenhoff og Steffensen berettigede til at møde sammen og med en bisidder. Dette er en følge af principperne i forvaltningslovens § 8 og tjene-

stemandslovens § 21 samt den særlige situation, som Lindenhoff og Steffensen siden forsommeren havde befundet sig i. 1982-lovens formål har været anvendelse, hvor den reelle baggrund for afskedigelser har været organisationsforhold, uden at lægge vægt på arbejdsgiverens formelle begrundelse eller subjektive motiver. Dette illustrerer U.1986.898/3 H - HT-dommen - hvor afskedigelserne heller ikke begrundedes med manglede medlemskab af en relevant fagforening.

Størrelsen af godtgørelseskravene er fastsat efter forholdets grovhed og det tidsrum, Lindenhoff og Steffensen har været ansat i, efter samme principper som i HT-dommen.

Landsretten skal udtale:

Det lægges til grund, at der i løbet af foråret og i hvert fald efter personalemødet den 11. juni 1985, navnlig som følge af Ingelise Lindenhoffs og Åse Steffensens medlemskab af Kristelig Fagforening, er opstået samarbejdsproblemer i vuggestuen, samt at de pågældendes fagforeningsforhold og konsekvenserne heraf har været drøftet på de af medarbejderne afholdte møder (personale- og husmøder), der er uden besluttende myndighed.

Som følge af de opståede problemer blev Ingelise Lindenhoff og Åse Steffensen indkaldt til i arbejdstiden at give møde for det af bestyrelsen nedsatte underudvalg, ansættelsesudvalget.

Det kan ikke anses for bevist, at vidnet bestyrelsesformand Jeppe Gram i forbindelse med indkaldelsen til mødet i ansættelsesudvalget den 10. september 1985 har tilkendegivet, at det var de pågældendes fagforeningsforhold, der skulle drøftes. Til mødet den 20. september skete der skriftlig indkaldelse med angivelse af samarbejdsproblemer og tidligere udeblivelser som emner for mødet.

Efter bevisførelsen, herunder navnlig vidnet Elin Christensens forklaring, lægges det til grund, at den af ansættelsesudvalget den 20. september 1985 - efter bestyrelsens bemyndigelse - truffne beslutning om afskedigelse af Ingelise Lindenhoff og Åse Steffensen var begrundet i deres udeblivelse fra dette møde og tidligere møder, udeblivelser, man anså for uberettigede, og hvorved en egentlig drøftelse af samarbejdsproblemerne og en løsning af disse blev umuliggjort. Derimod anses det ikke for godtgjort, at afskedigelserne skyldtes de pågældendes fagforeningsmæssige forhold.

Herefter tages appellants frifindelsespåstand til følge.

Hver part betaler sine sagsomkostninger for begge retter.

Højesterets dom.

Den indankede dom er afsagt af Østre Landsret.

262

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Torben Jensen, Else Mols, Hornslet, Riis og Marie-Louise Andreasen.

Appellanten har gentaget sin påstand for landsretten.

Indstævnte har påstået stadfæstelse af landsrettens dom, subsidiært frifindelse mod betaling af mindre beløb end påstået af appellanten.

Det er oplyst, at Ingelise Lindenhoff og Åse Steffensen på afskedigelsestidspunktet var henholdsvis 53 og 50 år, og at de efter afskedigelsen var uden arbejde i henholdsvis 2 og 1 år.

Højesteret finder det godtgjort, at den reelle grund til afskedigelserne af de to ansatte var deres fagforeningsmæssige tilhørsforhold, og at afskedigelserne som følge heraf var i strid med lov nr. 285 af 9. juni 1982. De har derfor efter lovens § 4 krav på godtgørelse, der under hensyn til deres ansættelsestid og omstændighederne i øvrigt fastsættes som påstået af appellanten.

Thi kendes for ret:

Indstævnte, Tjørnsparkens Børneinstitutioner, skal til Ingelise Lindenhoff betale 50.000 kr. og til Åse Steffensen 30.000 kr., alt med sædvanlig procesrente fra 22. april 1986.

I sagsomkostninger for byret, landsret og Højesteret skal indstævnte betale 50.000 kr. til appellanten, Kristelig Fagforening som mandatar for Ingelise Lindenhoff og Åse Steffensen.

De idømte beløb skal betales inden 14 dage efter denne højesteretsdoms afsigelse.

1. Jf. U.1986.898/3 H (U1987B.50).

U.1987.311H

H.D. 18. marts 1987 i sag I 434/1984 og I 437/1984

Københavns Kommune (lrs. Spang-Hanssen) og Indenrigsministeriet (km.adv.)

mod

Villo Sigurdsson m.fl. (adv. Walsøe e.o.). Biintervenienter: Borgmester Gunna Starch og borgmester Charlotte Ammundsen (adv. Walsøe).

Forvaltningsret 1.5 Forvaltningsret 1113.1 Forvaltningsret 123.1

Forvaltningsret 123.4 Forvaltningsret 3.2 Forvaltningsret 3.5

Om gyldigheden af borgerrepræsentationens beslutning i 1982 om overførelse af lokalplansager fra en borgmester i Kbh. til overborgmesterens afdeling.

Efter loven om Københavns styrelse og styrelsesvedtægten vælges borgmestrene efter forholdstalsvalg. Hver af de valgte magistratsafdeling i rækkefølge efter stemmetallet, dog at en genvalgt borgmester har fortrinset til den afdeling, han hidtil har bestyret. I kraft af denne fortrinset fortsatte den af VS valgte borgmester, S, efter kommunevalget i november 1981 som borgmester i 4. afdeling. Efter at forskellige medlemmer af magistrat og Borgerrepræsentation havde fremsat kritik af S's behandling af bl.a. lokalplansager, der sammen med byggesager var forblevet i 4. afdeling, da den overordnede planlægning ved en ændring af styrelsesvedtægten fra 1978 var overført til overborgmesterens afdeling, fremsattes i Borgerrepræsentationen forslag til ændring i styrelsesvedtægten, hvorefter lokalplansager overførtes til overborgmesterens afdeling. Et forslag om udvalgsbehandling blev forkastet, og ændringen vedtoges i 1982. På Indenrigsministeriets forespørgsel udtalte magistraten, at ændringen skyldtes strukturel u hensigtsmæssighed ved den bestående ordning, og Indenrigsministeriet stadfæstede herefter ændringen.

312

Borgmester S og et antal medlemmer af Borgerrepræsentationen anlagde sag for at få vedtagelsen i 1982 og stadfæstelsen kendt ugyldig. I 1985 gentoges vedtagelsen, og Indenrigsministeriet stadfæstede atter ændringen. Ved dommen antoges, at det samarbejde, som var en nødvendighed for, at delingen mellem de to borgmestre kunne fungere hensigtsmæssigt, ikke var kommet i stand, og at dette navnlig skyldtes forskelligt syn på opgavernes løsning. Der var ikke grundlag for at tilsidesætte ændringen som værende uden saglig begrundelse, men da magistratsordningen - også efter sammenhængen med styrelseslovens § 53a om indskriden mod bl.a. en borgmester, der vægrer sig ved at udføre pålagte opgaver - udelukkede, at en så væsentlig ændring i sagsfordelingen uden enighed mellem borgmestrene gennemførtes med virkning for den løbende funktionsperiode, tilpligtedes kommunen og Indenrigsministeriet at anerkende, at beslutningen i 1982 var ugyldig. (Dissens af 3 dommere med hensyn til begrundelsen). [1]

Østre Landsrets dom 29. november 1984 (3. afd.)

(Krog, Ziegler, Marie-Louise Andreasen).

Den 15. april 1983 stadfæstede sagsøgte 2, Indenrigsministeriet, en beslutning, som borgerrepræsentationen i sagsøgte 1, Københavns kommune, havde truffet den 29. april og den 13. maj 1982, og som gik ud på, at styrelsesvedtægten for Københavns kommune skulle ændres således, at den del af den fysiske planlægning, der vedrører udarbejdelsen af lokalplaner, overføres fra magistratens 4. afdeling til overborgmesterens afdeling.

Under denne sag har sagsøgerne borgmester Villo Sigurdsson samt medlemmerne af Københavns borgerrepræsentation Grete Carlsson,

Vmer Duran, Vibeke Sypli Enrum, Torkil Groving, Søren Gustavsen, Ivan Hansen, Knud Erik Hansen, Ingrid Hind, Lars Hutter, Hanne Ejbøl Jensen, Lis Jensen, Kurt Kristensen, Hans Nebel, Ivar Noes, Johnna Olesen, Vagn Olsen og Bjarne Petersen påstået sagsøgte 1 tilpligtet at anerkende, at den af borgerrepræsentationen i Københavns kommune på møder den 29. april og 13. maj 1982 vedtagne beslutning om, at vedtægten af 25. november 1977 for styrelsen af de kommunale anliggender i Københavns kommune § 9 ændres således, at der under overborgmesterens afdeling efter ordene »den overordnede fysiske planlægning« tilføjes: »samt udarbejdelse af lokalplaner« og under magistratens 4. afdeling udgår: »lokalplaner«, er ugyldig.

Sagsøgerne har endvidere påstået sagsøgte 2 tilpligtet at anerkende, at stadfæstelsen den 15. april 1983 af de nævnte ændringer i § 9 i vedtægten for styrelsen af de kommunale anliggender i Københavns kommune er ugyldig.

Biintervenienten, borgmester Charlotte Ammundsen, er indtrådt i sagen til støtte for sagsøgernes påstande.

De sagsøgte har påstået frifindelse.

Sagsøgeren Villo Sigurdsson blev i 1978 som valgt for Venstresocialisterne borgmester i magistratens 4. afdeling og fortsatte efter genvalg ved kommunalvalget i november 1981 fra 1982 med hjemmel i styrelsesvedtægten § 8, stk. 1, på samme post.

Det fremgår af afskrift af et bånd, der efter det oplyste er afspillet i Københavns radio den 23. februar 1982, at man den pågældende dag under udsendelsen blandt andet har fortalt, at »et flertal af konservative og socialdemokrater i borgerrepræsentationen vil være med til at fratage VS-borgmesteren Villo Sigurdsson retten til at behandle byggesager«, og at radioen herunder har interviewet Villo Sigurdsson, overborgmester Egon Weidekamp, Socialdemokratiet, samt borgmesteren for magistratens 6. afdeling Hans Thustrup Hansen, Det Konservative Folkeparti.

Egon Weidekamp benægtede i denne udsendelse, at der var personalemangel til lokalplanarbejdet, og udtalte, at embedsmændene blev sat til at lave mange forskellige alternative lokalplaner, og at de lokalplaner, der så blev lavet, derefter blev lavet totalt om blandt Villo Sigurdssons partifæller.

Thustrup Hansen sagde i udsendelsen blandt andet, at han under konstitueringsdrøftelserne efter kommunalvalget i november 1981 overfor Egon Weidekamp havde givet udtryk for, at socialdemokrater og konservative skulle se at få løst det problem, at Villo Sigurdsson forsinkede lokalplanarbejdet, og at den konservative gruppe var indstillet på at være med til en overflytning af arbejdet fra Villo Sigurdssons afdeling til overborgmesterens afdeling.

Ifølge Berlingske Tidende for den 24. februar 1982 har den konservative ordfører i borgerrepræsentationen, Axel Clausen, udtalt, at behandlingen af sagerne i 4. afdeling og dermed byggeriet i København bevidst sinkes, og han understreger det

313

formålstjenlige i, at byggesagerne kommer til at hænge sammen med kommunens fysiske planlægning i overborgmesterens afdeling. Til Ekstra Bladet samme dag har Egon Weidekamp udtalt, at 4. afdeling er blevet en så stor skandale, at Villo Sigurdsson må standses i at forårsage arbejdsløshed og udsultning af erhvervslivet ud fra en politisk ideologi om at undergrave samfundet indefra.

Københavns radio tog samme dag igen emnet op og oplyste, at de konservative på Københavns rådhus havde meddelt, at de ville stemme sammen med socialdemokraterne for at flytte byplanarbejdet fra 4. afdeling til overborgmesterens afdeling. I den forbindelse udtalte Egon Weidekamp blandt andet til radioen, at han gennem flere år havde påpeget, hvor dårligt det stod til med næsten alle former for sager i 4. afdeling, at stort set alle lokalplansager havde været uhyre længe undervejs, og at det havde været en bevidst handling at forsinke alle ting. Villo Sigurdsson blev også interviewet og sagde, at det dybest set ikke drejede sig så meget om hans eller afdelingens sagsbehandling, men

om at konservative og socialdemokrater ikke kunne lide de bestemmelser i kommuneplanloven, der siger, at man skal forberede sagerne ordentligt, skabe størst muligt demokrati og prøve at inddrage lokalbefolkningen i planlægningsarbejdet.

Den 25. og 26. februar 1982 omtalte Information, BT og Berlingske Tidende sagen, herunder muligheden for i medfør af § 53a i lov nr. 274 af 8. juni 1977 om Københavns kommunes styrelse at overføre en opgave fra en borgmester, der vægrer sig ved at udføre den, til en anden eller til et medlem af borgerrepræsentationen. Thustrup Hansen citeres i BT for, at man ikke vil bruge den nævnte regel, fordi man ikke har tid til bevisførelsen, men handler i en slags politisk nødværge. Det omtales i Berlingske Tidende, at det efter et møde hos Egon Weidekamp mellem repræsentanter for den socialdemokratiske og den konservative rådhusgruppe blev udtalt, at der var enighed om at anbefale grupperne, at lokalplanarbejdet kobles sammen med generalplanarbejdet og derfor overføres til overborgmesterens afdeling. Der var også enighed om, at lokalplanarbejdet og byggesagsarbejdet er to sider af samme sag, og at man skal fortsætte forhandlingerne om det hensigtsmæssige i at overflytte byggesagsadministrationen til en anden afdeling end Viljo Sigurdssons, men at der ikke er truffet nogen endelig beslutning om, hvilken borgmester der fremtidig skal administrere byggesagerne. Thustrup Hansen er i Information refereret for at have udtalt, at han allerede lige efter kommunalvalget havde sagt til Egon Weidekamp, at man skulle se at få en løsning på problemet med, at lokalplaner og byggesager flød hos Viljo Sigurdsson.

Den 4. marts 1982 behandlede borgerrepræsentationen to spørgsmål til magistraten om sagsbehandlingen i 4. afdeling. Egon Weidekamp sagde under besvarelsen, at han ikke kunne oplyse antallet og arten af klager over sagsbehandlingen, men bare kunne sige, at de var utallige. Han sagde endvidere, at dokumentationsmateriale omkring de påståede forsinkelser af sagsbehandlingen hvert år forelægges både for byggesagsudvalg, saneringsudvalg og byplanudvalg.

På et spørgsmål i folketinget den 10. marts 1982, om indenrigsministeren ville redegøre for, hvordan de magistratstyrede kommuner typisk opdelte administrationen af på den ene side kommuneplanlægningen (den overordnede planlægning) og på den anden side lokalplanlægning og byggesagsbehandling, gav ministeren følgende oplysninger: I Odense har 1. afdeling (borgmesterens) ansvaret for kommuneplanlægningen, mens 2. afdeling har byggesagsbehandlingen og i samarbejde med 1. afdeling udarbejdelse af forslag til kommuneplan og lokalplaner. I Ålborg hører den samordnede sektorplanlægning under 1. afdeling (borgmesterens), mens udarbejdelse af forslag til kommuneplan og lokalplaner hører under 2. afdeling. (Der er siden sket den ændring, at magistraten har ansvaret for en samordnet løsning af kommunens planlægningsopgaver, herunder kommuneplanlægningen). I Århus har borgmesterens afdeling ansvaret for kommuneplanlægningen, mens 2. afdeling har byggesagsbehandlingen og udarbejdelse af forslag til lokalplaner og i samarbejde med borgmesterafdelingen har udarbejdelse af forslag til kommuneplan.

Information omtalte den 11. marts 1982 på ny sagen og oplyste, at Thustrup Hansen til bladet havde udtalt, at »Egon Weidekamp forhandler med indenrigsminister Henning Rasmussen for på forhånd at sikre sig, at socialdemokrater og konservative senere kan få ministerens godkendelse af deres plan om at fratage byplanborgmester Viljo Sigurdsson lokalplanarbejdet og byggesagsafdelingen.«

Ib Persson, der var borgerrepræsentant for Fremskridtspartiet, fik den 22. marts 1982 et læserbrev optaget i Børsen. Heri kritiserede han Viljo Sigurdssons arbejde som borgmester for 4. afdeling og påpegede, at der burde lægges meget omtanke i valget af procedure ved en eventuel fjernelse af

314

lokalplaner og byggesager fra 4. afdeling. Han anbefalede, at man med hjemmel i styrelseslovens § 53 a, stk. 3, indsatte en borgmestervikar,

blandt andet for at undgå, at andre borgmestre kunne beskyldes for magtmisbrug.

Borgerrepræsentanterne Axel Clausen, Konservative Folkeparti, Bo Grønbech, Fremskridtspartiet, Elhardt Madsen, Centrumdemokraterne og Villy Steffensen, Socialdemokratiet, stillede den 22. marts 1982 følgende forslag til beslutning (i borgerrepræsentationen) om

»at vedtægt for styrelsen af de kommunale anliggender i København ændres således, at den del af den fysiske planlægning, der vedrører udarbejdelsen af lokalplaner, overføres fra magistratens 4. afdeling til overborgmesterens afdeling, samt at borgerrepræsentationen nedsætter et udvalg, der senest den 1. april 1983 på grundlag af en oversigt over indkomne, verserende og afsluttede byggesager vurderer hensigtsmæssigheden af byggesagsadministrationens fortsatte forbliven under magistratens 4. afdeling.

Motivering:

I forbindelse med den ny styrelsesordning blev den fysiske planlægning i Københavns kommune pr. 1. april 1978 delt således, at den overordnede planlægning blev henlagt til overborgmesterens afdeling, medens den del af den fysiske planlægning, der vedrører udarbejdelsen af lokalplaner, forblev under magistratens 4. afdeling.

Som det har kunnet konstateres i den siden nyordningen forløbne tid og på baggrund af arbejdet i byplan- og trafikudvalget, har denne adskillelse vist sig uhensigtsmæssig, bl.a. fordi det ved de enkelte sagers ekspedition har været vanskeligt at foretage den fornødne afgrænsning mellem den overordnede og den mere detaljerede planlægning.

Man skal derfor foreslå, at den fysiske planlægning på ny samles ved, at lokalplanlægningen overføres til overborgmesterens afdeling, idet man også af hensyn til det fremtidige kommuneplanarbejde, herunder arbejdet med bydelsplaner, må finde den nuværende opdeling mellem de to magistratsafdelinger uhensigtsmæssig.«

Forslaget blev den 2. april 1982 forelagt magistraten til udtalelse med frist til 20. april 1982, og overborgmesteren bad den 13. april 1982 4. afdeling om senest den 15. april 1982 at afgive en udtalelse, der kunne indgå i magistratens indstilling.

4. afdeling bemærkede i et foreløbigt svar den 14. april 1982, at den korte frist satte grænse for, hvor udførligt man var i stand til at udforme sin udtalelse, og bestred i sin udtalelse af 16. april 1982 til overborgmesterens afdeling, at den angivne begrundelse for forslaget er den reelle. Det anførtes i den forbindelse, at »den ændrede motivering (hensigtsmæssighedsbetragtningen) ændrer ikke efter 4. afdelings opfattelse ved det forhold, at de hensyn, som reelt ligger til grund for forslaget, er af en art, som - - - ikke sagligt kan danne grundlag for en vedtagelse af foreslåede indhold.« I øvrigt anføres blandt andet, at man ikke vil underkende sammenhængen mellem den fysiske og økonomiske planlægning, men vil benægte, at dette indebærer, at arbejdet med kommune- og lokalplanlægningen mest hensigtsmæssigt foregår sammen med den økonomiske planlægning. De vanskeligheder, der har vist sig ved afgrænsningen mellem overordnet og detaljeret planlægning, anføres snarere end i den administrative opdeling at være begrundet i, at der endnu ikke er nogen kommuneplan i København.

Den 19. april 1982 indstillede magistraten til borgerrepræsentationen, at det stillede forslag blev vedtaget. Man tiltrådte forslagsstillerens motivering og tilføjede, at der under drøftelserne forud for styrelsesvedtægtsændringerne i 1977 var opnået enighed om, at man i hvert fald i første omgang skulle begrænse sig til at overføre den overordnede fysiske planlægning til overborgmesterens afdeling. Endvidere anførtes, at et samvirke mellem denne planlægning og lokalplanarbejdet også måtte anses for nødvendigt i forbindelse med den kommende udarbejdelse af bydelsplaner. En sådan nøjere koordinering skulle muliggøre en væsentlig hurtigere sagsbehandling end hidtil. 4. afdelings udtalelse af 16. april 1982 var bilag til indstillingen.

Beslutningsforslaget kom til første behandling i borgerrepræsentationen den 29. april 1982. Herunder blev motiveringen om det hensigtsmæssige i samordning af den overordnede og den mere detaljerede planlægning uddybet fra flere sider. Mange talere omtalte med konkrete eksempler, at sagsbehandlingen i 4. afdeling var kritisabel. Desuden blev der nævnt muligheden af at anvende styrelseslovens § 53a overfor borgmesteren i 4. afdeling.

Den ene af forslagsstillerne Willy Steffensen sagde under forhandlingerne blandt andet:

»Da borgmester Sigurdsson i sin udtalelse citerer fra forfatningsudvalgets betænkning, vil jeg gerne følge dette citat op med, at det ligeledes af udvalgsbetænkningen udtrykkelig fremgår, at udvalget var meget opmærksom på »det forhold, at der mellem

315

en række af de til kommunen henlagte opgaver består en sådan sammenhæng, at fordelingen af opgaverne på de enkelte magistratsafdelingers forretningsområde kan være endog særdeles vanskelig.« Alle har altså hele tiden været klar over, at det var og er en vanskelig opgave at foretage en sådan arbejdsfordeling mellem de forskellige magistratsafdelinger, når alle relevante hensyn skal tilgodeses.

Tiden har imidlertid vist, at den beslutning, man dengang traf vedrørende lokalplanarbejdets placering, har været en mindre klog disposition.

I den forbindelse vil jeg understrege, at man nok i almindelighed har undervurderet den nære sammenhæng mellem den fysiske planlægnings forskellige dele, som sagsfordelingen forud for 1978 var udtryk for. Man tog nok heller ikke tilstrækkelig højde for, at den i sig selv efter de nye regler i kommuneplanloven mere formaliserede planlægningsprocedure nok har været med til at gøre adskillelsen mere uhensigtsmæssig, end man oprindeligt kunne forestille sig. Og dette ganske uanset, om en borgmester Sigurdsson står ved roret i 4. afdeling eller en borgmester af anden politisk observans - - -.

Forslagsstillerne er sig naturligvis bevidst, at magistratspladserne fordeles efter forholdstalsvalgmetoden. Meningen hermed er at sikre de forskellige politiske retninger en forholdsmæssig indflydelse i magistraten, hvor sagerne samles inden forelæggelsen for borgerrepræsentationen. Men der ligger naturligvis ikke heri, at der ikke til enhver tid kan foretages hensigtsmæssige tilretninger i afgrænsningen mellem de forskellige magistratsafdelinger. - - -

Når dette er sagt, vil jeg ikke undlade at tilføje, at der i enhver sag naturligvis er en udløsende faktor. For mig har denne umiddelbart udløsende faktor været, at jeg i mit arbejde som formand for byplan- og trafikudvalget i sidste samling har været med til at behandle og vedtage en lang række sager, der efter de beslutninger, vi dengang traf, skulle være kommet frem til forsamlingen i løbet af, lad os sige oktober-november, måske december måned 1981.

Det, vi så har oplevet, er, at disse sager med adskillige måneders forsinkelse i forhold til det, vi havde vedtaget, nu kommer frem fra borgmesterens hånd. - - -

Det har også gjort stærkt indtryk på mig, at borgmester Viljo Sigurdsson så sent som den 4. marts i år - i forbindelse med sagen vedrørende B & W's administrations- og udviklingscenter på Christianshavn har udtalt over for overborgmesterens afdeling, »at 4. afdeling den 24. november 1981 anmodede Hovedstadsrådet om en udtalelse om, hvorledes opførelse af ca. 12.000 m² kontorareal på den omhandlede ejendom forholdt sig til regionsplanlægningen. Da man endnu ikke har modtaget Hovedstadsrådets svar i sagen, og da man herfra er af den opfattelse, at dette er af vigtighed for udformningen af lokalplanforslaget, ser man sig ikke i stand til at imødekomme anmodningen.«

Jeg har ikke tænkt mig at foretage større oprensninger af sager her i aften, men jeg vil gerne tage sagen om B & W's administrations- og udviklingscenter som eksempel på, hvor håbløst det nuværende system fungerer.«

Hans Henning Hansen, Det Konservative Folkeparti, sagde blandt andet, at forslaget er betydeligt mere sagmodigt og langmodigt end anvendelse af styrelseslovens § 53a, og at forslaget skyldes »dels hensynet til det spild af tid og penge, som den anviste fremgangsmåde (§ 53a) vil medføre, dels hensynet til kommunens værdighed. Vi bør kunne klare vore egne forhold, uden at bringe ministerier og domstole ind i billedet.«

Elhardt Madsen, Centrumdemokraterne, sagde blandt andet:

»Der har - - - været rettet et andet angreb på det fremsatte forslag til beslutning, nemlig at der tilsyneladende er sket en ændring i begrundelsen for forslaget, fra, at det skyldes forsinkelser i sagsbehandlingen, til at dreje sig om hensigtsmæssighed. Lad mig til illustration af, hvor fejlagtig denne opfattelse er, benytte et billede:

På baggrund af en række symptomer stilles en diagnose, og den rette helbredelsesmetode foreslås og iværksættes. Her i denne sag er det forsinkelserne, de manglende boliger og den øgede arbejdsløshed, der er symptomerne. Sygdommen, ja, det er den uhensigtsmæssige opdeling af den fysiske planlægning i to forskellige magistratsafdelinger, og en helbredelsesmetode er det forslag, vi har stillet, om at vende tilbage til forholdene før 1978 ved en sammenlægning af den fysiske planlægning.

For mange har udgangspunktet været, at vi har kunnet konstatere betydelige forsinkelser i sagsgangen vedrørende udarbejdelse af lokalplaner, og derfor har forsinkelserne indtaget en fremtrædende plads i de seneste måneders diskussioner. Men forsinkelserne er blot det åbenlyse resultat af, at erfaringerne har vist en uhensigtsmæssig ressortfordeling. Det nytter nu engang ikke at kurere symptomerne - sygdommen er der stadig. Man er derfor nødt til at foretage en operation og derved kurere

316

sygdommen, hvorved symptomerne automatisk forsvinder.

Det kan derfor afvises, at der skulle være sket en ændring i begrundelsen for forslaget. Realiteten er, at vi nu er nået til sagens kerne.«

Knud Erik Hansen, Socialistisk Folkeparti, udtalte på mødet blandt andet:

»Forslagsstillerne har givet flere begrundelser, men ingen af begrundelserne virker troværdige.

Først beskylder man magistratens 4. afdeling for at sinke lokalplanarbejdet. Man mener, det drejer sig om 26 lokalplaner; men man tør ikke engang fortælle offentligheden, hvilke lokalplaner det drejer sig om, så den kan debattere det.

Dernæst søger man at finde en stueren begrundelse. Nu hedder det, at det er mest hensigtsmæssigt at samle den overordnede planlægning og lokalplanlægningen i én magistratsafdeling.

Jeg tror ikke på, at det er de virkelige begrundelser. Jeg tror, at man skal finde forklaringen i et kraftigt ønske om at kvæle kritiske røster.«

Kirsten Petersen, Det Radikale Venstre, sagde blandt andet:

»Det, jeg i virkeligheden har fundet ud af, er, at man nu, efter at vi har hørt, at denne sag drejer sig om syltning, i pressen og i andre medier i flere måneder - og det kan vel ikke være pressen og andre medier, der denne gang skal have skyld for, at de forvansker eller forvrider, for vi har jo hørt de herrer borgmestre selv i de medier - pludselig har drejet på en tallerken. Jeg er da helt enig i, at det allerede på et tidligere tidspunkt var en forfatningssag, men nu, når vi læser indstillingen her, ser vi, at man har drejet på en tallerken, for nu har man fundet ud af noget helt andet.

Og så må jeg jo spørge mig selv: Hvad er grunden til, at den med syltning af sagerne ikke holder mere? Ja, når man har været så længe om at få det forslag frem her i salen, så er det min mening, at grunden er den, at man har været rundt om indenrigsministeren; den med syltekrukken gik altså ikke, og så måtte man finde på noget andet. Og hvad er det så, man har fundet ud af? Ja, man har altså fundet ud af, at det ikke er hensigtsmæssigt at fordele sagerne i magistraten på den og den måde.«

Hanne Severinsen, Venstre, omtalte den langsommelige byggeadministration i de foregående i hvert fald 8 år. Hun ville erkende, at det var blevet værre i de sidste 4 år, men påpegede, at det ikke var blevet nemmere med den nye lokalplanprocedure. Hun fandt en fantastisk stor forskel på at kritisere borgmesterens embedsførelse og at udhule en hel afdeling, sådan som forslaget i virkeligheden tog sigte på.

Egon Weidekamp bemærkede, at en polarisering havde medført, at visse tværgående linier i magistraten var skåret over, og at dette havde ændret forudsætningerne fra før 1978. Han fandt derfor forslaget »fuldstændig sagligt. Når man har konstateret, at mindretallet ikke vil vise respekt for det forventede flertal, ja, så er det svært for et flertal at tage tilstrækkeligt hensyn til et mindretal.«

Knud Erik Hansen foreslog i et senere indlæg, at sagen blev henvist til udvalget vedrørende borgerrepræsentationens forretningsorden til nærmere undersøgelse, men dette forslag blev forkastet med 31 stemmer mod 17. Beslutningsforslagets overgang til 2. behandling blev herefter vedtaget med 31 stemmer mod 20.

I Aktuelt for den 30. april 1982 omtales borgerrepræsentationens debat den foregående dag, og Egon Weidekamp citeres blandt andet for en udtalelse om, at Villo Sigurdsson har anvendt sin stol i magistraten til en personlig politisk base, der ikke tager hensyn til de demokratiske spilleregler.

Under borgerrepræsentationens 2. behandling af forslaget den 13. maj 1982 præciserede Willy Steffensen, at debatten havde sammenblandet to forhold, der begge fører til betydelige forsinkelser i sagsbehandlingen, nemlig dels en u hensigtsmæssig ressortfordeling, dels at borgmesteren i 4. afdeling benytter sin stilling til at varetage uvedkommende (politiske)hensyn. Willy Steffensen sagde, at de to forhold ikke har noget med hinanden at gøre, og at sagen alene vedrører det første forhold. Knud Erik Hansen udtalte under debatten blandt andet, at en eventuel- og muligvis hensigtsmæssig - samling af den fysiske planlægning i én magistratsafdeling ikke bør ske i overborgmesterens afdeling, der i forvejen har svært ved at klare sine opgaver, og ikke bør foretages midt i en valgperiode. Forslaget til ændring af styrelsesvedtægten blev denne dag vedtaget med 32 stemmer mod 22.

Den 17. maj blev forslaget herefter med henvisning til forslagsstillernes motivering sendt til indenrigsministeriet med anmodning om stadfæstelse.

Den 21. maj 1982 skrev magistratens 4. afdeling til indenrigsministeren og henstillede under henvisning til udtalelsen til overborgmesteren af 16. april 1982, at styrelsesvedtægtsændringen ikke blev godkendt.

I anledning af anmodningen om stadfæstelse skrev indenrigsministeriet den 19. juli 1982 blandt andet således til borgerrepræsentationen:

317

»I denne anledning skal man meddele, at indenrigsministeriet ved sin stillingtagen til et af en kommunalbestyrelse forelagt forslag til ændring af en kommunes styrelsesvedtægt vurderer, om den foreslåede ændring må anses for hensigtsmæssig. Ved denne vurdering vil indenrigsministeriet have for øje, at sagsområder, der hører sammen, som udgangspunkt bør placeres i samme afdeling (for udvalgsstyrede kommuner: udvalg), men det er efter ministeriets opfattelse også vigtigt at tilstræbe en ligeværdighed mellem afdelingerne (udvalgene), således at der ikke fra afdeling til afdeling bliver for stor forskel mellem sagsområdernes størrelse og omfang.

Indenrigsministeriet vil ved sin stillingtagen til, om en ønsket ændring af en kommunes styrelsesvedtægt kan stadfæstes, lægge betydelig vægt på vedkommende kommunalbestyrelses eget skøn over, hvorvidt en foreslået ændring bedømmes som hensigtsmæssig, d.v.s., om kommunalbestyrelsen finder, at den derved tilsigtede ændring i kommunens administrative struktur kan formodes at ville bevirke, at denne efter ændringen fremtræder mere hensigtsmæssig end før ændringen. En ændring af styrelsesvedtægten må altid være begrundet i strukturelle synspunkter.

Indenrigsministeriet må således som stadfæstende myndighed påse, at der ikke ved en foreslået ændring af en kommunes styrelsesvedtægt søges varetaget andre hensyn end strukturelle, f.eks. hensyn, hvorved kommunalbestyrelsen i en magistratskommune søger at løse konflikter, der har deres baggrund i uenighed om den måde, hvorpå en borgmester eller en rådmænd varetager de opgaver, der påhviler den pågældende efter styrelsesloven eller vedkommende kommunes styrelsesvedtægt.

Indenrigsministeriet må derfor ved sin stillingtagen til, om en ønsket ændring af en magistratskommunes styrelsesvedtægt kan stadfæstes, tillige vurdere, om der i sagen er omstændigheder, der kan indicere, at der foreligger uvedkommende (ulovlige)hensyn, der skyldes utilfredshed med en borgmesters eller rådmænds varetagelse af sit sagsområde. Man skal i denne forbindelse henlede opmærksomheden på, at det ved lov nr. 629 af 23. december 1980 om ændring af lov om Københavns kommunes styrelse ved § 53a blev angivet, hvilken fremgangsmåde der skal følges, bl.a. i de tilfælde, hvor et af magistratens medlemmer vægrer sig (eventuelt groft eller gentagne gange) ved at udføre en opgave (opgaver), som er pålagt den pågældende ved loven eller ved kommunens styrelsesvedtægt. Den ved denne bestemmelse etablerede mulighed for, at borgerrepræsentationen i så tilfælde kan skride ind, indeholder omfattende retsgarantier for at sikre, at sådan indskriden alene benyttes i tilfælde af egentlige administrative forsømmelser og ikke som politisk sanktion. Indenrigsministeriet må derfor være af den principielle opfattelse, at dersom det er borgerrepræsentationens opfattelse, at en borgmester gør sig skyldig i egentlige administrative forsømmelser, må konflikten løses derved, at borgerrepræsentationen i overensstemmelse med bestemmelserne i § 53a vedtager at fratage den pågældende en opgave, eller eventuelt at der tages skridt til at søge den pågældende fritaget for hvervet.

Indenrigsministeriet har bemærket sig, at borgerrepræsentationen ved sin fremsendelse af ansøgningen om stadfæstelse af vedtægtsændringen har begrundet den med, at den er påkrævet af hensigtsmæssighedshensyn.

Ministeriet har imidlertid også bemærket, at der foreligger en række omstændigheder, der kan indicere, at der i baggrunden for ønsket om den ansøgte ændring indgår utilfredshed med den af borgmesteren for magistratens 4. afdeling udøvede embedsførelse. En sådan utilfredshed kan efter det ovenfor anførte ikke indgå i grundlaget for en vedtægtsændring, der fratager den pågældende borgmester et sagsområde.

De nævnte omstændigheder er udtalelser fra medlemmer af borgerrepræsentationen og magistraten i dagspressen og i radioen. Der kan i denne forbindelse henvises til siderne 22-25 i et af lektor, cand. jur. Steen Rønsholdt udfærdiget responsum af 10. maj 1982. Det fremgår endvidere af referatet af borgerrepræsentationens forhandlinger den 29. april 1982, at der af forskellige ordførere - også blandt forslagsstillerne - blev peget på administrative forsømmelser i form af forsinkelser i magistratens 4. afdeling. Der henvises herved til side 575, spalte 1 (Willy Steffensen), side 578 ff (Hans Henning Hansen) og side 582, spalte 2 (Elhardt Madsen).

Under hensyn til, at der således foreligger omstændigheder, der kan indicere, at der i baggrunden for ønsket om en ændring af vedtægten indgår utilfredshed med embedsførelsen hos borgmesteren i magistratens 4. afdeling, skal indenrigsministeriet med henblik på at kunne vurdere, om vedtægtsændringen vil kunne stadfæstes, forinden videre foretages, udbede sig en udtalelse fra borgerrepræsentationen.

318

Man skal således udbede sig borgerrepræsentationens udtalelse om, hvorvidt der i begrundelsen for ønsket om ændringen af vedtægten indgår andre hensyn end hensynet til at sikre den mest hensigtsmæssige fordeling af sagsområderne mellem magistratens afdelinger, jfr. herved fremsatte udtalelser om, at borgmesteren for magistratens 4. afdeling ikke har villet efterleve borgerrepræsentationens (lovlige)beslutninger,

samt udtalelser, der går ud på kritik af borgmesterens embedsførelse i øvrigt.

Man skal endvidere bede oplyst, hvilke undersøgelser der ligger til grund for borgerrepræsentationens antagelse af, at den nuværende fordeling af sagsområderne mellem magistratens 4. afdeling og overborgmesterens afdeling er uhensigtsmæssig, herunder om der måtte foreligge skriftligt materiale herom. Det bemærkes herved, at der ikke ses at være medfulgt dokumentation til nærmere belysning af dette forhold.

Indenrigsministeriet har i øvrigt bemærket sig, at et forslag fra Knud Erik Hansen om, at forslaget om ændring af styrelsesvedtægten skulle henvises til udvalget for forretningsordenen, blev nedstemt under sagens 1. behandling i borgerrepræsentationen, og at forslaget således ikke har været behandlet i et udvalg under borgerrepræsentationen.

Det bedes også oplyst, hvorvidt det har været overvejet at medinddrage overvejelserne om flytning af lokalplansagerne fra magistratens 4. afdeling til overborgmesterens afdeling i de overvejelser, der foregår om en ændring af placeringen af byggesagsbehandlingen i det særlige udvalg, der blev nedsat ved beslutning i borgerrepræsentationens møde den 29. april 1982. Der henvises herved til, at borgmesteren for magistratens 4. afdeling har gjort gældende, at det vil medføre ulemper at adskille byggesagsbehandlingen fra lokalplanarbejdet.

Det bedes endelig oplyst, om der har været overvejelser om at undersøge, om det som følge af lokalplanrådets eventuelle overflytning til overborgmesterens afdeling måtte være hensigtsmæssigt at tilføre magistratens styrelse andre sagsområder og/eller at aflaste overborgmesterens afdeling for sagsområder.

I Vesterbrobladet for den 28. juli 1982 kommenterede borgerrepræsentant Peter Juul Andersen, Socialdemokratiet, et angreb, som Knud Erik Hansen tidligere havde rettet mod borgerrepræsentationens beslutning om at fratage Viljo Sigurdsson ansvaret for lokalplaner. Han bestred, at man efter valget havde forsøgt at tiltuske sig den magt, vælgerne ikke havde givet, og oplyste, at problemet med Viljo Sigurdssons forhaling af sagsbehandlingen var diskuteret allerede i midten af forrige valgperiode.

Den 23. september 1982 blev der efter anmodning fra Københavns kommune holdt et møde mellem embedsmænd fra indenrigsministeriet og fra kommunen. Her blev baggrunden for og indholdet af indenrigsministeriets anmodning om supplerende oplysninger præciseret.

Efter at magistraten havde fået forelagt indenrigsministeriets spørgsmål til borgerrepræsentationen, gav magistraten den 30. november 1982 en redegørelse til borgerrepræsentationen. Heri fastholdtes synspunkterne vedrørende styrelsesvedtægtsændringens hensigtsmæssighed, og det udtaltes, at der ikke er »noget der kan indicere, at beslutningen ikke skulle være i nøje overensstemmelse med de hensyn, som med rette kan varetages i forbindelse med en ændring af styrelsesvedtægten.« Magistraten havde i øvrigt fundet, at der i borgerrepræsentationen også med eksempler var givet en dækkende beskrivelse af de erfaringer, som var indhøstet vedrørende lokalplanarbejdets forløb. Det oplystes desuden, at magistraten ikke havde haft overvejelser om andre ændringer vedrørende sagsområderne, og at overborgmesterens afdeling allerede var så involveret i lokalplanarbejdet, at en samling af den fysiske planlægning ville være både en arbejdsmæssig og en administrativ lettelse.

Under de derefter følgende forhandlinger i borgerrepræsentationen den 9. december 1982 vedtoges det med 32 stemmer mod 18 at lade borgerrepræsentationen besvare indenrigsministeriets skrivelse ved fremsendelse af magistratens udtalelse.

Magistratens 4. afdeling sendte den 15. december 1982 en redegørelse til indenrigsministeriet om afdelingens standpunkt til spørgsmålene fra indenrigsministeriet, og den 17. december besvarede borgerrepræsentationen spørgsmålene som vedtaget den 9. december.

Den 15. april 1983 stadfæstede indenrigsministeriet vedtægtsændringen i en skrivelse, hvori det - efter en redegørelse for de i ministeriets skrivelse af 19. juli 1982 stillede spørgsmål og borgerrepræsentationens besvarelse heraf - blandt andet udtaltes:

»Forinden man knytter bemærkninger til borgerrepræsentationens skrivelse af 17. december 1982, skal man kort redegøre for de almindelige forhold, som indenrigsministeriet påser ved stadfæstelse af ændringer i kommunale styrelsesvedtægter:

Det drejer sig om 3 forhold. Forslaget til

319

vedtægtsændring skal være entydigt formuleret, det skal være lovligt og hensigtsmæssigt.

Kravet om entydighed kræver ingen nærmere forklaring.

En vedtægtsændring må naturligvis ikke stride mod positiv lovgivning, d.v.s. skrevne retsregler på trinøjere niveau. Vedtægtsændringer må heller ikke stride mod tilsvarende uskrevne retsregler i form af eksempelvis retsgrundsætningen om magtfordrejning. I denne forbindelse må det nævnes, at § 66 i den kommunale styrelseslov (§ 53a i Københavns kommunes styrelseslov) udtømmende regulerer, hvilke skridt en kommunalbestyrelse kan tage over for en borgmester (rådmand), der vægrer sig ved at udføre sine opgaver. Ved vægring forstås ikke blot udtrykkelig vægring, men også tilfælde hvor en borgmester (rådmand) ikke loyalt varetager sine funktioner. Der kan således ikke ved en vedtægtsændring varetages hensyn, som udspringer af utilfredshed med en borgmesters (rådmands) embedsførelse.

Ved stadfæstelse af et forslag til vedtægtsændring påser indenrigsministeriet endvidere, om den foreslåede ændring kan anses for hensigtsmæssig. Ved denne vurdering vil indenrigsministeriet have for øje, at sagsområder, der hører sammen, som udgangspunkt bør placeres i samme afdeling (for udvalgsstyrede kommuner: udvalg), men det er efter ministeriets opfattelse også vigtigt at tilstræbe en ligeværdighed mellem afdelingerne (udvalgene), således at der ikke fra afdeling til afdeling bliver for stor forskel mellem sagsområdernes størrelse og betydning. Indenrigsministeriet vil ved sin stillingtagen til, om en ønsket ændring af en kommunes styrelsesvedtægt kan stadfæstes, lægge betydelig vægt på vedkommende kommunalbestyrelses eget skøn over, hvorvidt en foreslået ændring bedømmes som hensigtsmæssig, d.v.s., om kommunalbestyrelsen finder, at den derved tilsigtede ændring i kommunens administrative struktur kan formodes at ville bevirke, at denne efter ændringen fremtræder mere hensigtsmæssig end før ændringen.

Indenrigsministeriet er ikke enig i, at de udtalelser, som ministeriet har fremdraget som indicier for, at der i baggrunden for ønsket om vedtægtsændring indgik utilfredshed med embedsførelsen hos borgmesteren i magistratens 4. afdeling, især vedrørende byggesagsbehandlingen. De udtalelser til dagspressen og radioen, som er citeret på side 22-25 i et af lektor Steen Rønsholdt udarbejdet responsum af 10. maj 1982, som af magistratens 4. afdeling er fremsendt til indenrigsministeriet, vedrører næsten udelukkende lokalplansagerne, og tilsvarende gælder om de tre forslagsstilleres indlæg i borgerrepræsentationen den 29. april 1982, som indenrigsministeriet har henvist til. Hertil kommer, at indenrigsministeriet ikke kan dele den opfattelse, at mundtlige udtalelser i en politisk debat uden videre skal tillægges mindre vægt end en skriftlig begrundelse for et forslag.

Indenrigsministeriet har i øvrigt bemærket sig, at borgerrepræsentationens vurdering af den nuværende opgavefordeling mellem overborgmesteren og magistratens 4. afdeling hviler på erfaringer, der er indhøstet under behandlingen i borgerrepræsentationen af et stort antal lokalplanforslag.

På denne baggrund skal indenrigsministeriet udtale følgende:

Indenrigsministeriet må som foran nævnt lægge betydelig vægt på vedkommende kommunalbestyrelses eget skøn over hensigtsmæssigheden af en foreslået vedtægtsændring.

Uanset, at det ikke er ubetænkeligt at foretage væsentlige ændringer af sagsfordelingen mellem magistratsafdelinger i en løbende valgperiode, har indenrigsministeriet ud fra en samlet vurdering af de foreliggende omstændigheder fundet, at der ikke foreligger tilstrækkeligt grundlag for at afslå at stadfæste den ønskede vedtægtsændring. Indenrigsministeriet meddeler derfor den ansøgte stadfæstelse.

Det tilføjes, at der ikke i valgperioden kan forventes stadfæstelse af yderligere ændringer i styrelsesvedtægten, der flytter sagsområder fra magistratens 4. afdeling, medmindre der samtidig tilføres denne afdeling nye sagsområder af tilsvarende betydning.«

Den 18. og 19. april 1983 blev sagen påny omtalt i Københavns radio. Egon Weidekamp udtalte ifølge en afskrift af båndet her, at der havde været politiske, ikke personlige uoverensstemmelser mellem ham og Villo Sigurdsson, og at dette også havde været en medvirkende baggrund til at vurdere hensigtsmæssigheden. Han sagde også, at det slet ikke drejede sig om Villo Sigurdsson, og at der normalt ikke ville være nogen problemer, hvis de to afdelinger administrativt kunne klare tingene sammen.

Under sagen er der afgivet forklaring af sagsøgerne Knud Erik Hansen og Kurt Kristensen og af vidnerne Kirsten Petersen, Ib Persson og Hanne Severinsen.

Knud Erik Hansen, der har været medlem af borgerrepræsentationen for SF siden 1978, har blandt andet forklaret, at han under konstitueringsdrøftelserne i december 1981 via Kurt Kristensen

320

hørte, at socialdemokraterne, hvis de ikke kunne få valgforbund med SF, ville indgå valgforbund til højre og bruge dette flertal til at fratage Villo Sigurdsson lokalplansagerne. Han kan ikke huske, om også byggesagerne blev nævnt. Hensigtsmæssighedsbegrundelsen kom frem på et ret sent tidspunkt. Det var ikke mindst derfor, han fremsatte forslaget om udvalgsbehandling. Sagsøgeren har mange gange og også efter, at forslaget var fremsat den 22. marts 1982, hørt borgerrepræsentanter, herunder socialdemokrater, give udtryk for, at deres egentlige begrundelse for at gå ind for styrelsesvedtægtsændringen var, at de var utilfredse med Villo Sigurdssons embedsførelse vedrørende lokalplanerne. Sagsøgeren mener, at der er stor intolerance overfor mindretallet i borgerrepræsentationen.

Kurt Kristensen har blandt andet forklaret, at han siden 1974 har været borgerrepræsentant for Danmarks Kommunistiske Parti. Under forhandlingerne om forfatningsændringen i 1977 var det en klar forudsætning, at borgmestrene skulle kunne vælge afdeling ud fra deres viden om afdelingernes arbejdsområde, og at væsentlige ændringer heri derfor ikke burde ske midt i en valgperiode. I perioden 1978-82 var der stor uenighed i borgerrepræsentationen om behandlingen af lokalplansagerne, som mindretallet ønskede behandlet mere grundigt og demokratisk. Straks efter valget i 1981 var der rygter på rådhuset om, at et flertal af socialdemokrater og konservative på grund af den politiske uenighed med Villo Sigurdsson ville tage lokalplanområdet fra 4. afdeling. Sagsøgeren kan ikke huske, hvem af socialdemokraterne og de konservative han har hørt sige dette. Disse rygter var baggrunden for, at han på et møde hos Knud Erik Hansen nok har sagt, at man kunne risikere denne flytning af lokalplansagerne. Under borgerrepræsentationens forhandlinger om styrelsesvedtægtsændringen afviste flertallet nærmest at forklare, hvori hensigtsmæssigheden bestod. På grund af den fremsatte kritik foreslog sagsøgeren, men forgæves, at man lod den kommunale revision undersøge forretningsgangen i 4. afdeling.

Kirsten Petersen har blandt andet forklaret, at hun siden 1970 har været borgerrepræsentant for de radikale. Under forfatningsdrøftelserne i 1977, hvor hun var medlem af forfatningsudvalget, og hvor man in-

teresserede sig også for meget små detaljer, var der ingen diskussion om at overflytte også lokalplanerne til overborgmesterens afdeling. Der var op til kommunalvalget i 1981, såvidt vidnet ved, heller ingen overvejelser om en sådan overflytning. Under behandlingen af lokalplansager har der vist sig en grundlæggende politisk uoverensstemmelse blandt andet med hensyn til udnyttelsesgraden, alternativplaner og høring af borgerne. Hun er ikke i tvivl om, at det er disse politiske motiver, der lå bag ønsket om ændring af styrelsesvedtægten. Hun mener, men kan ikke dokumentere det, at flertallet ændrede begrundelsen fra den langsomme sagsbehandling i 4. afdeling til hensigtsmæssighed, efter at der havde været kontakt til indenrigsministeriet om den juridiske side af sagen.

Hanne Severinsen har blandt andet forklaret, at hun fra 1974 til 1. april 1984 var medlem af borgerrepræsentationen for Venstre. Før forslaget om styrelsesvedtægtsændring kom frem i borgerrepræsentationen, var der indgående diskussion om Villo Sigurdssons embedsførelse. Vidnet fandt det ejendommeligt, at man skiftede fra denne begrundelse til hensigtsmæssighed, en begrundelse, som hun fandt meget tynd, fordi spørgsmålet detaillert havde været diskuteret før forfatningsændringen i 1977, og fordi lokalplansagerne hører endnu mere sammen med byggesagerne end med kommuneplansagerne. Under diskussionen om styrelsesvedtægten kom blandt andre Willy Steffensen ind på, hvor dårlig Villo Sigurdsson var som borgmester. Vidnet mente, at det rigtige havde været enten at give 4. afdeling pålæg om sagsbehandlingen, herunder sagsbehandlingsrækkefølgen, eller at bruge styrelseslovens § 53a.

Ib Persson, der har været medlem af borgerrepræsentationen siden 1982, har blandt andet forklaret, at han omkring den 22. marts 1982 havde indgivet et spørgsmål om, hvilke initiativer magistraten havde taget for at fratage Villo Sigurdsson lokalplan- og byggesagerne. Vidnets partifælle, Bo Grønbech, fortalte ham imidlertid den 22. marts 1982, at han på et møde hos Egon Weidekamp havde indgået forlig om, at lokalplansagerne skulle flyttes til overborgmesterens afdeling. Selvom vidnet, som han senere sagde i borgerrepræsentationen, foretrak, at § 53a-proceduren og dermed domstolsprøvelsen blev anvendt, trak han dog sit spørgsmål tilbage. Han ønskede ikke, at sagen, som det skete, kom til at tage sig ud som en hævnaktion. Han er ikke sikker på, at alle de borgerrepræsentanter, der stemte for forslaget, i samme omfang som vidnet selv har holdt motiverne adskilt.

Kontorchef Johan Erichsen, Indenrigsministeriet, har i stedet for vidneforklaring afgivet en erklæring til retssagen. Han har heri blandt andet udtalt, at det

321

selsvagt ikke er muligt at angive, med hvilken vægt hvert enkelt af de hensyn, indenrigsministeriets afgørelse beror på, er indgået i den samlede vurdering. Indenrigsministeriet lægger dog stor vægt på vedkommende kommunalbestyrelses egen vurdering af en vedtægtsændrings hensigtsmæssighed.

Til støtte for deres påstande har sagsøgerne gjort gældende, at det ved det fremkomne er godtgjort, at der af repræsentanter for et flertal i borgerrepræsentationen var rejst kritik mod Villo Sigurdsson for af politiske grunde bevidst at forsinke lokalplansagerne, og at de af den grund ønskede at fjerne disse sager fra hans embedsområde. Det er herved i hvert fald sådant indiceret, at beslutningen i borgerrepræsentationen den 29. april og 13. maj 1982 var båret af dette hensyn - der eventuelt kunne have begrundet en sag i medfør af styrelseslovens § 53a - og ikke af hensynet til en hensigtsmæssig indretning af kommunens styrelse, at det må påhvile kommunen at godtgøre, at den begrundelse, der blev angivet for beslutningen, også var den egentlige begrundelse. Da et sådant bevis ikke er ført, må det lægges til grund, at det nævnte hensyn, der i relation til styrelsesloven må betragtes som uvedkommende og dermed ulovligt, har bevirket en mangel - magtfordrejning - ved beslutningsgrundlaget, der medfører ugyldighed af

borgerrepræsentationens vedtagelse og dermed af indenrigsministeriets stadfæstelse. Dette må også gælde, selv om der er tale om en beslutning truffet af en folkevalgt forsamling om interne forhold, idet det politiske mindretal har samme behov for beskyttelse mod flertallets beslutninger, som borgerne har mod forvaltningens afgørelser.

Sagsøgernes opfattelse af, hvad der var den egentlige begrundelse for beslutningen, støttes af de mange i vidt omfang samstemmende og i det hele udemoterede udtalelser i presse og radio - både før og efter forslaget fremsættelse - samt i borgerrepræsentationen fra medlemmer af magistraten og af borgerrepræsentationen. Borgmestrene har en sådan reel politisk indflydelse på borgerrepræsentationens beslutninger, at også deres udtalelser må tillægges vægt. De nævnte udtalelser angår i vidt omfang Villo Sigurdssons personlige embedsførelse, der måtte være uden betydning, hvis der virkelig var tale om, at den foreslåede sagsfordeling strukturelt var mere hensigtsmæssig end den eksisterende. Det må iøvrigt have formodningen imod sig, at borgerrepræsentationen efter kun én valgperiode skulle kunne fastslå, at den ved forfatningsændringen i 1977 gennemførte og nøje gennemdiskuterede sagsfordeling, der stemmer overens med indenrigsministeriets normalplanvedtægt, var blevet uhensigtsmæssig i København, og der er reelt intet angivet, der godtgør, at den nye sagsfordeling er mere hensigtsmæssig end den tidligere.

Sagsøgerne har endvidere gjort gældende, at borgerrepræsentationen - selvom den selv bestemmer sin sagsbehandling - ved den aktuelle sagsforberedelse med meget hurtig gennemførelse i borgerrepræsentationen uden udvalgsbehandling, uden reel mulighed for 4. afdeling for at give konkrete faktiske oplysninger om hensigtsmæssigheden og uden egentlig besvarelse af de spørgsmål, der blev stillet af indenrigsministeriet, har tilsidesat de sædvanlige krav til god sagsbehandling. Sagsforberedelsen må derfor betragtes som sagligt utilstrækkelig, og dette må også i sig selv gøre beslutningen ugyldig.

Hertil kommer, at vedtægtsændringen er i klar modstrid med den mindretalsbeskyttelse, der følger af blandt andet styrelseslovens §§ 55, stk. 2, og 53a og styrelsesvedtægtens § 8, stk. 1. Sagsøgerne er i øvrigt af den opfattelse, at reglerne i styrelseslovens § 5, jfr. styrelsesvedtægtens § 8 om, at borgmestrene vælges efter forholdstalsvalgmetoden og vælger afdeling i den rækkefølge, de er valgt, forhindrer, at der i en valgperiode overhovedet kan ske væsentlige ændringer af sagsområder. Selvom borgerrepræsentationens vedtagelse skulle vise sig at være lovlig, vil dette i al fald kunne bevirke, at indenrigsministeriets stadfæstelse af ændringer, der er væsentlige, kan være ulovlig.

Sagsøgte Københavns kommune har heroverfor anført, at borgerrepræsentationen efter styrelsesloven har kompetence til at træffe afgørelse af ethvert spørgsmål om kommunens anliggender, herunder - med indenrigsministeriets godkendelse - ændring af styrelsesvedtægten. Den omstridte beslutning krænker ikke styrelseslovens regler om mindretalsbeskyttelse og er også i øvrigt truffet i nøje overensstemmelse med styrelsesloven. Der er ingen regler, der hindrer, at omlægning af sagsfordelingen mellem magistratsafdelinger kan ske i valgperioden. Beslutningen om flytning af lokalplansagerne er begrundet i, at det er anset for mest hensigtsmæssigt at have disse sager placeret sammen med den overordnede fysiske planlægning. Ligesom i Odense, Ålborg, Århus og en række andre kommuner, hvor indenrigsministeriet har stadfæstet styrelsesvedtægter, der afviger fra normalplanvedtægten, skal den tekniske forberedelse af lokalplaner i fremtiden i København foregå det sted, hvor kommuneplanerne forberedes.

322

Når man har været nødt til at foretage ændring så hurtigt efter ikrafttræden af styrelsesvedtægten af 25. november 1977, hænger det utvivlsomt sammen med, at det netop i denne periode viste sig, at der som følge af kommuneplanlovens og landsbyggeovens ikrafttræden for København var en uløselig sammenhæng mellem kommuneplanerne og lokalplanerne.

Der er ikke af sagsøgerne ført bevis for, at den begrundelse - hensigtsmæssigheden - der blev angivet for ændringen af styrelsesvedtægten, ikke skulle være den egentlige. Det er absurd som sagsøgerne at antage, at borgerrepræsentationens flertal skulle have ment noget andet, end de har sagt. De borgerrepræsentanter, der har afgivet forklaring i retten, har da også alle været klar over, at beslutningen kun var lovlig, hvis man havde den saglige begrundelse. De udtalelser, der er fremsat af andre end borgerrepræsentanter, herunder borgmestrene, kan i hvert fald ikke tillægges nogen betydning som bevis for den begrundelse, borgerrepræsentationens flertal havde. I øvrigt kan udtalelser refereret i medierne - selvom de ikke er dementeret - ikke tillægges nogen særlig bevisværdi, blandt andet fordi de er svar på en interviewers spørgsmål og derfor reelt bestemt af hans spørgeteknik og tema og muligvis kan være beskåret. Den kritik af 4. afdelings sagsbehandling, der kom frem i borgerrepræsentationen, er kun naturlig i en politisk forsamling, hvor der må være frihed også til dette. Netop forsinkelser er i øvrigt et håndgribeligt tegn på uhensigtsmæssig administration, og det er derfor naturligt, at dette flere gange blev specielt fremhævet. Selve den omstændighed, at der har været kritik af en borgmester, kan naturligvis ikke afskære borgerrepræsentationen fra at foretage en hensigtsmæssig ændring af sagsfordelingen i magistraten.

Der er herefter intet grundlag for sagsøgernes påstand om, at beslutningen bygger på uvedkommende hensyn og derfor er ugyldig efter magtfordretningslæren. Denne lære kan efter kommunens opfattelse iøvrigt ikke uden videre anvendes på en situation som den foreliggende, hvor der er tale om politiske myndigheders stillingtagen til egne strukturelle forhold, og hvor der derfor ikke er nogen afgørelse i forhold til borgerne.

Med hensyn til sagsbehandlingen, herunder sagens forberedelse, er forholdet det, at den afgøres af borgerrepræsentationen selv. Da lokalplansagerne altid har været afgjort i borgerrepræsentationen, har forsamlingen haft et meget nøje kendskab til sagsområdet. Der er derfor intet grundlag for at kritisere, at behandlingen af vedtægtsændringsforslaget er foregået som sket.

Sagsøgernes henvisning til styrelseslovens § 53a er ikke korrekt, idet indsættelse af en fungerende borgmester ikke ville kunne løse de administrative problemer, der er sagens kerne, og som netop er opstået, fordi lokalplansagerne ikke blev behandlet sammen med den overordnede fysiske planlægning.

Sagsøgte indenrigsministeriet har i det væsentlige gjort samme synspunkt gældende som kommunen og har herudover anført, at stadfæstelsen først er sket efter en meget omhyggelig sagsbehandling i indenrigsministeriet. Resultatet heraf var, at man ikke fandt tilstrækkeligt grundlag for at afslå stadfæstelse af borgerrepræsentationens beslutning, som er både entydig, begrundet i hensigtsmæssighed og fuldtud lovlig. Hvis borgerrepræsentationens beslutning er gyldig, er det udelukket, at indenrigsministeriets stadfæstelse kan være ugyldig.

Landsretten finder, at udtalelser fremsat såvel af borgerrepræsentationsmedlemmer som af borgmestrene fra de partier, der stillede forslag om vedtægtsændringerne, må kunne indgå som bevismateriale ved afgørelsen af, hvilken reel begrundelse der har ligget bag borgerrepræsentationens beslutning. Borgmestrene har ganske vist ikke stemmeret i borgerrepræsentationen, men de er udgået fra denne og må antages at arbejde nært sammen med deres partifæller der.

Retten er i denne forbindelse opmærksom på, at radio og presse - også under hensyn til det tidspres med videre, som journalister arbejder under - ikke uden videre kan antages at gengive udtalelser i deres fulde omfang eller fuldstændig korrekt og med fyldestgørende baggrund. Imidlertid er der ifølge de foreliggende gengivelser fra medierne så mange eksempler på udtalelser fra socialdemokratiske og konservative politikere både før og efter fremsættelsen af vedtægtsændringsforslaget, indeholdende en sammenkædning af kritikken af borgmester Villo Sigurdssons sagsbehandling med ønsket om at flytte lokalplansagerne

til overborgmesterens afdeling, at retten må lægge til grund, at udtalelserne i alt væsentligt har haft dette indhold. At der har været en sådan sammenkædning, støttes også af det, der er fremkommet under forklaringerne i retten. Det må endvidere efter det foreliggende lægges til grund, at disse udtalelser fra de pågældende politikere har været dækkende for deres respektive grupper opfattelse.

323

Ved vurderingen af spørgsmålet om, hvad der var den reelle begrundelse for beslutningen, har retten yderligere lagt vægt på det påfaldende i, at sagen blev undergivet en særlig hurtig behandling i borgerrepræsentationen uden udvalgsbehandling - trods forslag herom - og at der selv efter indenrigsministeriets brev af 19. juli 1982 til borgerrepræsentationen ikke blev givet nogen egentlig dokumentation for, at den forelåede sagsfordeling strukturelt skulle være mere hensigtsmæssig end den hidtidige.

Sagsøgerne findes efter det således foreliggende i væsentlig grad at have sandsynliggjort, at den afgørende reelle begrundelse for ønsket om ændring af sagsfordelingen i magistraten var at løse de problemer, der efter flertallets opfattelse var opstået ved borgmester Villo Sigurdssons administration af lokalplansagerne.

Københavns kommune har ikke heroverfor på fyldestgørende måde godtgjort, at beslutningen om vedtægtsændring - således som det meget generelt er angivet - var motiveret af hensynet til en hensigtsmæssig strukturel omlægning af forvaltningen af lokalplanområdet, der var afhængig af, hvilken person der var borgmester i 4. afdeling.

Det hensyn, der herefter må antages reelt at have begrundet beslutningen, findes at ligge udenfor det område, der efter loven om Københavns kommunes styrelse lovligt kan være begrundelsen for en vedtægtsændring om sagsfordelingen i magistraten. Den af borgerrepræsentationen den 29. april og 13. maj 1982 truffene beslutning er derfor ugyldig, og indenrigsministeriets stadfæstelse af vedtægtsændringen er dermed bortfaldet.

Sagsøgte 1 Københavns kommune v/ borgerrepræsentationens formand Knud-Erik Ziirsén og sagsøgte 2 Indenrigsministeriet betaler én for begge og begge for én i sagsomkostninger 120.000 kr. til sagsøgerne.

Højesterets dom.

Den indankede dom er afsagt af Østre Landsret.

I pådømmelsen har deltaget syv dommere: P. Christensen, Weber, Munch, Gersing, Kardel, Mondrup og Hornslet.

Appellanterne har påstået frifindelse.

De indstævnte har påstået stadfæstelse.

For Højesteret har borgmester Gunna Starch, som fra den 1. januar 1986 overtog hvervet som borgmester i magistratens 4. afdeling efter Villo Sigurdsson, og borgmester i magistratens 5. afdeling, Charlotte Amundsen, udtalt sig til støtte for de indstævnte.

Til brug for Højesteret er der tilvejebragt yderligere oplysninger.

Kommunens advokat har fremlagt en af overborgmesteren udarbejdet redegørelse af 10. juni 1985 for lokalplanarbejdet i Københavns Kommune. Det fremgår heraf, at der i forbindelse med kommuneplanlovens ikrafttræden den 1. april 1977 udarbejdedes en ny styrelsesvedtægt for kommunen, der trådte i kraft den 1. april 1978. Ved denne vedtægt blev de planlægningsopgaver, som kommuneplanloven omtaler, fordelt således, at den overordnede fysiske planlægning blev placeret i overborgmesterens afdeling, medens bygningslovgivningen og den del af den fysiske planlægning, der vedrørte lokalplanlægningen, forblev under borgmesteren for magistratens 4. afdeling, hvorunder byplansagerne hidtil havde hørt. Om overvejelserne herom oplyses i skrivelsen, at der var »bred enighed om, at den overordnede fysiske planlægning skulle henlægges under overborgmesteren, bl.a. for at sikre den nødvendige koordinering med den overordnede økonomiske planlægning,

som kommuneplanloven forudsætter, hvorimod der var delte meninger om, hvorvidt arbejdet med lokalplanerne også skulle overføres. Efter henstilling bl.a. fra den daværende borgmester for magistratens 4. afdeling blev der opnået enighed om, at man i hvert fald indtil videre skulle begrænse sig til at overføre opgaverne vedrørende den overordnede fysiske planlægning til overborgmesterens afdeling«. Det fremgår videre af skrivelsen, at beslutningen om fordeling af arbejdsopgaverne vedrørende den fysiske planlægning mellem de to magistratsafdelinger blev truffet hovedsagelig på baggrund af erfaringerne med den hidtidige lovgivning. Da kommuneplanloven imidlertid som en nydannelse havde indført pligt til at udarbejde lokalplaner, før der gennemførtes større udstykninger eller større bygge- eller anlægsarbejder, herunder nedrivning af bebyggelse, blev det nødvendigt at udarbejde et langt større antal lokalplaner end byplaner efter den tidligere gældende byplanlov. Det hedder derefter i skrivelsen bl.a.: »Denne på baggrund af styrelsesvedtægtens bestemmelser foretagne arbejdsdeling viste sig imidlertid ikke at være hensigtsmæssig, idet lokalplanlægningen som regel ikke fra arbejdets påbegyndelse blev udført i overensstemmelse med den overordnede planlægning, og magistratens 4. afdeling forelagde en del lokalplanforslag for borgerrepræsentationen, der var i strid med det igangværende

324

kommuneplanarbejde. Desuden blev der under udarbejdelsen i magistratens 4. afdeling ofte foretaget undersøgelser og høringer af andre myndigheder, hvis område hørte under den overordnede planlægning. Tidsforbruget i forbindelse med lokalplanlægningen blev på den måde væsentligt«.

Den i dommen nævnte skrivelse af 16. april 1982 fra magistratens 4. afdeling til overborgmesterens afdeling indeholdt 4. afdelings bemærkninger til det forslag til ændring af styrelsesvedtægten, som den 29. april 1982 blev fremsat i Borgerrepræsentationen. I skrivelsen hed det bl.a.:

»I forbindelse med de angreb overborgmesteren har fremført mod magistratens 4. afdeling for bevidst at forhale en række byggesager, orienterede magistratens 4. afdeling blandt andet den 23. februar 1982 borgerrepræsentationens byplan- og trafikudvalg og overborgmesterens afdeling om de faktiske omstændigheder.

Man oplyste blandt andet, at man ved tilrettelæggelsen af lokalplanarbejdet i magistratens 4. afdeling tager udgangspunkt i en generel tidsplan, som angiver den »ideelle« norm for behandlingstiden i lokalplanarbejdets forskellige faser. Det samlede skønnede tidsforbrug for lokalplanarbejdet er opgjort til ialt ca. 12-13 måneder, fordelt med omkring halvdelen på behandlingen uden for og inden for magistratens 4. afdeling. Dette tidsforbrug svarer stort set til det, som foreliggende undersøgelser viser for behandlingen af lokalplansager i andre større kommuner. Som anført i 4. afdelings generelle tidsplan forudsætter det angivne tidsforbrug en »ukompliceret« sagsgang. Årsagerne til, at denne forudsætning i de fleste tilfælde har vist sig ikke at kunne holde, må navnlig søges i den omstændighed, at lokalplanudarbejdelsen sker uden baggrund i et tilstrækkeligt afklaret sammenhængende overordnet planlægningsgrundlag, hvilket afspejles af det i mange sager store antal vægtige og kvalificerede indsigelser i forbindelse med lokalplanforslagets offentliggørelse.

Specielt behandlingen af fremkomne indsigelser har vist sig at være kompliceret og tidskrævende navnlig som følge af, at de i indsigelserne fremkomne synspunkter nødvendiggør indhentning af udtalelser fra andre magistratsafdelinger og myndigheder.«

I Borgerrepræsentationens møde den 9. december 1982 udtalte borgmester Villo Sigurdsson under sin omtale af det i mødet behandlede forslag til besvarelse af Indenrigsministeriets skrivelse af 19. juli 1982 bl.a.:

»Hvad angår magistratens bemærkninger til slut om, at overborgmesterens afdeling allerede er dybt involveret i lokalplanarbejdet, må

jeg desværre konstatere, at dette er korrekt. Der er i overborgmesterens afdeling opbygget en paralleladministration til væsentlige dele af 4. afdelings sagsområde. Det gælder således i forhold til lokalplanarbejdet, at overborgmesterens afdeling via et eller flere politiske partier fremkommer med ændringsforslag til lokalplanforslag, uden at disse har været til behandling i 4. afdeling.

Men det gælder ikke blot lokalplansager. Også banale, trivielle vejprojekter gennemgår teknisk behandling i overborgmesterens afdeling. Hvis ikke alle tekniske detaljer er i overensstemmelse med overborgmesterens ønsker, er det ikke muligt for 4. afdeling at få den såkaldte § 33-erklæring, som er forudsætningen for en forelæggelse for borgerrepræsentationen.

En sådan dobbeltadministration er hverken i overensstemmelse med styrelsesvedtægten eller ønskerne om at effektivisere administrationen. «

Efter styrelsesvedtægten § 12, stk. 2, skal forslag om ændringer i eller tillæg til vedtægten behandles i 2 møder i Borgerrepræsentationen med mindst 8 dages mellemrum, og de vedtagne ændringer eller tillæg skal stadfæstes af Indenrigsministeriet.

Det er oplyst, at Indenrigsministeriet den 29. november 1985 med virkning fra den 1. januar 1986 stadfæstede en af Borgerrepræsentationen den 31. oktober og 7. november 1985 vedtaget beslutning om, at udarbejdelsen af lokalplaner fortsat skulle indgå under de i styrelsesvedtægten § 9 under overborgmesterens afdeling opregnede sagsområder og ikke under de vedrørende magistratens 4. afdeling opregnede sagsområder.

Fire dommere - P. Christensen, Munch, Kardel og Hornslet - udtaler:

Det må efter det anførte og efter en helhedsbedømmelse af udtalelserne under Borgerrepræsentationens forhandlinger i møderne den 29. april, 13. maj og 9. december 1982 lægges til grund, at der i Borgerrepræsentationen var almindelig enighed om, at arbejdet med gennemførelsen af det planlægningsarbejde, som var foreskrevet i kommuneplanloven, ikke fungerede. Det må endvidere lægges til grund, at en væsentlig årsag hertil var, at det samarbejde mellem overborgmesterens afdeling og magistratens 4. afdeling, som var en nødvendighed for, at den i 1978 etablerede ordning kunne fungere

325

hensigtsmæssigt, ikke var kommet i stand, og at dette navnlig skyldtes, at ledelsen af de to magistratsafdelinger havde et forskelligt syn på, hvorledes opgaverne skulle løses.

Efter kommuneplanlovens § 16, stk. 4, skal kommunalbestyrelsen, når loven kræver, at en lokalplan skal tilvejebringes, snarest udarbejde et forslag til en sådan plan og derefter fremme sagen mest muligt. Borgerrepræsentationens flertal fandt det nødvendigt til løsning af de opståede problemer, at udarbejdelsen af forslag til lokalplaner overførtes til overborgmesterens afdeling, hvorunder den overordnede fysiske og den økonomiske planlægning hørte. Borgerrepræsentationens afgørelse blev truffet efter indgående drøftelse af de faktiske, retlige og politiske spørgsmål, som forslaget om vedtægtsændringen rejste.

Disse dommere finder ikke grundlag for at tilsidesætte vedtægtsændringen som værende uden saglig begrundelse, og der er heller intet grundlag for at tilsidesætte den som ugyldig på grund af fejl eller mangler ved sagsbehandlingen.

I henhold til § 5 i lov om Københavns Kommunes styrelse, jfr. styrelsesvedtægten § 7, vælges magistratens medlemmer ved forholdstalsvalg. Styrelsesvedtægten § 9 opregner de magistratsforretninger, der hører under overborgmesterens afdeling og de 6 andre magistratsafdelinger. Efter vedtægten § 8 bestemmer de valgte borgmestre i den orden, hvori de er valgt, hvilken magistratsafdeling de ønsker at forestå. En borgmester har dog fortrinsret til den afdeling, han forestod i sidste valgperiode. Denne fortrinsret benyttede Villo Sigurdsson efter kommunevalget i 1981. Under disse omstændigheder findes de nævnte

regler - også efter sammenhængen med styrelseslovens 53a - at udelukke, at der med virkning for den løbende funktionsperiode kunne gennemføres en så væsentlig ændring som den omhandlede i sagsfordelingen mellem de to borgmestre, når disse ikke var enige derom.

Med denne begrundelse tiltræder disse dommere, at der ved landsrettens dom er givet de indstævnte medhold, og de stemmer derfor for at stadfæste dommen.

Tre dommere - Weber, Gersing og Mondrup - udtaler:

I skrivelsen af 19. juli 1982 anmodede Indenrigsministeriet Borgerrepræsentationen om bl.a. at oplyse, hvilke undersøgelser der lå til grund for antagelsen af, at sagsfordelingen mellem magistratens 4. afdeling og overborgmesterens afdeling var uhensigtsmæssig, herunder om der forelå skriftligt materiale herom. Af magistratens redegørelse til Borgerrepræsentationen, som denne videresendte til Indenrigsministeriet, kan udledes, at der ikke forelå nogen egentlig undersøgelse af spørgsmålet, men at forslagsstillerne også med eksempler havde givet en dækkende beskrivelse af de indhøstede erfaringer under forhandlingerne i Borgerrepræsentationen.

Det tiltrædes herefter af de grunde, der i så henseende er nævnt i dommen, at den afgørende reelle begrundelse for vedtægtsændringen var Borgerrepræsentationens flertals utilfredshed med den måde, hvorpå borgmester Villo Sigurdsson varetog arbejdet med lokalplanerne.

Som fremhævet af Indenrigsministeriet både i skrivelsen af 19. juli 1982 og i skrivelsen af 15. april 1983, hvorved vedtægtsændringen blev stadfæstet, indeholder styrelseslovens § 53a reglerne om, hvilke skridt Borgerrepræsentationen kan tage over for en borgmester, der ikke loyalt varetager sine funktioner. Hertil kommer, at styrelseslovens og styrelsesvedtægten regler om valg af magistraten og om fordelingen af magistratsafdelingerne mellem borgmestrene må antages at have til formål at sikre de forskellige politiske opfattelser en forholdsmæssig indflydelse på den kommunale beslutningsproces.

På den anførte baggrund finder disse dommere, at Borgerrepræsentationens beslutning den 29. april og 13. maj 1982 om i den løbende valgperiode at overflytte et så væsentligt område som udarbejdelse af lokalplaner fra magistratens 4. afdeling til overborgmesterens afdeling må tilsidesættes som ugyldig. De stemmer med denne begrundelse som flertallet.

Thi kendes for ret:

Landsrettens dom bør ved magt at stande.

Ingen af parterne betaler sagsomkostninger for Højesteret til nogen anden part eller til statskassen.

De idømte sagsomkostninger for landsretten skal betales inden 14 dage efter denne højesteretsdoms afsigelse, således at de endeligt bæres af Københavns Kommune.[2]

1. Jfr. U.1986.791 H samt FT 1980/81 sp. 600 ff, 4238 ff, A sp. 476 ff, bet. nr. 894/1980 om kommunale styrelsesformer m.v. s. 102 ff, Bendt Andersen og Ole Christiansen: Kommuneplanloven, 2. udg. s. 272, Harder: Dansk kommunalforvaltning I, 3. udg. s. 23 ff. Se også Rønsholdt i J 1983.217 ff.
2. Salær til den for de indstævnte beskikkede advokat 100.000 kr.

U.1981.375Ø

Ø. L. D. 20. december 1980 i sag 13-178/1980

(Kallesøe, Else Mols, Stampe Jakobsen (kst.)).

Købmand Ove Johansen, Skælskør (adv. Peter Rørdam)

mod

Skælskør kommune og Ministeriet for offentlige arbejder (kammeradv. v/ adv. Gregers Tærsebøl).

Forvaltningsret 12.1 Forvaltningsret 3.3 Veje og vand 1.2

Kommunes vejudlæg over 3 ejendomme havde ikke fornøden hjemmel i privatvejslovens § 23, stk. 3.

En kommune havde i medfør af privatvejslovens § 23, stk. 3, foretaget vejudlæg over 3 ejendomme E1, E2 og E3. Under en af ejeren af E1, der havde protesteret mod vejudlægget, anlagt retssag antoges formålet med vejudlægget alene eller i det allervæsentligste at have været at skaffe ejeren af E3 yderligere en adgangsvej til sin ejendom, og udlægget fandtes herefter ikke at have kunnet foretages med hjemmel i privatvejslovens § 23, stk. 3. [1]

De sagsøgte har nedlagt påstand om frifindelse. Sagens omstændigheder er følgende:

Mellem den nuværende ejer af ejendommen matr. nr. 101 Skælskør bygrunde, bådebygger Marinus Møller, og sagsøgeren Ove Johansen, der ejer naboejendommen matr. nr. 102, bestod der en aftale, der var videreført fra de tidligere ejeres tid, hvorefter bådebyggeren lejede et stykke af sagsøgerens grund til oplagsplads, ligesom han havde en vis ret til

376

færdsel over den sydlige del af matr. nr. 102 med materialer m.v. til bådebyggeriet. I forsommeren 1974 udløb aftalen, og der kunne ikke opnås enighed om en forlængelse heraf.

Den 9. juni 1975 lod Skælskør kommune udfærdige et kort over et udsnit af Skælskør havn, omfattende blandt andet de nævnte matr. numre 101 og 102, der mod nord afgrænses af Gammeltorv og Vestergade og mod syd af Skælskør fjord. På kortet er indtegnet et forslag til kørevej over havnens område til bådebyggeriet. Det fremgår endvidere af kortet, at der ud for matr. nr. 102 er sket en vis opfyldning med affald i havnens vandområde, hvilken opfyldning efter det oplyste er foretaget af bådebyggeriet.

Ved skrivelse af 20. august 1975 rettede kommunen en forespørgsel til ministeriet for offentlige arbejder, idet man ønskede oplyst, hvem det opfyldte areal tilhørte, og om kommunen, såfremt arealet tilhørte havnen, kunne opnå tilladelse til at etablere bolværk langs dette og samtidig forlænge den eksisterende kajgade hen over det opfyldte areal frem til bådebyggeriet, idet det anførtes i skrivelsen, at denne løsning var den eneste mulighed for at skaffe adgang til bådebyggeriet for kørende trafik. Ministeriet svarede den 13. november 1975, at ejendomsretten til det opfyldte areal måtte tilfalde ejeren af den tilgrænsende ejendom matr. nr. 102, og at de påtænkte foranstaltninger ud for det pågældende areal ikke ville kunne iværksættes uden ejerens tilslutning.

Da fortsatte forhandlinger mellem Skælskør kommune, sagsøgeren og bådebygger Marinus Møller endte uden resultat, forespurgte kommunen den 9. juli 1976 ministeriet for offentlige arbejder, om der i ministeriets tidligere skrivelse af 13. november 1975 var taget stilling til, hvorvidt der fandtes lovhjemmel for at gennemføre ekspropriation i forbindelse med forlængelse af bolværk og kajgade. Som svar herpå henviste ministeriet i skrivelse af 26. august 1976 til lov om offentlige veje § 43, men tilføjede, at der som en alternativ mulighed kunne fore-

tages udlæg af en privat fællesvej i i medfør af privatvejslovens § 23, stk. 3.

I tilslutning til fortsatte bestræbelser på at opnå en løsning i mindelighed lod Skælskør kommune i oktober 1977 udfærdige et forslag til en ny privat vej til bådebyggeriet. Ifølge forslaget er der tale om en vej, som føres fra den eksisterende Kajgade over ejendommen matr. nr. 103 i en bredde af 6 m og derefter videre over sagsøgerens ejendom til bådebyggeriet i en bredde af 3,5 m med forgreninger dels i retning mod bådebyggeriet og dels i retning mod fjorden.

Den 16. august 1976 vedtog Skælskør byråd at udlægge en privat fællesvej i overensstemmelse med ovennævnte forslag, og den 21. maj 1979 meddelte kommunen sagsøgeren, at man påtænkte at foretage udlæg af en sådan vej.

Da sagsøgeren fortsat modsatte sig planerne om en vej over hans ejendom, meddelte kommunen den 19. september 1979 sagsøgeren, at byrådet nu efter privatvejslovens § 34, stk. 1, havde bekendtgjort vedtagelsen af det henholdsvis 6 m og 3,5 m brede vejudlæg over de berørte tre ejendomme.

Sagsøgeren protesterede herimod ved skrivelse af 5. oktober 1979 til ministeriet for offentlige arbejder, der efter at have indhentet udtalelser såvel fra Skælskør kommune som politimesteren i Slagelse svarede sagsøgerens advokat ved sålydende skrivelse af 3. marts 1980:

»I skrivelse af 5. oktober 1979 (j.nr. A 6597) har De som advokat for købmand Ove Johansen, Skælskør, klaget over Skælskør kommunes afgørelse, hvorefter der i medfør af privatvejslovens § 23, stk. 3, er foretaget vejudlæg over Deres klients ejendom matr. nr. 102 af Skælskør bygrunde.

Udlægget sker til etablering af en privat fællesvej fra Kajgade frem til bådebyggerejendommen matr. nr. 101, ibd., og omfatter både købmandens ovennævnte ejendom og Falcks Redningskorps' ejendom matr. nr. 103. Efter Deres opfattelse har ingen af disse to ejendomme nogen interesse i vejudlægget, idet de i forvejen har tilfredsstillende vejadgang fra henholdsvis Vestergade og Kajgade, og De betragter det derfor som foretaget alene af hensyn til bådebyggeriet.

De bestrider, at der på dette grundlag er hjemmel til at foretage indgrebet, og forbeholder Dem krav om betydelig erstatning for den værdiforringelse af Deres klients ejendom, indgrebet medfører.

Byrådet har i en erklæring i sagen oplyst, at det udlagte færdselsareal tjener som adgangsvej for ejendommene matr. nr. 101 og 102, således at der er tale om udlæg af en privat fællesvej efter privatvejslovens § 23, stk. 3. Som begrundelse for udlægget har byrådet fremhævet,

at bådebyggeriet naturligt hører til i havneområdet, og at det som følge af natur- og fredningsforhold og som følge af dybdeforholdene i fjorden ikke er muligt at anvise det en anden beliggenhed, at byrådet af færdselssikkerhedsmæssige grunde ikke kan acceptere aflæsning af materialer og

377

leverancer i Vestergade eller på Gl. Torv og på den anden side af bevaringshensyn nødtigt ser, at forhuset nedrives eller den for snævre port i dette udvides, at leverance af færdigstøbte skibsskrog ligefrem forudsætter tilkørsel direkte til bedding, at den udlagte vej vil kunne blive af væsentlig betydning i ildebrandstilfælde som adgang til bagarealerne på såvel skibsbyggeri som på købmandsejendommen, at den udlagte vej åbner mulighed for at udstykke en parcelhusgrund fra købmandsejendommen, at adgangen over købmandsejendommen til bådebyggeriet har eksisteret indtil for få år siden på basis af privat aftale, og at den udlagte vej indgår i planer om med tiden at åbne havnefronten frem til Poppelstræde.

Politimesteren i Slagelse har i en erklæring af 18. februar 1980 anbefalet vejudlægget, fordi det vil medføre en bedre færdselsikkerhedsmæssig afvikling af trafikken i vejkrydset ud for Gl. Torv, og har herved peget på, at erhvervstrafikken til de to ejendomme frembyder en særlig risiko for skolebørnstrafikken i Vestergade, selv efter at omfartsvejen er blevet anlagt.

I den anledning skal man meddele, at ministeriet ikke finder grundlag for at kritisere kommunalbestyrelsens beslutning om at foretage det omhandlede vejudlæg i medfør af privatvejslovens § 23, stk. 3.

Erstatning for indgrebet vil i mangel af mindelig overenskomst med vejmyndigheden være at fastsætte af taksationsmyndighederne, jfr. § 40, stk. 3 og 4 i samme lov.

--«

Der er under domsforhandlingen afgivet forklaring af sagsøgeren. Endvidere er vidneforklaring afgivet af bådebygger Marinus Møller og stadsingeniør i Skælskør kommune Jørgen Boas.

Landsretten har i tilslutning til domsforhandlingen foretaget besigtigelse af de omhandlede ejendomme.

Sagsøgeren har forklaret, at han i 1963 eller 1964 overtog matr. nr. 102 med den derpå liggende forretningsejendom efter sin moder. Der eksisterede dengang en aftale med Marinus Møllers fader, hvorefter denne mod vederlag havde færdselsret til bådebyggeriet over den nederste del af sagsøgerens ejendom. Det var en betingelse for aftalen, at plankeværket mellem matr. nr. 102 og, 103 blev lukket hver aften. Aftalen, der var skriftlig, blev senere fornyet hvert andet år. I 1973-1974 lod sagsøgeren bygge en beboelsesejendom på sin grund. Huset var færdigopført i 1974, og sagsøgeren søgte da at få en ordning med Marinus Møller om opsætning af et hegn mellem deres ejendomme, ligesom han ønskede at få foretaget oprydning af det affald fra bådebyggeriet, som var efterladt på den nederste del af hans grund. Resultatet blev imidlertid, at heget ikke blev sat op, og at sagsøgeren selv måtte køre affaldet væk og fylde jord på. Forhandlingerne mellem parterne strandede, og Marinus Møller holdt rent faktisk op med at køre over sagsøgerens grund. Den udlagte vej er helt uden interesse for sagsøgeren. Han kan ikke bruge den til noget, hvorved bemærkes, at hans grund skråner stærkt op mod Vestergade. Aflæsning af varer til købmandsforretningen sker i Vestergade inden kl. 7,30, og der er aldrig indløbet klager fra politiet eller andre i den anledning. Sagsøgeren har intet ønske om at udstykke en parcelhusgrund fra ejendommen, hvilket ville ødelægge hans udsigt.

Bådebygger Marinus Møller har forklaret, at bådebyggeriet blev opført omkring 1900, og at han overtog det efter sin fader i 1970. Der blev da bygget fiskekuttere og trawlere m.v. I dag foretages der stort set kun reparation og kølhaling af fartøjer. Der er dog stadig lidt nybyggeri af mindre træskibe. Før 1974 rådede værftet over 2/3 af haven til matr. nr. 102 efter aftale med købmanden og mod betaling af 2.000 kr. om året. Arealet blev brugt til oplagsplads og til gennemkørsel fra Kajgade. Der kom gennemsnitlig 1 lastvogn om ugen med materialer og undertiden med mindre lystbåde. Efter 1974 har man måttet foretage omladning af træ m.v. fra lastvogne til mindre biler, der kan køre gennem porten mod Gammeltorv, hvilket har generet trafikken i Vestergade. Værftet vil ikke kunne placeres andre steder i kommunen, idet der kræves en vis vanddybde.

Stadsingeniør Jørgen Boas har forklaret, at kommunen med det den 19. september 1979 bekendtgjorte udlæg af en privat fællesvej over sagsøgerens ejendom har søgt en »blød« løsning, idet man ikke har ønsket at gennemtrumfe en offentlig vej. Forhuset til Marinus Møllers ejendom er ikke fredet, men er nævnt som bevaringsværdigt i en aldrig gennemført bevaringsplan. Spørgsmålet om en adgangsvej til bådebyggeriet har i øvrigt gennem mange år været et problem blandt andet også i forhold til den tidligere ejer af matr. nr. 103, der havde kulplads på sin ejendom. I 1976 blev matr. nr. 103 imidlertid solgt til Falck, der var indforstået med

378

en færdselsret fra Kajgade. En kommunal dispositionsplan fra 1965 viser et vejanlæg i forlængelse af Kajgade hen til bådebyggeriet samt en intensiv udnyttelse af arealerne til beboelse og erhverv. Denne plan er dog ikke en byplan, der er bindende for lodsejerne. Den 8. juni 1979 blev det besluttet at lade udarbejde et forslag til lokalplan i henhold til kommuneplanloven for det omhandlede område med en havnefront, langs hvilken der føres en vej fra Kajgade forbi bådebyggeriet til Poppelstræde med adgang til Vestergade. Vejen skal efter Poppelstræde fortsætte i en offentlig sti. Forslaget er netop blevet udvalgsbehandlet i oktober 1980. Lokalplanen, der åbner mulighed for en erhvervsmæssig udnyttelse af arealerne langs den nævnte vej, omfatter endvidere den umiddelbart vest for bådebyggeriet liggende ejendom matr. nr. 100 a, der ønskes udstykket i 3 grunde, hvortil der skal skaffes vejforbindelse, samt et mindre bådeværft på den anden side af Poppelstræde.

Til støtte for sin påstand har sagsøgeren anført, at den af sagsøgte Skælskør kommune udlagte vej ikke kan anses for en privat fællesvej i privatvejslovens forstand, jfr. lovens § 2 og § 3, idet den alene vil komme til at tjene som færdselsareal for én ejendom, nemlig matr. nr. 101. Vejen er uden betydning for ejeren af matr. nr. 103, og sagsøgeren har heller ikke behov for eller interesse i vejen. Sagsøgeren ønsker ikke at udstykke en parcelhusgrund fra sin ejendom. Færdsel til hans forretning kan på grund af bygningernes placering og de store terrænforskelle på grunden kun ske fra Vestergade. Brandbekæmpelse på sagsøgerens ejendom vil ligeledes lettest kunne ske fra Vestergade, hvorved i øvrigt bemærkes, at sagsøgeren er nabo til Falck.

Sagsøgeren har endvidere gjort gældende, at der ikke foreligger sådanne særlige omstændigheder, at vejmyndighederne selv, det vil sige uden de berørte parter enighed, kan udlægge en fællesvej i medfør af undtagelsesbestemmelsen i privatvejslovens § 23, stk. 3. Det fremgår af det i medfør af loven udstedte cirkulære nr. 74 af 28. februar 1973 pkt. 27, at formålet med denne bestemmelse navnlig er at give vejmyndigheden mulighed for en hensigtsmæssig byggemodning af et område i vej­mæssig henseende. De af kommunen givne begrundelser for vej­udlægget, der er gengivet i ministeriets skrivelse af 3. marts 1980 er i øvrigt i det store og hele efterrationaliseringer, idet formålet med vejen fra starten udelukkende har været at skaffe adgang til bådebyggeriet. Bådebygger Marinus Møller, hvis ejendom ikke er fredet, har nu i ca. 6 år kunnet klare sig med at få materialer bragt gennem sin port til Gammeltorv. Hvis hensyn til bekæmpelse af brand i bådebyggerens ejendom ligger bag, burde hjemmel til ekspropriation have været søgt andetsteds. Det foretagne privatvejsudlæg er endvidere ganske uden betydning i forhold til den nævnte lokalplan. Den planlagte havnefront må i givet fald søges etableret efter lov om offentlige veje.

Sagsøgeren har endelig anført, at vejudlægget, der ubestridt er ekspropriation, efter det foreliggende ikke er begrundet i almenvellet og derfor i strid med grundlovens § 73.

De sagsøgte har heroverfor anført, at der helt klart er tale om en privat fællesvej, således som dette begreb er defineret i privatvejslovens § 2, idet vejen tjener som adgangsvej for flere ejendomme, der er særskilt matrikuleret og i særlig eje. Beslutningen om vejudlægget har endvidere fornøden hjemmel i lovens § 23, stk. 3, idet den er truffet på grundlag af samtlige de særlige omstændigheder, der er anført i skrivelsen af 3. marts 1980 fra ministeriet for offentlige arbejder. Vejudlægget stemmer således med det offentliges dispositionsplaner, ligesom det blandt andet er foretaget af trafik­sikkerhedsmæssige grunde og af bevaringshensyn samt af hensyn til at skaffe adgang for brandvæsenet i tilfælde af brand. Cirkulæret af 28. februar 1973 pkt. 27 er ikke udtømmende. Det kan ikke være afgørende, at vejen muligvis er af størst interesse for ejeren af matr. nr. 101. Den omstændighed, at sagsøgeren - navnlig efter at han i 1974 har opført et nyt hus på sin grund - har modsat sig en fornyelse af den tidligere mellem parterne eksisterende aftale, kan ikke betage kommunen muligheden for at skaffe bådebyggeren vejadgang.

De sagsøgte har endelig anført, at det foretagne indgreb ikke strider mod grundlovens § 73. Ekspropriation kan efter teori og praksis under visse omstændigheder foretages til varetagelse af private interesser, men hertil kommer, at vejudlægget som nævnt tillige tjener forskellige almene offentlige interesser.

Landsretten skal udtale:

Den udlagte vej, der efter de sagsøgtes beslutning skal føres over de tre ejendomme matr. nr. 101,102 og 103 Skælskør bygrunde, må anses for en privat fællesvej, jfr. privatvejslovens § 2. Den i lovens § 23, stk. 3, indeholdte adgang for vejmyndigheden til i særlige tilfælde selv at foretage udlæg af en privat fællesvej, selv om ejeren af en af de berørte

379

ejendomme modsætter sig det, er ikke nærmere afgrænset i loven eller dens forarbejder. Disse forudsætter dog, at bestemmelsen fortrinsvis vil få betydning ved byggemodning af udstykningsområder. Da formålet med det stedfundne vejudlæg efter det oplyste alene eller i det allervæsentligste må antages at have været at skaffe ejeren af matr. nr. 101, bådebygger Marinus Møller yderligere en adgangsvej til sin ejendom, hvilket han ikke havde kunnet opnå ved aftale med sagsøgeren, findes udlægget ikke at have kunnet foretages med hjemmel i privatvejslovens § 23, stk. 3. Det bekendtgjorte vejudlæg må derfor anses for ugyldigt, hvorfor der vil være at give dom efter sagsøgerens påstand.

Det pålagdes de sagsøgte at betale sagsøgeren 6.000 kr. i sagsomkostninger.

1. Jfr. Abitz: Vejlovene (1981)s. 305 ff., 347 ff., Vejlovsudvalgets betænkning nr. 367/1964 s. 34-35, 80 f. og 92, F.T. 1971-72. Till. A sp. 354 og 373 og cirkulære nr. 74 28. febr. 1973 (Min.tid. 1973 A s. 326).

U.1973.657H

H. D. 21. juni 1973 i sag I 233/1971

*Benzinforhandler Valdemar Jensen (adv. Hans Fischer-Møller)
mod
Ministeriet for offentlige Arbejder (kmdv. v/ lrs. Forsberg Madsen).*

*Forvaltningsret 123.1 Forvaltningsret 123.4 Statsforfatningsret 31.2
Ekspropriation ugyldig, da den var iværksat på grundlag af et
forkert regelsæt og med et ulovligt formål.*

I 1964 foretog en ekspropriationskommission besigtigelsesforretning med henblik på ekspropriation til anlæg af en motorvej. I 1967 afholdtes besigtigelsesforretning vedrørende forholdene ved krydset mellem den daværende hovedvej og en bivej, og der foretoges ekspropriation af en ejendom, hvis overkørsel til hovedvejen blev nedlagt. Antaget, at der burde være gået frem efter reglerne i lov nr. 186 af 4. juni 1964, jfr. dennes §§ 31 og 33. Det antoges endvidere, at det egentlige formål med nedlæggelsen af overkørslen og ekspropriationen havde været at gennemføre en med en anden ekspropriat aftalt omfordeling af arealer ved motorvejen. Ekspropriationen var herefter ikke gyldigt foretaget, og spørgsmålet om følgen af, at fremgangsmåden efter loven af 1964 ikke var fulgt, fik dermed ingen selvstændig betydning. [1] (Dissens).

Østre Landsrets dom 5. oktober 1971 (II afd.) (Roepstorff, Vollmond, Graulund Hansen).

I 1954 købte sagsøgeren, benzinforhandler Valdemar Jensen, for 42.000 kr. den bebyggede ejendom matr. nr. 8 c Sonnerup by, Kirke Sonnerup sogn, der havde et areal af 21.000 m², og den ubebyggede parcel matr. nr. 8 d, der havde et areal af 12.590 m². Matr. nr. 8 c grænser mod syd op til hovedveje A 4 ved 48 km-stenen mellem Roskilde og Holbæk og mod øst til bivej nr. 5 i Saby-Kisserup kommune. Matr. nr. 8 d var beliggende ca. 500 meter nordvest for matr. nr. 8 c inde på en mark. Adgangen hertil skete over matr. nr. 8 a ad en 492 meter lang markvej fra hovedvej A 4. Den nu anlagte Holbæk motorvej fører tæt forbi parcellen.

I 1961-64 købte sagsøgeren for ca. 2500 kr. en del træer og buske, således 600 ædelgran og 2000 almindelige grantræer, og lod matr. nr. 8 d tilplante hermed.

En ekspropriationskommission afholdt i februar og marts måned 1964 besigtigelsesforretning i området med henblik på en række omfattende ekspropriationer til anlæg af Holbæk-motorvejen. I skrivelse af 4. februar 1964 fra ministeriet for offentlige arbejder var det bestemt, at ekspropriationen af de fornødne arealer m. v. skulle foretages efter reglerne i forordningen af 5. marts 1845, jfr. lov nr. 6 af 10. januar 1928. Bivej nr. 5 skulle føres på en bro over motorvejen og skulle som følge heraf reguleres. Matr. nr. 8 d omtales ikke i planerne.

Under en ekspropriationsforretning den 20. september 1966 forhandlede kommissionen med sagsøgerens nabo, gårdejer Ebbe Vallø Hansen, matr. nr. 8 a, Indelukkegård, om bytning af hans arealer nord for motorvejen med arealer syd herfor. Ifølge kommissionens protokol erklærede gårdejer Vallø Hansen sig »enig i at overtage« et afskåret areal fra en anden ejendom »samt det ca. 13.000 m² store areal, matr. nr. 8 d ibd., hvilke arealer stilles til hans rådighed den 1. april 1967. Den private vej til matr. nr. 8 d ibd. bortfalder«. Kommissionen udleverede et skriftligt forligstilbud til gårdejeren.

Ved skrivelse af 2. januar 1967 til vejdirektoratet indsendte Roskilde amts vejvæsen et detailprojekt til udførelse af et helleanlæg på hovedvej A 4 ved bivej nr. 5, og det indstilledes, at projektet blev godkendt, og

at kommissarius skulle foretage de fornødne ekspropriationer. Ifølge beskrivelsen af »helleanlæg km. 47.74 - 8.36« skulle ved station 48.630 »den eksisterende markoverførsel samt adgangsvej i vejens højre side til matr. nr. 8 d ibd. nedlægges«. Efter en samtidig udarbejdet fortegnelse ønskedes hele matr. nr. 8 d eksproprieret.

Planerne til helleanlægget berørte også sagsøgerens hovedejendom matr. nr. 8 c.

Efter meddelt bemyndigelse besigtigede ekspropriationskommissionen den 26. januar 1967 forholdene i marken. Den følgende dag foretoges ekspropriation vedrørende sagsøgerens ejendom. Ifølge forhandlingsprotokollen passede følgende:

»Ejeren, Valdemar Jensen, mødte med ingeniør H. O. Hansen, advokat Erik Krogaer samt sin søn, til hvem udleveredes skriftligt forligstilbud lydende på 15.000 kr. vedrørende matr. nr. 8 d og 30.000 kr. vedrørende matr. nr. 8 c.«

Da det fremsatte forligstilbud ikke blev accepteret af sagsøgeren, blev sagen forelagt taksationskommissionen vedrørende Holbæk-motorvejen. Ifølge udskrift fra et den 22. juni 1967 afholdt møde, på hvilket sagsøgeren mødte sammen med de førnævnte personer, oplyste sagsøgeren, at der på arealet fandtes ca. 2500 mindre nåle- og løvtræer, og han krævede en erstatning på i alt 45.000 kr., heraf 25.000 kr. for tab af træerne. Taksatorerne fastsatte imidlertid erstatningen for arealet, inclusive beplantning, til 20.500 kr. med renter 7½ % fra den 1. april 1967, hvilket beløb er udbetalt ham.

Efter at sagsøgeren ved en ny advokat i skrivelse af 4. december 1967 havde betvivlet, at der var hjemmel til at ekspropriere matr. nr. 8 d, idet

658

lodden - så vidt det kunne ses - ikke berørtes af motorvejsanlægget, meddelte kommissarius, at ekspropriationen af lodden i sin helhed skyldtes, at adgangen til lodden fra landevej nr. 8 (hovedvej A 4) måtte bortfalde af trafikale grunde ved en i forbindelse med motorvejsanlægget nødvendig regulering af hovedvejen, og at det efter besigtigelses- og ekspropriationskommissionens skøn ikke var økonomisk forsvarligt at tilvejebringe anden fornøden adgang til lodden. Om hjemmelen til ekspropriationen henvistes til vejbestyrelseslovens § 23, stk. 3.

Efter et forgæves forsøg på genoptagelse af sagens behandling for taksationskommissionen har sagsøgeren under denne sag, der er anlagt den 11. oktober 1969, efter sin endelige påstand påstået ministeriet for offentlige arbejder tilpligtet at anerkende, at den af kommissarius ved statens ekspropriationer på øerne den 27. januar 1967 foretagne ekspropriation af den sagsøgeren tilhørende ejendom matr. nr. 8 d Sonnerup by, Kirke Sonnerup sogn, med tilhørende adgangsvej over matr. nr. 8 a sammesteds til hovedvej A 4, ophæves som ulovligt foretaget, hvortil kommer, at sagsøgte tilpligtes at betale sagsøger 19.500 kr. med renter 7½ % p. a. fra den 1. april 1967, til betaling sker. Subsidiært påstås sagsøgte tilpligtet at betale 44.500 kr. tillige med renter 7½ % p. a. fra den 1. april 1967. Mest subsidiært tilpligtes sagsøgte at betale et efter rettens skøn fastsat beløb tillige med renter som angivet.

Sagsøgte har påstået frifindelse.

Påstanden om ophævelse af ekspropriationen som ulovligt foretaget, støtter sagsøgeren på, at ekspropriationen burde være behandlet efter reglerne i lov nr. 186 af 4. juni 1964 om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom, jfr. bekendtgørelse nr. 342 af 9. december 1964 af lov om bestyrelsen af de offentlige veje, idet besigtigelsesforretning vedrørende den omhandlede lod er foretaget efter den 1. oktober 1964, der er ikrafttrædelsestidspunktet for de nye regler vedrørende fremgangsmåden. Sagsøgeren er således blevet unddraget de særlige garantier, der er tilsikret ejere af fast ejendom i kraft af de nye bestemmelser. Sagsøgerens tab er i øvrigt betydeligt større end af taksationskommissionen fastsat.

Under sagen har professor ved Landbohøjskolen dr. agro. H. A. Henriksen og konsulent Jørgen Mosegaard af retten været udmeldt til

som syns- og skøns mænd at udtale sig om værdien af beplantningen, og statsaut. ejendomsmægler Poul Weinreich har været udmeldt til at udtale sig om værdien af ejendommen.

De to førstnævnte syns- og skøns mænd har i en erklæring af 10. maj 1970 udtalt følgende:

»Af den omhandlede beplantning på 12.590 m² resterer nu kun det sydøstlige hjørne, dækkende et rektangulært areal med sidelængder på ca. 33 og 52 m i henholdsvis nord-sydlig og øst-vestlig retning, d. v. s. i alt ca. 1.700 m². Denne omstændighed, at kun ca. 14% af det oprindelige areal stadig forefindes, gør skønnet med hensyn til den oprindelige beplantnings værdi usikkert.

Den resterende beplantning består skønsvist af 40% Abies nordmanniana, 30% Abies nobilis Abies procera), 20 % Picea pungens og 10 % forskellige andre nåletræarter (Abies grandis, Picea omorika, Picea glauca m. v.). Over hele plantningen er der en jævnt fordelt skærm af el. (Alnus sp.) indplantet som ammetræer. Højden af disse er ca. 3-4 m. Plantningen af nåletræerne er foretaget på ca. 1 X 1 m.

Plantningen er uensartet i henseende til nåletræernes trivsel.

Den højest beliggende østlige del af arealet, omfattende ca. 40%, er ukomplet, idet navnlig mange Abies nobilis er gået ud. På Abies nordmanniana er der tydelige mangelsymptomer (kvælstof, magnesium). Højden er ca. 1 m.

På den lavere beliggende vestlige del af arealet, omfattende ca. 60%, er tilstanden god. Bevoksningen er komplet, vækst og farve god. Højden er ca. 1½-2 m.

Der er grund til at antage, at plantningen som helhed har været vellykket, selv om den østlige del af det resterende areal i dag trives dårligt og har betydelige tabsprocenter (på et hjørne af arealet op til 25-30%).

oprindeligt plantetal stk.	Reduceret plantetal stk.	Heraf		Realiser- værdi	
		juletræer stk.	kr.	klumpplt. stk.	kr.
A. Nordmann.					
2.000	1.800	300	9	150	7
A. Nobilis					
1.100	1.000	170	15	80	9
I alt					
					7.020

Hertil kommer værdien pr. 1. april 1967 af det pyntegrønt, der fremtidig ville kunne skæres af de tilbageblevne træer. Regner man med, at - som det er tilfældet ved en vellykket dyrkning - der vil kunne skæres ca. 3 tons årligt pr. ha. fra det 10. til det 30. år (1970-89) og

Årligt udbytte 1970-89, tons pr. ha.	3
Årligt udbytte 1970-89, kr. pr. ha.	4.500
Værdi pr. 1/4 1970, kr. pr. ha.	48.000
Værdi pr. 1/4 1967, kr. pr. ha.	39.000
Værdi pr. 1/4 1967, kr. pr. 0,5 ha.	20.000

Det fremgår, at den samlede værdi pr. 1/4 1967 herefter må formodes at have andraget:

Øjeblikkeligt realiserbar værdi (juletræer, klumpplanter)	ca. 7.000 kr.
Værdi af fremtidigt udbytte af pyntegrønt	ca. 20.000 kr.
I alt	ca. 27.000 kr.

Der er overalt anvendt en gros priser ud fra det synspunkt, at man i stedet for selv at fremstille de omhandlede varer (til salg ved tank) ville kunne foretage tilsvarende en gros indkøb.

Som nævnt er det endvidere forudsat, at hele værdien er knyttet til Abies nordmanniana og Abies nobilis, medens vi ikke har tilskrevet de andre arter nogen værdi.

lagttagelser i marken tyder på, at denne dårlige trivsel kun har omfattet en meget beskedent del af det oprindeligt tilplantede areal, medens hoveddelen af plantningen mere sandsynligt har lignet den vellykkede del af den endnu eksisterende plantning.

Endvidere må man tage i betragtning, at jordbearbejdningens ophør samt fjernelsen af et tidligere beskyttende læhegn kan have virket ugunstigt på træernes trivsel og måske have fremkaldt den nuværende ugunstige tilstand på den østlige del af arealet.

Alt taget i betragtning finder vi det derfor rimeligt at antage, at plantningen som helhed har udviklet sig godt, og at plantetabet rimeligvis kun har andraget ca. 10%.

Beplantningens værdi pr. 1. april 1967 har i det væsentlige været knyttet til Abies nordmanniana og A. nobilis, medens de andre arter kun har haft en så ringe værdi, at denne - ikke mindst hele værdiansættelsens usikkerhed taget i betragtning - kan lades ude af betragtning.

659

Forudsætter man,

at der har været plantet 2.000 Abies nordmanniana og 1.100 A. nobilis (bilag 4) som antagelig sammenlagt har beslaglagt ca. ½ ha.,

at tabet har været ca. 10% af det oprindelige plantetal, at ca. 1/4 af plantetallet pr. 1. april 1967 har været anvendeligt som juletræer eller som klumpplanter,

at forholdet mellem juletræer og klumpplanter har været som 2:1, at der udtages så mange salgare juletræer og klumpplanter som muligt, medens den fremtidige benyttelse i øvrigt ville bestå i skæring af stedegrønt,

at kommer man til, at de øjeblikkeligt realiserbare værdier har været følgende:

diskonterer man de derved indvundne udbytter til 1. april 1967 (rentefod 7%), kommer man til følgende ansættelse af værdien af fremtidigt udbytte pr. 1. april 1967, forudsat en gennemsnitspris på 1.500 kr. pr. tons:

Idet salget agtedes foretaget fra den derværende benzintank, mener vi ikke, at salget ville være forbundet med nævneværdige omkostninger.«

Ejendomsmægler Weinreich har i en skønserklæring af 10. september 1970 udtalt sig som følger:

»Da ejendommen pr. 1. april 1967 var pålagt landbrugsforpligtelse, som først er ophævet pr. 20. november 1968, var der efter oplysning fra amtsarkitekten i Roskilde intet til hinder for bebyggelse af parcellen på dette tidspunkt, hvorefter jeg efter bedste overbevisning vil ansætte dens værdi i handel og vandel til 25.000 kr.

--- under forudsætning af, at der var vej til arealet. Såfremt parcellen ikke kunne bebygges, var værdien ca. 16.000 kr. ---

Såfremt det lægges til grund, at ejendommen den 1. april 1967 var beplantet med graner til en værdi af 27.000 kr., vil jeg efter bedste overbevisning ansætte dens værdi til 60-65.000 kr., såfremt bebyggelse kunne finde sted, og ca. 50.000 kr., såfremt bebyggelse ikke kunne finde sted, men under forudsætning, at der var vej til arealet.«

Professor Henriksen og konsulent Mosegaard har under afhjemlingen anført, at der ved beregningen af det fremtidige udbytte af pyntegrønt er taget hensyn til omkostningerne ved at høste grenene, men ikke til ejendomsskatter, forrentning af kapital, udgifter til tilsyn o. l. - Såfremt ejeren havde været nødsaget til i løbet af kortere tid at realisere det i beregningerne nævnte antal træer, ville han formentlig have kunnet opnået udbytte På 14 til 15.000 kr.

Ejendomsmægler Weinreich har under afhjemlingen udtalt, at prisen for landbrugsjord af mindre areal er 8.000-10.000 kr. pr. td. land.

Under domsforhandlingen er afgivet forklaring af sagsøgeren og som vidner af sagsøgerens søn, tankpasser Flemming Jensen, skovfoged J. Løw Larsen, planteskoleejer J. C. Tillisch og fru Nanna Vallø Hansen.

Sagsøgeren har forklaret, at amtsvejinspektøren nogen tid forud for ekspropriationsforretningen spurgte, om sagsøgeren ville sælge matr. nr. 8 d. Sagsøgeren svarede, at han kun ville af med lodden, hvis han til gengæld kunne få mere jord ved matr. nr. 8 c. På et møde på Elverdamskroen, meget muligt den 20. september 1966, til hvilket møde sagsøgeren blev tilkaldt telefonisk samme dag, blev sagsøgeren igen spurgt, om han ville sælge, men han svarede, at han kun ville mageskifte. Sagsøgeren fik på mødet det indtryk, at matr. nr.

660

8 d skulle bruges til motorvej. - Da sagsøgeren afgav arealet, var beplantningen i god vækst. I årenes løb var højst 10% af træerne gået ud. Sagsøgeren har ikke solgt ud af træerne.

Tankpasser Flemming Jensen har forklaret, at han på ekspropriationsmødet den 27. januar 1967 i beboelsesejendommen på sin faders ejendom matr. nr. 8 c så nogle tegninger med det planlagte helleanlæg. Der var ikke tale om, hvorfor matr. nr. 8 d skulle afstås, men vidnet gik ud fra, at lodden skulle bruges til motorvejen. - På lodden var 60-65% af arealet tilplantet. Da vidnet så lodden igen ved taksationsforretningen den 2. juni 1967, var der fjernet jord fra det nordlige hjørne, og grusgraven på arealet var fyldt op med jord. Vidnet vil skønne, at 10% af beplantningen da var fjernet. Vidnet kan ikke huske, om det under taksationsforretningen blev anført, at hans fader også skulle have erstatning for de fjernede træer.

Fru Nanna Vallø Hansen, der er gift med ejeren af matr. nr. 8 a, Indelukkegaard, har forklaret, at vidnets ægtefælle under ekspropriationsforretningen den 20. september 1966 ikke ville gå ind på mageskifte

af nogle arealer, medmindre han kunne få tillagt matr. nr. 8 d, idet denne ejendom ellers på en uheldig måde ville kile sig ind i Indelukkegaards marker. I en mødepause blev der forhandlet med sagsøgeren, og derefter blev det meddelt vidnets ægtefælle, at sagen »var i orden«. Da vidnets ægtefælle overtog arealet, var mindre end halvdelen beplantet. Vidnets ægtefælle anvendte 10-12 træer og forærede 3 træer bort, før grusgraven og arealet omkring denne blev planeret, men resten af beplantningen blev stående.

Skovfoged Løw-Larsen, der i en erklæring af 11. marts 1968 har beregnet sagsøgerens tab på træerne til 150.000 kr., har forklaret, at han i hvert af årene 1960 til 66 har besigtiget beplantningen og hver gang fundet den velpasset og i god vækst. I 1966 kunne langt mere end en fjerdedel af træerne bruges til juletræer og klumpplanter.

Skovfoged Tillisch, der i en erklæring af 21. februar 1968 har opgjort tabet til 70.950 kr., har forklaret, at han beså arealet den 15. februar 1968. Han har beregnet, at der på arealet har stået 5.000 træer, idet han har støttet beregningen på en optælling af de i behold værende træer og af de rødder, som lå på arealet.

Sagsøgeren har til støtte for sin påstand nærmere gjort gældende, at der ikke før januar måned 1967 har foreligget beslutning om at ekspropriere matr. nr. 8 d eller at lukke adgangsvejen til denne parcel. På dette tidspunkt gjaldt reglen i § 31 i vejbestyrelsesloven, således som denne bestemmelse er ændret ved lov nr. 185 af 4. juni 1964, hvorefter ekspropriation og taksation kan tillades foretaget efter reglerne i lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom, og det er således udelukket at anvende den i 1845-forordningen foreskrevne fremgangsmåde. Den anvendte fremgangsmåde har i det foreliggende tilfælde da også haft en uheldig virkning. Sagsøgeren har den 20. september 1966, da han blev tilkaldt til en drøftelse, nok været klar over, at matr. nr. 8 d var i søgelyset, men han havde ikke lejlighed til at sætte sig ind i sagen og fik det indtryk, at det drejede sig om afståelse til selve motorvejen. Såfremt reglerne i ekspropriationsloven af 1964 om fremlæggelse af planer, om proceduren på møderne og om kravene til en af grunde ledsaget kendelse var fulgt, da ekspropriationen af matr. nr. 8 d derefter fandt sted, ville sagsøgeren på en helt anden måde end sket have haft mulighed for at protestere imod ekspropriationen. Han ville også have været tilskyndet til at kræve en undersøgelse af, om der ikke kunne være etableret en anden adgangsvej til parcellen. Den skete ekspropriation er allerede som følge af den forkert anvendte fremgangsmåde ugyldig. Dertil kommer, at der ikke har været fornøden grund til at ekspropriere matr. nr. 8 d, idet adgangsvejen til lodden munder ud i hovedvej A 4270 meter længere væk end helleanlæggets vestlige punkt, og vejdirektoratets godkendelse vedrører alene helleanlægget. Dernæst er der for sagsøgeren ikke tvivl om, at det kun er muligheden for at få et billigt forlig med gårdejer Vallø Hansen, der har motiveret vejevæsenet til at inddrage matr. nr. 8 d i ekspropriationerne. Da der således er forfulgt et ulovligt formål, er den skete ekspropriation også som følge heraf ugyldig.

Sagsøgeren har derfor krav på at få ejendommen tilbage, tillige med fuld erstatning for beplantningen, idet han opgør tabet således:

Værdien af grund og beplantning ifølge ejendomsmægler Weinreich	65.000 kr.
Grundens værdi	25.000 kr.

	40.000 kr.
Med fradrag af den af taksationskommissionen tillagte erstatning	20.500 kr.

Sagsøgerens krav	19.500 kr.
Sagsøgerens subsidiære krav er beregnet som følger:	
Værdi af grund og beplantning	65.000 kr.
Med fradrag af det udbetalte beløb	20.500 kr.

	44.500 kr.

Sagsøgte har gjort gældende, at der er tale om et meget omfattende motorvejsanlæg, hvis enkeltheder har måttet detailprojekteres over nogle år.

661

Det er en naturlig følge heraf, at der er opstået behov for enkelte yderligere ekspropriationer. Men i det hele er der tale om en fortsættelse af de oprindelige ekspropriationer, og derfor måtte den fremgangsmåde, som ekspropriationskommissionen hele tiden har anvendt, også følges ved den foreliggende ekspropriation. Der er tale om en ændring, der udelukkende er bevirket af trafikale forhold: vejoverførslen til loddens adgangsvej ligger nær ved helleanlægget og lige ved de særlige vejstriber, der har sammenhæng hermed. Det er urimeligt at tro, at vejmyndighederne for at spare nogle få tusinde kroner af udgifterne til et så stort projekt som det foreliggende skulle have forfulgt uvedkommende formål. - For så vidt angår erstatningskravet har sagsøgte bestridt, at ejendommen skulle være mere værd end af taksationskommissionen fastsat. Ejendommen, der i 1965 var vurderet på grundlag af et beløb af 1500 kr. pr. ha, kan ikke vurderes efter priserne for byggegrunde som sket i skønserklæringen, og beplantningen kan umuligt have været så meget værd, som sagsøgeren forestiller sig. De forstkyndiges erklæring har til forudsætning, at der var mere beplantning, end de har set, og der er ikke i deres beregning af udbyttet taget hensyn til udgifter ved drift af ejendommen og forrentning af kapital.

Retten bemærkninger:

Efter det foreliggende findes der ikke grundlag for at fastslå, at nedlæggelsen af overkørslen til adgangsvejen til matr. nr. 8 d er sket af andre grunde end trafikale, og ekspropriationen af lodden har således haft hjemmel i vejbestyrelsesloven. Da det fremgår af de med vejvæsenets indstilling til vejdirektoratet fulgte bilag, at markoverkørslen og adgangsvejen foreslås nedlagt, og at hele arealet ønskes eksproprieret, er det utvivlsomt, at vejdirektoratets bemyndigelse omfatter ejendommen. Da der endvidere er nær sammenhæng mellem ekspropriationerne til motorvejen, omfattende overføring af bivej nr. 5 over motorvejen, og det i januar 1967 forelagte forslag til en ordning i enkeltheder af forholdene ved skæringen mellem hovedlandevej A 4 Og bivejen, har den nedsatte ekspropriationskommission haft fornøden hjemmel til at gennemføre ekspropriationen af de som følge af detailprojektet nødvendiggjorte ekspropriationer og til fortsat at anvende den fremgangsmåde, der har været anvendt ved samtlige ekspropriationer på grundlag af reglerne i forordning af 5. marts 1845, jfr. lov nr. 6 af 10. januar 1928. Idet sagsøgeren, der gav møde ved advokat, har haft fornøden adgang til at gøre indsigelser, vil sagsøgerens påstand om ophævelse af ekspropriationen som ulovligt foretaget ikke kunne tages til følge.

For så vidt angår erstatningskravet findes der ikke i de tilvejebragte oplysninger grundlag for at antage, at der har været flere træer på lodden end af sagsøgeren under taksationsforretningen oplyst. Da den af taksatorerne udmålte erstatning for arealet, inclusive beplantning, findes rimelig, når henses til, at arealet ikke kan antages at have værdi som byggegrund, er der ikke grundlag for at forhøje den sagsøgeren tillagte erstatning.

Sagsøgte vil herefter være at frifinde.

I sagsomkostninger betaler sagsøgeren til sagsøgte 5.000 kr.

Højesterets dom.

Den indankede dom er afsagt af Østre Landsret.

I pådømmelsen har deltaget syv dommere:

Spleth, Tamm, Blom-Andersen, Vetli, Hvidt, Thygesen og Urne.

For Højesteret har appellanten principalt påstået indstævnte tilpligtet at anerkende, at den den 27. januar 1967 af Kommissarius ved statens ekspropriationer på øerne foretagne ekspropriation af matr. nr. 8 d,

Sonnerup by, Kirke Sonnerup sogn, ophæves som ulovligt foretaget. Han har endvidere gentaget sine subsidiære påstande.

Appellanten har bemærket, at hans principale påstand er at forstå således, at det alene ønskes fastslået, at ekspropriationen ikke er gyldigt foretaget, men at følgerne heraf ikke - som for landsretten - ønskes fastslået ved dommen.

Indstævnte har påstået dommen stadfæstet.

Ifølge det i dommen nævnte detailprojekt af 2. januar 1967 til helleanlægget på hovedlandevej A 4 ved bivej 5 ligger krydspunktet mellem vejene i station 48.000. Helleanlægget strækker sig over knapt 300 m - fra lidt før station 47.900 til noget før station 48.200 - og der tages i forslagens tekniske bestemmelser stilling til opretholdelse eller nedlæggelse af forskellige overkørsler mellem station 47.790 og station 48.255 - altså fra godt 200 m før krydspunktet til ca. 250 m efter dette - samt til nedlæggelse af markoverkørslen til appellants ejendom i station 48.630, altså godt 600 m fra krydspunktet. Denne overkørsel og grundstykket matr. nr. 8 d er ikke anført på de medfølgende tegninger og planer, der i vestlig retning slutter ved station 48.400. I forbindelse med motorvejens ibrugtagning er den omhandlede vejstrækning nedlagt som hovedvej.

Der er til brug for Højesteret afgivet nye forklaringer og tilvejebragt yderligere oplysninger.

Landinspektør Einer Mouritsen, der var ledende landinspektør ved ekspropriationerne, har bl. a. forklaret, at han deltog i ekspropriationsforretningen den 20.-21. september 1966. Kommissionen besigtigede da vistnok matr. nr. 8 d. Man

662

spadserede forbi dette areal. Man var klar over, at arealet senere måtte eksproprieres, fordi overkørslen til A 4 skulle nedlægges. Dette spørgsmål blev drøftet med amtets repræsentant, meget muligt ude i marken. Det er i øvrigt klart, at nedlæggelsen af overkørslen måtte medføre ekspropriation, idet arealets værdi ikke kunne bære tilvejebringelse af anden adgangsvej. Han husker, at Vallø Hansen var interesseret i at få matr. nr. 8 d til afrunding af sin ejendom. Han mener ikke, at der i forliget med Vallø Hansen blev taget forbehold om, at matr. nr. 8 d blev eksproprieret, og erindrer ingen betænkelighed på dette punkt blandt kommissionens medlemmer. Kommissionen tog ikke ved denne lejlighed kontakt med appellanten. Man vidste jo, at man senere skulle forhandle med denne. Han kender intet til, at appellanten har modtaget tilbud om køb af 8 d. Er sådant tilbud fremsat, må det formentlig hidrøre fra anlægsmyndigheden. Han så påny arealet ved ekspropriationsforretningen i januar 1967 og passerede da med hele kommissionen over det. Han husker ikke, om appellanten da var med oppe på 8 d. Såvel på dette som på andre møder var det i kommissionen på tale, at A 4's status ikke måtte forringes, og at overkørslen fra 8 d til denne vej måtte nedlægges. Under forhandlingen med appellanten og dennes advokat udtrykte advokaten kritik af, at man havde disponeret over 8 d, uden at arealet var eksproprieret. Det blev da fremhævet overfor appellanten og advokaten, at grunden hertil var, at overkørslen måtte nedlægges af trafikale grunde.

I en skrivelse af 6. november 1969, hvori Roskilde Amts Vejinspektør har besvaret en forespørgsel fra Vejdirektoratet om ekspropriationen af matr. nr. 8 d, anføres: »Fra - - - matr. nr. 8 a, Indelukkegaard, blev et areal af betydelig størrelse afskåret nord for motorvejen. Fra naboejendommen mod nord, matr. nr. 7 a, blev et noget mindre areal afskåret syd for motorvejen. En rimelig magelægsordning måtte medføre, at sidstnævnte areal blev tillagt Indelukkegaard, men betydningen af dette arealtillæg ville forringes væsentligt, såfremt lodden matr. nr. 8 d ikke kunne indgå i magelægsordningen, idet loddens opretholdelse ville betyde en udtalt defigurering.

- - -

I den i medfør af vejbestyrelseslovens § 35 skete registrering er lodden matr. nr. 8 d tillagt markoverkørsel til hovedvejen. Med hensyn

til loddens adgangsforhold kan iøvrigt oplyses, at ejeren på forespørgsel fra amtsvejvæsenet i forbindelse med ekspropriationen havde meddelt, at der kunne regnes med afståelse af hele lodden. Endelig kan tilføjes, at der består en almindelig færdselsmæssig interesse i at begrænse antallet af overkørsler til hovedvejen. - - -«

I skrivelse af 23. december 1971 fra Ministeriet for offentlige Arbejder til Folketingets Ombudsmand i anledning af en klage fra en anden ekspropriat under det omhandlede motorvejsanlæg har ministeriet vedrørende forståelsen af overgangsbestemmelsen i § 33 i lov nr. 186 af 4. juni 1964 om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom som sin opfattelse udtalt:

»Ved affattelsen af § 33 - - - tilsigtede man primært at opnå, at den enkelte konkrete ekspropriationssag i sin helhed skulle behandles efter enten reglerne i forordning af 5. marts 1845 eller efter reglerne i den nye lov. Man fandt det uheldigt, om den enkelte sag skulle behandles delvist efter de gamle regler, delvist efter de nye regler. Udtrykket en »ekspropriationssag« er brugt som modsætning til udtrykket et »ekspropriationsanlæg« og sigter dermed på den enkelte ekspropriat. (Se eksempelvis sprogbrugen i § 19, stk. 1, 3. pkt. og i § 20).

Man er ganske enig med kommissarius i, at det kan være upraktisk, at man ved større anlæg, som f. eks. et motorvejsanlæg, i kraft af den omtalte overgangsregel må arbejde med to kommissioner - en besigtigelses- og ekspropriationskommission i henhold til reglerne i forordning af 5. marts 1845 og en ekspropriationskommission i henhold til bestemmelserne i den nye lov. Denne konsekvens forudså man imidlertid ved lovens tilblivelse, og den er taget i en række situationer.

- - -

Ministeriets vejdirektorat og kommissarius ved statens ekspropriationer på øerne har imidlertid i disse myndigheders praksis fulgt den forståelse af § 33, at reglerne i jernbaneforordningen skal anvendes i alle af et ekspropriationsanlæg affødte sager, hvis besigtigelsesforretning for hovedlinjen i anlægget er afholdt før 1. oktober 1964. Dette indebærer, at også nye detaljbesigtigelser, som efter praksis i et vist omfang anses hjemlet ved et anlægs henvisning til behandling ved en besigtigelses- og ekspropriationskommission, kan behandles efter jernbaneforordningen. - - -«

Seks dommere - Spleth, Blom-Andersen, Vetli, Hvidt, Thygesen og Urne - udtaler:

Da den i 1964 afholdte besigtigelsesforretning ikke omfattede ordningen af forholdene ved krydset mellem den daværende hovedvej A 4 og bivej nr. 5, og da ekspropriationssag herom først blev rejst den 2. januar 1967 og besigtigelsesforretning først afholdt den 26. s. m., burde der være gået frem efter reglerne i lov nr. 186 af 4. juni 1964, jfr. dennes §§ 31 og 33.

Efter det foreliggende har myndighederne haft

663

interesse i at kunne råde over matr. nr. 8 d for ved overdragelse af denne lod til gårdejer Vallø Hansen at tilvejebringe en i økonomisk og driftsmæssig henseende tilfredsstillende ordning med hensyn til dennes ejendom. Denne interesse er manifesteret dels ved henvendelse til appellanten om at sælge matr. nr. 8 d, dels ved at ekspropriationskommissionen den 20. september 1966 i sit forligstilbud tilsagde Vallø Hansen at få matr. nr. 8 d stillet til rådighed den 1. april 1967, uanset at appellanten havde vægret sig ved at sælge denne parcel.

Den markoverkørsel, hvis nedlæggelse i forbindelse med omlægning af krydset mellem hovedvej A 4 og bivej nr. 5 er anført som begrundelse for den i januar 1967 foretagne ekspropriation af matr. nr. 8 d, lå i nogen afstand fra det omlagte kryds og måtte antages at være af ringe færdselsmæssig betydning. Det skriftlige materiale vedrørende ekspropriationen af denne ejendom indeholdt i øvrigt ingen nærmere motivering, herunder om det havde været overvejet, om anden vejadgang kunne etableres på økonomisk forsvarlig måde, jfr. den af indstævnte påberåbte bestemmelse i vejbestyrelseslovens § 23, stk. 3.

Herefter, og når henses til amtsvejsinspektoratets skrivelse af 6. november 1969, må det lægges til grund, at det egentlige formål med nedlæggelsen af overkørslen og den i forbindelse hermed foretagne ekspropriation af matr. nr. 8 d har været at gennemføre den med Vallø Hansen aftalte omfordeling af arealer ved motorvejen.

Da der - som af indstævnte erkendt - ikke er hjemmel til at ekspropriere til et sådant formål, har ekspropriationen ikke været gyldigt foretaget, og spørgsmålet om følgerne af, at fremgangsmåden efter lov nr. 186 af 4. juni 1964 ikke er fulgt, får dermed ingen selvstændig betydning.

Disse dommere stemmer herefter for at tage appellants principale påstand til følge som nedenfor anført og for at pålægge indstævnte i sagsomkostninger for landsret og Højesteret at betale appellanten 10.000 kr.

Dommer Tamm - finder det efter den af landinspektør Mouritsen afgivne forklaring ikke tilstrækkeligt godtgjort, at det egentlige formål med ekspropriationen har været at gennemføre den nævnte omfordeling af arealer, og stemmer herefter og i øvrigt i henhold til dommens grunde for at stadfæste dommen.

Der vil være at give dom efter stemmeflertallet.

Thi kendes for ret:

Indstævnte, Ministeriet for offentlige Arbejder, bør anerkende, at den af Kommissarius ved statens ekspropriationer på øerne den 27. januar 1967 foretagne ekspropriation af ejendommen matr. ni. 8 d, Sonnerup by, Kirke Sonnerup sogn, ikke er gyldigt foretaget.

I sagsomkostninger for landsret og Højesteret betaler indstævnte inden 15 dage efter denne højesteretsdoms afsigelse 10.000 kr. til appellanten, benzinforhandler Valdemar Jensen.

1. Jfr. U.1939.735 og U.1960.829 HH samt Max Sørensen: Statsforfatningsret s. 404.

U.1956.289H

Ikke hjemmel til at forbyde handlende at udlevere forudbestilt spiritus til arbejdere i frokostpausen fra bil, parkeret på offentlig vej.*Veje og vand 1.1*

Veje – Færdsel – Øvrighed. Cigarhandler A havde i flere år om eftermiddagen fra arbejdere, der var på hjemvejen fra Burmeister & Wain på Refshaleøen, modtaget bestilling på spiritus, navnlig akvavit, til levering næste dag i frokostpausen, hvorefter han til det således aftalte tidspunkt afleverede de bestilte varer til de pågældende fra sit automobil på Refshalevejen ud for B. & W.s marketenderi, i hvilket udskænkning af akvavit som hovedregel ikke fandt sted. På foranledning af B. & W.s ledelse forbød Københavns Havnevæsen, der ejede og administrerede det pågældende vejs ikke, denne benyttelse af vejen. Idet det var oplyst, at vejen efter en i 1926 med en række interesserede myndigheder indgik overenskomst i en længere årrække havde været åben for almindelig færdsel, og det ikke var gjort gældende, at A's udlevering af bestilte varer havde været til gene for færdslen, og idet hensås til, at A's benyttelse af vejen ikke gik ud over, hvad der omfattes af almindelig færdsel, otil at havnevæsenet ikke forfulgte formål, som det naturligt påhvilede havnevæsenet at varetage, fandtes dette ikke at kunne forbyde A's udlevering af bestilte varer på vejen.[1][2] (*Dissens*).

H. D. 7. februar 1956 i sag 357/1954

Cigarhandler C. T. Bjerregaard (landsretssagfører Robert Mikkelsen) mod

Københavns Havnevæsen (landsretssagfører Brammer). Biintervenient: Burmeister & Wains Maskin- og Skibsbyggeri A/S (højesteretssagfører H. O. Fischer-Møller).

Østre Landsrets dom 11. november 1954 (IV afd.).

Sagsøgte, cigarhandler C. T. Bjerregaard, driver forretning Esplanaden 24 blandt andet med salg af stærke drikke. Han har en del kunder blandt arbejderne hos Burmeister & Wain på Refshaleøen og har i flere år fulgt den fremgangsmåde, at han i sin forretning om eftermiddagen fra arbejdere, der er på hjemvejen fra arbejdspladsen, modtager bestilling på spiritus, navnlig akvavit, til levering næste dag i frokostpausen. De bestilte varer afleverer han derefter den næste dag ved frokosttidens begyndelse til kunderne fra sit automobil på Refshalevej ud for Burmeister & Wains marketenderi. Det er oplyst, at der ikke på Refshaleøen drives tilsvarende virksomhed af andre end sagsøgte.

I Burmeister & Wains marketenderi finder udskænkning af akvavit som hovedregel ikke sted, og A/S Burmeister & Wain, der ønskede, at også udleveringen af spiritus uden for marketenderibygningen skulle hindres, rettede i 1950 henvendelse til sagsøgerne, Københavns Havnevæsen, på hvis grund vejen på Refshaleøen er beliggende, om at søge sagsøgtes virksomhed bragt til ophør. Den 20. september 1950 meddelte sagsøgerne derefter skriftligt sagsøgte, at havnevæsenet ikke kunne tillade, at han tog opstilling på havnevæsenets areal på Refshaleøen for udlevering af spiritus etc. til de på Refshaleøen beskæftigede. Da sagsøgte fortsatte sin virksomhed, forbød politiet udleveringen, og

290

da sagsøgte ikke efterkom forbudet, blev der ved anklageskrift af 12. oktober 1950 af Københavns politi rejst tiltale mod ham for overtrædelse af § 8 i lov nr. 53 af 25. marts 1872. Ved Københavns Byrets dom af 25. januar 1951 blev sagsøgte frifundet for denne tiltale.

Under nærværende sag har sagsøgerne nu nedlagt påstand om, at sagsøgte tilpligtes at anerkende, at han uden sagsøgernes samtykke er uberettiget til at udlevere spirituøse drikke på den på Refshaleøen beliggende Refshalevej.

Sagsøgte har påstået frifindelse.

Burmeister & Wains Maskin- og Skibsbyggeri A/S er som biintervenient indtrådt i sagen og har sluttet sig til sagsøgernes påstand.

Om Refshalevejens historie er oplyst følgende:

Ved en overenskomst af 17. januar 1872 solgte havnevæsenet under forbehold af Indenrigsministeriets approbation et areal af den ved opfyldning tilvejebragte Refshaleø til Burmeister & Wain, og havnevæsenet forpligtede sig ved overenskomsten bl. a. til at anlægge en kørevej over øen „til almindelig og uhindret afbenyttelse for transport til og fra de forskellige arealer og etablissemeter, som måtte opstå på landdannelsen på Refshalegrunden”, og til at foranstalte denne vej fortsat over fæstningsterrænet syd for Refshaleøen med forbindelse til Christianshavn. Indenrigsministeriet approberede overenskomsten den 18. januar 1872, og ved skrivelse af 29. januar 1872 meddelte Indenrigsministeriet havnevæsenet, at Krigsministeriet havde samtykket i, at der tilvejebragtes en vej forbindelse fra Refshaleøen over fæstningsterrænet til Christianshavn på visse nærmere angivne vilkår, herunder at Krigsministeriet fik ret til benyttelse af vejstykket på Refshaleøen, medens havnevæsenets ret til benyttelse af vejstykket på fæstningsterrænet indskrænkedes til afbenyttelse af vejen til forbindelse mellem øen og Christianshavn; „uvedkommende, der ikke haver forretninger på øen, skulle bortvises

I foråret 1926 blev der efter en forhandling mellem de interesserede myndigheder, derunder havnevæsenet, åbnet adgang for en mere almindelig færdsel på Refshalevejen, nemlig for passage i dagtimerne af fodgængere og cyklister. Formålet med åbningen, der oprindeligt kun skulle gælde i sommermånederne, var at skaffe Christianshavns beboere en promenadeadgang. Havnevæsenet tiltrådte for sit vedkommende ordningen ved beslutning på et havnebestyrelsesmøde den 29. januar 1926. Det hedder i beslutningen bl. a., at havnevæsenet forbeholder sig at spærre adgangen til selve øen, altså til vejens nordlige del, for det publikum, som ikke har lovligt ærinde dertil eller til Lynetten.

Refshalevejen er ikke optaget i gadefortegnelsen for København, heller ikke som privat vej. Ved en erklæring af 27. november 1950, afgivet til Københavns politi i anledning af den foran omtalte straffesag mod sagsøgte, har Københavns magistrat bl. a. udtalt, at Refshalevejen, da den ikke er optaget i gadefortegnelsen, ikke er at betragte som en af magistraten godkendt offentlig eller privat gade, for hvilken de i lov nr. 148 af 29. marts 1939 § 27 indeholdte bestemmelser kan gøres gældende. Under nærværende sag har sagsøgtes sagfører afæsket magistraten en fornyet erklæring om dette spørgsmål og om grunden til, at vejen ikke er optaget i gadefortegnelsen. I skrivelse af 1. april 1953 har magistraten derefter udtalt, at bestemmelserne i lovens § 27 om magistratens forvaltningsmyndighed med hensyn til gader „er i almindelighed

291

gældende for godkendte (d. v. s. i magistratens gadefortegnelse optagne) gader; herudover kan magistratens forvaltningsmyndighed med hensyn til færdselsarealer, som ikke er optaget i magistratens gadefortegnelse, gøres gældende for så vidt angår vejlovgivningens bestemmelser, jfr. byggelovens § 26, stk. 2”. Med hensyn til spørgsmålet om vejens optagelse i gadefortegnelsen henviser magistraten til byggelovens § 16 og til, at vejen ikke er godkendt som sådan i henhold til den tidligere bygningslovgivning. Det hedder endelig i magistratens skrivelse:

„Refshalevej er at betragte som en intern adgangsvej til Refshaleøen m. m. (på lignende måde som der andetsteds findes interne adgangsveje og passager på større, samlede babyggede arealer).”

Sagsøgerne har til støtte for deres påstand anført følgende: Det må ved sagens afgørelse lægges til grund, at der ikke tilkommer Køben-

havns magistrat forvaltningsmyndighed over Refshalevej i henhold til byggelovens § 27. Sagsøgerne tiltræder den af magistraten anførte begrundelse for dette standpunkt, men standpunktets rigtighed vil iøvrigt ikke kunne prøves under nærværende sag, idet der ikke under denne kan opnås en for magistraten bindende afgørelse. Når magistraten ikke har forvaltningsmyndigheden, må rådigheden over vejen tilkomme sagsøgerne som vejere, og sagsøgerne må derfor kunne forbyde, at vejen benyttes til sådan virksomhed, som sagsøgte udøver. Sagsøgerne har ikke ved de aftaler, der blev indgået ved vejens anlæg i 1872, påtaget sig nogen pligt til at tåle, at vejen benyttes til sådan virksomhed, og sagsøgerne er heller ikke ved den ordning, der blev truffet i 1926, indgået på at tåle sådan virksomhed. Iøvrigt forbeholder sagsøgerne sig ved deres tilslutning til ordningen i 1926 netop at spærre adgangen til Refshaleøen for det publikum, som ikke har lovligt ærinde. Det kan i denne forbindelse ikke have nogen betydning, om vejen siden 1926 faktisk har været benyttet af almenheden til færdsel i videre omfang, end det ved ordningen af 1926 blev tilladt, idet der i alt fald ikke er vundet alderstidshævd på en videregående færdselsret for almenheden. Ved aftaler med Burmeister & Wain og andre lodsejere og lejere af arealer på Refshaleøen har sagsøgerne påtaget sig kontraktmæssig forpligtelse til at stille vejen til rådighed til transport til og fra de pågældende virksomheder, men da hverken Burmeister & Wain eller andre virksomheder på Refshaleøen ønsker, at sagsøgtes virksomhed skal fortsættes, kan sagsøgte ikke støtte nogen ret på disse aftaler, ligesom han heller ikke kan påberåbe sig, at de hos Burmeister & Wain beskæftigede arbejdere har ret til at få varer udbragt. Arbejderne har nemlig ikke andre rettigheder til vejen, end de kan aflede af kontrakten mellem Burmeister & Wain og sagsøgerne. Sagsøgerne har endelig anført, at de ved udstedelsen af forbudet mod sagsøgtes virksomhed tildels har haft det formål at imødekomme det fra Burmeister & Wain fremsatte ønske, idet det i sig selv er naturligt, at sagsøgerne som følge af kontraktsforholdet med Burmeister & Wain søger at efterkomme medkontrahentens rimelige ønsker. Men sagsøgerne er iøvrigt selv ganske enige i, at sagsøgtes virksomhed er uheldig, og de har derfor en selvstændig interesse i, at virksomheden bringes til ophør.

Biintervenienten, Burmeister & Wain Maskin- og Skibsbyggeri A/S, har anført, at selskabets ønske om at få udleveringen af spiritus til arbejderne standset, er begrundet i, at spiritusnydelse i arbejdstiden eller i arbejds pauser

292

kan være medvirkende årsag til ulykkestilfælde under arbejdet og virke skadelig for ro og orden på arbejdspladsen.

Sagsøgte har til støtte for frifindelsespåstanden anført følgende: Det er ikke dokumenteret, at sagsøgtes virksomhed har nogen forbindelse med ulykkestilfælde på arbejdspladsen, og sagsøgte bestrider det derom anførte. Sagsøgerne må som offentlig institution være underkastet almindelige forvaltningsretlige regler og kan herefter ikke anvende sin myndighed til varetage af havnevæsenet et uvedkommende interesser og formål. Ved sin aktion over for sagsøgte har sagsøgerne imidlertid ikke forfulgt et formål, som det er henlagt til havnevæsenet at varetage, men har derimod stillet sin myndighed til rådighed for den private grundejer på Refshaleøen, Burmeister & Wain. Selv om man ville antage, at sagsøgerne ved udøvelsen af rådigheden over Refshalevejen som privat vejere ikke er undergivet forvaltningsretlige regler i almindelighed, må sagsøgerne i alt fald som offentlig myndighed iagttage grundsætningen: lige ret for alle, og det forbud, som vilkårligt er rettet udelukkende mod sagsøgtes virksomhed, kan derfor ikke være lovligt. Sagsøgte gør endvidere gældende, at den forpligtelse, som sagsøgerne i 1872 påtog sig til at anlægge og vedligeholde en vej til almindelig og uhindret afbenyttelse for transport til og fra de forskellige arealer og etableringer på Refshaleøen, ikke kan anses at være en ren privatretlig, kontraktmæssig forpligtelse alene over for Burmeister & Wain som medkontrahent, Da aftalen med Burmeister & Wain blev

indgået under forbehold af Indenrigsministeriets approbation og også senere blev approberet af Indenrigsministeriet, må påtaleretten med hensyn til vejforpligtelsen tilkomme Indenrigsministeriet eller nu Ministeriet for offentlige Arbejder. En tilsvarende betragtning kan anstilles med hensyn til de i 1926 indgåede aftaler. Disse aftaler gik efter deres ordlyd kun ud på at åbne adgang for færdsel af fodgængere og cyklist, men ændringen gik reelt ud på, at alle hidtidige afspærringer og kontrolforanstaltninger bortfaldt, således at der i virkeligheden blev åbnet for almindelig færdsel af enhver art, og havnevæsenet kan ikke nu gøre nogen ændring heri ved at forbyde visse former for færdsel uden samtykke fra de øvrige i aftalen deltagende myndigheder. Sagsøgte har endelig gjort gældende, at afgørelsen af, hvilke former af færdsel der kan tillades på Refshalevejen, ikke tilkommer havnevæsenet, men derimod Københavns magistrat, der i medfør af byggelov for København § 27 har forvaltningsmyndigheden over alle anlagte gader, også private, uanset om de er godkendte, jfr. herved lovens § 15, stk. 1. At magistraten ikke er part i nærværende sag kan ikke udelukke, at retten træffer afgørelse om, hvorvidt sagsøgerne i forhold til sagsøgte har været beføjede til at forbyde hans færden og virksomhed på vejen.

Retten skal bemærke følgende: De af sagsøgte påberåbte bestemmelser i bygningslov for København § 27, stk. 1, og § 15, stk. 1, fastsætter, at magistraten udøver den almindelige forvaltningsmyndighed over anlagte gader, hvad enten de er offentlige eller private. Bestemmelserne fastsætter ikke, at dette i al almindelighed eller under visse betingelser også skal gælde interne adgangsveje og færdselsarealer på privat grund; jfr. derimod lovens § 26, stk. 2, hvorefter magistraten bestemmer, i hvilket omfang de for gader gældende bestemmelser skal finde anvendelse på sådanne private færdselsområder. Retten finder ikke, at det under sagen fremkomne afgiver grundlag for at tilsidesætte den af magistraten truffene afgørelse, hvorefter Refshalevej er anset som privat færdselsareal og ikke henført under bygningslovens § 27. Det bemærkes herved,

293

at den færdselsret, som ved ordningen af 1926 blev indrømmet almenheden, var begrænset, og for så vidt angår den på Refshaleøen forløbende del af vejen tilbagekaldelig, og at det ikke kan tillægges betydning, om vejen rent faktisk siden 1926 har været benyttet af almenheden i videre omfang end forudsat ved ordningen af 1926; herom er der iøvrigt ikke fremkommet nærmere oplysninger under sagen.

Da magistraten efter det anførte ikke udøver forvaltningsmyndigheden over Refshalevejen, må der tilkomme sagsøgerne som vejere beføjelse til at træffe bestemmelse om vejens benyttelse. De begrænsninger i denne beføjelse, som følger af de aftaler, sagsøgerne har indgået ved vejens anlæg i 1872 og i forbindelse med ordningen af 1926, vil ikke kunne påberåbes af sagsøgte, allerede fordi begrænsningerne efter det oplyste ikke gik ud på, at sagsøgerne skulle tåle sådan benyttelse af vejen som den af sagsøgte udøvede. Retten finder det dernæst ikke oplyst, at sagsøgerne ved deres optræden over for sagsøgte har forfulgt et havnevæsenet uvedkommende formål, eller at sagsøgerne har gjort sagsøgte til genstand for en vilkårlig, ugunstig behandling. I sidstnævnte henseende bemærkes, at sagsøgte som nævnt efter det oplyste er den eneste, som driver virksomhed med udlevering af spiritus på Refshalevejen.

Sagsøgtens påstand vil herefter være at tage til følge som nedenfor nærmere bestemt. ---

Højesterets dom.

Den indankede dom er afsagt af Østre Landsret.

I pådømmelsen har ni dommere deltaget.

Otte dommere bemærker:

Det er for Højesteret oplyst, at vejen efter overenskomsten i 1926 i en længere årrække har været åben for almindelig færdsel, og det er ikke gjort gældende, at appellansens udlevering af bestilte varer har

været til gene for færdselen. Når dernæst henses til, at appellan- tens benyttelse af vejen ikke går ud over, hvad der omfattes af almindelig færdsel, og til, at de indstævnte ikke med deres påstand overfor appel- lanten forfølger formål, som det naturligt påhviler dem at varetage, findes de indstævnte ikke at kunne forbyde appellan- tens udlevering af bestilte varer på vejen.

Som følge heraf bliver det ufor- nødent at tage standpunkt til det i dommen nævnte spørgsmål om fortolkningen af den københavnske bygge- lov.

Disse dommere stemmer herefter for at tage appellan- tens frifindelsespåstand til følge og for at pålægge de indstævnte at betale appellan- tens sagsomkostninger for begge retter med 3000 kr.

Een dommer bemærker følgende:

Det er ubestridt, at det private vejareal, som appellan- ten – trods et i 1950 af de indstævnte nedlagt forbud – benytter som parkeringsplads under vareudlevering i værftarbejdernes frokostpause, tilhører de indstævnte, og at de indstævnte, da der i 1926 meddeltes tilladelse til passage ad vejen for fodgængere og cyklister, udtrykkeligt forbeholdt sig ret til at spærre adgangen til selve Refshaleøen, såfremt forholdene måtte vise sig at gøre dette påkrævet,

294

og satte som vilkår for tilladelsen, at færdselen ikke måtte medføre forøgede vejudgifter for de indstævnte og Burmeister & Wains Maskin- og Skibsbyggeri A/S, der i forening har påtaget sig pligt til vejens vedligeholdelse.

Under disse omstændigheder findes de indstævnte – uanset at man i en årrække har tolereret færdsel ad vejen i videre udstrækning end i 1926 forudsat – som ejer af vejarealet berettiget til i overensstemmelse med det tidligere nedlagte forbud at modsætte sig den af appellan- ten foretagne benyttelse af dette, der med føje kan befrygtes at medføre forstyrrelse af ro og orden såvel som forøgelse af risikoen på arbejds- pladsen.

Denne dommer stemmer herefter for at stadfæste landsrettens dom.

Der vil være at give dom efter stemmeflertallet.

Thi kendes for ret:

Appellanten, cigarhandler C. T. Bjerregaard, bør for tiltale af de indstævnte, Københavns Havnevæsen, i denne sag fri at være.

I sagsomkostninger for begge retter betaler de indstævnte til appel- lanten 3000 kr. inden 15 dage efter denne højesteretsdoms afsigelse.

1. Se H.D.D. i U.f.R. 1933 A p. 682, 1938 A p. 280 og 1944 A p. 497, Abitz: Vejenes Retsforhold p. 273 ff. og Poul Andersen: Dansk Forvaltningsret (2. udg.) p. 376 ff.
2. H.R.T. 1955 p. 987.

Folketingets Ombudsmands beretning

2007

Folketingets Ombudsmands beretning udgives af
Folketingets Ombudsmand, Gammeltorv 22, 1457 København K

Publikationen kan købes hos:

Danmark.dk's netboghandel
www.danmark.dk/netboghandel
IT- & Telestyrelsen
E-mail: sp@itst.dk
Telefon 1881

eller gennem Schultz Grafisk der har beretningen i kommission:

Schultz Information
Herstedvang 12
2620 Albertslund
Tlf. 43 63 23 00
E-mail: schultz@schultz.dk

Dele af beretningen kan læses på ombudsmandens hjemmeside:
www.ombudsmanden.dk

Oplag: 3.000 eksemplarer
Sat med Palatino
Trykt hos Schultz Grafisk, København
Printed in Denmark 2008

ISSN 0418-6486

Opsigelse af tjenesteabonnementer på Politiken

FOB nr. 84.156

Udtalt, at ministeren for offentlige arbejders beslutning om at opsigte tjenesteabonnementer på dagbladet Politiken måtte opfattes som en »straffeaktion«; en sådan disposition faldt ganske uden for den kreds af hensyn, som kontorholdskontoen tog sigte på at varetage, og som jeg måtte gå ud fra havde været bærende for tidligere beslutninger om avisholdets omfang og sammensætning. Under henvisning bl.a. hertil henstillet til ministeren at afstå fra at fastholde beslutningen.

(J. nr. 1984-1311-59 og 1984-1312-59).

Den 12. november 1984 skrev ministeren for offentlige arbejder således til chefredaktør Herbert Pundik, Politiken:

»Det er med beklagelse, jeg herved må oplyse, at jeg i dag har givet besked til samtlige ministeriets kontorer og styrelser (herunder etaterne) om at opsigte vore abonnementer på Politiken.

Årsagen er at finde i Politiken for 11. november 1984, nærmere betegnet artiklen »Sket i ugen«, 1. spalte afsnit 3.

Den pågældende sekvens er efter min fulde overbevisning et groft og utilstedeligt blasfemisk overgreb imod den danske folkekirke og dens helligste symbol. Aviser med dette indhold ønsker dette ministerium at være foruden.

Enhver kan selvsagt (og i henhold til grundlovens § 77) skrive og trykke, hvad enhver lyster. Men så må det på helt samme måde stå enhver frit for, om man ønsker at besidde den pågældende publikation. Det er klart, at vi vil savne avisen, men det vil dog være et overkommeligt savn.«

Efter omtale af sagen i Politiken den 17. november 1984, hvoraf bl.a. fremgik, at ministeren den 14. november 1984 yderligere havde anmodet samtlige postkontorer og televirksomheder m.v. under ministeriet for offentlige arbejder om at opsigte eventuelle tjenesteabonnementer på Politiken, modtog jeg nogle klager over ministerens disposition.

I den anledning anmodede jeg i skrivelse af 23. november 1984 ministeriet for offentlige arbejder om en redegørelse for det retlige grundlag for den trufne disposition.

Ministeren svarede i skrivelse af 28. november 1984, at »Hvad det retlige grundlag for beslutningen angår, er det min opfattelse, at jeg som den øverste ansvarlige for anvendelsen af de bevillinger, som ministeriet råder over, også

er ansvarlig for, hvilke dagblade m.v. der indkøbes for ministeriets midler. Som det fremgår af mit brev til Herbert Pundik, finder jeg ikke, at ministeriets midler for tiden kan anvendes til indkøb af Politiken».

Ministeren henviste i øvrigt, for så vidt angik baggrunden for beslutningen, til skrivelsen af 12. november 1984 til chefredaktør Herbert Pundik. Ministeren vedlagde forskelligt materiale, navnlig avisindlæg om sagen.

I en skrivelse af 4. december 1984 til ministeren udtalte jeg herefter følgende:

»Det er et centralt element i dansk statsstyre, at ministrene foruden deres funktion som medlemmer af regeringen tillige er forvaltningschefer, hver inden for det forvaltningsområde, der i overensstemmelse med grundlovens § 14 er henlagt til vedkommende minister.

Statsretligt beror ministrenes funktioner som medlemmer af regeringen umiddelbart på grundlovens bestemmelser herom og er i øvrigt kun i begrænset omfang undergivet retlig regulering. For en praktisk vurdering indebærer ministrenes funktioner som medlemmer af regeringen imidlertid andet og mere end udøvelsen af de beføjelser, der efter grundloven er henlagt til regeringen; det parlamentariske regeringssystem og, i nær sammenhæng hermed, ministrenes placering som fremtrædende politikere forudsætter en aktiv deltagelse i den offentlige debat og meningsdannelse.

Det er vanskeligt at drage en skarp skillelinie mellem disse to elementer i ministrenes funktioner som medlemmer af regeringen; og en sådan grænsedragning er da også normalt uden selvstændig retlig betydning. I deres egenskab af forvaltningschefer er ministrene tillige øverste ansvarlige for hver sit forvaltningsområde. Også i denne egenskab tilkommer der den enkelte minister en selvstændig beslutningskompetence; men i modsætning til, hvad der gælder for udøvelsen af de funktioner, der er nævnt ovenfor, er ministrene som forvaltningschefer fuldtud undergivet retsordenens almindelige regler for udøvelsen af forvaltningskompetencer, herunder princippet om lovmæssig forvaltning. Hvis en disposition inden for dette område anfægtes, er det derfor principielt uden betydning for den retlige vurdering heraf, om dispositionen er truffet af vedkommende minister personlig eller af den medarbejder, der efter almindeligt praktiserede, interne kompetencefordelinger er bemyndiget til at disponere på ministerens vegne.

Det er derfor af principiel betydning at forsøge at drage og fastholde en skillelinie mellem på den ene side ministrenes funktion som forvaltningschefer og på den anden side de øvrige ministerfunktioner.

Som anført i trafikministerens udtalelse til mig er den disposition, der har givet anledning til klagen til mig, truffet af ministeren »som den øverste ansvarlige for anvendelsen af de bevillinger, som ministeriet råder over«, det vil sige af ministeren som forvaltningschef. Den disposition, der er ta-

le om - opsigelse af tjenesteabonnement på et dagblad - kræver ikke anden hjemmel end den, der er indeholdt i den på ministeriets finanslovkonto optagne bevilling til afholdelse af udgifter til kontorhold, og er da heller ikke undergivet (yderligere) udtrykkelig regulering.

Dette er dog ikke ensbetydende med, at dispositionsretten på dette område er fri. Også sådanne dispositioner er i hvert fald i et vist omfang undergivet begrænsninger, der følger af forvaltningsrettens almindelige regler, i det foreliggende tilfælde sammenholdt med almindelige bevillingsretlige grundsætninger.

Indholdet af disse uskrevne regler lader sig ikke angive præcist, hverken generelt eller specielt for så vidt angår deres rækkevidde i forhold til en situation som den foreliggende. Hovedsynspunktet er dog, kort udtrykt, et krav om, at de dispositioner, der træffes, skal forfølge formål, der kan anses som saglige i den givne sammenhæng, således at dispositionen ikke blot efter sin karakter, men også efter sin begrundelse falder inden for rammerne af de formål, som den udnyttede bevillingsmæssige hjemmel er eller må antages at være tilvejebragt med henblik på at varetage.

Dette angiver imidlertid netop kun et hovedsynspunkt.

Medens visse hensyn generelt kan karakteriseres som usaglige, som f.eks. varetagelsen af rent private særinteresser, er det ikke muligt omvendt at opstille en katalog over hensyn, der generelt må anses som saglige. Afgrænsningen heraf må foretages konkret på grundlag af en fortolkning af det foreliggende hjemmelsgrundlags udtrykkelige eller forudsætningsvis udtrykte formål.

Således som sagen foreligger oplyst for mig, må jeg lægge til grund, at ministeren med sin beslutning om at opsigelse tjenesteabonnementerne på dagbladet Politiken ønskede at varetage en almen offentlig interesse - nemlig hensynet til at modvirke, hvad der efter ministerens »fulde overbevisning (var) et groft og utilstedeligt blasfemisk overgreb imod den danske folkekirke og dens helligste symbol«.

Varetagelsen af det angivne hensyn kan naturligvis ikke i sig selv karakteriseres som usagligt i forvaltningsretlig sammenhæng.

Afgørende for en retlig vurdering er imidlertid, som nævnt, om det også har kunnet inddrages i grundlaget for en disposition som den foreliggende, og med den vægt som tilfældet er.

Ved vurderingen heraf kan der således ikke bortses fra, at ministerens disposition både fremtræder og er blevet opfattet som en misbilligelse i anledning af et bestemt indlæg i et enkelt nummer af Politiken. Dette var, forstår jeg, også ministerens intention. Ministeren ønskede, som det udtrykkes i et indlæg, som ministeren sendte til optagelse i Politiken, og som er vedlagt udtalelsen til mig, at give det »signal«: »Der er alligevel en grænse for uanstændighed!«.

Gennemførelsen af en sådan »straffeaktion« falder ganske uden for rammerne af den kreds af hensyn - vedrørende tjenesteforretningernes praktiske tilrettelæggelse - som kontorholdskontoen tager sigte på at va-

retage, og som, må jeg gå ud fra, også har været bærende for tidligere beslutninger om avisholdets omfang og sammensætning.

Ministerens beslutning om opsigelse af tjenesteabonnementerne i det angivne øjemed er derfor ikke forenelig med det ovenfor refererede retlige hovedsynspunkt.

Det må imidlertid erkendes, at forvaltningsrettens almindelige grundsætninger i første række er udformet med henblik på sagstyper, der mere direkte aktualiserer spørgsmålet om den enkeltes retsbeskyttelse i forhold til det offentlige, og at der bl.a. derfor kan rejses spørgsmål om, i hvilken udstrækning de finder anvendelse i en situation som den foreliggende, som vel befinder sig i forvaltningsrettens grænseområde.

Uanset dette finder jeg at måtte henstille til ministeren at afstå fra at fastholde den trufne beslutning.

Min henstilling skal først og fremmest ses på baggrund af det, jeg har anført til sidst i det indledende afsnit af min udtalelse.

Det er efter min opfattelse af principielle grunde vigtigt at søge at drage og fastholde en skillelinie mellem ministrenes funktioner som forvaltningschefer og de øvrige ministerfunktioner. Den foreliggende sag ville som præcedens være egnet til at sløre denne grænsedragning.

I min vurdering er tillige indgået, at sagen også synes at kunne åbne op for principielt betænkelige konsekvenser med hensyn til forholdet mellem det offentlige og massemedierne og dermed for et væsentligt element i de vilkår, hvorunder dagspressen virker. Jeg sigter herved til spørgsmålet om rammerne for myndighedernes reaktionsmuligheder i tilfælde, hvor der måtte være anledning til at reagere over for indlæg i dagspressen.

Jeg finder ikke at have tilstrækkelig anledning til med udgangspunkt i den foreliggende sag at gå nærmere ind herpå, men mener dog ikke at burde undlade med denne afsluttende bemærkninger at påpege sammenhængen også med denne principielle problemstilling.

Jeg udbeder mig underretning om, hvad der sker i anledning af min henstilling.

Jeg har sendt en kopi af denne skrivelse til folketingets retsudvalg.«

I en skrivelse af 6. december 1984 meddelte ministeren mig, at han havde taget min vurdering af det retlige grundlag for hans beslutning om opsigelse til efterretning. Ministeren ville herefter sørge for, at abonnementsopsigelserne blev trukket tilbage.

I den anledning meddelte jeg ministeren, at jeg havde taget det oplyste til efterretning, og at jeg ikke foretog videre i sagen.

16-1. Udenrigsministerens afslag på at give en journalist et interview

Afgørelsesbegrebet. Vægt på manglende tillid

Forvaltningsret 114.1 – 114.3– 123.1 – 11.9 – 1.4. – Statsforfatningsret 2.2.

En journalist klagede til ombudsmanden over at udenrigsministeren havde afvist at give ham et interview om Irak-krigen.

Ombudsmanden måtte i første omgang forstå Udenrigsministeriet sådan at ministeriet ved sin beslutning om at give afslag på interview havde lagt vægt på 1) at det blev vurderet at udenrigsministeren ikke kunne have tillid til at hans udtalelser i forbindelse med et interview ville blive refereret loyalt i en efterfølgende artikel, og 2) frygt for at journalisten ville bruge et interview med ministeren som anledning til yderligere negativ og kritisk omtale af regeringens og ministerens håndtering af sagen.

Ombudsmanden udtalte i en foreløbig redegørelse at Udenrigsministeriet ikke kunne lægge vægt på disse hensyn. Ombudsmanden var derfor indstillet på at bede Udenrigsministeriet om at genoverveje anmodningen om et interview og denne gang tage stilling uden at inddrage de nævnte hensyn.

Senere oplyste Udenrigsministeriet at ministeriet ikke havde ønsket at gøre gældende at journalisten ikke ville citere udenrigsministeren korrekt, og at ministeriets afslag ikke var begrundet i risiko eller frygt for at journalisten vil bruge et interview med ministeren som anledning til yderligere negativ og kritisk omtale af regeringens håndtering af sagen.

Ombudsmanden kunne herefter ikke fastslå at beslutningen var baseret på usaglige hensyn, og han afsluttede sagen.

I den afsluttende udtalelse udtalte ombudsmanden at en beslutning om afslag på at give en journalist et konkret interview normalt ikke er en afgørelse i forvaltningslovens forstand.

(J.nr. 2006-3499-450).

Den 30. november 2005 sendte journalist A en klage til mig over udenrigsministerens afvisning af at deltage i et interview med ham om Irak-krigen. Klagen havde bl.a. følgende indhold:

“(X) avis har nu, gennem mere end to år, anmodet udenrigsminister Per Stig Møller om en interview-aftale vedrørende regeringens begrundelse for at gå i krig. Udenrigsminister Per Stig Møller henviste selv i første omgang til, at (X) skulle ‘få en aftale’ – men har siden systematisk holdt avisen hen med uforpligtende løfter, blanke afvisninger og tavshed.

Udenrigsminister Per Stig Møller har ved gentagne lejligheder deltaget i interview

vedrørende Irak-krigen og regeringens begrundelse for at deltage i krigen i et bredt udvalg af elektroniske og trykte medier. Der er således ikke tale om, at udenrigsministeren generelt ikke ønsker at give offentligheden oplysninger om denne krigsbegrundelse – det er, så vidt jeg er orienteret – alene (X), udenrigsministeren fravælger.

Ud over det rent principielle demokratiske problem – at journalistik på dette væsentlige område forsøges tiet ihjel – mener jeg, at udenrigsministerens adfærd er en klar overtrædelse af lov om offentlighed i forvaltningen. Det er min vurdering af det lovfæstede offentlighedsprincip, at den forvaltningsretlige lighedsgrundsætning også gæl-

FOM2002.2000-3002-161

FOB2002.121

Kommunes forslag til formand for huslejenævnet. Inddragelse af hensynet til kandidatens partipolitiske tilhørsforhold. Oplysningsgrundlag

Almindelige emner 1.2. - Forvaltningsret 1121.1 - 12.2 - 123.1 - 3.9. - Leje af fast ejendom 7.2.

En formand for et huslejenævn ønskede at blive formand igen for en ny periode hvilket han meddelte kommunen. Herefter holdt kommunalbestyrelsen møde om hvem kommunen ville indstille som formand. Ønsket om genbeskikkelse blev ikke nævnt på kommunalbestyrelsens møde, og kommunalbestyrelsen besluttede at indstille en anden person som statsamtet herefter beskikkede. Den tidligere formand klagede til ombudsmanden over kommunens indstilling. Han begrundede klagen med at kommunen i sin beslutning havde inddraget hensynet til kandidatens partipolitiske tilhørsforhold, idet han mente at grunden til at han ikke var blevet genindstillet, var at han ikke længere var medlem af et bestemt parti. Han mente også at ønsket om genbeskikkelse burde have været nævnt for kommunalbestyrelsen. Ombudsmanden lagde efter sin undersøgelse af sagen til grund at hensynet til kandidatens partipolitiske tilhørsforhold var indgået i kommunalbestyrelsens beslutning om hvem kommunen ville foreslå som formand for huslejenævnet. Det anså ombudsmanden for betænkeligt, og efter ombudsmandens opfattelse burde oplysningen om at den tidligere formand ønskede at fortsætte som formand, i den foreliggende situation havde været forelagt for kommunalbestyrelsen. (J.nr. 2000-3002-161).(*)

Af de foreliggende akter fremgår bl.a. at denne sag angår Hvidovre Kommunalbestyrelses indstilling af formand for huslejenævnet i perioden fra den 1. januar 1998 til den 31. december 2001.

A's beskikkelse som formand for huslejenævnet udløb den 31. december 1997. A ønskede at fortsætte som formand i perioden fra den 1. januar 1998 til den 31. december 2001 hvilket nævnets sekretær i efteråret 1997 i et notat oplyste kommunaldirektøren om.

Københavns Statsamt (nu Statsamtet København) bad den 12. november 1997 kommunen om forslag med henblik på besættelse af hvervet i den kommende 4-års-periode.

Den 9. december 1997 afholdt Hvidovre Kommunalbestyrelse konstituerende møde. I den forbindelse besluttede kommunalbestyrelsen at indstille B som formand for huslejenævnet.

A hørte herom hvorfor han samme dag skrev til statsamtet. Af brevet fremgår:

“Jeg er formand for Hvidovre Huslejenævn og har været dette siden 1980. I forbindelse med indeværende periodes snarlige udløb, har jeg for nogen tid siden meddelt forvaltningen, at jeg er indstillet på at fortsætte - denne meddelelse gav såvel udlejer som lejerrepræsentant anledning til at udtrykke deres tilfredshed.

I dag har der været konstitueringsmøde i Hvidovre Kommunalbestyrelse, og det er kommet mig for øre, at jeg ikke indgår i konstitueringen ved indstilling som formand for huslejenævnet for en ny periode. Det er jeg naturligvis forundret over, men hvis jeg skal prøve med en forklaring, så kan det have med sagen at gøre, at jeg i perioden har udmeldt mig af Socialdemokratiet, fordi der fra ledende personer dér på et tidspunkt blev opstillet som forudsætning, at huslejenævnet er et politisk nævn. Det er jeg ikke enig i og mener i øvrigt at det er ‘gift’ for huslejenævnens virke hvis det skulle være tilfældet. Jeg tog konsekvensen og meldte mig ud i det mindste indtil udtalelsen blev dementeret og det blev den ikke.

Endvidere har jeg som borger i en sag om noget helt andet ‘talt Rom imod’ og måske kan det have haft en betydning for nogen i denne forbindelse.

Nu forholder det sig imidlertid sådan, at det jfr. MBL § 36, stk. 2, er amtmanden der beskikker formanden og jeg skal derfor tillade mig at anbefale mig til en ny periode. Om fornødent vil jeg kunne få anbefalinger fra lejer- og udlejerrepræsentant og skulle der i øvrigt være behov for oplysninger eller andet står jeg selvsagt til rådighed.”

Den 10. december 1997 bekræftede statsamtet modtagelsen af brevet og meddelte samtidig at statsamtet afventede kommunens indstilling hvorefter statsamtet ville vende tilbage til A.

Kommunen sendte den 19. december 1997 sin indstilling til statsamtet.

Den 18. februar 1998 beskikkede statsamtet B som formand for huslejenævnet.

I brev af 19. februar 1998 meddelte A statsamtet at han forventede at få et skriftligt og begrundet afslag med ankevejledning.

Stiftamtmanden besvarede den 24. marts 1998 A's henvendelse af 9. december 1997 og senere henvendelser om beskikkelse af formand for huslejenævnet. Af svaret fremgår:

“... ”

Jeg skal i den forbindelse oplyse, at det er fast praksis ved beskikkelse af medlemmer til huslejenævnene, at statsamtet følger indstillingen fra kommunen, medmindre åbenbare hensyn taler imod dette. Statsamtet fandt ikke i den aktuelle sag grundlag for at tilsidesætte kommunens indstilling, som derfor blev fulgt.

Ved statsamtets afgørelse lå der ikke nogen vurdering af de indstillede personers politiske tilhørsforhold, men alene en vurdering af, om disse personer ud fra en generel vurdering måtte vurderes som egnede til hvervet. Der lå således heller ikke i forbindelse med afgørelsen en stillingtagen til Deres egnethed, herunder om De var medlem eller ikke medlem af et politisk parti. Jeg vil endvidere gerne klart understrege, at statsamtet i forbindelse med beskikkelsen ikke på nogen måde er indgået i overvejelser om eller drøftelser med kommunen om Deres og kommunens eventuelle modsætningsforhold.

Som oplyst fulgte statsamtet den mangeårige praksis, hvorefter kommunens indstilling følges, medmindre konkrete forhold taler herimod.

Statsamtets afgørelse kan ikke indbringes for en anden myndighed.

Statsamtet ville umiddelbart efter meddelelsen af beskikkelsen orientere Dem herom, men umiddelbart efter modtog statsamtet Deres brev af 19. februar 1998, hvori De udtrykte forundring over beskikkelsen (som De må være blevet orienteret om ad anden vej), og endvidere oplyste, at beskikkelsen også var en overraskelse for den nybeskikkede formand.

“... ”

A skrev til boligministeren den 12. marts 1998, og boligministeren svarede den 26. marts 1998. Af ministerens svar fremgår:

“... ”

Jeg kan i denne forbindelse om boligreguleringslovens regler om udpegning af nævnsformand oplyse, at formanden beskikkes af amtmanden, at formanden skal have bestået juridisk embedseksamen og ikke må have særlig tilknytning til grundejer- eller lejerorganisationer eller være erhvervsmæssigt interesseret i ejendoms handler. Formanden skal endvidere have dansk indfødsret, være myndig og uberygtet, han må ikke være under værgemål efter værgemålslovens § 5 eller § 7, og endelig må hans bo ikke være under konkursbehandling.

Der er ikke i boligreguleringsloven fastsat regler om påklage af amtmandens udpegning af nævnsformand til anden administrativ myndighed.

Det er på denne baggrund min opfattelse, at sådanne klager i henhold til almindelige retsgrundsætninger om ulovbestemt rekurs kan indbringes for Indenrigsministeriet som overordnet myndighed.
..."

Den 26. og 27. marts 1998 kommenterede A statsamtets svar af 24. marts 1998.

Af stiftamtmandens brev af 30. marts 1998 - som besvarede A's kommentarer - fremgår:

"...
Med hensyn til spørgsmålet om der er foretaget et tilstrækkeligt skøn, skal jeg henvise til mit brev af 24. marts 1998, hvori jeg nærmere har redegjort for baggrunden for, hvorfor statsamtet beskikkede (B) som formand for nævnet.

Der er som anført ikke i forbindelse med beskikkelsen af ovennævnte foretaget et konkret skøn mellem to indstillede. Statsamtet valgte efter fast praksis at følge kommunens indstilling i sagen, idet der ikke var åbenbare hensyn, der talte herimod. På den baggrund er der som nævnt i mit tidligere brev til Dem, således slet ikke foretaget et konkret skøn i forhold til Deres person, herunder af Deres egnethed eller medlemskab/ikke medlemskab af et politisk parti.

I forbindelse med henvisningen til statsamtets faste praksis omkring formandsbeskikkelser skal jeg oplyse, at statsamtet, når ny formand og medlemmer hvert 4 år skal udnævnes, jfr. lov om midlertidig regulering af boligforholdene, § 36, stk. 2, skriver til kommunalbestyrelserne og udbeder sig forslag med henblik på besættelse af hvervenerne.

Denne faste praksis går i hvert fald tilbage til 1967, på hvilket tidspunkt Københavns Amt stod for beskikkelsen af formand og næstformand for huslejenævnet. Siden den tid har amtet og, efter at kompetencen til at udpege formanden og næstformanden overgik til statsamtet, statsamtet, i samtlige sager om beskikkelse af formand og næstformand i Hvidovre kommunes huslejenævn, udpeget de af kommunalbestyrelsen indstillede personer.

...
Jeg mener med ovenstående at have givet den fornødne dokumentation for statsamtets mangeårige praksis, som jeg ikke har fundet anledning til at fravige.

Med hensyn til Deres spørgsmål om, i hvor mange tilfælde der har været indstillet mere end én person, kan jeg oplyse, at der statsamtet bekendt ikke har været fortilfælde, hvor en privatperson har indstillet/anbefalet sig selv. Det følger formentlig af den ovenfor nævnte praksis, hvorefter amtet og senere statsamtet har overladt indstillingsretten til kommunalbestyrelserne.

Til Deres spørgsmål om, hvorvidt § 36, stk. 2, med denne praksis har nogen fornuftig mening, bemærkes, at bestemmelsen har den mening, at statsamtet står som garant for, at de beskikkede medlemmer af huslejenævnene opfylder lovens betingelser.

...
Den 2. april 1998 skrev A til Hvidovre Kommune og bad om aktindsigt. Kommunaldirektøren svarede A den 8. april 1998. Af brevet fremgår:

"I brev af 2. april 1998 om aktindsigt i sag om konstituering af huslejenævnet i Hvidovre Kommune har De efterlyst et notat fra huslejenævnets møde i oktober/november 1997, hvor De som formand og nævnsmedlemmerne meddeler at medlemmerne og formanden stiller op til en ny periode.

Endvidere ønsker De en redegørelse for, hvad der fra forvaltningens side er foretaget i anledning af notatet, herunder kopi af eventuelle ekspeditioner vedrørende notatet.

I den anledning skal det bekræftes, at undertegnede fra huslejenævnets sekretær har modtaget et håndskrevet notat med det

ovenfor nævnte indhold og at notatets indhold er videregivet til borgmesteren.

Imidlertid er noten gået tabt, så det er ikke muligt at imødekomme Deres ønske om kopi.

Udpegning til huslejenævnet er sket på kommunalbestyrelsens konstituerende møde den 9. december 1997 i henhold til reglerne i §§ 36 og 37 i lov om midlertidig regulering af boligforholdene og den kommunale styrelseslovs §§ 25 og 26."

A skrev den 14. april 1998 til borgmesteren. A anførte bl.a. at kommunens involvering i sagen strengt taget ikke var fornøden, og at der derfor burde været tilgået statsamtet meddelelse dels om at A ønskede at fortsætte, dels om kommunens begrundelse for at indstille den ene frem for den anden. A ønskede en forklaring på hvorfor han ikke blev genindstillet af kommunen, og at udtrykke sin skuffelse over at borgmesteren ikke havde takket ham for hans indsats gennem mange år. A sendte en kopi af brevet til medlemmerne af kommunalbestyrelsen med anmodning om stillingtagen.

Med brev af 17. april 1998 besvarede jeg A's henvendelser af 1. og 14. april 1998 om at statsamtet havde beskikket B - og ikke A - som formand for huslejenævnet. I A's henvendelser skrev han også om den indstilling som kommunen havde afgivet i sagen. I svaret meddelte jeg A at jeg, da Indenrigsministeriet og By- og Boligministeriet havde A's sager under behandling, fandt det mest hensigtsmæssigt at jeg ikke på daværende tidspunkt tog stilling til sagen (mit j.nr. 1998-0997-161).

Den 21. april 1998 svarede borgmesteren på A's brev af 14. april 1998. Af svaret fremgår:

"...
Jeg må præcisere - som også kommunaldirektøren har gjort - at han har modtaget notatet fra huslejenævnets sekretær, og at notatets indhold er videregivet til mig.

Det er amtet, der udpeger formand og stedfortræder for formanden. Det sker efter fast praksis på grundlag af en indstilling fra kommunalbestyrelsen. Denne indstilling foretages på det konstituerende møde, og kommunalbestyrelsen er i sin indstilling kun bundet af lovens bestemmelser om, at de der indstilles, skal have bestået juridisk kandidateksamen, og ikke må have særlig tilknytning til grundejer- eller lejerforeninger eller være erhvervsmæssigt interesseret i ejendomshandler.

Jeg skal beklage, at kommunen ikke har takket dig for din indsats som formand for huslejenævnet. Det er en ren og skær forglemmelse, som jeg ikke kan beklage tilstrækkeligt. Den skete skade, vil jeg straks sørge for at få rettet op."

I brev af 24. april 1998 bad A om at blive fritaget for forsøget på genopretning af den skete skade. Samtidig spurgte A borgmesteren om hvorfor han tidligere var blevet indstillet, men ikke denne gang. A spurgte også om hvad der havde kvalificeret B frem for ham idet både han og B opfyldte de formelle krav. A spurgte medlemmerne af kommunalbestyrelsen om det samme.

Den 7. maj 1998 svarede borgmesteren på et brev af 1. maj 1998 fra A. Af svaret fremgår:

"Som svar på dit brev af 1. maj 1998 kan jeg oplyse, at dine 2 breve var omdelt til samtlige kommunalbestyrelsesmedlemmer forud for kommunalbestyrelsens møde tirsdag den 28. april 1998.

Ved mødets start gjorde jeg kommunalbestyrelsens medlemmer opmærksom på brevene og bad de kommunalbestyrelsesmedlemmer, der måtte have bemærkninger eller kommentarer om at fremkomme med disse skriftligt inden for de nærmeste dage.

Da der ikke er indkommet bemærkninger eller kommentarer, må det konstateres, at kommunalbestyrelsen har taget brevene til efterretning."

Med brev af 8. maj 1998 svarede S, medlem af Hvidovre Kommunalbestyrelse og formand for en lokal afdeling af Socialdemokratiet,

på A's henvendelser til medlemmerne af kommunalbestyrelsen. Af brevet fremgår:

“... ”

Tillad mig at svare i min egenskab af formand for Socialdemokratiet Hvidovre (X).

Når Hvidovre Kommune ansætter personale sker udvælgelsen helt efter kvalifikationer i relation til stillingen. Alt andet ville være forkert.

Heroverfor står, at når befolkningen i Hvidovre vælger kommunalbestyrelsens medlemmer sker det ud fra politisk tilhørsforhold, og der er såmænd ingen garanti for eller formelt krav om, at vi er egnede til jobbet. Sådan virker det repræsentative demokrati.

Jobbet som formand for Hvidovre huslejenævn er lidt af en mellemting mellem ovenstående.

Udvælgelsen sker politisk af kommunalbestyrelsen efter indstilling, men der er samtidigt et formelt krav om juridisk embedseksamen.

Konkret er der sket det, at Socialdemokratiet i Hvidovre blandt sine medlemmer har fundet en egnet person, der opfyldte det formelle krav, og indstillet vedkommende.

Det er vel ikke unaturligt at kommunalbestyrelsen herefter vælger vedkommende, når det betænkes, at Socialdemokratiet besætter 11 ud af 21 pladser.

Samme procedure blev - så vidt jeg er orienteret - også anvendt for 4 år siden, da du blev valgt. ...”

A kommenterede brevet den 11. maj 1998. A anførte i den forbindelse at han var nødsaget til at træde ud af Socialdemokratiet fordi den nuværende borgmester på trods af opfordring fra ham ikke ville dementere en udtalelse om at huslejenævnet var et politisk udvalg. For at bevare troværdigheden blev A nødsaget til at melde sig ud. A var heller ikke vidende om at han for 4 år siden var blevet indstillet på den i brevet af 8. maj 1998 anførte måde. Samme dag skrev A til medlemmerne af kommunalbestyrelsen.

I brev af 13. maj 1998 besvarede S A's kommentarer. Af svaret fremgår:

“... ”

Når jeg valgte at besvare Deres henvendelse iført min kasket som formand for Socialdemokratiet Hvidovre (X), var det fordi jeg følte, at jeg så mere frit og uformelt kunne fortælle hvordan verdener ser ud i praksis.

Jeg fornemmer på Deres breve, at det, der fra min side var ment som en venlig oplysning, er kommet galt i halsen og jeg skal derfor gerne trække mig ud af denne sag, i sikker forvisning om, at De nok skal finde andre udveje for at komme af med Deres frustration over, at Socialdemokraterne ikke kunne gå ind for Deres kandidatur til posten som formand for huslejenævnet.”

Af borgmesterens brev af 19. maj 1998 fremgår:

“... ”

Med hensyn til indstillingen af formand for huslejenævnet er dette sket på forslag af valggruppe, AFTC, da det efter mandatfordelingen i kommunalbestyrelsen tilkommer denne gruppe at foretage indstilling vedr. dette hverv.

Ved behandlingen af indstillingen fremkom ingen bemærkninger, der nærmere begrundede indstillingen. Der er heller ikke krav om, at indstillingen begrundes.”

Den 27. maj 1998 spurgte A borgmesteren bl.a. om hvorfor borgmesteren ikke havde fremsendt hans indstilling om eget kandidatur til statsamtet så statsamtet selv kunne prøve kandidatens baggrund.

Borgmesteren svarede A den 28. maj 1998. Af svaret fremgår:

“Jeg skal hermed blot tilføje, at det er den d'Hondtske metode i den kommunale styrelseslov, der afgør, hvem der udpeger til hvilke poster.

Jeg anser hverken huslejenævn eller vurderingsråd osv. for politiske, selv om det er politikere, der har udpeget medlemmerne.

Jeg har ikke yderligere at tilføje til denne sag.

...”

A skrev den 1. juni 1998 på ny til borgmesteren. A bad i den forbindelse om en forklaring på hvorfor borgmesteren havde smidt notatet fra efteråret 1997 væk, og hvorfor proceduren for indstilling af formand for huslejenævnet skulle ændres. A henviste til at han aldrig var blevet indstillet af Socialdemokratiet Hvidovre X - A var blevet indstillet via meddelelse fra forvaltningen efter at han selv havde udtrykt ønske om at fortsætte.

Den 2. juni 1998 klagede A til Tilsynsrådet for Københavns Amt over sagsforløbet i kommunen vedrørende indstillingen.

By- og Boligministeriet (tidligere Bolig- og Byministeriet) meddelte A den 3. juni 1998 at det fortsat var ministeriets opfattelse at der ikke var mulighed for at klage til By- og Boligministeriet over statsamtets beskikkelse af ny formand for huslejenævnet.

Samme dag skrev borgmesteren på ny til A. Af brevet fremgår:

“Til berigtigelse.

Jeg har intet notat smidt i papirkurven, men har mundtligt meddelt, at De havde fremsat ønske om at fortsætte.

...”

A kommenterede borgmesterens brev med brev af 5. juni 1998 idet A anførte at hans indstilling kunne og burde have været fremlagt på mødet den 9. december 1997.

I brev af 11. juni 1998 bad tilsynsrådet kommunalbestyrelsen om en udtalelse, herunder om hvorvidt og i bekræftende fald på hvilken måde kommunalbestyrelsen havde været underrettet om A's ønske om genbeskikkelse.

Borgmesteren svarede A den 15. juni 1998, hvilket A fremkom med bemærkninger til den 24. juni 1998.

Indenrigsministeriet besvarede den 19. juni 1998 A's klage af 12. marts 1998 over dels sagsbehandlingen i Københavns Statsamt i forbindelse med beskikkelse af formanden for huslejenævnet, dels over sagsbehandlingstiden i statsamtet.

Af By- og Boligministeriets brev af 2. juli 1998 fremgår:

“I brev af 5.6.1998 har De på ny rettet henvendelse til Bolig- og Byministeriet, idet De har præciseret, at De ønsker en vejledende udtalelse vedrørende fortolkning af reglerne om beskikkelse af formand for huslejenævnet i relation til de problemstillinger, som De har markeret i de medsendte bilag.

De markerede afsnit drejer sig om amtmandens praksis, hvorefter kommunen anmodes om at pege på mulige kandidater til posterne som henholdsvis formand og suppleant for formanden for huslejenævnet. Det fremgår endvidere, at det er fast praksis, at amtmanden udpeger de kandidater, som kommunen har peget på, med mindre 'åbenbare hensyn' eller 'konkrete forhold taler herimod'.

Bolig- og Byministeriet skal i denne anledning fremkomme med en vejledende udtalelse.

Det fremgår af boligreguleringslovens § 36, stk. 2, at formanden beskikkes af amtmanden.

Reglerne om amtmandens kompetence til at udpege formanden for huslejenævnet kom ind i lejeloven sammen med reglerne om nedsættelse af huslejenævn i kommunerne ved lov om leje nr. 251 af 14.6.1951.

Det fremgår af betænkning angående leje- og boliganvisningslovgivningen samt lovgivningen om statens støtte til boligbyggeriet, afgivet af udvalget vedrørende lejeforhold, boliganvisning og statens støtte til boligbyggeriet i forbindelse [med] tilblivelsen af lov om leje nr. 251 af 14.6.1951, p. 88 vedrørende lovens § 70, at reglerne om valget af nævnets formand tilsigter at sikre, at valget sker efter rent saglige upartiske linier, således at nævnet kan nyde ubetinget tillid i befolkningen.

Det er på denne baggrund Bolig- og Byministeriets opfattelse, at det ikke kan anses for at stride mod boligreguleringslovens § 36, stk. 2, at amtmanden i forbindelse med beskikkelse af formand og suppleant for formanden for huslejenævnet anmoder kommunen om at pege på mulige kandidater til posterne. Der er således efter ministeriets opfattelse tale om en almindelig udbredt og hensigtsmæssig praksis.

Amtmanden skal selvsagt, såfremt der beskikkes kandidater, som kommunen har peget på, påse, at de pågældende opfylder de almindelige habilitetskrav i boligreguleringslovens § 36, stk. 2, 2. og 3. pkt.

Det er samtidig Bolig- og Byministeriets opfattelse, at amtmanden er forpligtet til at påse, at de kandidater, som kommunen har peget på, er udvalgt efter saglige kriterier, idet der i modsat fald vil opstå risiko for, at amtmandens beskikkelse ikke vil opfylde de almindelige forvaltningsretlige krav til en sådan afgørelse.

Endelig følger det af almindelige forvaltningsmæssige principper, at amtmanden blandt de mulige emner skal beskikke den person, som amtmanden skønner vil være bedst egnet til at varetage formandshvervet."

A skrev den 6. juli 1998 til mig at der nu forelå endelige svar fra begge ministerier. Den 17. juli 1998 svarede jeg A (mit j.nr. 1998-1991-161). Af svaret fremgår bl.a. at tilsynsrådet for Københavns Amt havde A's klage over kommunens indstilling om beskikkelse af formand for huslejenævnet under behandling, og at jeg ikke på daværende tidspunkt fandt det hensigtsmæssigt at behandle klagen over at statsamtet den 18. februar 1998 ikke beskikkede A som formand.

Den 7. september 1998 udtalte kommunalbestyrelsen sig til tilsynsrådet. Af udtalelsen fremgår:

"...

Det bemærkes, at indstillingen er besluttet af Kommunalbestyrelsen i enighed og at indstillingen ikke er begrundet. Kommunalbestyrelsen finder ikke, at indstillingen efter gældende regler skal begrundes.

Huslejenævnets formand beskikkes, for så vidt angår Hvidovre Kommune, af amtmanden jf. § 36 stk. 2 i lov om midlertidig boligregulering. Formanden skal have bestået juridisk kandidateksamen og må ikke have særlig tilknytning til grundejer- eller lejerforeninger eller være erhvervsmæssigt interesseret i ejendomshandler jf. samme bestemmelse.

Der er ikke, som det er sket for de to andre medlemmer af huslejenævnet, foretaget indkaldelse af emner/kandidater til formandsposten og der ses ikke at eksistere regler herom eller regler om opstilling af kandidater.

Til (A)'s bemærkninger vedrørende et notat om, at han og de to nævnsmedlemmer ønskede at fortsætte for en ny periode, skal det oplyses, at kommunaldirektøren i et brev af 8. april 1998 til (A) har bekræftet, at kommunaldirektøren fra huslejenævnets sekretær har modtaget et håndskrevet notat med det ovenfor nævnte indhold.

Notatet er gået tabt, men kommunaldirektøren har mundtligt videregivet indholdet til Borgmesteren.

Borgmesteren har i skrivelse af 3. juni 1998 til (A) til berigtigelse af dennes skrivelse af 2. juni 1998 meddelt, at hun ikke har 'smidt noget notat i papirkurven', men mundtligt har fået meddelt, at (A) havde fremsat ønske om at fortsætte.

På ovenstående baggrund finder Kommunalbestyrelsen således ikke, at der er sket fejl ved indstillingen af (B) til formand for Huslejenævnet i Hvidovre, eller, at (A) skulle have haft krav på at blive indstillet.

De nævnte skrivelser af 8. april 1998 og 3. juni vedlagt i kopi.

I Kommunalbestyrelsens møde d. 25. august 1998 er det fra Venstre bemærket, at Venstre kan godkende udkast til skrivelse til

Tilsynsrådet med følgende mindretalsudtalelse, der bedes medsendt til Tilsynsrådet: 'Venstre havde *undladt at stemme for* den af Socialdemokratiet indstillede nye formand for huslejenævnet ved det konstituerende kommunalbestyrelsesmøde den 9. december 1997, der i øvrigt skete efter forholdstalsvalgmetoden, såfremt der på daværende tidspunkt var blevet rejst berettiget tvivl om sagligheden i ikke at indstille (A) til posten.

Der henvises til skrivelse af 8. maj 1998 fra et kommunalbestyrelsesmedlem og formand for Socialdemokratiet Hvidovre (X), stilet til (A)."

Med brev af 14. september 1998 kommenterede A kommunalbestyrelsens udtalelse. A gjorde i den forbindelse gældende at hans ønske om genbeskikkelse burde have været forelagt for kommunalbestyrelsen, og at der i den udstrækning det ikke skete, var sket en ulovlig forvaltningsretlig handling.

Af kommunens udtalelse af 7. oktober 1998 fremgår:

"Ved telefonisk henvendelse d. 18. september 1998 vedrørende klage fra (A) over behandling af sag vedrørende indstilling om beskikkelse af formand for Hvidovre Huslejenævn er der fra Tilsynsrådet anmodet om, at det oplyses

- hvornår kommunaldirektøren har underrettet borgmesteren om indholdet af det notat, som er omtalt i Kommunalbestyrelsens brev af 7. september 1998 samt
- om det i Kommunalbestyrelsens konstituerende møde d. 9. december 1997 er nævnt, at (A) havde fremsat ønske om at fortsætte som formand for huslejenævnet.

I den anledning skal det meddeles, at videregivelsen af indholdet af notatet er sket i fortsættelse af modtagelsen og inden det konstituerende møde.

Endvidere skal det oplyses, at ønsket ikke er nævnt i mødet.

"...

Tilsynsrådet for Københavns Amt afgav udtalelse den 23. december 1998. Af udtalelsen fremgår:

"...

Som det fremgår af nedenstående omtale af lovgrundlaget, er det en almindelig udbredt praksis, at der til brug for Statsamtets beskikkelse af formand for huslejenævnet indhentes en indstilling fra den pågældende kommune. Denne fremgangsmåde er ikke foreskrevet i reglerne om nedsættelse af huslejenævn i lov om midlertidig boligregulering, og der er ikke fastsat særlige regler om kommunalbestyrelsens behandling af en sådan anmodning om en indstilling. Der er således heller ikke bestemmelser om, at personer, som måtte være interesseret i at blive beskikket som formand, kan eller skal rette henvendelse til kommunalbestyrelsen herom. Tilsynsrådet har på denne baggrund ikke fundet tilstrækkeligt grundlag for at udtale, at borgmesterens undladelse af at nævne Deres ønske om genbeskikkelse på kommunalbestyrelsens møde den 9. december 1997 var i strid med lovgivningen.

Det er imidlertid Tilsynsrådets opfattelse, at det var i strid med den kommunale styrelseslov, at beslutningen om, hvem der skulle indstilles til hvervet som formand for huslejenævnet, blev truffet efter forholdstalsvalgmetoden.

Der henvises herved til, at anvendelse af forholdstalsvalgmetoden ifølge styrelseslovens § 25, stk. 1 forudsætter, at kommunalbestyrelsen skal vælge mindst 2 personer til samme udvalg, kommission, bestyrelse m.v.

Den omstændighed at der tillige skal udpeges en suppleant for formanden medfører ikke, at forholdstalsvalgmetoden kan anvendes, idet valg af formand og valg af suppleant betragtes som to selvstændige valg.

Det fremgår endvidere af bestemmelsen, at forholdstalsvalg kun anvendes i de situationer, hvor kommunalbestyrelsen selv skal vælge medlemmer til udvalg, kommissioner, bestyrelser m.v. Be-

stemmelsen omfatter derimod ikke de situationer, hvor kommunalbestyrelsen blot skal afgive indstilling om, hvem der skal vælges.

Beslutningen om, hvem der skulle indstilles til hvervet som formand for huslejenævnet burde derfor efter Tilsynsrådets opfattelse være foretaget ved almindelig flertalsafstemning, jfr. styrelseslovens § 11, stk. 3, hvorefter beslutninger træffes ved stemmeflertal, hvor intet andet særligt er bestemt.

Tilsynsrådet finder ikke tilstrækkeligt grundlag for i medfør af styrelseslovens § 61 at annullere kommunalbestyrelsens beslutning. Der er herved lagt vægt på, at ingen af kommunalbestyrelsens medlemmer protesterede mod den anvendte fremgangsmåde.

Tilsynsrådet har ikke fundet tilstrækkeligt grundlag for at anse kommunalbestyrelsens beslutning om indstilling af cand.jur. (B) for usaglig.

Der er herved lagt vægt på, at den omstændighed, at en person er medlem af et bestemt politisk parti, ikke i sig selv er afgørende for bedømmelsen af den pågældendes egnethed til hvervet, og at der ikke er fremkommet andre oplysninger, der kan give anledning til tvivl om, at den pågældende vil kunne udføre hvervet på tilfredsstillende måde.

...

A klagede til mig den 29. december 1998. A anførte bl.a. at tilsynsrådet havde undladt at inddrage det forhold at kommunalbestyrelsen ikke havde fået forelagt hans ønske om genbeskikkelse. A anførte også at han i god tid havde gjort statsamtet opmærksom på kommunens sagsbehandling, og at kommunens sagsbehandling var af en sådan karakter at det netop var i en sådan situation at amtmanden havde betydning. Den 22. januar 1999 sendte jeg klagen videre til Indenrigsministeriet med henblik på at ministeriet fik lejlighed til at udtale sig om sagen (mit j.nr. 1998-3919-161).

Den 26. januar 1999 besluttede kommunalbestyrelsen at tage tilsynsrådets udtalelse til efterretning.

I brev af 21. maj 1999 bad Indenrigsministeriet tilsynsrådet om en udtalelse, herunder bl.a. om hvorvidt tilsynsrådet fandt at det beslutningsgrundlag hvorpå Hvidovre Kommunalbestyrelse traf beslutning på mødet den 9. december 1997 om indstilling til statsamtet, var tilstrækkeligt.

Jeg sendte den 26. maj 1999 A's brev af 14. maj 1999 videre til Indenrigsministeriet som en anmodning fra A om at sagen blev fremskyndet (mit j.nr. 1999-1514-100).

Tilsynsrådets udtalte den 24. juni 1999 følgende til Indenrigsministeriet:

...

Tilsynsrådet finder ikke grundlag for at anse det beslutningsgrundlag, hvorpå Hvidovre Byråd traf beslutning, for utilstrækkeligt.

Der henvises herved til, at der ikke er fastsat særlige regler for kommunens behandling af sager om indstilling til hvervet som huslejenævningsformand, og at det inden for vide grænser er byrådet selv, der afgør, om der foreligger et tilstrækkeligt beslutningsgrundlag. Der henvises endvidere til Tilsynsrådets udtalelse af 23. december 1998, hvoraf fremgår, at rådet ikke fandt tilstrækkeligt grundlag for at udtale, at borgmesterens undladelse af at nævne den hidtidige formands ønske om genbeskikkelse, var i strid med lovgivningen.

Tilsynsrådet kan i øvrigt henholde sig til sin udtalelse af 23. december 1998.

...

Den 4. oktober 1999 sendte jeg A's breve af 3. og 29. september 1999 videre til Indenrigsministeriet som en anmodning fra A om at han modtog svar på sine henvendelser (mit j.nr. 1999-1514-100).

I brev af 22. oktober 1999 oplyste Indenrigsministeriet A om at der måtte forventes at gå endnu to til fire måneder før ministeriet afgav udtalelse i sagen, hvilket skyldtes at der for tiden var et stort

antal sager under behandling i ministeriet. Samme dag sendte Indenrigsministeriet tilsynsrådets udtalelse til A.

A fremkom med kommentarer til Indenrigsministeriets brev den 27. oktober 1999 idet han bl.a. skrev om årsagen til at hans ønske om genbeskikkelse ikke blev nævnt for kommunalbestyrelsen. A fik intet officielt at vide herom eller svar på ønsket om at blive indstillet.

Samme dag klagede A til mig over Indenrigsministeriets sagsbehandlingstid. Den 30. november 1999 afsluttede jeg min behandling af sagen idet jeg ikke mente at der på daværende tidspunkt var tilstrækkeligt grundlag for at kritisere Indenrigsministeriets sagsbehandlingstid, jf. § 16, stk. 1, i ombudsmandsloven (mit j.nr. 1999-1514-100).

Af Indenrigsministeriets udtalelse af 23. februar 2000 fremgår:

“... ”

1. Tilsynsrådet for Københavns Amts udtalelse af 23. december 1998 om Hvidovre Kommunes indstilling om beskikkelse af formand for huslejenævnet

Det tilsyn, som de kommunale tilsynsmyndigheder udøver over for kommunerne, er et retligt tilsyn. Tilsynet omfatter kun spørgsmål om, hvorvidt der er sket en tilsidesættelse af lovgivningen, herunder offentligretlige retsgrundsætninger, jf. § 61 i lov om kommunernes styrelse (lovbekendtgørelse nr. 810 af 28. oktober 1999).

De kommunale tilsynsmyndigheder kan ikke tage stilling til, om kommunernes sagsbehandling er rimelig eller hensigtsmæssig, eller til spørgsmål vedrørende skønsudøvelsen, så længe skønnet udøves inden for de rammer, der er fastsat i lovgivningen.

Indenrigsministeriet er ikke almindelig klageinstans i forhold til tilsynsrådene, men ministeriet fører tilsyn med, at tilsynsrådene ikke tilsidesætter lovgivningen, og at tilsynsrådenes udtalelser ikke er udtryk for en urigtig retsopfattelse eller hviler på et urigtigt faktisk grundlag, jf. § 61 a i lov om kommunernes styrelse.

1. Hvidovre Kommunes sagsbehandling i forbindelse med indstilling om beskikkelse af formand for huslejenævnet

Det er en almindelig kommunalretlig grundsætning, at der til brug for en kommunalbestyrelses stillingtagen til en sag skal foreligge det materiale, der er nødvendigt for, at kommunalbestyrelsens medlemmer kan træffe deres beslutning på et forsvarligt grundlag.

Spørgsmålet om, hvorvidt materialet må anses som tilstrækkeligt, afgøres inden for vide rammer endeligt af kommunalbestyrelsen.

Der kan henvises til Lov om kommunernes styrelse med kommentarer, 3. udgave, 2000, side 30 og 299 ff.

Indenrigsministeriet finder på denne baggrund ikke grundlag for at fastslå, at kommunalbestyrelsens beslutningsgrundlag i sagen har været utilstrækkeligt som følge af den manglende oplysning om, at De ønskede at blive indstillet som formand for huslejenævnet i en ny periode.

De har anført, at Hvidovre Kommune ved beslutningen om indstilling af en kandidat til hvervet som formand for huslejenævnet har lagt vægt på, at den pågældende var medlem af Socialdemokratiet, og at grunden til, at De ikke på ny blev indstillet til formandshvervet var, at De havde meldt Dem ud af partiet.

§ 36, stk. 1 og 2, i lov om midlertidig boligregulering (lovbekendtgørelse nr. 913 af 17. oktober 1996 som senest ændret ved lov nr. 970 af 17. december 1997) havde, da statsamtet den 18. februar 1998 beskikkede formanden for Huslejenævnet i Hvidovre, følgende ordlyd:

‘§ 36. Et huslejenævn skal bestå af en formand og to andre medlemmer.

Stk. 2. Formanden beskikkes af amtmanden, i København af overpræsidenten. Formanden skal have bestået juridisk kandidateksamen. Han må ikke have særlig tilknytning til grundejer- eller le-

jerorganisationer eller være erhvervsmæssigt interesseret i ejendomshandler.'

Den oprindelige bestemmelse om amtmandens beskikkelse af formanden for huslejenævnet fandtes i § 70, stk. 2, i lov nr. 251 af 14. juli 1951 om leje. Bestemmelsen havde følgende ordlyd:

'Stk. 2. Nævnet skal bestå af en formand og 2 andre medlemmer. Formanden, der ikke må have særlig tilknytning til grundejer- eller lejerorganisationer eller være erhvervsmæssigt interesseret i ejendomshandel, vælges af amtmanden (i København overpræsidenten). ...'

Af bemærkningerne hertil (Rigsdagstidende 1950-51, tillæg A. sp. 7685) fremgår bl.a. følgende:

'Reglerne om valget af nævnets formand og øvrige medlemmer tilsigter at sikre, at valget sker efter rent saglige, upartiske linier, således at nævnet kan nyde ubetinget tillid i befolkningen.'

Tilsvarende fremgår det af udkast til lejelov med bemærkninger, som findes i betænkning af 25. maj 1951 angående leje- og bolig-anvisningslovgivningen samt lovgivningen om statens støtte til boligbyggeriet.

Af betænkningen fremgår endvidere bl.a. følgende (side 12):

'Med hensyn til nævnets sammensætning mener udvalget, at denne bør være således, at der sikres ligelig repræsentation af grundejere og lejere. Endvidere tillægger udvalget det betydelig vægt, at nævnene bliver i stand til at arbejde med fornøden smidighed og hurtighed, og man foreslår derfor, at det enkelte nævn kun kommer til at bestå af en formand og 2 andre medlemmer. For at nævnene kan arbejde uden unødige gnidninger, er det af største betydning, at valget af medlemmer sker på en sådan måde, at nævnet kan nyde tillid i befolkningen. Det foreslås derfor at lade formanden udpege af amtmanden og således at det sikres, at der ikke som følge af tilknytning til grundejer- eller lejerorganisationer eller i kraft af erhvervsmæssige interesser kan rejses tvivl om hans upartiskhed.'

Kravet om at formanden for huslejenævnet skal have juridisk embedseksamen, blev indføjet i loven ved lov nr. 77 af 31. marts 1965.

Det fremgår således af bemærkningerne til den bestemmelse i lejeloven fra 1951, der svarede til § 36 i lov om midlertidig boligregulering, at reglerne om valg af nævnets formand og øvrige medlemmer skal sikre, at valget sker efter rent saglige, upartiske linier, således at nævnet kan nyde ubetinget tillid i befolkningen. Det fremgår af den betænkning, der lå til grund for loven, at tilliden til formanden for huslejenævnet blev foreslået sikret ved, at der ikke som følge af tilknytning til grundejer- eller lejerorganisationer eller i kraft af erhvervsmæssig interesse i ejendomshandel, kunne rejses tvivl om formandens upartiskhed.

Når kommunalbestyrelsen foretager valg og indstilling til forskellige hverv, skal kommunalbestyrelsen lægge vægt på, hvorvidt den, der vælges eller indstilles, opfylder de krav, der efter den relevante lovgivning stilles til den, der skal varetage det pågældende hverv.

Ved indstillingen til hvervet som formand for Huslejenævnet i Hvidovre skulle Hvidovre Kommunalbestyrelse således lægge vægt på, om vedkommende opfyldte kravene i § 36, stk. 2, i lov om midlertidig boligregulering, dvs. han skulle være jurist og måtte ikke have særlig tilknytning til grundejer- eller lejerorganisationer eller være erhvervsmæssigt interesseret i ejendomshandler.

Bolig- og Byministeriet har i sin udtalelse i sagen anført, at reglerne om valget af huslejenævnets formand tilsigter at sikre, at valget sker efter rent saglige, upartiske linier, og at det på denne baggrund ikke kan anses for at være i strid med § 36, stk. 2, i lov om midlertidig boligregulering, at statsamtsmanden i forbindelse med beskikkelse af formand for huslejenævnet anmoder kommunen om at

pege på mulige kandidater, samt at dette er en almindeligt udbredt og hensigtsmæssig praksis.

Indenrigsministeriet har forstået Bolig- og Byministeriets udtalelse således, at det ikke i sig selv anses for at være usagligt, at der i forbindelse med indstilling af en person som formand for huslejenævnet lægges vægt på den pågældendes partitilhørsforhold.

Indenrigsministeriet har herved lagt vægt på, at kommunalbestyrelsen er et politisk valgt organ, og at det derfor er nærliggende, at de politiske partier, der er repræsenteret i kommunalbestyrelsen, med henblik på kommunalbestyrelsens beslutning om indstilling til hvervet som formand for huslejenævnet, peger på kandidater, der er medlemmer af eller på anden måde har tilknytning til det enkelte parti.

Efter de foreliggende oplysninger, herunder navnlig formanden for Socialdemokratiet Hvidovre (X) og medlem af Hvidovre Kommunalbestyrelse, (S)'s brev af 8. maj 1998 til Dem, lagde Socialdemokratiet vægt på, at partiets kandidat til hvervet som formand for huslejenævnet var medlem af Socialdemokratiet.

På denne baggrund finder Indenrigsministeriet ikke grundlag for at antage, at Hvidovre Kommunalbestyrelse, der ved indstillingen om beskikkelse til hvervet som formand for huslejenævnet kun fik forelagt en kandidat, har inddraget usaglige hensyn i forbindelse med beslutningen om indstilling.

Indenrigsministeriet har ikke herved taget stilling til statsamtsmandens afgørelse om beskikkelse af formanden for huslejenævnet.

Indenrigsministeriet er endvidere enig med Tilsynsrådet for Københavns Amt i, dels at Hvidovre Kommunalbestyrelsens beslutning om indstilling til hvervet som formand for huslejenævnet burde være foretaget ved almindelig flertalsafstemning og ikke ved forholdstalsvalg, dels at der ikke som følge heraf var grundlag for at annullere Hvidovre Kommunalbestyrelsens beslutning. Indenrigsministeriet kan herved henholde sig til den af tilsynsrådet anførte begrundelse.

2. Spørgsmålet om inhabilitet i forbindelse med Tilsynsrådet for Københavns Amts behandling af sagen vedrørende Hvidovre Kommunes indstilling om beskikkelse af formand for huslejenævnet

...

Sammenfattende finder Indenrigsministeriet således ikke grundlag for at antage, at Tilsynsrådet for Københavns Amt har tilsidesat lovgivningen, eller at tilsynsrådets udtalelse er udtryk for en urigtig retsopfattelse eller hviler på et urigtigt faktisk grundlag.

II. Københavns Statsamts afgørelse af 18. februar 1998 om beskikkelse af ny formand for Huslejenævnet i Hvidovre Kommune og sagsbehandlingen i forbindelse hermed.

...

Statsamternes afgørelser kan således som udgangspunkt, med mindre andet er fastsat i loven, påklages til det ministerium, hvorunder den pågældende lovgivning henhører.

...

Det er imidlertid på baggrund af det ovenfor anførte Indenrigsministeriets opfattelse, at Indenrigsministeriet ikke kan behandle Deres klage over statsamtets afgørelse om beskikkelse af formanden for huslejenævnet.

..."

Samme dag rettede A på ny henvendelse til mig. A mente at hans klage måtte føre til at kommunalbestyrelsens indstilling var ugyldig fordi kommunalbestyrelsen ikke var oplyst om hans ønske om genbeskikkelse. A mente også at amtmandens beskikkelse af B måtte være ugyldig fordi A's brev af 9. december 1997 til statsamtet ikke blev taget i betragtning.

Hvidovre Kommunalbestyrelse tog den 21. marts 2000 Indenrigsministeriets udtalelse til efterretning.

Med brev af 31. maj 2000 klagede A på ny til mig.

Den 14. juni 2000 meddelte By- og Boligministeriet at ministeriet havde taget Indenrigsministeriets udtalelse til efterretning og på den baggrund besluttet at tage A's klage over statsamtets beskikkelse af ny formand for huslejenævnet op til realitetsbehandling.

I brev af 19. juni 2000 henviste jeg A til - for så vidt angik hans klage over afsnit II i Indenrigsministeriets udtalelse af 23. februar 2000 - at afvente By- og Boligministeriets afgørelse. Jeg mente ikke at det var hensigtsmæssigt at jeg på daværende tidspunkt indledte en egentlig ombudsmandsundersøgelse i anledning af A's klage over den resterende del af A's klage (afsnit I i Indenrigsministeriets udtalelse) på grund af den tætte sammenhæng mellem de forhold der klagedes over (mit j.nr. 2000-0771-161).

A skrev igen til mig den 28. august 2000 og den 8. september 2000. Den 13. september 2000 bad jeg A i tilslutning til mit brev af 19. juni 2000 om på ny at afvente By- og Boligministeriets afgørelse (j.nr. 2000-2653-161).

Af By- og Boligministeriets afgørelse af 21. september 2000 fremgår at statsamtets afgørelse om beskikkelse led af en væsentlig retlig mangel. Ministeriet mente dog ikke at manglen burde føre til ugyldighed.

Den 25. september 2000 klagede A til mig over Indenrigsministeriets udtalelse af 23. februar 2000 og By- og Boligministeriets afgørelse af 21. september 2000.

Jeg bad den 1. november 2000 Indenrigsministeriet om en udtalelse i anledning af klagen over udtalelsen af 23. februar 2000. Af mit brev fremgår bl.a.:

"Jeg beder om at Indenrigsministeriet forinden indhenter en udtalelse fra Tilsynsrådet for Københavns Amt og Hvidovre Kommune.

Jeg beder særligt om en uddybning af ministeriets udtalelse om Hvidovre Kommunes oplysningsgrundlag i forbindelse med indstillingen om beskikkelse af formand for huslejenævnet. Jeg henviser i den forbindelse til det som er anført i Lov om kommunernes styrelse med kommentarer, 3. udgave, 2000, s. 122, om oplysningsgrundlaget i ansættelsessager.

Jeg beder desuden særligt om en udtalelse om ministeriets opfattelse hvorefter kommunen ikke inddrog usaglige hensyn i forbindelse med indstillingen. Indenrigsministeriet har anført at ministeriet har forstået Bolig- og Byministeriets udtalelse således at det ikke i sig selv anses for at være usagligt at der i forbindelse med indstilling af en person som formand for huslejenævnet lægges vægt på den pågældendes partitilhørsforhold. Jeg beder om at Indenrigsministeriet indhenter en udtalelse fra By- og Boligministeriet om hvorvidt denne forståelse er korrekt, før Indenrigsministeriet selv afgiver sin udtalelse."

Samtidig afsluttede jeg min behandling af A's klage over By- og Boligministeriets afgørelse idet der ikke var udsigt til at jeg kunne kritisere denne afgørelse, jf. § 16, stk. 1, i ombudsmandsloven.

Af By- og Boligministeriets udtalelse af 8. december 2000 fremgår:

"...

By- og Boligministeriet kan tilføje, at det fremgår af den i udtalelsen citerede betænkning nr. 251 af 14.6.1951, s. 12, 2. afsnit:

'Det må sikkert erkendes, at den hidtidige behandling af sagerne om fastsættelse af husleje ikke har været fuldt tilfredsstillende.' ... 'Hertil kommer, at kendskab til de lokale forhold efter udvalgets opfattelse er af særlig betydning i sager af denne art, ...'

Det må efter By- og Boligministeriets opfattelse således anses i god overensstemmelse med forarbejderne, at kommunalbestyrelsen, som via sit virke i lokalområdet må antages at have et bredt kendskab til personer med lokalkendskab, foretager indstilling til amtmanden.

Det kan tilføjes at boligreguleringslovens regler om beskikkelse af formand for huslejenævnet i forbindelse med indførelse af hus-

lejenævn i hele landet med virkning fra 1.1.2001 er ændret således, at formanden - i overensstemmelse med hidtidig sædvanlig praksis - beskikkes efter indstilling fra kommunalbestyrelsen.

Side 12, sidste afsnit i betænkningen fremgår endvidere:

'For at nævnene kan arbejde uden unødige gnidninger, er det af største betydning, at valget af medlemmerne sker på en sådan måde, at nævnet kan nyde tillid i befolkningen. Det foreslås derfor at lade formanden udpege af amtmanden og således, at det sikres, at der ikke som følge af tilknytning til grundejer eller lejerorganisationer eller i kraft af erhvervsmæssige interesser kan rejses tvivl om hans upartiskhed.'

Upartiskheden går således efter By- og Boligministeriets opfattelse på, at det ved valget skal sikres, at formanden for huslejenævnet er uafhængig af såvel lejer-, som udlejerinteresser. Det kan således ikke anses i strid med lovgivningen, at der finder en kommunal indstilling sted, der, som følge af de kommunale afstemningsregler, afspejler kommunalbestyrelsens politiske sammensætning.

Amtmanden er imidlertid som nævnt i By- og Boligministeriets udtalelse forpligtet til at sikre, at de kandidater, som kommunen har peget på, er udvalgt efter saglige kriterier i forhold til stillingen, og amtmanden er endvidere forpligtet til at udnævne den, som amtmanden efter et generelt skøn finder er bedst egnet. By- og Boligministeriet skal i denne forbindelse endvidere henviser til By- og Boligministeriets afgørelse af 21.9.2000 side 7, 2. og 3. afsnit:

'I forbindelse med sagsbehandlingen af sager om ansættelser eller om afslag på ansøgning om ansættelse i offentlig forvaltning gælder der et almindeligt princip om, at stillinger indenfor det offentlige skal besættes med den mest kvalificerede ansøger. Se Forvaltningsret Gammeltoft-Hansen m.fl. 1. udg. 1994 s. 143, C. 2.

Det følger endvidere af almindelige forvaltningsretlige grundsætninger, at der ved bedømmelse af ansøgere til stillinger i den offentlige forvaltning alene kan lægges vægt på hensyn, der kan anses for saglige i relation til den pågældende stilling. Se Forvaltningsret Gammeltoft-Hansen m.fl. 1. udg. 1994 s. 145, D, hjemmelsspørgsmål.'

På denne baggrund er det By- og Boligministeriets opfattelse, at et partipolitisk tilhørsforhold ikke i sig selv kan anses for at være et sagligt kriterie for en indstilling til formand for huslejenævnet."

Af Hvidovre Kommunes udtalelse af 2. februar 2001 fremgår:

"...

I den anledning skal det bemærkes, at kommunalbestyrelsen finder, at en sag om beskikkelse af formanden for huslejenævnet ikke skal behandles som en sag om ansættelse i kommunens tjeneste, idet kommunen eller statsamtet f.eks. ikke har afskedigelseskompetence.

Endvidere skal det bemærkes, at sagen ikke hidtil er blevet behandlet eller opfattet som en ansættelsessag. Der har således ikke været indrykket stillingsopslag eller afholdt ansættelsessamtaler, og der er ikke udfærdiget ansættelsess brev.

Den beskikkede formand har blot i brev af 15. april 1998, der vedlægges i kopi, fået oplysninger om vederlaget for hvervet, hvorfor kommunalbestyrelsen finder, at der ikke nu, delvist, kan inddrages principper og regler om ansættelse i offentlig forvaltning i sagen."

Tilsynsrådet henholdt sig den 6. februar 2001 til sin udtalelse af 23. december 1998.

Af Indenrigsministeriets udtalelse af 15. juni 2001 fremgår:

"...

1. For så vidt angår spørgsmålet om Hvidovre Kommunes oplysningsgrundlag i forbindelse med indstillingen om beskikkelse af formand for huslejenævnet skal Indenrigsministeriet bemærke følgende:

Som anført i Indenrigsministeriets udtalelse af 23. februar 2000 er det en almindelig kommunalretlig grundsætning, at der til brug

for en kommunalbestyrelses stillingtagen til en sag skal foreligge det materiale, der er nødvendigt for, at kommunalbestyrelsens medlemmer kan træffe deres beslutning på et forsvarligt grundlag. Spørgsmålet om, hvorvidt materialet må anses som tilstrækkeligt, afgøres inden for vide rammer endeligt af kommunalbestyrelsen.

Boligreguleringslovens regler om beskikkelse indeholdt på tidspunktet for Hvidovre Kommunes indstilling om beskikkelse af formand for huslejenævnet ikke regler om statsamtets indhentelse af en indstilling fra den pågældende kommune, idet sådanne regler først blev indsat med virkning fra den 1. januar 2001. Boligreguleringsloven indeholdt følgelig heller ikke regler om, at personer, som måtte være interesseret i at blive beskikket som formand, kan eller skal rette henvendelse til kommunalbestyrelsen herom.

Af By- og Boligministeriets udtalelse af 8. december 2000 fremgår, at det må anses for at være i god overensstemmelse med forarbejderne til boligreguleringsloven, at amtmanden indhenter en indstilling fra kommunalbestyrelsen, som via sit virke i lokalområdet må antages at have bredt kendskab til personer med lokalkendskab, og at der efter By- og Boligministeriets opfattelse var tale om en almindelig udbredt og hensigtsmæssig praksis.

På denne baggrund finder ministeriet ikke grundlag for at fastslå, at kommunalbestyrelsens beslutningsgrundlag har været utilstrækkeligt som følge af den manglende oplysning om, at (A) ønskede at blive indstillet som formand for huslejenævnet i en ny periode.

Indenrigsministeriet finder i den forbindelse ikke, at der på andet grundlag påhviler kommunalbestyrelsen en pligt til at fastsætte en procedure, hvorefter regler om, at personer, som måtte være interesseret i at blive beskikket som formand, kan eller skal rette henvendelse til kommunalbestyrelsen herom.

Indenrigsministeriet er i den forbindelse opmærksomt på det i den kommenterede kommunale styrelseslov, 2000, side 122, anførte om, at der som grundlag for kommunalbestyrelsens behandling af en sag om ansættelse i kommunens tjeneste må foreligge oplysninger om samtlige ansøgere.

Indenrigsministeriet finder imidlertid ikke, at Hvidovre Kommunalbestyrelses behandling af sagen om indstilling af statsamtet kan sidestilles med behandlingen af en sag om ansættelse i kommunens tjeneste.

2. Vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt Hvidovre Kommunalbestyrelse har inddraget usaglige hensyn i forbindelse med beslutningen om indstilling om beskikkelse af formand for huslejenævnet, har ombudsmanden henvist til, at Indenrigsministeriet har anført, at ministeriet har forstået By- og Boligministeriets udtalelse således, at det ikke i sig selv anses for at være usagligt, at der i forbindelse med indstilling af en person som formand for huslejenævnet lægges vægt på den pågældendes partitilhørsforhold.

...

I den anledning skal Indenrigsministeriet bemærke følgende:

Som det fremgår af Indenrigsministeriets udtalelse af 23. februar 2000 har ministeriet efter de foreliggende oplysninger lagt til grund, at Socialdemokratiet lagde vægt på, at partiets kandidat til hvervet som formand for huslejenævnet i Hvidovre Kommune var medlem af Socialdemokratiet.

By- og Boligministeriet har oplyst, at det har været en almindelig og udbredt praksis, at kommunalbestyrelsen foretager indstilling om beskikkelse af huslejenævnsformand.

Kommunalbestyrelsen er et politisk valgt organ, og der er derfor - medmindre der i lovgivningen er holdepunkter for det modsatte - grund til at antage, at kommunalbestyrelsen i sine beslutninger kan lægge vægt på (parti)politiske interesser, herunder ved valg og indstilling til forskellige hverv lægge vægt på kandidaternes politiske holdninger, herunder deres partitilhørsforhold.

Det er således efter Indenrigsministeriets opfattelse som udgangspunkt lovligt og dermed sagligt, at kommunalbestyrelsen ved valg og indstilling af kandidater til forskellige hverv lægger vægt på deres politiske holdninger, herunder deres partitilhørsforhold.

Det fremgår af forarbejderne til bestemmelsen om, at huslejenævnsformanden udpeges af amtmanden, at reglerne om valget af nævnets formand og de øvrige medlemmer af huslejenævnet tilsigter at sikre, at valget sker efter rent saglige, upartiske linier.

Det fremgår af By- og Boligministeriets udtalelse til sagen, at upartiskhed i denne forbindelse går på, at det ved valget skal sikres, at formanden for huslejenævnet er uafhængig af såvel lejer- som udlejerinteresser, jf. herved bestemmelsens ordlyd og det i By- og Boligministeriets udtalelse citerede fra sidste afsnit på side 12 i betænkning 251/1951. Det kan således efter By- og Boligministeriets opfattelse ikke anses i strid med lovgivningen, at der finder en kommunal indstilling sted, der som følge af de kommunale afstemningsregler afspejler kommunalbestyrelsens politiske sammensætning.

Indenrigsministeriet kan henholde sig til By- og Boligministeriets forståelse af forarbejderne til loven, og finder således ikke, at loven udelukker, at kommunalbestyrelsen ved indstilling til hvervet som formand for huslejenævnet kan lægge vægt på partitilhørsforhold.

Indenrigsministeriet finder således fortsat ikke grundlag for at antage, at Hvidovre Kommunalbestyrelse har inddraget usaglige hensyn i forbindelse med beslutningen om indstilling.

Som anført i Indenrigsministeriets udtalelse af 23. februar 2000 skal kommunalbestyrelsen, når den foretager valg og indstilling til forskellige hverv, lægge vægt på, hvorvidt den der vælges eller indstilles, opfylder de krav, der efter den relevante lovgivning stilles til den, der skal varetage det pågældende hverv.

Ved indstillingen til hvervet som formand for Huslejenævnet i Hvidovre skulle Hvidovre Kommunalbestyrelse således lægge vægt på, om vedkommende opfyldte kravene i § 36, stk. 2, i lov om midlertidig boligregulering, dvs. han skulle være jurist og måtte ikke have særlig tilknytning til grundejer- eller lejerorganisationer eller være erhvervs-mæssigt interesseret i ejendomshandler.

Indenrigsministeriet finder ikke grundlag for at antage, at Hvidovre Kommunalbestyrelse ved beslutningen om indstilling til hvervet som huslejenævnsformand ikke har inddraget disse hensyn.

Indenrigsministeriet kan i øvrigt henholde sig til ministeriets udtalelse af 23. februar 2000.

..."

Den 16. juni 2001 kommenterede A udtalelserne.

Sager vedrørende lov om midlertidig boligregulering blev ved Statsministeriets bekendtgørelse nr. 1107 af 20. december 2001 overført fra By- og Boligministeriet til Socialministeriet. Samtidig blev Indenrigsministeriet og Sundhedsministeriet sammenlagt til et Indenrigs- og Sundhedsministerium.

Ombudsmandens udtalelse

"Indledningsvis gør jeg opmærksom på at jeg ved min behandling af sagen har koncentreret mig dels om hvorvidt kommunalbestyrelsen ved sin beslutning på mødet den 9. december 1997 om hvem kommunen skulle indstille som formand for huslejenævnet, var berettiget til at lægge vægt på kandidatens partipolitiske tilhørsforhold, dels om oplysningsgrundlaget på mødet var utilstrækkeligt som følge af at kommunalbestyrelsen ikke fik forelagt oplysningen om at De ønskede at fortsætte som formand for huslejenævnet.

Hensynet til partipolitisk tilhørsforhold

På baggrund af min gennemgang af sagen har jeg - ligesom Indenrigsministeriet - lagt til grund at Socialdemokratiet lagde vægt på

at den som partiet ønskede at indstille som formand for huslejenævnet, var medlem af Socialdemokratiet. Spørgsmålet er på den baggrund om kommunalbestyrelsen var berettiget til at inddrage hensynet til kandidatens partipolitiske tilhørsforhold ved beslutningen om hvem der skulle indstilles som formand for huslejenævnet.

Statsamtet beskikkede den 18. februar 1998 (B) som formand for huslejenævnet, jf. § 36, stk. 2, i den dagældende boligreguleringslov (bekendtgørelse nr. 913 af 17. oktober 1996 af lov om midlertidig regulering af boligforholdene som senest ændret ved lov nr. 970 af 17. december 1997).

Reglen i § 36, stk. 2, stammer oprindeligt fra § 70, stk. 2, 2. pkt., i lov nr. 251 af 14. juni 1951 om leje. § 70, stk. 2, havde følgende ordlyd:

'Stk. 2. Nævnet skal bestå af en formand og 2 andre medlemmer. Formanden, der ikke må have særlig tilknytning til grundejer- eller lejerorganisationer eller være erhvervsmæssigt interesseret i ejendomshandel, vælges af amtmanden (i København overpræsidenten). De 2 andre medlemmer, der begge skal være kendt med husleje forhold såvel for boliger som for handelslokaler, og hvoraf det ene skal være en grundejer, der tillige er udlejer, det andet en lejer, vælges af kommunalbestyrelsen, dog således at mindst ¼ af den samlede kommunalbestyrelses stemmer skal være afgivet for valget af de pågældende. Opnås sådan stemmeflerhed ikke, foretager amtmanden (i København overpræsidenten) valget. Der vælges samtidig efter samme regler en suppleant for formanden og hvert af de øvrige 2 medlemmer. Den, der første gang vælges, afgiver til amtmanden (overpræsidenten) skriftlig forsikring om, at han vil udføre sit hverv efter bedste evne og overbevisning.'

Af bemærkningerne til lovforslagets § 70 (Rigsdagstidende 1950-51, tillæg A, sp. 7685) fremgår:

...
Som anført i betænkningen er udvalget af den opfattelse, at der bør gennemføres bestemmelser, der giver udlejerne mulighed for at opnå en lejeforhøjelse også i bestående leje forhold. Til gennemførelse af kontrollen med bestemmelserne herom vil imidlertid forslaget om nævni i L. F. 1948-50 være utilstrækkeligt, idet antallet af sager må forventes at blive så stort, at der må et betydeligt større antal nævni til, hvis opgaven skal kunne klares på tilfredsstillende måde. Udvalget lægger vægt på, at nævnene sammensættes således at det sikres, at nævnet kommer til at rumme den fornødne kendskab til begge parter forhold, at det kan arbejde med rimelig hurtighed. Udvalget har derfor ment det rigtigst, at nævnet kun kommer til at bestå af 3 medlemmer, og at der nedsættes et i hver kommune, således at nævnsmedlemmerne kan være i besiddelse af tilstrækkelig indsigt i de lokale forhold. Af samme grund og fordi et enkelt nævni næppe vil kunne overkomme arbejdet i de største kommuner, foreslås der tillagt kommunalbestyrelserne i kommunerne med over 30.000 indbyggere beføjelse til at lade nedsætte flere nævni.

Reglerne om valget af nævnets formand og øvrige medlemmer tilsigter at sikre, at valget sker efter rent saglige, upartiske linier, således at nævnet kan nyde ubetinget tillid i befolkningen. Nævnsmedlemmernes funktionstid foreslås fastsat til 3 år svarende til lovens gyldighedsperiode.

...
Forslaget om lov om leje var udarbejdet på grundlag af betænkning af 25. maj 1951 angående leje- og boliganvisningslovgivningen samt lovgivningen om statens støtte til boligbyggeriet afgivet af udvalget vedrørende leje forhold, boliganvisning og statens støtte til boligbyggeriet. Lovforslaget er enslydende med udvalgets forslag (jf. Rigsdagstidende 1950-51, tillæg A, sp. 7674). Udvalget anfører bl.a. følgende, s. 12f, i betænkningens afsnit om nedsættelse af huslejenævni:

...

Hertil kommer, at kendskab til de lokale forhold efter udvalgets opfattelse er af særlig betydning i sager af denne art, ligesom det sikkert i mange tilfælde vil være hensigtsmæssigt at foretage besigtigelse.

...

Med hensyn til nævnets sammensætning mener udvalget, at denne bør være således, at nævnene dels kommer til at rumme den fornødne sagkundskab, dels udpeges således, at der sikres ligelig repræsentation af grundejere og lejere. Endvidere tillægger udvalget det betydelig vægt, at nævnene bliver i stand til at arbejde med fornøden smidighed og hurtighed, og man foreslår derfor, at det enkelte nævni kun kommer til at bestå af en formand og 2 andre medlemmer. For at nævnene kan arbejde uden unødige gnidninger, er det af største betydning, at valget af medlemmerne sker på en sådan måde, at nævnet kan nyde tillid i befolkningen. Det foreslås derfor at lade formanden udpege af amtmanden og således, at det sikres, at der ikke som følge af tilknytning til grundejer- eller lejerorganisationer eller i kraft af erhvervsmæssige interesser kan rejses tvivl om hans upartiskhed. Også valget af nævnets øvrige medlemmer bør foregå på en sådan måde, at der normalt ikke skulle kunne rejses berettiget kritik mod pågældende medlemmers saglige kvalifikationer og egnethed til hvervet. Udvalget har derfor ment, at kommunalbestyrelserne som følge af deres lokalkendskab burde have adgang til at foretage valget, men at det på den anden side bør sikres, at et bestemt, måske knebent flertal indenfor kommunalbestyrelsen ikke uden videre skulle kunne blive enebestemmende ved valget, der ud fra de anførte grunde ikke bør have karakter af et politisk valg. Udvalget foreslår derfor, at valget skal træffes med mindst ¼ majoritet. Kan en sådan ikke opnås, skal udnævnelsen foretages af amtmanden.

...

Bestemmelserne om huslejenævnets sammensætning (på daværende tidspunkt § 101, stk. 3) udgik ved lov nr. 77 af 31. marts 1965 om ændringer i lov om leje. I stedet blev der indsat nye bestemmelser om nævnets sammensætning. Bestemmelsen om beskikkelse af nævnets formand blev herefter § 101, stk. 4, og fik følgende ordlyd:

'Stk. 4. Formanden beskikkes af amtmanden, i København overpræsidenten. Han skal have bestået juridisk embedseksamen og må ikke have særlig tilknytning til grundejer- eller lejerorganisationer eller være erhvervsmæssigt interesseret i ejendomshandel.'

Ved samme lovændring udgik reglen om at amtmanden valgte de to andre medlemmer af huslejenævnet i tilfælde af at der ikke blev afgivet mindst ¼ af den samlede kommunalbestyrelses stemmer for valget af de pågældende.

Af bemærkningerne til de ændrede bestemmelser om huslejenævnets sammensætning fremgår (Folketingstidende 1964-65, tillæg A, sp. 1776):

'Med henblik på at styrke huslejenævnenes autoritet blandt ejere og lejere og øge disses tillid til nævnets afgørelsernes rigtighed foreslås fastsat ændrede bestemmelser om valg af formand og medlemmer til huslejenævnene. Ændringerne går ud på, at formanden skal have juridisk embedseksamen, hvilket krav anses for rimeligt, når henses til nævnets afgørelsernes karakter. Dog vil personer, der ikke opfylder denne betingelse, men som hidtil har varetaget hvervet som huslejenævnsformand og derigennem har erhvervet sig særlig sagkundskab, kunne genvælges. Endvidere indebærer ændringerne, at nævnets medlemmer i lighed med medlemmer af boliganvisningsudvalg og lægdommere i boligretterne udpeges blandt personer, der er indstillet af større grundejer- og lejerforeninger i vedkommende område og således må forudsættes at have nøje kendskab til leje forhold og parternes interesser heri.'

Ved lov nr. 238 af 8. juni 1979 om midlertidig regulering af boligforholdene fastholdtes bestemmelsens ordlyd stort set uændret idet følgende fremgår af denne lovs § 36, stk. 2:

'Stk. 2. Formanden beskikkes af amtmanden, i København af overpræsidenten. Formanden skal have bestået juridisk kandidateksamen. Han må ikke have særlig tilknytning til grundejer- eller lejerorganisationer eller være erhvervsmæssigt interesseret i ejendomshandeler.'

Bestemmelsen om at den der første gang blev valgt til medlem af et huslejenævn, skulle afgive en skriftlig forsikring til amtmanden (overpræsidenten) om at ville udføre sit hverv efter bedste evne og overbevisning, udgik ved lov nr. 238 af 8. juni 1979.

Den affattelse som bestemmelsen i § 36, stk. 2, fik ved lov nr. 238 af 8. juni 1979, var også gældende på tidspunktet for Hvidovre Kommunalbestyrelses behandling af sagen, jf. lovbekendtgørelse nr. 913 af 17. oktober 1996 som senest ændret ved lov nr. 230 af 2. april 1997.

Af punkt 43 (der angår huslejenævnenes sammensætning m.v.) i Boligstyrelsens cirkulære nr. 212 af 4. december 1979 om boligreguleringsloven fremgår:

'43. Et huslejenævn skal bestå af en formand og 2 andre medlemmer. Formanden må ikke have særlig tilknytning til grundejer- og lejerorganisationer eller være erhvervsmæssigt interesseret i ejendomshandel. Han kan derfor ikke være medlem af bestyrelsen af grundejer- eller lejerorganisationer, men der kan næppe være noget til hinder for, at han er menigt medlem af en sådan organisation. Formanden skal endvidere have juridisk kandidateksamen. Formanden vælges af amtmanden (i København overpræsidenten).

...

Ved reglerne om valg af nævnsmedlemmer har man tilstræbt at gøre huslejenævnet til en instans, som kan nyde almindelig tillid og autoritet i de kredse, med hvis forhold nævnet skal beskæftige sig, ligesom man har villet sikre, at nævnet gennem sine medlemmer sidder inde med det fornødne kendskab til de forhold, det skal tage sig af. Nævnet har ikke karakter af en voldgiftsret, hvor grundejerrepræsentanten og lejerrepræsentanten udelukkende skal varetage grundejernes og lejernes interesser, medens formanden skal søge at forlige de modstridende synspunkter. Alle 3 medlemmer skal i fællesskab søge at finde frem til en i vedkommende sag rimelig løsning inden for de givne rammer.

...

§ 36, stk. 2, er efterfølgende blevet ændret ved lov nr. 406 af 31. maj 2000 hvorved ordene 'efter indstilling fra kommunalbestyrelsen' blev indsat i bestemmelsens 1. pkt. Formålet med ændringen var at præcisere at det påhvilede kommunalbestyrelsen at foretage indstilling vedrørende formand for huslejenævn (Folketingstidende 1999-2000, tillæg A, s. 6276). Den gældende boligreguleringslov fremgår nu af lovbekendtgørelse nr. 348 af 14. maj 2001 som ændret ved lov nr. 402 af 6. juni 2002.

Som det fremgår ovenfor, var der på tidspunktet for Hvidovre Kommunalbestyrelses behandling af spørgsmålet om hvem kommunen skulle indstille som formand for huslejenævnet i perioden fra den 1. januar 1998 til den 31. december 2001, ingen regler om at kommunen kunne eller skulle afgive en sådan indstilling. Derimod var der praksis for at kommunalbestyrelsen på statsamtets anmodning afgav en indstilling til brug for statsamtets beskikkelse af formand for nævnet.

Jeg har ingen bemærkninger til denne - nu lovfæstede - praksis hvorefter statsamtet til brug for beskikkelsen af formand for huslejenævnet indhentede indstilling fra kommunalbestyrelsen. Jeg henviser bl.a. til det som By- og Boligministeriet har anført om at det efter By- og Boligministeriets opfattelse er i god overensstemmelse med forarbejderne at kommunalbestyrelsen som via sit virke

i lokalområdet må antages at have et bredt kendskab til personer med lokalkendskab, foretog indstilling til statsamtet.

Boligreguleringslovens § 36, stk. 2, angår således statsamtets beskikkelse af formand for huslejenævnet - og ikke kommunens indstilling til statsamtet herom. Det må antages at kommunalbestyrelsen ved sin indstilling i hvert fald kan varetage de samme hensyn som statsamtet kan varetage efter § 36, stk. 2.

Jeg er enig med By- og Boligministeriet i at den upartiskhed som er nævnt i forarbejderne til boligreguleringslovens § 36, stk. 2, refererer til at det ved valget af formand for huslejenævnet skal sikres at formanden er uafhængig af såvel lejer- som udlejerinteresser. Det skal i samme forbindelse sikres at formanden ikke er erhvervsmæssigt interesseret i ejendomshandeler, jf. bestemmelsens ordlyd. Den upartiskhed som følger af forarbejderne til § 36, stk. 2, vedrører således ikke (umiddelbart) spørgsmålet om formandens partipolitiske tilhørsforhold.

Om sagligheden af hensynet til partipolitisk tilhørsforhold anfører By- og Boligministeriet at et partipolitisk tilhørsforhold ikke i sig selv kan anses for at være et sagligt kriterium for indstilling af formand for huslejenævnet. Samtidig mener By- og Boligministeriet at det ikke er i strid med lovgivningen at der finder en kommunal indstilling sted der som følge af de kommunale afstemningsregler afspejler kommunalbestyrelsens politiske sammensætning.

Indenrigsministeriet mener at boligreguleringsloven ikke udelukker at kommunalbestyrelsen ved indstilling til hvervet som formand for huslejenævnet kan lægge vægt på kandidatens partitilhørsforhold.

I Forvaltningsret, Almindelige Emner, 3. udgave, 1997, s. 193, anfører Jens Garde mfl. at det gælder som en almindelig regel at en myndighed ikke uden lovhjemmel må varetage partipolitiske formål. Lignende skriver Jon Andersen mfl. i Forvaltningsret, 1994, s. 232, idet det her anføres at heller ikke partipolitiske hensyn må indgå i skønudøvelsen medmindre det har særlig lovstøtte. Jens Garde og Jørgen Mathiassen nævner i Kommunalret, 1991, s. 39, at det i almindelighed gælder at en kommune ikke må forfølge partipolitiske formål med en ydelse. Det gælder i princippet for enhver kommunal ydelse, og partipolitiske formål skal ikke afgrænses alt for snævert. Jeg kan også henvise til de sager som er nævnt i Folketingets Ombudsmands beretninger for 1974, s. 156f*, og for 1981, s. 168ff*. Efter lov nr. 459 af 12. juni 1996 - som angår et tilgrænsende område - gælder der i øvrigt et forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet mv. på grund af politisk anskuelse.

Jeg mener ikke at der er holdepunkter for at antage at hensynet til kandidatens partipolitiske tilhørsforhold kan inddrages efter boligreguleringslovens § 36, stk. 2. Jeg er således enig med By- og Boligministeriet i denne henseende. Jeg har navnlig lagt vægt på at § 36, stk. 2, og dens forarbejder ikke giver støtte for at antage at partipolitiske hensyn kan tillægges betydning ved beskikkelse af formand for huslejenævnet, og at det antages at partipolitiske hensyn ikke kan varetages medmindre dette har støtte i loven.

Det kan overvejes om kommunalbestyrelsen, fordi den er et politisk valgt organ, sagligt kan varetage hensynet til kandidatens partipolitiske tilhørsforhold. I den forbindelse kan jeg bl.a. henvise til det som Bent Christensen har anført i Forvaltningsret - opgaver, hjemmel, organisation (1997), s. 132f, og til den sag som er gengivet i Folketingets Ombudsmands beretning for 1971, s. 116ff*. Jeg kan også henvise til en af mine sager, der blev afsluttet den 22. november 1988, om en kommunalbestyrelses valg af medlemmer til kommunens sociale forbrugerråd (mit j.nr. 1987-1042-42). Sagen er nævnt i Lov om kommunernes styrelse med kommentarer af Emil le Maire og Niels Preisler, 3. udgave (2000), s. 126. I denne sag tilkendegav Indenrigsministeriet at en kommunalbestyrelse, når den er udpegelsesforum og skal vælge personer til kommunale

hverv - i modsætning til ved besættelse af kommunale stillinger mv. - ikke var afskåret fra at inddrage politiske synspunkter i valget. Ministeriets opfattelse gav mig ikke anledning til bemærkninger. Samtidig mente jeg at grundsætningen om saglig forvaltning dog satte visse grænser for hvilke hensyn der kunne tillægges vægt ved valget. Jeg bemærkede i den forbindelse bl.a. at et hensyn der bestod i ønsket om at foretage en 'straffeaktion', ikke kunne anses som sagligt.

Efter Indenrigsministeriets opfattelse er det som udgangspunkt sagligt at kommunalbestyrelsen ved valg og indstilling til forskellige hverv lægger vægt på kandidatens politiske holdninger, herunder vedkommendes partitilhørsforhold, medmindre der i loven er holdepunkter for det modsatte. Indenrigsministeriet mener - som nævnt ovenfor - ikke at boligreguleringsloven udelukker at kommunalbestyrelsen ved indstilling af formand for huslejenævnet kan lægge vægt på partitilhørsforhold. Ministeriets konklusion er derfor at kommunalbestyrelsen ikke er afskåret fra at tillægge kandidatens partipolitiske tilhørsforhold betydning ved indstilling af formand for huslejenævnet.

For så vidt angår valg af f.eks. borgmester og tilsvarende hverv, er jeg selvsagt enig med Indenrigsministeriet i at kommunalbestyrelsen kan lægge og faktisk lægger vægt på kandidatens partipolitiske tilhørsforhold. Jeg mener imidlertid ikke at kommunalbestyrelsens valg af borgmester og tilsvarende valg kan sidestilles med kommunalbestyrelsens indstilling af formand for huslejenævnet. Ud over at selve beskikkelsen foretages af statsamtet efter reglen i boligreguleringslovens § 36, stk. 2, har jeg lagt vægt på at huslejenævnet er et administrativt nævn der træffer afgørelse i tvister mellem private.

Samlet set må jeg derfor være betænkelig ved at hensynet til kandidatens partipolitiske tilhørsforhold indgik i Hvidovre Kommunalbestyrelses beslutning om hvem kommunalbestyrelsen skulle indstille som formand for huslejenævnet for perioden fra den 1. januar 1998 til den 31. december 2001 - også ud over dette at den kommunale indstilling som følge af de kommunale afstemningsregler afspejler kommunalbestyrelsens politiske sammensætning. Om det sidstnævnte forhold deler jeg By- og Boligministeriets opfattelse.

Jeg har gjort Hvidovre Kommune, Tilsynsrådet for Københavns Amt og Indenrigs- og Sundhedsministeriet bekendt med min opfattelse.

Oplysningsgrundlaget

Hvidovre Kommunalbestyrelse fik ikke på mødet den 9. december 1997 oplysning om at De ønskede at fortsætte som formand for huslejenævnet. Spørgsmålet er om kommunalbestyrelsens oplysningsgrundlag på mødet som følge af denne manglende oplysning var utilstrækkeligt.

Tilsynsrådet for Københavns Amt og Indenrigsministeriet mener ikke at kommunalbestyrelsens oplysningsgrundlag var utilstrækkeligt.

Ifølge official- eller undersøgelsesprincippet påhviler det den enkelte forvaltningsmyndighed selv at fremskaffe de fornødne oplysninger om de foreliggende sager. Afgørelse må således først træffes når de nødvendige oplysninger foreligger. Officialprincippet er et grundlæggende princip inden for forvaltningsretten, og princippet gælder på ulovbestemt grundlag. Som udgangspunkt gælder princippet ved siden af eventuelle udtrykkeligt angivne regler om sagsoplysning i de enkelte love. Jeg henviser til Kaj Larsen mfl. i Forvaltningsret (1994), s. 297ff. Officialprincippet gælder også i sager der behandles af kommunalbestyrelsen, jf. f.eks. den sag der er gengivet i Folketingets Ombudsmands beretning for 1999, s. 170ff(*)

De rettede i efteråret 1997 - før kommunalbestyrelsesmødet den 9. december 1997 - via huslejenævnets sekretær henvendelse til kommunaldirektøren om at De ønskede at fortsætte som formand for huslejenævnet. Kommunaldirektøren videregav oplysningen til borgmesteren. Kommunaldirektøren og borgmesteren var således i besiddelse af oplysningen før mødet den 9. december 1997, jf. kommunens brev af 7. oktober 1998. De havde på dette tidspunkt været formand for huslejenævnet i ca. 18 år, og der er ikke i sagen oplysninger om problemer i huslejenævnet i denne periode.

Efter min opfattelse burde oplysningen om at De ønskede at fortsætte som formand for nævnet, i den foreliggende situation have været forelagt for kommunalbestyrelsen på mødet den 9. december 1997. Ud over det som jeg har nævnt ovenfor, har jeg lagt vægt på at der i den foreliggende situation var tale om en relevant oplysning. Dertil kommer at det antages at der som grundlag for kommunalbestyrelsens behandling af en ansættelsessag må foreligge oplysning om samtlige ansøgere, og at afstemningen i en ansættelsessag ikke uden at der er enighed herom, kan begrænses til alene at vedrøre en del af ansøgerne, f.eks. dem som er omfattet af udvalgets indstilling. Jeg henviser til Lov om kommunernes styrelse med kommentarer af Emil le Maire og Niels Preisler, 2000, 3. udgave, s. 122. Jeg mener at det er nærliggende at antage at tilsvarende gælder i det foreliggende tilfælde. Det forhold at der efter boligreguleringsloven hverken er fastsat eller er pligt til at fastsætte regler om at personer der er interesserede i at blive formand for huslejenævnet, kan eller skal rette henvendelse til kommunalbestyrelsen, mener jeg ikke kan tillægges særlig betydning under de foreliggende omstændigheder.

Jeg henviser til at kommunen i Deres sag forud for mødet allerede var i besiddelse af den pågældende oplysning. Jeg har gjort Hvidovre Kommune, Tilsynsrådet for Københavns Amt og Indenrigs- og Sundhedsministeriet bekendt med min opfattelse.

Herefter mener jeg ikke at jeg har tilstrækkeligt grundlag for at foretage en nærmere vurdering af spørgsmålet om kommunalbestyrelsens oplysningsgrundlag ud fra den af Indenrigsministeriet nævnte kommunalretlige grundsætning.

Sammenfatning

Jeg har overvejet om jeg på baggrund af min kritik ovenfor har grundlag for at henstille til Indenrigs- og Sundhedsministeriet at sagen genoptages. Jeg mener ikke at jeg har grundlag for at afgive en sådan henstilling. Jeg har navnlig lagt vægt på at der - som det er Dem bekendt - ikke er udsigt til at jeg kan kritisere By- og Boligministeriets afgørelse af 21. september 2000 om statsamtets beskikkelse af (B) som formand for huslejenævnet i perioden fra den 1. januar 1998 til den 31. december 2001, jf. mit brev af 1. november 2000 til Dem.

I forbindelse med min endelige, afsluttende behandling af sagen har jeg i øvrigt gjort mig følgende overvejelser:

Som det fremgår ovenfor, fik statsamtet i december 1997 oplysning om at kommunen havde indstillet (B) som formand for huslejenævnet i perioden fra den 1. januar 1998 til den 31. december 2001, og dermed at kommunen ikke havde indstillet Dem. De var på dette tidspunkt formand for huslejenævnet, og De ønskede at fortsætte som formand hvilket statsamtet på samme tidspunkt fik oplysning om. Statsamtet fik også - fra Dem - oplysning om de mulige årsager til at kommunen ikke havde indstillet Dem.

På baggrund heraf har jeg overvejet om jeg har grundlag for at rejse en særskilt undersøgelse af spørgsmålet om hvorvidt statsamtet i denne situation burde have iværksat en ekstra høring af kommunen før statsamtet tog stilling til hvem der skulle beskikkes som formand for huslejenævnet.

Ud fra en samlet vurdering af sagen mener jeg ikke at jeg har tilstrækkeligt grundlag for at indlede en sådan særskilt undersøgelse. Jeg har bl.a. lagt vægt på at sagen angår beskikkelse af formand for huslejenævnet i perioden fra den 1. januar 1998 til den 31. december 2001, og på at der fortsat ikke er udsigt til at jeg kan kritisere resultatet af By- og Boligministeriets afgørelse af 21. september 2000 om statsamtets beskikkelse af formand for huslejenævnet i denne periode.”

NOTER:

(*) FOB 1971, s. 116, FOB 1974, s. 156, FOB 1981, s. 168, og FOB 1999, s. 170.

Hovedelementer i reformen

Med kontanthjælpsreformen, der trådte i kraft 1. januar 2014 blev kontanthjælpen afskaffet for alle unge under 30 år uden uddannelse og erstattet af uddannelseshjælp. Samtidig blev der skabt et nyt kontanthjælpssystem for voksne og unge med en uddannelse.

Her er et kort overblik over de centrale elementer i kontanthjælpsreformen:

Uddannelseshjælp til unge under 30 år, der ikke har en uddannelse

Unge under 30 år uden uddannelse kan ikke modtage kontanthjælp. I stedet får de uddannelseshjælp, som er på niveau med SU.

Tillæg til udsatte unge

Unge, der ikke umiddelbart er klar til at gå i gang med en uddannelse, får efter tre måneder ret til et aktivitetsstillæg, når de deltager i aktive tilbud, der kan bringe dem tættere på målet om uddannelse. Mens de mest udsatte unge kan få tillægget med det samme.

Alle unge uden uddannelse får et uddannelsespålæg

Alle unge under 30 år uden uddannelse får et uddannelsespålæg. For unge, der kan starte på en uddannelse, betyder det, at de skal gå i gang med en uddannelse hurtigst muligt.

Unge skal i videst mulig omfang arbejde og forsørge sig selv indtil uddannelsesstart. Alternativt skal de arbejde for deres ydelse i en nytteindsats. For unge, der ikke umiddelbart har forudsætningerne for at starte på en uddannelse, betyder uddannelsespålægget, at de skal stå til rådighed for en indsats, der er rettet mod uddannelse.

Krav om intensiv jobsøgning de første tre måneder

Personer over 30 år, der kan arbejde, skal i arbejde, og de bliver mødt med klare krav og forventninger. Det samme gælder for unge med en uddannelse.

De første tre måneder er der fokus på intensiv jobsøgning – også i indsatsen og opfølgningen fra jobcentret. Kommune skal holde samtaler med den enkelte i løbet af de tre måneder. Formålet med samtalerne er at understøtte jobsøgningen.

Krav om at arbejde for kontanthjælpen

Senest efter tre måneder bliver personer, der kan arbejde, mødt med et krav om at arbejde for kontanthjælpen fx i en nytteindsats i op til 13 uger ad gangen.

Nytteindsatsen foregår på offentlige arbejdspladser, hvor den enkelte kan gå til hånde og gøre nytte.

Helhedsorienteret indsats til personer med komplekse problemer

Kontanthjælpsmodtagere med komplekse problemer skal hurtigst muligt - og senest efter seks måneder - have en helhedsorienteret og jobrettet indsats. Indsatsen skal afspejle den enkeltes behov og tage hånd om hans eller hendes sociale eller sundhedsmæssige problemer.

Den enkelte får samtidig ret til en koordinerende sagsbehandler, der skal sikre, at indsatsen er tværfaglig og koordineret på tværs af offentlige myndigheder.

Særligt udsatte får ret til mentor

Der er en gruppe borgere på kontanthjælp, som er så udsatte, at de ikke kan tage imod en jobrettet indsats. De får ret til en mentor, som skal hjælpe dem med at få stabiliseret deres liv så meget, at de med tiden kan deltage i en jobrettet indsats.

Effektivt sanktionssystem

Personer, der godt kan arbejde, får fremover en sanktion, hvis de ikke lever op til kravene om at søge job. Hvis en person flere gange ikke lever op til de krav, jobcentret stiller, eller ikke møder op til de aktiviteter, som pågældende bliver bedt om, kan kontanthjælpsmodtageren sættes under skærpet rådighed med dagligt fremmøde.

Samtidig skal sanktionssystemet tage højde for, at personer med komplekse problemer ikke altid har mulighed for at leve op til de krav, der bliver stillet til dem.

Læs mere

➤ [Aftale om en reform af kontanthjælpssystemet](#)

[\(/da/Aktuelt/Politiske aftaler/Aftale om en reform af kontanthjaelpssystemet.aspx\)](/da/Aktuelt/Politiske%20aftaler/Aftale%20om%20en%20reform%20af%20kontanthjaelpssystemet.aspx)

Beskæftigelsesministeriet | Ved Stranden 8 | 1061 København K | Tlf.: 7220 5000 |
: Følg os på LinkedIn (<https://www.linkedin.com/company/164998>) |
E-mail: bm@bm.dk (<mailto:bm@bm.dk>)

Hvad betyder reformen for dig, der er fyldt 30 år?

Udgangspunktet for indsatsen er, at alle, der kan arbejde, skal i arbejde, og alle, der ikke kan arbejde, vil få en helhedsorienteret indsats, der bringer dem tættere på arbejdsmarkedet.

Jobparate personer på 30 år eller derover

Er du fyldt 30 år og i stand til at arbejde, bliver du betragtet som jobparat. Som jobparat skal du aktivt søge job og vil undervejs modtage kontanthjælp.

Hvis du ikke er kommet i job efter tre måneder, bliver du mødt med krav om at arbejde for din kontanthjælp. Det kan fx være i et nyttejob.

► [Læs \(/da/Beskaeftigelsesomraadet/Flere i arbejde/Kontanthjaelpsreform/Overblik over merekontanthjaelpsreglerne/Hvad betyder reformen for dig der er over 30 aar/Jobparate personer over 30 aar.aspx\)](/da/Beskaeftigelsesomraadet/Flere%20i%20arbejde/Kontanthjaelpsreform/Overblik%20over%20merekontanthjaelpsreglerne/Hvad%20betyder%20reformen%20for%20dig%20der%20er%20over%2030%20aar/Jobparate%20personer%20over%2030%20aar.aspx)

Aktivitetsparate personer på 30 år eller derover

Hvis du ikke har de nødvendige forudsætninger for at arbejde, fordi du fx har sociale eller helbredsrelaterede problemer, bliver du betragtet som aktivitetsparat.

Som aktivitetsparat modtager du kontanthjælp og får samtidig en helhedsorienteret indsats, der kan bringe dig tættere på et job, og som tager hånd om dine forskellige udfordringer.

► [Læs \(/da/Beskaeftigelsesomraadet/Flere i arbejde/Kontanthjaelpsreform/Overblik over merekontanthjaelpsreglerne/Hvad betyder reformen for dig der er over 30 aar/Aktivitetsparate personer over 30 aar.aspx\)](/da/Beskaeftigelsesomraadet/Flere%20i%20arbejde/Kontanthjaelpsreform/Overblik%20over%20merekontanthjaelpsreglerne/Hvad%20betyder%20reformen%20for%20dig%20der%20er%20over%2030%20aar/Aktivitetsparate%20personer%20over%2030%20aar.aspx)

Beskæftigelsesministeriet | Ved Stranden 8 | 1061 København K | Tlf.: 7220 5000 |
: Følg os på LinkedIn (<https://www.linkedin.com/company/164998>) |
E-mail: bm@bm.dk (<mailto:bm@bm.dk>)

Hvad betyder reformen for dig, der er under 30 år og har en uddannelse?

Unge under 30 år med en uddannelse får kontanthjælp på ungesats. Udgangspunktet for indsatsen er, at alle, der kan arbejde, skal i arbejde, og alle, der ikke kan arbejde, får en helhedsorienteret indsats, der bringer dem tættere på arbejdsmarkedet.

Jobparate unge med uddannelse

Er du under 30 år, har en uddannelse og kan arbejde, bliver du betragtet som jobparat. Som jobparat skal du aktivt søge job og vil undervejs modtage kontanthjælp på ungesats.

Hvis du ikke er kommet i job, vil du senest efter tre måneder blive mødt med krav om at arbejde for din kontanthjælp i fx en nytteindsats.

► [Læs \(/da/Beskaeftigelsesomraadet/Flere i arbejde/Kontanthjaelpsreform/Overblik over merekontanthjaelpsreglerne/Hvad betyder reformen for dig hvis du er under 30 aar og har en uddannelse/Jobparate unge med uddannelse.aspx\)](/da/Beskaeftigelsesomraadet/Flere%20i%20arbejde/Kontanthjaelpsreform/Overblik%20over%20merekontanthjaelpsreglerne/Hvad%20betyder%20reformen%20for%20dig%20hvis%20du%20er%20under%2030%20aar%20og%20har%20en%20uddannelse/Jobparate%20unge%20med%20uddannelse.aspx)

Aktivitetsparate unge med uddannelse

Hvis du ikke har de nødvendige forudsætninger for at arbejde, fordi du har komplekse sociale eller helbredsmæssige problemer, bliver du betragtet som aktivitetsparat.

Som aktivitetsparat får du kontanthjælp på ungesats samt ret til et aktivitetstillæg i de uger, hvor du deltager i et aktivt tilbud eller får mentorstøtte.

Du vil få en helhedsorienteret indsats, der skal bringe dig tættere på et job, og som tager hånd om dine forskellige udfordringer.

► [Læs \(/da/Beskaeftigelsesomraadet/Flere i arbejde/Kontanthjaelpsreform/Overblik over merekontanthjaelpsreglerne/Hvad betyder reformen for dig hvis du er under 30 aar og har en uddannelse/Aktivitetsparate unge med uddannelse.aspx\)](/da/Beskaeftigelsesomraadet/Flere%20i%20arbejde/Kontanthjaelpsreform/Overblik%20over%20merekontanthjaelpsreglerne/Hvad%20betyder%20reformen%20for%20dig%20hvis%20du%20er%20under%2030%20aar%20og%20har%20en%20uddannelse/Aktivitetsparate%20unge%20med%20uddannelse.aspx)

Randers Kommune
Laksetorvet 1
8900 Randers C

Dato: 08-05-2015

Henvendelse vedrørende behandlingen af sag om ny skolestruktur i Randers Kommune

Tilsynet

Statsforvaltningen, som i medfør af kommunestyrelseslovens § 47 fører tilsynet med kommunerne, har den 27. maj 2014 og ved en række senere breve modtaget henvendelser fra medlemmer af Randers Byråd Kasper Fuhr Christensen, Jens Laursen, Bjarne Overmark og Kim Kristensen vedrørende Randers Kommunes behandling af sag om ny skolestruktur i Randers Kommune.

Statsforvaltningen
Storetorv 10
6200 Aabenraa

Sagsnummer.: 2014 - 196455

SAGSBEHANDLER:

Telefon: 7256 7000

EAN-Nr. 5798000362222

skriv til os via borger.dk

www.statsforvaltningen.dk

EKSPEDITIONS- OG TELEFONTIDER

findes på

www.statsforvaltningen.dk/tider

Resumé

Det er Statsforvaltningens opfattelse, at Randers Kommune ikke har handlet i strid med lovgivningen ved tilbud om forvaltningens bistand til byrådets medlemmer i forbindelse med politiske drøftelser af skolestrukturen i Randers Kommune.

Statsforvaltningen er mest tilbøjelig til at antage, at materialet, som den kommunale forvaltning benyttede ved sin bistand i forbindelse med politisk drøftelse af skolestrukturen, vil være omfattet af kommunestyrelseslovens § 9, stk. 1, om kommunalbestyrelsesmedlemmers ret til sagsindsigt, men finder ikke anledning til at foretage mere vedrørende dette forhold, da materialet efterfølgende er offentliggjort.

Statsforvaltningen foretager ikke yderligere i sagen.

Her følger en gennemgang af sagens baggrund og en nærmere begrundelse for Statsforvaltningens opfattelse.

Sagens baggrund

I brev af 27. maj 2014 har ovennævnte fire byrådsmedlemmer anmodet om Statsforvaltningens udtalelse om, hvorvidt det er i overensstemmelse med kommunestyrelsesloven, at forvaltningen i Randers Kommune

udarbejder oplæg til en ny skolestruktur alene til brug for en politisk afgrænset kreds af byrådsmedlemmer og ikke-byrådsmedlemmer, kaldet forhandlingskredsen, og at borgmesteren på trods af anmodninger om indsigt forholder de fire byrådsmedlemmer dokumenter fremvist for forhandlingskredsen med henvisning til, at materialet ikke foreligger i endelig form, og at materialets lagringsformat, "powerpoint-slides", skulle undtage det fra kommunalbestyrelsesmedlemmers ret til sagsindsigt efter kommunestyrelseslovens § 9.

I brev af 30. juni 2014 har Statsforvaltningen anmodet Randers Byråd om en udtalelse.

Med brev af 5. september 2014 har Statsforvaltningen modtaget Randers Byråds udtalelse af 2. september 2014. Et flertal i byrådet har vedtaget at henholde sig til "Notat vedr. de politiske drøftelser om skolestruktur", udarbejdet den 15. juli 2014 af byrådssekretariatet.

I notatet er anført følgende:

"Baggrund

Der er tidligere udarbejdet forskellige scenarier for den fremtidige skolestruktur i Randers Kommune. Disse scenarier er lagt åbent frem for 1-2 år siden. Forskellige partigrupper har i første halvdel af 2014 med udgangspunkt i de udarbejdede scenarier taget initiativ til politisk at drøfte principper for en fremtidig skolestruktur for, at forvaltningen herefter kan fremlægge et konkret forslag til fremtidig skolestruktur i henhold til de drøftede principper. I forbindelse med de politiske drøftelser er forvaltningen anmodet om teknisk bistand, således at forvaltningen mundtligt har givet sine foreløbige bemærkninger på mulige konsekvenser for udmøntning af forskellige scenarier.

Forvaltningen har ikke i den forbindelse udarbejdet beslutningsoplæg, baggrundsnotater eller på anden vis produceret eller udleveret materiale til enkelte byrådsmedlemmer om emnet. Forvaltningen har af praktiske årsager benyttet tekniske hjælpemidler i form af power-point til støtte for den mundtlige kommentering, men der er som nævnt intet materiale udleveret til enkelte byrådsmedlemmer.

Alle byrådsmedlemmer og partigrupper har på lige vilkår af flere omgange fået tilbud om at mødes med forvaltningen og få foreløbige mundtlige bemærkninger til alternative scenarier, i det omfang det opgavemæssigt har været afgrænset til noget, som lader sig realisere.

Regelgrundlag

Det fremgår af kommunestyrelseslovens § 9, at ethvert medlem af kommunalbestyrelsen som led i varetagelsen af sit hverv har ret til at gennemse sagsmateriale, der i endelig form foreligger i kommunens administration. Adgangen til sagsindsigt omfatter alle dokumenter, der vedrører sagen, herunder også interne dokumenter. Adgangen til sagsindsigt omfatter omvendt ikke notater eller andre dokumenter, som endnu ikke er endelig udformet og afgivet af vedkommende sagsbehandler til andre i eller uden for forvaltningen.

Rækkevidden af byrådsmedlemmers sagsindsigt blev behandlet i Tilsynets udtalelse af 6. april 2011 om budgetreduktioner. I tilsynssagen havde byrådet tilrettelagt en proces, hvor administrationens forslag til udmøntning af budgetreduktioner skulle forelægges en på forhånd defineret del af byrådet (budgetforligspartierne) uden at den resterende del af byrådet havde samme mulighed. Dette fandt tilsynet ulovligt. I sagen havde forvaltningen således udarbejdet et konkret beslutningsoplæg til byrådet og forelagt dette for nogle, men ikke alle byrådsmedlemmer. Statsforvaltningen finder, at det

ikke var lovligt, at en politisk afgrænset kreds af byrådets medlemmer ved en særlig proces skulle inddrages i administrationens arbejde på denne måde og dermed give denne kreds en særlig indflydelse på det materiale, der senere skulle behandles i byrådet og dets organer. Det fremgår videre, at det er statsforvaltningens opfattelse, at *"i det mindste fra det tidspunkt, hvor et dokument af administrationen er gjort tilgængeligt for personer uden for kredsen af administrative medarbejdere og borgmesteren som administrationens øverste daglige leder, må ethvert kommunalbestyrelsesmedlem have krav på indsigt i det efter anmodning."*

Det følger således ifølge Statsforvaltningen af kommunestyrelseslovens § 9, at det er en betingelse for, om et byrådsmedlem har krav på sagsindsigt, at et dokument af administrationen er gjort "tilgængeligt" for personer uden for kredsen af administrative medarbejdere og borgmesteren.

Der findes ikke yderligere praksis til nærmere at belyse, hvornår et dokument er gjort "tilgængeligt" for andre, men tilsynets udtalelse må forstås således, at et dokument på den eller anden måde skal være afgivet til personer uden for kredsen af administrative medarbejdere og borgmesteren som administrationens øverste daglige leder. Denne forståelse af tilgængelighedskravet harmonerer med anden relevant lovgivning og kan således helt sidestilles med det tilsvarende krav, som følger af offentlighedsloven i forhold til, hvornår et dokument er eksternt. Det følger således af offentlighedslovens § 23, stk. 2, at *"Dokumenter omfattet af stk. 1, der afgives til udenforstående, mister deres interne karakter..."*. Herom følger af bemærkningerne til lovforslaget til offentlighedsloven:

"Med udtrykket »afgives« sigtes til, at det pågældende dokument, uanset på hvilken måde det sker, er gjort fysisk tilgængeligt for en udenforstående - dvs. at dokumentet er gjort tilgængeligt på en sådan måde, at den udenforstående kan komme i egentlig fysisk besiddelse af dokumentet. Der vil være tale om afgivelse i lovens forstand, hvis dokumentet f.eks. udleveres til den udenforstående på et møde, hvis det sendes til den udenforstående, herunder som almindelig post, e-mail eller med telefax, eller hvis dokumentet lægges på myndighedens hjemmeside på internettet, således at det er muligt for udenforstående at udskrive, downloade eller kopiere det pågældende dokument.

Der vil imidlertid også være tale om »afgivelse« i lovens forstand, hvis myndigheden har gjort det muligt for udenforstående at gøre sig bekendt med dokumentet på en måde og i et omfang, der ganske må ligestilles med, at dokumentet er gjort fysisk tilgængeligt for udenforstående. Et dokument vil således være afgivet, hvis embedsfolk på et møde udlåner det pågældende dokument til de øvrige mødedeltagere, der - efter at have læst dokumentet - afleverer det igen ved mødets afslutning. Dokumentet vil derimod ikke anses for afgivet, hvis embedsfolkene blot læser op fra dokumentet eller i øvrigt gør de pågældende mødedeltagere bekendt med dokumentets indhold."

Vurdering

Det bemærkes indledningsvis, at nærværende sag adskiller sig væsentligt fra den nævnte tilsynssag. I tilsynssagen havde byrådet som nævnt tilrettelagt en proces, hvor administrationens forslag til udmøntning af budgetreduktioner skulle forelægges en på forhånd defineret del af byrådet (budgetforligspartierne) uden at den resterende del af byrådet havde samme mulighed. Dette fandt tilsynet ulovligt. I sagen havde forvaltningen således udarbejdet et konkret beslutningsoplæg til byrådet og forelagt dette for nogle, men ikke alle byrådsmedlemmer. I nærværende sag har forskellige partigrupper derimod på eget initiativ drøftet mulige konsekvenser for udmøntning af forskellige scenarier for den fremtidige skolestruktur. I den forbindelse er forvaltningen anmodet om teknisk og mundtligt at give sine foreløbige bemærkninger på mulige konsekvenser for udmøntning af de forskellige scenarier. Forvaltningen har ikke i den forbindelse udarbejdet beslutningsoplæg, baggrundsnotater eller på anden vis produceret eller fysisk udleveret materiale til enkelte byrådsmedlemmer om emnet.

Der er dermed ikke - som i tilsynssagen - tale om, at der er tilrettelagt en særlig administrativ proces, hvorefter nogle, men ikke alle byrådsmedlemmer, inddrages i administrationens arbejde,

hvorefter denne kreds har en særlig indflydelse på et administrativt udarbejdet materiale. Det er således som nævnt slet ikke udarbejdet et sådan materiale fra administrationens side.

Den beskrevne politiske proces adskiller sig dermed ikke - bortset fra tidslængden - fra de politiske budgetdrøftelser, der årligt føres, og hvor forvaltningen også står til rådighed med teknisk bistand i forhold til partigruppernes drøftelser.

Det skal understreges, at alle byrådsmedlemmer og partigrupper har haft lige mulighed for at mødes med forvaltningen og få foreløbige bemærkninger til alternative scenarier, i det omfang det er praktisk muligt og opgavemæssigt afgrænset til noget, som lader sig realisere. Partigrupperne har flere gange fået tilbud herom.

Spørgsmålet er herefter alene, om de power-points, forvaltningen af praktiske grunde har benyttet sig af til den mundtlige kommentering af forskellige scenarier, kan anses for afgivet til personer uden for kredsen af administrative medarbejdere og borgmesteren som administrationens øverste daglige leder og dermed er omfattet af sagsindsigten efter kommunestyrelseslovens § 9.

Herom bemærkes følgende:

De pågældende power-points har som nævnt været en praktisk foranstaltning for forvaltningen, der er anvendt til støtte for den mundtlige kommentering, men de pågældende power-points er ikke udleveret til eller på anden måde gjort fysisk tilgængelig for enkelte byrådsmedlemmer.

Det fremgår i overensstemmelse hermed af bemærkninger til lovforslaget til offentlighedsloven, at et dokument ikke kan anses for afgivet, hvis embedsfolkene blot læser op fra dokumentet eller i øvrigt gør de pågældende mødedeltagere bekendt med dokumentets indhold.

Det er netop tilfældet i nærværende sag. Det er på den baggrund forvaltningens samlede vurdering, at de pågældende power-points ikke er gjort tilgængelige for personer uden for kredsen af administrative medarbejdere og borgmesteren som administrationens øverste daglige leder, hvorfor de pågældende power-points heller ikke kan anses for omfattet af sagsindsigten efter kommunestyrelseslovens § 9. Forvaltningen er fuldt opmærksom på, at fra det tidspunkt, hvor forvaltningen har udarbejdet en eller flere modeller, som er konkret gennemarbejdede og beskrevet med henblik på politisk behandling, vil et sådant materiale blive forelagt hele byrådet på sædvanlig vis."

Et mindretal bestående af Velfærdslisten og Beboerlisten ønskede følgende bemærkninger sendt med svaret til Statsforvaltningen:

"Et forslag til ny skolestruktur i Randers Kommune vil snart blive fremlagt. Forslaget er udarbejdet af Børn og Skoleforvaltningen på baggrund af tilkendegivelser fra politiske drøftelser blandt 26 byrådsmedlemmer. Forslaget tager afsæt i de bærende principper, som blev besluttet af byrådet i processen om fremtidens folkeskole." Forannævnte fremgår desuden flere steder på Randers Kommunes hjemmeside.

Dette skal sammenholdes med følgende tilkendegivelse i afgørelse af 6.4.2011 fra statsforvaltningen:

"Statsforvaltningen finder ikke, at byrådet lovligt har kunnet beslutte, at en politisk afgrænset kreds af byrådets medlemmer ved en særlig proces skulle inddrages i administrationens arbejde på denne måde og dermed give denne kreds en særlig indflydelse på det materiale, der senere skulle behandles i byrådet og dets organer."

Samt "Det er statsforvaltningens opfattelse, at i det mindste fra det tidspunkt, hvor et dokument af administrationen er gjort tilgængeligt for personer uden for kredsen af administrative medarbejdere og borgmesteren som administrationens øverste daglige leder, må ethvert kommunalbestyrelsesmedlem have krav på indsigt i det efter anmodning." Endvidere "Den politiske behandling eller forbehandling må henhøre under byrådet eller dets ved forholdstalsvalg sammensatte organer."

Vi er som mindretal for det første blevet nægtet adgang til de mange møder forvaltningen har haft med forannævnte 26 byrådsmedlemmer.

For det andet er vi blevet nægtet adgang det materiale, som forvaltningen via powerpoints har præsenteret for de nævnte 26 byrådsmedlemmer på de mange møder. Det bemærkes at mindretallet flere gange forgæves har anmodet om løbende sagsindsigt i det materiale som forvaltningen har udarbejdet til møderne i 26-mandsgruppen.

For det tredje blev byrådsmedlem/Børn & Skoleudvalgsfmd. Bjarne Overmark tirsdag d. 12.8.2014 nægtet adgang til det færdige materiale, som forvaltningen havde udarbejdet om skolestruktursagen (jf. særskilt til statsforvaltningen indsendt klage desangående).

Statsforvaltningen anmodes om at udtale kritik af det passerede samt pålægge Randers Kommune at udlevere kopi af de forannævnte powerpoints, idet vi forlods skal give udtryk for vores bekymring over forvaltningens principløshed i relation til lovgivningen blot for at please byrådsflertallet og for at undgå fortløbende offentlig debat."

Den 6. oktober 2014 sendte Randers Kommune Statsforvaltningen en supplerende redegørelse i form af orientering om brev af 5. oktober 2014 fra kommunaldirektør Hans Nikolaisen til byrådets medlemmer. I brevet er anført:

"I forbindelse med drøftelserne om den fremtidige skolestruktur har der tidligere været fremsendt anmodning om at få udleveret eventuelt materiale udleveret til de byrådsmedlemmer, der har deltaget i drøftelserne. Statsforvaltningen har i den forbindelse anmodet Randers kommune om en udtalelse om begæring om sagsindsigt i sagen om ny skolestruktur. Byrådet har behandlet sagen og på byrådsmødet den 1. september 2014 tiltrådt en besvarelse, hvoraf følgende fremgår:

"I nærværende sag har forskellige partigrupper derimod på eget initiativ drøftet mulige konsekvenser for udmøntningen af forskellige scenarier for den fremtidige skolestruktur. I den forbindelse er forvaltningen anmodet om teknisk og mundtligt at give sin foreløbige bemærkninger på mulige konsekvenser på udmøntningen af de forskellige scenarier. Forvaltningen har ikke i den forbindelse udarbejdet beslutningsoplæg, baggrundsnotater eller på anden vis produceret eller fysisk udleveret materiale til enkelte byrådsmedlemmer om emnet."

Der er på det seneste rettet fornyet henvendelse til forvaltningen med anmodning om at bekræfte eller afkræfte, om der har været eksempler på, at der i forbindelse med drøftelserne i forligskredsen har været møder, hvor der har været udleveret materiale, som efterfølgende er blevet afleveret igen.

Forvaltningen kan oplyse, at det som beskrevet i besvarelsen til statsforvaltningen ikke har været tilfældet i forbindelse med den møderække som forligskredsen bag

skolestrukturforslaget har gennemført frem til og med offentliggørelsen af forslaget den 13. august 2014.

På baggrund af den nye forespørgsel er de implicerede embedsmænd blevet anmodet om at oplyse om emnet igen. I den forbindelse er det blevet oplyst, at der i uge 27 i sommerferien blev afholdt møde i den socialdemokratiske byrådsgruppe. Forvaltningen blev anmodet om at deltage i mødet. Borgmesteren havde ferie, og det samme var tilfældet for ledelsen i forvaltningen. Sekretariatschefen for Børn, Skole og Kulturforvaltningen blev på den baggrund anmodet om at deltage i mødet, og udleverede papirkopier af vedlagte plancher om det udkast til skolestruktur, som forvaltningen arbejdede med på dette tidspunkt. Kopierne blev afleveret tilbage inden mødets afslutning. Der blev få dage senere afholdt en tilsvarende gennemgang for yderligere et medlem af den socialdemokratiske byrådsgruppe.

Det har ikke tidligere været oplyst overfor borgmesteren, kommunaldirektøren eller direktøren for Børn, skole og kultur, at der har været udleveret materiale til enkelte byrådsmedlemmer. Forvaltningen vil øjeblikkelig informere Statsforvaltningen om ovenstående.”

Det fremgår af sagens akter, at de omhandlede powerpoint-slides af forvaltningen blev betegnet som arbejdspapirer/arbejdsslides og som et dynamisk dokument, der løbende blev opdateret og ajourført.

Den 19. august 2014 tiltrådte et flertal i kommunens børn og skoleudvalg en indstilling fra forvaltningen vedrørende forslag til høring om Randers Kommunes skolestruktur, og indstillingen blev vedtaget af et flertal i Randers Byråd den 1. september 2014. Den 12. januar 2015 traf Randers Byråd beslutning om ændret skolestruktur.

Den 7. november 2014 har kommunen oplyst til Statsforvaltningen, at de omhandlede powerpoint-slides var blevet offentliggjort på Randers Kommunes hjemmeside nogle uger forinden.

De fire byrådsmedlemmer har henvendt sig til Statsforvaltningen om yderligere en række forhold, herunder blandt andet følgende:

- Bjarne Overmark har den 12. august 2014 anmodet Statsforvaltningen om at udtale kritik af, at direktøren for børn, skole og kultur den 12. august 2014 har afslået at give ham indsigt i materiale om folkeskolen i Randers Kommune.
- Bjarne Overmark har den 15. oktober 2014 klaget over, at Randers Kommune ikke har fremsendt følgende materiale, som han har anmodet om aktindsigt i i mail af 4. oktober 2014:

”Korrespondance (herunder mails), ordreaftaler, mødeindkaldelser, referater, oplæg/powerpoints m.v. og fakturaer som i forbindelse med skolekvalitetsdebatten og skolestrukturprocessen og skolestruktureoplægget er sendt til/fra Randers Kommune til/fra KPMG og Ernst og Young i perioden 2010-oktober 2014. I den forbindelse bedes samtlige mødedatoer og mødedeltagere oplyst, hvor repræsentanter for KPMG og/eller Ernst & Young har deltaget i relation til skolekvalitetsdebatten og processen i forbindelse med skolestrukturforslaget i perioden 2010-oktober 2014.”

I brev af 14. januar 2015 til Statsforvaltningen har kommunen oplyst, at

”... materialet er fremsendt og lagt på hjemmesiden – under hensyn til det meget omfattende materiale, som anmodningen omfatter – af 3 omgange i perioden oktober-december (6. november 2014, 14. november 2014 og 21. december 2014). Herunder er powerpoints lagt på hjemmesiden 10.oktober 2014.”

- De fire byrådsmedlemmer har den 24. februar 2015 anmodet Statsforvaltningen om at sætte Randers Byråds beslutning af 1. september 2014 vedrørende høring om ny skolestruktur og beslutning af 12. januar 2015 om ny skolestruktur ud af kraft eller at suspendere beslutningerne.

De fire byrådsmedlemmer har også anmodet Statsforvaltningen om at optage retsligt forhør i overensstemmelse med retsplejelovens § 1018 under henvisning til, at byrådet med sin beslutning af 1. september 2014 om svar til Statsforvaltningen afgav urigtige oplysninger.

Statsforvaltningens udtalelse

Statsforvaltningen fører tilsyn med, at kommunerne overholder den lovgivning, der særligt gælder for offentlige myndigheder, jf. kommunestyrelseslovens § 48, stk. 1.

Statsforvaltningen kan udtale sig om lovligheden af kommunale dispositioner eller undladelser, jf. kommunestyrelseslovens § 50. Statsforvaltningens tilsynskompetence omfatter den virksomhed, der udøves af kommunalbestyrelsen eller udøves af borgmesteren, de af kommunalbestyrelsen nedsatte udvalg, udvalgsformændene eller den kommunale forvaltning på vegne af kommunalbestyrelsen.

Statsforvaltningen beslutter selv på baggrund af de foreliggende oplysninger, om der er tilstrækkeligt grundlag for at rejse en tilsynssag. Der henvises til kommunestyrelseslovens § 48 a.

Sagen giver anledning til, at Statsforvaltningen tager stilling til følgende spørgsmål:

- 1) Tilvejebringelse af beslutningsgrundlaget for behandlingen af sagen i børn og skoleudvalget
- 2) Byrådsmedlemmers ret til sagsindsigt i det materiale, som Randers Kommunes forvaltning udarbejdede til brug for deltagelse i byrådsmedlemmers og partigrupperes drøftelser om skolestrukturen i Randers Kommune i første halvdel af 2014

Ad 1) Tilvejebringelse af beslutningsgrundlaget for behandlingen af sagen i børn og skoleudvalget

Vedrørende spørgsmålet om den kommunale forvaltnings tilvejebringelse af beslutningsgrundlaget for behandlingen af sagen i børn og skoleudvalget bemærker vi indledningsvis følgende:

Efter kommunestyrelseslovens § 17, stk. 7, drager kommunalbestyrelsen omsorg for indretning af kommunens administration.

Bestemmelsen markerer, at den kommunale forvaltning er et led i styrelsessystemet med kommunalbestyrelsen som overordnet organ. Vi henviser til Lov om

kommunernes styrelse med kommentarer, Hans B. Thomsen med flere, 2010, side 193.

Den forberedende sagsbehandling foretages almindeligvis af forvaltningen.

Herom er der i betænkning nr. 894/1980 om kommunale styrelsesformer og kommunalpolitikernes arbejdsvilkår på side 93 om udarbejdelse af forslag til udvalg blandt andet anført følgende:

”Men også beslutninger, som er af mere ”politisk” karakter, må de ansatte forudsættes at træffe i meget vidt omfang. ... I den udelukkelsesproces, som udvælgelsen af et forslag reelt er, er det således i administrationen, at langt det største antal mulige løsninger udelukkes. De kommunalpolitiske organer vil imidlertid også her direkte eller indirekte være rammeskabende og retningsbestemmende, idet administrationen ved sin udvælgelse må respektere forhåndstilkendegivelser fra politikerne og således vil koncentrere sig om forslag, der ligger inden for de af politikerne udstukne rammer, eller – hvis der ikke direkte er fastsat rammer – om forslag, der kan forventes ikke straks at blive udelukket fra de politiske overvejelser.”

Efter kommunestyrelseslovens § 8, stk. 6, kan kommunalbestyrelsen beslutte, hvorvidt og på hvilken måde medlemmerne kan forlange, at der til brug for behandlingen af sagerne tilvejebringes oplysninger eller ydes teknisk bistand fra administrationen.

Som kommunalbestyrelsesmedlem har man i kraft af den såkaldte initiativret i kommunestyrelseslovens § 11, stk. 1, mulighed for at indbringe spørgsmålet om beslutningsgrundlaget for behandlingen af en sag for kommunalbestyrelsen.

Kommunestyrelseslovens § 11, stk. 1, er sålydende:

”Ethvert medlem af kommunalbestyrelsen kan for denne indbringe ethvert spørgsmål om kommunens anliggender samt fremsætte forslag til beslutninger herom. Udvalgene og kommunalbestyrelsens formand skal meddele kommunalbestyrelsen de oplysninger, denne forlanger, og er – med de begrænsninger, som er fastsat i lovgivningen – i enhver henseende undergivet kommunalbestyrelsens beslutninger.”

I betænkning nr. 1425/2002 om indsigt i den kommunale administration er under afsnit D, punkt 4, om kommunalbestyrelsesmedlemmers initiativret i henhold til kommunestyrelseslovens § 11, stk. 1, blandt andet anført følgende:

”Bestemmelsen giver medlemmet en almindelig ret til at få en sag optaget på dagsordenen for et kommunalbestyrelsesmøde. Det gælder både sager, der aktuelt er under behandling i et udvalg eller i den kommunale administration, og andre sager.

...

Såfremt borgmesteren har afvist at optage et medlems rettidigt indsendte forslag på dagsordenen, kan medlemmet kræve, at kommunalbestyrelsen tager stilling til borgmesterens afvisning.

...

Bestemmelsen i styrelseslovens § 11, stk. 1, 1. pkt., antages i et vist omfang at give medlemmet krav på, at der tilvejebringes oplysninger om en sag.

...

Der lader sig imidlertid ikke opstille mere præcise krav til de oplysninger, som enkeltmedlemmer kan kræve i medfør af initiativretten, og kommunalbestyrelsen må

have ret vide rammer med hensyn til at skønne over, hvornår udvalgets oplysningspligt er opfyldt. Det er således kommunalbestyrelsen, der i første række har rådigheden over sagernes oplysningsniveau, og dermed bestemmer, hvornår en sag er sådan oplyst, at der foreligger et forsvarligt beslutningsgrundlag.

...

Spørgsmålet om, hvorvidt udvalget skal tilvejebringe bestemte, nye oplysninger i sagen, afgøres af kommunalbestyrelsen.

Et medlem, der ønsker tilvejebragt bestemte, nye oplysninger, må således stille forslag herom i kommunalbestyrelsen eller udvalget.”

I de fire byrådsmedlemmers henvendelser til Statsforvaltningen er det gjort gældende, at en politisk afgrænset kreds af byrådets medlemmer ved en særlig proces har været inddraget i forvaltningens arbejde, således at denne kreds fik en særlig indflydelse på det materiale, der senere er blevet sendt til behandling i byrådet og dets efter forholdstal valgte organer.

Statsforvaltningen bemærker hertil, at det enkelte byrådsmedlem i kraft af initiativretten har haft mulighed for at søge indflydelse på sagens oplysning ved at stille forslag herom i byrådet eller i udvalget.

Statsforvaltningen bemærker endvidere, at det ud fra det af kommunen oplyste må lægges til grund, at alle byrådsmedlemmer og partigrupper på lige vilkår har haft tilbud om at anmode forvaltningen om teknisk bistand i forbindelse med politiske drøftelser af skolestrukturen og få forvaltningens foreløbige bemærkninger til alternative scenarier.

Da forvaltningens bistand er blevet tilbudt til brug for byrådsmedlemmernes politiske drøftelser, og da tilbudet har været stillet til rådighed for alle byrådets medlemmer, har der efter Statsforvaltningens opfattelse ikke været tale om, at en politisk afgrænset kreds af byrådets medlemmer med tilbudet om bistand har været inddraget i forvaltningens arbejde ved en særlig proces, der skulle give denne kreds en særlig indflydelse på det materiale, der senere skulle behandles i byrådet og dets organer.

Statsforvaltningen finder derfor ikke, at der med tilbudet blev givet en kreds af byrådsmedlemmer en særlig indflydelse på sagens oplysning og det materiale, der senere skulle behandles i byrådet og dets organer, i strid med styrelsessystemet og principperne for sagers oplysning som beskrevet ovenfor.

Ad 2) Byrådsmedlemmers ret til sagsindsigt i det materiale, som Randers Kommunes forvaltning udarbejdede til brug for deltagelse i byrådsmedlemmers og partigrupperes drøftelser om skolestrukturen i Randers Kommune i første halvdel af 2014

Kommunestyrelseslovens § 9 om sagsindsigt er sålydende:

”§ 9. Ethvert medlem af kommunalbestyrelsen har som led i varetagelsen af sit hverv ret til at gennemse sagsmateriale, der i endelig form foreligger i kommunens administration.

Stk. 2. Begæring om sagsindsigt efter stk. 1 skal rettes til borgmesteren.

Stk. 3. Borgmesteren kan begrænse retten til sagsindsigt, når det er nødvendigt af hensyn til sagernes ekspedition, eller når en adgang til sagsindsigt i øvrigt vil være forbundet med uforholdsmæssigt store vanskeligheder.

Stk. 4. Et medlem har ret til efter anmodning at få tilsendt kopi af sagsmateriale, hvori den pågældende har ret til sagsindsigt, jf. stk. 1-3. Kommunalbestyrelsen kan dog fastsætte nærmere retningslinjer for udøvelsen af retten til at få tilsendt sagsmateriale, herunder begrænsninger i retten hertil, når dette findes nødvendigt."

Bestemmelsen, der lovfæster den hidtidige adgang til sagsindsigt, er indsat ved lov nr. 380 af 14. juni 1995 på baggrund af en anbefaling fra udvalget vedrørende kommunalpolitikernes arbejdsvilkår og repræsentationen i de kommunale råd (betænkning 1271/1994).

Af betænkningen fremgår (kapitel V, pkt. 2.3. s. 38 f.) om retstilstanden følgende:

"Det er antaget, at et kommunalbestyrelsesmedlem har ret til at gennemse eksisterende sagsmateriale i forvaltningen, herunder også interne noter og referater. Retten er knyttet til varetagelsen af hvervet, og det materiale, der begæres sagsindsigt i, må derfor vedrøre et anliggende, som vil kunne indbringes for kommunalbestyrelsen som kompetent organ. Retten omfatter også dokumenter, som er undtaget fra offentlighed i forvaltningen.

Anmodningen om sagsindsigt må rettes til borgmesteren i dennes egenskab af øverste daglige leder og den umiddelbart ansvarlige for tilrettelæggelsen af administrationens daglige arbejde. Det er en betingelse, at det nærmere angives, hvilke sager der ønskes indsigt i. Der er således ikke adgang for kommunalbestyrelsesmedlemmer til at foretage en almindelig gennemgang af et antal sager i en forvaltning. Retten til sagsindsigt antages ikke at omfatte materiale, som endnu ikke er endeligt udformet. Andre hensyn kan nødvendiggøre en begrænsning af retten til sagsindsigt f.eks. hensyn til sagens rettidige ekspedition."

I lovforslaget til lov nr. 380 af 14. juni 1995 er følgende anført under de specielle bemærkninger til § 9, nr. 4 (lovforslag nr. 167 som fremsat den 1. februar 1995):

"Til nr. 4

Bestemmelsen lovfæster den eksisterende adgang til sagsindsigt. Retten er knyttet til varetagelsen af hvervet som kommunalbestyrelsesmedlem/udvalgsmedlem, og det materiale, der begæres sagsindsigt i, må derfor vedrøre et anliggende, som vil kunne indbringes for kommunalbestyrelsen/udvalget som kompetent organ. Retten omfatter således ikke f.eks. skatteforvaltningens sager vedrørende skatteligning. Sager vedrørende sociale ydelser til enkeltpersoner kan ikke indbringes for kommunalbestyrelsen, men medlemmerne af det stående udvalg, som varetager de pågældende sagsområder, har som led i dette hverv ret til sagsindsigt i sager inden for disse områder.

Ved sagsmateriale forstås alle dokumenter, der vedrører sagen, samt indførelser i journaler, registre og andre fortegnelser vedrørende den pågældende sags dokumenter. Dokumenter omfatter foruden egentlige skriftstykker også andre aktstykker (f.eks. tegninger, kort og fotografier) samt andre materialer, der træder i stedet for skrift- og aktstykker (f.eks. film lydbånd og videoptagelser).

Retten til sagsindsigt omfatter også dokumenter, der er undtaget fra offentlighed efter lov om offentlighed i forvaltningen, herunder interne notater og referater.

Sagsmateriale, der befinder sig på institutioner m.v. er også omfattet. Retten til sagsindsigt angår alene eksisterende sagsmateriale og giver ikke det enkelte kommunalbestyrelsesmedlem ret til at forlange nyt materiale produceret...”

I Lov om kommunernes styrelse med kommentarer, side 95 f, er blandt andet følgende anført om fortolkning af kommunestyrelseslovens § 9, stk. 1:

”Dvs. alle dokumenter, der vedrører sagen, herunder indførsler i journaler, registre og andre fortegnelser. Retten til sagsindsigt omfatter også dokumenter, der er undtaget fra offentlighed efter lov om offentlighed i forvaltningen, herunder interne notater, fortrolige oplysninger m.v. Sagsmateriale, der befinder sig på kommunens institutioner m.v., er også omfattet.

Udkast til taler udarbejdet af administrationen til brug for f.eks. borgmesteren eller en udvalgsformand vil høre til en sag, uanset om udkastet faktisk benyttes eller benyttes i ændret form, og derfor være omfattet af sagsindsigten. Talemanuskript udarbejdet af taleren selv vil derimod ikke tilhøre en sag, medmindre det overgives til forvaltningen. Det samme gælder manuskripter udarbejdet af administrationen, som taleren efterfølgende har ændret.

...

Adgangen til sagsindsigt omfatter således ikke notater eller andre dokumenter, som endnu ikke er endeligt udformet og afgivet af vedkommende sagsbehandler til andre i eller uden for forvaltningen.

Det materiale, der ønskes sagsindsigt i, skal foreligge i endelig form i kommunen på det tidspunkt, hvor anmodningen om sagsindsigt ekspederes. Der er således ikke efter bestemmelsen en ret for det enkelte medlem til løbende at modtage sagsindsigt i materiale, der fremtidigt tilgår en sag og således (endnu) ikke foreligger i endelig form, enten fordi materialet stadig er under udarbejdelse og derfor endnu ikke har taget endelig form, eller fordi materiale endnu ikke er modtaget i kommunen og således ikke er tilgået sagen. (Skr. af 16. november 1998).”

Statsforvaltningen lægger til grund, at der i forbindelse med drøftelse af den fremtidige skolestruktur i Randers Kommune er givet byrådets medlemmer tilbud om at mødes med den kommunale forvaltning og få forvaltningens foreløbige mundtlige bemærkninger til scenarier herfor.

Statsforvaltningen lægger endvidere til grund, at den kommunale forvaltning i første halvdel af 2014 har givet teknisk bistand i forbindelse med politisk drøftelse af skolestrukturen, således at forvaltningen mundtligt har givet sine foreløbige bemærkninger om mulige konsekvenser for udmøntning af forskellige scenarier.

Statsforvaltningen lægger endelig til grund, at forvaltningen efter det oplyste af praktiske årsager har benyttet tekniske hjælpemidler i form af powerpoint-slides til støtte for den mundtlige kommentering, men ikke har udarbejdet beslutningsoplæg, baggrundsnotater eller på anden vis produceret materiale til enkelte byrådsmedlemmer om emnet. De omhandlede powerpoint-slides blev af forvaltningen betegnet som arbejds-papirer/arbejds-slides og anvendt som et dynamisk dokument, der løbende blev opdateret og ajourført.

Statsforvaltningen konstaterer, at det omhandlede materiale ifølge Randers Byråds udtalelse af 2. september 2014 ikke havde været udleveret til enkelte byrådsmedlemmer.

Statsforvaltningen konstaterer endvidere, at der ifølge kommunens oplysninger af 6. oktober 2014 blev udleveret papirkopier af materialet på møder med den socialdemokratiske byrådsgruppe i sommerferien 2014, hvor en kommunal medarbejder deltog. Kopierne blev afleveret tilbage inden mødernes afslutning.

Statsforvaltningen konstaterer endelig, at de omhandlede powerpoint-slides efterfølgende blev gjort tilgængelige ved offentliggørelse på Randers Kommunes hjemmeside i oktober måned 2014.

På grundlag af ovenstående oplysninger er det Statsforvaltningens opfattelse, at materialet, som den kommunale forvaltning benyttede ved sin bistand i forbindelse med politisk drøftelse af skolestrukturen, som udgangspunkt ikke havde en sådan endelig karakter, at materialet kunne anses for omfattet af kommunestyrelseslovens § 9, stk. 1, der giver kommunalbestyrelsesmedlemmer ret til at gennemse sagsmateriale, når dette i endelig form foreligger i kommunens administration.

Vi har lagt vægt på, at materialet må antages at have været udarbejdet af den kommunale forvaltning som et arbejdspapir under løbende opdatering til brug for forvaltningens bistand til politiske drøftelser.

Det forhold, at materialet har været udleveret på et møde kan efter vores opfattelse give anledning til tvivl om, hvorvidt dette forhold i sig selv indebærer, at materialet bliver omfattet af kommunestyrelseslovens § 9, stk. 1.

Vi må lægge til grund, at den udlevering, der skete på socialdemokratiske byrådsmedlemmers møde i sommeren 2014 ikke var den normale procedure for anvendelse af sådanne slides, og at det ikke var den tilsigtede anvendelse af materialet.

På trods heraf er vi samlet set mest tilbøjelige til at antage, at materialet vil være omfattet af kommunestyrelseslovens § 9, stk. 1, men da det efterfølgende er offentliggjort, finder vi ikke anledning til at foretage mere vedrørende dette punkt.

Vedrørende af Bjarne Overmarks henvendelse af 12. august 2014 om sagsindsigt i materiale om folkeskolen i Randers Kommune fremgår det af henvendelsen, at Bjarne Overmark har rettet sin begæring af 12. august 2014 til direktøren for børn, skole og kultur, som har afslået hans begæring.

Det bemærkes, at begæring om sagsindsigt efter kommunestyrelseslovens § 9, stk. 1, skal rettes til borgmesteren, jf. § 9, stk. 2. Statsforvaltningen må forstå, at sagens materiale var tilgængeligt på kommunens hjemmeside den 13. august 2014, og på den baggrund finder vi ikke anledning til at foretage noget vedrørende dette punkt.

Vedrørende Bjarne Overmarks henvendelse af 15. oktober 2014 om ikke at have modtaget aktindsigt i henhold til sin anmodning af 4. oktober 2014 til kommunen, har vi noteret os kommunens oplysning af 14. januar 2015 om, at materialet er fremsendt og lagt på hjemmesiden i perioden oktober-december 2014, ad flere omgange under henvisning til, at materialet var meget omfattende.

Under henvisning til, at anmodningen er imødekommet, finder vi ikke anledning til at foretage mere vedrørende dette punkt.

På grundlag af ovenstående finder Statsforvaltningen på det foreliggende grundlag ikke anledning til at foretage mere i sagen. Statsforvaltningen finder således ikke grundlag for at behandle spørgsmålet om at sætte byrådets beslutninger af 1. september 2014 og 12. januar 2015 ud af kraft eller suspendere dem efter kommunestyrelseslovens § 50 a om beslutninger, der strider mod lovgivningen, eller at overveje spørgsmålet om optagelse af retsligt forhør efter kommunestyrelseslovens § 49, stk. 4, om tilvejebringelse af oplysninger fra kommunalbestyrelsen ved optagelse af retsligt forhør i overensstemmelse med retsplejelovens § 1018.

Statsforvaltningen har sendt dette brev til de fire ovennævnte byrådsmedlemmer og har sendt en kopi af brevet til Randers Kommune.

Udtalelsen vil blive offentliggjort på www.statsforvaltning.dk i anonymiseret form.

Med venlig hilsen

Hanne Villumsen
kontorchef

/Susanne Hansgaard

Forvaltningsret

Almindelige emner

6. UDGAVE

Karsten Revsbech

Jens Garde

Jørgen Albæk Jensen

Orla Friis Jensen

Helle Bødker Madsen

& Søren Højgaard Mørup

JURIST- OG ØKONOMFORBUNDETS FORLAG

Karsten Revsbech, Jens Garde,
Jørgen Albæk Jensen, Orla Friis Jensen,
Helle Bødker Madsen og Søren Højgaard Mørup

Forvaltningsret

Almindelige emner

6. udgave

2. Grundsætningens anvendelsesområde

Som nævnt er hovedsynspunktet bag magtfordrejningsgrundsætningen, at en forvaltningsmyndighed er forpligtet til at varetage en vis kreds af offentlige anliggender og interesser. Der er ikke tvivl om, at synspunktet omfatter udstedelse af de traditionelle retsakter, dvs. navnlig forvaltningsakter. Også anordninger skal være baseret på saglige hensyn. Spørgsmålet har flere gange foreligget i relation til kommunale vedtægter, jf. den ovenfor omtalte U 1987.311 H vedrørende en ændring af Københavns Kommunes styrelsesvedtægt. Til illustration kan også nævnes U 1963.129 H, hvor det var gjort gældende, at kommunens bopælskrav til tjenestemænd uanset bestemmelse herom i en stadfæstet tjenestemandsvedtægt generelt måtte være ugyldigt. Da kravet imidlertid ikke var hjemlet i den på det relevante tidspunkt gældende vedtægt, tog hverken landsretten eller Højesteret stilling til anbringendet.

Tilsvarende begrænsninger gælder imidlertid uden for det traditionelle område for udøvelse af offentlig myndighed i henhold til loven, herunder faktisk forvaltningsvirksomhed som f.eks. patient- og anden klientbehandling, undervisning og rådgivning, eller hvor der anvendes privatretlige midler.²⁹² Hvor det offentlige driver en virksomhed imod betaling, må det således kræves, at de varetagne hensyn har saglig sammenhæng med virksomheden. Et eksempel er her kommunal forsyning med elementære forbrugsgoder som vand, elektricitet, gas, varme mv. Det meste af den kommunale forsyningsvirksomhed er dog i dag lovreguleret, men det er allerede tidligt fastslået, at kommunerne kun kan varetage interesser, som har forbindelse med forsyningsvirksomheden, jf. U 1929.452 H og U 1936.798. Offentligretlige regler sætter også grænser med hensyn til betalingens størrelse, idet forsyningsvirksomheden i almindelighed skal hvile i sig selv.²⁹³

Med hensyn til det offentliges råden over fast ejendom²⁹⁴ er det i U 1956.289 H fastslået, at det offentliges rådighedsret som vejejer ikke giver adgang til at varetage et hvilket som helst hensyn. Københavns Havnevæsen kunne således ikke som vejejer forbyde en cigarhandler at parkere ud for B & W for der at udlevere bestilt snaps mv. til arbejderne på værftet. Flertal-

292. Også andre retsgrundsætninger, herunder proportionalitetsprincippet og grundsætningen om det pligtmæssige skøn vil være relevante uden for det traditionelle område for myndighedsudøvelse, jf. ovenfor 1. afsnit, III.D.2.b. Om retsgrundsætningernes anvendelse i kommunalretten henvises til Garde og Revsbech: Kommunalret, s. 27 ff., samt Revsbech: Kommunernes opgaver – Kommunalfuldmagten mv., s. 97 ff.

293. Jf. Garde og Revsbech: Kommunalret, s. 68 f., og Revsbech, a.st., s. 140 ff.

294. Om adgangen til at opkræve afgifter for benyttelsen af fast ejendom, som tilhører det offentlige, se ovf. 1. afsnit, III.C.2.c.

Kapitel 4. Saglige krav

lets begrundelse var dels, at cigarhandlerens benyttelse ikke gik ud over, hvad der omfattes af almindelig færdsel, dels at det ikke tilkom havnevæsenet at tilgodese hensynet til at sikre forholdene på en arbejdsplads. Til illustration kan i denne forbindelse også nævnes udbudsreglerne vedrørende salg af fast ejendom. For kommunernes vedkommende følger det af bek. nr. 799 af 24. juni 2014, § 6, stk. 2, at salg til en tilbudsgiver, der ikke har afgivet højeste købstilbud, kan ske, såfremt der herved varetages en saglig kommunal interesse. Dette vil f.eks. kunne være tilfældet, hvor der er tale om salg til institutioner.²⁹⁵ Tilsvarende grænser sættes imidlertid af uskrevne kommunalretlige grundsætninger, idet det er den almindelige regel, at der ikke kan sælges til under markedsprisen, medmindre der hermed varetages et kommunalt formål (til eksempel et bygningsretligt eller byplanmæssigt formål).²⁹⁶ I U 2007.2522 blev det fastslået, at en lejeaftale mellem en kommune, som var ejer af den pågældende grund, og et butikscenter var underlagt almindelige forvaltningsretlige principper. Dette begrundedes med, at selv om lejeaftalen efter sin karakter var en privatretlig disposition, havde bestemmelser i lejeaftalen om sikring af varieret udbud af forretninger og håndhævelsen heraf en sådan lighed med myndighedsudøvelse efter planloven, at kommunen var underlagt almindelige forvaltningsretlige principper. Hverken lighedsprincippet eller magtfordrejningsgrundsætningen var dog tilsidesat.

Fra ombudsmandens praksis kan nævnes FOB 1984.156, hvor det udtaltes, at ministeren for offentlige arbejders beslutning om at opsigte tjenesteabonnementer på dagbladet Politiken måtte opfattes som en »straffeaktion«; en sådan disposition faldt ifølge ombudsmanden ganske uden for den kreds af hensyn, som kontorholdskontoen tog sigte på at varetage. Selv om ombudsmanden samtidig erkendte, at forvaltningsrettens almindelige grundsætninger i første række er udformet med henblik på sagstyper, der mere direkte aktualiserer den enkeltes retsbeskyttelse, og at man derfor i dette tilfælde befandt sig i forvaltningsrettens grænseområde, blev det alligevel henstillet til ministeren at afstå fra at fastholde den trufne beslutning.²⁹⁷ I FOB 2007.375 udtal-

295. Jf. Thomsen, Christensen og Brandt-Hansen: Lov om kommunernes styrelse med kommentarer, 2010, s. 621, 624 ff. og 637.

296. Jf. Garde og Revsbech: Kommunalret, s. 59 f., og Revsbech: Kommunernes opgaver – Kommunalfuldmagten mv., s. 197 ff.

297. Magtfordrejningsgrundsætningen gælder også beslutninger vedrørende en kommunes indre styre, jf. Rønsholdt: Om saglig kommunalforvaltning, s. 743 ff., hvor bl.a. landsretsdømmen i den ovennævnte U 1987.311 H omtales. Også beslutninger vedrørende forvaltningens sagsbehandling skal være båret af saglige hensyn, jf. til illustration »Tamilsagen«, FOB 1988.100 samt nedenfor 3.d om procedurefordrejning mv.

te omb
intervi
til, at h
nalister
tisk on
privath
ligger
kunne
ville va
hinder.

Aln
ningsg
bejdsg
ombuc
grunds
cippel.

3. So
Det er
usagli
Afgør
noget
Genne
medta

I a
get he
mynd
hjem
syn. C
derne
mærk
hvor

298. S
C
g
C
C
s
299. J

te ombudsmanden, at udenrigsministeriet ikke i forbindelse med et afslag på interview kunne lægge vægt på, at udenrigsministeren ikke kunne have tillid til, at hans udtalelser ville blive refereret korrekt eller på en frygt for, at journalisten ville bruge et interview som anledning til yderligere negativ og kritisk omtale. I FOB 1993.119 udtalte ombudsmanden, at et amts afslag på et privathospitals forespørgsel om at levere hornhinder forudsætter, at der foreligger en saglig begrundelse. Det fremgik af sagen, at et afslag ikke sagligt kunne begrundes i en generel holdning imod privathospitaler, hvorimod det ville være sagligt at lægge vægt på gensidighed med hensyn til udveksling af hinder.

Almindelige forvaltningsretlige grundsætninger, herunder magtfordrejningsgrundsætningen, gælder også for forholdet imellem en offentlig arbejdsgiver og de ansatte. I sagerne FOB 2002.80 og FOB 2005.507 fandt ombudsmanden eksempelvis, at ledelsesretten var underlagt almindelige retsgrundsætninger for offentlig myndighedsudøvelse, herunder legalitetsprincippet, saglighedskravet og proportionalitetsprincippet.²⁹⁸

3. *Saglige og usaglige hensyn (typologi)*

Det er naturligvis ikke muligt at give en udtømmende opregning af saglige og usaglige hensyn. Et hensyn er ikke uden videre enten sagligt eller usagligt. Afgørende er, i hvilken sammenhæng det forekommer. Der er imidlertid ikke noget til hinder for at angive nogle hensyn, som typisk vil være usaglige. Gennemgangen i det følgende under a-c omfatter sådanne tilfælde. Desuden medtages under d nogle bemærkninger om procedurefordrejning mv.²⁹⁹

I andre situationer, hvor en forvaltningsmyndighed utvivlsomt har varetaget hensyn, som i hvert fald ville kunne varetages af en anden forvaltningsmyndighed eller af samme forvaltningsmyndighed i medfør af en anden hjemmel, er det ofte vanskeligere at afgøre, om der foreligger usaglige hensyn. Også i disse tilfælde vil den pågældende lovs formål begrænse mulighederne for at inddrage udenforliggende hensyn. Der må imidlertid gøres opmærksom på, at ordet magtfordrejning kan forekomme temmelig bombastisk, hvor afgørelsen af, om et hensyn er sagligt eller usagligt, afhænger af en lov-

298. Se også Revsbech: Forvaltningspersonalet, s. 13 og 71 ff., Hans Gammeltoft-Hansen: Ombudsmandens varetagelse af forvaltningsretlige hensyn inden for det arbejdsretlige område – nogle generelle betragtninger, *Juristen* 2003, s. 241 ff., Jens Kristiansen: Offentlige personaleforhold i en brydningstid, *Juristen* 2003, s. 252 ff., Jon Andersen og Kaj Larsen: Aftalt afskedigelse, U 2003 B.317 ff., U 2005.616 H og U 2005.622 H samt Jens Kristiansen, U 2005 B.214.

299. Jf. i øvrigt typologien i Poul Andersen: *Dansk Forvaltningsret*, s. 370 ff.

Kapitel 4. Saglige krav

fortolkning, hvis udfald måske ikke er utvivlsomt, jf. bemærkningerne nedenfor 4 om specialitetsprincipperne og den nærmere fastlæggelse af lovens formål.

a. Private hensyn

Det er i almindelighed uden videre klart, at varetagelsen af private interesser falder uden for kredsen af saglige hensyn. Særlig klart vil det være, hvor den pågældende tjenestemand eller forvaltningsperson varetager sine egne (f.eks. økonomiske) interesser.³⁰⁰ Den klassiske magtfordrejningslære har i øvrigt sin oprindelse i disse tilfælde. I U 1990.106 fandtes nogle bestemmelser i en lokalplan ugyldige, fordi de varetog den pågældende kommunes egne og et feriecenters privatøkonomiske interesser. Ved lokalplanen blev det muligt at fremme byggeriet af feriecentret, og planen indeholdt samtidig bestemmelser, der hindrede ejerne af naboejendommene i at bebygge deres arealer. Det var de sidstnævnte bestemmelser, der ansås ugyldige. Et problem, der er beslægtet med det her omhandlede, foreligger, hvor en offentlig myndighed fører en særlig lempelig praksis over for sin egen virksomhed. I U 1968.844 fik sagsøgeren dog ikke medhold i, at en kommune havde udvist usaglige hensyn ved at anlægge en særlig lempelig norm over for sin egen forstyrrende virksomhed (en ungdomsklub).³⁰¹

Det er heller ikke vanskeligt som udgangspunkt at fastslå, at det ikke er berettiget at varetage andre personers private interesser, jf. U 1990.106, som er nævnt ovenfor. Det er en almindelig forudsætning i retssystemet, at forvaltningsorganerne udøver en samfundsmæssig funktion. Noget andet er, at grænsen mellem offentlige og private interesser kan være vanskelig at drage. Navnlig må det fremhæves, at det er sagligt vedkommende at inddrage hensynet til de borgere, der berøres af en forvaltningsafgørelse. Hensynet til den berørte parts økonomiske interesser er således et alment sagligt hensyn, der må inddrages ved siden af lovens forvaltningstekniske formål.³⁰² Det kan også være sagligt vedkommende at inddrage en borgers interesse i en afgørelse, selv om den pågældende ikke er adressat for afgørelsen. Der kræves her en

300. I en ansættelsessag, hvor ombudsmanden mente, at flere forhold pegede på, at et uddannelsesråds beslutning var båret af de enkelte rådsmedlemmers personlige præference, blev det understreget, at dette kriterium under ingen omstændigheder lovligt kunne lægges til grund for ansættelsen, jf. FOB 1998.457.

301. Se i øvrigt om inhabilitet i tilfælde, hvor en myndighed har kompetence til at træffe afgørelse vedrørende sin egen virksomhed Revsbech, Nørgaard og Garde: Forvaltningsret – sagsbehandling, kap. III.B.2.e.

302. Jf. FOB 1987.113 og nedenfor 4.c om hensyn, der i almindelighed er saglige.

II.A.3.

undersøgelse af den enkelte lov eller bestemmelse og dens formål. Som eksempel kan anføres planlovens §§ 19-20. Det fremgår bl.a. af disse bestemmelser, at der ved forskellige dispensationer fra bestemmelser, der tilgodeser naboers eller andre omboendes interesser, i almindelighed skal gives disse en orientering og lejlighed til at fremkomme med bemærkninger. Der er derfor ingen tvivl om, at de pågældendes interesser både kan og skal inddrages i sagen. De nævnte personer vil i øvrigt ofte være parter i en sag i forvaltningslovens forstand.³⁰³

U 1962.521 er omvendt et eksempel fra det bygningsretlige område på, at et hensyn til en privat forening ikke var lovligt. Den pågældende bygningsmyndighed – magistraten i Århus – havde udstedt påbud om fjernelse af en ulovligt opført garage. Landsretten udtalte i præmisserne, at den pågældende bestemmelse i bygningsvedtægten i overensstemmelse med kommunens hidtidige praksis måtte forstås således, at den alene gav hjemmel for pålæg i tilfælde, hvor der er sådanne mangler ved et byggeri, at disse ikke kan afhjælpes (om proportionalitetsprincippet se nedenfor C). Samtidig påpegedes det, at kommunen ikke havde været berettiget til at tage hensyn til haveforeningens interesser. Tilsvarende kan nævnes U 1981.375, hvor et vejudlæg fandtes ulovligt og ugyldigt, fordi formålet alene eller i det allervæsentligste antoges at være at skaffe ejeren af en fast ejendom yderligere en adgang til sin ejendom, som han ikke havde kunnet opnå ved aftale med sagsøgeren.

I FOB 2002.238 udtalte ombudsmanden, at det er givet, at en enkelt virksomheds økonomiske interesser ikke kan varetages ved udøvelsen af beføjelser efter planlovgivningen. Ej heller en hel branches (vindmølleindustrien) overordnede erhvervsøkonomiske hensyn kunne begrunde anvendelsen af landsplanbeføjelserne i planlovens § 3, men da der også var et miljømæssigt aspekt, savnede det pågældende landsplandirektiv ikke hjemmel.

I forhold til pressen har ombudsmanden været inde på afgrænsningen af saglige hensyn i forbindelse med selektiv betjening. I FOB 2004.452 udtalte ombudsmanden således, at tilbageholdelse eller forsinkelse af udlevering af oplysninger (aktindsigt) for at sikre en journalist en solohistorie ikke er et sagligt hensyn, uanset om myndigheden har givet journalisten en forventning herom. Hensynet til at sikre et budskab optimal gennemslagskraft ved at lancere det som solohistorie er derimod ikke i sig selv usagligt, om end af mindre vægt i forhold til offentlighedsprincippet.

³⁰³Jf. Revsbech, Norgaard og Garde: Forvaltningsret – sagsbehandling, kap. VI.B.

Kapitel 4. Saglige krav

b. Fagforeningsmagtfordrejning

Problemet i relation til den såkaldte fagforeningsmagtfordrejning er, om forvaltningsmyndighederne i sager vedrørende det offentliges personel kan lægge det betydning, om den pågældende er organiseret. Ønsket om at holde sig uden for fagforeninger kan bl.a. være begrundet i en modvilje mod at yde bidrag til et politisk parti, som man ikke sympatiserer med.^{304 305} *For så vidt angår den offentlige sektor, er det fastslået i en række domme, at det ikke er sagligt vedkommende at lægge vægt på det organisationsmæssige tilhørsforhold.*³⁰⁶ På det private arbejdsmarked har eksklusivaftaler derimod tidligere været anset for lovlige, jf. U 1993.1009 H,³⁰⁷ hvor et boligselskabs eksklusivaftaler med et fagforbund ikke blev tilsidesat.³⁰⁸ Det blev også fastslået i retspraksis, at eksklusivaftaler ikke var i strid med Menneskerettighedsdomstolens (dåværende) praksis.³⁰⁹ Foreningsfrihedsloven fra 1982, som omtales

304. Ved lov om private bidrag til politiske partier og offentliggørelse af politiske partiers regnskaber (lovbek. nr. 1123 af 24. oktober 2006) § 1 er det fastslået, at det skal tilsikres, at faglige sammenslutningers bidrag til politiske partier eller partipolitiske formål i øvrigt opkrævet over medlemskontingentet er frivilligt for det enkelte medlem. Medlemmer, der ønsker at blive fritaget for at betale sådanne bidrag, skal efter § 2, stk. 1, afgive skriftlig erklæring herom. Se i øvrigt til illustration af den tidligere retsstilling U 1967.46 H (kommenteret i U 1967 B.87), hvor flertallet ikke fandt, at en chauffør havde kunnet gøre krav på at være medlem af chaufførernes fagforening uden gennem sin kontingentbetaling at deltage i en ordning, hvorefter en del af kontingentet anvendtes til støtte til den socialdemokratiske presse og Socialdemokratiets politiske arbejde.
305. Det gælder som en almindelig regel, at en myndighed ikke uden lovhjemmel må varetage partipolitiske formål, jf. Garde og Revsbech: Kommunalret, s. 39 f., Jon Andersen i Gammeltoft-Hansen m.fl.: Forvaltningsret, s. 332 f., og FOB 2010 20-4. Ifølge lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet mv. (lovbek. nr. 1349 af 16. december 2008 med senere ændringer) må en arbejdsgiver ikke forskelsbehandle lønmodtagere eller ansøgere til ledige stillinger på grundlag af bl.a. politisk anskuelse, jf. § 2, stk. 1, og § 1, stk. 1. Tilskud til politiske partier og andre politiske aktiviteter ydes i et vist omfang efter lov om økonomisk støtte til politiske partier mv., jf. lovbek. nr. 1291 af 8. december 2006. Se hertil Økonomi- og Ingeniørministeriet skr. af 25. februar 2015. FOB 2002.121 vedrørte en kommunes forslag til formand for huslejenævnet og inddragelse af hensynet til kandidatens partipolitiske tilhørsforhold.
306. Den første principielle højesteretsdom er U 1932.505 H.
307. Se tilsvarende U 1998.1322 H.
308. Se om eksklusivaftaler Ole Krarup og Jørgen Mathiassen: Afskedigelsesret, 1984, s. 14 ff., 94 ff., og 125 ff. samt Ole Krarup i U 1991 B.325 f.
309. Jf. U 2000.1728 H.

II.A.3.

nedenfor, er imidlertid som følge af Menneskerettighedsdomstolens seneste praksis ændret i 2006, således at eksklusivaftaler nu er ugyldige.³¹⁰

En ledende dom vedrørende afskedigelse af offentligt ansatte som følge af organisationsforhold findes i U 1958.868 H (jf. TfR 1959, s. 256, Bogudgaven, s. 249), hvor en kontorassistent blev opsagt, fordi hun ikke ønskede at være medlem af HK. Landsretten og Højesteret fastslog, at der ikke var saglige grunde for forskelsbehandlingen, og opsigelsen fandtes i strid med den efter almindelige retsgrundsætninger påhvilende pligt til ligelig behandling af borgerne. Selv om opsigelsen var ulovlig, fandtes ansættelsen dog »efter karakteren af indstævntes stilling« (funktionærstatus – se domskommentaren) ophørt, men der blev tilkendt erstatning.

Med den nævnte dom blev der kun taget stilling til kravet om medlemskab af selve fagforeningen, ikke til kravet om medlemskab af arbejdsløshedskassen. I U 1967.58 H (jf. U 1967 B.91 f.) dømtes Ministeriet for Offentlige Arbejder imidlertid til at anerkende, at der ikke kunne stilles krav om, at de af vandbygningsvæsenet beskæftigede arbejdere fortrinsvis skulle være medlemmer af Arbejdsmandenes og Specialarbejdernes Arbejdsløshedskasse.

Hvor en afskedigelse reelt er begrundet i det organisationsmæssige tilhørsforhold, har domstolene – også før ikrafttrædelse af foreningsfrihedsloven, jf. om denne straks nedenfor – været utilbøjelige til at acceptere andre saglige hensyn som tilstrækkeligt grundlag for afgørelsen. Hensynet til at undgå uro på arbejdspladsen slår således kun igennem, hvor der foreligger en egentlig nødretssituation, jf. U 1978.626 H, hvor Højesteret accepterede, at en afskedigelse af en sygehjælper, som ønskede fortsat medlemskab af Kristelig Arbejdsløshedskasse, kunne begrundes i nødret (forsvarlig opretholdelse af sygehusdriften truet som følge af arbejdsnedlæggelser). Dette fritager dog ikke forvaltningsmyndigheden for at betale erstatning (erstatningen fastsat af Højesteret til 25.000 kr. imod 10.000 kr. ved landsretsdommen).³¹¹

I 1982 blev det *ved lov forbudt at afskedige en lønmodtager på grund af medlemskab eller manglende medlemskab af foreninger*, jf. lov nr. 285 af 9. juni 1982 om beskyttelse mod afskedigelse på grund af foreningsforhold (foreningsfrihedsloven) § 1 og § 2, stk. 1. Loven gælder både for offentlige og private ansættelsesforhold. Den var oprindeligt en følge af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 13. august 1981 i den såkaldte British

310. Lovbek. nr. 424 af 8. maj 2006 §§ 4 c og 4 d. Lovens titel er samtidig ændret fra lov om beskyttelse mod afskedigelse på grund af foreningsforhold til lov om foreningsfrihed på arbejdsmarkedet.

311. Se om landsretsdommen Jørgen Mathiassen i Ugeskrift for Læger 1977.914 ff.

Kapitel 4. Saglige krav

Rail-sag (EMD 44 Young, James og Webster)³¹² og rakte ikke videre end nødvendigt som følge af dommen. Navnlig fandt forbuddet i § 2, stk. 1, efter stk. 2 ikke anvendelse, såfremt lønmodtageren ved ansættelsen var bekendt med, at arbejdsgiveren stillede medlemskab af en forening eller en bestemt forening som betingelse for beskæftigelse i virksomheden, og det samme gjaldt efter stk. 3, når en lønmodtager, der var medlem af en forening, efter ansættelsen blev gjort bekendt med, at medlemskabet var en betingelse for fortsat ansættelse i virksomheden.³¹³ Som følge af en dom fra Menneskeretlighedsdomstolen af 11. januar 2006 i sagerne Sørensen mod Danmark og Rasmussen mod Danmark³¹⁴ er loven imidlertid – som tidligere omtalt – ændret ved lov nr. 359 af 26. april 2006 således, at begrænsningerne i § 2, stk. 2, og stk. 3, er ophævet.³¹⁵

For offentligt ansattes vedkommende kan magtfordrejning eller lighedsgrundsætningen fortsat påberåbes ved siden af foreningsfrihedsloven. I U 1986.898/3 H, jf. U 1987 B.50, fandtes en afskedigelse af 8 HT-ansatte chauffører, som ikke ville melde sig ind i den lønmodtagerorganisation, der havde overenskomsten med amtsrådsforeningen, således stridende både mod foreningsfrihedsloven og mod den forvaltningsretlige lighedsgrundsætning.

De offentligretlige grundsætninger har også selvstændig betydning, hvor der som følge af foreningsforhold anvendes andre sanktioner end afskedigelse, men beskyttelsen er muligvis noget ringere.³¹⁶ Også i øvrigt er udgangspunktet, at en offentlig myndighed ikke må forskelsbehandle på grundlag af organisationsforhold. Det er derfor usaglig forskelsbehandling, hvis der ved tildeling af lokalløn tages hensyn til, om en ansat er eller ikke er medlem af en bestemt fagforening eller af en fagforening overhovedet.³¹⁷

Indtil en lovændring i 1990 var konsekvensen af en afskedigelse i strid med foreningsfrihedsloven, at arbejdsgiveren skulle betale en godtgørelse. Man kunne dog rejse det spørgsmål, om offentligt ansatte som følge af, at de

312. Jf. Lars Adam Rehof i U 1987 B.193 ff. og Den Europæiske Menneskeretskonvention, kommenteret af Peer Lorenzen m.fl., 3. udg., 2011, s. 905.
313. Et eksempel på anvendelse af begrænsningerne ved privat ansatte findes i U 1992.555.
314. Sagerne 53562/99 og 52620/99.
315. Lovbek. nr. 424 af 8. maj 2006 om foreningsfrihed på arbejdsmarkedet.
316. Jf. U 1992.699 H vedrørende en forflytelse. På grund af sagens konkrete omstændigheder fandtes krænkelse af den pågældendes foreningsfrihed ikke at fremtræde med en sådan klarhed, at Indenrigsministeriet havde haft grundlag for at annullere forflytelsen, jf. om klarhedskriteriet, Garde og Revsbech: Kommunalret, s. 98 ff.
317. Jf. U 1997.1508 H, hvor flertallet dog ikke fandt, at lighedsgrundsætningen eller EMRK artikel 11 var tilsidesat. Se også U 2005.2111 H.

tillige kan pågælde underlagt tid, at foren at afskedige ugyldige.³¹⁸ 1958.868 H næppe tilsig privat ansat 1990 ændre delse eller af, at opretl bart urimeli ke underker Som tidl organisatio der bortset opfattelse e tilkendtes s grundelse (s for afskedig ening. Mes 1984 udmel tede at arbe tjeneste. I l forsvarlig f fremtid at a Beslutninge imod foreni sterets flert fornødne kl sesprocedur dom, jf. U

318. At der il bedskon Peer Lor 319. Det stille stalning 320. Jf. om kl

II.A.3.

tillige kan påberåbe sig offentligretlige grundsætninger, kunne få en afskedigelse underkendt som ugyldig. I U 1986.898/3 H fastslog Højesteret imidlertid, at foreningsfrihedsloven ikke gav lønmodtageren ret til genansættelse, og at afskedigelserne heller ikke på andet grundlag kunne tilsidesættes som ugyldige.³¹⁸ Dermed var dommen på linje med den tidligere omtalte U 1958.868 H, og det fremhævedes i kommentaren, at man herved undgik en næppe tilsigtet eller velbegrunnet forskel på retsstillingen for offentligt og privat ansatte, jf. U 1987 B.55. Som følge af dommen blev *loven imidlertid i 1990 ændret, således at lønmodtageren efter påstand har krav på opretholdelse eller genoprettelse af arbejdsforholdet*, for privat ansatte dog betinget af, at opretholdelse eller genoprettelse af arbejdsforholdet ikke findes åbenbart urimeligt (nu lovbek. nr. 424 af 8. maj 2006 § 4). Hvis afskedigelsen ikke underkendes, er konsekvensen som hidtil betaling af godtgørelse (§ 4 a).

Som tidligere omtalt har domstolene, hvor en afskedigelse har sin rod i det organisationsmæssige tilhørsforhold, ikke været tilbøjelige til at acceptere, at der bortset herfra kan være et sagligt grundlag for afskedigelsen.³¹⁹ Denne opfattelse er videreført i relation til foreningsfrihedsloven. I U 1989.249 H tilkendtes således godtgørelse, idet det uanset afskedigelseskrivelsernes begrundelse (samarbejdsproblemer) fandtes godtgjort, at den reelle begrundelse for afskedigelserne var, at sagsøgerne var medlemmer af Kristelig Fagforening. Mest markant er imidlertid en sag vedrørende en brandmand, som i 1984 udmeldte sig af brandfolkernes organisation. Da de øvrige ansatte nægtede at arbejde sammen med ham, havde han siden 1985 været fritaget for tjeneste. I 1988 indledtes afskedigelsesprocedure begrundet med hensynet til forsvarlig forvaltning (at kommunen ikke kunne være forpligtet til i en uvis fremtid at aflønne den pågældende uden mulighed for at beskæftige ham). Beslutningen herom blev annulleret af Indenrigsministeriet som stridende imod foreningsfrihedsloven. Ministeriets afgørelse blev underkendt af Højesterets flertal ved dommen i U 1990.601 H, idet den ikke fandtes at have det fornødne klare grundlag.³²⁰ Kommunen indledte derefter på ny afskedigelsesprocedure, men den derpå følgende afskedigelse blev ved Højesterets dom, jf. U 1992.469 H, underkendt og kommunen tilpligtedes at opretholde

318. At der ikke var ret til genansættelse, var ikke i strid med artikel 11 i menneskerettighedskonventionen, jf. Den Europæiske Menneskeretskonvention, kommenteret af Peer Lorenzen m.fl., 3. udg., 2011, s. 904.

319. Det stiller sig muligvis anderledes, hvor der er tale om anvendelse af mildere foranstaltninger, jf. U 1992.699 H.

320. Jf. om klarhedskriteriet, Garde og Revsbech: Kommunalret, s. 98 ff.

Kapitel 4. Saglige krav

eller genoprette ansættelsesforholdet. Hensynet til forsvarlig forvaltning (tidsfaktoren) slog altså ikke igennem i den sidste ende.³²¹

Afslutningsvis skal gøres en bemærkning angående *den internationale regulering af foreningsfriheden*. Den i dette afsnit omhandlede problematik vedrører hovedsageligt, hvad man har kaldt den negative foreningsfrihed (retten til ikke at være medlem af en forening). Den negative foreningsfrihed antages efter en snæver fortolkning af grl. § 78 ikke at være grundlovsbeskyttet,³²² idet bestemmelsen kun omfatter retten til at danne foreninger (uden forudgående tilladelse). I U 1986.898/3 H forkastede Højesteret da også et anbringende om, at afskedigelsen af de 8 HT-chauffører var i strid med § 78. Med hensyn til menneskerettighedskonventionens artikel 11 anførte retten, at bedømmelsen måtte ske efter foreningsfrihedsloven, der blev vedtaget for at opfylde Danmarks forpligtelser efter konventionens artikel 11 (om foreningsfrihed), og denne lov var som omtalt ovenfor overtrådt i denne sag. I 1999 fastslog Højesteret i to domme,³²³ at der ikke i Menneskerettighedsdomstolens praksis var grundlag for at indlægge en udvidet beskyttelse af den negative foreningsfrihed i artikel 11 i forhold til den, som fremgik af dommen i British Rail-sagen, som var baggrunden for foreningsfrihedsloven.³²⁴ I sagerne Sørensen mod Danmark og Rasmussen mod Danmark fandt Menneskerettighedsdomstolen imidlertid på grundlag af en videreudvikling af beskyttelsen af den negative foreningsfrihed, at der var sket en krænkelse af artikel 11.³²⁵ Som følge af dommen blev foreningsfrihedsloven som tidligere omtalt

321. Dette kan muligvis skyldes, at foreningsfrihedsloven i mellemtiden var blevet skærpet, således at ugyldighed nu var hjemlet. I U 1999.581 H fandtes en afskedigelse derimod ikke begrundet i fagforeningsmæssige forhold. Se tilsvarende U 1998.97 H.
322. Jf. Germer: Statsforfatningsret, s. 400, og Christensen, Albæk, Jensen og Hansen Jensen: Dansk Statsret, s. 353 ff.
323. U 1999.1316 H og U 1999.1496 H. Se også U 2005.1677.
324. Det var derimod antaget i litteraturen, at der var anlagt en udvidet beskyttelse i EMD 244 Sigurjonsson, og det har givet anledning til diskussion, om Menneskerettighedsdomstolens praksis – efter at menneskerettighedskonventionen var blevet gjort direkte anvendelig i Danmark – ubetinget skulle lægges til grund af danske domstole, jf. Lars Adam Rehof: Den europæiske Menneskerettighedskonvention med kommentarer, 1994, s. 286 f., Erik Werlauff, Juristen 1997, s. 362 ff., Jens Garde og Michael Hansen Jensen, Juristen 1998, s. 351 ff., Caroline Heide-Jørgensen, U 2001 B.266 ff., Jonas Christoffersen, U 2001 B.446 ff., Peer Lorenzen, Lov & Ret 3/1959.4 ff., Erik Werlauff, Juristen 1999, s. 73 ff., Jens Vedsted-Hansen, Juristen 2001, s. 44 ff., og Jens Garde og Michael Hansen Jensen, Juristen 2002, s. 75 ff.
325. Menneskerettighedsdomstolens dom af 11. januar 2006 omfattende sagerne 52562/99 og 52620/99.

ændret, s
gerne i §

c. Fina.
Varetage
ulovlig. C
mende ir
gørelse, c
naturligv
retningsn
afskedige

I øvrig
at finansi
terielle h
ydelse, se
lovgivnin
tet.³³⁰ De
til, at be
hvordan
se hensyn

326. Jf. Ge
327. I det

udtry
prær
eller:
og 3.
1999.

toft-I

328. Det c
hvori

økon

329. Dette
1999
m.fl.,
strati

get.
330. Inder
drage
man

331. Jf. Zi
og de

ændret, således at eksklusivaftaler nu er ugyldige, og således at begrænsningerne i § 2, stk. 2 og stk. 3, blev ophævet.³²⁶

*c. Finansielle hensyn*³²⁷

Varetagelse af hensynet til det offentlige finanser³²⁸ er ikke uden videre ulovlig. Om dette er tilfældet, afhænger af, om hensynet er sagligt vedkommende inden for det pågældende forvaltningsområde og i relation til den afgørelse, der skal træffes. Ved f.eks. budgetbeslutninger er finansielle hensyn naturligvis oplagt relevante. Det samme vil ofte være tilfældet inden for forretningsmæssigt prægede områder. Det vil f.eks. også være lovligt at foretage afskedigelser af besparelseshensyn.³²⁹

I øvrigt er udgangspunktet med hensyn til udstedelse af forvaltningsakter, at finansielle hensyn ikke indgår i afvejningen inden for rammerne af den materielle hjemmel. En kommune vil f.eks. ikke kunne give afslag på en social ydelse, som en borger i øvrigt ville være berettiget til i henhold til den sociale lovgivning med den begrundelse, at der ikke er afsat flere midler på budgettet.³³⁰ Det kan dog ikke afvises, at en fortolkning af retsgrundlaget kan føre til, at bevillingsmæssige eller økonomiske hensyn kan være relevante for, hvordan en lovbestemmelse anvendes.³³¹ Det må endvidere bemærkes, at visse hensyn, som har sammenhæng med finansielle hensyn, generelt er saglige

326. Jf. Germer: Statsforfatningsret, s. 402 f.

327. I det følgende tænkes kun på tilfælde, hvor de finansielle hensyn, uden at have fundet udtryk i afgørelsens indhold (retsvirkninger), indgår som en bestanddel af afgørelsens præmisser. F.s.v. angår afgørelser, hvorved borgerne pålægges økonomiske byrder, eller som indeholder økonomiske vilkår, henvises til fremstillingen i 1. afsnit III.C.2.c og 3. afsnit. Se om varetagelse af finansielle formål Michael Gøtze: *Magtfordrejning*, 1999, s. 144 ff., Jon Andersen i *Juristen* 2002, s. 102 f., og Jon Andersen i *Gammeltoft-Hansen m.fl.: Forvaltningsret*, s. 335 ff.

328. Det er som udgangspunkt ulovligt at tage hensyn til privatøkonomiske interesser, hvorimod hensynet til berørte borgeres interesser i forbindelse med indgreb, herunder økonomiske interesser er almene saglige hensyn, jf. ovenfor 3.a og nedenfor 4.c.

329. Dette er forudsat i retspraksis og i ombudsmandens praksis, jf. til eksempel U 1999.581 H, U 2000.2053 H, U 2007.537 H og FOB 2000.77 ff. *Gammeltoft-Hansen m.fl., a.st.*, s. 337. Se også U 2003.646 H, hvor en kommunes nedsættelse af administrationsbidrag til selvejende daginstitutioner for børn og unge ikke fandtes uberettiget.

330. Inden for rammerne af kommunalfuldmagten vil en kommune derimod kunne inddrage hensynet til de kommunale ressourcer i prioriteringen med hensyn til, hvad man vil yde tilskud til.

331. Jf. Zahle: *Dansk forfatningsret* 2, s. 73 f., og *Gammeltoft-Hansen m.fl., a.st.*, s. 337 og den nedenfor anførte retspraksis.

Kapitel 4. Saglige krav

hensyn. Dette gælder til eksempel hensynet til at undgå værdispild og hensynet til administrativ konvensens.

Et praktisk vigtigt område for finansiel magtfordrejning er tilfælde, hvor det offentlige forsøger at skaffe sig indtægter ved anvendelsen af beføjelser, der ikke vedrører skatte- og afgiftsopkrævningen.³³²

Den ovenfor under 2 nævnte dom i U 1929.452 H. som vedrørte afbrydelse af gas og elforsyning som middel til inddrivelse af skatterestance, viser, at hensyn til kommunens indtægter gennem beskatning kun lovligt kan varetages gennem de ved skattelovgivningen tillagte beføjelser.³³³ I denne forbindelse kan også nævnes FOB 1975.380, hvor en kommunes forhøjelse af vandafgiften for at skaffe overskud på vandforsyningen og dermed nedbringe de kommunale skatter, fandtes uretmæssig.

En mere indirekte usaglig varetagelse af skattemæssige hensyn kan forekomme ved forskellige former for favorisering af personer, der har bopæl i en kommune.³³⁴

Varetagelse af usaglige finansielle hensyn kan naturligvis også forekomme på anden måde end som varetagelse af beskatningsmæssige hensyn. To velkendte eksempler er U 1928.675 H og U 1932.1022 H. Et nyere eksempel er den ovenfor (a) nævnte U 1990.106, hvor nogle bestemmelser i en lokalplan fandtes ugyldige, fordi de varetog såvel den pågældende kommunes som et feriecenters privatøkonomiske interesser. U 1928.675 H viser, at saglige og usaglige hensyn som tidligere omtalt naturligvis kan forekomme samtidig, og

332. Det ligger i øvrigt uden for de kommunale opgaver at iværksætte en virksomhed alene med det formål at tjene penge, jf. Garde og Revsbech: Kommunalret, s. 26 f., og Revsbech: Kommunernes opgaver – kommunalfuldmagten mv., s. 95 og 129 ff. I modsat retning Heide-Jørgensen: Den kommunale interesse, s. 113, og herimod Karsten Revsbech i Juristen, 1994, s. 425.

333. Ved lov nr. 1093 af 21. december 1994 (lovbek. nr. 336 af 13. maj 1997) er der skabt hjemmel for begrænsninger i skyldneres mulighed for at deltage i offentlige udbudsforretninger. Se i øvrigt om forskellige lovbestemmelser om tilbagekaldelse af autorisationer som følge af gæld til det offentlige Helle Bødker Madsen og Tom Latrup-Pedersen, U 1993 B.56: Inddrivelse af offentlige fordringer – om et næringsforbud.

334. Se til illustration U 1963.129 H (afskedigelse af en bibliotekar, der var flyttet til en anden kommune) og U 1958.455 (i en sag om fritagelse for ejendomsskyld var et bopælskriterium ikke sagligt). Bopælskravets umiddelbare formål kan være at støtte egne næringsdrivende. I så fald træder det finansielle hensyn (at skabe et bedre skattegrundlag i kommunen) noget i baggrunden, jf. U 1935.526 H, U 1936.765 og U 1937.797. Om bopælskrav i kommunalretten, se Garde og Revsbech: Kommunalret, s. 46 ff., og Revsbech, Kommunernes opgaver – Kommunalfuldmagten mv., s. 385 ff., samt Heide-Jørgensen: Den kommunale interesse (se stikordsregister: Bopælsens betydning).

at annullatio:
kan anses fo
pel findes i U
flertallet dog
gen kunne t
blev en beste
for bebyggel
og tv-progra
anlæg, ikke
sen ikke tjen
H var det b
landsretten e
varetage usa
derimod pål
liger. Højest
blev indrette
opfyldt, hvo
Kulturminis
bindelse me
varslingsord
et indtægste

d. Procedu
En særlig fo
forvaltnings
der kræver e
cesfordrejni

Til illust
og ændring
fra en lokal
plan, jf. plan
sation krævi
planen, jf. §

335. Se nu pl

336. Folketing
hjemmes

337. Jf. Bent
Jon And

at annullation af forvaltningsafgørelsen kun vil ske, hvis det usaglige hensyn kan anses for værende af afgørende betydning. Et til dels tilsvarende eksempel findes i U 1986.864 H. Her var varetagelsen af økonomiske hensyn ifølge flertallet dog ikke i sig selv ulovligt, men det fremhævedes tillige, at ordningen kunne begrundes med kontrol af miljømæssige grunde. I U 1991.373 blev en bestemmelse i en lokalplan om, at bebyggelse ikke måtte tages i brug, før bebyggelsen var tilsluttet det kommunale bynet for modtagelse af radio- og tv-programmer,³³⁵ og om, at der ikke måtte opsættes udvendige antenneanlæg, ikke tilsidesat. Sagsøgeren fik dermed ikke medhold i, at bestemmelsen ikke tjente planmæssige, men alene økonomiske formål. Og i U 2008.108 H var det berettiget at opkræve passagebidrag til et vandværk, og hverken landsretten eller Højesteret fandt, at reglerne herom var anvendt forkert for at varetage usaglige (økonomiske) interesser. I U 2000.86 H blev en kommune derimod pålagt at tilbagebetale garantibeløb efter opførelse af erstatningsboliger. Højesteret lagde vægt på, at formålet med garantien – at sikre, at der blev indrettet og ibrugtaget boliger til erstatning for nedlagte lejligheder – var opfyldt, hvorfor garantien ikke længere kunne påberåbes. I en sag³³⁶ fandt Kulturministeriet (og ombudsmanden) det ikke lovligt, at kommuner i forbindelse med en beslutning om, hvorvidt biblioteksbrugere skulle tilbydes en varslingsordning (med henblik på rettidig aflevering af bøger) lagde vægt på et indtægtstab i form af mindre gebyrbetaling.

d. Procedurefordrejning mv.

En særlig form for magtfordrejning foreligger, hvor forvaltningen vælger en forvaltningsafgørelse, der kun kræver en enkel proces, i stedet for en afgørelse, der kræver en mere besværlig procedure. Grundsætningen herom kaldes *proccesfordrejning* eller *procedurefordrejning* (*détournement de procédure*).³³⁷

Til illustration kan nævnes planlovens bestemmelser om tilvejebringelse og ændring af lokalplaner og dispensationer fra lokalplaner. Dispensationer fra en lokalplan udstedes efter en enklere procedure end ændring af en lokalplan, jf. planlovens §§ 19-21 sammenholdt med kap. 6. Udstedelse af dispensation kræver imidlertid, at dispensationen ikke er i strid med principperne i planen, jf. § 19, stk. 1, og der kan ikke ved denne bestemmelses anvendelse.

335. Se nu planlovens § 15, stk. 10.

336. Folketingets Ombudsmands sag, j.nr. 2008-0720-751/LY1 (16. juli 2008, nyhed på hjemmesiden).

337. Jf. Bent Christensen: Forvaltningsret – opgaver, hjemmel, organisation, s. 200 f., og Jon Andersen i Gammeltoft-Hansen, m.fl.: Forvaltningsret, s. 242 f. og 375.

Kapitel 4. Saglige krav

tages hensyn til, at alternativet er fremskaffelse af et nyt plangrundlag under anvendelse af den mere besværlige planændringsprocedure.

En tilsvarende problemstilling kendes fra tjenestemand retten, hvor det er omdiskuteret, i hvilket omfang der er valgfrihed mellem diskretionær afskedigelse og afskedigelse som følge af tjenesteforseelse.³³⁸ Der kan også foreligge procesfordrejning, hvor en ansat selv søger sin afsked, hvis alternativet er uansøgt afskedigelse. Ved uansøgt afskedigelse skal der foretages partshøring, og en eventuel afskedigelse skal ledsages af en begrundelse mv. En ansøgt afskedigelse opfattes derimod normalt som begunstigende, og det er derfor en forudsætning, at der ikke er tvivl om, at den ansatte har truffet sin beslutning på et korrekt og fyldestgørende grundlag, herunder at beslutningen ikke er foranlediget af en vildfarelse eller af utilbørligt pres fra myndigheden.³³⁹ En til dels tilsvarende situation kan foreligge, hvor en offentlig arbejdsgiver har indgået en aftale med den ansatte om afskedigelse. I FOB 1998.491 fandt ombudsmanden uanset et indgået forlig om en afskedigelse, at der var tale om et sagsforløb, som i sin helhed var omfattet af forvaltningslovens afgørelsesbegreb, således at reglerne om partshøring, partsaktindsigt og begrundelse skulle iagttages.³⁴⁰ I U 2003.721 fandt landsretten tilsvarende, at et amts aftale med en overlæge om fratræden reelt var en uansøgt afskedigelse, som måtte anses for ugyldig, da reglerne om partshøring ikke var opfyldt. Højesteret er imidlertid kommet til det modsatte resultat i dommene U 2005.616 H og U 2005.622 H. Det fastslås i U 2005.616 H, at efter forvaltningslovens ordlyd og forarbejder er en aftale om fratræden ikke omfattet af afgørelsesbegrebet, og der kunne heller ikke i det forhold, at forvaltningsprocessuelle forskrifter som udgangspunkt er ufravigelige, indlægges et forbud imod aftalte fratrædelsesordninger, der gør op med eventuelle sagsbehandlingsfejl i det foregående forløb. I U 2005.622 H henviser Højesteret til dommens referat i U 2005.616 H.³⁴¹

338. Se herom nærmere Revsbech: Forvaltningspersonalet, s. 109 ff. Fra nyere ombudsmandspraksis kan nævnes FOB 2005.258.

339. Jf. FOB 2000.77. En mere speciel situation forelå i FOB 2006.631, hvor en ansøger var tilbudt ansættelse på visse vilkår, men efter et møde hos ansættelsesmyndigheden fik afslag på ansættelse. Ombudsmanden fandt imidlertid, at der var indgået en bindende aftale om ansættelsen, og derfor skulle proceduren for uansøgt afskedigelse være fulgt.

340. Se tilsvarende FOB 2003.527.

341. Ifølge U 2005.2111 H er aftaler om fordeling af lokallønsmidler heller ikke afgørelser omfattet af forvaltningsloven. Se i øvrigt om den nævnte problemstilling, Jon Andersen og Kaj Larsen i U 2003 B.317 ff., Revsbech: Forvaltningspersonalet, s. 84 f., samt Revsbech, Nørgaard og Garde: Forvaltningsret – sagsbehandling, s. 24 og 196 f.

En særlig
ningsmyndi
kvalificered
sagsbehandl
erstatningsa

4. Den næ

a. Indledn

Det er tidlig
vis kreds af
varetagelse
er typisk el
3). Den næ
mer, der fo
gøres, om e

Den næ
sker ved fo
data. Lov
ser eller an
nemgang a
lovens for
lov om stat
foranstalt
erhvervs
strationen
som medfe

Med he
vens formé

342. Illustre
1990's
denfor
ling, s.

343. Se Ben
on, s. i
ning er
flertal t
ri som
hjemm

344. Se U 2
ringen

II.A.4.

En særlig form for magtfordrejning foreligger endvidere, hvor en forvaltningsmyndighed forfølger et bestemt formål med at trække tiden ud, dvs. den *kvalificerede forsinkelse* i modsætning til simpel forsinkelse, hvor en rimelig sagsbehandlingstid blot er overskredet. Kvalificeret forsinkelse kan medføre erstatningsansvar, jf. fra nyere praksis U 1992.567 H.³⁴²

4. Den nærmere fastlæggelse af lovens formål. Specialitetsprincipperne

a. Indledning

Det er tidligere anført, at forvaltningsmyndighederne er sat til at varetage en vis kreds af offentlige anliggender og interesser, og at det vil være ulovligt at varetage andre formål end de således forudsatte (jf. ovenfor 1). Visse hensyn er typisk eller ofte usaglige i forhold til lovens forudsatte formål (jf. ovenfor 3). Den nævnte typologi dækker imidlertid kun et ringe udsnit af de problemer, der forekommer i forvaltningsmyndighedernes praksis, når det skal afgøres, om et hensyn er sagligt eller usagligt i en given sammenhæng.

Den nærmere fastlæggelse af den enkelte lovs eller bemyndigelses formål sker ved fortolkning.³⁴³ I betragtning kommer her alle gængse fortolkningsdata. Lovens formål vil således kunne fremgå af særlige formålsbestemmelser eller andre bestemmelser i loven, af lovens motiver, ved en samlet gennemgang af lovkomplekset eller eventuelt af bredere overvejelser vedrørende lovens formål.³⁴⁴ I U 2006.1028 H fastslog Højesteret således vedrørende en lov om statstilskud til energibesparelser, hvorefter der kunne gives tilskud til foranstaltninger, der medfører bedre energiudnyttelse eller energibesparelse i erhvervsvirksomheder, at det måtte følge af lovens formål, at det ved administrationen af puljemidlerne er lovligt fortrinsvis at yde støtte til de projekter, som medfører størst energibesparelse.

Med henblik på den mere detaljerede fastlæggelse af, i hvilket omfang lovens formål er bindende for forvaltningen, har man opstillet to såkaldte spe-

342. Illustrerende er også »Tamilsagen«, jf. FOB 1988.100. Undersøgelsesretten af 10. juli 1990's Beretning om Tamilsagen og Rigsrettens dom, jf. U 1995.672. Se i øvrigt nedenfor kap. 9.V.A og Revsbech, Nørgaard og Garde: Forvaltningsret – sagsbehandling, s. 149 ff.

343. Se Bent Christensens fremstilling i: Forvaltningsret. – opgaver, hjemmel, organisation, s. 128 ff. Det volder ofte betydelige vanskeligheder at afgøre, om en foranstaltning er omfattet af lovens formål, jf. til illustration U 2003.549 H, hvor Højesterets flertal tilsidesatte en afgørelse om, at en arbejdsløshedskasse ikke måtte afholde lotteri som led i annonsekampagne, hvorimod mindretallet fandt, at afgørelsen havde hjemmel i loven og ikke var baseret på et ulovligt kriterium.

344. Se U 2015.2882/2 H, der tog udgangspunkt i formålet med en lokalplan ved vurderingen af, hvilke hensyn der var saglige.

Hans B. Thomsen, Pernille Christensen
og Lise Brandi-Hansen

Lov om kommunernes styrelse
med kommentarer

Normalforretningsordenen
med kommentarer

Jurist- og Økonomforbundets Forlag
2010

KAPITEL III

Udvalg m.v.

§ 17¹⁾

Til varetagelse af den umiddelbare forvaltning²⁾ af kommunens anliggender nedsættes et økonomiudvalg samt et eller flere stående udvalg,³⁾ hvis sammensætning og myndighedsområde fastsættes i styrelsesvedtægten. Udvalgenes medlemstal skal være ulige og kan ikke overstige halvdelen af kommunalbestyrelsens medlemstal.⁴⁾

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen vælger medlemmer af de udvalg, kommissioner, bestyrelser og lignende, hvori kommunalbestyrelsen eller kommunen i henhold til andre⁵⁾ bestemmelser skal være repræsenteret.

Stk. 3. Valg af medlemmer til de i stk. 1 og 2 nævnte udvalg m.v. finder sted umiddelbart efter valg af kommunalbestyrelsens formand og næstformand (næstformænd).⁶⁾ Valgene har virkning for kommunalbestyrelsens funktionsperiode.⁷⁾

Stk. 4. I øvrigt kan kommunalbestyrelsen nedsætte særlige udvalg til varetagelse af bestemte hverv eller til udførelse af forberedende eller rådgivende funktioner for kommunalbestyrelsen, økonomiudvalget eller de stående udvalg.⁸⁾ Kommunalbestyrelsen bestemmer de særlige udvalgs sammensætning og fastsætter regler for deres virksomhed.⁹⁾

*Stk. 5.*¹⁰⁾ Indenrigs- og socialministeren kan¹¹⁾ fastsætte regler om, i hvilke tilfælde kommunalbestyrelsen skal¹²⁾ nedsætte et udvalg til udførelse af forberedende eller rådgivende funktioner for kommunalbestyrelsen, økonomiudvalget eller de stående udvalg i sager vedrørende det tyske mindretal i Sønderjylland,¹³⁾ samt om udvalgets sammensætning¹⁴⁾ og virksomhed.¹⁵⁾

*Stk. 6.*¹⁶⁾ Medlemmerne af kommunalbestyrelsen er pligtige at modtage valg til udvalg, kommissioner, bestyrelser og lignende samt til at udføre øvrige hverv, som kommunalbestyrelsen måtte tildele dem. Kommunalbestyrelsen kan også, medmindre andet særligt er bestemt, overlade hverv til andre af kommunens beboere, som er villige dertil.¹⁷⁾

§ 17

Stk. 7. Kommunalbestyrelsen drager omsorg for indretning af kommunens administration og fastsætter regler om ansættelse og afskedigelse af kommunalt personale.¹⁸⁾

1) Stk. 4, 2. pkt., stk. 6 og stk. 7, som affattet ved lov nr. 629 af 23. december 1980, jf. note 9, note 16 og note 18.

Stk. 1 som affattet ved lov nr. 220 af 5. april 1989.

Efter denne lovændring er der ikke i den kommunale styrelseslov andre bindinger vedrørende udvalgsstrukturen end krav om, at der skal nedsættes et økonomiudvalg og mindst ét stående udvalg. Se dog § 65 a om udvalgsløst styre.

Baggrunden for lovændringen i 1989 var overvejelser i en række kommuner om at reducere antallet af stående udvalg med henblik på at imødegå en for kraftig sektoropdeling og at fremme en mere helhedspræget anskuelse af kommunens problemer.

Stk. 5 som affattet ved § 45 i lov nr. 540 af 24. juni 2005 som led i kommunalreformen.

Lov nr. 522 af 24. juni 2005 om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats, som henhører under Beskæftigelsesministeriets område, indeholder i § 14 bindinger vedrørende udvalgsstrukturen. Det følger således af § 14, stk. 2 og 3, at enten økonomiudvalget eller et stående udvalg skal varetage den umiddelbare forvaltning af kommunens beskæftigelsesopgaver (opgaver efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, efter lov om aktiv socialpolitik, dog ikke kapitel 10 og 10 a, efter lov om sygedagpenge, efter lov om ret til orlov og dagpenge ved barsel samt de beskæftigelsesrettede opgaver efter integrationsloven og ydelser knyttet hertil, dog ikke §§ 35-39). Såfremt der oprettes et stående udvalg til at varetage disse opgaver, følger det af § 14, stk. 3, at det nævnte stående udvalg ud over beskæftigelsesopgaven alene kan varetage nogle i loven positivt opregnede opgaver, herunder den overordnede integrationsindsats. Dette indebærer, at såfremt beskæftigelsesopgaven ikke henlægges til økonomiudvalget, skal der være mindst to stående udvalg i en udvalgsstyret kommune.

2) Økonomiudvalget og de stående udvalg er ikke – bortset fra særligt hjemlede undtagelsestilfælde i lovgivningen, jf. note 5 til § 1 – tillagt selvstændig kompetence, men skal varetage den umiddelbare forvaltning af kommunens anliggender. Heri ligger, at det påhviler udvalgene at afgøre alle sædvanlige, løbende sager inden for udvalgets sagsområde, medmindre andet følger af lovgivningen eller af kommunalbestyrelsens beslutning, se note 3 til § 21.

Udvalgenes varetagelse af den umiddelbare forvaltning indebærer tillige, at kommunalbestyrelsens beslutninger som udgangspunkt skal forberedes ved udvalgsbehandling, se note 4 til § 11. Det forhold, at den umiddelbare forvaltning af kommunens anliggender tilkommer økonomiudvalget og de stående udvalg, indebærer en vis begrænsning i kommunalbestyrelsens adgang til at træffe generelle beslutninger om indskrænkning i udvalgenes kompetence, ligesom kommunalbestyrelsen vil være afskåret fra at træffe bestemmelse om delegation af kompetence til forvaltningen af så vidtgående karakter, at vedkommende udvalgs opgaver bliver meget væsentligt reduceret, se note 4 til § 11. Om begrebet »umiddelbar forvaltning« se endvidere betænkning nr. 894/1980 om kommunale styrelsesformer m.v., side 75 f.

De kommunale anliggender skal være henlagt til økonomiudvalget eller stående udvalg. Se dog § 65 e om oprettelse af en borgerråd giverfunktion, der ikke henhører under økonomiudvalget eller de stående udvalgs umiddelbare forvaltning, og note 2 til § 21 om sager vedrørende kommunalbestyrelsens egne forhold, der ikke hører under økonomiudvalget eller noget stående udvalg. Nye anliggender må placeres under det udvalg, de efter styrelsesvedtægten nærmest hører til. Kan det ikke ved fortolkning afgøres, under hvilket udvalg et anliggende hører, må kommunalbestyrelsen træffe beslutning om henvisning af det pågældende anliggende til et bestående udvalg.

3) Økonomiudvalget er således ikke et stående udvalg og adskiller sig fra disse på flere punkter. Borgmesteren er født formand for økonomiudvalget, jf. § 18, stk. 1, og valg af økonomiudvalgets medlemmer foretages ved selvstændigt forholdstalsvalg, sml. om stående udvalg § 27. Endvidere er økonomiudvalgets opgaver i hovedsagen fastlagt i loven, jf. § 18, stk. 2-4, idet økonomiudvalget endvidere kan varetage andre opgaver, jf. § 18, stk. 5.

4) Hermed undgås det, at udvalget kan udgøre et flertal i kommunalbestyrelsen og dermed på forhånd sikre sig vedtagelsen af et forslag. Dette ville stride mod hensynet til beskyttelse af mindretal, som ikke i udvalget har kunnet gøre deres synspunkter gældende. Det ville endvidere være uforeneligt med det almindelige offentlighedsprincip, jf. § 10, hvis kommunalbestyrelsens beslutninger reelt kunne træffes i udvalgsmøder, der ikke er offentlige. Se dog note 5 til § 27 om anvendelse af suppleringsreglen. Heide-Jørgensen, side 607 ff., er kritisk over for bestemmelsen og de bagved liggende begrundelser.

5) Dvs. alle tilfælde, hvor repræsentationen ikke udelukkende beror på kommunalbestyrelsens egen beslutning, men hvor det følger af lovgivningen, ved-

§ 17

tægter m.v., at kommunalbestyrelsen eller kommunen skal være repræsenteret i det pågældende organ, jf. også note 6.

Bortset fra valg til økonomiudvalget og de stående udvalg kan der ikke på det konstituerende møde foretages valg af medlemmer til udvalg m.v., hvis eksistens alene beror på kommunalbestyrelsens egen beslutning. Baggrunden herfor er den, at kommunalbestyrelsen forinden udpegningen må have mulighed for at drøfte og træffe beslutning om udvalgets fortsatte eksistens, jf. Harder I, side 44. Tilsvarende gælder ved valg af medlemmer til udvalg m.v., hvor kommunalbestyrelsen kan beslutte ikke længere at ville være repræsenteret og således må have mulighed for at behandle et forslag herom. Det er dog i praksis antaget, at der også i disse tilfælde kan foretages valg på det konstituerende møde, hvis alle samtykker heri, eventuelt således at ingen protesterer mod valget.

I forbindelse med de kommunale valg i 2009 har Kommunernes Landsforening udarbejdet en publikation med fortegnelse over de udvalg, råd og nævn m.v., som kommunalbestyrelser udpeger eller indstiller medlemmer til.

Repræsentationsforhold ved enkeltstående begivenheder, f.eks. deltagelse i delegationer eller årsmøder, er ikke omfattet af bestemmelsen.

6) Dvs. på det konstituerende møde, jf. § 6. Heri ligger et krav om, at udpegningen af alle de omhandlede medlemmer sker af kommunalbestyrelsen selv. Dette gælder, uanset om det følger af lovgivningen, vedtægter m.v., at varetagelsen af hvervet er betinget af medlemskab af kommunalbestyrelsen. Kompetencen kan ikke delegeres til et udvalg eller til forvaltningen. (Skr. af 28. april 1998). Det antages, at også ved valg af medlemmer til nye udvalg m.v. i valgperiodens løb skal valget foretages af kommunalbestyrelsen.

Det vil i praksis kunne være uoverkommeligt at foretage alle valg på det samme møde. Der er intet til hinder for, at konstitueringen fordeles over flere møder inden funktionsperiodens begyndelse. Når praktiske hensyn gør det nødvendigt, vil konstituerings spørgsmål også kunne behandles på det eller de første almindelige kommunalbestyrelsesmøder efter funktionsperiodens begyndelse, jf. herved note 5 til § 15 om stedfortræderindkaldelse.

Loven indeholder ingen bestemmelser om den rækkefølge, hvori valgene skal finde sted.

Valg af medlemmer til udvalg m.v., der er nedsat af kommunalbestyrelsen selv, eller som den kan beslutte at trække sig ud af, kan ikke finde sted på det konstituerende møde, medmindre der er enighed herom i kommunalbestyrelsen, jf. herved note 5. Det forhold, at valg af medlemmer til udvalg m.v. ikke kan finde sted på det konstituerende møde, indebærer imidlertid ikke, at valget ikke skal finde sted på et møde i kommunalbestyrelsen. Uanset at der er

en vidtgående adgang til at foretage delegation fra kommunalbestyrelsen til udvalg og administration, må det således antages, at der gælder et delegationsforbud med hensyn til valg af medlemmer til udvalg m.v., hvori kommunalbestyrelsen – med et kommunalbestyrelsesmedlem eller et ikke-kommunalbestyrelsesmedlem – skal være repræsenteret. (Skr. af 24. august 2005).

7) Kommunalbestyrelsen kan således ikke ved valg af medlemmer til udvalg m.v. træffe bestemmelse om, at valget kun gælder for en kortere periode end kommunalbestyrelsens funktionsperiode, men dette kan følge af hvervets tidsbegrænsede karakter eller af de bestemmelser, der i øvrigt gælder for det pågældende organ.

Hvis et kommunalbestyrelsesmedlem i funktionsperioden mister sin valgbarhed, skal den pågældende udtræde af kommunalbestyrelsen, jf. den kommunale og regionale valglov, § 100, stk. 1. Kommunalebestyrelsesmedlemmet skal endvidere udtræde af de udvalg, kommissioner, bestyrelser m.v., hvori den pågældende er indvalgt af kommunalbestyrelsen, hvis det følger af lovgivningen, vedtægter m.v., at varetagelsen af hvervet er betinget af medlemskab af kommunalbestyrelsen. Om kommunalbestyrelsesmedlemmet skal opgive andre hverv, som den pågældende er udpeget til af kommunalbestyrelsen, må bero på en vurdering af, om der ved valgbarhedsfortabelsen er bristet en forudsætning for kommunalbestyrelsens udpegning. Kommunalebestyrelsen kan således have forudsat, at hvervet blev varetaget af et medlem af kommunalbestyrelsen. Endvidere kan årsagen til valgbarhedsfortabelsen få betydning, hvor der i lovgivningen eller i forbindelse med kommunalbestyrelsens udpegning har været fastsat eller forudsat særlige bopæls- eller vandelsskrav. (Skr. af 19. december 1995).

Uanset bestemmelsen i stk. 3, 2. pkt., antages det, at kommunalbestyrelsen på begæring kan fritage en person for et hverv for resten af funktionsperioden, når kommunalbestyrelsen skønner, at der er rimelig grund dertil. Der tilkommer i den forbindelse kommunalbestyrelsen et betydeligt skøn, og kommunalbestyrelsen vil således også kunne imødekomme en begæring om udtræden, der er begrundet i politiske forhold, f.eks. uoverensstemmelse mellem en gruppes medlemmer. (Skr. af 6. februar 1987).

Fritagelse må endvidere kunne ske uden anmodning fra den pågældende i tilfælde, hvor vedkommende er valgt til udadtil at varetage kommunens interesser og udviser grov forsømmelighed. Derimod er der ikke mulighed for at fratage et kommunalbestyrelsesmedlem en plads i økonomiudvalg eller et stående udvalg mod den pågældendes ønske. Grov forsømmelse af de pligter, kommunalbestyrelseshvervet medfører, vil kunne straffes, jf. § 61.

§ 17

Endelig skal kommunalbestyrelsen i funktionsperioden fratage en person dennes hverv, såfremt den pågældende ikke længere opfylder de betingelser, der stilles for udøvelse af hvervet.

Der tilkommer ikke de enkelte grupper nogen ret til at fritage de personer, de har udpeget til et hverv, fra dette.

Udmeldelse af en gruppe medfører ikke, at gruppen får adgang til at fratage et udvalgsmedlem et udvalgshverv eller til at fritage et medlem for et udvalgshverv. Udmeldelsen kan heller ikke begrunde en omkonstituering. (Skr. af 5. december 1991).

Aftale om, at et medlem skal nedlægge sit medlemshverv eller sine udvalgsposter m.v., hvis vedkommende bryder med sin gruppe, er uden gyldighed. (Indenrigsministerens besvarelse af 28. februar 1992 af et folketings-spørgsmål).

Bestemmelsen afskærer ikke kommunalbestyrelsen fra i funktionsperioden at gennemføre ændringer i kommunens udvalgsstruktur eller i udvalgenes medlemstal i overensstemmelse med procedurereglerne i § 2 om styrelsesvedtægtsændringer. (Skr. af 29. maj 1990 og Folketingets Ombudsmands skr. af 21. november 1991).

Hvis kommunalbestyrelsen i funktionsperioden opretter eller nedlægger stående udvalg, sker der en så væsentlig ændring af forudsætningerne for valg til stående udvalg, at der, såfremt det begæres af blot et enkelt medlem, skal finde en fornyet konstituering sted af alle de stående udvalg. Der vil ved den fornyede konstituering være adgang til om ønsket at anmelde en ny gruppedeling. Begrundelsen herfor er, at de forudsætninger, der ligger til grund for gruppedannelsen ved en given udvalgsstruktur, ikke nødvendigvis er de samme, når udvalgsstrukturen ændres. Der er således ikke mere tale om det samme valg, jf. § 24, stk. 3. (Skr. af 13. august 1982 og 2. september 1982).

Ved nedsættelse eller forhøjelse af medlemstallet i de stående udvalg skal der også foretages en omkonstituering af alle de stående udvalg med ny samlet opgørelse af pladserne. (Skr. af 26. januar 1990).

Efter § 24, stk. 3, 3. pkt., skal der ved valg til økonomiudvalg og stående udvalg foretages samme gruppeanmeldelse. Dette indebærer, at økonomiudvalget må medinddrages, hvis der på grund af ændringer i de stående udvalg skal ske nyvalg til disse, og der i den anledning anmeldes nye valggrupper. (Skr. af 29. maj 1995).

Det må også antages, at væsentlige ændringer i udvalgenes opgaveområder – uden samtidige ændringer i udvalgenes antal eller medlemstal – vil kunne medføre, at der skal ske omkonstituering af alle udvalg.

Der er ikke grundlag for at antage, at medlemmer ved omkonstitueringen skulle kunne stille krav om at bevare deres pladser i udvalg, som opretholdes.

Der må imidlertid ikke ved styrelsesvedtægtsændringen forfølges uvedkommende formål, og en ændring, som alene gennemføres med henblik på at reducere et eller flere bestemte kommunalbestyrelsesmedlemmers politiske indflydelse på et bestemt sagsområde, vil ikke være lovlig.

8) Jf. normalforretningsordenens § 7.

Medlemmer af de i stk. 4 omhandlede særlige udvalg vælges af kommunalbestyrelsen efter forholdstalsvalgmetoden, se § 25, jf. dog note 9. Som medlemmer af de særlige udvalg kan udpeges såvel kommunalbestyrelsesmedlemmer som andre, herunder ansatte i den kommunale forvaltning. Adgangen til at nedsætte særlige udvalg har navnlig betydning i tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen ønsker, at sagkyndige inddrages i udvalgsbehandlingen af en bestemt sag, eller hvor der ønskes repræsentation af interesser, som ellers ikke er repræsenteret i det kommunale styre, jf. betænkning nr. 798/1977 om kommunalt nærdemokrati, side 43 f., og betænkning nr. 894/1980 om kommunale styrelsesformer m.v., side 88 ff. Bestemmelser om særlige udvalg skal ikke optages i kommunens styrelsesvedtægt, jf. note 9 til § 2.

Som eksempler fra praksis på anvendelse af udvalg efter stk. 4 kan nævnes ligestillingsudvalg, informationsudvalg og visitationsudvalg. Endvidere kan nævnes særlige landliggerudvalg i kommuner med mange sommerhuse, hvor ejerne af disse får medindflydelse på de kommunale spørgsmål, som særligt vedrører deres interesser.

Kommunalbestyrelsen kan ikke uden udtrykkelig lovhjemmel tillægge særlige udvalg en selvstændig af kommunalbestyrelsen uafhængig kompetence. Det skyldes, at kommunalbestyrelsen efter lovens § 2, stk. 1, er kommunens øverste myndighed med det overordnede ansvar for hele den kommunale virksomhed, jf. note 5 og 7 til § 2.

Kommunalbestyrelsen kan ikke ved nedsættelse af særlige udvalg gøre indskrænkning i den kompetence, der i henhold til styrelsesloven og styrelsesvedtægten er tillagt økonomiudvalg og de stående udvalg. Der kan således ikke ved nedsættelsen af et udvalg efter § 17, stk. 4, gøres indgreb i økonomiudvalgets eller det stående udvalgs beføjelse til at varetage den umiddelbare forvaltning af udvalgets sagsområde. Se Harder I, side 283 f., og Espersen, Delegation, side 84 f.

Nedsættelse af et udvalg efter § 17, stk. 4, med rådgivende funktion for økonomiudvalget var ulovlig som en omgåelse af § 18, stk. 1. Det fremgik af sagen, at det pågældende særlige udvalg bestod af kommunaldirektøren og samtlige medlemmer af økonomiudvalget, bortset fra borgmesteren. Skrivelsen må forstås således, at tilsynsrådet fandt, at det særlige udvalg, uanset at det formelt var rådgivende, på grund af sin sammensætning reelt havde over-

U.2006B.23

Forvaltningsret 29.6.

Folkekirke, tro og magtfordrejning

Artiklen analyserer en ny højesteretsdom om eksklusion af et medlem fra folkekirken på grund af medlemmets tro på reinkarnation. Det er første gang, at en sådan sag forelægges for domstolene. Eksklusionen underkendes af Højesteret, som afgør sagen ud fra forvaltningsretlige principper.

Aflektor, ph.d. Michael Gøtze, Københavns Universitet, og adjunkt, ph.d. Pernille Boye Koch, Syddansk Universitet

Den 15. september 2005 afsagde Højesteret dom i sagen om menighedsrådsmedlemmet, folkekirkemedlemmet og kirketjeneren Steen Ribers, der i starten af 1994 blev ekskluderet af folkekirken.[1] Steen Ribers havde efter folkekirkens opfattelse på forskellig vis stillet sig uden for kirken og den kristne tro. Højesteret erklærede afgørelsen om eksklusion for ugyldig og tilpligtede Kirkeministeriet at anerkende, at Steen Ribers også efter den 6. januar 1994 var medlem af folkekirken. Hermed underkendte man Østre Landsret, der i to afgørelser havde frifundet Kirkeministeriet.[2]

Dommen er kompleks og atypisk. Særligt skal fremhæves, at den kirkeretlige tvist anskues ud fra forvaltningsretlige principper - herunder magtfordrejningsgrundsætningen - hvad der i sig selv er usædvanligt. Endvidere er det bemærkelsesværdigt, at dommen afgives med dissens i både den første landsretsafgørelse og i Højesteret. Sagen synes således at have givet anledning til en del diskussion blandt dommerne, og Højesterets dom er - på trods af de udførlige præmisser - ikke på alle punkter klar og entydig.

Den følgende artikel belyser især to retlige problemstillinger. For det første spørgsmålet om, hvordan hjemmelsgrundlaget i den kirkeretlige lovgivning om eksklusion af menige medlemmer skal forstås og fortolkes. For det andet spørgsmålet om magtfordrejning fra de kirkelige myndigheders side. De mange øvrige spørgsmål, som sagen aktualiserer - herunder spørgsmålene om folkekirkens bekendelsesgrundlag, forholdet mellem kirke og stat, religionsfrihedens nærmere indhold og de almindelige domstoles kompetence i sager vedrørende folkekirken - vil blive skitseret i det omfang, der er nødvendigt for at forstå den særlige ramme, som de to hovedproblemstillinger om hjemmel og magtfordrejning udspiller sig inden for.

1. Reinkarnationslære og den kirkeretlige lovramme

Kirketjeneren Steen Ribers ved Sankt Andreas Kirke på Østerbro i København bliver i november 1992 indvalgt i kirkens menighedsråd. Hans kristendomsopfattelse er usædvanlig, hvilket bl.a. kommer til udtryk ved, at han tror på reinkarnation. Allerede inden Steen Ribers' indvælgelse i menighedsrådet har han på forskellig vis givet udtryk for sine trosmæssige særstandpunkter via læserindlæg i dagspressen. Efter valget til menighedsrådsmedlem ophører hans læserbrevsaktivitet, men han udtrykker fortsat sine synspunkter om reinkarnationslæren og bogen »Vandrer mod lyset« ved foredrag på offentlige biblioteker og ved interviews i medierne. Hans trosopfattelse bliver af mange inden for det kirkelige miljø opfattet som problematiske og direkte provokerende.[3] Den ansvarlige sognepræst indleder på denne baggrund en række samtaler med Steen Ribers, og ved en af disse bliver Ribers tilbudt eller i hvert fald stillet i udsigt, at der ikke vil blive rejst nogen sag om eksklusion af ham af kirken, hvis han frivilligt trækker sig ud af menighedsrådet. Da Steen Ribers meddeler, at han ikke har i sinde frivilligt at trække sig, træffer sognepræsten den 6. januar 1994 afgørelse om eksklusion og begrundet dette med, at »Steen Ribers ved

ihærdigt, åbenlyst og aktivt at have arbejdet med at udbrede en tros lære, der utvetydigt er i strid med folkekirkens bekendelsesgrundlag, har bragt sit medlemskab af folkekirken til ophør«.[4] Afgørelsen om eksklusion af folkekirken stadfæstes af biskoppen over Københavns Stift

24

og senere af Kirkeministeriet. Steen Ribers anlægger herefter sag ved domstolene.

Sagen bevæger sig således fra en overvejende kirkelig sfære - præst og biskop - til et overvejende administrativt, men dog også kirkeligt forum - Kirkeministeriet - for til sidst at blive bedømt i et juridisk forum - domstolene. Selv om tvisten i sit udgangspunkt er en udpræget kirkefaglig strid om, hvad der er indholdet i den kristne tro, transformeres sagen undervejs til en række traditionelle retlige problemstillinger og hjemmelsspørgsmål. Denne kobling i sagen af kirkeret og forvaltningsret illustreres også af, at de kirkelige aktører indtager en dobbeltrolle, idet de ud over at være kirkelige instanser også er forvaltningsmyndigheder på linje med f.eks. kommunale myndigheder, og at de som sådanne er forpligtede til at iagttage forvaltningsretlige principper.[5]

For så vidt angår domstolsbehandlingen af sagen, er det indledningsvis værd at bemærke, at de almindelige domstole er den eneste mulige endestation, idet sager om eksklusion af *menige medlemmer* af kirken ikke kan føres inden for det særlige kirkeretlige prøvelsessystem med gejstlige læresager ved de såkaldte præsteretter. Præsteretterne er det mest oplagte forum til løsning af konfessionelle uklarerheder, idet de anvender en særlig domstolsproces med deltagelse af teologisk sagkyndige og dermed giver mulighed for en kvalificeret bedømmelse af både bekendelsesmæssige og juridiske aspekter. Men de kan altså kun bringes i anvendelse i forbindelse med præsters, provsters og biskoppers forkyndelse.[6] Under behandlingen af Steens Ribers' sag i landsretten udmeldes der dog syn og skøn ved to teologiske professorer, som efter omfattende kildestudier blandt andet udtaler, at gudsforståelsen i bogen »Vandrer mod lyset« ikke er i overensstemmelse med gudsforståelsen i den evangelisk-lutherske folkekirke. Så vidt den teologiske vurdering af sagen.

Den *juridiske* bedømmelse af sagen i Østre Landsret og Højesteret bygger på to centrale kirkelige love, nemlig lov nr. 352 af 6. juni 1991 om medlemskab af folkekirken, kirkelig betjening og sognebåndsløsning (herefter medlemskabsloven)[7] og den dagældende lov nr. 288 af 29. april 1992 om valg til menighedsråd (herefter menighedsrådsvalgloven).[8] Begge de relevante retsgrundlag har rod i én og samme lov, nemlig lov nr. 280 af 30. juni 1922 om menighedsråd.

Reglerne om medlemskab til folkekirken har været så godt som enslydende i hele perioden fra 1922 og frem til i dag. Udgangspunktet er, at man bliver folkekirkemedlem ved at blive døbt i folkekirken, jf. medlemskabslovens § 1, stk.1. Ophør af medlemskab kan ske enten

ved, at medlemmet selv skriftligt anmoder herom, jf. § 2, stk. 1, ved medlemmets tilslutning til et andet trossamfund, eller ved *at medlemmet på anden måde stiller sig uden for folkekirken*, f.eks. ved at lade sig gendøbe, jf. § 2, stk. 2. Det er den fremhævede og særdeles skønsmæssige passus, som sagen om Steen Ribers bygger på. I henhold til § 7, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 57 af 24. januar 1992 er det sognepræsten i medlemmets bopælssogn, der træffer afgørelse om, hvorvidt medlemskabet er ophørt. Der er meget sparsom retspraksis om § 2, stk. 2; så vidt ses kun en dom om eksklusion af en kvinde på grund af tilslutning til et andet trossamfund, nemlig unitarisk kirkesamfund.[9] Der er ingen retspraksis om eksklusion på grundlag af det skønsmæssige led i § 2, stk. 2.[10]

Reglerne om valg til menighedsråd bliver (kun) interessante, i og med at Steen Ribers i 1992 vælges ind i menighedsrådet. Disse lovregler er blevet ændret på vigtige punkter flere gange, hvad der synes at give anledning til en vis forvirring i sagen, som det vil fremgå af det følgende. Det var i henhold til 1983-menighedsrådsvalgloven en betingelse for valgret og valgbarhed til menighedsrådet, at det pågældende folkekirkemedlem *ikke stiller sig i afgjort modsætning til folkekirken ved åbenlyst at fornægte kristentroen*. [11] Den her fremhævede betingelse blev dog udeladt ved en lovændring

25

af menighedsrådsvalgloven i 1992, således at det blotte medlemskab af folkekirken herefter er en fuldt tilstrækkelig forudsætning for opnåelse af valgret og valgbarhed.[12]

2. Flertallets bedømmelse af sagen

A) Det skærpede hjemmelskrav

Steen Ribers procederer først og fremmest på, at medlemskabsloven ikke hjemler Kirkeministeriets afgørelse om eksklusion, idet den relevante bestemmelse i medlemskabslovens § 2, stk. 2 (»på anden måde«) kun giver grundlag for en indskrænkende fortolkning. Et flertal på tre dommere ud af fem lader da også netop hjemmelspørgsmålet være ankerpunktet for deres vurdering af sagen. De pågældende dommere fremhæver, at man ved en fortolkning af § 2, stk. 2, i medlemskabsloven må kræve, at der er tale om en handlemåde, der kan *sidestilles* med tilslutning til et andet trossamfund eller f.eks. gendøb. Herefter udtaler flertallet:

»For at der kan træffes afgørelse om eksklusion i medfør af denne bestemmelse, må der på grund af afgørelsens karakter og betydning være klart og sikkert holdepunkt i hjemmelsgrundlaget for en fortolkning, hvorefter et medlem på grund af en given handlemåde anses for at have stillet sig uden for folkekirken«.

Dette er hovedargumentet i flertallets begrundelse for domfældelsen af Kirkeministeriet. Flertallets tilgang til sagsforløbet er med andre ord en sammenholden af to rent retlige figurer - afgørelse og hjemmelsgrundlag - og sagens nærmere omstændigheder bliver således ikke umiddelbart tillagt nogen vægt. Tvisten afgøres i overensstemmelse med Steen Ribers' procedure på grundlag af det skærpede hjemmelskrav, hvorefter indgribende og særligt byrdefulde afgørelser kræver klar hjemmel.[13] Flertallets anvendelse af hjemmelskravet synes at være inspireret af navnlig Bent Christensens lære om hjemmel og fortolkning, som er metodisk og abstrakt orienteret.

Som kommentar til den citerede passus kan det nævnes, at flertallet ikke eksplicit anfører, at der er tale om en *indgribende* afgørelse. Med den abstrakte formulering »afgørelsens karakter og betydning« kan flertallet tænkes at referere enten til afgørelser om eksklusion af folkekirken generelt eller til den konkrete afgørelse om eksklusion af Steen Ribers. Hvis det er det sidste, der er tanken, er det umuligt at se, *hvilke nærmere aspekter ved den konkrete afgørelse der henvises til*.

Umiddelbart kunne man fristes til at tro, at Højesteret med formuleringen hentyder til afgørelsens betydning for religionsfriheden, idet eksklusionsafgørelsen kan siges at begrænse Steen Ribers' adgang til

at udfolde sin religiøse trosopfattelse. Ved nærmere eftertanke er religionsfrihedsargumentet imidlertid ikke så overbevisende - i hvert fald ikke ud fra en dogmatisk synsvinkel. Grundlovens bestemmelser om religionsfrihed - § 67 og § 70 - beskytter individets ret til at praktisere sin tro og sikrer mod forskelsbehandling på grund af trosforhold, men de siger ikke noget om, at man har ret til at lade denne personlige religionsudøvelse foregå og udfolde sig *inden for* folkekirkens rammer. Tværtimod fastslår grundlovens § 4, at folkekirken er bundet til den evangelisk-lutherske konfession. Heller ikke reglerne i Den Europæiske Menneskeretskonvention kan bruges som argument for, at medlemmer og ansatte i den danske folkekirke bør have fuld religionsfrihed, idet EMRK artikel 9 kun sikrer retten til at forlade det pågældende trossamfund.[14]

Dernæst *kan* det ligge i formuleringen »afgørelsens karakter og betydning«, at afgørelsen er blevet set som problematisk i et demokratisk perspektiv i den forstand, at Steen Ribers ved eksklusionen ikke blot fratages sit medlemskab af kirken, men også må udtræde af det menighedsråd, hvortil han er valgt ved en demokratisk valghandling, jf. menighedsrådsvalglovens § 3, stk. 1, jf. § 2, stk. 1.[15] Formuleringen *kan* endvidere referere til det ansættelsesretlige aspekt, som udspringer af, at Steen Ribers ikke kun var knyttet til kirken gennem sit medlemskab af menighedsrådet (og menigheden), men også via sin ansættelse som kirketjener. En eksklusion på grund af illoyal optræden over for folkekirken kunne tænkes at udgøre en overtrædelse af kirketjenerstillingens dekorumkrav, og også i dette perspektiv har afgørelsen vidtrækkende konsekvenser.

26

Endelig *kan* man i Højesteret i forbindelse med »afgørelsens karakter og betydning« have diskuteret Steen Ribers' ytringsfrihed som offentligt ansat. Eksklusionsafgørelsen lægger afgørende vægt på det faktum, at Steen Ribers har arbejdet med at *udbrede* sin usædvanlige troslære, hvilket synes at indebære, at han kunne bibeholde medlemskabet, hvis han blot havde holdt sine synspunkter for sig selv.

Det på sin vis vigtigste kendetegn ved afgørelsen om eksklusion af Steen Ribers udgøres imidlertid efter vores opfattelse af et aspekt, der kun vanskeligt kan indplaceres i traditionel juridisk systematik, nemlig sagens *identitetsperspektiv*. Steen Ribers understreger under hele sagsforløbet, at han selv ønsker at være en del af folkekirken, og at han opfatter sin tro som værende forenelig med folkekirkens lære. Han *gør* over for landsretten gældende, at han

»... tror på Gud og det evige liv og ønsker at være/forblive medlem af folkekirken, men har ikke lov til det, hvorimod præster, der åbenlyst erklærer, at de ikke tror på Gud og det evige liv, kan forblive som medlemmer af folkekirken og fortsætte deres virke som præster.« [16]

Ligeledes fremgår det af sagen, at Steen Ribers i det daglige har været såvel arbejdsmæssigt som kirkepolitisk knyttet til kirken. Når dette kombineres med folkekirkens forvaltningsmæssige og kulturelle særstilling - herunder at Steen Ribers efter eksklusionen bl.a. er afskåret fra at blive begravet af en præst i folkekirken - må eksklusionen siges at have afgørende betydning for ham. Det er vanskeligt at pege på retlige paralleller til det folkekirkelige tilhørsforhold, men det kan dog nævnes, at også tilhørsforhold til selve staten i form af statsborgerskabet - og måske også tilhørsforhold til en fagforening - må antages at have væsentlig identitetsmæssig betydning for mange.[17]

Alle disse forskellige forhold kan tænkes at udgøre baggrunden for Højesterets betoning af afgørelsens karakter og betydning - og dermed for anvendelsen af det skærpede hjemmelskrav - men på grund af præmissernes manglende præcisering er det ikke muligt at drage håndfaste konklusioner. Bedømmelsen af sagen ud fra det skærpede hjemmelskrav har været belejlig for flertallet, idet man dermed har undgået at skulle tage stilling til de mange øvrige aspekter i sagen.

B) Kritisk vurdering af medlemskabslovens forarbejder

Det er endvidere ikke umiddelbart klart, om »hjemmelsgrundlaget« betyder lovens ordlyd eller det samlede retskildegrundlag, dvs. lov, forarbejder, praksis etc. Traditionelt indebærer det skærpede hjemmelskrav et krav om klarhed i selve *loven*. Da flertallet undersøger medlemskabslovens forarbejder og sammenhæng med andre regler, er der dog ikke tvivl om, at det betyder, at der ikke er sikkert holdpunkt i retskildegrundlaget. For så vidt angår forarbejderne til medlemskabsloven hæfter flertallet sig ved, at der heri kræves »meget klare og ekstraordinære forhold«, for at en handling kan sidestilles med f.eks. gendåb. Det fremgår desuden af forarbejderne, at kirkeministeren ved lovforslagets fremsættelse i sin tid oplyste, at der *ikke* kunne anføres eksempler fra praksis på andre tilfælde end de i § 2, stk. 2, nævnte, og at det *næppe* på dette område vil »være rigtigt at opstille hypotetiske eksempler og dermed foregribe konkrete afgørelser«. [18]

Flertallet underkaster herudover forarbejderne en meget kritisk tolkning. Det almindelige udgangspunkt for en domstol, der skal fortolke en lovregel, er for så vidt et valg mellem at inddrage forarbejderne eller undlade at inddrage forarbejderne. I sager om skønsmæssige lovregler er der en tendens til at lægge en del vægt på forarbejder som fortolkningsbidrag. [19] I Højesterets bedømmelse af Steen Ribers forekommer en mellemform mellem disse to metoder, idet Højesteret inddrager forarbejderne, men samtidig korrigerer Folketingets retsopfattelse heri. Den relevante udtalelse i forarbejderne knytter sig til ændringen af medlemskabsloven i 1991. I bemærkningerne til § 2 om ophør af medlemskab refereres den dagældende bestemmelse i *menighedsrådsvalgloven*, hvorefter et folkekirkemedlem ikke har valget til menighedsrådsvalget, hvis han har stillet sig i afgjort modsætningsforhold til folkekirken ved åbenlyst at fornægte kristentroen. Det anføres, at hensynet bag denne regel er det samme som hensynet bag *medlemskabslovens* bestemmelse om, at et medlem kan udelukkes, hvis han stiller sig uden for folkekirkens orden ved f.eks. at lade sig gendøbe. Det bemærkes herefter i forarbejderne, at bestemmelsen er overflødig, »da medlemskabet, såfremt den beskrevne situation foreligger, er ophørt, og dermed bortfaldet.« [20] Rationalet er følgende: har man åbenlyst fornægtet kristentroen, må man også siges at have stillet sig uden for folkekirken

27

og dermed mistet sit medlemskab. Højesterets flertal er dog *uenig* på dette punkt:

»Der er efter vores opfattelse ikke grundlag for denne antagelse. Tværtimod måtte bestemmelsen, der også fandtes i menighedsrådsloven af 1922, anses at indeholde et *supplerende* krav til medlemmer af menighedsrådet . . . Det må således ved fortolkning af medlemskabslovens § 2, stk. 2, lægges til grund, at en åbenlys fornægtelse af kristentroen som beskrevet i den dagældende menighedsrådsvalglov § 2, stk. 1, *ikke* er tilstrækkeligt til at stille sig uden for folkekirken« (her fremhævet).

Det er bemærkelsesværdigt, at Højesterets flertal i en principiel dom om medlemskab af folkekirken griber til at underkende et folketingsflertals udtalelser i forarbejderne. Højesterets flertal bruger sin udlægning af hjemmelsgrundlaget til at konkludere, at det ikke er tilstrækkeligt grundlag for en eksklusion, at man som Steen Ribers gennem længere tid i læserbreve, foredrag og interviews har arbejdet ihærdigt, åbenlyst og aktivt med at udbrede en troslære, der på en række punkter er i strid med folkekirkens. Muligvis kan man læse dommen således, at Højesteret implicit antyder, at handlinger af en art som Steen Ribers' kunne have betydet tab af valgbarhed i henhold til de dagældende regler i 1983-menighedsrådsloven.

3. Mindretallets vurdering af sagen

A) Inddragelse af magtfordrejningsgrundsætningen

Uanset at der i retssagen ikke procederes specielt udførligt på magtfordrejning, afgør et mindretal på to dommere tvisten på grundlag af for-

valtningsretlige magtfordrejningsprincipper. [21] Disse principper antages at indebære, at en myndighed kun kan lægge vægt på en bestemt kreds af formål ved skønsudøvelse og fortolkning, og at det er ulovligt at varetage andre formål end de forudsatte. Mindretallet tager udgangspunkt i sagens faktiske omstændigheder og lægger i sine præmisser til grund,

» . . . at Steen Ribers fik tilbudt eller i hvert fald stillet i udsigt, at der ikke ville blive rejst nogen sag om eksklusion af folkekirken, hvis han frivilligt trak sig ud af menighedsrådet. *Allerede* denne omstændighed viser . . . at det *egentlige* formål med den senere afgørelse om at ekskludere Steen Ribers af folkekirken . . . var at opnå, at Steen Ribers ikke længere kunne være medlem af menighedsrådet. Dette *bestyrkes* af de øvrige omstændigheder, som er fremhævet af mindretallet i landsrettens kendelse af 30. november 2001 . . . « (her fremhævet).

Mindretallet inddrager endvidere den *subjektive* magtfordrejningsgrundsætning som et selvstændigt prøvelsesgrundlag, hvad der kun sker sjældent i retspraksis. Vægten i mindretallets prøvelse ligger med andre ord ikke på eksklusionsafgørelsens objektive og »officielle« grunde, men på de kirkelige myndigheders reelle hensigt med afgørelsen. Mindretallet anvender ikke udtrykket magtfordrejning, men holder sig til de i praksis foretrukne og mere neutrale termer såsom »ulovligt formål«. [22]

Mindretallet gør desuden rede for, hvorfor det egentlige formål bag kirkens afgørelse om eksklusion efter medlemskabsloven er ulovligt. Mindretallet henviser til ændringen af menighedsrådsvalgloven i 1992 og fremhæver, at det supplerende krav til medlemmer af menighedsråd netop *udgik*, og at en afgørelse om at ekskludere et medlem af folkekirken i medfør af medlemskabslovens § 2, stk. 2, »ikke må være begrundet i et ønske om at udelukke den pågældende fra at være medlem af menighedsrådet«. Mindretallets adskillelse af de to kirkeretlige love synes her at bygge på materielle specialitetstankegange. [23] Ved at afgøre sagen ud fra magtfordrejning behøver mindretallet ikke at gå nærmere ind i en vurdering af, om der er fornøden hjemmel i § 2, stk. 2, i medlemskabsloven til eksklusion. Afgørelsen er en *allerede fordi*-afgørelse. Påvisningen af magtfordrejning får nærmest status som en særlig grov form for formel mangel. [24]

Forbuddet mod ulovlig subjektiv hensigt er generelt kun lagt til grund i ganske få sager. I U 1973.657 H dømte Højesteret for magtfordrejning, med henvisning til at det måtte lægges til grund, at »det egentlige formål« med en ekspropriation var et ulovligt finansielt formål. [25] I U 1987.311 H statuerede landsretten, at

28

borgerrepræsentationens beslutning om at fratage en borgmester i Københavns Kommune ansvaret for et bestemt sagsområde var udtryk for magtfordrejning. I præmisserne udtalte landsretten, at det hensyn, der *reelt* måtte antages at have begrundet beslutningen, fandtes at ligge uden for det område, der lovligt kunne være begrundelsen. Højesteret tiltrådte landsrettens resultat, men både et flertal og et mindretal i Højesteret begrundede dette på anden vis end med magtfordrejning.

Man kan spørge, hvorfor magtfordrejningsgrundsætningen så sjældent finder anvendelse. En antagelse om, at magtfordrejning aldrig forekommer i den offentlige forvaltning, er næppe holdbar, uden at dette kan bevises rent empirisk. Sagsøger påberåber sig da også relativt ofte denne mangeltipe, hvad der er en forudsætning for en domstolsprøvelse. Dog kan en for rituel og lemfældig henvisning fra sagsøgeres side nok svække grundsætningens status som retligt princip. En vigtig årsag til den store tilbageholdenhed i prøvelsen er uden tvivl, at der kræves et sikkert bevismæssigt grundlag for, at en domfældelse kan basere sig på en så alvorlig indsigelse som magtfordrejning. Sagsøger skal sandsynliggøre den subjektive hensigt, hvad der er vanskeligt, hvis forvaltningen bestrider at have haft ulovlige hensigter. [26] En yderligere årsag til den sparsomme inddragelse af magtfordrejning kan være, at en dom for ulovlig hensigt medfører ugyldighed, men ikke uden videre giver

et krav på økonomisk kompensation.[27] Endelig kan der på et grundlæggende plan herske en vis klarhed om, hvorvidt magtfordrejningsprincippet overhovedet indgår som en del af det forvaltningsretlige normsæt. Princippet er - ligesom andre hjemmelsprincipper - ulovreguleret, hvortil dog kommer, at store dele af moderne forvaltningsretslitteratur har opgivet forbuddet mod magtfordrejning som en udtrykkelig del af reguleringen af offentlige myndigheder og i stedet bygger på et teknificeret system af hjemmelsbetragtninger og sagsbehandlingskrav. Magtfordrejningsforbuddet er med sin antydning af uprofessionelle og dadelværdige hensigter et fremmedelement i en myndigheds- og systemorienteret fremstilling af forvaltningsretlige grundprincipper.[28]

B) Inddragelse af lighedsgrundsætningen

Selv om mindretallet for så vidt kunne have standset ved sin statuering af ulovligt formål og deraf følgende ugyldighed, fremsætter de to mindretalsdommere dog følgende tilføjelse:

»Vi bemærker endvidere, at det er vores opfattelse, at der under de betingelser, Kirkeministeriet har angivet i sin procedure, og under forudsætning af, at den almindelige lighedsgrundsætning iagttages, kan ske eksklusion af folkekirken i medfør af § 2, stk. 2 i medlemskabsloven. Vi finder imidlertid ikke anledning til at tage stilling til, om disse betingelser og denne forudsætning er opfyldt i det foreliggende tilfælde«.

Denne tilføjelse om den forvaltningsretlige lighedsgrundsætning er vigtig, da den - i modsætning til mindretallets anvendelse af magtfordrejningsgrundsætningen og fordømmelse af kirkens *ulovlige* formål i den konkrete sag om Steen Ribers - peger fremad og indeholder en opskrift på en mulig og *lovlig* fremgangsmåde i andre lignende sager om eksklusion fra folkekirken.

For så vidt angår mindretallets henvisning til de af Kirkeministeriets angivne betingelser, så må dette antages at referere til ministeriets fremlæggelse under højesteretssagen af en fortolkning af § 2, stk. 2. Kirkeministeriet opstiller her tre betingelser for eksklusion:

»For det første, at medlemmet har givet udtryk for en trosopfattelse, der på et eller flere punkter er i klar og utvetydig modstrid med folkekirken's bekendelsesgrundlag. For det andet, at medlemmet aktivt, vedholdende og offentligt har arbejdet for at udbrede denne trosopfattelse. For det tredje, at medlemmet har fortsat sin udbredelse efter at have modtaget en tilkendegivelse om, at dette vil medføre udelukkelse af folkekirken«.

Disse tre betingelser er klart inspireret af den foreliggende sag, og hvis man fra kirkens side havde fulgt og vurderet disse betingelser konkret og ikke haft uvedkommende formål for øje, kunne Steen Ribers formentlig være blevet ekskluderet. Døren for eksklusion fra kirken - i andre tilfælde end de to konkrete eksempler i § 2, stk. 2 - åbnes altså på klem af mindretallet. Den anden betragtning i mindretallets tilføjelse synes dog at lukke døren lidt igen, idet det kræves, at den almindelige lighedsgrundsætning iagttages i eksklusionssager. Det lige skal behandles lige. Dette betyder i en kirkelig sammenhæng, at hvis et medlem som f.eks. Steen Ribers ekskluderes med henvisning til hans tro på reinkarnation og hans handlinger i den forbindelse, så bør de kirkelige myndigheder føre sager mod andre medlemmer, der på lignende måde bringer sig i strid med kirkens evangelisk-lutherske bekendelsesgrundlag. Mindretallets påmindelse om lighed og konsekvens i

29

folkekirken's trosmæssige kontrol af sine mange medlemmer kan i praksis gøre det vanskeligt at udøve eksklusionsbeføjelsen.[29]

4. Perspektivering

Det er bemærkelsesværdigt, at dommen er afsagt med dissens. Højesteret afsiger kun dissens i cirka 22 % af sine domme,[30] og dissenser med hensyn til *begrundelsen* er herudover særligt fåtallige.[31] I dommen om Steen Ribers tilslutter flertallet sig mindretallets begrundelse og dømmer således både for manglende hjemmel og for magtfordrejning. Dette kan umiddelbart virke overraskende, da mindretallets

magtfordrejningsargument er en allerede fordi-afgørelse og dermed sådan set udelukker en stillingtagen til det konkrete hjemmelsgrundlag. Dissensen må dog forstås således, at flertallet *ikke* kan tilslutte sig mindretallets tilføjelse om lighedsgrundsætningen og de nærmere betingelser for en eventuel eksklusion. Denne tilføjelse betyder, at der for så vidt netop er hjemmel til eksklusion, hvis magtfordrejningslæren i øvrigt er overholdt. Den mest logiske retlige forklaring på dissensen er for os at se, at mindretallet ikke har kunnet tilslutte sig flertallets opfattelse af hjemmelsspørgsmålet, og at flertallet ikke har villet afgøre sagen alene på magtfordrejning.

Der er desuden stor forskel på valget af *prøvelsesstil* i flertallets og mindretallets dom. Hverken flertal eller mindretal går i sine præmisser for så vidt ind i en prøvelse af den kirkelige vurdering af, om Steen Ribers' tro på reinkarnationslæren er forenelig med folkekirkens grundlag. Dette ville også kunne være i strid med prøvelsesprincipper og -traditioner om tilbageholdenhed fra domstolens side over for kirkens særlige sagkundskab. Der er en grænse for domstolens kompetence over for kirken. I sagen om Steen Ribers er det karakteristiske dog ikke, at Højesteret bevæger sig tæt på denne grænse, men at dommerflertallet med sin begrundelse lægger en betydelig *distance* til sagen. Flertallets bedømmelse er i udpræget grad koncentreret om den abstrakte fortolkning af medlemskabsloven, og Højesteret undgår dermed helt at gå nærmere ind i de forskellige elementer i den konkrete afgørelse om eksklusion. Flertallet synes ved sin nøje gennemgang af lovens forarbejder snarere at henvende sig til *Folketinget* end til sagens parter. Mindretallets indgående retlige bedømmelse af sagen og det faktiske hændelsesforløb repræsenterer heroverfor en fundamentalt anden prøvelsesstil. Den kirkefaglige konflikt mellem parterne adresseres ganske vist heller ikke af mindretallet, men mindretallet anviser dog i sin tilføjelse nogle retlige pejlemærker for kirkens behandling af fremtidige sager om eksklusion af menige medlemmer. Samlet set er mindretallets begrundelse mere nuanceret end flertallets begrundelse. Mindretallets statuering af magtfordrejning fælder en mere *stigmatiserende* dom over de kirkelige instansers håndtering af sagen end flertallets kritik af manglende hjemmelsklarhed. Mindretallet synes dog samtidig - med sin accept af Kirkeministeriets fortolkning af reglerne - at give udtryk for en vis forståelse på det principielle plan for kirkens behov i særligt grelle tilfælde for at kunne ekskludere medlemmer.

Højesterets flertals afgørelse af sagen er nu gældende ret og udgør et centralt fortolkningsbidrag til forståelsen af medlemskabslovens regler om eksklusion. Imidlertid er det som allerede antydnet efter vores opfattelse vanskeligt at omsætte flertallets dom til egentlige retningslinjer for disse beføjelser. Dommens konstatering af manglende hjemmel til at henføre Steen Ribers' handlinger i den konkrete sag under § 2, stk. 2, giver ikke megen vejledning, i forhold til hvilke *andre* handlinger der ville kunne betragtes som stridende mod medlemskabsloven. Dommen er ganske vanskelig at forstå, men den må formentlig udlægges sådan, at der i givet fald er et uhyre begrænset anvendelsesområde for eksklusion i andre tilfælde, end hvor et medlem af folkekirken tilslutter sig et andet trossamfund eller lader sig gendøbe. Konsekvensen af dommens krav om klarhed i retsgrundlaget - in casu en uklar lovregel kombineret med en række noget diffuse udtalelser i forarbejderne - lukker formentlig reelt døren for eksklusion »på anden måde«. Reglerne herom er rent symbolske.[32] Det uklart formulerede retsgrundlag i de kirkeretlige love og forarbejder har sat landsret og Højesteret på en utaknemmelig og ressourcekrævende opgave som konfliktløser i en tvist om kirkens bekendelsesgrundlag, og den forsigtighed, som Højesterets flertal udviser, er på denne baggrund forståelig.

Problemet må derfor efter vores opfattelse tages op som en mere grundlæggende problemstilling i Folketinget. Det forlyder i skrivende stund, at der er en lovændring i vente. Højesterets principielle dom har skabt røre i de folkekirkelige miljøer, og kirkeministeren mødtes efter

dommens afsigelse med landets biskopper til en drøftelse af perspektiverne af dommen. Ministeren gav

30

efter mødet udtryk for, at han ville søge at få opbakning fra et bredt flertal i Folketingets kirkeudvalg til en stramning af menighedsrådsvalgloven med henblik på at sikre menighedsrådsmedlemmers trosmæssige loyalitet over for folkekirken.[33] Hertil kan man håbe, at der også vil ske en *præcisering* af reglerne. Dette vil i givet fald være en konstruktiv udgang på sagen om Steen Ribers.

- Jf. U 2005.3346/2 H.
- Jf. kendelse afsagt den 30. november 2001 samt dom afsagt den 15. april 2004 af Østre Landsrets 19. afdeling i sag nr. B-2973-96. Domsforhandlingen var i medfør af retsplejelovens § 253 i første omgang begrænset til at angå spørgsmålet om, hvorvidt der i medlemskabsloven var hjemmel til at anse et medlemskab for ophørt, om afgørelsen stred mod bestemmelser i grundloven, og om sagsbehandlingen var behæftet med væsentlige fejl og mangler. Landsrettens anden behandling af sagen vedrørte spørgsmålet om, hvorvidt den konkrete afgørelse om eksklusion var ulovlig.
- Se om sagens første del og reinkarnationslærens forenelighed med den kristne tro Lisbeth Christoffersen, Kirkeret mellem stat, marked og civilsamsfund, 1998, s. 107-113.
- Se U 2005.3346/2 H (s. 3360, 2. sp.).
- I det forvaltningsretlige prøvelsessystem har især Folketingets Ombudsmand udtalt sig om retlige forhold i kirken. Se for nyere sager f.eks. FOB 2004.226 (om myndighedsinhabilitet for Kirkeministeriet i en sag om oprykning af ministerens ægtefælle til en højere lønramme), FOB 2002.224 (om kritisk tilkendegivelse fra biskop til provst, hvis ægtefælle havde fremsat kirkeligt belastende udtalelser i pressen) og FOB 1998.202 (om aktindsigt i referater fra bispemøder). Ombudsmanden besluttede sig ved pressemeddelelse af 31. maj 2005 for ikke at gå ind i sagen om en sognepræst i Taarbæk (Thorkild Grosbøll). Ombudsmanden kan dog ikke bedømme spørgsmål, der direkte eller indirekte vedrører kirkens lære eller forkyndelse, jf. ombudsmandslovens § 9. Se generelt herom f.eks. Lisbeth Christoffersen, Folketingets Ombudsmand og folkekirken lære og forkyndelse, i Festskrift til Hans Gammeltoft-Hansen, 2004, side 119 ff.
- Jf. lov nr. 336 af 14. maj 1992 om domstolsbehandling af gejstlige læresager. Kun en gang i nyere tid har der været ført læresag, jf. dom af 19. januar 1999. Se om denne sag f.eks. Steffen Brunés, Folkekirken personale, 2001, side 58 f. Nyt Juridisk Forlag.
- Den nugældende lov er lov nr. 941 af 20. december 1999. Eksklusionsreglerne er dog de samme som i 1992-loven.
- Den nugældende lov er lovbekendtgørelse nr. 163 af 16. marts 2004.
- Se Højesterets dom af 25. juni 1908 optrykt i U 1908.803 H (Mary Bess Westenholz).
- Dette er ikke nødvendigvis et udtryk for, at eksklusion på dette grundlag aldrig overvejes inden for kirken. Den manglende retspraksis afspejler formentlig blot, at sager om eksklusion ikke når frem til domstolene, idet kirken - som det synes at være tilfældet i sagen om Steen Ribers - forsøger at løse problemet ved, at et medlem f.eks. efter samtale med sognepræsten mere eller mindre frivilligt udmelder sig af kirken i overensstemmelse med proceduren i medlemskabsloven § 2, stk. 1.
- Jf. lovbekendtgørelse nr. 70 af 12. februar 1988, § 2, stk. 1.
- Det skal bemærkes, at fortabelse af valgarhed stadig indtræder, hvis den pågældende ved endelig dom eller vedtagelse af bøde er straffet for en handling, der i almindeligt omdømme gør ham uværdig til at være medlem af menighedsrådet, jf. menighedsrådsvalgloven § 3, stk. 3.
- Kravet er i retspraksis blevet inddraget i meget forskellige situationer se f.eks. U 2001.1057 H, U 1999.1798 H (hjemmel til udelukkelse fra bestemte lokaler), U 2001.1922 V og FOB 1990.227 (hjemmel til indgreb i personlige forhold), U 1991.85/2 H (hjemmel til straf) og 2000.2137 H (hjemmel til gebyr). Se generelt om kravet Bent Christensen, Forvaltningsret, Opgaver, Hjemmel, Organisation, 1997, side 220 ff., Jens Garde m.fl., Forvaltningsret, Almindelige emner, 2004, side 182 ff., og Hans Gammeltoft-Hansen m.fl., Forvaltningsret, 2002, side 301 ff. Se særligt om hjemmel til gebyrer Jacob Graff Nielsen, Legalitetskravet ved beskætning, 2003, side 263 f.
- Jf. *Darby 23/10 1990, EMK Bror Spetz mod Sverige 12/10 1990* og Per Lorenzen m.fl., Den Europæiske Menneskeretskonvention med kommentarer (artikel 1-10), 2. udgave 2003, s. 433 ff.
- Reglerne for menighedsrådsvalgets afvikling følger som udgangspunkt den kommunale valglovs bestemmelser, herunder for eksempel princippet om en fast 4-årig valgperiode uden adgang til at afsætte menighedsrådet.
- Se U 2005.3346/2 H (s. 3403, 2. sp.).
- Statsborgerskabet er en så essentiel retlig position, at det som udgangspunkt ikke kan frakendes nogen som sanktion. Derimod kan en fagforening ekskludere et medlem, som misligholder sine foreningsmæssige forpligtelser, herunder loyalitetsforpligtelsen over for foreningen. Eksklusion kan dog kun ske, hvis der forligger grov illoyalitet fra medlemmets side. Se herom f.eks. Jens Kristiansen, Den kollektive arbejdsret, 2004, side 125 ff.
- Jf. Folketingstidende 1990-91, tillæg B, sp. 598, og referat heraf i U 2005.3346/2 H (s. 3358).
- Se om forarbejders betydning i domspraksis generelt f.eks. Henrik Zahle, Praktisk retsfilosofi, 2005, side 83 ff., og Peter Blume, Juridisk metodelære, 2004, side 91 ff.
- Jf. i det hele FT 1990-91, tillæg A, sp. 2336.
- Det skal dog bemærkes, at magtfordrejningstemaet allerede bliver indirekte introduceret via reglerne om subjektiv begrundelse i den første af de to landsretsafgørelser af en dissenterende dommer, der stemmer for en domfældelse af Kirkeministeriet. Dommeren henviser til, at ministeriet har afgivet en subjektivt utilstrækkelig og objektiv forkert grundelse for den trufne afgørelse om eksklusion, fordi det må antages, at det var sagsøgerens medlemskab af menighedsrådet, og hans stilling som kirketjener, der var »den bærende årsag til afgørelsen«. Jf. U 2005.3346/2 H (s. 3359 f.) (kst. dommer Frederik Harhoff).
- Se generelt om formålsbetragtninger/magtfordrejning Jens Garde m.fl., Forvaltningsret. Almindelige emner, 2004, side 226 ff., Hans Gammeltoft-Hansen m.fl., Forvaltningsret, 2002, side 328 ff., og Bent Christensen, Forvaltningsret. Opgaver. Hjemmel. Organisation, 1997, side 135 ff., og Michael Gøtze, Magtfordrejning, 1999, side 110 ff. Se også f.eks. Steen Rønsholdt i Juristen 2000 side 1 ff., Jon Andersen i Juristen 2000 side 96 ff., Jan Timmermann Petersen, Proportionalitetsprincippet, 2000, side 176 ff., og Trine Schultz, Retsanvendelse og skøn, 2004, side 217 ff.
- Se fra nyere praksis f.eks. FOB 1998.183, U 1993.835 H og U 1990.892 H, jf. kommentaren hertil i U 1991B.249 ff.
- I den klassiske lære anskues magtfordrejning som en formel mangel, en »indre tilblivelsesmangel«, jf. Poul Andersen, Dansk forvaltningsret, 1965, side 361 ff. Magtfordrejning kan bestå i ren procedurefordrejning, jf. f.eks. U 1993.434 V.
- Se også dommer Spleths kommentar i U 1973B.318 ff.
- Som illustreret i Steen Ribers-dommen kan udtalelser i pressen tillægges en vis bevismæssig vægt, jf. også U 1987.311 H. Beviskravet blev ikke anset for opfyldt i f.eks. U 2002.235 H og U 2002.1020 H. På grund af sin skriftlige sagsbehandling er Ombudsmanden generelt mindre egnet til at undersøge magtfordrejning.
- Steen Ribers får hverken af flertallet eller mindretallet i Højesteret medhold i en påstand om godtgørelse for tort med 50.000 kr. efter erstatningsansvarslovens § 26.
- Navnlig Bent Christensens fremstilling af forvaltningsretten er et eksempel på en teknisk tilgang til hjemmelsgrundsætningerne. Forbuddet mod magtfordrejning når i dette system af forskellige »veje« og abstrakte metodeanvisninger til udfyldning af forvaltningens skøn »sit normative nulpunkt«, jf. Michael Gøtze, Magtfordrejning, 1999, side 85.
- Ifølge Kirkeministeriets statistik pr. 1. januar 2005 er 83,1 % af den danske befolkning medlemmer af folkekirken.
- Ifølge en nyere undersøgelse er Højesterets dommere i 78 % af sine sager enige om resultat og - »med lidt kompromisvilje« - om grundelse, jf. Eigil

- Lego Andersen, Dissensmønstre i Højesteret, 1992-2001, Hyldestskrift til Jørgen Nørgaard, 2003, side 17. Undersøgelsen vedrører kun femmandssager.
31. Dette tilskrives især konsensuskulturen blandt dommere, jf. Henrik Zahle, Omsorg for retfærdighed, 2003, side 54 ff.
 32. Dette er muligvis også det, som flertallet antyder i domspræmisserne med henvisningen til, at reglen i § 2, stk. 2, oprindeligt blev medtaget i loven af hensyn »til kirkens selvforståelse«.
 33. Jf. Kristeligt Dagblad den 23. og 24. september 2005.